

808.88938Z

ป 4674

7.3

แนวความคิดทางศาสนาในเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค

ปริญญานิพนธ์

ของ

พ.อ.อ.ปรีชา คิลกุลลิสสิทธิ์

12 พ.ย. 2533

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ

กุมภาพันธ์ 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

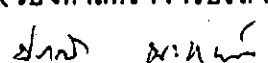
170920

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

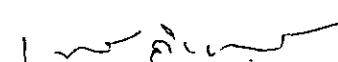
.... ประธาน

(รองศาสตราจารย์เสาวনী อินทรภักดี)

.... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปราณี ณะชานันท์)

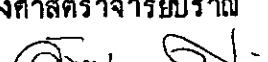
คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน

(รองศาสตราจารย์เสาวনী อินทรภักดี)

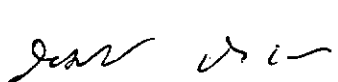
.... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปราณี ณะชานันท์)

.... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.อัมพร ศรีเสริมโภค)

บัณฑิตมหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ..ธ. ..เดือน ..พฤษภาคม..... พ.ศ. 2533

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณเป็นพิเศษต่อศาสตราจารย์ ดร.ริชาร์ด บัคสเตด (Richard Buckstead) แห่ง วิทยาลัยเซนต์โอลาฟ (St. Olaf College) ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีอเมริกันให้แก่ผู้วิจัย และได้กรุณาเสนอแนะให้ศึกษาวิเคราะห์ นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค ในประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์เสาวณี อินทรภักดี ประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ปราณี ธนะชานันท์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ ตลอดจน อาจารย์ ดร.อัมพร ศรีเสริมโชค ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณบาทหลวง เอ็ดมอนด์ แวร์ดีเออร์ (Edmont Verdier) แห่ง พระคริสตาราม จังหวัดนครนายก ศูนย์ค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม กรุงเทพฯ และร้านหนังสือสมุค ไทย จังหวัดนครปฐม ที่ได้กรุณาให้ยืมหนังสือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์กิริติ บุญเจือ ราชบัณฑิตและอาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา และให้แรงบันดาลใจในอันที่จะเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา และขอขอบพระคุณบาทหลวงชูชาติ ชุณหกิจ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดคากาตอลิก ชลบุรี ที่ได้ช่วยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของ บทวิเคราะห์บางตอน หากปราศจากความอนุเคราะห์ของทุกท่านที่กล่าวนามมาข้างต้นนี้ ตลอดจน ความช่วยเหลือของอีกหลายท่านที่ไม่สามารถจะระบุนามไว้ ณ ที่ได้อย่างครบถ้วนแล้ว งานวิจัยนี้ จะสำเร็จลงด้วยดีมิได้เลย

พ.อ.อ.ปรีชา คิลกฤษสิทธิ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
	วิธีดำเนินการวิจัย	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	1. ความผัน ความคิดหรืออุดมการณ์ของชาวอเมริกัน	7
	2. สังคมและเศรษฐกิจ	10
	3. ปรัชญาและศาสนา	14
2	ภูมิหลัง	25
	1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วง	
	ทศวรรษที่ 1930	25
	สภาพการณ์ทั่ว ๆ ไปในสหรัฐอเมริกาก่อนที่ประสบกับภาวะ	
	เศรษฐกิจตกต่ำ	27
	ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1930	31
	สาเหตุของสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่	34
	ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำกับแนวความคิดทางการเมือง	38
	สภาพสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ในระยะเศรษฐกิจตกต่ำ	42

การบรรเทาทุกข์	45
เกษตรกรกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ	47
ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำกับปัญหาแรงงาน	51
ปฏิกิริยาของนักเขียนต่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ	56
วรรณคดีอเมริกันกับศาสนาและสังคม	57
2. ชีวิตและผลงานของจอห์น สไตน์ เบ็ค	64
3. เรื่องย่อนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath	72
3 วิเคราะห์แนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath	75
1. ทักคิ์ของมนุษย์	76
2. การรู้จักตนเอง	106
3. ปรากฏภาพของมนุษย์	130
4. บุญ - บาป	150
5. การอธิษฐานภาวนา	182
6. ความทุกข์ยากในชีวิต	199
7. การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า	216
4 วิเคราะห์กลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการเสนอแนวความคิดทางศาสนา	259
เรื่องเปรียบเทียบ	260
คู่เทียบ	264
สัญลักษณ์	270

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะ	279
บรรณานุกรม	299
ภาคผนวก	311
ประวัติย่อผู้วิจัย	324

✓วรรณคดีนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าประการหนึ่งของมนุษยชาติ เนื่องจากได้ถ่ายทอดเหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิด คุณค่า ปรัชญาหรือความเชื่อของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลัง วรรณคดีเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์อย่างยิ่งต่อมนุษย์ มีค่าควรแก่การอ่านการศึกษา การอ่านวรรณคดีที่ยิ่งใหญ่ทำให้ผู้อ่านได้มีส่วนร่วมในการหยั่งรู้ของผู้ประพันธ์ในปัญหาาร่วมกันของมนุษยชาติ วรรณคดีนั้นอยู่เหนือขีดกันความแตกต่างด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ อาทิเช่น ความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์ ภาษา และกาลเวลา และช่วยทำให้เราเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้นโดยการทำให้เราเข้าใจชีวิต หรือเข้าใจตัวเองและผู้อื่นดีขึ้น (McNiff and others. 1969 : 1)

วรรณคดีประเภทนวนิยายเป็นวรรณคดีประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจสอดแทรกทัศนะหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ให้ผู้อ่านได้ขบคิดตามไปด้วย เนื่องจากนักประพันธ์ชั้นเยี่ยมนั้นเป็นเสมือนนักจิตวิทยาที่หยั่งรู้ทันเหตุการณ์กระทำของมนุษย์ โดยที่ได้เห็นชีวิตมามาก ได้ยินได้ฟัง และได้กระทำการขบปัญหาชีวิตต่าง ๆ ด้วยตัวเองมาแล้ว ความชัดเจนในชีวิตนี้เองได้ก่อให้เกิดแนวแห่งปรัชญาชีวิตขึ้น ดังนั้น อาจพูดได้ว่านักประพันธ์ทุกคน แม้แต่ผู้แต่งเรื่องสืบสวนผจญภัย ก็ล้วนแล้วแต่มีปรัชญาชีวิตของตนด้วยกันทั้งสิ้น และแนวปรัชญาดังกล่าวนี้เองที่เป็นสิ่งควบคุมการสร้างและดำเนินเรื่อง (วิทย์ คิวะศรียานนท์. 2519 : 169)

และเนื่องจากวรรณคดีสร้างขึ้นจากชีวิตจริง จากความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ และเหตุการณ์ซึ่งได้เกิดขึ้นในชีวิตจริง ๆ วรรณคดีจึงหลีกเลี่ยงหรือละเลยปัญหาที่ลึกลับไปเสียมิได้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจะต้องเกี่ยวกับปัญหาที่ลึกลับเป็นเงาตามตนไป (วิทย์ คิวะศรียานนท์. 2519 : 170)

หลักศีลธรรมที่ปรากฏในวรรณคดีนั้น อาจจะเป็นของลัทธิศาสนาใดศาสนาหนึ่งหรือหลายลัทธิศาสนาผสมผสานกัน หรืออาจจะต้องเป็นศีลธรรมที่มีคุณลักษณะสากลซึ่งไม่ถือเป็นของศาสนาใด

ศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะก็ได้ และการที่นักประพันธ์ได้สอดแทรกศีลธรรมหรือสัจธรรมเข้าไปในบทประพันธ์ของคณนั้น ย่อมจะทำให้บทประพันธ์นั้น ๆ ทรงคุณค่าและยั่งยืนนาน ตามที่มีผู้กล่าวว่างานวรรณกรรมที่ยั่งยืนนานนั้น จะต้องมศีลธรรมแฝงไว้อย่างลึกซึ้ง และได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางศีลธรรมทั้งต่อวัฒนธรรมทั้งงานวรรณกรรมนั้น ๆ ปรากฏขึ้น และต่อผู้อ่านแต่ละคน (Grebstein. 1968 : 165)

จอห์น สไตน์เบ็ค (John Steinbeck) นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงชาวสหรัฐผู้ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ (Pulitzer Prize) เมื่อ ค.ศ. 1940 และรางวัลโนเบล (Nobel Prize) สาขาวรรณกรรม เมื่อ ค.ศ. 1962 นั้น เคยกล่าวไว้ในจดหมายที่เขาเขียนไปถึงเพื่อนรักของเขาชื่อปาสกาล โควีชี (Pascal Covici) ซึ่งเป็นผู้จัดพิมพ์ผลงานของเขาด้วยว่า หนังสือที่เขาเขียนขึ้นมานั้น นอกจากจะมีความทฤษฎี มีชีวิตชีวาแล้ว ยังจะต้องมีสิ่งที่เป็น "คุณลักษณะสากล" หรือสิ่งที่เป็นความจริงสัจธรรม มิฉะนั้นจะไร้ความสำคัญที่จะเขียนมันขึ้นมา (สไตน์เบ็ค. 2526 : 25 - 26)

งานเขียนของสไตน์เบ็คแทบทุกเรื่องโดยเฉพาะในระยะแรก ๆ แห่งอาชีพนักเขียนของเขา นั้น ได้สอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาหรือศาสนปรัชญา ตลอดจนหลักศีลธรรมทั้งที่เป็นของลัทธิศาสนาใดศาสนาหนึ่ง และหลักศีลธรรมที่เป็นแก่นร่วมของหลาย ๆ ศาสนา รวมทั้งแนวความคิดทางศาสนาหรือหลักศีลธรรมที่ไม่เหมือนของลัทธิศาสนาใดเลยอีกด้วย และการสอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาหรือหลักศีลธรรมในงานเขียนของสไตน์เบ็คนั้น เขาสอดแทรกสิ่งดังกล่าวไว้ภายใต้โครงเรื่องที่เรียบง่าย หรือ เหตุการณ์ธรรมดา ๆ ที่ทุกคนอาจประสบได้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้อ่านที่มิได้อ่านงานของเขาอย่างละเอียดถี่ถ้วนพอ อาจจะพลาดความหมายที่แท้จริงซึ่งซ่อนอยู่ภายใต้โครงสร้างที่เรียบง่ายนั้นก็ได้ (French. 1961 : 7 - 10)

นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจอห์น สไตน์เบ็ค และได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย และมีอิทธิพลต่อผู้อ่านตลอดจนสภาพทางสังคมเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในระดับเดียวกันกับนวนิยายเรื่อง Uncle Tom's Cabin เลย์ทีเคียว (Buckner. 1976 : 2346) นวนิยายดังกล่าวได้สอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาและสัญลักษณ์ของคริสต์ศาสนาไว้มากมาย (Shockley. 1956 : 266) แต่อยู่ภายใต้

โครงเรื่องที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการอพยพหนีสภาพความแร้นแค้นทางเศรษฐกิจของครอบครัวโจด (The Joad family) และชาวรัฐโอกลาโฮมาอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพเดียวกันไปสู่รัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาคาดหวังว่าจะได้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงดูเหมือนเป็นรายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ธรรมดา ๆ ซึ่งมีใช้วัตถุประสงค์อันแท้จริงของผู้ประพันธ์ในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ แท้จริงแล้ว สไตน์เบ็คได้อาศัยโครงเรื่องที่เป็นเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจ เพื่อเสนอทัศนะหรือแนวความคิดทางศาสนาของเขา โดยเฉพาะแนวความคิดเรื่องวิญญาณสากล (Over - Soul) หรือวิญญาณดวงใหญ่ (Big - Soul) ที่เขาได้รับอิทธิพลมาจากเอมเมอร์สัน (Emerson) ซึ่งเป็นนักพูดและนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวความคิดทางศาสนาที่สไตน์เบ็คสอดแทรกไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นี้ ได้มีนักวิจารณ์ทางทฤษฎีกล่าวถึงไว้บ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่ละเอียดกว้างขวางพอ ทั้ง ๆ ที่ได้มีการศึกษาวิจัยและวิพากษ์วิจารณ์ชีวิตและผลงานของสไตน์เบ็คในคำอื่น ๆ กันมาแล้วเป็นจำนวนมาก อีกทั้งในบรรดาผู้ศึกษาวิจัยชีวิตและผลงานของสไตน์เบ็คเหล่านั้น บางท่านก็ได้เสนอไว้ในข้อเสนอแนะท้ายงานวิจัยของตนว่า น่าที่จะได้มีการศึกษาวิจัยนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ในด้านแนวความคิดทางศาสนาที่กว้าง (รัตน อัญญะโพธิ์. 2528 : 124) แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดนำเสนอประเด็นดังกล่าวมาศึกษาวิจัยกันอย่างจริงจังและลึกซึ้งเลย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้อ่านนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะเกิดความเข้าใจในสาระัตถะ (essence) ของนวนิยายดังกล่าว ตลอดจนสารสนเทศ (message) ที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจจะสื่อสารต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะบรรดาผู้อ่านทั่วไปทั้งหลายอย่างชัดแจ้งซึ่งต้องแท้ไม่ได้เลย ถ้าไม่เข้าใจแนวความคิดทาง ศาสนาในนวนิยายดังกล่าวอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง เนื่องจากผู้ประพันธ์

✓ | นวนิยายดังกล่าวเขียนนวนิยายขึ้นขึ้นในบริบท (context) ทางศาสนา ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงเกิดปณิธานอย่างแรงกล้าในอันที่จะศึกษาวิจัยแนวความคิดทางศาสนา ตลอดจนวิธีการเสนอแนวความคิดนั้นในนวนิยายดังกล่าวอย่างละเอียดกว้างขวาง เพื่อที่จะช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจสาระัตถะของนวนิยายดังกล่าว ตลอดจนสารสนเทศที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อสารต่อผู้อ่านทั้งหลายแหล่อย่างลึกซึ้งต้องแท้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของ จอห์น สไตน์เบ็ค
2. เพื่อศึกษากลวิธีการประพันธ์ที่จอห์น สไตน์เบ็คใช้ในการแสดงแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath
2. ทำให้ทราบกลวิธีการประพันธ์ที่จอห์น สไตน์เบ็ค ใช้ในการแสดงแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

ขอบเขตของการวิจัย

1. จะศึกษาแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของ จอห์น สไตน์เบ็ค เพียงเรื่องเดียว
2. จะศึกษากลวิธีการประพันธ์ที่จอห์น สไตน์เบ็ค ใช้ในการเสนอแนวความคิดทางศาสนาเฉพาะในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เท่านั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

แนวความคิดทางศาสนา (religious ideas) หมายถึง หัตถะทางศาสนาในคริสต์ศาสนา และศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน

พระคัมภีร์ (Bible) หมายถึง พระคัมภีร์ในคริสต์ศาสนาที่เชื่อกันว่าเขียนขึ้นโดยได้รับการดลใจจากพระจิตเจ้า (Holy Ghost) แบ่งออกเป็นสองภาค คือ พันธสัญญาเก่า (Old Testament) ซึ่งเขียนขึ้นก่อนประสูติกาลของพระเยซูคริสต์ และพันธสัญญาใหม่ (New Testament) ซึ่งเขียนขึ้นภายหลังประสูติกาลของพระเยซูคริสต์

พระวรสาร (Gospel) หมายถึง หนังสือ 4 เล่มที่บันทึกโดยนักบุญเมทธิว

(St. Matthew) นักบุญมาร์โก (St. Mark) นักบุญลูกา (St. Luke) และนักบุญยอห์น (St. John) หนังสือ 4 เล่มดังกล่าวเล่าถึงประวัติและคำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์ และเป็นส่วนหนึ่งของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่

วิวรณ์ (Revelation) หมายถึง หนังสือที่นักบุญยอห์นบันทึกอีกเล่มหนึ่งซึ่งที่นับเป็นหนังสือเล่มสุดท้ายของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ หนังสือดังกล่าวเผยแสดงอรรถลึกล้ำทางศาสนามากมาย โดยใช้ภาษาที่เป็นสัญลักษณ์

รหัสธรรม (mystery) หมายถึง ความจริงอันลึกล้ำที่เชื่อกันว่าได้มาจากการเผยแสดงโดยตรงของพระเจ้า รหัสธรรมส่วนใหญ่แล้วเป็นความจริงระดับโลกุตระธรรมที่ยากที่ภาษาธรรมดา ๆ ของมนุษย์จะสามารถสื่อความหมายให้มนุษย์ทั่วไปเข้าใจกันได้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ ผู้เขียนรหัสธรรมจึงใช้ภาษาสัญลักษณ์ เพื่อพยายามถ่ายทอดรหัสธรรมนั้นให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตำนานธรรม (myth) หมายถึง วรรณกรรมโบราณที่ผู้เขียนหรือผู้เล่าแสดงความรู้สึคนึกคิดออกมาเป็นบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ทั้งตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ เรื่องราวต่าง ๆ มากมายในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าเป็นตำนานธรรม เรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ชนิดตามตัวอักษร แต่ผู้เขียนเล่าเรื่องราวนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เรื่องราวที่เป็นสัญลักษณ์ช่วยเผยแสดงรหัสธรรมหรือความเชื่อบางประการ

เรื่องเปรียบเทียบ (allegory) หมายถึง เรื่องราวที่ตัวแสดงในเรื่อง บทบาทและบางครั้งรวมถึงฉากด้วย ถูกผูกขึ้นเพื่อให้นำไปเปรียบกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์ในพระคัมภีร์ ตลอดจนอาจจะนำไปเปรียบกับความคิดเห็นหรือคำสั่งสอนต่าง ๆ ซึ่งโครงเรื่องของเรื่องเปรียบเทียบนั้นจะช่วยสื่อสารความคิดเห็นหรือคำสั่งสอนของผู้เขียนหรือผู้เล่าให้เป็นที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น

คู่เทียบ (parallel) หมายถึง ชื่อบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ที่มีความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากกับชื่อบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ในพระคัมภีร์

สัญลักษณ์ (symbols) หมายถึง สิ่งที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการสื่อความหมายโดยนัยถึงบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างลึกซึ้งกินใจโดยใช้ภาษาธรรมดาได้ สัญลักษณ์ที่ใช้นั้นอาจจะอยู่ในรูปของเหตุการณ์ คน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้

กลวิธีการประพันธ์ (techniques in writing) หมายถึง วิธีการที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการเสนอแนวความคิดทางศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วอยู่ในรูปของเรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบและสัญลักษณ์

วิญญาณสากล (Over - Soul) หมายถึง จิตวิญญาณของมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งมวลในจักรวาลที่รวมเข้าเป็นจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน วิญญาณดวงนี้คอยชี้แนะให้มนุษย์ดำเนินชีวิตร่วมกันไปในทางที่ดี ที่ถูก ที่ควร

พยานพระยะโฮวาห์ (Jehovah's Witnesses) หมายถึง นิกาย ๑ แห่งที่แตกออกไปจากคริสตศาสนา ก่อตั้งขึ้นโดย ชาร์ลส์ ที รัสเซลล์ (Charles T. Russel)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาชีวิต ผลงาน และบทวิจารณ์ชีวิตและผลงานของจอห์น สไตน์เบ็ค
2. ศึกษาพระคัมภีร์
3. ศึกษาแนวความคิดและคำสั่งสอนของคริสตศาสนา
4. ศึกษาศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน ในเรียงความของเขาเรื่อง "The Over - Soul" และ "Self - Reliance"
5. ศึกษานวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค
6. วิเคราะห์แนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ในเรื่องต่อไปนี้

- 6.3 ภราดรภาพของมนุษย์
- 6.4 บุญ - บาป
- 6.5 การอธิษฐานภาวนา
- 6.6 ความทุกข์ยากในชีวิต

6.7 การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

7. วิเคราะห์กลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการเสนอแนวความคิดทางศาสนาในเรื่อง The Grapes of Wrath ซึ่งได้แก่การใช้เรื่องเปรียบเทียบ กุ่เทียบ และสัญลักษณ์
8. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical descriptive)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ได้มีผู้ศึกษาวิจัยหรือวิพากษ์วิจารณ์ไว้ใน 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. ความฝัน ความคิด หรืออุดมการณ์ของชาวอเมริกัน
2. สังคมและเศรษฐกิจ
3. ปรัชญาและศาสนา

ผู้วิจัยจะขอล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยและคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นทั้งสาม โดยเน้นประเด็นที่เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาเป็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความฝัน ความคิด หรืออุดมการณ์ของชาวอเมริกัน

เฟรดเคอริก ไอฟส์ การ์เพนเตอร์ (Frederic Ives Carpenter) ได้เขียนบทความเรื่อง จอห์น สไตน์เบ็ค : นักฝันชาวอเมริกัน (John Steinbeck : American Dreamer) โดยได้ยกย่องนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath และ The Long Valley ของ สไตน์เบ็คว่านวนิยายทั้งสองเรื่องนั้นได้ช่วยชี้แนะถึงการที่จะทำให้ความฝันของชาวอเมริกันกลายเป็นจริงขึ้นว่าต้องอาศัยความกล้าหาญ ความเฉลียวฉลาดและความเอาการเอางาน และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ตัวละครได้ทำให้เกิดบูรณาการของความฝันและการกระทำขึ้น

การ์เพนเตอร์วิเคราะห์ว่าความฝันของชาวอเมริกันนั้นมีอยู่ด้วยกันสามช่วง ช่วงแรกคือความฝันที่จะพิชิต ช่วงต่อมาคือความฝันที่จะหนี และช่วงสุดท้ายคือความฝันที่จะตั้งหลักแหล่งครอบครองครองที่ดินทำกิน ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น การไร้ที่ดินทำกินเป็นปัญหาพื้นฐาน

ที่ทำให้ ทอม โจค (Tom Joad) ต้องนำกลุ่มผู้อพยพไปยังแถบตะวันตก เขาได้พบว่าในที่ที่เขา
อพยพไปนั้นยังมีที่ดินที่ยังมิได้ถูกใช้ประโยชน์อีกมากมาย แต่ก็ถูกบรรดาเจ้าของที่ดินเหล่านั้นหวงห้าม
กีดกันมิให้ผู้อื่นบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ ในสถานการณ์เช่นนั้น เขาจึงต้องกลายเป็นผู้นำของพวก
ผู้อพยพ ทั้งทางฝ่ายร่างกายและจิตวิญญาณ

คาร์เพนเตอร์เห็นว่า ในนวนิยายดังกล่าว จิม เคซี (Jim Casey) ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความ
ความแปลกพิศดารในตัว ได้สลักทั้งรูปแบบหรือชนบประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตแบบเก่า ๆ เพื่อที่จะ
ได้เข้าใจความต้องการของมนุษย์ตามความเป็นจริง และมีการแสดงออกต่าง ๆ อย่างผู้ที่มีวุฒิ
ภาวะมากขึ้น

เขาเสริมว่า จิม เคซี ไม่เหมือนนักอุดมคติที่เป็นชนรุ่นก่อนหน้าเขา เขาได้แปลความหมาย
ของชาวอเมริกันเสียใหม่ และลงมือกระทำอย่างจริงจังกับประชาชนของเขา ด้วยเหตุนี้เอง ความ
ผันเก่า ๆ ของชาวอเมริกันจึงพบการแสดงออกใหม่ ซึ่งในการนี้ ทอม โจค ได้เรียนรู้จากจิม เคซี
ทั้งด้วยถ้อยคำและการกระทำ และเมื่อเคซีสิ้นชีพลง ทอมก็สืบทอดเจตนารมณ์ของเขาในการที่จะ
ทำให้ความผันนั้นกลายเป็นจริงต่อไป

นอกจากคาร์เพนเตอร์จะกล่าวถึงการทำให้ความผันของชาวอเมริกันเป็นความจริงขึ้นมา
แล้ว เขายังได้กล่าวยกย่องนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกด้วยว่านวนิยายดังกล่าว
ได้นำแนวความคิดอันยิ่งใหญ่ของนักคิดชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงสามท่านมาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกันเป็น
ครั้งแรก แนวความคิดของนักคิดชาวอเมริกันท่านแรกก็คือแนวความคิดเรื่อง Over - soul ความ
เชื่อมั่นในสามัญชน และการพึ่งตนเองเยี่ยงชาวโปรเตสแตนต์ของเอ็มเมอร์สัน แนวความคิดของ
นักคิดอเมริกันท่านต่อมาก็คือ ศาสนาแห่งความรักมวลมนุษย์ และประชาธิปไตยมวลชนของวิทแมน
(Whitman) ส่วนแนวความคิดของนักคิดอเมริกันท่านที่สามนั้นเป็นแนวความคิดของวิลเลียม เจียมส์
(William James) ที่เน้นการลงมือกระทำจริง จากการผสมผสานแนวความคิดดังกล่าว
เข้าด้วยกันนี้ นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ก็ได้พัฒนาคริสตศาสนาชนิดใหม่ซึ่งมิได้เน้น
ถึงเรื่องโลกหน้าและการอมืองอเท้าหรือการเอาแต่เฝ้าวิงวอนขอพระเจ้า แต่เน้นถึงเรื่องโลกนี้และ
การลงมือกระทำอย่างจริง (Carpenter. 1957 : 68 - 79)

นักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งชื่อเชสเตอร์ อี ไอซิงเจอร์ (Chester E. Eisinger) ได้ผนวกแนวความคิดที่ยิ่งใหญ่ของนักคิดที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันอีกท่านหนึ่งเข้าไปรวมกับรายการของคาร์เพนเตอร์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นั่นก็คือ แนวความคิดของเจฟเฟอร์สัน (Jefferson) ที่มีทัศนะว่ากลิกรนั้นเป็นสมาชิกที่ทรงคุณค่าและสร้างผลผลิตมากมายให้สังคม และเห็นว่าเมืองใหญ่ ๆ และเครื่องจักรกลนั้นเป็นอมนุษย์ (inhuman) และมิได้สร้างผลผลิตขึ้นมาเอง ทั้งยังเป็นสิ่งที่ไร้หัวใจไม่ได้อีกด้วย (Tedlock and Wicker. 1957 : XXXIII)

ยังมีนักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งซึ่งได้แสดงทัศนะไว้ในทำนองเดียวกันกับคาร์เพนเตอร์ และไอซิงเจอร์ นักวิจารณ์ท่านนั้นคือ แซลลี่ บัคเนอร์ (Sally Buckner) ซึ่งได้ให้ทัศนะว่าสโตนเบิร์กนั้นก็เหมือนกับวิทแมนในแง่ที่ว่าเขาได้แสดงความรักต่อมวลมนุษย์ และให้การเคารพยกย่องงานที่ทำด้วยมือ และเหมือนเจฟเฟอร์สันในแง่ที่ว่าเขาได้แสดงความนิยมชมชอบมากกว่าต่อสังคมเกษตรกรรมซึ่งมนุษย์ยังคงดำรงไว้ซึ่งความผูกพันกับผืนแผ่นดิน กลิกรของเขาจึงรู้สึกหงุดหงิดมากเมื่อจำต้องพลัดพรากจากผืนแผ่นดินที่ทำกินของพวกเขาไป และท้ายที่สุด เหมือนเอ็มเมอร์สันในแง่ที่ว่าเขาได้แสดงออกอย่างเด่นชัดถึงความเชื่อมั่นในสามัญชนและอุดมการณ์แห่งการพึ่งตนเอง นอกจากนั้นเขายังได้พัฒนาโมติ (concept) ทางศาสนาของเอ็มเมอร์สันในเรื่อง Over - soul อีกด้วย (Buckner 1976 : 2346 - 2347)

นอกจากจะมีผู้กล่าวถึงความคิด อุดมการณ์หรือความฝันของชาวอเมริกันในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath แล้ว นักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งคือ อาร์ คับบลิว บี ลูอิส (R.W.B.Lewis) ได้กล่าวถึงแนวแม่บทของชาวอเมริกัน (American motif) ในนวนิยายดังกล่าวด้วย โดยเขาได้วิเคราะห์ว่า สโตนเบิร์กใช้แนวแม่บทที่สำคัญสองประการในการเขียนนวนิยายดังกล่าว ประการแรกคือ แนวแม่บทของชาวอเมริกันที่ให้การเคารพเชิดชูชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นอย่างมาก และมีความเห็นอกเห็นใจอย่างลึกซึ้งต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกชนและมวลชน ส่วนแนวแม่บทประการที่สองนั้นใกล้เคียงกับประการแรกมาก กล่าวคือ เป็นแนวแม่บทแห่งการตระหนักรู้กันอย่างถ่องแท้ถึงมหันตภัยของความแตกแยกระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งความแตกแยกเช่นนี้จะนำไปสู่การต่อสู้ทำลายล้างสิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้มนุษย์แตกแยกกันนั้นในที่สุด (Lewis. 1972 : 165)

2. สังคมและเศรษฐกิจ

นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ได้รับการเรียกขานจากนักวิพากษ์วิจารณ์หลายท่านว่าเป็น "วรรณกรรมชนชั้นกรรมาชีพ" และเมื่อมีการถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ก็ได้รับอนุญาตจากทางทางการสหภาพโซเวียตให้นำไปฉายในดินแดนหลังม่านเหล็กนั้นได้ นับเป็นภาพยนตร์อเมริกันเรื่องแรก ๆ ที่ได้รับอนุญาตให้นำไปฉายในสหภาพโซเวียต (อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์. 2526 :38)

เนื่องจากนวนิยายดังกล่าวได้สะท้อนสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930 โดยเฉพาะได้บรรยายถึงการกดขี่ขูดรีดที่กสิกรหรือผู้อพยพชาวรัฐโอกลาโฮมาได้รับจากบรรดานายทุน จึงมีผู้วิพากษ์วิจารณ์นวนิยายดังกล่าวในประเด็นที่เกี่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจไว้มาก ผู้วิจัยใคร่ขอประมวลนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้โดยสังเขปดังต่อไปนี้

แมกซ์เวล โกสมาร์ (Maxwell Geismar) ได้กล่าวยกย่องว่าสำนักทางด้านสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวรรณกรรมที่ดี ซึ่งสิ่งนี้มีอยู่อย่างสมบูรณ์ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เนื่องจากสไตน์เบ็คมีความตระหนักว่าความสุขที่แท้จริงของมนุษย์เรานั้นมิได้เกิดขึ้นจากการเป็นอิสระจากสังคม แต่เกิดจากการทำให้สังคมมีอิสระอย่างแท้จริงต่างหาก (Tedlock. 1957 : XVII - XVIII)

นักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งคือ แซลลี บีกเนอร์ กล่าวว่าในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ความอยุติธรรมในสังคมได้ถูกบรรยายไว้อย่างแจ่มชัดมาก จนกระทั่งว่าสไตน์เบ็คถูกกล่าวหาว่าเป็นนักปฏิวัติ ซึ่งในประเด็นนี้วอร์เรน เฟรนช์ (Warren French) ได้โต้แย้งอย่างมั่นคงมั่นใจว่า สไตน์เบ็คนั้นโดยพื้นฐานแล้วเป็นนักปฏิรูป มิใช่ นักปฏิวัติ กล่าวคือ เขาต้องการเพียงแต่ที่จะเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของประชาชนทั้งผู้อพยพและนายทุน เขามิได้ต้องการล้มล้างระบบวิสาหกิจของปัจเจกชนเหมือนพวกสังคมนิยม อันที่จริงแล้ว สไตน์เบ็คมีความเห็นชนิดตรงกันข้ามกับพวกดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดเลยทีเดียว โดยเขาได้แสดงทัศนะด้วยความเชื่อมั่นว่าการได้ครอบครองเป็นเจ้าของที่ดินนั้นเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่มนุษย์อย่างเอกอุ นอกจากนี้ เฟรนช์ ยังได้วิเคราะห์นวนิยายเรื่องนี้อย่างลุ่มลึกอีกด้วยว่า นวนิยายดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงเรื่องราวเรื่องราวของการเสาะแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวใด แต่เป็นเรื่องราวของ

การเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ของพวกเขาซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงภายในตัวพวกเขา จากการเฝ้าห้วงถึงแต่ตนเองและครอบครัวไปสู่การรับรู้ภาระหน้าที่ที่พวกเขามีต่อเผ่าพันธุ์มนุษย์ทั้งมวล (Buckner. 1976 : 2346 - 2347)

ปาสกาล โควิชี่ จูเนียร์ (Pascal Covici Jr.) มีความเห็นเช่นเดียวกับ วอร์เรน เพรนซ์ ในประเด็นที่ว่าสไตน์เบ็คเป็นนักปฏิรูป เขาได้ให้ทัศนะว่า นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็คได้แสดงความห่วงใยเอื้ออาทรต่อสามัญชน มีคุณค่าแห่งมนุษยธรรมในด้านความอบอุ่น ความรัก และความซื่ออกเข้าใจ สิ่งนี้ทำให้สไตน์เบ็คได้รับสมญาว่าเป็นนักเขียนที่เต็มไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึกอันละเอียดอ่อน ส่วนทัศนะที่เกี่ยวกับสังคมในงานเขียนของเขานั้นแสดงให้เห็นอย่างได้ชัดว่าเขาเป็นนักปฏิรูป (Curley and others. 1967 - 224)

นักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งที่มีความเห็นว่าสไตน์เบ็คเป็นนักเขียนที่มีความต้องการเพียงแต่ให้เกิดการปฏิรูปขึ้นในสังคม มิใช่การปฏิวัติทำลายล้างระบบเดิมอย่างชนิดถอนรากถอนโคนก็คือ แมกซ์ เวสต์บรูค (Max Westbrook) เขากล่าวว่าเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายที่ดีที่สุดของสไตน์เบ็ค เนื่องจากในนวนิยายเรื่องนี้ สไตน์เบ็คได้หุ้ความสนใจไปที่ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นในอันที่จะต้องให้มีการปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจอย่างประสบความสำเร็จมากกว่านวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของเขา เวสต์บรูคกล่าวด้วยว่าสไตน์เบ็คเพียงแต่นำเรื่องราวของชนชั้นกรรมาชีพมาเขียนเท่านั้น แต่ไม่เคยที่จะเป็นนักเขียนกรรมาชีพเลย (Westbrook. 1966 : 170 - 171)

นักวิจารณ์ท่านเช่น โจเซฟ วอร์เรน บีช (Joseph Warren Beach) ได้ให้ทัศนะว่า นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สามารถนำไปสู่การปฏิรูปสังคมได้ โดยเขาได้กล่าวว่า นวนิยายดังกล่าวเป็นวิธีการอันทรงประสิทธิภาพยิ่งวิธีการหนึ่งในการที่จะทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึง "ปัญหาสังคมซึ่งยังคงมีอยู่เพื่อรอการแก้ไขภายในระบบที่ดูเหมือนว่าจะดีเยี่ยมเสียเหลือเกินสำหรับพวกเรา" (Beach. 1957 : 263 - 264)

ส่วนประเด็นที่ว่า The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายที่ดีที่สุดของสไตน์เบ็คนั้น ใ้มีนักวิจารณ์เป็นจำนวนมากมีความเห็นเช่นเดียวกันกับเวสต์บรูค อาทิเช่น พอล แมคคาร์ธีย์ (Paul

McCarthy) ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า นวนิยายดังกล่าวซึ่งเป็นงานที่ดีที่สุดของสไตน์เบ็คได้สะท้อนให้เห็นถึง "ความผิดพลาดและความล้มเหลวอันน่าเศร้า" ของมนุษยชาติได้อย่างแจ่มจรัสที่สุด ทำให้เราเกิดความตื่นตัวต่อภัยอันตรายทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และเตือนให้เราระวังถึงภยันตรายและความผันของเรที่มีต่อสังคมซึ่งถูกกลืนเลือนไป ความเชื่อมั่นและความมุ่งมาดปรารถนาของสไตน์เบ็คปรากฏชัดอยู่ในความเชื่อพื้นฐานทางด้านมนุษยธรรมของเขา ในความคาดหวังของเขาที่ว่ามนุษย์จะมีความอดทน และความคาดหวังที่ว่าพลังเชิงสร้างสรรค์ของจิตใจมนุษย์จะได้รับชัยชนะในที่สุด

แม้คาร์ธิกกล่าวด้วยว่า ผู้อ่าน The Grapes of Wrath สามารถอ่านนวนิยายดังกล่าวได้มิใช่แต่เพียงในฐานะที่เป็นนวนิยายเท่านั้น แต่ยังในฐานะที่เป็นเอกสารทางสังคมแห่งยุคอีกด้วย เนื่องจากนวนิยายดังกล่าวเป็นบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับทุกขภัย ปัญหาทางเศรษฐกิจ และชีวิตของกลีกรที่เข้าไปในผู้อ่านท่าแบบแบ่งผลผลิต (McCarthy. 1980 : 74 - 78)

อย่างไรก็ดี มีนักวิจารณ์ผู้หนึ่งคือแมกซ์เวล โกล์มาร์ (Maxwell Geismar) ได้มีความเห็นแย้งในประเด็นที่ว่า The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายที่ดีที่สุดของสไตน์เบ็ค โดยเขาได้แสดงทัศนะว่า นวนิยายดังกล่าวมิใช่นวนิยายที่ดีที่สุดของสไตน์เบ็ค แต่เป็นนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขาต่างหาก (Tedlock and Wicker. 1957 : XVIII)

มีนักวิจารณ์หลายท่านที่เห็นว่าสไตน์เบ็คมีความสนใจเป็นอย่างมากต่อเรื่องราวคึกคักวาทกรรม และการมีสัญชาติญาณของสัตว์อยู่ในตัวมนุษย์ ในเรื่องนี้ วอลเตอร์ อัลเลน (Walter Allen) ได้ให้ทัศนะว่า สไตน์เบ็คเขียนนวนิยายได้ดีที่สุดเมื่อเขาเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่แบบคึกคักวาทกรรมในระดับที่ใกล้เคียงกับสภาพของสัตว์ และเสริมว่าสไตน์เบ็คมีความก้ำกึ่งใจและเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ยากของมนุษย์ที่อยู่ในสภาพดังกล่าว (Allen. 1964 : 163)

นักวิจารณ์อีกผู้หนึ่งคือ อัลเฟรด กาชิน (Alfred Kazin) มีความเห็นในทำนองเดียวกันกับวอลเตอร์ อัลเลน ว่า ตัวละครในนวนิยายของสไตน์เบ็คอยู่ในสภาพที่เกือบจะใกล้เคียงกับสัตว์ และในสภาพเช่นนี้เองที่สไตน์เบ็คเรียกร้องให้มนุษย์มีความเห็นอกเห็นใจกัน (Kazin. 1970 : 393 - 396)

ในประเด็นที่มีผู้เห็นว่าตัวละครในนวนิยายของสไตน์เบิร์กมีสภาพความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับ สตีเวน จอห์น เอส. เคนเนดี (John S. Kennedy) ก็เห็นด้วยเช่นกัน แต่เขามองโลกในแง่ที่ว่า ถึงแม้มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง และบ่อยครั้งมีการต่อสู้ซึ่งกันและกันอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน แต่เขาก็ยังเชื่อมั่นว่าชีวิตนี้มีค่าควรแก่การที่จะดำรงอยู่ต่อไป (Kennedy. 1957 : 121)

ส่วนนักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งชื่อ จอร์จ บลูสโตน (George Bluestone) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อใดก็ตามที่กรอบกว้างใจถูกกดขี่บีบคั้นอย่างรุนแรง สไตน์เบิร์กก็จะบรรยายสภาพของสัตว์แทน นอกจากนั้นเขายังได้เปรียบสัจพจน์ของการมุ่งมั่นที่จะเอาชีวิตรอดหรือการหันฝ่าไปสู่วิถีที่ดัดจริตโดยไม่มีข้อต่ออุปสรรคใด ๆ ของมนุษย์กับสัตว์ โดยใช้เรื่องราวของเต่าเป็นสัญลักษณ์อีกด้วย บลูสโตนกล่าวว่า มนุษย์และสัตว์มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เป็นต้นว่า มีการเกิดการสืบพันธุ์ การหาอาหารและที่พักอาศัย การป่วย การแก่ และการตายเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม มนุษย์ก็ยังมีความผิดแผกแตกต่างจากสัตว์อยู่ดี เพราะมนุษย์มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (Bluestone. 1972 : 108 - 110)

มีนักวิจารณ์หลายท่านแสดงทัศนะว่า ความคิดเห็นทางด้านสังคมของสไตน์เบิร์กได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิธรรมชาตินิยม (Naturalism) ตลอดจนความรู้ความสนใจในด้านชีววิทยาของเขา ซึ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับชีววิทยานั้น เฟรเดอริก บราเชอร์ (Frederick Bracher) ผู้เขียนบทความเรื่อง "Steinbeck and the Biological View of Man" ได้กล่าวถึงอิทธิพลอันใหญ่หลวงที่สไตน์เบิร์กได้รับจากการศึกษาวิชาชีววิทยาที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เขากล่าวว่าบาทที่แท้จริงสำหรับพวกลัทธิสไตน์เบิร์ก (Steinbeckian) นั่นก็คือ "การจมลงไปในชีวิตทางสังคมจนสูญเสียปัจเจกภาพทางชีววิทยา (Biological individuality) ไป (Bracher. 1957 191)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับอิทธิพลของชีววิทยาและลัทธิธรรมชาตินิยมที่มีต่องานของสไตน์เบิร์กนั้น ปีเตอร์ ลิสคา (Peter Lisca) ได้กล่าวว่า ถึงแม้นวนิยายในระยะแรก ๆ ของสไตน์เบิร์กจะมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการจินตภาพ (imagery) ที่เกี่ยวกับมนุษย์ของเขาที่มีลักษณะหนักไปทางด้านชีวภาพ และธรรมชาตินิยมก็ตาม งานของเขาก็มิได้ล้าไปกว่างานของบรรดานักเขียนกลุ่มธรรมชาตินิยมรุ่นก่อน

หน้าเขาเลย วิหนาข้างานเหล่านั้ยังมีผลแค่เพียงการลดศักดิ์ศรีหรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์อีกด้วย และในระยะต่อมาเมื่อเขาได้สลัดทั้งกระบวนการจินตภาพที่เขามีอยู่ในระยะแรก ๆ นั้น และพยายามที่จะแสดงภาพพจน์ของมนุษย์ที่มีพื้นฐานอยู่บนแนวความคิดที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปมากกว่าเดิม เช่น ศีลธรรมคริสตชนและบูรณาการแห่งจริยธรรมนั้น ก็ดูเหมือนว่าเขาจะมีได้กล่าวถึงอะไรใหม่ ๆ หรือ สิ่งที่มีความสลักสำคัญแต่อย่างใดเลย (Curley and others. 1965 : 224)

อย่างไรก็ดี มีนักวิจารณ์ทางท่านได้แสดงทัศนะต่อการเป็นนักเขียนกลุ่มธรรมชาตินิยมของ สไตน์เบ็คในทางที่ดี อาทิเช่น ฮิว โฮลแมน (Hugh Holman) ซึ่งได้กล่าวว่า แมสไตน์เบ็คจะถูกจัดให้เป็นนักเขียนกลุ่มธรรมชาตินิยมอันเป็นกลุ่มนักเขียนที่เขียนงานประพันธ์ต่าง ๆ ที่แผ่สังคม ในด้านที่เลวร้ายก็ตาม แต่สไตน์เบ็คก็เป็นนักเขียนที่สามารถยกเอาหลักการหรือเหตุผลมากล่าวอ้าง ได้อย่างสมจริง น่าเชื่อถือ จนได้รับการยกย่องให้เป็น ชาร์ลส์ ดิกเก้นส์ (Charles Dickens) แห่งรัฐแคลิฟอร์เนียในคริสต์ศตวรรษ ที่ 20 (James and Brown. 1955 : 839 - 840)

ด้วยเหตุนี้ถึงแม้ว่าจอห์น สไตน์เบ็ค จะสิ้นชีพไปนานแล้วก็ตาม แต่นวนิยายเรื่องต่าง ๆ ของเขาก็ยังคงได้รับความนิยมยกย่องอย่างแพร่หลาย ทั้งในหมู่นักอ่านธรรมดาทั่ว ๆ ไปและปัญญาชน ดังที่นักวิจารณ์ผู้หนึ่ง คือ เจ พี ฮันเตอร์ (J.P. Hunter) ได้กล่าวไว้ว่า "แน่นอนที่เกี่ยว นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath, Of Mice and Men และบางทีอาจจะรวมนวนิยาย เรื่อง In Dubious Battle และเรื่องสั้น ๆ อีกหลายเรื่องเข้าไปด้วยนั้นเป็นวรรณกรรมที่ยิ่ง ใหญ่ของชาวอเมริกัน เรื่องเหล่านี้บางเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยาย "คนงาน" ยังคงได้รับการสอนกันอยู่ตามห้องเรียนระดับอุดมศึกษาอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้" (Curley and others. 1969 : 223)

3. ปรัชญาและศาสนา

หากผู้อ่านนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะใช้ความทึนิจพิจารณานวนิยาย ดังกล่าวอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่านวนิยายดังกล่าวหาใช่เรื่องราวเกี่ยวกับสังคมใด สังคมหนึ่งโดยเฉพาะไม่ แต่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษยชาติทั้งมวล (Buckner. 1976 :

2347) เรื่องราวดังกล่าวมีมานับตั้งแต่มนุษย์เริ่มอุบัติขึ้นในโลก เป็นเรื่องราวของมนุษย์ที่แสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเองและเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสิ่งในโลกและจักรวาลที่เขาอาศัยอยู่ เป็นเรื่องราวของการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว และความรู้กับความเขลา ความเห็นแก่ตัวกับความไร้ความเห็นแก่ตัว ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ศาสนาตลอดจนลัทธิปรัชญาต่าง ๆ ก็พยายามที่จะให้คำตอบ คำอธิบายหรือคำสั่งสอน ในการนี้กวีหรือนักประพันธ์ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็น "วิศวกรผู้สร้างวิญญาณมนุษย์" (พ. เมืองชมพู 2522 : 235) สามารถที่จะช่วยสังคมได้เป็นอย่างดีด้วยการช่วยกระตุ้นให้คนในสังคมชื่นชอบกับสิ่งที่เป็นความดี ความงามที่แท้จริง และทุกระกับสังคมยอมรับ มิใช่สิ่งที่สังคมบางกลุ่มถือว่าคิงามเท่านั้น (เอมอร์ ชิตตะโสภณ. 2521 : 13)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็ค ได้ชี้ให้เห็นถึงภัยอันตรายอันร้ายแรงของแรงของความเห็นแก่ตัว ซึ่งนำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบ การแตกแยกและการต่อสู้ทำลายล้างกันที่สุดในที่สุด พร้อมกันนั้น เขาก็ได้ "กระตุ้นให้คนในสังคมชื่นชอบกับสิ่งที่เป็นความดี..." ดังกล่าวข้างต้นนั้นก็คือความไม่เห็นแก่ตัว ความรักและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในมวลมนุษย

สไตน์เบ็คเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยเลียนแบบการเขียนพระคัมภีร์ โดยเฉพาะภาคพันธสัญญาเก่าตอนอพยพ (Exodus) เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในแนวความคิดหรือสารสัน (message) ของเขาในนวนิยายดังกล่าวได้ง่ายขึ้น เนื่องจากพระคัมภีร์ตลอดจนแนวการเขียนแบบพระคัมภีร์นั้นเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในหมู่ผู้อ่านของเขาเป็นอย่างดีอยู่แล้ว (French. 1961 : 72 - 73) พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าตอนอพยพนั้น หากมองอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเป็นเพียงประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งของชนชาติอิสราเอลเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้ว ภายใต้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น มีหลักเทวศาสตร์ ปรัชญา ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาแฝงอยู่ด้วยมากมาย และนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นก็เช่นกัน หากมองอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องราวทางสังคม หรือประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งของผู้อพยพที่ย้ายถิ่นจากรัฐโอกลาโฮมาไปสู่รัฐแคลิฟอร์เนียเท่านั้น แต่ในเรื่องราวของการอพยพนั้น สไตน์เบ็คได้สอดแทรกศาสนาปรัชญาหรือแนวความคิดทางศาสนาไว้อย่างมากมาย ซึ่งก็ได้มีนักวิจารณ์หลายท่านได้พิจารณาพิจารณานวนิยาย

เรื่อง The Grapes of Wrath ในแง่มุมที่เกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา และได้ให้การวิพากษ์วิจารณ์ไว้ดังต่อไปนี้

จอห์น คลาร์ก แพรท (Josh Clark Pratt) กล่าวว่า นับตั้งแต่ Cup of Gold ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องแรกของสไตน์เบิร์กไปจนถึงนวนิยายเรื่องสุดท้ายของเขาคือ The Winter of Our Discontent นั้น สไตน์เบิร์กได้หมกมุ่นครุ่นคิดอยู่กับเรื่องศาสนาและประสบการณ์ทางศาสนาในยุคของเราเป็นส่วนใหญ่ ความหมกมุ่นทางศาสนาของสไตน์เบิร์กมิได้อยู่ในความเชื่อใดความเชื่อหนึ่ง คริสต์ศาสนาและรูปแบบของวรรณกรรมทางศาสนาเช่นพระคัมภีร์ได้วางรากฐานสำคัญสำหรับนวนิยายของเขา แต่ส่วนใหญ่แล้วสไตน์เบิร์กจะอาศัยแต่เพียงรูปแบบของวรรณกรรมคริสต์ศาสนาเท่านั้น แต่สารัตถะที่อยู่ภายใต้รูปแบบนั้นอาจมิใช่ความเชื่อหรือหลักการของคริสต์ศาสนาเลยก็ได้ ตัวอย่างเช่น จิม เกซี ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่สไตน์เบิร์กตั้งใจให้มีภาพพจน์และบทบาทละม้ายคล้ายกับพระเยซูคริสต์นั้น อาจจะสั่งสอนหรือแสดงทัศนะทางศาสนาที่ไม่เหมือนกับคำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์เลย

แพรท มีความเห็นว่าการที่สไตน์เบิร์กทำเช่นนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการต่อต้านคริสต์ศาสนา เนื่องจากการปฏิเสธความถูกต้องชนิดที่โต้แย้งไม่ได้เลยของหลักความเชื่อทางศาสนานั้น มิได้ยังผลร้ายต่อความเชื่อหรือการเคารพนับถือศาสนาเสมอไป

นอกจากนี้ แพรทยังได้ยกย่องสไตน์เบิร์กในการที่ได้เลือกตั้งชื่อตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ทุกตัวตามชื่อในพระคัมภีร์อย่างแยบคายโดยชื่อแต่ละชื่อนั้นจะบอกเป็นนัยให้ผู้อ่านนวนิยายของเขาได้ทราบว่า เขาพยายามจะบอกอะไรให้แก่ผู้อ่านเกี่ยวกับตัวละครนั้น ๆ อีกด้วย (Pratt. 1970 : 6 - 31)

เฟรดเตอร์ิก ไอฟส์ การ์เพนเตอร์ กล่าวว่าสไตน์เบิร์กเป็นนักปรัชญาลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่พยายามทำให้อุดมการณ์ดั้งเดิมของชาวอเมริกันกลายเป็นจริงขึ้นมา ในการนี้เขาได้สอดแทรกทัศนะหรือปรัชญาของเขาเข้าไปในการเขียนดาวเนวพระคัมภีร์ เพื่อกระตุ้นให้มีการลงมือกระทำจริงกันอย่างแพร่หลาย

การ์เพนเตอร์กล่าวว่า The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายอเมริกันสมัยใหม่ที่นอกจาก

จะชี้แนะแนวความคิดที่เกี่ยวกับชีวิตอย่างชัดเจนแล้ว ยังได้ก้าวไปไกลกว่านั้นอีกด้วย การเทศน์สอน
ลัทธิปฏิฐานนิยม (Positivism) และประณามลัทธิอนุรักษนิยม (Conservatism) แบบปิกนุคคา
ซึ่งหวาดกลัวแนวความคิดต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากตน

คาร์เพนเตอร์ ได้ยกตัวอย่างตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่มีแนว
ความคิดและการกระทำที่ "ก้าวไปไกล" นี้ ซึ่งได้แก่สาคูคิม เชนี่ ซึ่งเพราะความไม่เชื่อว่ามี
กระทำใดที่เป็นบาป โดยเฉพาะในเรื่องเพศ ทำให้เขาเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตจากการเป็นนัก
เทศน์สอนศีลธรรมแบบเก่าไปสู่การเป็นนักปฏิบัติแบบใหม่

คาร์เพนเตอร์ได้แก้ตัวแทน จิม เชนี่ หรือสไตน์เบิร์กว่า ในการตั้งปัญหาเกี่ยวกับศีลธรรม
แบบเก่า นั้น จิม เชนี่ มิได้ปฏิเสธศีลธรรม เขาเพียงแต่สงสัยในกฎเกณฑ์ศีลธรรมแบบเก่าที่เคร่งครัด
เกินไปเท่านั้น เขาสงสัยว่าจริง ๆ แล้ว อาจจะไม่มียกเว้นที่เรียกว่า "บาป" อยู่เลยก็ได้ มีแต่
"การกระทำ" ของมนุษย์เราเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังคงยอมรับคุณค่าเก่า ๆ เช่น ยอมรับว่า
ความรักนั้น จะต้องเปี่ยมไปด้วยความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นหมายเสมอ เพียงแต่ว่าคุณค่าหรือหลัก
ศีลธรรมที่เขาสอนนั้นเน้นที่ฝ่ายโลก มิใช่ฝ่ายจิตวิญญาณเหมือนที่ศาสนาสอน ยกตัวอย่างเช่น ในการ
สอนเรื่องความรักนั้น จิม เชนี่ มิได้สอนเรื่องความรักต่อพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ แต่ได้สอน
ศีลธรรมแผนใหม่ของวิทแมน ซึ่งใช้เพศเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความรักของมนุษย์ที่มีต่อมนุษย์ด้วยกัน

คาร์เพนเตอร์วิเคราะห์ว่า สไตน์เบิร์กมีทัศนะว่าค้นหาหรือความอยากที่จะเป็นเจ้าของ
ครอบครองสิ่งนั้นสิ่งนั้น ทำให้มนุษย์แยกตัวออกจากเพื่อนมนุษย์ และทำลายล้างเอกภาพของ
ธรรมชาติ ตลอดจนความรักของมนุษย์ทั้งหมด ตามหลักการเรื่อง Over - Soul หรือ Big -
Soul ที่จิม เชนี่ พยายามชี้แจงเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณสากลหรือวิญญาณดวงใหญ่
นั้น การยึดติดกับอัตตาของตัวเองแบบหน้ามืดตามัวนั้น อาจกลายเป็นบาปที่มีอาจให้อภัยได้

(Carpenter. 1957 : 241 - 249)

แชลส์ บัคเนอร์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่านวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ซึ่งบางครั้ง เลียนคลี บางครั้งก็โจมตีคริสต์ศาสนาที่เป็นสถาบันหรือองค์การนั้น ได้สะท้อนพระคัมภีร์อย่างเห็นได้ชัด เรื่องราวของผู้อพยพจากรัฐโอกลาโฮมาไปสู่รัฐแคลิฟอร์เนียร่นั้น ก็ละม้ายคล้ายคลึงกับ เรื่องราวของชาวยิว ที่อพยพไปสู่ "ดินแดนแห่งพันธสัญญา" ที่บันทึกไว้ในพระคัมภีร์ (Buckner. 1976 : 2347)

ปีเตอร์ ลิสกา ได้ให้ทัศนะว่า J.C. ซึ่งเป็นอักษรตัวแรกชื่อและนามสกุลของจิม เคชี นั้นก็คือตัวอักษรตัวแรกของพระนามพระเยซูคริสต์นั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นเขายังได้ต่อต้านศาสนาที่มี มาแต่ดั้งเดิมเข้าไปในที่เปลี่ยว (wilderness) ค้นพบพระวรสารของเขาเอง และได้มอบกายถวายชีวิตเพื่อรับใช้ผู้อื่นเช่นเดียวกับพระเยซูคริสต์อีกด้วย (Buckner. 1976 : 2347)

มาร์ติน ชอกเลย์ (Martin Shockley) มีความเห็นทำนองเดียวกันกับปีเตอร์ ลิสกา ว่าจิม เคชี นั้นเป็นตัวแทนของคนร่วมสมัยของเราที่มีพระฉายา (Image) ของพระเยซูคริสต์ (Jesus Christ) นอกจากนั้น ผู้ประพันธ์ The Grapes of Wrath ยังได้ใช้สัญลักษณ์ใน คริสต์ศาสนาช่วยเผยแสดงความหมายที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ (deep structure) ของนวนิยายเรื่องนี้ อีกด้วย

ชอกเลย์ ให้ข้อสังเกตว่า ผลงานของสไตน์เบ็คทั้งก่อนและหลังนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบ็คได้ใช้สัญลักษณ์ เรื่องเปรียบเทียบ ตลอดจนแนวความคิดแบบ คริสตชนอย่างกว้างขวาง เขาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การที่สไตน์เบ็คนำชื่อจากพระคัมภีร์มาตั้งชื่อ ตัวละครในงานเขียนของเขานั้น นับเป็นหัวข้อที่น่าจะนำมาศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ชื่อนวนิยาย The Grapes of Wrath นั้นก็เป็นชื่อที่มีต้นกำเนิดมาจากหนังสือวิวรณ์ในพระคัมภีร์ และบอก ความหมายเป็นนัยถึงพระสิริรุ่งโรจน์ (glory) ของพระสวามีเจ้าผู้กำลังจะเสด็จมา นอกจากนั้น ชื่อนี้ยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาว่า นวนิยายเรื่องนี้มีการเผยแสดงรหัสธรรมต่าง ๆ ในปริบทของคริสตชน และทำให้คาดหวังได้ว่าจะได้พบคุณค่าหรือความหมายของคริสตศาสนาบาง ประการในนวนิยายดังกล่าว (Shockley. 1957 : 266)

هول แม็คคาร์ธี ได้ให้ความเห็นว่า ถึงแม้สไตน์เบ็คจะเขียนนวนิยายที่มีแนวแม่บท (motif) จากพระคัมภีร์หลายต่อหลายเรื่อง และเนื้อหาของนวนิยายเหล่านั้นจะเป็นเรื่องที่ว่าด้วย

ความดีความชั่วของมนุษย์ เช่นเรื่อง East of Eden ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับนวนิยายที่มีชื่อเสียงโด่งดังในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ของ เฮอรัแมน เมลวิลล์ (Herman Melville) เรื่อง Moby Dicks ก็ตามแต่ก็ยังไม่เป็นที่ประทับใจและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังของสไตน์เบิร์กใน The Grapes of Wrath นี้เอง

แม้การอีกกล่าวด้วยว่า หากเราพยายามที่จะเข้าถึงนโยบายของสไตน์เบิร์กโดยผ่านทางสัญลักษณ์และแก่นเรื่อง (Theme) เราก็จะสามารถเข้าใจธรรมชาติและทิศทางของนวนิยายของสไตน์เบิร์กได้ดียิ่งขึ้น (McCarthy. 1980 : 123 - 140)

วอร์เรน เฟรนช์ เป็นนักวิจารณ์อีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึงการใช้สัญลักษณ์และเรื่องราวตลอดจนแนวความคิดทางศาสนาของสไตน์เบิร์ก เขากล่าวว่าชื่อเสียงของสไตน์เบิร์กได้รับความกระทบกระเทือนมิใช่น้อย เพราะมีผู้เห็นว่าเรื่องของเขานั้นไม่น่าอ่านเนื่องจากง่ายเกินไป ซึ่งอันที่จริงแล้วสไตน์เบิร์กมักผสมผสานเรื่องราวที่แจ่มชัดเหมือนกับชีวิตจริงเข้ากับภาษาที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับสภาพการณ์ที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่ทุกยุคทุกสมัย แต่การเล่าเรื่องดังกล่าวของเขาเป็นไปอย่างแยบคายและราบรื่นมากจนกระทั่งผู้อ่านที่ไม่มีความละเอียดถี่ถ้วนพออ่านพบแต่ความหมายเพียงผิวเผิน (surface structure) ของมันและพลาดความหมายที่แท้จริงที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ (deep structure) ภายใต้อิทธิพลของเรื่องง่ายนั้น ๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

เฟรนช์กล่าวด้วยว่า ในการเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบิร์กได้หันไปใช้แนวการเขียนแบบพระคัมภีร์ที่เต็มไปด้วยเรื่องเปรียบเทียบหรือการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายโดยนัยถึงรหัสธรรม หรือบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อาจใช้ภาษาธรรมดาเป็นเครื่องสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งได้ การเขียนเรื่องแบบให้เป็นที่เทียบเคียงกับพระคัมภีร์นี้ ทำให้สิ่งที่เขาต้องการสื่อความหมายนั้นเป็นที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น เนื่องจากผู้อ่านทั่วไป โดยเฉพาะชาวตะวันตกมีความคุ้นเคยกับภาพพจน์ สัญลักษณ์ ตลอดจนแนวการเขียนในพระคัมภีร์อยู่แล้ว

เฟรนช์วิเคราะห์ว่า สไตน์เบิร์กมีแนวโน้มอยู่ 3 ประการที่มีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบนวนิยายของเขามากที่สุดคือ

1. การเขียนลักษณะเรื่องเปรียบเทียบ เฟรนช์กล่าวว่าการเขียนเรื่องลักษณะนี้ไม่เหมือน

การเขียนรายงานข่าว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้เขียนพยายามเขียนให้ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น มีความเป็นหนึ่งไม่มีเหตุการณ์ใดเหมือน แต่นักเขียนเรื่องเปรียบเทียบนั้นหมกมุ่นครุ่นคิดว่า กระสวน (pattern) พฤติกรรมใดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกไม่ว่าในยุคใด สมัยใด แล้วจึงนำสิ่งนั้นมาเขียนเป็น เรื่องเปรียบเทียบซึ่งจะทำให้งานเขียนนั้นใช้ได้กับทุกยุคทุกเผ่าพันธุ์ เช่นเดียวกันกับเรื่องเปรียบเทียบในพระคัมภีร์

2. การมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เรื่องเปรียบเทียบนั้นรับใช้ทฤษฎี โดยเฉพาะการเป็นนักคิดแบบอนันตภาพ (non - teleological thinker) ของเขา นักคิดประเภทนี้ไม่เชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกและสากลจักรวาลดำเนินไปตามแผนการหรือจุดหมายปลายทางที่พระเจ้าผู้สร้างทรงกำหนดไว้แล้วในนิรันดร์ภาพ

3. ทฤษฎีของสไตน์เบิร์กเองซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นไปตามแนวคิดของลัทธิอุตรภวนิยม (transcendentalism) ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเฟรนช์มีทัศนะว่าลัทธิดังกล่าวมีคำสั่งสอนบางอย่างที่ขัดแย้งกันเองเป็นต้นว่า คำสอนที่เป็นการสร้างสมอัตตาของมนุษย์ โดยการเน้นให้มนุษย์แต่ละคนเป็นตัวของตัวเอง หวังตนเอง แต่ในขณะเดียวกันลัทธิดังกล่าวก็สอนให้มนุษย์แต่ละคนไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่คิดถึงประโยชน์สุขของตนเอง แต่เห็นแก่ประโยชน์สุขของผู้อื่นเป็นที่ตั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็สอนให้เป็นคนไร้อัตตา (selfless) หรือไม่มีตัวตนของกูนั่นเอง นอกจากนั้นลัทธิดังกล่าวยังเน้นเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ ซึ่งการเชื่อมั่นและยืนยันถึงความสูงส่งของศักดิ์ศรีของมนุษย์นี้ ทำให้สไตน์เบิร์กเป็นนักเขียนที่มีแนวคิดอิสระ ไม่ผูกมัดตัวเองไว้กับหลักการหนึ่งหลักการใดโดยเฉพาะ

เฟรนช์ให้ข้อสังเกตด้วยว่า นวนิยายเกือบทุกเรื่องของจอห์น สไตน์เบิร์ก โดยเฉพาะเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ได้ตอกย้ำความคิดเรื่องวิวัฒนาการของมนุษย์ว่า มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอด และสิ่งที่เขาเห็นว่าเป็นการละเมิดหรือทำลายผู้อื่นอย่างชั่วร้ายมากที่สุดเท่าที่มนุษย์คนหนึ่งจะกระทำต่อมนุษย์ด้วยกันได้ก็คือ การกระทำตัวเป็นอุปสรรคขัดขวางกระบวนการการปรับตัวนี้ (French. 1961 : 7 - 73)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเคารพต่อชีวิต ของสไตน์เบิร์กนี่ จอห์น เอส เคนเนดี ได้วิเคราะห์ว่าการที่นวนิยายของสไตน์เบิร์กมีแก่นเรื่องร่วม (common theme) ที่อาจจะเรียกได้ว่า "เคารพต่อชีวิต" นั้น อาจจะเป็นสาเหตุสำคัญของการมีชื่อเสียงและอิทธิพลของเขาก็เป็นไปได้

เคนเนดี มีความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับเฟรนช์ว่าสไตน์เบิร์ก หมกมุ่นครุ่นคิดอยู่กับเรื่องชีวิตตลอดจนการดำรงอยู่ของชีวิตมากกว่าที่จะเป็นเรื่องอุดมการณ์ใด ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเขาสนใจเรื่องชีวิต เคารพชีวิต และนำเรื่องราวของชีวิตมาเสนอในงานเขียนของเขา โดยไม่ติดยึดอยู่กับอุดมการณ์ หรือหลักการหนึ่งใดโดยเฉพาะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เคนเนดีกล่าวว่า สไตน์เบิร์กเน้นถึงความผูกพันตามธรรมชาติระหว่างชีวิตและทรัพย์สินที่เป็นผลผลิตจากผืนแผ่นดิน เขาเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่มนุษย์จะต้องมีผืนแผ่นดินเป็นของตนเองสักผืนหนึ่ง แม้เพียงกระจุริดก็ยักดี เพื่อให้เขาได้มีอาหารเลี้ยงชีพและมีศักดิ์ศรีแห่งมนุษย์

เคนเนดี เห็นว่าตัวละครเด่น ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นมีคุณลักษณะของคริสตชนในการร่วมมือร่วมใจช่วยกันทำงาน และหันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ มีความมานะบากบั่นร่วมกันอย่างลึกซึ้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีความรัก ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเยี่ยงคริสตชน

อย่างไรก็ตาม เคนเนดี มีความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับ อัลเฟรด คาสิน ในแง่ที่ว่าตัวละครของสไตน์เบิร์กมีสภาพใกล้เคียงกับสัตว์ โดยเขากล่าวว่า ในนวนิยายของสไตน์เบิร์กนั้น เขาได้กำหนดให้พฤติกรรมของคน และพฤติกรรมของสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งสร้างสองชนิดที่ดูเหมือนว่าแตกต่างกันอย่างลิบลับนั้น คำเนนไปอย่างละม้ายคล้ายกันจนกระทั่งอาจจะกล่าวได้ว่าเกือบจะอยู่ในระดับเดียวกันและมีธรรมชาติเดียวกัน

เคนเนดี มีความเห็นว่าสไตน์เบิร์กไม่ชอบคาทอลิก ซึ่งงานเขียนของเขาแสดงให้เห็นชัดเจนถึงความจริงข้อนี้ สไตน์เบิร์กเห็นว่ากายคาทอลิกที่ตนโดยทั่วไปเห็นว่าเป็นคริสตศาสนาที่จริงแท้แน่นอนที่จริงแล้วเป็นเชื่อโรคที่น่าขยะแขยง เป็นการลอกเลียนแบบอย่างผิวเผินและอย่างปะติดปะต่อจากคริสตศาสนาที่แท้จริงต่างหาก

เคนเนดี แสดงทัศนะว่าสไตน์เบิร์กเป็นนักเขียนประเภทถือเอาอารมณ์ความรู้สึกเป็นใหญ่ และในเรื่องเกี่ยวกับมนุษยธรรมนั้น สไตน์เบิร์ก ก็ใช้อารมณ์ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล เขาเห็นว่าการที่เรียกขานสไตน์เบิร์กว่า "สไตน์เบิร์กนักเขียนสังคมนิยม" นั้น เป็นการใช้คำเรียกที่ผิด เนื่องจากการหลบเลี่ยงเหตุผลของสไตน์เบิร์กนั้นได้เป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้เขาเห็นความเป็นจริงตามลักษณะที่เป็นอย่างแจ่มแจ้งทุกแง่มุมได้ (Kennedy. 1957 : 119 - 134)

การที่สไตน์เบิร์กเป็นนักเขียนที่ใช้อารมณ์ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล และไม่มีอุดมการณ์อะไรแน่นอนตายตัวนี้ ทำให้เขาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในแง่บวกและแง่ลบจากทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นพวกเสรีนิยม มนุษยนิยม มาร์กซิสต์ กาทอลิก พวกปฏิกริยา และพวกอนุรักษนิยม นักวิจารณ์ทางด้านเช่น ลินคอล์น กิบส์ (Lincoln Gibbs) ก็กล่าวโจมตีว่าสไตน์เบิร์กเป็นนักเขียนที่ไม่มีหลักการอะไรที่แน่นอนและชัดเจน โดยกิบส์ได้กล่าวไว้ในบทความของเขาชื่อ "สไตน์เบิร์กนักศีลธรรม" ว่า สไตน์เบิร์กเขียนนวนิยายโดยมีความมุ่งหมายที่เป็นนักศีลธรรม แต่ไม่มีระบบความคิดทางปรัชญา หรือจริยธรรมที่แน่นอน หรือบางทีก็อาจพูดได้ว่าเขามีปรัชญาสองระบบที่ขัดแย้งกันเอง ซึ่งในเรื่องนี้ อี. คัมบลิว เทดล็อก จูเนียร์ (E.W. Tedlock, Jr.) ได้กล่าวว่ากิบส์มิใช่ นักวิจารณ์คนสุดท้ายที่เห็นว่าปรัชญาของสไตน์เบิร์กสับสน อย่างไรก็ตาม กิบส์ก็มีความเห็นว่าการเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ และอัจฉริยภาพในศิลปะการเขียนของเขานั้น แตกต่างและสูงส่งกว่าความสับสนทางปรัชญาของเขา (Tedlock and Wicker. 1957 : XXII)

นักวิจารณ์อีกผู้หนึ่งคือ แจ็กสัน เจ. เบนสัน (Jackson J. Benson) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสับสนของสไตน์เบิร์กว่า การใช้เรื่องราวในพระคัมภีร์มาประกอบในการเขียนนวนิยายบางเรื่องของสไตน์เบิร์กนั้น ทำให้เกิดความสับสนมากกว่าจะเป็นประโยชน์ และเราอาจจะเห็นได้ชัดว่า สไตน์เบิร์กใช้เรื่องราวทางศาสนาเพื่อแสดงทัศนะหรือปรัชญาของคนไม่มีศาสนา

อย่างไรก็ตาม เบ็นสันก็มีทัศนะต่องานของสไตน์เบิร์กในแง่ที่ว่า หากเราพิจารณางานของสไตน์เบิร์กให้ลึกซึ้งแล้วก็อาจจะได้ความคิดขึ้นมาว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของงานของสไตน์เบิร์กก็คือการมุ่งไปสู่อิสรภาพ นั่นก็คืออิสรภาพจากภาพหลอนต่าง ๆ ที่หลอกหลอนและทำลายตัวเราเอง และผู้อื่น (Benson. 1977 : 256 - 257)

ถึงแม้สไตน์เบ็คจะถูกนักวิจารณ์บางคนลงความเห็นว่าเขาวีหัตถ์แบบคนไม่มีศาสนาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็มึนักวิจารณ์จำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าสไตน์เบ็คมิใช่คนที่ไม่มีศาสนาแต่อย่างใด ในเรื่องนี้ นักวิจารณ์ผู้หนึ่งชื่อ เอ็ดมันด์ ซี ริชาร์ด (Edmund C. Richard) ได้กล่าวว่านวนิยายของสไตน์เบ็คมีวิวัฒนาการมากกว่า และตรงกันข้ามกับนวนิยายอเมริกันประเภทรัก ๆ ใคร่ ๆ อย่างลิบลับ เขายืนยันว่าการที่สไตน์เบ็คต่อสู้กับพวกเคร่งศาสนาแบบหัวเก่าจัดนั้นมิได้หมายความว่าเขาจะเป็นคนที่ไม่มีศาสนา ศาสนาของสไตน์เบ็คเป็นศาสนาแห่งรหัสธรรม และรหัสธรรมดังกล่าวนี้ก็มีความเป็นธรรมชาตินิยมเท่า ๆ กับ จริยธรรมของเขา (Tedlock. 1957 : XXIII)

นักวิจารณ์อีกผู้หนึ่งชื่อ วู้ดเบิร์น โอ รอสส์ (Woodburn O. Ross) มีความเห็นทำนองเดียวกันกับเอ็ดมันด์ ซี ริชาร์ด ว่า ท่าทีขั้นพื้นฐานของสไตน์เบ็คเป็นท่าทีของคนที่เคร่งศาสนาหรือคนที่หมกมุ่นอยู่กับเรื่องของศาสนา เรื่องของความคิดความเชื่ออย่างแท้จริง ถึงแม้เขาจะมีใช่คนที่เคร่งศาสนาในความหมายดั้งเดิมของคำ ๆ นี้ก็ตาม เขาเคร่งศาสนาในแง่ที่ว่าเขาได้พิจารณาใคร่ครวญถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก และพยายามที่จะเข้าใจมัน ซึ่งบางทีก็อาจจะเรียกได้ว่าพยายามอย่างทะลุทะลวง เขาเคร่งศาสนาในแง่ที่ว่าเขาพยายามที่จะยกระดับคำอธิบายของวิทยาศาสตร์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสทั้งห้าไปสู่ระดับโลกุตระ เขาเคร่งศาสนาในแง่ที่ว่าตลอดเวลาเขาได้เป็นพยานยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ... ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้น มีผู้ริเริ่มเกรงไปว่าพัฒนาการของลัทธิธรรมชาตินิยมจะหมายถึงการสิ้นสุดการเคารพบูชาพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในเรื่องนี้ รอสส์ ยืนยันว่าสไตน์เบ็คมิได้เป็นอย่างที่มีผู้ริเริ่มเกรงกันเช่นนั้น เขาเห็นว่าสไตน์เบ็คเป็นนักประพันธ์ใหญ่ท่านแรกที่เริ่มสร้างรหัสธรรมบนพื้นฐานของลัทธิธรรมชาตินิยม (Ross. 1957 : 206 -215)

ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวกับการเป็นนักเขียนประเภทรหัสธรรมนั้น เจมส์ เดวิด (James David) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า งานเขียนของสไตน์เบ็คในระยะแรก ๆ นั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องรหัสธรรม เรื่องรหัสธรรมนี้ค่อย ๆ ผสมผสานอย่างช้า ๆ กับเรื่องราวทางสังคม บุรณาการระหว่างสองสิ่งนี้บรรลุถึงจุดสูงสุดในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ซึ่งยังผลให้งานชิ้นนี้มีเอกภาพทางศิลปะอยู่ในขั้นสูงเยี่ยมเลยทีเดียว (David. 1975 : 6102 A)

สำหรับกรณีที่มีนักวิจารณ์เรียกซานสไตน์แบ็คว่า "นักเขียนเรื่องรหัสธรรม" นี้ บี ราสโก (B. Rascoe) กล่าวว่า สไตน์แบ็ครู้สึกรังเกียจและสละทิ้งสมณานามดังกล่าวอย่างไม่สนใจใยดี เขามีความห่วงกังวลอย่างลึกซึ้งในปัญหาเรื่องความดีและความชั่ว มิใช่แค่ในแง่ศีลธรรมหรือปรัชญาที่ทั่ว ๆ ไปยอมรับ 'แต่ในแง่ที่เป็นปรากฏการณ์ชีวิตและหลักการหรืออุดมการณ์ที่ปลุกใจให้มีชีวิตชีวา มีการลงมือกระทำอย่างจริงจัง ราสโกกล่าวว่าเขาไม่เคยได้ยินว่าสไตน์แบ็คใช้คำหนึ่งคำใดแสดง ธรรมชาติ หรือจุดยืนความเชื่อของเขาเลย ราสโกเสริมว่า สไตน์แบ็คเป็นนักเขียนที่ชอบนำประสบการณ์ตรงที่เขาได้ไปศึกษาหรือสัมผัสมาจริง ๆ มาใช้ในงานเขียนของเขา มากกว่าการใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ราสโกยกตัวอย่างกรณีการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของสไตน์แบ็คนั้น สไตน์แบ็คได้ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง โดยเฉพาะการสังเกตพฤติกรรมของพวกอินเดียนแดงทางแถบตะวันตกของสหรัฐอเมริกาที่เขารู้จักคุ้นเคยเมื่อครั้งยังเยาว์วัย เนื่องจากคนพวกนั้นมีความเป็นอยู่เหมือนมนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์ ยังไม่มีอารยธรรมหรือการศึกษาอบรมตลอดจนสิ่งที่เป็นตัวแปรอื่น ๆ ที่จะทำให้พฤติกรรมของพวกเขาสงัดเบนไปจากธรรมชาติได้ (Curley and others. 1969 : 219)

ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาแล้วนี้เอง งานเขียนของสไตน์แบ็คจึงเป็นงานเขียนที่มีคุณค่าควรแก่การอ่านและการศึกษาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในแง่ของแนวความคิดทางศาสนา ซึ่งมีใช่เรื่องของสังคมหนึ่งสังคมใดโดยเฉพาะ แต่เป็นเรื่องของมนุษยชาติทั้งมวล ผู้วิจัยคิดว่างานของเขามีความท้าทายให้ศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่างานเขียนของเขามีแนวความคิดที่เป็นตัวของตัวเองโดยเฉพาะจริงหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยมีสมมติฐานส่วนตัวว่าน่าจะจริง เนื่องจากผู้วิจัยออกจะเห็นคล้อยตามคำกล่าวที่ว่าไม่มีอะไรใหม่ในโลกนี้ แนวความคิดที่เห็นว่าใหม่ดกค้ำใน ปัจจุบันแท้ที่จริงแล้วอาจจะเป็นสิ่งที่คนโบราณคิดมาแล้วนับพันนับหมื่นปีแล้วก็ได้ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเชื่อว่า ไม่มีมนุษย์คนใดในโลกที่มีแนวความคิดของตัวเองอย่างอิสระ โดยไม่ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากผู้ใดหรือแหล่งใดเลย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ซึ่งเป็นนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขานั้น ได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดมาจากผู้ใดหรือแหล่งใด และแนวความคิดนั้นเหมือนหรือแตกต่างกับแนวความคิดของศาสนาที่สำคัญ ๆ ของโลกอย่างไรบ้าง

บทที่ 2

ภูมิหลัง

เพื่อที่ผู้อ่านจะเข้าใจนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ได้อย่างละเอียดต้องทำความเข้าใจอย่างยืดยาวที่จะต้องทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930 อันเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาเกษตรกรผู้เช่าที่ทำกินทั้งหลายในประเทศนั้น พวกเขาต้องประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสซึ่งจอห์น สไตน์เบ็ค ก็ได้้นำเรื่องราวแห่งความทุกข์ยากของบรรดาผู้คนเหล่านั้นมาบรรยายไว้ในนวนิยายที่ยิ่งใหญ่เรื่อง The Grapes of Wrath ของเขา นอกจากนี้ ผู้อ่านยังควรจะได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับชีวประวัติและผลงานของจอห์น สไตน์เบ็ค ตลอดจนเรื่องย่อของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเข้าใจนวนิยายดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย เหตุนี้ผู้วิจัยจึงใคร่จะขอแนะนำประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมากล่าวไว้ในบทนี้ตามลำดับดังต่อไปนี้คือ

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930
2. ชีวิตและผลงานของจอห์น สไตน์เบ็ค
3. เรื่องย่อนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจชั้นนำของโลก มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน และมีอิทธิพลแผ่ขยายไปทั่วโลก ในด้านเศรษฐกิจนั้น เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้นเฟื่องฟูสุดขีด เงินตราสกุลดอลลาร์ของสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลในวงการเงินหรือการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศมาก คนอเมริกันส่วนใหญ่มีรายได้ตัวเฉลี่ยต่อปีสูง

และมีความอยู่ดี กินดี ถึงกับนักเขียนสหรัฐอเมริกาคนหนึ่งถึงกับกล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีศักยภาพที่จะมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการอยู่ดี กินดี สูงที่สุดในโลก (Clough. 1953 : 198)

อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาก็เหมือนกับทุกประเทศที่มีทั้งความเจริญและความเสื่อมหม่นเวียนกันไป ในด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น สหรัฐอเมริกาได้เริ่มเข้าสู่ยุคแห่งความตกต่ำอย่างสุดขีดเมื่อเดือน ตุลาคม ค. ศ. 1929 และกินเวลายาวนานถึงประมาณสิบสองปี กว่าที่จะไปสิ้นสุดลง ใน ค. ศ. 1941 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนั้นเป็นประสบการณ์อันแสนเจ็บปวดทรมานของคนอเมริกันและได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม และวัฒนธรรม (Shannon. 1960 : IX - X) ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้ฝังรากลึกอยู่ในชนประเทศและวิถีชีวิตของคนอเมริกันอย่างชนิดที่ไม่เคยปรากฏในยุคใดมาก่อน (Rollins. 1966 : VII)

จอห์น สไตน์เบ็ค ผู้ได้รับสมญานามว่า "นักเขียนผู้ให้ความสนใจอย่างสุดซึ้งแก่ผู้ห่วยแท้" (ฉันทนา ไชยชิต. 2524 : 129) และเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่วจากการเขียนนวนิยายของเขาหลายเรื่องในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ได้นำชีวิตอันยากไร้หม่นหมองของลูกเรืออเมริกันที่ได้รับผลกระทบมากกว่าคนกลุ่มใด ๆ ทั้งในระยะก่อนและระยะที่กำลังเกิดสภาพเศรษฐกิจตกต่ำครั้งร้ายแรงคราวนั้น มาตีแผ่ในนวนิยายที่มีชื่อเสียงเป็นที่แพร่หลายมากที่สุดของเขาเรื่อง The Grapes of Wrath ผู้วิจัยเชื่อว่า การที่จะเข้าใจนวนิยายเรื่องนี้หรือเรื่องใด ๆ ก็ตามอย่างลึกซึ้งต้องแท้ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อ่านจะต้องทราบเกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรม (cultural context) ซึ่งรวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อตัวละครในนวนิยายเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงคราวนั้น มิได้เพียงแต่มีอิทธิพลต่อคนอเมริกันในเวลานั้นเท่านั้น แต่ได้ฝังรากลึกจนส่งอิทธิพลมาถึงคนอเมริกันในปัจจุบันนี้ด้วย และในเรื่องนี้ เควิด เอ แชนนอน ผู้แต่งหนังสือเรื่อง The Great Depression ถึงกับเขียนไว้ในหนังสือดังกล่าวว่า ผู้ที่จะเข้าใจสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนี้ได้นั้นจะต้องรู้ถึงเรื่องสภาพเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงของสหรัฐอเมริกาครั้งนั้นเสียก่อน (Shannon. 1960 : X) ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ที่จะนำเรื่องราว

เกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930 รวมทั้งในช่วงทศวรรษที่ 1930 รวมทั้งในช่วงก่อนที่จะเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนั้นมา กล่าวไว้ในงานวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

สภาพการณ์ทั่ว ๆ ไปในสหรัฐอเมริกาก่อนที่จะประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1920 และ 1930 ก็คือ การที่สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

ถึงแม้การเข้ามามีส่วนร่วมในสงครามดังกล่าวของสหรัฐอเมริกจะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ แต่ก็นานพอที่จะส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมในระหว่างสงครามนั้น ทำให้สหรัฐอเมริกามีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมบางประเภทเกินความต้องการของตลาดในสภาวะการณ์ปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการทอผ้า การต่อเรือ การผลิตเครื่องบิน และการทำเหมืองถ่านหิน (Faulkner. 1954 : 599)

ภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้ยุติลงในปี ค.ศ. 1919 แล้ว ได้มีการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในวงการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกากันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทำให้การผลิตและธุรกิจต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและผลผลิตหรือผลงานเพิ่มขึ้น ซึ่งในบรรดาสินค้าที่ผลิตเพิ่มขึ้นนี้มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ในชีวิตรวมอยู่ด้วย เช่น รถยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ทำให้คนอเมริกันมีวิถีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสบายขึ้นกว่าเดิมมากทีเดียว

เศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1920 - ค.ศ. 1929 นั้น ถ้ามองอย่างผิวเผินแล้วจะอยู่ในขั้นคึกคัก จนถึงกับมีนักประวัติศาสตร์บางคนเรียกช่วงเวลาดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกว่า เป็นยุคทองแห่งศตวรรษที่ 20 (อรพินท์ พงษ์ภักดี. 2521 : 229) แต่ก็เป็นชนิดฝนตกไม่ทั่วฟ้า กล่าวคือ มีอุตสาหกรรมหรือธุรกิจบางประเภทเท่านั้นที่เจริญเฟื่องฟูขึ้นอย่างสุดขีด เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์และเครื่องไฟฟ้า ซึ่งมียอดการผลิตและการจำหน่ายเพิ่มขึ้นกว่าเดิมหลาย

เท่าตัว แต่อุตสาหกรรมหรือธุรกิจบางประเภทเช่น อุตสาหกรรมการทอผ้า การทำเหมืองถ่านหิน การต่อเรือ การผลิตเครื่องหนัง การเดินรถไฟ ตลอดจนเกษตรกรรมต่างประสบกับภาวะขาดทุน อย่างย่อยยับ หรือล้มละลายไปตาม ๆ กัน (Faulkner. 1954 : 605 - 630)

แม้แต่อุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่ทำที่เห็นว่ากำลังเจริญเฟื่องฟูอยู่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว หลายต่อหลายประเภทก็กำลังจะก้าวไปสู่ความหายนะในอนาคตอันไม่ไกลนัก เนื่องจากการแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตายในเชิงธุรกิจการค้า ธุรกิจขนาดเล็กถูกธุรกิจขนาดใหญ่ใช้ความได้เปรียบทางด้านเงินทุนบีบด้วยการเสนอราคาสินค้าหรือราคาบริการที่ต่ำกว่า จนกระทั่งไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ต้องยุบไปรวมกับธุรกิจขนาดใหญ่หรือไม่ก็เลิกกิจการไปในที่สุด

นอกจากจะมีการแข่งขันกันภายในประเทศแล้ว สินค้าสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะสินค้าเกษตร ต้องแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันในตลาดโลก ซึ่งมีการชิงไหวชิงพริบกันอย่างแหลมคมขึ้นทุกขณะ ในขณะที่สหรัฐตั้งกำแพงภาษีกีดกันสินค้าต่างประเทศ ประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปก็ตั้งกำแพงภาษีกีดกันสินค้าสหรัฐอเมริกาด้วยเช่นกัน สินค้าเกษตรกรรมของสหรัฐอเมริกาคงหนักกว่าเพื่อน เพราะโดนทั้งขึ้นทั้งล่อง กล่าวคือ ต้องเสียภาษีขาออกซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าเดิมมาก และยังคงไปเสียภาษีขาเข้าให้แก่ประเทศที่ส่งไปจำหน่ายด้วยอัตราที่สูงลิบล้ออีกด้วย

การที่สหรัฐอเมริกาเพิ่มอัตราภาษีอากรสินค้าขาออกสูงขึ้นกว่าเดิมมากนั้น จุดประสงค์สำคัญก็เพื่อป้องกันมิให้ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปแลกเปลี่ยนสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศเหล่านั้นกับสินค้าเกษตรกรรมของตนแทนการชำระหนี้ด้วยเงินตราได้ เพราะในขณะนั้นสหรัฐอเมริกาได้กลับกลายเป็นประเทศลูกหนี้มาแล้ว และยังมีทองคำสำรองเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอีกด้วย โดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกาคิดขึ้นภาษีอากรสินค้าขาออกครั้งใหญ่ถึงสองครั้งใน ค.ศ. 1922 และ ค.ศ. 1930 ซึ่งการใช้มาตรการทางภาษีอากรของสหรัฐอเมริการั้งนี้ มีผลเสียมากกว่าได้ เพราะทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเสียตลาดสินค้าเกษตรกรรมของตนในทวีปยุโรป ซึ่งมีน้อยอยู่แล้วไป เพราะต้องเผชิญกับการแข่งขันของสินค้าประเภทเดียวกันจากประเทศอื่น ๆ ไปจนเกือบหมดสิ้นเลยทีเดียว เป็นผลให้ภาคเกษตรกรรมต้องตกเป็นเบี้ยล่างของภาคอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจทั่วโลกที่กำลังฟื้นตัวหลังสงครามก็มีส่วนเอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเจริญรุ่งเรืองขึ้นมีใช้น้อยหลังจากที่เศรษฐกิจซบเซาลงไปบ้างเล็กน้อย ในระหว่าง ค.ศ. 1920 ถึง ค.ศ. 1921 อุตสาหกรรมหรือธุรกิจหลาย ๆ แขนงก็เจริญก้าวหน้าขึ้นในหลาย ๆ พื้นที่ของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยภายในประเทศที่ช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเจริญเฟื่องฟูมากยิ่งขึ้นไปอีก ก็คือ อุตสาหกรรมรถยนต์และการสร้างถนนหนทางซึ่งได้รับการพัฒนาไปมาก ทำให้การขนส่งสินค้าต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รถยนต์รุ่นใหม่ ๆ ทุกประเภทผลิออกมาและจำหน่ายได้มาก ชาวอเมริกันเกือบทุกคนควรมีรถยนต์ใช้ และในปี ค.ศ. 1929 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่นั้น มียอดรถยนต์จดทะเบียนในสหรัฐอเมริกาถึง 26,501,443 คัน

ส่วนการคมนาคมทางน้ำก็เจริญก้าวหน้าขึ้นเช่นเดียวกับการขนส่งทางถนนและทางอากาศ มีการขุดคลองเดินเรือใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหลายสาย ทำให้การขนส่งสินค้าและวัตถุดิบต่าง ๆ เป็นต้นว่า ถ่านหินและน้ำมันดิบ ได้รับความสะดวกมากขึ้นและค่าโสหุ้ยถูกลง

ความเจริญทางด้านการขนส่งเหล่านี้ มีส่วนกระตุ้นให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1920 นั้น รุ่งเรืองขึ้นมีใช้น้อย และส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อสภาพสังคมและอารยธรรม ของสหรัฐอเมริกา ทำให้พื้นที่แถบชนบทต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไป ความเจริญและอารยธรรมของเมืองหรือนครใหญ่หลังไหลไปสู่ชนบทอย่างรวดเร็วเหมือนไหลลงเหว จนถึงกับมีนักเขียนประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาคูหนึ่ง กล่าวว่า ในช่วงเวลานั้น ความเจริญก้าวหน้าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของสหรัฐอเมริกานั้นสุดที่จะประเมินได้ (Faulkner. 1954 : 603 - 622)

ถึงแม้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาส่งฟื้นตัวขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และเจริญรุ่งเรืองขึ้นในระยะเวลาต่อมา คือ ในช่วงทศวรรษที่ 1920 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็มีความเจริญที่มีความบกพร่องทางโครงสร้างด้านเศรษฐกิจอยู่มาก เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจเกินความเป็นจริง กล่าวคือ มีการผลิตสินค้าเกินปริมาณความต้องการของตลาด ซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้นยังมีการเก็งกำไรด้วยการเก็งกำไรสินค้าและการกว้านซื้อหุ้นรวมทั้งการปั่นราคาหุ้น โดยที่ธนาคารต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายเกินความจำเป็นประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เป็นผู้ให้ลูกค้ากู้เงินหรือ

ปล่อยสินเชื่อก่อออกมาเพื่อใช้ในการนี้ และเนื่องจากธนาคารมีจำนวนมากมายดั่งกล่าว จึงต้องแข่งขันกันในการให้บริการแก่ลูกค้า และไม่สามารถเลือกลูกค้าที่ดีได้มากนัก จึงมีการปล่อยเงินกู้ให้แก่ นักลงทุนที่ไม่ค่อยมีหลักประกันอะไร และบรรดานักลงทุนก็นำเงินนั้นไปเก็งทุนสินค้าหรือปั่นราคาหุ้น ให้สูงกว่าค่าของหุ้นที่แท้จริงหลายเท่าตัว ซึ่งในตอนแรก ๆ ก็ซื้อขายขายคล่องเพราะมีแต่คนเล็งผล เลิศ หวังรวยทางลัด และไม่มีใครสนใจถึงค่าที่แท้จริงของหุ้น คิดเพียงแต่ว่าหุ้นจะมีราคาสูงขึ้นอีก เท่าไรในอนาคตเท่านั้น เมื่อเงินทุนส่วนใหญ่ของประเทศไปจมอยู่กับการเก็งกำไร แทนที่จะนำไป ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงทำให้ราคาเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้นในขณะที่ คนทั่วไปส่วนใหญ่มีกำลังซื้อของที่หรือลดต่ำลง เพราะการนำเงินทุนของประเทศส่วนใหญ่ไปใช้ในการ เก็งกำไรดังกล่าว ทำให้อัตราการจ้างงานหยุดอยู่กับที่หรือลดน้อยลง เป็นผลให้สินค้าที่ผลิตออกมา ขายไม่ค่อยออก ภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ จำต้องจำกัดการปล่อย สินเชื่อเพื่อการเก็งกำไร ทำให้ราคาหุ้นตกต่ำลง การเล็งผลเลิศและความเชื่อมั่นของมหาชนเริ่ม สั่นคลอน ทำให้ต่างพากันรีบถอนเงินฝากจนธนาคารนับพันแห่งต้องชะงักกิจการ หรือล้มระเนระนาด มีการประคองกันขายหุ้นอย่างขนานใหญ่ แต่ก็มีแต่ผู้ขาย ไม่มีใครยอมซื้อ เพราะต่างตกอยู่ใต้สถานการณ์ เดียวกัน การระงับการส่งสินค้าเกิดขึ้นเป็นโหล่มหู่ ทำให้สินค้าราคาตกอย่างรวดเร็ว เกิดภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่ และการว่างงานระบาคทั่วไป (Shannon. 1960 : 1 - 12)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งถ้ามองดูอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่า ได้ทำให้สหรัฐอเมริกาเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากการขยายตัวทาง เศรษฐกิจนั้น เป็นไปอย่างไม่เสมอภาคกันและมีได้มีรากฐานอยู่บนความต้องการอันแท้จริงของตลาด จึงได้กลายเป็นตัวดันเหตุที่นำไปสู่ความพินาศทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในระยะต่อมา ดังที่ เฮอริเบิร์ต ฮูเวอร์ (Herbert Hoover) ได้เขียนไว้ว่า "ถ้าพิจารณาทุกอย่างต้องแท้แล้ว จะเห็นว่า สาเหตุเบื้องต้นของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่นั้น ก็คือ สงครามระหว่างปี 1914 - 1918 ถ้าหากปราศจากเสียซึ่งสงครามครั้งนั้นแล้ว ก็คงจะไม่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อย่างรุนแรงขนาดนั้นเป็นแน่แท้" (Cachran. 1957 : 227)

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1930

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1930 นั้น เป็นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งที่เลวร้ายที่สุดและยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (Batra. 1987 : 112 - 113) ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ คือ ก่อน ค.ศ. 1929 นั้น ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างไม่เสมอภาคและธุรกิจอุตสาหกรรมบางอย่างจะประสบกับการขาดทุนหรือล้มละลายไปบ้างก็ยังไม่ถึงขั้นที่คุกคามมาข้างต้นแล้ว แต่เมื่อมองภาพรวม ๆ แล้วก็จัดได้ว่าสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1920 นั้น ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจมากจนกลายเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดในโลก สหรัฐอเมริกาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีทองคำสำรองและเงินตราต่างประเทศมากขึ้นกว่าเดิมมาก ด้วยพื้นฐานเช่นนี้ ธุรกิจการค้าและการให้สินเชื่อจึงได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว สหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนจากประเทศลูกหนี้กลายมาเป็นประเทศเจ้าหนี้รายใหญ่ของโลก ธุรกิจเอกชนได้ให้เงินกู้จำนวนมหาศาลแก่ยุโรปและแอฟริกาใต้ นอกเหนือไปจากที่ได้มีการให้สินเชื่อกันอย่างมากมาย เพื่อขยายธุรกิจการค้าภายในประเทศดังกล่าวแล้ว (Faulkner. 1954 : 639)

ในขณะที่เศรษฐกิจกำลังเจริญรุ่งเรืองอยู่นั้น ธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมได้ขยายตัวออกไปอย่างเต็มที่ ถึงแม้จะมีปัญหาการว่างงานอยู่บ้างแต่ก็นับได้ว่าการจ้างงานเพิ่มขึ้น นอกจากเกษตรกรและบุคคลบางกลุ่มบางอาชีพแล้ว คนอเมริกันส่วนใหญ่มีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีชีวิตที่สะดวกสบายมากขึ้น ในขณะนั้น แทบไม่มีใครพูดถึงเรื่องความอดอยากยากจนกันเลย หลายคนหันถึง "ยุคใหม่" ที่ทุกคนอาจกลายเป็นคนรวยได้ เพียงแต่พยายามออกอมเงินรายได้ของตนไว้แล้วนำไปลงทุนซื้อหุ้นธุรกิจการค้าหรืออุตสาหกรรมรายใหญ่ ๆ ซึ่งถ้าจะเก็บเอาไว้ก็ได้เงินปันผลสูง ถ้าจะขายก็ได้กำไรงาม เพราะความเจริญของธุรกิจการค้าหรืออุตสาหกรรมนั้น ได้ทำให้ราคาหุ้นสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การซื้อขายทุกอย่างหมายถึงกำไร คนจำนวนนับล้าน ๆ คนที่ไม่เคยเห็นพันธบัตรหรือใบหุ้นมาก่อนในชีวิตก็กระโจนเข้าสู่ตลาดหุ้นตามนักลงทุนหรือนักเก็งกำไรเมื่ออาชีพรายใหญ่ ๆ ถึงแม้ลูกค้าใหม่เหล่านี้จะเห็นว่า พวกตนเป็นนักลงทุนมากกว่านักเสี่ยงโชคก็ตาม แต่ผลลัพธ์ก็เหมือนกัน กล่าวคือ เกิดความแปรปรวนไม่แน่นอนของราคาดังกล่าวเป็นอย่างมาก

ความทฤษฎีหรือหลักปฏิบัติทางเศรษฐศาสตร์ที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมานานนั้น ธุรกิจการค้าหรืออุตสาหกรรมจะพิมพ์ใบหุ้นหรือพันธบัตรใหม่ก็ต่อเมื่อต้องการเพิ่มเงินทุนเท่านั้น แต่ในสภาพการณ์ที่มีการซื้อขายหุ้นและพันธบัตรมากนั้น ธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็ฉวยโอกาสพิมพ์ใบหุ้นหรือพันธบัตรใหม่มากขึ้นจนเกินความจำเป็น หรือไม่ก็แบ่งหุ้นเดิมออกเป็นหลาย ๆ ส่วนเพื่อความสะดวกในการซื้อขาย ทำให้มีการซื้อขายหุ้นกันมากขึ้น ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1925 และ ตุลาคม ค.ศ. 1929 นั้น จำนวนหุ้นที่อยู่ในรายการซื้อขายที่ตลาดหุ้นใหญ่ในนครนิวยอร์กเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว

การที่ได้เงินกำไรง่าย ๆ ทำให้มีการเก็งกำไรมากขึ้น ในขณะที่ราคาหุ้นสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลตอบแทนหรือกำไรก็สูงขึ้น ในขณะที่ราคาหุ้นทั่วไปพุ่งสูงขึ้นสุดขีดนั้น บรรดาหุ้นทั้งหลายมีการซื้อขายกันในระหว่างสามเท่าถึงยี่สิบเท่าของค่าที่แท้จริงของหุ้น คนนับจำนวนล้าน ๆ คนเลิกสนใจในธุรกิจการงานประจำของตน หันมามุ่งความสนใจกับการเก็งกำไร และการซื้อขายแลกเปลี่ยนหุ้นได้กลายเป็นหัวข้อสนทนาของการพบปะสังสรรค์กันทางธุรกิจหรือทางสังคม อาจกล่าวได้ว่า ธุรกิจเกี่ยวกับหุ้นได้เปลี่ยนแปลงสังคมอเมริกันอย่างใหญ่หลวง (Shannon. 1960 : IX)

ในยุคนั้นผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางธุรกิจต่างพากันพูดถึงแต่ "ยุคใหม่" คนอเมริกันส่วนใหญ่เหมือนกับกำลังตกอยู่ในความฝัน ทุกคนล้วนแต่เล็งผลเลิศหรือมองโลกในแง่ดี ไม่มีใครคาดการณ์ถึงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่จะติดตามมาภายในไม่ช้าไม่นานนั้นเลย

อันที่จริงแล้วน่าจะมีบรรดาผู้นำทางด้านธุรกิจและการคลัง หรือนักเศรษฐศาสตร์ออกโรงมาเตือนคนอเมริกันถึงผลร้ายที่จะตามมาอย่างมีอาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ แต่ก็ไม่มีใครทำเช่นนั้น หัวประเทศมีแต่คนมองโลกในแง่ดีว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่และความเจริญรุ่งเรือง และราคาหุ้นที่สูงขึ้นก็ไม่มีวันตกต่ำ ขณะนั้นรัฐบาลเริ่มเป็นกังวล และออกแถลงการณ์เตือน แต่ธนาคารต่าง ๆ ก็ยังอยากให้คนกู้มาก ๆ โดยเห็นแก่ดอกเบี้ยซึ่งขณะนั้นพุ่งขึ้นสูงถึงร้อยละ 20

พวกนักเล่นหุ้นหรือนักเก็งกำไรไม่เคยขาดเงินที่ใช้ในการเล่นหุ้น กักตุนสินค้าหรือสะสม
อสังหาริมทรัพย์เลย ในที่สุดเมื่อราคาสินค้าที่กักตุนไว้สูงขึ้น ราคาหุ้นและอสังหาริมทรัพย์ที่กว้านซื้อ
ไว้ถูกปั่นราคาจนสูงกว่าความเป็นจริงหลายเท่าตัวแล้วก็ขายไม่ออก เกิดภาวะเงินตึงตัว ตลาด
ซบเซา ลูกหนี้ธนาคารไม่สามารถใช้เงินคืนธนาคารได้ บางรายหมดเนื้อหมดตัวแถมยังเป็นหนี้สิน
รุงรัง ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ก็ปั่นป่วน ลูกค้าแห่กันมาถอนเงินออก และแล้ววันแห่ง
ความพินาศทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวงของสหรัฐอเมริกาถึง

วันนั้น คือ วันพฤหัสบดีที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1929 ซึ่งเป็นวันที่มีผู้ให้สมญานามว่าเป็นวัน
"พฤหัสบดีมหากาฬ" (Black Thursday) เพราะเป็นวันเริ่มต้นของเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพินาศ
มากที่สุดคนในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (Shannon. 1960 : 1) ในวันนั้น ราคาหุ้นเริ่ม
ตกต่ำลงอย่างชวบชวบ บรรยากาศเต็มไปด้วยความสับสนอลหม่าน ผู้คนแห่กันไปถอนหุ้นและขายหุ้น
เนื่องจากความไม่ไว้วางใจสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนั้น หลังจากเปิดตลาดหุ้นได้เพียงครึ่ง
ชั่วโมง ก็มีผู้มาแสดงความจำนงค์ที่จะขายหุ้นถึงสามล้านหุ้น และเมื่อปิดตลาดหุ้นหวั่นไหวไปถึงสิบหก
ล้านสี่แสนหุ้น ราคาเฉลี่ยของหุ้นในระดับนวนหน้า 50 บริษัทตกลงเกือบ 40 จุด

ความพินาศทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกายังคงดำเนินอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ โดยแทบไม่มีการ
หยุดชะงัก ในฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 1933 ราคาหุ้นของธุรกิจชั้นนำ 30 แห่ง ลดลงจากราคา
เฉลี่ยสูงสุดหุ้นละ 364.9 ดอลลาร์ ในเดือน กันยายน ค.ศ. 1929 เหลือเพียงหุ้นละ 62.7
ดอลลาร์ เท่านั้น หุ้นอื่น ๆ ก็อยู่ในสภาพที่ไม่ดีไปกว่านี้ (Faulkner. 1954 : 639 - 642)

การล่มจมของตลาดหุ้นได้ก่อให้เกิดภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้นทั่วไปในสหรัฐอเมริกา
สองสามเดือนต่อมา ปัญหาการว่างงานซึ่งก่อนหน้านี้เป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงอะไรนักก็กลายเป็นปัญหา
ใหญ่โตขึ้นมา คนว่างงานจำนวนมากต้องไปยืนเข้าแถวรอรับแจกอาหาร ธนาคารล้มเลิกกิจการ
ธนาคารแล้วธนาคารเล่าอย่างน่าตกใจ ราคาสินค้าเกษตรกรรมตกต่ำอย่างสุดขีด หน่วยช่วยเหลือ
บรรเทาทุกข์ทั้งของรัฐบาลและเอกชนไม่สามารถรับมือกับการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ประชาชนที่
อศอยากวิวโหยได้

ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งอื่น ๆ กินเวลาไม่นานนัก หลังจากที่เกิดภาวะดังกล่าวเพียงไม่กี่เดือนก็เข้าสู่สภาพปกติ แต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนี้กินเวลาประมาณ 12 ปี และมีระยะเลวร้ายที่สุดถึงสามปีครึ่ง (Shannon. 1960 : 1X - X)

สาเหตุของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่

สาเหตุของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1930 นั้น มีอยู่หลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า เกิดจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาล การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม และการมุ่งผลกำไรมากเกินไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น นักเศรษฐศาสตร์หลายต่อหลายท่านต่างพากันเห็นพ้องต้องกันว่า การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม หรือ ความไม่เสมอภาคกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้คนเพียงหยิบมือเดียวกุมอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศไว้แทบทั้งหมดเป็นสาเหตุประการสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำดังกล่าว

การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม หรือ ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากความผิดพลาดต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น การเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเอาโรคเอาเปรียบกัน โดยที่รัฐบาลไม่เข้าไปควบคุมดูแล ทำให้ธุรกิจเล็ก ๆ ดำรงอยู่ไม่ได้ ต้องเลิกกิจการไปหรือยุบไปรวมกับธุรกิจใหญ่ ๆ การไม่ตรวจสอบควบคุมสถาบันการเงินต่าง ๆ เปิดช่องโหว่ให้สถาบันการเงินเหล่านั้น นำเงินฝากไปให้กู้เพื่อการเก็งกำไรสินค้านั้นหรือการเก็งกำไรในตลาดหุ้น ทำให้คนรวยรวยยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็วอยู่ระยะหนึ่ง และการลดภาษีธุรกิจใหญ่ และกลุ่มผู้มีรายได้สูง ในปี ค.ศ. 1921, 1924, 1926 และ 1928 ได้ทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งมีมากอยู่แล้วแผ่ขยายออกมากยิ่งขึ้นอีก

การลดภาษีคนรวยในทศวรรษที่ 1920 ดังกล่าวนั้น ได้ทำให้คนรวยรวยขึ้นสูงที่สุดอย่างชนิดไม่เคยเป็นมาก่อนภายในระยะเวลาเพียงเจ็ดปีเท่านั้น กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1922 ประชาชนร้อยละหนึ่งของจำนวนประชากรสหรัฐอเมริกาทั้งหมด ครอบครองทรัพย์สินร้อยละ 31.6 ของ

ทรัพย์สินรวมทั้งชาติ ต่อมาในปี ค.ศ. 1929 หรือเจ็ดปีต่อมา ประชาชนร้อยละหนึ่งของจำนวนประชากรสหรัฐอเมริกาทั้งหมดครอบครองทรัพย์สินร้อยละ 36.3 ของทรัพย์สินรวมทั้งชาติ ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา

เมื่อเงินเป็นจำนวนมากไปอยู่ในมือของคนเพียงหยิบมือเดียวก็เกิดผลเสียติดตามมาหลายประการ เป็นต้นว่า บุคคลที่มีทรัพย์สินน้อยหรือไม่มีเลยเพิ่มจำนวนมากขึ้น ยังผลให้ความต้องการเงินกู้สูงขึ้น และเนื่องจากผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลาง ทำให้ผู้กู้เงินธนาคารโดยทั่วไปเป็นผู้ไม่มีเครดิตทางการเงิน แต่ในภาวะการณ์เช่นนั้น ธนาคารไม่สามารถที่จะเลือกให้กู้เฉพาะลูกค้าชั้นดีได้ เพราะต้องแข่งขันกันและทนต่อการคอกเบี้ยเงินฝากไม่ไหว ทำให้ธนาคารเหล่านั้นเสี่ยงต่อการที่จะต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุดเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้น เมื่อความไม่เสมอภาคของรายได้มีมากขึ้น การเสี่ยงในเรื่องการลงทุนของคนรวยก็มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เนื่องจากเป็นธรรมชาติวิสัยของมนุษย์โดยทั่วไปที่อยากจะได้รับผลกำไรตอบแทนเร็ว ๆ จึงมีการนำเงินไปกว้านซื้อสิ่งหาทรัพย์สินหรือสินค้าเพื่อเอามาขายต่อโดยไม่มีการนำเงินไปลงทุนให้เกิดผลผลิตและการจ้างงานขึ้นมา และเมื่อคนอื่น ๆ เห็นคนเหล่านั้นมีกำไรอย่างง่ายดายและรวดเร็วจากวิธีการกระทำเช่นนั้น ก็มีแนวโน้มที่จะเอาอย่าง เมื่อสภาพการณ์เป็นเช่นนี้ ก็มีคนที่พยายามแสวงหาความมั่งคั่งโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องหวั่นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในจำนวนนี้ก็มีคนที่มียาได้ปานกลางและผู้ที่มียาได้น้อยรวมอยู่ด้วย แม้แต่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ก็ยังอดไม่ได้ที่จะกระโดดเข้าร่วมวงกับเขาบ้าง ในเมื่อเห็นกำไรงามและง่ายดายเช่นนั้น (Batra. 1987 : 121)

ในปี ค.ศ. 1929 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกานั้น การปล่อยเงินกู้เพื่อการเก็งกำไรได้พุ่งขึ้นถึงจุดสูงสุด ทำให้ธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยทั่วไปสิ้นคลอน ยังผลให้ผู้ฝากเงินเกิดความไม่มั่นใจและตื่นตระหนก ต่างก็รีบไปถอนเงินของตนออกมา ทำให้ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ เหล่านั้น ขาดเงินหมุนเวียน และในเมื่อรัฐบาลไม่

สามารถเข้าไปช่วยกู้ฐานะอันอ่อนแอของธนาคารและสถาบันการเงินเหล่านั้นได้ ธนาคารและสถาบันการเงินเหล่านั้นเป็นจำนวนมากก็ต้องล้มเลิกกิจการ หรือ หยุดดำเนินการชั่วคราว ซึ่งในระหว่างปี ค.ศ. 1930 - 1932 นั้น ธนาคารที่ต้องปิดกิจการมีถึงมากกว่า 5,000 แห่ง (อนันต์ชัยเลาะห์พันธุ์ 2526 : 34) เมื่อการณเป็นเช่นนี้เงินหมุนเวียนในท้องตลาดทั่วประเทศก็ลดลงอย่างชวบชวบ ยังผลให้อุปสงค์ (demand) และผลผลิตลดลงตามไปด้วย อุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าต่าง ๆ ก็ชะงักงันหรือตกต่ำลงเป็นเงาตามตัว

การขาดเงินหมุนเวียนและการลดลงของอุปสงค์ตลอดจนการผลิตนี้ ให้นานปลายออกไปมากยิ่งขึ้นด้วยนโยบายและการกระทำที่ผิดพลาดหรือไม่เหมาะสมกับกาลเทศะต่าง ๆ ของรัฐบาล อาทิเช่น ในขณะที่อุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าต่าง ๆ ตกต่ำลงนั้น ยอคมาซีอากรที่เก็บได้ก็ลดลงไปด้วย เพื่อให้งบประมาณปีถัดมา รัฐบาลได้ขึ้นภาษี ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมไม่ควรเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากภาษีที่สูงชันนั้นได้ทำให้สินค้าต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้นไปด้วย ทำให้คนทั่ว ๆ ไปที่มีกำลังซื้อน้อยอยู่แล้วซื้อสินค้าน้อยลง ยังผลให้อุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าต่างตกต่ำลงยิ่งขึ้นไปอีก การจ้างงานต่าง ๆ ก็ลดลงตามไปด้วย (Batra. 1987 : 105 - 125)

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลงเป็นต้นมา รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ผิดพลาดหรือมีการกระทำต่าง ๆ หางด้านเศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ทันการณ์ มาตลอด เริ่มตั้งแต่รัฐบาลของประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ซึ่งถึงแม้จะประสบผลสำเร็จเป็นอย่างสูงในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ก็ประสบความล้มเหลวอย่างใหญ่หลวงในการป้องกันสินค้าขึ้นราคาและเงินเฟ้อ นโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ผันแปรทางเศรษฐกิจในขณะนั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังขาดการวางแผนและการเตรียมการต่าง ๆ ที่จะรับมือกับสภาพการณ์ภายหลังสงครามอีกด้วย อาทิเช่น รัฐบาลมิได้วางแผนหรือมาตรการล่วงหน้าไว้ให้ทหารผ่านศึกซึ่งมีจำนวนสี่ล้านคนมีงานทำหลังจากที่สงครามสิ้นสุดลงแล้ว และมีได้เตรียมการในการที่จะเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมที่ผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธปัจจัยต่าง ๆ มาเป็นการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคในยามปกติ (Faulkner. 1954 : 599 - 603)

ต่อมาในสมัยประธานาธิบดีเฮอเบิร์ต ฮูเวอร์ รัฐบาลก็ดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดหรือไม่

เหมาะสมกับสถานการณ์อีกเช่นกัน เป็นต้นว่า มิได้วางมาตรการที่เหมาะสมในอันที่จะป้องกันมิให้เกิดการเอาเปรียบหรือการแข่งขันกันอย่างไม่ยุติธรรมในวงการธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจเล็ก ๆ เป็นจำนวนมากไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ต้องล้มเลิกกิจการไปหรือไม่ก็ยอมเข้าร่วมกับธุรกิจใหญ่ ๆ ตลอดจนมีการลดภาษีธุรกิจใหญ่ ๆ และกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว นอกจากนั้น ยังปล่อยปละละเลยธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ มิได้เข้าไปควบคุมหรือสอดส่องดูแลเท่าที่ควร ปล่อยให้มีการกู้เงินไปใช้ในการเก็งกำไรมากเกินไปโดยปราศจากหลักประกัน จนกระทั่งธนาคารและสถาบันการเงินเหล่านั้นมีฐานะอ่อนแอหรือล้มจมลง กว่ารัฐบาลจะออกแถลงการณ์ออกมาเตือนก็สายเกินการณ์เสียแล้ว ทำให้เกิดความพินาศย่อยยับทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวงที่สุด

หลังจากที่ตลาดหุ้นล้มจมลงไม่นานนัก ประธานาธิบดีฮูเวอร์ได้ขอร้องให้รัฐสภาลดอัตราภาษีเงินได้ลงเมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1929 ซึ่งรัฐสภาก็สนองตอบทันที แต่ผลลัพธ์ก็คือ งบประมาณขาดดุล จึงมีการเพิ่มอัตราภาษีอากรสูงขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1932

นอกจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วการมุ่งเน้นผลกำไรมากเกินไปก็เป็นสาเหตุของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้ด้วยเหมือนกัน เนื่องจากการมุ่งเน้นผลกำไรซึ่งเป็นจุดสำคัญของกิจการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทั้งหมดมากเกินไปนั้น ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ติดตามมาเป็นต้นว่า ทำให้เกิดการเอาเปรียบหรือการกดขี่ขูดรีด เช่น การจ่ายค่าแรงงานต่ำในขณะที่จำหน่ายผลผลิตด้วยราคาที่สูงลิ่ว เป็นต้น นอกจากนั้น การมุ่งเน้นผลกำไรมากเกินไปนั้นทำให้อัตราส่วนของรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั้นไปสูงขึ้นที่ผลกำไร ซึ่งเป็นผลให้อัตราส่วนของรายได้ประชาชาติในส่วนที่เป็นค่าจ้างและเงินเดือนลดน้อยลง ทำให้กำลังซื้อของคนทั่ว ๆ ไปลดลง ซึ่งส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อธุรกิจและการจ้างงานต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว (Faulkner. 1954 : 642 -649)

เกี่ยวกับเรื่องสาเหตุของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของสหรัฐอเมริกานี้ ดร. รวี ภัทรา (Dr. Ravi Batra) ผู้แต่งหนังสือเรื่อง The Great Depression of 1990 ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจะต้องเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างน้อยหนึ่งครั้งในรอบหนึ่ง

ทศวรรษ และเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทุก ๆ ทศวรรษที่สามหรือทศวรรษที่หก ถ้าหากทศวรรษที่สาม รอดพ้นจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปได้ ทศวรรษที่หกก็จะเกิดความหิวโหยยับยั้งทางเศรษฐกิจอย่าง ใหญ่หลวงมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ เขาได้ยกตัวอย่างว่า ในทศวรรษที่ 1780 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในสหรัฐอเมริกา แต่ทศวรรษที่ 1810 ไม่เกิดภาวะดังกล่าว สามทศวรรษต่อมา คือ ในทศวรรษที่ 1840 ก็เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่อย่างชนิดที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ต่อมาในทศวรรษที่ 1870 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ แต่ทศวรรษที่ 1900 ไม่เกิดภาวะเช่นนั้น สามทศวรรษต่อมา คือ ใน ทศวรรษที่ 1930 จึงเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (Batra. 1987 : 107)

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำกับแนวความคิดทางการเมือง

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่การปฏิวัติที่จะทำลายล้างโครงสร้างสังคมเดิม อย่างสิ้นเชิงได้ (Rollins. 1966 : VI) ในปี ค.ศ. 1931 และ 1932 การหยุดยั้งถึงเรื่อง การปฏิวัติสังคมกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา ในภาวะการณ์เช่นนั้น คนจำนวนนับล้าน ๆ คนที่ยากไร้ และหิวโหยอาจจะลุกฮือขึ้นมาทำการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลและระบบเศรษฐกิจที่นำความสิ้นหวังมาสู่พวกเขาเมื่อใดก็ได้ ผู้คนต่างพากันตั้งข้อกังขาว่า ทำไมชาติที่ร่ำรวยที่สุดในโลกถึงต้องมาประสบความ หายนะเช่นนั้น ถ้าระบบทุนนิยมล้มเหลวและพังทลายลงได้ง่ายดายเช่นนั้น ก็น่าที่จะมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีและมั่นคงกว่า หลายคนคิดว่าระบบสังคมนิยมที่ไม่ให้ เอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต การขนส่งและการคลัง และมีพื้นฐานอยู่บนการผลิตเพื่อการบริโภค น่าจะดีกว่าระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นเรื่องกำไร คนอเมริกันเริ่มหันไปมองประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะ สหภาพโซเวียตซึ่งไม่มีปัญหาการว่างงานและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ถึงแม้ในประเทศเหล่านั้น มาตรฐานการดำรงชีวิตอาจจะยังค่อนข้างต่ำ มีการปกครองด้วยผู้นำเผด็จการ และคำว่าสิทธิ มนุษยชนอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักกันก็ตาม แต่พวกที่นิยมคอมมิวนิสต์ในสหรัฐอเมริกา ก็ยืนยันว่า นั่น เป็นขั้นตอนชั่วคราวในระยะเริ่มต้นระบบสังคมนิยม ระยะต่อ ๆ ไปมาตรฐานการดำรงชีพ สิทธิ มนุษยชน และเสรีภาพส่วนบุคคลก็จะตามมาเอง (Faulkner. 1954 : 651 - 652)

ในขณะที่ยังเป็นจำนวนมากต่างหากหันเหไปว่า ระบบทุนนิยมในสหรัฐอเมริกาจะไปไม่รอดนั้น พวกที่นิยมคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ในสหรัฐอเมริกาที่พูดกรอกหูประชาชนถึงเรื่องการปฏิวัติอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน คำพูดที่คนพวกนั้นใช้กันอยู่เป็นประจำ ก็คือว่าสิ่งที่รัฐบาลกรุงวอชิงตันได้กระทำก็คือ การถ่ายเงินจากกระเป๋าคนจนไปใส่กระเป๋าคนรวย และกล่าวหาว่ารัฐบาลกระทำตนเป็นปฏิปักษ์กับคนหาเช้ากินค่ำ ทำให้คนรวยรวยยิ่งขึ้น และคนที่ยากจนอยู่แล้วก็ยิ่งยากจนลงไปอีก

การปลุกกระดมประชาชนให้เกลียดชังรัฐบาลในสภาวะการณ์เช่นนั้น มิใช่งานที่ยากลำบากเลย พวก "แดง" ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งที่สามารถเพิ่มความรู้สึกสิ้นหวังของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลและชักชวนผู้คนเป็นจำนวนมากไปประท้วงต่อต้านรัฐบาลได้ มีการประท้วงและก่อความวุ่นวายขึ้นหลายแห่ง โดยบรรดาคนงาน เกษตรกร และผู้ที่หือคอยากหิวโหย โดยเฉพาะการประท้วงและการก่อความวุ่นวายของบรรดาเกษตรกรมีมากในระยะแรก ๆ ที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และเมื่อมีการจับกุมขังคนเหล่านี้ ก็จะมีผู้คนยกขบวนกันมาประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจหรือเรือนจำ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ต้องรีบปล่อยคนเหล่านี้ในรูปของการให้ประกันตัว โดยมีผู้รับรองและไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

เป็นที่โจษขานกันว่า ผู้ที่ประท้วงและก่อความวุ่นวายนั้น ส่วนใหญ่มิใช่เกษตรกรจริง แต่เป็นพวกหัวรุนแรงและพวก "แดง" ที่อยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ หลายจุดมีการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ก่อการประท้วง และบางจุดการปะทะกันดังกล่าวนั้นรุนแรงเหมือนสงครามปฏิวัติ เกษตรกรหลายคนพรั่นพุดถึงแต่เรื่อง "การปฏิวัติ" เกษตรกรเหล่านั้นมีความรู้สึกว่าเขาไม่มีภารกิจทางประวัติศาสตร์ คำว่า "การปฏิวัติ" ถูกนำมาพูดกันบ่อยในหมู่พวกเขา แต่การปฏิวัติที่พวกเขามายถึงนั้นคือ "การปฏิวัติของเกษตรกร" พวกเขาไม่เข้าใจการปฏิวัติในความหมายของพวกคอมมิวนิสต์ พวกเขาคิดแต่เพียงว่าจะต่อสู้ระบบธนาคารที่ทำให้เขาต้องสูญเสียที่ดินทำกินหรือหมดเนื้อหมดตัวเท่านั้น

นอกจากการประท้วงของเกษตรกรแล้ว การประท้วงของคนงานและผู้หือคอยากหิวโหยก็เกิดขึ้นมากมายหลายแห่งทั่วประเทศ เช่นเดียวกัน การประท้วงของคนงานส่วนใหญ่เป็นการเรียกร้อง

ค่าแรงงานเพิ่มและเป็นไปด้วยความสงบ และได้มีการนำเอาวิธีการนั่งประท้วงมาใช้เป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม มีการก่อความวุ่นวายหรือความรุนแรงขึ้นในบางอาณาบริเวณของประเทศบ้างเหมือนกัน แต่ไม่รุนแรงถึงขนาดที่จะลุกลามใหญ่โตจนกลายเป็นการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลได้ตามที่พวกฝ่ายซ้ายคาดหวัง

พวกฝ่ายซ้ายในสหรัฐอเมริกามีความเจริญก้าวหน้าเข้ามา การปลุกระดมกลุ่มเป้าหมายคือคนว่างงาน เกษตรกร ผู้ที่คอยากหิวโหย และผู้ที่ถูกกดขี่ขูดรีดไม่ได้ผลเท่าที่ควร แต่กลับไปได้ผลอย่างมากกับพวกบรรดากวี นักเขียน จิตรกร และนักพูด ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนมาก แต่ก็ไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของมวลชนอย่างขนานใหญ่ขึ้นมาได้ อาจกล่าวได้ว่าในยุโรปนั้นการปฏิวัติต่าง ๆ มีรากฐานมาจากความต้องการของบรรดาผู้ใช้แรงงาน แต่ในสหรัฐ อเมริกามาจากกลุ่มพวกปัญญาชนและชนชั้นกลาง

สาเหตุที่พวกฝ่ายซ้ายในสหรัฐอเมริกาไม่สามารถเข้าถึงจิตใจมวลชนอเมริกันหรือทำงานไม่สำเร็จนั้นมีหลายประการด้วยกัน ประการแรกก็คือความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพวกฝ่ายซ้าย ในสหรัฐอเมริกามีฝ่ายซ้ายหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มต่างมีแนวความคิด นโยบาย และวิธีการแตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคนอเมริกันมีลักษณะปัจเจกภาพ (individuality) สูง ประการที่สองก็คือ ภาษาและท่วงท่าของการพูดของนักปลุกระดมฝ่ายซ้ายในสหรัฐอเมริกาขัดต่อความรู้สึกชาตินิยมของคนอเมริกันอย่างรุนแรง เนื่องจากคนพวกนั้นพูดด้วยท่วงท่าหรือสำเนียงแบบสลาฟหรือเยอรมันซึ่งเป็นภาษาหลักของนักปฏิวัติกรรมมาซีฟในขณะนั้น ประการที่สามก็คือ โครงการ New Deal ของประธานาธิบดีรูสเวลต์ที่พยายามปฏิวัติเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งบางครั้งก็มีการนำเอาวิธีการของสังคมนิยมมาใช้ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปค่อย ๆ กระเตื้องขึ้นทีละน้อย ผลผลิตต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น โครงการดังกล่าวจึงช่วยลดความรู้สึกที่ตึงเครียดและห่อเหี่ยวสิ้นหวังของประชาชนได้มาก และประการที่สี่ก็คือคุณลักษณะบางประการของคนอเมริกันนั้นเป็นปฏิปักษ์กับความรุนแรง กล่าวคือชนบะประเทศตลอดจนวิถีการดำรงชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม และความรู้สึกนึกคิดแบบอเมริกันซึ่งมีลักษณะที่ให้ความสำคัญของตัวเองและเสรีภาพสูงนั้นไปด้วยกันไม่ได้กับแนวความคิดแบบสังคมนิยมที่เน้นเรื่องมณฑลมากกว่า

ปัจเจกภาพ (Shannon. 1960 : 121-131)

นอกจากนี้ ในระยะหลายปีที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการอเมริกันและต่างประเทศอีกหลายต่อหลายท่านพยายามหาเหตุผลใหม่ ๆ มาอธิบายการที่ลัทธิสังคมนิยมไม่ค่อยได้รับความนิยมในสหรัฐอเมริกา เช่นอ้างว่ามีผู้อพยพใหม่เข้าไปเรื่อย ๆ ทำให้กรรมกรรวมตัวกันไม่ค่อยได้ และการย้ายถิ่นมีอยู่บ่อยมาก ทำให้กรรมกรรวมกันได้ยาก เป็นต้น

คาร์ล มาร์กซเองก็เคยไปศึกษาชนชั้นแรงงานในสหรัฐอเมริกาเมื่อ ค.ศ. 1852 แล้วลงความเห็นว่ กรรมกรอเมริกันขาดความสำนึกในฐานะของตนเองและไม่มีความสมานฉันท์กันทางการเมือง (ฮอคส์ และเลเกอเฟลท์. 2531 : 17)

ในการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1932 พรรคสังคมนิยมได้รับคะแนนเสียงเกือบเก้าแสนเสียง แต่หลังจากนั้นพลังของพรรคนี้ก็เสื่อมลงอย่างรวดเร็วเมื่อต้องเผชิญกับโครงการ New Deal ของประธานาธิบดีรูสเวลต์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

สรุปแล้วภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในสหรัฐอเมริกาได้มีผลกระทบต่อแนวความคิดทางการเมืองของคนอเมริกันทั่ว ๆ ไปจนกระทั่งก่อให้เกิดการปฏิวัติล้มล้างระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างถอนรากถอนโคนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ภาวะดังกล่าวก็ได้ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ค.ศ. 1932 เป็นอย่างมาก กล่าวคือ ได้ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคเดโมแครตคือ นายแฟรงกลิน ดี รูสเวลต์ (Franklin D. Roosevelt) ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาใหม่ โดยชนะอดีตประธานาธิบดีฮูเวอร์ด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น เนื่องจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งชาวอเมริกันเห็นว่ารัฐบาลของประธานาธิบดีฮูเวอร์ไม่มีความพยายามและนโยบายที่จะแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่คั่งและมีประสิทธิภาพพอ และมีการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยเกินไปและสายเกินการแก้ (Faulkner. 1954 : 652 - 653)

หลังจากที่กระทำพิธีปฏิญาณตนเข้ารับตำแหน่งแล้ว ประธานาธิบดีรูสเวลต์ก็รับลงมือแก้ไข ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วด้วยการจัดทำโครงการ New Deal และเสนอต่อรัฐสภาให้มีการอนุมัติโครงการและกฎหมายต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อโครงการนี้ และปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น ในการนี้รูสเวลต์ได้ถูกโจมตีอย่างรุนแรงจาก

ทั้งพวกฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย เนื่องจากเขาเป็นคนเดินสายกลาง ใช้หลักการทั้งของระบบทุนนิยม และสังคมนิยมแต่คนอเมริกันส่วนใหญ่ก็นิยมชมชอบเขาและเห็นด้วยกับนโยบายตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ของเขา ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของเขาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ค.ศ. 1936 แสดงว่าคนอเมริกันไม่นิยมแนวความคิดทางการเมืองแบบสุดซ้ายไปข้างใดข้างหนึ่ง (Rollins. 1966 : 147)

สภาพสังคมโดยทั่ว ๆ ไปในระยะเศรษฐกิจตกต่ำ

ทฤษฎีของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ที่ว่ามนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ นั้นได้เห็นจริงอยู่อย่างประจักษ์ชัดในช่วงระยะเศรษฐกิจตกต่ำนี้เอง คนว่างงานจำนวนมากต้องยอมทำงานที่ตนเองไม่คาดคิดมาก่อนเลยในชีวิต เช่น ขับรถเห่า ขา ย แอปเปิล บางคนก็ยอมละจากครอบครัวโดยการสมัครไปทำงานต่างประเทศ (Shannon. 1960 : 10)

มีคนงานจำนวนไม่มากนักที่ยังโชคดีมีงานทำต่อไป แต่ส่วนใหญ่ก็ถูกลดค่าจ้างลง เกษตรกรยังคงอยู่ในฐานะที่ย่ำแย่กว่าคนงานอุตสาหกรรม เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำและราคาเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้นมาตั้งแต่ก่อนที่จะเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมาเป็นเวลานานนับทศวรรษแล้ว รายได้ของคนงานอุตสาหกรรมและเกษตรกรในระยะเศรษฐกิจตกต่ำนั้นต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพมาก ในปี ค.ศ. 1933 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจตกต่ำอย่างสุดขีดนั้น คนงานอุตสาหกรรมมีรายได้สุทธิหัวเฉลี่ยคนละเพียง 257 ดอลลาร์ต่อปี และเกษตรกรมีรายได้สุทธิหัวเฉลี่ยคนละ 110 ดอลลาร์เท่านั้น

ครอบครัวของคนงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีงานทำจำต้องขนย้ายสัปดาห์ละและคนในครอบครัวแออัดกันไปในรถยนต์เก่า ๆ มุ่งหน้าไปตามทางหลวงสายต่าง ๆ โดยไม่มีจุดหมายที่แน่ชัด ผู้ที่ไม่มีรถยนต์ก็ต้องเดินทางด้วยเท้าหรือไม้เท้ากระโดดขึ้นรถไฟที่กำลังวิ่งอยู่ ผู้ที่ไม่ชำนาญในเรื่องนี้จะพลาดท่าและพิการหรือเสียชีวิตไป บริษัทรถไฟแห่งหนึ่งรายงานว่ายานทางรถไฟของคนเพียงสายเดียวเท่านั้นที่มีคนแอบขึ้นรถไฟเกือบสองแสนคนต่อปี และมีผู้เสียชีวิตหรือพิการทั้งเด็กและผู้ใหญ่เป็นจำนวนมาก (Shannon. 1960 : 57 - 66)

สำหรับพวกเกษตรกรนั้น ตั้งแต่ ค.ศ. 1931 เป็นต้นมาพวกเขาตกอยู่ในภาวะชักหน้าไม่ถึงหลัง หนี้สินรุงรัง หรือไม่ก็ถูกยึดที่ดินทำกินมาตลอด ในปี ค.ศ. 1931 นั้นได้เกิดหุบกภัยครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะในบริเวณแหล่งปลูกข้าวโพดที่เรียกว่า "Corn Belt" ทำให้บรรดาเกษตรกรทั้งหลายตกอยู่ในฐานะย่ำแย่ รายได้ไม่พอจ่ายค่าเช่า ภาษี และค่าใช้จ่ายในครอบครัวไปตาม ๆ กัน ในปีถัดมานั้นพืชผลผลิตได้มาก แต่ราคาก็ตกต่ำเป็นประวัติการณ์ เงินที่ขายพืชผลนั้นน้อยนิดมากแม้แต่จะจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์พืชและค่าแรงงานก็ไม่พอเสียแล้ว ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงค่าปุ๋ย ค่าเช่า และภาษี ในปีดังกล่าวนั้นข้าวโอ๊ตหนึ่งเกวียนขายได้เงินไม่พอซื้อรองเท้าหนึ่งคู่ สุกรหนึ่งคันรถบรรทุกขายได้เงินไม่พอจ่ายค่าดอกเบี้ยของเงินต้นหนึ่งพันดอลลาร์ เกษตรกรเป็นจำนวนมากถึงกับหมดเนื้อหมดตัวหลังจากที่ทำงานหนักตรากตรำมาตลอดชีวิตพวกเขาต้องสูญเสียบ้านช่อง ที่ดินทำกิน และแทบทุกสิ่งทุกอย่างที่อุตสาหะสร้างและเก็บหอมรอมริบมาด้วยความเหนื่อยยาก และต้องประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับคนงานอุตสาหกรรม กล่าวคือ ต้องอพยพขนย้ายครอบครัวเดินทางไปข้างหน้าอย่างไร้จุดหมายโดยหวังแต่เพียงจะมีที่พักหัวนอน เครื่องนุ่งห่ม และอาหารสำหรับภรรยาและลูก ๆ ประหังชีวิตไปวัน ๆ เท่านั้น

ถนนหนทางโดยเฉพาะทางแถบตะวันตกของสหรัฐอเมริกากลางลำไปด้วยคนเดินทางหรือนักโบกรถที่คอยชักชวนให้โดยสาร หากทางรถไฟทุกสายจะมีกองไฟของผู้ไร้ที่พักอาศัย คนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ต้องพลัดพรากจากที่ดินทำกิน (Shannon. 1960 : 21 - 26)

ในระยะเวลาที่เศรษฐกิจตกต่ำนั้น ผู้คนเป็นจำนวนมากต้องกลายเป็นคนจรจัด ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้หญิงและเด็ก ๆ รวมอยู่ด้วย คนพวกนี้ร่อนเร่พเนจรไปตามข้างถนนหนทางสายต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตกกลางคืนก็ยี้ดเอาสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เช่นสวนสาธารณะ สถานีรถไฟใต้ดิน ตลาด เป็นต้นอนบางคนก็นอนกึ่งกลางทางตามสถานที่ดังกล่าวเพื่อให้ตำรวจจับไปเข้าคุกเพื่อจะได้มีที่อยู่และอาหาร ประหังชีวิต บ้างก็แอบขึ้นไปนอนตามตู้สินค้ารถไฟ ส่วนใหญ่ขาดเครื่องนุ่งห่มป้องกันหนาว และหลายคนเป็นไข้ ที่เป็นกันมากคือเป็นโรคปอดบวม ซึ่งคนเหล่านี้ต้องเฝ้าวยารักษากันไปตามมีตามเกิด เพราะโรงพยาบาลมักจะไม่ว่างคอยรับรักษาคนจรจัด นอกจากในกรณีผู้ป่วยหนักจริง ๆ เท่านั้น

คนจรจัดที่เป็น เด็กผู้หญิงและสตรีจำนวนไม่น้อยถูกข่มขืนหรือกระทำอนาจาร ในขณะเดียวกัน

ก็มีคนจรรจกจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ไปก่ออาชญากรรมหรือก่อความรุนแรงต่าง ๆ กับชาวบ้านชาวเมือง เช่น ลักขโมยหรือคดียิงวิ่งราว ฆ่า ช่มชู้ เป็นต้น จนเป็นที่หวาดหวั่นกันทั่วไป (Shannon. 1960 13 - 57)

ร้านขายของชำในโอกลาโฮมาซิตีและเมืองอื่น ๆ อีกหลายเมืองได้ถูกปล้นสดมภ์โดยกลุ่มคนที่คอยหากินหวโหยและไม่มีงานทำเป็นจำนวนมาก ซึ่งการปล้นสดมภ์เหล่านี้มิใช่การปล้นธรรมดา เพราะมีการตะโกนให้ชาวบ้านร้านตลาดรับรู้ความหวโหยที่พวกเขากำลังเผชิญอยู่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีผู้แสดงความคิดเห็นว่า การปล้นกระคมมวลชนที่กำลังคอยหากินหวโหยให้ออกมาก่อนการจลาจลวุ่นวาย เช่นนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยากเย็นอะไรเลย ในการนี้ก็ได้มีผู้ถูกจับกุมหลายคนในฐานะผู้ปล้นปืนยุ่งให้เกิดการจลาจล

นอกจากนี้ ในวันเปิดประชุมรัฐสภาที่กรุงวอชิงตันเมื่อปี ค.ศ. 1932 ก็ได้มีผู้คอยหากินหวโหยพากันเดินขบวนไปที่นั่นประมาณสามพันคนและใช้เวลาประท้วงอยู่สามวันโดยนอนกันกลางแจ้งนั่นเอง ผู้เข้าประท้วงเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างเลวร้ายมาก จนถึงกับสมาชิกรัฐสภาท่านหนึ่งคือ นายทอมัส แอมลี (Thomas Amlie) ให้ออกปากว่า การปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมที่ผู้ประท้วงเหล่านั้นได้รับนั้นก่อให้เกิดคอมมิวนิสต์มากกว่าการโฆษณาชวนเชื่อของนักปล้นกระคมมวลชนคอมมิวนิสต์เองเสียอีก (Shannon. 1960 : 119 - 121)

สิ่งที่น่าสลดหดหู่ใจเป็นอย่างยิ่งในระหว่างที่เกิดภาวะเศรษฐกิจอย่างยาวนานใหญ่ในสหรัฐอเมริกาครั้งนี้คือ ในขณะที่คนจำนวนมากกำลังขาดแคลนอาหารอยู่นั้นได้มีการทิ้งหรือทำลายผลิตผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมหาศาลเพื่อที่จะให้ราคาของผลิตเหล่านั้นสูงขึ้น หรือไม่ก็เพราะจะนำผลิตผลเหล่านั้นไปจำหน่ายก็ให้ราคาไม่คุ้มกับค่าเก็บเกี่ยวหรือค่าขนส่ง

ในหลายอาณาบริเวณของประเทศ ข้าวสาลีถูกทิ้งไว้คานาเพราะราคาข้าวไม่คุ้มกับค่าเก็บเกี่ยว ผลไม้ต่าง ๆ เช่น แอปเปิ้ล ถูกทิ้งให้เน่าคาสวน ผลแอปเปิ้ลที่ไร้ค่าหนิใด ๆ เลยเท่านั้นจึงจะจำหน่ายได้ และด้วยราคาที่ถูกแสนถูก กล่าวคือแอปเปิ้ล 1 กล่อ่ง ซึ่งมีจำนวน 200 ผล จะจำหน่ายได้ราคาประมาณ 40 - 50 เซ็นต์เท่านั้น ในขณะที่เด็กจำนวนล้าน ๆ คนที่พ่อแม่ยากจนไม่ได้รับประทานแอปเปิ้ลแม้แต่ผลเคี้ยวตลอดฤดูหนาวนั้น

ปลัสต์เป็นจำนวนมากถูกคนเลี้ยงฆ่าทิ้งเพราะราคาไม่คุ้มกับค่าขนส่งไปยังตลาด โดยเฉพาะแกะซึ่งมีราคาตัวจะน้อยกว่าหนึ่งคอลลาร์ในขณะที่ค่าขนส่งตกถึงตัวละ 1.10 คอลลาร์

ผู้คนที่คอยหาหิวโหยได้พากันไปค้นหาเศษอาหารตามกองขยะในเมือง หรือไม่ก็ไปหาเศษผักเศษอาหารที่เสียหรือจำหน่ายไม่ได้แล้วที่ผู้ขายโยนทิ้งสู่กองไว้ตามตลาด ทั้ง ๆ ที่ผักหรืออาหารราคาถูกแสนถูกแต่คนเหล่านั้นก็ไม่มีเงินจะซื้อ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า นี่เป็นความขาดแคลนท่ามกลางความเหลือเฟือโดยแน่แท้ (Shannon. 1960 : 26)

การบรรเทาทุกข์

ในขณะที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาอยู่นั้น ประชาชนจำนวนมากประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ผู้คนมากมายต้องไปยืนเข้าแถวรอรับการแจกอาหาร บ้างก็นั่งคอยตามสวนสาธารณะ บ้างก็นอนก่ายกันอยู่ตามห้องอับ ๆ ตลอดจนสถานที่สาธารณะทั่ว ๆ ไป

หน่วยบรรเทาทุกข์ทั้งของรัฐบาลและเอกชนได้พยายามให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ทุกข์ยากเหล่านั้นเท่าที่จะช่วยได้ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการทั้งด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่พักอาศัยแก่ผู้คนมากมายเหล่านั้น

ในการรับแจกอาหารนั้น ประชาชนที่ไปรอรับแจกอาหารต้องยืนเข้าแถวยาวเหยียด หน่วยบรรเทาทุกข์บางหน่วยก็แจกอาหารสำหรับนำไปรับประทานตลอดหนึ่งสัปดาห์ บางหน่วยก็แจกอาหารมื้อต่อมื้อ และบางหน่วยก็เพียงแค่แจกบัตรเพื่อที่จะมารับแจกอาหารในมื้อต่อไป นอกจากนั้น บางหน่วยยังให้ทำงานแลกกับอาหารอีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่อาหารที่แจกนั้นไม่พอกิน ถ้าใครขออีกก็就会被ไล่ตะเพิดไป

บางมือผู้คนที่หิวโหยเหล่านั้นอาจจะได้รับการแจกเพียงเศษขนมปังหนึ่งชิ้นและกาแฟหนึ่งถ้วยเท่านั้น บางมือก็ได้รับแจกซูปหนึ่งถ้วยซึ่งมีแต่น้ำเป็นส่วนใหญ่และไม่มีรสชาด และในบางแห่งคนเหล่านั้นจะถูกเจ้าหน้าที่หน่วยบรรเทาทุกข์ไล่ต้อนเหมือนฝูงสัตว์ให้เข้าแถวให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยเสียก่อนจึงจะได้รับแจกอาหาร

เมื่อผู้คนที่หิวโศกเหล่านี้ไม่ได้รับอาหารอย่างเพียงพอจากการรับแจกอาหาร การทำงาน แลกอาหาร หรือการขอก็จะหันไปใช้วิธีขโมย เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้นก็ต้องอดตาย โดยแอบไป ขโมยผลไม้ตามสวน หรือขโมยสัตว์เลี้ยงเช่นไก่ ไก่จวง และแม้กระทั่งสุกรตัวเล็ก ๆ จากฟาร์ม ของเกษตรกร นอกจากนั้นยังขโมยขนมปังหรือผักจากรถบรรทุกสินค้าคงล่าวซึ่งจอดอยู่ตอนเช้ามีค ก่อนที่ร้านขายขนมปังหรือตลาดจะเปิด บางคนหิวโศกและใจกล้ำมากหน่อยก็จะฉกฉวยอาหารที่วาง อยู่บนเคาน์เตอร์ข้างทางหรือบนโต๊ะในร้านวิ่งหนีไปต่อหน้าต่อตาคนขายหรือเจ้าของร้าน

หน่วยบรรเทาทุกข์บางแห่งแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแก่ผู้มารับการสงเคราะห์ด้วย แต่ก็แจกเฉพาะชาวเมืองนั้น ๆ เท่านั้น ผู้ที่ขัดเขินแถมมาจากเมืองอื่นจะไม่ได้รับการแจกเสื้อผ้าด้วย คนเหล่านี้จำนวนมากสวมเสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระริ่งและสกปรก และพวกเขาก็ได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ก็ด้วยการขอหรือขโมยเท่านั้น ถ้าไม่ทำเช่นนั้นก็ต้องหนาวตายเพราะบางเมืองอุณหภูมิต่ำกว่าศูนย์ (Shannon. 1960 : 64 - 129)

ในระยะปี ค.ศ. 1931 และ 1932 ซึ่งรัฐบาลพรรครีพับลิกันของประธานาธิบดีฮูเวอร์ยัง บริหารประเทศอยู่นั้น รัฐบาลแทบไม่ได้ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนตามรัฐต่าง ๆ เลย โดยอ้างว่าจะเป็นการเข้าไปก้าวก่ายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลของรัฐต่าง ๆ เหล่านั้น แต่ภายหลังจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1932 ซึ่งนายแฟรงคลิน ดี รูสเวลต์แห่งพรรค ดีโมแครตได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นให้เป็นประธานาธิบดีสหรัฐคนใหม่เนื่องจากผู้มี สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเห็นว่าประธานาธิบดีฮูเวอร์ไม่ได้บรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชา- ชนเท่าที่ควรแล้ว ประธานาธิบดีรูสเวลต์ก็รับเสนอโครงการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ต่อรัฐสภาเพื่อขอ อนุมัติอย่างรีบด่วน ซึ่งรัฐสภาก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีด้วยการรีบพิจารณาอนุมัติโครงการเหล่านั้น อย่างเร่งรีบซึ่งบางครั้งก็ต้องเปิดประชุมสมัยวิสามัญเป็นกรณีพิเศษ โครงการบรรเทาทุกข์ต่าง ๆ เหล่านี้ก็ผ่านการอนุมัติของรัฐสภาโดยง่ายดาย และไม่มีผู้ใดต่อต้านคัดค้าน (Rollins. 1966 : 70)

เกษตรกรรมกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ในระยะเวลาที่ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไปของสหรัฐอเมริกาฟื้นตัวอย่างรวดเร็วภายหลังภาวะเงินเฟ้อในปี ค.ศ. 1920 และ 1921 นั้น ภาคเกษตรกรรมมิได้ฟื้นตัวขึ้นมาด้วยเลย ทั้งนี้เนื่องจากอุปสงค์ (demand) ที่สูงขึ้นมากในระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 มีการขยายการผลิตจนเกินความต้องการ และยังมี การนำเอาเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทาง การเกษตรมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทำให้ได้รับผลผลิตสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ในขณะที่อุปสงค์และราคาสินค้าเกษตรกรรมตกต่ำลงทั่วโลกนับตั้งแต่สงครามสิ้นสุดลงเป็นต้นมาและเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นดังกล่าวกว่าฐานะของเกษตรกรซึ่งย่ำแย่อยู่แล้วก็ยิ่งย่ำแย่หนักขึ้นไปอีก เพราะต้องซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนปุ๋ยและเครื่องมือเกษตรกรรมด้วยราคาแพงขึ้น ในขณะที่รายได้จากการจำหน่ายพืชผลของคนลดต่ำลงมาก มีหน้าซ้ำกฎหมายใหม่เกี่ยวกับคนเข้าเมืองของสหรัฐอเมริกาซึ่งได้จำกัดจำนวนผู้อพยพเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาให้น้อยลงกว่าเดิม ทำให้ค่าแรงงานด้านการเกษตรสูงขึ้น นอกจากนั้นค่าขนส่งสินค้าเกษตรกรรมมิได้ลดลงตามราคาผลผลิตทางการเกษตรเลย ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นในขณะที่รายได้ของเกษตรกรตกต่ำลงในช่วงทศวรรษที่ 1920 นั้น ภาษีของพวกเขาก็กลับสูงขึ้น ทำให้รายได้ลดน้อยลงทุกปี ๆ

ครั้งต่อมาเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในทศวรรษที่ 1930 เกษตรกรทั้งหลายก็ตกอยู่ในฐานะที่เลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก ในระยะนั้นถือกันว่า ถ้าปีไหนเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตของตนได้ราคาเท่ากับต้นทุนการผลิตของตนก็นับว่าโชคก็อย่างยิ่งแล้ว แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีโชคเช่นนั้น พวกเขาต้องประสบกับการขาดทุนทุกปี และเมื่อขาดทุนมากเข้า ๆ ก็ไม่มีเงินทุนสำหรับประกอบเกษตรกรรมอีกต่อไป จึงต้องเอาที่ดินไปจำนองซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มภาระให้กับตนเอง เพราะต้องนำเงินรายได้ส่วนหนึ่งไปชำระเป็นค่าดอกเบี้ยอีกด้วย และในเมื่อผลผลิตการเกษตรราคาตกต่ำลงทุกที ๆ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกขณะ หนี้สินของเกษตรกรเหล่านั้นจึงทวีขึ้นเรื่อย ๆ ในที่สุดก็ถูกยึดที่ดินทำกินและต้องกลายเป็นผู้เช่าที่ดินของพวกเขาเองไปในที่สุด (Shannon. 1960 : 16 - 18)

ระบบการเช่าที่ดินแบบแบ่งครึ่งผลผลิตเพื่อให้อย่างรวดเร็วในสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่
ทศวรรษที่ 1920 เป็นต้นมา แม้แต่ในรัฐที่มีที่ดินอุดมสมบูรณ์และใช้วิธีการเกษตรกรรมแบบใหม่ เช่น
มินเนโซตา คาโกคา โอไอโอวา และเนบราสกานั้น การเช่าที่ดินทำกินก็ทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ในรัฐ
โอกลาโฮมานั้น มีเกษตรกรถึงร้อยละเจ็ดสิบที่ไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารหรือผู้ที่รับจ้าง
ได้และจำต้องปล่อยให้ที่ดินหลุดลอยไป ที่ดินของพวกเขาหลุดมือไปเป็นของธนาคารหรือราชาที่ดิน
ผู้ซึ่งอาจจะไม่เคยเห็นหรือมาเยี่ยมกรายที่ดินนั้นเลย (Shannon. 1960 : 18 - 27) โดย
ส่วนรวมทั่วประเทศแล้วการเช่าที่ดินทำกินเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38 ในปี ค.ศ. 1920 เป็นร้อย
ละ 42 ในปีค.ศ. 1930 (Faulkner. 1954 : 626)

เกษตรกรที่เช่าที่ดินทำเกษตรกรรมแบบแบ่งผลผลิตทางอาณานิคมแถบภาคใต้ของสหรัฐ
อเมริกามีชีวิตขึ้นอยู่กับความเมตตาหรือความสามารถของเจ้าของที่ดินที่จะจัดหาสิ่งของที่จำเป็นใน
การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพมาให้พวกเขาได้มากน้อยเพียงใด หลังจากที่พวกเขาจำหน่ายผล
ผลิตของตนได้แล้วก็ต้องจ่ายค่าสิ่งของต่าง ๆ ที่เจ้าของที่ดินจัดหามาให้เหล่านั้น และจ่ายค่าเช่า
ซึ่งมีมูลค่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตถ้ามีเงินเหลือพอที่จะทำเช่นนั้นได้ เจ้าของที่ดินเองบางคนก็มีฐานะ
ย่ำแย่ลงเนื่องจากรายได้จากค่าเช่าไม่คุ้มกับรายจ่ายต่าง ๆ เป็นต้นว่าภาษีและอะไรต่อมิอะไร
อีกประการหนึ่งต้องนำที่ดินไปจำนองกับระบบเงินกู้เพื่อการเกษตรหรือบริษัทรับจ้างต่าง ๆ

ซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้นในปี ค.ศ. 1935 แห่ทุกรัฐในสหรัฐอเมริกาประสบหุ้กภัยอย่าง
ร้ายแรง โดยเฉพาะรัฐโอคาโฮ มอนทานา คาโกคา และมินเนโซตาในบริเวณภาคเหนือของสหรัฐ
ส่วนในบริเวณทางตอนใต้ของประเทศนั้นรัฐโอกลาโฮมา โคโลราโด นิวเม็กซิโก และอาร์แคนซอส
ได้รับผลกระทบอันเลวร้ายของหุ้กภัยครั้งนี้ในอาณานิคมอันกว้างใหญ่ไพศาลที่เรียกกันว่า Dust
Bowl โดยทั่วหน้ากัน

ก่อนหน้านี้ก็มีที่ดินจำนวนมากที่สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินเนื่องจากการปลูกพืชที่เกินไป
หรือหน้าดินถูกชะล้างและพังทลายจนเกือบจะปลูกพืชอะไรไม่ได้อยู่แล้ว ในปี ค.ศ. 1934 ซึ่งเป็นปี
ก่อนที่จะเกิดหุ้กภัยนั้น ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกามีที่ดิน 35 ล้านเอเคอร์ที่ใช้ปลูกพืชผลอะไรไม่ได้
เลย และอีก 125 ล้านเอเคอร์หน้าดินถูกทำลายจนเกือบจะใช้ปลูกอะไรไม่ได้แล้ว นอกจากนี้ ที่ดิน

อีก 100 ล้านเอเคอร์กำลังเริ่มประสบปัญหาการสูญเสียหน้าดินหรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

มีการเตือนถึงภัยอันตรายที่เกิดจากการไม่สงวนรักษาหน้าดินหรือความอุดมสมบูรณ์ของดินนี้มาเป็นเวลาหลายปี แต่เกษตรกรผู้ซึ่งต้องการผลอันรวดเร็วหันใจเฉพาะหน้ามากกว่าจะคำนึงถึงอนาคตที่ทำหว่านลมเสีย โดยเฉพาะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งนั้น ข้าวสาลีและพืชอื่น ๆ มีราคาดี จึงทำให้เกษตรกรทั้งหลายเร่งเพิ่มผลผลิตของตนให้พอกับปริมาณความต้องการของโลก ในกรณีนี้ก็มีเกษตรกรเป็นจำนวนมากไปกู้ยืมเงินมาซื้อที่ดินเพิ่มเติมและซื้อรถแทรกเตอร์ตลอดจนเครื่องจักรกลการเกษตรอื่น ๆ มาใช้หลักหน้าดินในไร่นาของตนและที่ดินผืนใหม่ ๆ เหล่านั้น ซึ่งในการนี้ก็ได้มีการไถดินไถไม่ใหญ่ ๆ ให้เตียนโล่งเพื่อที่จะได้ปลูกพืชแบบเป็นแถวยาวเหยียดสุดลูกหูลูกตาได้ และเมื่อเก็บเกี่ยวพืชผลแล้ว ที่ดินเหล่านั้นก็ถูกทอดทิ้งให้แสงแดดแผดเผา โดยเฉพาะที่ดินในบริเวณภาคใต้และตะวันตกของสหรัฐซึ่งมีอากาศร้อนและลมแรงโดยปราศจากต้นไม้ใหญ่ที่จะช่วยป้องกันหน้าดินจากลมแรงและแสงแดดอันร้อนระอุนั้นไว้เลย (Shannon. 1960 : 28 - 32) ซึ่งหน้าดินที่แห้งผากและส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายเหล่านี้เมื่อถูกลมพัดคนเข้า ๆ ก็กลายเป็นพายุฝุ่นที่เกิดขึ้นเป็นประจำในปี ค.ศ. 1935 และทำให้ชีวิตของบรรดาเกษตรกรทั้งหลายซึ่งอยู่ในสภาพที่ทุกข์ยากอยู่แล้วเลวร้ายลงจนสุดที่จะทนทานต่อไปได้อีก (Steinbeck. 1980 : vi)

เมื่อหน้าดินถูกทำลายจนเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ก็ต้องมีการใช้ปุ๋ยมาก ทำให้เกษตรกรมกลายเป็นอาชีพที่ต้องลงทุนสูง เกษตรกรต้องนำรายได้หรือสินเชื่อบางส่วนไปจ่ายเป็นค่าปุ๋ย และเมื่อพืชผลราคาตกเป็นเวลานานเข้า ๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ซึ่งตกอยู่ในภาวะที่ชักหน้าไม่ถึงหลังอยู่แล้ว ก็ถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัวและถูกยึดที่ดินทำกิน โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีที่ดินน้อยซึ่งในปีที่เก็บเกี่ยวพืชผลได้มากและราคาก็ดีไม่มีเงินเหลือมากพอที่จะสำรองไว้ชดเชยภาวะการขาดทุนในปีที่ปลูกพืชผลได้น้อยหรือปีที่ราคาพืชผลตกต่ำได้ และในปีที่ประสบเคราะห์กรรมนั้นเกษตรกรเหล่านี้เป็นจำนวนมากผลิตอาหารได้ไม่พอแม้แต่ที่จะใช้บริโภคในครอบครัวของตน

รายได้ของเกษตรกรตกต่ำลงมาในระยะต้นทศวรรษที่ 1930 ในระหว่างปี ค.ศ. 1929 และ 1932 นั้น ราคาผลิตผลทางการเกษตรตกลงถึงร้อยละ 33 และรายได้ตัวเฉลี่ยของเกษตรกรลดลงถึงร้อยละ 51 เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าฐานะของเกษตรกรตกต่ำเรื่อยมานับ

ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งยุติลงแล้วก็จะเห็นได้ชัดว่า เกษตรกรสหรัฐในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่สุดในทศวรรษที่ 1930 นั้นส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจนขั้นแค้นอย่างเหลือขนาด (Faulkner. 1954 : 646)

เมื่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเลวร้ายลงถึงขีดสุดเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำกินเป็นจำนวนมากไม่มีรายได้มากพอแม้แต่จะนำไปจ่ายเป็นค่าเช่าได้ จึงถูกเจ้าของที่ดินขับไล่ และบางครอบครัวก็ถูกขับไล่เนื่องจากเจ้าของที่ดินต้องการทำไร่นาขนาดใหญ่โดยใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ ซึ่งสามารถทำรายได้ให้เป็นกอบเป็นกำมากกว่าค่าเช่า ทำให้เกษตรกรเหล่านั้นต้องกลายเป็นคนไร้ที่ดินทำกิน ไร้ที่พักอาศัยและปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต พวกเขาไม่แตกด้านไม่รู้จะหาประการใด และไม่มีใครที่พวกเขาจะหันไปพึ่งหาอาศัยได้ จึงจำต้องอพยพไปตายเอาดาบหน้าโดยหวังว่าจะหางานทำในเมืองหรือรัฐอื่นได้

เกษตรกรผู้อพยพเหล่านี้ขาดทั้งเงินและอาหาร ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นคนที่กินง่ายอยู่ง่ายก็ตาม แต่เมื่อต้องประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสเช่นนั้น หลายคนก็ถึงกับทนไม่ได้ ต้องเจ็บไข้ได้ป่วยและล้มตายไปเป็นจำนวนไม่น้อย (Coles. 1971 : 511)

ส่วนเกษตรกรรายใหญ่ที่ยังยืนหยัดอยู่ได้ก็พยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ผลผลิตของตนมีราคาสูงขึ้น ด้วยการนำผลผลิตบางส่วนไปทิ้งหรือทำลายเพื่อให้ผลผลิตที่เหลือมีราคาดีขึ้น ถนนที่สำคัญบางสายมีเกษตรกรนับร้อย ๆ คนไปยืนขวางถนน หรือไม่ก็ใช้เสาโทรเลขหรือท่อนซุงมาขวาง เพื่อมิให้มีการนำผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ไปจำหน่ายในตัวเมือง อันจะยังผลให้อุปทาน (supply) ในท้องตลาดลดน้อยลง ราคาผลผลิตเหล่านั้นจะได้สูงขึ้น (Shannon. 1960 : 124)

แต่การประท้วงด้วยวิธีการดังกล่าวก็มิได้ทำให้บังเกิดผลในทางที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามนับวันราคาผลผลิตทางการเกษตรก็ยิ่งลดต่ำลงเรื่อย ๆ ที่ผลของพวกเขาก็ถูกทิ้งคาไร่นาหรือเก็บเกี่ยวมาแล้วก็ถูกทิ้งให้กองเป็นภูเขาเลากาอยู่บนพื้นดินเพราะหาตลาดจำหน่ายไม่ได้ เนื่องจากผู้คนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่นคนงานอุตสาหกรรมไม่มีกำลังซื้อ เพราะไม่มีงานทำหรือถูกลดค่าจ้างลงกว่าเดิมมาก

สรุปแล้วเกษตรกรได้ถูกทำให้กลายเป็นคนยากไร้เนื่องจากความยากจนของแรงงาน
อุตสาหกรรม และแรงงานอุตสาหกรรมก็ถูกทำให้กลายเป็นคนยากไร้เนื่องจากความยากจนของ
เกษตรกร ไม่มีฝ่ายใดมีเงินซื้อผลผลิตของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สหรัฐอเมริกา
เป็นประเทศที่มีการผลิตเกินปริมาณความต้องการและมีการบริโภคต่ำเกินการณ์ในช่วงเวลาเดียว
กัน (Shannon. 1960 : 28)

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำกับปัญหาแรงงาน

ปัญหาสำคัญที่สืบเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำประการหนึ่งก็คือปัญหาแรงงาน จากการ
ประมาณการของสหพันธ์แรงงานแห่งสหรัฐอเมริกานั้นปรากฏว่า ในระยะที่เศรษฐกิจของสหรัฐ
เฟื่องฟูสุดขีดในทศวรรษที่ 1920 นั้นมีคนว่างงานอยู่ประมาณ 1 ล้าน 5 แสนคน ต่อมาในทศวรรษที่
1930 ในปี ค.ศ. 1930 มีคนว่างงานประมาณ 4 ล้าน 6 แสนคน ในปี ค.ศ. 1931 เพิ่มขึ้นเป็น
ประมาณ 7 ล้าน 8 แสนคน ปี ค.ศ. 1932 เพิ่มขึ้นอีกเป็นประมาณ 11 ล้าน 6 แสนคน และใน
ต้นปี ค.ศ. 1933 นั้นมีคนว่างงานทั่วประเทศมากกว่า 13 ล้านคน ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก
เมื่อคำนึงถึงจำนวนคนที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งสำรวจในปี ค.ศ. 1919 ซึ่งมียอดรวมทั้งสิ้นประมาณ
48 ล้านคน และในบรรดาคนว่างงานเหล่านั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้ผู้
ที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนจากการไม่มีงานทำนั้นมีจำนวนมากมายมหาศาล

ส่วนคนที่ยังโชคมีงานทำอยู่ต่อไปนั้นก็ถูกลดค่าจ้างลงเป็นส่วนมาก ในระยะสี่ปีแรกของ
ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่นั้น ค่าแรงงานถูกตัดลดลงมากกว่าครึ่ง (Faulkner. 1954 :
645 - 646) ทำให้มาตรฐานการครองชีพของแรงงานอเมริกันตกต่ำลงมาก หลังจากที่เศรษฐกิจ
ตกต่ำไม่นานนักคือในปี ค.ศ. 1931 นั้น มาตรฐานการครองชีพของแรงงานอเมริกันก็ต่ำกว่า
มาตรฐานการครองชีพของอเมริกันในปี ค.ศ. 1900 แล้ว หลังจากนั้นก็ยังตกต่ำลงเรื่อย ๆ
แทบไม่มีที่สิ้นสุด (Shannon. 1960 : 10)

คนงานในเมืองหรือคนงานโรงงานอุตสาหกรรมที่ตกงานและหมดหนทางไปก็หันไปทำไร
ทำนาโดยไม่มีความรู้ความชำนาญหรือเงินทุน หมู่สาวบ้านนอกที่เคยหลังไถลกันเข้าไปหางานทำ

ในเมืองหรือตามโรงงานอุตสาหกรรมก็จำต้องอยู่บ้านของคนอีกต่อไป เพราะถึงเข้าเมืองก็ทำงานหาไม่ได้ ภาคเกษตรกรรมซึ่งมีคนมากอยู่แล้วเนื่องจากอัตราการเกิดสูงก็ยังมีคนมากขึ้นขึ้นไปอีกในขณะที่ความต้องการแรงงานมีจำกัด

สำหรับทางด้านรัฐบาลนั้น ได้มีการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงานมาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีฮูเวอร์เป็นต้นมาแล้ว แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นับวันคนว่างงานก็ยิ่งมีมากขึ้นทุกที ครั้นต่อไปสมัยประธานาธิบดีรูสเวลต์ ก็ได้พยายามแก้ปัญหานี้ต่ออย่างมีประสิทธิภาพและฉับพลัน ปัญหาดังกล่าวจึงค่อย ๆ กระเตื้องขึ้นทีละน้อย

ในสมัยประธานาธิบดีฮูเวอร์นั้น หลังจากที่ใช้นโยบายปล่อยตามสบาย (*laissez faire policy*) โดยรัฐไม่เข้าไปควบคุมดูแลธุรกิจและสถาบันการเงินต่าง ๆ จนกระทั่งตลาดหุ้นล่มจมลงแล้ว ประธานาธิบดีฮูเวอร์ จึงได้เชิญบรรดาผู้นำธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การขนส่ง ผู้นำแรงงาน และผู้นำสมาคมการเกษตรแห่งชาติเข้าร่วมประชุมที่หาเนียบขาว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะขอร้องไห้บุคคลชั้นนำในวงการต่าง ๆ เหล่านั้นพยายามพยุงบฐานะทางเศรษฐกิจและการจ้างงานเอาไว้ นอกจากนั้น เขายังได้กระตุ้นให้ผู้นำธุรกิจเอกชนอีกทั้งผู้นำรัฐบาลของรัฐต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยการปกครองท้องถิ่นให้พยายามช่วยกันแก้ไขสถานการณ์การว่างงานขณะนั้นด้วยการเพิ่มโครงการธุรกิจและโครงการก่อสร้างต่าง ๆ มากกว่าปกติ ถ้าหากสามารถที่จะทำเช่นนั้นได้ นอกเหนือไปจากนั้นเขายังได้ขอให้รัฐสภาอนุมัติโครงการงานสาธารณะูปโภคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้จัดตั้งกองทุนพิเศษขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่โครงการสร้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจต่าง ๆ และออกกฎหมายใหม่สองฉบับเมื่อ ค.ศ. 1932 ฉบับหนึ่งเพิ่มทุนให้ธนาคาร Federal Land Banks อีก 125 ล้านดอลลาร์ เพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมได้มากขึ้น อีกฉบับเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการอนุมัติให้ตั้งธนาคารอาคารสงเคราะห์เพิ่มขึ้นมากกว่าสิบสองแห่งเพื่อขยายสินเชื่อฉุกเฉินแก่บรรดาผู้เดือดร้อนเรื่องที่พักอาศัย ทั้งนี้ทั้งนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งก็เพื่อที่จะให้มีการจ้างงานและเงินเดินสะพัดเพิ่มขึ้นนั่นเอง แต่มาตรการเหล่านี้ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้เศรษฐกิจกระเตื้องขึ้นมาได้ (Faulkner. 1954 : 649 - 650)

ต่อมาในสมัยประธานาธิบดีรูสเวลต์ รัฐบาลได้วางนโยบายเกี่ยวกับด้านแรงงานไว้สามประการ ประการแรกซึ่งเป็นความต้องการเร่งด่วนมากที่สุดก็คือการแก้ไขหรือบรรเทาสถานการณ์การว่างงาน ประการต่อมา คือการทำให้บรรดาคนงานทั้งหลายมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น โดยการจัดให้มีการประกันการว่างงาน การประกันผู้สูงอายุ และมาตรการอื่น ๆ และประการที่สามก็คือการทำให้องค์กรต่าง ๆ ของผู้ใช้แรงงานมีความมั่นคงแข็งแกร่งขึ้นในระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา

มาตรการที่ใช้แก้ปัญหาการว่างงานของประธานาธิบดีรูสเวลต์ประการหนึ่งก็คือการว่าจ้างคนว่างงานไปทำงานสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ป่า การควบคุมอุทกภัย และโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันนี้ ในการนี้มีความว่างงานประมาณสามแสนคน ได้รับการว่าจ้างจากรัฐบาลให้ทำงานดังกล่าว

โครงการจัดหางานให้คนว่างงานทำ เช่นนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อมั่นมูลฐานที่ว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะทำงาน และเป็นการดีสำหรับทุกคนที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการทำงานมากกว่าการแบบมือขอรับความช่วยเหลือแต่ฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวก็ถูกโจมตีว่าเป็นโครงการที่สูญเปล่าและไร้ประสิทธิภาพ และกล่าวหาว่ามีการใช้เงินภาษีอากรของประชาชนเป็นร้อยเป็นพันล้านดอลลาร์เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยที่ไม่สามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์หลักของโครงการดังกล่าวคือการชจัดปัญหาการว่างงานให้หมดสิ้นไปได้ แต่รัฐบาลก็ตอบได้ว่า โครงการดังกล่าวช่วยรักษาความรู้สึกลึกซึ้งถึงตัวเองของคนจำนวนนับล้าน ๆ คนไว้ได้ด้วยการทำงานแทนการแบบมือขอ และนอกจากนั้นโครงการดังกล่าวยังช่วยให้ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไปกระเตื้องขึ้นอีกด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ยังได้พยายามปรับปรุงฐานะคนงานให้สูงขึ้นโดยการเสนอกฎหมายหลายฉบับผ่านการพิจารณาอนุมัติของรัฐสภา เป็นต้นว่ากฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องการจ้างงานที่มีชื่อว่า The National Employment Service Act ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1933 เป็นต้นมา (Faulkner. 1954 : 673 - 674)

ก่อนสมัยประธานาธิบดีรูสเวลต์ โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมานั้น องค์การของผู้ใช้แรงงานต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาอ่อนแออย่างมาก ทั้ง ๆ ที่ขณะนั้นองค์การแรงงานในประเทศอื่น ๆ มีความมั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ก็สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญที่สุดก็คือกฎหมายและศาลไม่เข้าข้างคนงาน มีการใช้มาตรการทางกฎหมายและทางศาลเพื่อระงับยับยั้งหรือลดความรุนแรงของการประท้วงของบรรดาคนงานหรือการก่อความวุ่นวายทางด้านการงานของพวกหัวรุนแรง ทำให้พวกคนงานไม่ค่อยกล้าที่จะรวมตัวกันประท้วงหรือก่อความวุ่นวายใด ๆ ขึ้นมา

ในขณะที่องค์การของผู้ใช้แรงงานอ่อนแอ องค์การของนายทุนก็แข็งแรงขึ้น บรรดาสมาชิกสมาคมผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมีความร่วมมือสมานฉันท์กันมากขึ้นและเพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นในการต่อสู้กับบรรดาคนงาน และในหลาย ๆ ท้องที่มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาคมดังกล่าวกับหอการค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ

นอกจากนี้พวกนายทุนยังได้จัดตั้ง "สหภาพบริษัท" (company union) ขึ้นมาในบริษัทหรือโรงงานของตนเพื่อต่อต้านการก่อหวอดประท้วงหรือการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์การที่มีอำนาจต่อรองเกี่ยวกับเรื่องแรงงานของบรรดาคนงาน และมีการส่งสายลับและนักสลายหรือนักก่อวินาศกรรมการประท้วงเข้าไปแทรกซึมปะปนอยู่กับบรรดาคนงาน เพื่อคอยรายงานความเคลื่อนไหวของฝ่ายคนงานและพวกหัวรุนแรง ตลอดจนคอยชักจูงคนงานมิให้เข้าร่วมการประท้วงหรือการก่อความวุ่นวายใด ๆ อีกด้วย (Faulkner. 631 - 632)

ในขณะที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกานั้น สภาพการณ์ที่คนงานทั้งหลายต้องเผชิญอยู่ก็เลวร้ายยิ่งขึ้นทุกที ๆ คนทั่วไปจึงเริ่มตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมและความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสที่บรรดาคนงานทั้งหลายได้รับ ตลอดจนความจำเป็นที่คนเหล่านั้นจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองมากขึ้นกว่าเดิม

ด้วยเหตุนี้ในสมัยของประธานาธิบดีรูสเวลต์ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวุฒิสภาว่าด้วยการศึกษาและแรงงานขึ้นมา เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในการพูดและการชุมนุมอย่างอิสระ

ตลอดจนสิทธิที่จะจัดตั้งองค์กรแรงงานและการรวมพลังกันเจรจาต่อรองของบรรดาคนงานโดยปราศจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสมไม่ควรใด ๆ

คณะกรรมการการดังกล่าวได้รายงานให้วุฒิสภาทราบเกี่ยวกับเรื่องการใช้สายลับแรงงานและนักสลายหรือนักก่อวินาศกรรมการประท้วง ก๊าซน้ำตา และอาวุธร้ายแรงจากนายจ้าง ตลอดจนการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเมืองหรือเขตที่อยู่ภายใต้การควบคุมหรืออิทธิพลของบริษัท ซึ่งการกระทำดังกล่าวได้รับความเห็นชอบและความร่วมมือจากบรรดาเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น นอกจากนี้คณะกรรมการการดังกล่าวยังได้เผยแพร่รายงานฉบับนี้ให้ประชาชนได้ทราบด้วย ทำให้คนทั่วไปได้ตระหนักเป็นครั้งแรกถึงความยากลำบากในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรหรือสหภาพของคนงาน

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ รัฐบาลยังได้ออกกฎหมายแรงงานสัมพันธ์แห่งชาติ (National Labor Relation Act) เพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคของอำนาจต่อรองระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และพยายามทำให้ปัญหาข้อขัดแย้งด้านแรงงานหมดสิ้นไป (Faulkner. 1954 : 678 - 679) ด้วยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรแรงงานใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลนัก เนื่องจากมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้บรรดาคนงานไม่ยอมเข้าร่วมองค์กรแรงงานต่าง ๆ สาเหตุสำคัญก็คือคนงานเหล่านั้นกลัวว่าจะตกงาน ถ้าหากพวกเขากระทำเช่นนั้น หรือไม่มีเงินชำระค่าบำรุงองค์กรเหล่านั้น นอกจากนี้ในสภาวะการที่เศรษฐกิจตกต่ำเช่นนั้น คนงานต้องทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้งานได้เงิน แม้จะต้องออกจากสหพันธ์คนงานของตนก็ยอม และยอมรับเงื่อนไขเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างและชั่วโมงการทำงานโดยไม่มีการต่อรองใด ๆ ทั้งสิ้น และสิ่งที่กดดันมากที่สุดให้พวกเขาต้องยอมทำงานทุกอย่างโดยไม่สนใจว่าจะได้รับค่าจ้างและสวัสดิการตามที่สหพันธ์แรงงานกำหนดหรือไม่ นั่นก็คือครอบครัวของพวกเขาที่เฝ้ารอเงินค่าจ้างจากพวกเขาไปซื้ออาหารประทังชีวิตกันนั่นเอง (Rollins. 1966 : 142 - 143)

สรุปแล้วก็คือ กรรมกรรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรแรงงานของตนขึ้นเพื่อต่อรองกับนายจ้างไม่ได้ผลเพราะไม่มีใครอยากพบหม้อข้าวตนเอง

ปฏิกิริยาของนักเขียนต่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่นั้น ปัญญาชนต่างพากันประณามความยากจน
ก้นแค้นของชาติ (ฮอคส์ และเลเกอเฟลด์ 1988 : 21) และในบรรดาปัญญาชนเหล่านี้ ผู้ที่มี
บทบาทและอิทธิพลมากที่สุดในการปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้ตระหนักถึงความจำเป็นอันเร่งด่วน
ในอันที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมก็คือ บรรดาศิลปินโดยเฉพาะกวีและ
นักเขียนทั้งหลาย.

ในทศวรรษที่ 1920 และ 1930 นั้น บรรดาวรรณกรรมของประเทศคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ
สหภาพโซเวียตได้หลั่งไหลเข้าไปแพร่หลายและมีอิทธิพลในสหรัฐอเมริกาโดยผ่านองค์การเผยแพร่
ลัทธิคอมมิวนิสต์สากลที่มีชื่อว่าโคมินเทิร์น (Comintern) และในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
ครั้งใหญ่ในทศวรรษที่ 1930 นั้น นักเขียนและกวีอเมริกันส่วนใหญ่ต่างก็ได้รับอิทธิพลของ
ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของคาร์ล มาร์กซ์ (Suggs. 1979 : 4949 - A) ที่ว่าวรรณกรรมเกิดขึ้น
จากสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประวัติศาสตร์สำหรับมาร์กซ์แล้ว ก็คือเรื่องราว
ของความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้น เพราะฉะนั้นวรรณกรรมจะต้องรับใช้สังคมด้วยการสะท้อน
สภาพการณ์หรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในสังคมของตนออกมาโดยปราศจากการบิดเบือน และ
เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนที่ถูกกดขี่หรือเสียเปรียบในสังคม (Elkins. 1973 : 5119 -A)
ยิ่งสังคมมีความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นปกติสุขมากเท่าใด วรรณกรรมก็จะระบายความรู้สึกนึกคิด
ต่อสังคมออกมาอย่างรุนแรงมากเพียงนั้น (Nichol. 1959 : 301)

ในช่วงทศวรรษที่ 1930 มีนักเขียนและกวีหลายคนที่สะท้อนสภาพการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ
ในสังคมอเมริกันระบะนั้น ซึ่ง จอห์น สไตน์เบ็ค ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath
ได้กลายเป็นนักเขียนที่เด่นดังและผลงานเป็นที่แพร่หลายที่สุดผู้หนึ่งในทศวรรษนั้น ก็เนื่องมาจากการ
เขียนในลักษณะดังกล่าว นอกจากนักเขียนแล้วยังมีกวีหลายท่านแต่งบทกวี บรรยายความรู้สึกของ
คนต่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำขณะนั้น ในจำนวนนี้ก็มีคาร์ล แซนด์เบิร์ก (Carl Sandberg) ซึ่งได้รับ
สมญานามว่ากวีของประชาชนและเป็นยักษ์ใหญ่ในวงวรรณกรรมในยุคนั้นผู้หนึ่งรวมอยู่ด้วย

คาร์ล แซนด์เบิร์ก ซึ่งได้รับสมญานามอีกอย่างหนึ่งว่ากวีแห่งความแข็งแกร่งกระด้างและกวีแห่ง

ความเป็นจริงได้สะท้อนความรู้สึกซึ่งโกรธของคนต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอเมริกัน ช่วงนั้นอย่างรุนแรง ดังเช่นที่ปรากฏในกวีนิพนธ์บทหนึ่งของเขาที่มีชื่อว่า "The People Yes" ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1936 (Rollins. 1966 : 143 - 145) บทกวีนิพนธ์ดังกล่าวมีข้อความที่กล่าวถึงบรรดาคนตกงานที่ชมชานไปของงานทำแต่ก็ได้รับการปฏิเสธครั้งแล้วครั้งเล่าจนอดทนาระอาใจและหมดสิ้นความหวังใด ๆ ในชีวิต และเมื่อเงินทองที่เก็บออมไว้หมดลงไป บรรดาสมาชิกในครอบครัวของผู้บรรดาผู้ยากไร้ที่ตกงานเหล่านั้นก็ต้องออกไปแย่งผักและผลไม้ที่เน่าเสีย ซึ่งพวกพ่อค้าแม่ค้าทิ้งไว้ตามตลาด บางคนก็ไปขูดคุ้ยหาเศษอาหารตามกองขยะ บทกวีดังกล่าวลงท้ายด้วยการเรียกร้องสิทธิของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเขาด้วยการมีงานทำอีกด้วย

นอกจากนั้นยังมีกวีอีกผู้หนึ่งชื่อ อี อี คัมมิงส์ (E.E. Cummings) ซึ่งนิยมเขียนบทกวีโดยใช้ภาษาที่เป็นสัญลักษณ์มากกว่าแซนด์เบิร์ก ได้ระบายความรู้สึกของเขาออกมาในกวีนิพนธ์บทหนึ่งซึ่งมีรูปแบบการเขียนที่บั่นทอนความรู้สึกและกระทบกระเทือนอย่างชัดเจน บทกวีดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกพร้อมกับกวีนิพนธ์บทอื่น ๆ ของเขาอีก 50 บทเมื่อ ค.ศ. 1940 (Rollins. 1966 : 145 - 146) โดยที่บทกวีดังกล่าวได้กล่าวในทำนองประชดประชันถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ยากไร้ทั้งหลายที่สูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ไม่มีอาหารที่จะกิน และไม่มีความสุขหรือความหวังใด ๆ ในชีวิตอีกต่อไป

วรรณคดีอเมริกันกับศาสนาและสังคม

วรรณคดีกับสังคมและศาสนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องผูกพันกันอย่างแยกกันไม่ออก (Ostwalt. 1987 : 1228 - A) เนื่องจากสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดและเขียนขึ้นมานั้นไม่สามารถจะเป็นอิสระอย่างสิ้นเชิงจากชีวิตที่เขาดำรงอยู่ในฐานะสัตว์สังคมและเศรษฐกิจ (Nichol. 1959 : 301) และด้วยเหตุที่ศาสนามีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างสูงตลอดมาทุกกาลสมัย วรรณคดีในแต่ละยุคจึงได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดหรือคำสั่งสอนของศาสนาอยู่บ้างไม่มากนักน้อยในรูปแบบต่าง ๆ กัน และมาตรการที่จะวัดคุณค่าของวรรณคดีที่สำคัญ

ประการหนึ่งก็คือผลกระทบที่วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ มีต่อผู้อ่าน วรรณคดีที่ดีที่สุดนั้นจะต้องเต็มไปด้วย
อุดมการณ์และศีลธรรม และสามารถยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงส่งขึ้นได้ (Hong. 1959 :
2089 - 2090)

วรรณคดีอเมริกันในยุคบุกเบิกนั้นได้รับอิทธิพลมาจากทวีปยุโรปโดยเฉพาะจากอังกฤษเป็น
อย่างมาก ด้วยเหตุที่ทวีปยุโรปโดยเฉพาะตั้งแต่สมัยกลางเป็นต้นมามีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ศาสนามาก อาทิเช่นเรื่อง Paradise Lost ของจอห์น มิลตัน (John Milton) และ
Divina Commedia ของคันเต เอลิเกอรี (Dante Alighieri) ตลอดจนศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น
สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และการละครก็มีความเกี่ยวข้องผูกพันกับศาสนาอย่างแยกกันไม่ออก
บรรพชนอเมริกันในยุคแรก ๆ จึงรับเอามรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้จากเมืองแม่ของตนในทวีปยุโรป
มาสู่สหรัฐอเมริกา ซึ่งในระบายนั้นสังคมส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมที่มีเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก สภาพ
สังคมยังไม่สลับซับซ้อน ผู้คนยังเคารพนับถือและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด
วรรณคดีอเมริกันในยุคแรก ๆ จึงมีแนวความคิดทางศาสนาที่เคร่งครัดแบบพวกพิวริตัน (Puritan)
แทรกอยู่เป็นอันมาก

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในสังคมอเมริกัน
เนื่องจากการค้นพบใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ทำให้ความเชื่อทางศาสนาตลอดจนค่านิยมเก่า ๆ
สั่นคลอน นอกจากนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำลังเปลี่ยนโฉมหน้าไปสู่ความเป็นชาติอุตสาหกรรม
มีการนำเครื่องจักรใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้าซึ่งได้ปริมาณมากและรวดเร็วขึ้นกว่าเดิมมาก
แม้แต่ในภาคเกษตรกรรมก็มีการนำเครื่องจักรกลมาใช้แทนแรงงานคนและสัตว์ สังคมมีความสลับซับซ้อน
มากขึ้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีรูปแบบที่เป็นเอกเทศมากขึ้นทั้งในด้านการเมือง ศาสนา และ
ศิลปวัฒนธรรม ในด้านวรรณกรรมนั้นบรรดาผู้ที่อยู่ในบรรพบุรุษของสหรัฐอเมริกาในยุคนั้นต่างก็ตกลง
ปลงใจกันว่าสหรัฐอเมริกาคงต้องมีวรรณกรรมที่เป็นแบบฉบับของตนเองโดยไม่ลอกเลียนแบบยุโรป
หรืออังกฤษอีกต่อไป (Wildman. 1976 : 4499 A)

ในทางการเมืองนั้น ระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมแบบอเมริกันทำให้ประชาชนทั่ว ๆ ไป
มีสิทธิเสรีภาพมากกว่าประชาชนในประเทศอังกฤษซึ่งเคยปกครองสหรัฐอเมริกามาก่อนและถือกัน

ว่าเป็นประเทศแม่บทประชาธิปไตยเสียอีก แต่ถึงแม้บรรดากวีและนักเขียนทั่วไปในยุคนั้นจะมีความ
 หึงพ้อใจในสภาพสังคมใหม่ซึ่งสามัญชนมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น แต่พวกเขาก็รู้สึกไม่พอใจที่ประชาธิปไตย
 แบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา นั้นเป็นเครื่องมือของพวกกบฏหรือนายทุน ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น
 ในสังคม และทำให้วรรณกรรมในยุคนั้นแสดงออกถึงความตึงเครียดระหว่างอุดมคติและความเป็นจริง
 ในขณะนั้น วรรณกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตและสังคมจึงเริ่มแบ่งบานตั้งแต่สมัยนั้นเป็นต้นมา (Nichol.
 1959 : 301)

ถึงแม้ว่าวรรณคดีอเมริกันในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จะมีแบบฉบับของตนเองมากขึ้นและอยู่ท่าม
 กลางกระแสธารแห่งความเจริญทางวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
 ศาสนา และวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาแล้ว แต่วรรณกรรมอเมริกันในยุคนั้นก็ยังคงมีความผูกพันอย่าง
 แนบแน่นกับความเชื่อทางศาสนา สำหรับชาวอเมริกันส่วนใหญ่ นั้น ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้
 ช่วยยืนยันถึงความมหัศจรรย์ลึกลับและพระอำนาจของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าให้มากยิ่งขึ้นไปอีก นักเขียน
 หลายคนเช่น เอ็ดการ์ อัลลัน โป (Edgar Allan Poe) นาธานีล ฮอว์ธอร์น
 (Nathaniel Hawthorne) ได้สะท้อนถึงการค้นพบใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ในงานเขียนของ
 พวกเขาโดยที่หลาย ๆ เรื่องมีแนวความคิดทางศาสนาผสมผสานอยู่เป็นอันมาก (Simons. 1986
 : 183 -A) นอกจากนี้บทกวีนิพนธ์เป็นจำนวนมากของกวีต่าง ๆ เป็นต้นว่า เอมมีลี่ คิกกินสัน
 (Emily Dickinson) สตีเฟน แกรน (Stephen Crane) เอ็ดวิน อาร์ลิงตัน โรบินสัน
 (Edwin Arlington Robinson) และโรเบิร์ต ฟรอสต์ (Robert Frost) ก็ได้สะท้อนถึง
 การตอบสนองอันละเอียดอ่อนของวรรณกรรมที่มีต่อพระคัมภีร์ ในขณะที่ความเชื่อและคุณค่าคริสตชน
 ต้องเผชิญหน้ากับอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่กำลังพัฒนามากขึ้นดังกล่าว

กวีและนักเขียนเหล่านี้ตอบสนองต่อปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวด้วยการใช้นิยายเรื่อง
 ราวจากพระคัมภีร์มาสอดใส่ไว้ในงานเขียนของตน ถึงแม้ว่าเนื้อหาและภาษาที่ใช้จะลอกเลียนมา
 จากพระคัมภีร์ แต่กวีและนักเขียนเหล่านี้ก็ดัดแปลงพระคัมภีร์ให้เป็นพระคัมภีร์ฉบับศิลปะของพวกเขา
 เอง อย่างไรก็ตาม แก่นแท้การให้นิยามความหมายของคำว่าความรอด (salvation)
 ของพวกเขาก็มิได้แตกต่างไปจากความหมายดั้งเดิมของศาสนาเลยเสียทีเดียว (McGREGOR.

1979 : 6133 - A)

กวีและนักเขียนดังกล่าวได้เสนอรูปแบบใหม่ของวรรณกรรมอิงศาสนาโดยแทรกมิติทางสังคมลงไปในงานเขียนของพวกเขาคือ (Trench. 1987 : 2625 - A) นั่นคือพวกเขามีได้เน้นเฉพาะความรอดทางฝ่ายจิตวิญญาณในโลกหน้าอีกต่อไปแต่เน้นเรื่องการไถ่กู้ให้รอด (redemption) ในสังคมโลกปัจจุบันทั้งด้านการเมืองและศาสนาหรือทั้งทางโลกและทางธรรมด้วยเหตุนี้ ตัวละครในงานของกวีและนักเขียนอเมริกันในยุคนั้นหลายต่อหลายเรื่องจึงมีลักษณะของพระผู้ไถ่กู้ให้รอด (redeemer) ทั้งด้านการเมืองและศาสนา โดยที่ตัวละครที่มีลักษณะเช่นว่านี้ได้พยายามกอบกู้สถานภาพของผู้ที่ถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบในสังคมให้ดีขึ้น (Williams.

1976 : 3631 - A)

นักเขียนและกวีอเมริกันเหล่านั้นสร้างตัวละครที่มีลักษณะละม้ายพระเยซูคริสต์ขึ้นมา มิใช่เป็นพระคริสต์องค์ที่สอง แต่การกระทำและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครนั้นทำให้ผู้อ่านเห็นพระฉายาของพระเยซูคริสต์ในตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมานั้น และสามารถเชื่อมพระฉายาของพระคริสต์กับตัวละครนั้น ๆ เข้าด้วยกันได้ ลักษณะที่กวีและนักเขียนเหล่านี้พยายามสร้างในตัวละครให้ละม้ายคล้ายพระคริสต์มากที่สุดก็คือการเสียสละตนเองเพื่อรับใช้ผู้อื่น ดังที่มีบันทึกไว้ในพระคัมภีร์ว่า พระคริสต์เสด็จมา "เพื่อรับใช้และมอบชีวิตเป็นค่าไถ่ของคนเป็นจำนวนมาก (มธ. 20 : 28) ตลอดจนการส่งสารความทุกข์ยากลำบากของผู้อื่น และการที่จะยกจิตใจของมนุษย์จากความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นความเปล่า (nothingness) ไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและความหมายโดยการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระวรสาร ซึ่งเป็นสารแห่งหนทางและความจริง (Nesauale. 1976 : 5284 - A)

วรรณกรรมอิงศาสนา ซึ่งมีโครงเรื่องหรือแก่นเรื่องในแนวของการไถ่กู้ให้รอดนั้นมีมากในภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของจอห์น สไตน์เบ็ค ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยเฉพาะในนวนิยายและเรื่องสั้นของฟแลนเนอร์ โอ คอนเนอร์ (Flannery O. Connor) และวิลเลียม โฟล์คเนอร์ (William Faulkner) ซึ่งเขียนเลียนแบบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพระคริสต์ประวัติ และหลายเรื่องมีโครงเรื่องและแก่นเรื่องในเชิงประวัติศาสตร์

แห่งความรอดของมนุษยชาติ (Desmond. 1972 : 3994 - 3995 -A)

วรรณกรรมสังคมองคริสตศาสนา เช่นว่านี้เจริญเฟื่องฟูต่อมาเรื่อย ๆ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ในยามที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติสุข วรรณกรรมเหล่านี้ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมนแพร่หลายเท่าใดนัก แต่ในยามที่ประเทศชาติประสบภาวะวิกฤติดังเช่นในระยะเวลาที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่ขึ้นในสหรัฐอเมริกา วรรณกรรมประเภทดังกล่าวก็เฟื่องฟูขึ้น (Barkowsky. 1976 : 965 - A) ซึ่งนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ได้รับการนิยมนจากผู้อ่านในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้เป็นอย่างสูงสุด

ถึงแม้ว่าวรรณกรรมสังคมองคริสตศาสนาเหล่านี้จะเป็นปากเป็นเสียงหรือต่อสู้เรียกร้องเพื่อผู้ยากไร้หรือบรรดาผู้ที่ถูกกดขี่หรือเอารัดเอาเปรียบในสังคมเช่นเดียวกับวรรณกรรมของพวกมาร์กซิสต์ก็ตาม แต่ก็มี ความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในประเด็นที่เกี่ยวกับมโนคติ (concept) เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ กล่าวคือ คริสตชน เห็นว่าประวัติศาสตร์นั้นคือเรื่องราวแห่งความรอดหรือความเชื่อในหัตถธรรมของมนุษยชาติ แต่พวกมาร์กซิสต์เห็นว่าประวัติศาสตร์นั้นคือเรื่องราวของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว มโนคติที่แตกต่างกันทั้งสองแบบนี้ยังผลให้แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการเปลี่ยนแปลงสังคมของนักเขียนสองกลุ่มนี้แตกต่างกันเป็นอย่างมากด้วย กล่าวคือ นักเขียนวรรณกรรมสังคมองคริสตศาสนาเน้นการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยสันติวิธีด้วยการเปลี่ยนแปลงความคิดจิตใจของแต่ละคนให้ลดความเห็นแก่ตัว ความโลภโมโหสัน ความเกลียดชัง และความรุนแรง มีความรักพระเจ้าเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์มากขึ้น และพยายามร่วมมือร่วมใจกันทำให้สังคมมนุษย์มีความเป็นธรรม มีราครภาพมากขึ้น เพื่อที่จะให้มีสันติสุขขึ้นในโลกนี้ให้จงได้ แต่นักเขียนมาร์กซิสต์ไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวและพยายามเรียกร้องให้มีการต่อสู้ทำลายชนชั้นด้วยวิธีการรุนแรง

นอกจากนักเขียนอเมริกันในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จะมีการตื่นตัวในงานเขียนประเภทวรรณกรรมเพื่อชีวิตและสังคม โดยมีการต่อสู้เรียกร้องตามเสมอภาคทางชนชั้น หรือพยายามทำลายความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นให้หมดไปดังกล่าวแล้ว นักเขียนในยุคนี้ยังได้มีการต่อสู้เรียกร้องสิทธิของสตรีให้เทียมเท่ากับบุรุษเพศอีกด้วย นักเขียนในยุคดังกล่าวหลายต่อหลายท่านได้แสดงความรู้สึก

เห็นอกเห็นใจสตรีอเมริกันทั้งหลายที่ไม่ได้รับความเสมอภาคในสังคม นักเขียนเหล่านั้นได้เรียกร้องให้สตรีมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุรุษมากขึ้น พวกเขาได้ย้ำแนวความคิดที่ว่าสตรีก็มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุรุษและจะต้องมีฐานะในสังคมเทียบหน้าเทียบตากับบุรุษเพศ (Davidson. 1976 : 306 - A) งานเขียนที่ทำให้เกียรติยศของสตรีให้มีฐานะที่สูงส่งขึ้นในสังคมนี้ได้ทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และเจริญเฟื่องฟูอย่างสุดขีดในทศวรรษที่ 1930 ซึ่งมีผู้เขียนทั้งที่เป็นบุรุษและสตรีเฉพาะนวนิยายที่เขียนโดยสตรีในระยะดังกล่าวก็มีมากกว่า 40 เรื่อง (Rabinowitz. 1987 : 3759 - A) ส่วนที่เขียนโดยนักเขียนชายก็มีจำนวนไม่น้อย ซึ่งจูเลีย โลเวลล์ คาร์ลสัน (Julia Lowell Carlson) ผู้ทำวิจัยเรื่องภาพพจน์ของสตรีอเมริกันในนวนิยายอเมริกันในทศวรรษที่ 1930 ได้กล่าวในงานวิจัยของเธอว่า ตัวละครหญิงที่เป็นตัวเอกของเรื่องในนวนิยายเด่น ๆ ที่เธอวิเคราะห์ 12 เรื่องนั้นล้วนแล้วแต่มีลักษณะของแม่ในอุดมคติ ตัวละครสตรีที่เป็นตัวเอกในท้องเรื่องของนวนิยายเหล่านั้นมักจะเป็นผู้นำที่เข้มแข็งในครอบครัวเท่าเทียมกับสามีหรือมากกว่าสามีเสียอีกโดยเฉพาะในยามที่ทุกคนในครอบครัวต่างพากันห่อเหี่ยวหมดหวัง ตัวละครที่เป็นมารดาเหล่านั้นมักจะใช้สัญชาตญาณความเป็นแม่ของตนพิทักษ์ปกป้องครอบครัวไว้อย่างสุดความสามารถ ด้วยการทุ่มเทความรักความอบอุ่นต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว และเป็นขวัญกำลังใจให้ทุกคนเงยหน้าสู้ต่อไปด้วยความมั่นคงแน่วแน่ ซึ่งในบรรดานวนิยายเหล่านี้ก็มีเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ครวมอยู่ด้วย (Carlson. 1986 : 3350 -A)

วรรณกรรมเพื่อชีวิตและสังคมในสหรัฐอเมริกา ยังคงเจริญเฟื่องฟูมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน ถึงแม้จะไม่อาจเทียบกันได้กับความเจริญเฟื่องฟูของวรรณกรรมประเภทดังกล่าวในบรรดาประเทศสังคมนิยมและประเทศต่าง ๆ ในโลกที่สามก็ตาม แต่ก็นับได้ว่างานวรรณกรรมประเภทดังกล่าวได้พัฒนาไปมากกว่าในยุคบุกเบิกของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก และนับวันก็จะยิ่งได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากขึ้น โดยเฉพาะในยามที่สังคมมีภูตาสลับซับซ้อนต่าง ๆ มากมายและประชาชนมีการศึกษาและมีความสำนึกทางสังคมสูงขึ้นอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

สรุปแล้วก็ว่าวรรณกรรมอเมริกันกับศาสนาและสังคมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก ศาสนาโดยเฉพาะคริสต์ศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่คนอเมริกันส่วนใหญ่นับถือมีบทบาทค่อนข้างมากในสังคมอเมริกัน โดยเฉพาะในด้านวรรณกรรมเพื่อสังคมแบบคริสตชนเน้นการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยสันติวิธีด้วยความรัก ในขณะที่เกี่ยวกับที่วรรณกรรมเพื่อสังคมอีกประเภทหนึ่งคือวรรณกรรมของพวกมาร์กซิสต์เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วยความเกลียดชังและด้วยวิธีการรุนแรงซึ่งเป็นวิธีที่ชาวอเมริกันส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ดังนั้นวรรณกรรมเพื่อสังคมที่อิงคริสต์ศาสนาจึงมีอิทธิพลและสามารถสร้างความประทับใจให้กับบรรดาผู้อ่านชาวสหรัฐอเมริกาทั้งหลายได้มากกว่ามาก

2. ชีวิตและผลงานของจอห์น สไตน์เบ็ค

จอห์น สไตน์เบ็ค นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดผู้หนึ่งของสหรัฐอเมริกา (Burrel. 1953 : 1355) เกิดเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1920 ในหุบเขาซาลินัส (Salinas Valley) เมืองมอนเทอเรย์ (Monterey) รัฐแคลิฟอร์เนีย เขาเป็นบุตรชายคนเดียวของนายจอห์น เอิร์นสท์ สไตน์เบ็ค (John Ernst Steinbeck) และนางโอลิฟ สไตน์เบ็ค (Olive Steinbeck) บิดาเคยเป็นสมุหบัญชีของเมืองมอนเทอเรย์อยู่เป็นเวลาหลายปี ส่วนมารดาเป็นครูโรงเรียนรัฐบาลที่อยู่ในบริเวณหุบเขาซาลินัสนั่นเอง ทักษะภาพอันสวยงามของหุบเขาซาลินัส ทำให้สไตน์เบ็คมีความรักความหลงใหลในธรรมชาติและส่งเสริมจินตนาการของเขาให้บรรเจิด มารดาปลูกฝังให้เขามีนิสัยรักการอ่านหนังสือเป็นชีวิตจิตใจมาตั้งแต่เมื่อครั้งเยาว์วัย วรรณกรรมที่เขาโปรดปรานมากในวัยเด็กนั้นก็คือเรื่อง Madame Bovary ของกุสตาฟ ฟลอแบร์ต (Gustave Flaubert) Paradise Lost ของจอห์น มิลตัน (John Milton) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง Le Morte d'Arthur ของเซอร์ ทอมัส มาลอรี (Sir Thomas Malory) ซึ่งสไตน์เบ็คได้กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1957 ว่าเขาได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมดังกล่าวมากกว่าเรื่องใด ๆ นอกจากพระคัมภีร์เท่านั้น

สไตน์เบ็คได้รับการศึกษาจนสำเร็จชั้นมัธยมปลายจากโรงเรียนใกล้บ้าน หลังจากนั้นเขาได้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) อยู่เป็นเวลาสี่ปีแต่ไม่สำเร็จ ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยดังกล่าวเขาสนใจวิชาการเขียนและวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะชีววิทยาทางทะเลซึ่งเขามีความรอบรู้อย่างซนิกหาตัวจับยาก นอกจากนั้นเขายังได้ฝึกปรือการเขียน และได้ส่งเรื่องสั้น บทกวีนิพนธ์ และการ์ตูนล้อเลียนไปลงวารสารของมหาวิทยาลัยอยู่เป็นประจำ

ต่อมาใน ค.ศ. 1952 สไตน์เบ็คได้เดินทางไปหางานทำที่กรุงนิวยอร์กและพำนักอยู่ที่นั่นสองปี ในระหว่างนั้นเขาทำงานจิปาละ อาทิเช่น กรรมกรแบกหาม ช่างโบกปูน ช่างทาสี ช่างสำรวจ นักเคมี และผู้สื่อข่าว ซึ่งงานเหล่านี้เขาโดนไล่ออกเพราะชอบเขียนข่าวบรรยายความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นมากกว่าการรายงานข้อเท็จจริง

จากนั้นเขาเดินทางกลับมายังแคลิฟอร์เนีย และเข้าทำงานเป็นผู้ดูแลอาคารแห่งหนึ่งซึ่งเขาใช้เวลาที่อยู่ว่าง ๆ ในช่วงนั้นเขียนนวนิยายไปด้วย หลังจากที่เวลาล่วงเลยไปสองปีนวนิยายเรื่องแรกของเขาซึ่งมีชื่อว่า Cup of Gold ก็ออกมาสู่บรรณพิภพในปี ค.ศ. 1929 นวนิยายดังกล่าวเป็นเรื่องของโจรสลัดผู้หนึ่งที่ปล้นเรือในน่านน้ำสเปนจนร่ำรวยและได้รับยกย่องให้เป็นข้าหลวงแห่งจาไมกา นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างมาก

ในปี ค.ศ. 1932 สไตน์เบ็คได้จัดพิมพ์หนังสือที่เป็นลักษณะรวมเรื่องสั้นเล่มหนึ่งโดยใช้ชื่อว่า The Pasture of Heaven หนังสือดังกล่าวสะท้อนชีวิตของบรรดาเกษตรกรที่อยู่ตามบริเวณหุบเขาแคลิฟอร์เนีย และต่อมาใน ค.ศ. 1933 เขาก็ได้เขียนนวนิยายเรื่อง To a God Unknown โดยเล่าเรื่องราวของเกษตรกรครอบครัวหนึ่งที่มักจะวิงวอนขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพระเจ้าที่เขาวadmโนภาพขึ้นมาเองให้พิชผลของเขาเจริญงอกงาม ครั้นเมื่อเกิดความแห้งแล้งขึ้นในดินแดนแห่งนั้น เขาก็รู้สึกผิดหวังมากจนถึงกับฆ่าตัวตายสังเวยพระเจ้าของเขา หนังสือเล่มนี้ของสไตน์เบ็คก็จำหน่ายได้ไม่มากเช่นกัน

นวนิยายเรื่องต่อมาของสไตน์เบ็คมีชื่อว่า Totilla Flat หลังจากเขาเขียนนวนิยายเรื่องนี้จบลงและกำลังหาสำนักพิมพ์เพื่อให้รับไปจัดพิมพ์จำหน่ายอยู่นั้นก็ได้เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุด เหตุการณ์หนึ่งในชีวิตนักเขียนของเขา นั่นก็คือได้มีบรรณาธิการจากกรุงนิวยอร์กผู้หนึ่งชื่อปาสกาล โควีชี (Pascal Covici) เดินทางมาเยี่ยมร้านหนังสือแห่งหนึ่งในนครชิคาโกซึ่งมีผลงานของสไตน์เบ็คเรื่อง The Pasture of Heaven และ To a God Unknown วางจำหน่ายอยู่ โควีชีสนใจ หนังสือสองเล่มนั้นมาก เขาจึงรับที่จะเป็นผู้จัดพิมพ์จำหน่ายผลงานชิ้นต่อไปของสไตน์เบ็ค ซึ่งก็ได้ประเดิมด้วยเรื่อง Totilla Flat ในปี ค.ศ. 1935 และก็ประสบผลสำเร็จด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งสองสนิทแน่น เรื่อยมาทั้งด้านธุรกิจและส่วนตัวจนสไตน์เบ็คสิ้นอายุขัย

นวนิยายเรื่อง Totilla Flat เป็นหนังสือขายดีเล่มแรกของสไตน์เบ็คและอยู่ในทำเนียบหนังสือขายดีที่สุดเป็นเวลาหลายเดือน นวนิยายดังกล่าวเป็นเรื่องตลกเสียดสีชีวิตของคนลูกผสมในแคลิฟอร์เนียกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยคนเชื้อสายสเปน อินเดียนแดง และคอเคเซียน ซึ่งสไตน์เบ็คเรียกว่าพวกไพซานอส (Paisanos) ความจริงสิ่งที่สไตน์เบ็คเรียกว่าแพลตนั้นมิใช่ห้องชุดหรูหราใน

เมืองแต่เป็นบ้านเล็ก ๆ ซ่อมซ่อมหลังที่อยู่ย่านคนจน บ้านดังกล่าวเป็นบ้านที่ตัวละครในเรื่องคนหนึ่งชื่อแดนนี่ (Danny) ได้ให้เพื่อน ๆ มาพักอาศัยอยู่โดยไม่เคยได้รับค่าเช่า คนในบ้านนี้หาเลี้ยงชีพด้วยการขโมยอาหารจากชาวบ้าน ในที่สุดบ้านดังกล่าวก็ถูกไฟไหม้เป็นเหตุผ่านไป

หลังจากที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงจากนวนิยายเรื่อง Totilla Flat แล้ว สไตน์เบ็คก็เปลี่ยนแนวการเขียนจากเรื่องเบาสมองมาเป็น "วรรณกรรมประท้วงสังคม" ซึ่งเริ่มในปี ค.ศ. 1936 ด้วยเรื่อง In Dubious Battle ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการประท้วงและนัดหยุดงานในเขตปลูกผลไม้ของแคลิฟอร์เนีย ในเรื่องนี้ สไตน์เบ็คต้องการให้ผู้อ่านเห็นอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสังคมอเมริกัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ความเป็นคนที่สนใจเรื่องราวความเป็นไปของสังคม ทำให้สไตน์เบ็คมีความคิดที่จะพัฒนาปฏิรูปสังคมโดยเฉพาะสังคมผู้ใช้แรงงาน เขามีความสนใจสูงมากในอันที่จะรับผิดชอบต่อสังคมของคนในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะเขาเห็นว่าคนพวกนี้ไม่มีโอกาสได้พูดเพื่อตนเองดังเช่นผู้ที่มีฐานะดีหรือผู้ที่มีการศึกษาเลย

Of Mice and Men ซึ่งสไตน์เบ็คเขียนขึ้นใน ค.ศ. 1937 เป็นนวนิยายเรื่องที่สองที่ สไตน์เบ็คใช้ข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงของคนที่ได้รับจ้างทำงานในไร่ โดยบรรยายความรู้สึกของตัวละครให้สมจริงและเกิดมโนภาพได้มากที่สุด (ประไพพรรณ เอ็มซู. 2527 : 48 - 49) นวนิยายดังกล่าวเป็นเรื่องเปรียบเทียบที่สไตน์เบ็คใช้แสดงทัศนะทางปรัชญาของเขาในเรื่องเจตจำนงเสรี (free will) และความจำเป็นในชีวิตมนุษย์ ซึ่งบางครั้งก็บีบบังคับให้คนเราจำต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากจะทำดังเช่นที่ตัวละครในเรื่องคือ จอร์จ (George) จำต้องฆ่าเพื่อนรักที่ชื่อเลนนี่ (Lennie) เนื่องจากเลนนี่ได้ไปฆ่าภรรยาตายเพราะความที่เป็นคนปัญญาอ่อนและไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เขาต้องตายอย่างทรมานด้วยน้ำมือของผู้อื่น

หลังจากที่นวนิยายเรื่อง Of Mice and Men ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างแพร่หลายแล้ว สไตน์เบ็คก็ได้ดัดแปลงนวนิยายดังกล่าวเป็นบทละครและนำออกแสดงที่โรงละครบรอดเวย์เป็นครั้งแรกในปีเดียวกันที่นวนิยายได้รับการตีพิมพ์จำหน่าย และในปีนั้นเองเขาก็ได้รับรางวัล Drama Critics Circle Award จากชมรมผู้วิจารณ์ละคร

ต่อมาในปี ค.ศ. 1938 หนังสือรวมเรื่องสั้นของสไตน์เบ็คชื่อ The Long Valley ซึ่ง

ประกอบด้วยเรื่องสั้นต่าง ๆ ที่เคยพิมพ์มาแล้ว เช่น The Red Pony, Saint Katy และ The Virgin ก็ได้รับการจัดพิมพ์จำหน่าย และในปี ค.ศ. 1938 นั้นเอง สไตน์เบ็คก็ได้เขียนนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขาเรื่อง The Grapes of Wrath เสร็จเรียบร้อยและได้รับการจัดพิมพ์จำหน่ายในปีต่อมา

ก่อนที่จะเขียนเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คได้เดินทางไปอยู่ในค่ายผู้อพยพที่หุบเขาซาลีนัส และซานโฮอาควิน (San Joaquin) และร่วมทำงานในสวนผลไม้และไร่ฝ้ายกับบรรดาผู้อพยพเหล่านั้น คนเหล่านี้เกือบครึ่งหนึ่งเป็นเกษตรกรที่อพยพมาจากรัฐโอกลาโฮมา พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาการเกลียดชังและการแบ่งแยกจาก "เจ้าถิ่น" เป็นอย่างมาก ผู้อพยพที่เป็นชาวโอกลาโฮมานั้น ถูกเรียกอย่างดูถูกเหยียดหยามว่า "พวกโอกี้" ความขมขื่นที่คนเหล่านี้ได้รับทำให้สไตน์เบ็คมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าที่จะปกป้องและเป็นปากเสียงให้พวกเขา หลังจากที่เขาได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตและปัญหาของผู้อพยพเหล่านี้ไว้ได้มากพอแล้ว เขาก็นำมาเขียนเป็นบทความชุดหนึ่งโดยให้ชื่อว่า "The Harvest Gypsies" บทความดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ซานฟรานซิสโกนิวส์ (San Francisco News) และต่อมาได้รับการจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ในรูปแบบจุลสารซึ่งมีชื่อว่า "Their Blood Is Strong" ซึ่งบางส่วนของบทความเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของบทแทรก (interchapter) ของนวนิยายดังกล่าว (อนันต์ชัย เลหาะพันธุ์. 2526 : 35)

สไตน์เบ็คตั้งใจเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อย่างทุ่มเทที่สุดในชีวิตเขาถึงกับล้มป่วยลงหลังจากที่เขียนนวนิยายเรื่องนี้เสร็จ อย่างไรก็ตาม เขาก็มีความมั่นใจเป็นอย่างมากว่านวนิยายดังกล่าวจะไม่ได้รับความนิยมนจากผู้อ่าน (Steinbeck and Wallsten. 1975 : 172 - 173) แต่หนังสือดังกล่าวก็กลับขายดีจนต้องพิมพ์ใหม่ซ้ำแล้วซ้ำอีกเป็นสิบ ๆ ครั้ง และทำให้เขาได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ (Pulitzer Prize) ในปี ค.ศ. 1940 และต่อมาคาร์ล เอฟ ซานูก (Darryl F. Zanuck) นักสร้างภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงได้นำนวนิยายดังกล่าวไปสร้างเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเช่นกัน

นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากทั้งในแง่บวก

และแจ๊ส ผู้คนในหลายต่อหลายเมืองในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในรัฐแคลิฟอร์เนียและ
โอกลาโฮมาพากันเป็นเด็กเป็นเด็กกับนวนิยายดังกล่าว ถึงกับนำออกมาเผาในที่สาธารณะ ผู้นำ
ศาสนาหลายท่านประณามนวนิยายเรื่องนี้อย่างรุนแรง (Roberts. 1965 : 6) สถานศึกษาและ
สถานที่ทำงานบางแห่งห้ามอ่านนวนิยายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หนังสือดังกล่าวก็มีอยู่ในห้องสมุด
ของมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเกือบทุกแห่งในสหรัฐอเมริกา และสถานศึกษาหลายต่อหลายแห่ง
บรรจุหนังสือดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของตน กล่าวโดยทั่วไปแล้วนวนิยายเรื่อง The Grapes of
Wrath ได้รับการกล่าวขวัญยกย่องเป็นอย่างมาก นักวิจารณ์ผู้หนึ่งถึงกับกล่าวว่า "ไม่มีนวนิยาย
เรื่องใดในยุคของเราที่เขียนออกมาจากความมีมนุษยธรรมยิ่งไปกว่านี้ และไม่มีนวนิยายเรื่องใด
ที่สามารถปลุกเร้ามนุษยธรรมในตัวผู้อื่นได้ดียิ่งไปกว่านี้"

สไตน์เบ็คเป็นนักเขียนที่สุภาพถ่อมตน ซื่อาย และไม่ชอบปรากฏตัวในที่สาธารณะ ไม่ชอบ
การให้สัมภาษณ์ใด ๆ เมื่อนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ประสบความสำเร็จอย่าง
ยิ่งใหญ่ เขาจึงหลบหนีผู้คนโดยเฉพาะนักข่าวไปท่องเที่ยวเลาะแถวบริเวณอ่าวแคลิฟอร์เนียกับเพื่อนที่เป็น
นักชีววิทยาคนหนึ่งชื่อ เอ็ดเวิร์ดส์ เอฟ ริคเก็ตส์ (Edwards F. Ricketts) เขาได้นำข้อมูลที่ได้
จากการนี้มาเขียนสารคดีเรื่อง Sea of Cortez ในปี ค.ศ. 1941

ต่อมาในปี ค.ศ. 1942 สไตน์เบ็คได้เขียนนวนิยายขนาดสั้นเรื่องหนึ่งชื่อ The Moon Is
Down นวนิยายดังกล่าวเป็นเรื่องราวการต่อต้านลัทธินาซีของประชาชนในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย
ประเทศหนึ่ง นวนิยายเรื่องนี้เป็นที่ชื่นชอบของชนวนการต่อต้านนาซีในประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมาก
แต่ก็เป็นสิ่งเจือจางของพวกนาซี ถึงกับกล่าวหาสไตน์เบ็คว่าเป็นพวกยิว ต่อมาในปี ค.ศ. 1943
ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเวลาของสงครามโลกครั้งที่ 2 สไตน์เบ็คได้สมัครเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ New
York Herald Tribune และไปประจำอยู่แนวหน้าในแอฟริกาเหนือและอิตาลี รายงานข่าวและข้อ-
เขียนต่าง ๆ ของเขาในช่วงนี้ ต่อมาได้รับการรวมพิมพ์เป็นเล่มให้ชื่อว่า Once There Was a
War ในปี ค.ศ. 1958

สไตน์เบ็คเขียนนวนิยายเรื่อง Cannery Row ในปี ค.ศ. 1945 นวนิยายดังกล่าวเป็น
เรื่องราวของคนงานในโรงงานปลากระป๋องริมหาดมอนเทอเรย์ และความผูกพันระหว่างคนงาน

เหล่านั้นกับนักชีววิทยาผู้หนึ่งซึ่งมีความเห็นอกเห็นใจอย่างลึกซึ้งต่อพวกเขา (ชาลวีย์ เกษตรศิริ. 2522 : 84) ต่อมาสไตน์เบิร์กได้เขียนนวนิยายเรื่อง Sweet Thursday ในปี ค.ศ. 1954 โดยใช้ตัวละครชุดเดียวกันนี้อีก

ในปี ค.ศ. 1947 สไตน์เบิร์กได้เขียนเรื่อง The Pearl และ The Wayward Bus ทั้งสองเรื่องนี้จำหน่ายได้มากกว่าหนึ่งล้านเล่ม ต่อมาในปีเดียวกันนั้นเองเขาก็ได้รับเชิญไปเยือนสหภาพโซเวียตในฐานะ "นักเขียนกรรมาชีพชั้นนำ" เขานำประสบการณ์มาเขียนสารคดีเรื่อง

A Russian Journal ในปี ค.ศ. 1948

สไตน์เบิร์กเขียนนวนิยายขนาดสั้นในรูปการเขียนแบบละครขึ้นมาอีกเรื่องหนึ่งในปี ค.ศ. 1952 ใช้ชื่อว่า Burning Bright เป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาทางเพศ ตัวเอกของเรื่องเป็นชายที่เป็นหมั้นและต้องขอลูกคนอื่นมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เรื่องนี้ถูกนำออกแสดงที่โรงละครบรอดเวย์อยู่ชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ในปีเดียวกันนั้น แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจจากคนดูเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามละครเพลงเรื่อง Pipe Dream ของรอกเจอร์และแฮมเมอร์สไตน์ (Rodgers and Hammerstein) ซึ่งดัดแปลงมาจากเรื่อง Sweet Thursday ที่สไตน์เบิร์กเขียนขึ้นต่อเนื่องจากเรื่อง Cannery Row ในปี ค.ศ. 1954 และนำออกแสดงในปีต่อมานั้นกลับประสบความสำเร็จอันยิ่งใหญ่

และในปี ค.ศ. 1952 นั้นเอง สไตน์เบิร์กก็ได้เขียนนวนิยายชายคี่อีกเล่มหนึ่งคือ East of Eden นวนิยายดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาภายในครอบครัวของชาวอเมริกัน ซึ่งนักวิจารณ์ต่างท่านกล่าวว่า สไตน์เบิร์กดัดแปลงมาจากเรื่องจริงของบรรพบุรุษของเขาเอง ถึงแม้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละครส่วนใหญ่จะนำมาจากในพระคัมภีร์ แต่เนื้อหาสาระก็ผิดแผกไปจากพระคัมภีร์มากทีเดียว

นวนิยายหรืองานเขียนประเภทอื่น ๆ ในระยะบั้นปลายชีวิตของสไตน์เบิร์กไม่ค่อยทำชื่อเสียงให้เขาเหมือนกับนวนิยายที่เขาเขียนในช่วงทศวรรษที่ 1930 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ผลงานที่ควรกล่าวถึงในระยะหลังของเขาคือเรื่องหนึ่ง ก็คือ The Winter of Our Discontent ซึ่งเขาเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1961 นวนิยายเรื่องนี้มีส่วนอย่างสำคัญในการที่คณะกรรมการของราชบัณฑิตสถานแห่งสวีเดนลงมติมอบรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม

วรรณกรรมแก่เขาในปีต่อมา โดยให้เหตุผลว่า นวนิยายดังกล่าวได้อธิบายให้เห็นถึงความจริงอย่าง
ถ่องแท้ของชาวอเมริกัน ไม่ว่าด้านดีหรือเลวโดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น

สไตน์เบ็คเป็นนักเขียนที่มีแนวการเขียนแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ดังนั้น จึงมีผู้จัดประเภท
การเป็นนักเขียนของเขาและชื่อนามเขาแตกต่างกันไป นอกจากเขาจะได้ชื่อว่าเป็นนักเขียน
วรรณกรรมประท้วงสังคมหรือกวีคนยาก (TeMAAT. 1976 : 5306 - A) แล้ว เขายังได้ชื่อว่าเป็น
นักเขียนแนวธรรมชาตินิยม (naturalism) (Ross. 1957 : 206) นักเขียนแนวภีธรรม
ชาตินิยม (meta-naturalism) (Higgins. 1977 : 2126 - A) นักเขียนแนวโรแมนติก
(Romanticism) (Carr. 1976 : 6680 - A) และนักเขียนแนวคึกค้ำบรรพนิม
(primitivism) ที่ใช้รูปแบบการเขียนที่สะท้อนถึงชีวิตในชนบท (pastoral form) อีกด้วย
ซึ่งการเขียนในแนวหลังนี้เห็นได้อย่างเด่นชัดที่สุดในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath
(Alexander. 1965 : 2201)

สไตน์เบ็คได้รับอิทธิพลทางความคิดและแนวการเขียนจากวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ต่าง ๆ เช่น
พระคัมภีร์ Paradise Lost และ Le Morte d' Arthur ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว นอกจากนั้น
เขายังได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดจากนักคิดนักเขียนคนสำคัญต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากราล์ฟ วอลโด เอ็มเมอร์สัน อีกด้วย สไตน์เบ็คเชื่อในลัทธิอุตรภวานิยม
(Transcendentalism) ของเอ็ดเวิร์ดสันที่เชื่อว่า วิญญาณของมนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของ
อภีวิญญาณ หรือ วิญญาณสากล (Over - soul) และเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมีเทวภาพ (divinity)
อยู่ในตน มนุษย์จึงสามารถค้นพบหรือรู้จักตนเองแล้วกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้าได้
นอกจากนี้ สไตน์เบ็คยังได้นำแนวการเขียนแบบการเขียนพระคัมภีร์ของเอ็ดเวิร์ดสันที่เขียนเรื่อง
"Nature" ที่ใช้แนวการเขียนแบบหนังสือวิวัฒนาการใช้อีกด้วย (Hodder. 1986 : 2157 - A)

สำหรับด้านชีวิตครอบครัวนั้น สไตน์เบ็คแต่งงานกับ แกรอล เฮนนิ่ง (Carol Henning)
ในปี ค.ศ. 1930 โดยใช้เงินที่ได้จากการจำหน่ายหนังสือ Cup of Gold ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่อง
แรกของเขา ในระยะแรก ๆ สองสามีภรรยาที่มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นมาก ทั้งคู่ยังชีพอยู่ได้
ด้วยเงินที่ได้รับจากบิดาของสไตน์เบ็คเพียงเดือนละ 25 ดอลลาร์ ยามว่างก็นั่งเรือยนต์ออกไปหา

ปลามากินกัน ต่อมาเมื่อสไตน์เบิร์กมีชื่อเสียงและฐานะดีขึ้นทั้งสองจึงได้ย้ายไปอยู่ที่ลอส กาทอส (Los Gatos) ทั้งคู่หย่ากันในปี ค.ศ. 1942 โดยไม่มีบุตรด้วยกัน สไตน์เบิร์กแต่งงานครั้งที่สองกับนักแสดงชื่อ กวิน คองเกอร์ (Gwyn Conger) เมื่อปี ค.ศ. 1943 และมีบุตรชายด้วยกันสองคน คือ ทอม และ จอห์น ทั้งสองหย่ากันในปี ค.ศ. 1948 อีกสองปีต่อมาสไตน์เบิร์กก็แต่งงานครั้งที่สามกับอีเลน สก็อต (Elaine Scott) และพักอยู่ด้วยกันที่อพาร์ทเมนต์แห่งหนึ่งในนครนิวยอร์ก

นอกจากนั้น สไตน์เบิร์กยังมีบ้านพักอยู่ในป่าละเมาะที่เกาะลองไอแลนด์ (Long Island) ซึ่งมีห้องสำหรับเขียนหนังสือโดยเฉพาะที่แยกต่างหากออกจากเรือนหลังใหญ่ เขาใช้เวลาเขียนหนังสืออยู่ที่นั่นวันละหกชั่วโมง ผลงานของเขานอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีอีกมากมายทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น สารคดีและงานเขียนประเภทอื่น ๆ งานของเขาได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศถึง 33 ภาษา เขาถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1968 สิริรวมอายุได้ 66 ปี

3. เรื่องย่อนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

ทอม โจด ได้รับการปล่อยตัวออกมาจากเรือนจำที่เขาไปชดใช้โทษฐานฆ่าคนตายเพื่อต่อสู้ป้องกันตัวอยู่เป็นเวลาสี่ปี เขาเดินทางมุ่งไปยังบ้านของเขา สองข้างทางที่เขาผ่านไปนั้นเต็มไปด้วยความแห้งแล้งอันเนื่องมาจากพายุภัยพิบัติและพายุฝุ่น ระหว่างทางเขาได้พบกับ จิม เคซี่ อดีตนักเทศน์ซึ่งบอกว่าเขาได้หายหน้าไปจากแถบนั้นเสียนานเพราะไปค้นหาสัจธรรม และในที่สุดก็ค้นพบความจริงว่าทุกสิ่งทุกอย่างศักดิ์สิทธิ์ และเมื่อประชาชนเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์แล้ว เขาก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นนักเทศน์อีกต่อไป เพียงแต่อาศัยอยู่กับผู้คนเหล่านั้นเท่านั้น ทั้งสองคนไปบ้านทอมด้วยกัน แต่เมื่อไปถึงก็พบแต่บ้านเรือนที่ปราศจากผู้คน ขณะที่ทอมและเคซี่กำลังฉงนสนเท่ห์ว่าเกิดอะไรขึ้นอยู่นั้น มูเลย์ เกรฟส์ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่เข้าที่ท่ากินเหมือนกับครอบครัวโจด ก็มาพบทอมและเล่าว่าชาวบ้านในละแวกนั้นถูกธนาคารไล่ที่และได้พากันอพยพโยกย้ายไปแคลิฟอร์เนียแล้ว หรือไม่ก็กำลังเตรียมตัวจะเดินทางไป ส่วนครอบครัวของทอมนั้นได้ไปพักพิงอยู่ชั่วคราวที่บ้านลุงจอห์นเพื่อเตรียมตัวออกเดินทางไปภาคตะวันตก มูเลย์ยืนยันว่าเขาคือคนเดียวที่จะยังคงปักหลักอยู่ที่นั่นต่อไป

ทอมและเคซี่พบครอบครัวโจดที่บ้านลุงจอห์น ทุกคนกำลังง่วนอยู่กับการเตรียมตัวเดินทางไปแคลิฟอร์เนีย ผู้ที่จะอพยพครั้งนี้ประกอบด้วย ปู่ ย่า และพ่อแม่ของทอม ตลอดจนน้อง ๆ ของเขาซึ่งมี โนอาห์ ผู้มีสมองพิการ อัล ซึ่งกำลังอยู่ในวัยกะนอง โรส ออฟ ชารอนและคอนนี่สามีมารของเธอ และน้องเล็ก ๆ อีกสองคน คือ รูธี และ วินฟีลด์ อัลได้ไปซื้อรถบรรทุกเก่าๆ ไรท์มาคันหนึ่งเพื่อใช้เป็นพาหนะขนย้ายครอบครัวไปทางตะวันตกครั้งนี้ ครอบครัวโจดตกลงใจให้เคซี่ร่วมเดินทางไปกับพวกเขาด้วย ในขณะที่พวกเขาพร้อมที่จะออกเดินทางนั้น ปู่ขัดขืนไม่ยอมไป พวกเขาต้องผสมยานอนหลับลงในกาแฟของปู่เพื่อที่จะนำปู่ขึ้นรถไปได้

ครอบครัวโจดเดินทางข้ามที่ราบไปสู่ภูเขาพร้อมกับเกษตรกรผู้อพยพไปหางานทำในแคลิฟอร์เนียครอบครัวอื่น ๆ อีกนับพันครอบครัว ในระหว่างที่แหวะพักคืนแรก ปู่ก็หัวใจวายตายกระทันหัน หลังจากที่พักแล้ว ครอบครัวโจดก็ต้องเสียเวลากับการซ่อมรถยนต์ของผู้ร่วมทางอีก แล้วจึงออกเดินทางกันต่อไป ในระหว่างทางพวกเขาพบแต่การปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมของผู้คนตาม

ร่ายทาง ไม่ว่าจะ เป็นพ่อค้าหรือชาวบ้านทั่วไปที่ปฏิบัติต่อผู้อพยพราวกับเป็นศัตรู ร้ายยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่เดินทางกลับมาจากแคลิฟอร์เนียได้บอกพวกเขาว่า ที่นั่นไม่มีงานให้ทำและสภาพการณ์ต่าง ๆ เลวร้ายยิ่งกว่าในโอกลาโฮมาเสียอีก แต่ความผันอับรรเจิดถึงชายฝั่งทะเลอันงดงามทางแถบ ตะวันตกก็กระตุ้นให้พวกเขาออกเดินทางต่อไป

ในขณะที่ครอบครัวโจคเดินทางมาเกือบถึงแคลิฟอร์เนียและแวะพักอาบน้ำที่ริมฝั่งแม่น้ำ สายหนึ่งนั่นเอง โนอาห์ผู้ซึ่งรู้สึกว่าเป็นลูกคัมภีร์ของความเจริญผู้หนึ่งที่ผลจากการครอบครัวไป และ ที่นั่นเองพวกเขาได้ยินผู้คนเรียกพวกเขาอย่างดูถูกเหยียดหยามว่า "พวกโอ๊ก" เป็นครั้งแรก

ย่ำตายในคืนที่เดินทางผ่านทะเลทราย พวกเขาต้องปล่อยให้หญิงสาวถูกฝังอย่างอนาถา เนื่องจากไม่มีเงินพอที่จะจัดพิธีศพให้นางได้ ต่อจากนั้น พวกเขาเดินทางเข้าสู่ค่ายอพยพที่เรียก กันอย่างประชดประชันตามชื่อของประธานาธิบดีสมัยนั้นว่า ฮูเวอร์วิลล์ ถึงแม้ค่ายนั้นจะสกปรก และไร้ระเบียบ แต่พวกเขาก็ต้องแวะพัก ระหว่างนั้นมีผู้จัดหาคนงานมาที่นั่นเพื่อหาสัญญาว่าจ้าง คนงานไปเก็บผลไม้ในย่านอื่น เมื่อมีชายผู้หนึ่งถามเขาว่าจะจ่ายค่าแรงเท่าไรและขอใบอนุญาต จัดหางาน ผู้จัดหางานก็เรียกเจ้าหน้าที่มาจับกุมเขา ต่อมาชายผู้นั้นหนีและเจ้าหน้าที่พยายามจะ จับกุมเขาอีก ทอมจึงเข้าขัดขวางและเกิดการต่อสู้กันชุลมุนวุ่นวาย เคซียออกไปห้อมหนีไปและยอม มอบตัวแทนทอม ภายหลังเหตุการณ์นี้ คอนนีสามีโรส ออฟ ชารอนซึ่งกำลังมีครรภ์ก็ผลัดหนีไปอีกคน ทำให้ครอบครัวอยู่ในฐานะที่ย่ำยากลำบากมากขึ้น แม้โจคพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้ ครอบครัวดำรงอยู่ร่วมกันต่อไปได้

ครอบครัวโจคอพยพออกจากค่ายที่กำลังจะถูกเจ้าหน้าที่จุดไฟเผา ไปอยู่ที่ค่ายผู้อพยพของ รัฐบาลที่ไม่มีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าไปยุ่งย่ำ เนื่องจากบรรดาผู้อพยพเลือกตั้งคณะกรรมการขึ้น มาปกครองดูแลกันเอง ถึงแม้พวกเขาจะมีความสุขที่ค่ายแห่งนี้แต่ก็ไม่มีงานทำ ในที่สุดเมื่อ เงินทองและอาหารหมดไปพวกเขาจำต้องอพยพออกจากค่ายแห่งนั้นไป

พวกเขาได้ทราบข่าวว่าสวนผลไม้ขนาดใหญ่แห่งหนึ่งกำลังต้องการคนงานเป็นจำนวนมาก และต่อมาที่หน้าค่ายคนงานของสวนแห่งนั้น พวกเขาได้พบกับคนงานทั่วรุนแรงบางคนที่ยพยายามพูด โน้มน้าวพวกเขาให้ยอมทำงานเก็บลูกพีชด้วยอัตราค่าจ้าง 5 เซ็นต์ต่อ 1 กล่อ่ง ทั้งวันพวกเขา

หาเงินได้รวมกันแล้วพอที่จะซื้ออาหารได้เพียงมือเดียวเท่านั้น ต่อมาในคืนนั้นหอมไ้ได้ออกไปสืบดูข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคนงานที่ประท้วงอยู่หน้าค่าย เขาได้พบกับเคซี่ซึ่งออกจากคุกมาเป็นผู้นำบรรดาคนงานที่ชุมนุมประท้วงเรื่องค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรมเหล่านั้น ในขณะที่หอมและเคซี่กำลังสนทนากันอยู่นั้นเองเจ้าหน้าที่ที่กำลังตามหาตัวเคซี่ก็มาพบเข้า ทั้งสองพยายามจะหลบหนีแต่ก็ไปไม่ทัน เคซี่ถูกฆ่าตาย หอมจึงสังหารเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งเป็นการแก้แค้น แต่เขาก็ถูกทำร้ายเป็นแผลฉกรรจ์ที่ศีรษะ เขาหนีไปซ่อนตัวอยู่ในค่าย วันรุ่งขึ้นอัตราค่าจ้างก็ลดลงครึ่งหนึ่งเพราะการประท้วงสลายไป ครอบครัวใจจึงอพยพไปหางานทำที่อื่นต่อไป โดยซ่อนหอมไว้ใต้ที่นอนท้ายรถ

ในที่สุดครอบครัวใจก็พบผู้อพยพกลุ่มหนึ่งตั้งค่ายอยู่ตามรถตู้ซึ่งถูกทิ้งเรียงรายอยู่ริมลำธาร พวกเขาเข้าร่วมอาศัยอยู่ในรถตู้เหล่านั้น และในไม่ช้าก็ไ้งานเก็บฝ้าย ในขณะที่เดียวกันหอมก็หลบไปซ่อนตัวอยู่ใกล้ ๆ ค่ายแห่งนั้น ต่อมาลูธก็เกิดทะเลาะกับเด็กอื่น ๆ และขู่เด็กเหล่านั้นด้วยความไร้เดียงสาว่า คนมีพี่ชายซึ่งฆ่าคนตายมาแล้ว แม่ใจคหราบเรื่องนี้และตระหนักดีว่าหอมไม่อาจอยู่ที่นั่นอย่างปลอดภัยได้อีกต่อไปแล้ว จึงบอกให้เขาไปอยู่เสียที่อื่นพร้อมกับให้เงินคิดตัวไปเล็กน้อย หอมสัญญาว่าจะดำเนินงานของเคซี่ในการที่จะทำให้บรรดาผู้ที่ถูกกดขี่ทั้งหลายมีชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ฝนเริ่มตกลงมา ในไม่ช้าลำธารซึ่งไหลเลียบค่ายก็เอ่อล้นและน้ำก็ไหลบ่าเข้าไปท่วมรถตู้เหล่านั้น ในช่วงที่ถูกทะเลาะกันเอง โรส ออฟ ซารอนก็คลอคลอกออกมามีลักษณะคล้ายมัมมี่ ลูกของเธอตายตั้งแต่อยู่ในท้องเนื่องจากเธอรับประทานอาหารไม่เพียงพอ เมื่อระดับน้ำที่ไหลบ่าเข้ามาในรถตู้สูงขึ้นทุกขณะจนกระทั่งพวกเขาไม่อาจที่จะทนอยู่ต่อไปได้แล้ว จึงต้องอพยพออกจากรถตู้ เค้นมุ่งหน้าไปหาที่ปลอดภัย ในที่สุดพวกเขาก็มาถึงยังหลังหนึ่งซึ่งมีเด็กชายผู้หนึ่งและพ่อที่กำลังจะอดตายอาศัยอยู่ก่อนแล้ว แม่ใจแนะนำให้โรส ออฟ ซารอนซึ่งยังไม่หายเศร้าจากการสูญเสียลูกให้ชายที่กำลังจะตายนั้นดื่มมมจากทรวงอกของเธอ ซึ่งเธอก็ปฏิบัติตามด้วยความยินดี

วิเคราะห์แนวคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

จอห์น สไตน์เบ็คเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้อ่านทั่วไปได้ตระหนักถึงความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสของบรรดาผู้อพยพจากรัฐโอกลาโฮมาที่ต้องพลัดถิ่นจากที่อยู่ เพราะความแห้งแล้งของธรรมชาติ และความเล็งน้ำใจของมนุษย์ด้วยกันเอง พวกเขาต้องดิ้นรนไปแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ แต่ก็ต้องประสบกับความเล็งน้ำใจซ้ำสองของบรรดาเจ้าของไร่ที่จ้างพวกเขาทำงานเก็บเกี่ยวพืชผลในไร่ด้วยค่าจ้างที่ถูกแสนถูก มิหนำซ้ำยังขูดรีดเอากำไรจากพวกเขาด้วยการจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่พวกเขาด้วยราคาที่แพงแสนแพง ซึ่งพวกเขาก็จำต้องซื้อเพราะไม่มีทางเลือกเนื่องจากไร้เหล่านั่นอยู่ไกลจากตัวเมือง นอกจากนั้นพวกเขายังได้รับการกดขี่เหยียดหยามและการปฏิบัติอย่างเลวร้ายจากผู้คนทั่วไปในรัฐดังกล่าวโดยเฉพาะจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ากับบรรดานายทุนเจ้าของไร่อย่างเปื้อนเป็นขลุ่ย และปฏิบัติต่อพวกเขาราวกับมิใช่มนุษย์

นอกจากสไตน์เบ็คจะต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ อันเลวร้ายที่บรรดาผู้อพยพได้รับดังกล่าวแล้ว เขายังต้องการให้บรรดาผู้อพยพเหล่านั้นได้ตระหนักว่า ในสภาพการณ์เช่นนั้นไม่มีใครที่จะเอื้ออาทรและช่วยเหลือพวกเขาได้คิ่ไปกว่าพวกเขาด้วยกันเองและเขาได้บอกเป็นนัยไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ให้บรรดาผู้อพยพทั้งหลายมีความเอื้ออาทรต่อกันช่วยเหลือกัน และสิ่งที่สำคัญก็คือรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มแรงงานขึ้นเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับนายทุนซึ่งถ้าพวกเขารวมตัวกันอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้วก็สามารถต่อสู้กับการกดขี่ขูดรีดของบรรดานายทุนทั้งหลายได้ ในการนี้พวกเขาจะต้องมีศรัทธาร่วมกัน และศรัทธาดังกล่าวนี้นจะมีพลังมากยิ่งขึ้นถ้ามีพื้นฐานอยู่บนแนวความคิดหรือความเชื่อทางศาสนา ด้วยเหตุนี้สไตน์เบ็คจึงได้แทรกแนวความคิดทางศาสนาไว้มากมายในนวนิยายดังกล่าว เพื่อกระตุ้นให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดกำลังใจ และตระหนักในคุณค่าหรือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของตน

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath แนวความคิดทางศาสนาอาจแยกออกได้เป็น

7 ประเด็นด้วยกันคือ

1. ศักดิ์ศรีของมนุษย์
- ✓ 2. การรู้จักตนเอง
- ✓ 3. ภราดรภาพของมนุษย์
4. บุญ - บาป
5. การอธิษฐานภาวนา
6. ความทุกข์ยากในชีวิต
- ✓ 7. การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

และผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ศักดิ์ศรีของมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีปัญญา (intellect) และเจตจำนงเสรี (free will) ซึ่งทำให้มนุษย์มีอิสระที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดก็ได้ตามดุลยพินิจของตน และทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าสัตว์โลกทั้งหลาย ซึ่งไม่มีสิ่งดังกล่าวเช่นเดียวกับมนุษย์

ศักดิ์ศรีของมนุษย์ในพจนานุกรมได้หมายถึงชื่อเสียงเกียรติยศหรือฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของมนุษย์ แต่หมายถึงคุณค่าหรือความสูงส่งแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีเพศใด วัยใด มีตำแหน่งหน้าที่หรือฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นเช่นไรก็ล้วนแล้วแต่มีสิ่งดังกล่าวเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

เจตจำนงเสรีหรือเสรีภาพที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยสติปัญญากำกับนั้นเป็นพื้นฐานแห่งศักดิ์ศรีของมนุษย์ เสรีภาพเช่นนี้มิใช่เสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้ตามใจปรารถนาแบบเสรีนิยม (liberalism) ซึ่งมีใช้เสรีภาพที่แท้จริง แต่เป็นเสรีภาพที่อาศัยสติปัญญากำกับว่าจะไร้อุทธรณ์อะไร อะไรคือศักดิ์ศรีและค่านิยมที่แท้จริงของมนุษย์ แล้วเลือกกระทำ

ตามที่สติปัญญาตัดสินนั้น ผู้ที่ทำได้เช่นนั้นนับว่าเป็นผู้ที่มีเสรีภาพอันแท้จริง เขาสามารถเลือกปฏิบัติตามความจริงที่เขาเข้าใจและการกระทำของเขาก็ไม่เป็นสิ่งที่ถูกยัดเยียดให้โดยการตัดสินใจหรือการบงการในทางที่ไม่ชอบมาพากลของผู้อื่น ฉะนั้น ศักดิ์ศรีของมนุษย์จึงเรียกร้องให้มนุษย์แต่ละคนทำตามสิ่งที่ได้เลือกอย่างรู้ตัวและสมัครใจ ถือว่าเพราะถูกกระตุ้นจากภายในตนเอง ไม่ใช่เพราะแรงขับเคลื่อนภายในอย่างตาบอด หรือถูกบังคับจากภายนอก (คิงโตนล- 2523 : 31)

สรุปแล้ว ศักดิ์ศรีของมนุษย์คือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยและทุกสถานภาพมีอยู่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ โดยมีเจตจำนงเสรีและสติปัญญาเป็นพื้นฐานของศักดิ์ศรีดังกล่าวนี้

ศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นเรื่องที่มีผู้กล่าวถึงกันอยู่บ่อย ๆ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มนุษย์เป็นจำนวนมากตกอยู่ใต้อิทธิพลของลัทธิวัตถุนิยมและให้ความสำคัญกับวัตถุหรือความเจริญทางวัตถุมากเกินไปจนบางครั้งดูเหมือนว่าผู้ที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของลัทธิดังกล่าวนี้ไม่เคารพศักดิ์ศรีหรือมองข้ามมนุษย์ด้วยกันไป และมักจะแสวงหาความเจริญรุ่งเรืองหรือความสุขสบายฝ่ายวัตถุบนความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น เป็นต้นว่า นำเด็กมาฝึกขังเพื่อใช้แรงงานเยี่ยงทาส ล่อลวงหญิงมาค้าประเวณี และเห็นมนุษย์เป็นเครื่องจักรกลและใช้แรงงานอย่างกดขี่เอารัดเอาเปรียบ

ในท่ามกลางสภาพการณ์ที่ศักดิ์ศรีของมนุษย์ในหลาย ๆ ด้านและในหลาย ๆ ภูมิภาคของโลกไม่ได้รับการเคารพ หรือไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองเท่าที่ควร เช่น ในปัจจุบันนี้นั้น บรรดาผู้นำศาสนาต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลในวงการอื่น ๆ โดยเฉพาะพวกนักคิดหรือปัญญาชนได้พยายามที่จะเข้าไปมีบทบาทอย่างแข็งขันในการที่จะทำให้มนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรี หรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยนำคำสั่งสอนหรือแนวความคิดในเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์มาย้ำเตือนหรือเผยแพร่ให้มนุษย์ทั้งหลายได้ตระหนักหรือสังวรตัวกันไว้ เพื่อที่จะได้เคารพศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นตามที่ควรจะเป็น

อาจกล่าวได้ว่าศาสนาต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีคำสั่งสอนที่ทำให้มนุษย์ตระหนักในศักดิ์ศรีหรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่นด้วยกันทั้งสิ้น เช่น ศาสนาอิสลามสอนว่ามนุษย์

เป็นสิ่งสร้างของพระผู้เป็นเจ้าที่ประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งหลาย และอยู่ในฐานะผู้ปกครองสิ่งต่าง ๆ ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างขึ้น ศาสนาฮินดูสอนว่ามนุษย์แต่ละคนเป็นอนุภาคหรือส่วนเล็ก ๆ ของ อภิวินญาณ (Supersoul) หรือปรมาตมัน หูอีกอย่างหนึ่งก็คือมนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของ จิตวินญาณสูงสุดที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าพระผู้เป็นเจ้า และมนุษย์ทุกคนสามารถที่จะเป็นหนึ่งเดียว พระผู้เป็นเจ้าได้ด้วยความศรัทธา ภักดี และอุทิศตนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพระองค์อย่าง แท้จริง (Prabhupada. 1983 : 107 - 859) และในคัมภีร์มหาภารตะโดยเฉพาะตอนที่ มีชื่อว่าภกตัททิตา ก็ได้กล่าวไว้ว่า พระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกัน คือชีวิตทุกชีวิตอยู่ใน พระผู้เป็นเจ้า และพระผู้เป็นเจ้าก็ประทับอยู่ในชีวิตทุกชีวิต (สุชีห ปุณฺณนาฎาพ. 2504 : 339) ส่วนพุทธศาสนานั้นก็เป็นศาสนาที่เน้นถึงความสำคัญของมนุษย์เช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า พุทธศาสนาเกิดขึ้นเพื่อมนุษย์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือคำสอนของพุทธศาสนานั้นมี "มนุษย์" เป็น ศูนย์กลาง (เสรี พงศ์พิศ และคนอื่น ๆ 2524 : 17)

สำหรับคริสต์ศาสนานั้นก็เป็นศาสนาที่เน้นถึงเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์มาก โดยศาสนา ดังกล่าวสอนว่ามนุษย์เป็นสิ่งสร้างที่ประเสริฐกว่าสัตว์โลกทั้งหลายทั้งปวงที่พระผู้เป็นเจ้าทรง สร้างขึ้นมาและเป็นนายปกครองสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ นอกจากนั้นคริสต์ศาสนายังสอนว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งถึงขนาดเป็นพระฉายาของพระผู้เป็นเจ้า (Image of God) เลยที่เดียว ดังที่มีจารึกไว้ในพระคัมภีร์ว่า "พระเจ้าจึงทรงสร้างมนุษย์ขึ้นตามพระฉายาของพระเจ้านั้น" (ปฐมก. 1 : 27)

การที่กล่าวว่ามนุษย์เป็นพระฉายาของพระเจ้านั้นมิได้หมายความว่ามนุษย์มีลักษณะทางกาย ภาพเหมือนพระผู้เป็นเจ้า เนื่องจากพระองค์ทรงเป็นจิต ไม่มี "กาย" แต่หมายความว่ามนุษย์ มีคุณลักษณะทางจิตวินญาณบางประการที่ละม้ายคล้ายคลึงกับพระองค์ถึงแม้ว่าจะมีไม่มากเท่ากับ พระองค์ นั่นคือมนุษย์มีสติปัญญา ความรู้ ความรัก เหตุผล และเจตจำนงเสรี หรือเสรีภาพ ที่จะกระทำอะไรได้ตามใจปรารถนาเช่นเดียวกับพระองค์

ในหนังสือเพลงสดุดีซึ่งเป็นตอนหนึ่งของพันธสัญญาเก่าได้กล่าวถึงการที่พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ให้มีศักดิ์ศรีและความละม้ายคล้ายคลึงกับพระองค์ว่า

"เมื่อข้าพเจ้ามองจันทร์คารา กลาดเกลื่อนท้องฟ้า ประจำตำแหน่งแห่งนั้น ซึ่งพระเจ้าทรงสร้างสรรค ประหลาดอัศจรรย์ ลึกซึ้ง สุดสิ้นอนิจนไทย มนุษย์เล่าเขาเป็นผู้ใด พระจึงสนใจสร้างเขาขึ้นมาส่ง่าเทียว สร้างค้อยกว่าพระองค์น้อยเดียว อัศจรรย์จริงเจียว ประทานเกียรติส่ง่าราศรี" (สดค. 8 : 3 - 5)

นอกจากนั้น การที่พระบุตร (The Son) คือพระเยซูคริสต์เจ้าเสด็จมาทรงรับเอากายเป็นมนุษย์ (incarnation) ยังเป็นการทำให้สภาพการเป็นมนุษย์ของมนุษย์ทุกคนศักดิ์สิทธิ์ (Speidell. 1986 : 2266 - A) ซึ่งเท่ากับเป็นการยกศักดิ์ศรีของมนุษย์ให้ประเสริฐสุดขององค์พระผู้สร้าง (ยอค ทิมทิสาร. 2531 : 1) กล่าวคือโดยอาศัยพระเจ้าเป็นเจ้าและพระพรทาน (grace) ของพระองค์ แล้วมนุษย์ก็อาจหลุดพ้นจากสภาพบาปและมุ่งไปสู่ชีวิตที่มีศักดิ์ศรีและเป็นผู้ที่มีความละม้ายคล้ายกับพระเยซูคริสต์เจ้าผู้ทรงเป็นทั้งพระเจ้าแท้และมนุษย์แท้ได้

ยิ่งไปกว่านั้น คริสตชนยังมีความเชื่อว่า พระจิต (The Holy Spirit) ทรงทำให้ผู้ที่มีความเชื่อเป็น "พระวิหาร" ของพระเป็นเจ้า ดังที่นักบุญเปาโล (Saint Paul) กล่าวไว้ในจดหมายของท่านที่มีไปถึงชาวโครินธ์ว่า "ท่านไม่ทราบหรือว่า ตัวท่านคือพระวิหารของพระเป็นเจ้า และพระจิตของพระเป็นเจ้าสถิตอยู่ในท่าน" (1 คร. 3 : 16) นอกจากนั้น พระจิตยังทรงทำให้ผู้มีความเชื่อหรือคริสตชนเป็น "อวัยวะของพระเจ้า" ดังที่นักบุญเปาโลกล่าวไว้ในจดหมายที่มีไปถึงชาวโครินธ์เช่นเดียวกันว่า "แม้ร่างกายจะเป็นร่างกายเดียวแต่ก็มีอวัยวะหลายส่วน และอวัยวะแม้จะมีหลายส่วนแต่ก็รวมเป็นกายเดียวกัน ฉะนั้น พระคริสต์เจ้าก็ฉนั้น... (1 คร. 12 : 12)" ท่านคือพระกายของพระคริสต์เจ้า และแต่ละคนต่างก็เป็นอวัยวะของพระกายนั้น (1 คร. 12 : 27)

นอกจากนั้น คริสตศาสนายังสอนว่า มนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน ทุกคนเป็นบุตรบุญธรรมของพระเป็นเจ้า และเป็นน้องบุญธรรมของพระเยซูคริสต์เจ้า ซึ่งในบรรดาสิ่งสร้างทั้งหลายที่พระเป็นเจ้าทรงสร้างมานั้น มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่ได้รับอภิสิทธิ์และศักดิ์ศรีเช่นนี้

ในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์นี้ ราล์ฟ วอลโด เอ็มเมอร์สันผู้นับถือนิกาย Unitarian ซึ่งแตกสาขาไปจากคริสตศาสนา และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางศาสนาของจอห์น สไตน์ เบ็คตามที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง The Grapes Wrath นั้น มีความกึกก้องหรือความเชื่อที่ละม้ายคล้ายคลึงกับผู้นับถือคริสตศาสนายุคไม่น้อยเลยว่า มนุษย์แต่ละคนรวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ทั่วสากลจักรวาลล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิญญานสากลหรือวิญญานดวงใหญ่ นอกจากนั้นผู้ที่ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย สุภาพถ่อมตนและสอดคล้องกับธรรมชาติของคนที่จะมีดวงวิญญานที่สนิทสนมกันเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าอยู่ทุกขณะจิต จนกระทั่งเขาเองกลายเป็นพระผู้เป็นเจ้า

แต่พระผู้เป็นเจ้าสำหรับเอมิเมอร์สันนั้นไม่เหมือนพระเป็นเจ้าตามที่คริสตชนเชื่อก็คือเอมิเมอร์สันไม่ได้เชื่อว่าพระเป็นเจ้าเป็นพระผู้สร้างที่ทรงสร้างมนุษย์มาตามที่คริสตศาสนาและศาสนาอื่น ๆ บางศาสนาสอน แต่เขาได้กล่าวไว้ในบทความที่เป็นศาสนปรัชญาเรื่อง "The Over - Soul" ของเขาว่ามนุษย์มีเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้าอยู่ในตัวกันทุกคนถ้ามนุษย์ดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย สุภาพถ่อมตน และเป็นตัวของตัวเอง มนุษย์ก็จะพบเทวภาพในตัวเอง และเพื่อนมนุษย์และจะรู้สึกเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นพระเจ้าของตน ตลอดจนเคารพผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนกับว่าผู้อื่นนั้นเป็นพระเป็นเจ้า (Emerson. 1968 : 208 - 209)

ดังนั้น สำหรับเอมิเมอร์สันแล้ววิญญานสากลที่เขาเชื่อว่าเป็นวิญญานดวงใหญ่ที่จิตวิญญานของมนุษย์ทุกคนที่มีเทวภาพอยู่ในตัวมารวมกันเป็นหนึ่งเดียวนั้นก็คือพระเป็นเจ้าในระดับมหัพภาคหรือระดับใหญ่ และมนุษย์แต่ละคนก็เป็นพระเป็นเจ้าในระดับจุลภาคหรือระดับย่อย

จึงกล่าวได้ว่า ในเรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์นั้น เอมิเมอร์สันเห็นว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าที่คริสตศาสนาสอนเสียอีก คือเห็นว่ามนุษย์เป็นพระเป็นเจ้าเลยทีเดียว ในขณะที่คริสตศาสนาสอนว่ามนุษย์เป็นพระฉายาของพระเป็นเจ้า กล่าวคือ มนุษย์ไม่ได้เป็นพระเป็นเจ้า เพียงแต่ถูกพระเป็นเจ้าสร้างมาให้มีลักษณะคล้ายพระองค์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ตัวละครส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์มากนักโดยเฉพาะบรรดาเกษตรกรที่เช่าที่ทำการซึ่งมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นมาก เนื่องจากตามปกติก็มีรายได้น้อยอยู่แล้วเพราะต้องแบ่งผลผลิตให้เจ้าของที่ดินครึ่งหนึ่งของ

ผลผลิตทั้งหมด บางปีประสบความแห้งแล้งก็เหลือไม่พอกินต้องกู้หนี้ยืมสินด้วยอัตราดอกเบี้ยที่สูงลิ่ว ครั้นเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เกษตรกรเหล่านั้นก็เป็นผู้ที่รับเคราะห์กรรมหนักที่สุด เนื่องจากผลผลิตราคาตกต่ำเป็นประวัติการณ์ ขายได้ไม่คุ้มกับค่าเก็บเกี่ยว ต้องปล่อยให้เน่าเสียคาไร่นา และในที่สุดเมื่อไม่สามารถชำระค่าเช่าได้ ก็ถูกเจ้าของไร่ที่ หรือในบางกรณีเจ้าของที่ดินผืนใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธนาคารหรือบริษัทรับจ้างต้องการทำไร่นาขนาดใหญ่เพื่อที่จะใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ได้เต็มที่ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงและได้รับผลผลิตมากขึ้น มีรายได้เป็นกอบเป็นกำมากขึ้น บรรดาเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำกินก็จะถูกไล่ที่เช่นกัน และต้องอพยพไปตายเอาดาบหน้าดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่แล้ว

ในพันธสัญญาเก่าที่มีนักวิจารณ์หลายท่านลงความเห็นว่าเป็นไบเบิลได้นำกลวิธีการประพันธ์บางอย่างและนำโครงเรื่องบางตอนมาใช้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขา นั้น ชาวยิวถือว่าที่ดินเป็นของชาวยิวล้ำค่าของพระเป็นเจ้า (Benjamin. 1986 : 2197 - A) และ การมีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินเป็นเรื่องสำคัญ การโอนขายที่ดินให้แก่บุคคลอื่นมีโทษถึงขั้นริบทรัพย์และถูกขายไปเป็นทาส และการกว้านซื้อที่ดินไว้จำนวนมาก ๆ มีความผิดขั้นอุกฤษฎ์ (สมาน ชวัญมิ่ง. 2530 : 11) ด้วยเหตุนี้ การมีที่ดินหมายถึงการมีเสรีภาพ หรือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นเสรีชน ในทางกลับกัน การสูญเสียที่ดินก็หมายถึงการสูญเสียเสรีภาพต้องกลายเป็นทาสรับใช้ผู้รับจ้างของที่ดินผืนนั้นจนหลุดไปหรือผู้ที่ซื้อที่ดินแปลงนั้น แต่หนังสือเลวีนิติ (Leviticus) ซึ่งเป็นตอนหนึ่งของพันธสัญญาเก่าได้กำหนดให้ "ปีแห่งการปลดปล่อยเป็นปีศักดิ์สิทธิ์" โดยกำหนดให้มีการฉลองทุก 50 ปี เป็นการเชื่อเชิญให้สังคมกลับคืนสู่สภาพปกติ กล่าวคือ มีการยกหนี้สินให้กันและกัน มีการปลดปล่อยทาสกลับคืนสู่อิสรภาพ ทุกคนต้องมีที่ดินที่บรรพบุรุษของตนเคยมี (ลนค. 25 : 8 - 54) เพื่อทำกินเลี้ยงครอบครัว เป็นการกลับไปสู่จุดเริ่มต้นใหม่ คือ ให้ทุกคนมีที่ดินทำกินเหมือนกันหมด (ลาบัว. 2526 : 39)

ชาวยิวถือว่า แผ่นดินเป็นของพระเป็นเจ้า และเป็นของพระองค์แต่ผู้เดียว มนุษย์ได้รับแผ่นดินจากพระเป็นเจ้า แต่จะละเว้นไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ภายในอย่างแน่นแฟ้นระหว่างพระเป็นเจ้ากับการมีกรรมสิทธิ์หาได้ไม่ การใช้ของที่เป็นกรรมสิทธิ์ที่ได้รับจากพระเป็นเจ้าตามความพอใจของตน

ไม่ใช่ของนั้นตามที่พระองค์กำหนดไว้ หรือการละเมิดกฎเกณฑ์ของพระเป็นเจ้า เพื่อที่จะได้ใช้ของที่ได้รับมาจากพระเป็นเจ้าเพื่อจุดหมายที่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์นั้นก็เท่ากับเป็นการหลงไปกราบไหว้รูปปฏิมากรหรือพระเท็จเทียมอีกแบบหนึ่งนั่นเอง (ปีศาจลึกลับ : แผ่นดินนี้เป็นของพระเจ้า. 2517 : 50 - 51)

แต่ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นบรรดาเกษตรกรทั้งหลายไม่มีโชคเหมือนชาวยิวในพันธสัญญาเก่า เมื่อที่ดินที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษของพวกเขาหลุดจากรอง พวกเขาต้องเช่าที่ดินที่ตัวเขาและบรรพบุรุษอาศัยทำมาหาเลี้ยงชีพมาหลายชั่วอายุคน เขาสูญเสียศักดิ์ศรีแห่งเสรีชน ต้องกลายเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าของที่ดินอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง และเป็นทาสที่ไม่ได้รับการปลดปล่อยเหมือนกับพวกยิว มีแต่จะถูกขับไล่ไสส่งให้ไปเป็นทาสหรือไปตกกระกำลำบากที่อื่นต่อไปดังเช่นครอบครัวโจคและเพื่อนบ้าน

ในนวนิยายดังกล่าว ปู่ (Grampa) เป็นตัวแทนของผู้ที่มีความรักความผูกพันกับผืนแผ่นดินเกิดและถิ่นที่ทำกินของตนเองอย่างสนิทแนบแน่น จนอาจกล่าวได้ว่าคนประเภทนี้รักผืนแผ่นดินจนกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผืนแผ่นดินนั้นเลยทีเดียว ดังที่สาธุคุณจิม เคซี่ กล่าวว่า "Grampa an' the old place, they was jus' the same thing" (Steinbeck. 1964 : 129)

ถึงแม้จะเป็นที่ดินที่เช่าเขาทำกิน และต้องประสบกับความกัณการแห่งแล้ง แต่ปู่ก็รักและหวงแหนที่ดินซึ่งเคยเป็นของบรรพบุรุษของคนนี้ เมื่อครอบครัวโจคเตรียมจะอพยพไปแคลิฟอร์เนีย และพยายามอ้อนวอนให้ปู่ไปด้วย ปู่ยืนกรานไม่ยอมไป โดยกล่าวว่า ที่ดินผืนนั้นเป็นที่ดินของปู่ ปู่เป็นของที่นี่ ที่ดินผืนนั้นไม่ใช่ที่ดินดี แต่ก็เป็นที่ดินของปู่ "...This here's my country. I b'long here...This country ain't no good, but it's my country..." (Steinbeck. 1964 : 98)

เมื่อเป็นเช่นนี้ ครอบครัวโจคจึงตกลงใจกันที่จะนำตัวปู่เดินทางอพยพไปแคลิฟอร์เนียด้วยกัน โดยการให้แม่โจค (Ma Joad) ผสมยานอนหลับลงไปในกาแฟให้ปู่ดื่ม และเมื่อปู่หลับแล้วก็อุ้มปู่ขึ้นรถไปจนได้

แต่แล้วปู่ก็หัวใจวายตายอย่างกะทันหันในคืนแรกของการเดินทางนั่นเอง ซึ่งถ้าจะว่าไป

แล้ว ปู่ได้สิ้น "ชีวิต" ตั้งแต่วันที่แรกที่เดินทางออกจากผืนแผ่นดินเกิดของปู่ตนเอง ดังที่ เคซี่ กล่าวไว้ "...Grampa didn't die tonight. He died the minute you took' im off the place." (Steinbeck. 1964 : 129)

ซึ่งในเรื่องนี้ เคซี่ ได้สรุปลงความเห็นไว้ว่า ชีวิตจิตใจของปู่ฝังลึกอยู่กับผืนดินผืนนั้น ปู่ไม่สามารถละทิ้งมันไปได้ "He's jus' stayin with the lan'. He couldn't leave it." (Steinbeck. 1964 : 129)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ที่ดินสำหรับมนุษย์โดยทั่วไปแล้วมิใช่เป็นแค่เพียงวัตถุ แต่เป็นเสมือนชีวิตจิตใจของผู้ที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนั้น โดยเฉพาะสำหรับชาวอเมริกันซึ่งสืบสายเลือดนักบุกเบิกมาจากบรรพบุรุษของตนนั้น การได้ถือครองที่ดินและได้ตั้งถิ่นฐานบ้านช่องท่ามาหากินบนผืนแผ่นดินนั้นนับเป็นความฝันของชาวอเมริกัน (American dream) ประการสำคัญที่สุดประการหนึ่งด้วยเหตุนี้ เมื่อพวกเขาต้องถูกขับไล่ออกจากผืนแผ่นดินที่เขาและบรรพบุรุษเคยอาศัยทำกินมาเป็นเวลาอันยาวนาน พวกเขา ก็เหมือนกับสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความหวังหรือความฝัน ที่พักอาศัย ที่ทำกิน ความผาสุกหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัว สิทธิเสรีภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของพวกเขาเลยทีเดียว

บรรดาผู้อพยพที่เดินทางไปหางานทำในแคลิฟอร์เนียนั้น ต่างก็วาดความฝันอันเรืองรองถึงผืนแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ ชายฝั่งทะเลอันงดงาม อากาศอันอบอุ่น ผู้คนที่มั่งคั่งมีทรัพย์สินและเงินรายได้สูงซึ่งหมายถึงอนาคตอันสดใสที่กำลังรอพวกเขาอยู่ข้างหน้า แต่แล้วพวกเขาก็ต้องประสบชะตากรรมแบบหนึ่งเสียประจักษ์ ผืนแผ่นดินที่พวกเขาอพยพไปหางานทำนั้น มีความอุดมสมบูรณ์ก็จริง แต่ผู้คนที่นั่นแล้งน้ำใจยิ่งนัก พวกเขาต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส และถูกเรียกอย่างดูถูกเหยียดหยามว่า "พวกโอกีส" (Okies) ซึ่งนับเป็นถ้อยคำที่ดูหมิ่นดูแคลนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของพวกเขาอย่างยิ่งนัก

สำหรับครอบครัวโจทั้น ในตอนแรกก็มีความฝันถึงอนาคตอันสดใสในรัฐแคลิฟอร์เนียกับเขาบ้างเหมือนกัน แต่เมื่อพวกเขาได้พบกับชายสองคนที่เพิ่งเดินทางกลับมาจากที่นั่น และถามถึงความอุดมสมบูรณ์และการมีงานทำในรัฐนั้น ก็ได้รับคำตอบที่พวกเขาไม่อยากจะเชื่อ แต่ก็ต้องนำไป

ครุ่นคิดวิตกไม่ได้จากชายสองคนดังกล่าว่า แคลิฟอร์เนียเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ก็จริงอยู่แต่ผู้คน
ที่นั่นจะทำให้บรรดาสมาชิกกรอบรั้วใจเกิดโทสะจริตขึ้นมา เนื่องจากพวกเขาจะมองบรรดาสมาชิก
กรอบรั้วใจด้วยสายตาที่บ่งบอกว่า พวกเขารู้สึกเกลียดชังและคู่มั่นคูแคลนบรรดาสมาชิกกรอบรั้ว
ใจทั้งหลายเพียงไร และนอกจากนั้น บรรดาผู้ช่วยนายอำเภอก็จะมาขับไล่กรอบรั้วใจ

Yes, sir. Good lan' an' they ain't! Well, sir, that'll get
you a little mad...People gonna have a look in their eye. They gonna
look at you an' their face says, 'I don't like you, you son - of - a
bitch.' Gonna be deputy sheriffs, an' they'll move you on. You
gonna see in people's face how they hate you...

(Steinbeck. 1964 : 182)

และเมื่อพวกเขาถามทอมว่า เคยถูกเรียกว่า "โอ๊กี้" หรือยัง ทอมก็แสดงอาการงุนงง
ถามพวกเขาว่าคำว่า "โอ๊กี้" หมายถึงอะไร พวกเขาอธิบายว่า "โอ๊กี้" เป็นคำที่ถูกที่ใช้เรียก
ผู้อพยพจากโอกลาโฮมา "Well, Okies use' ta mean you was from Oklahoma.
Now it means you're a dirty son-of-a-bitch. Okies means you're
scum. Don't mean nothing itself, it's the way they say it..."

(Steinbeck. 1964 :182)

ต่อมาสิ่งที่กรอบรั้วใจไม่อยากจะเชื่อและนำไปครุ่นคิดวิตกนั้นก็กลายเป็นจริง พวกเขา
ได้รับการคุกคามเหยียดหยามและการปฏิบัติอย่างเลวร้ายจากชาวแคลิฟอร์เนีย โดยเฉพาะจาก
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคอยหาเรื่องขับไล่พวกเขาไม่ให้ตั้งค่ายพักอาศัยในบริเวณเมืองของตน
เนื่องจากเกรงว่า บรรดาผู้อพยพที่คอยหาหิวโหยเหล่านั้นจะขโมยข้าวปลาอาหารของผู้คนในเมือง
ของพวกเขา และเมื่อผู้คนเหล่านั้นบางคนได้มีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้นมาบ้างในค่ายที่รัฐบาลจัดสร้าง
ไว้ให้ผู้พหุทั้งหลายได้เข้าพักอาศัยโดยมีห้องน้ำและเครื่องสุขภัณฑ์อย่างพร้อมมูล โดยที่พวกเขา

ผู้อพยพลี้ภัยตั้งคณะกรรมการค่ายขึ้นปกครองกันเอง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปยุ่งเกี่ยวนั้นแล้ว บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐก็แสดงความปริวิตกว่า การที่ผู้อพยพเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติที่ดีเยี่ยมมนุษย์ โดยทั่วไปคงกล่าว จะทำให้พวกเขาเคยตัวและยากที่จะปกครองดูแล "Those folks in the camp are getting used to being treated like humans. When they go back to the squatters' camps they'll be hard to handle."

(Steinbeck. 1964 : 263)

จากคำพูดดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านั้นมิได้เห็นว่า ผู้อพยพทั้งหลายเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี และมีสิทธิ์ที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับพวกเขาเลย และในเวลาต่อมาไม่นานนัก เจ้าหน้าที่ที่เฝ้าค่ายแห่งนั้นทั้งเสีย ทำให้ ผู้อพยพทั้งหลายไปหาที่พักอาศัยและหางานทำที่อื่นต่อไป

ครั้นต่อมาเมื่อบรรดาผู้อพยพเหล่านั้นหางานทำได้แล้ว พวกเขาที่ได้รับการกดราคาค่าจ้าง จากบรรดาเจ้าของไร่นาไม่สามารถจะซื้ออาหารประทังชีวิตคนในครอบครัวทั้งหมดด้วยค่าจ้างน้อยนิด ที่ได้รับในแต่ละวันนั้นได้ แม้แต่ชาวบ้านชาวเมืองทั่ว ๆ ไป ก็ถูกเหยียดหยามและเกลียดกลัวพวกเขา มาก โดยเฉพาะบรรดาผู้ที่อยู่ในฐานะถูกจ้างด้วยกันที่เป็นคนท้องถิ่นนั้นก็เกลียดพวกเขาก็เป็นพิเศษ เพราะกลัวว่าพวกเขาจะมาแย่งงานของพวกตน และถูกเหยียดหยามพวกเขาราวกับว่าพวกเขามีใช้ มนุษย์ ดังที่เด็กสถานบริการน้ำมันผู้หนึ่งกล่าวกับเพื่อนร่วมงานของตนหลังจากที่หอม โจคซ์บรด์ที่แวะ เข้าไปเติมน้ำมันและตรวจอุปกรณ์ต่าง ๆ คล้อยหลังไปเพียงชั่วครู่ ว่า พวกโอก็มิใช่มนุษย์ เพราะพวกเขาไม่มีความรู้สึกนึกคิด และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่ดีไปกว่าลิงกอริลล่า

Well, you and me got sense. Them goddamn Okies got no sense and no feeling. They ain't human. A human being wouldn't live like they do. A human being couldn't stand it to be so dirty and miserable. They ain't a hell of a lot better than gorillas.

(Steinbeck. 1964 : 196)

ความจริงแล้วการที่เด็กสถานบริการน้ำมันลงความเห็นว่าเขาผู้อพยพมิได้มีชีวิตที่ดีไปกว่าลิง กอริลล่ามากนัก ก็นับว่าไม่ผิดไปจากความรู้สึกของพวกเขาเองเลย บางครั้งพวกเขาดึงกับคิดไปว่า สัตว์ยังมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าพวกเขาเสียอีก ดังที่พวกเขาหุคหุคปรับทุกข์กันว่าม้าที่ใช้ไถ นานนั้น เวลาที่ไม่ได้ใช้งานเจ้าของยังไม่ปล่อยให้ออกตาย แต่พวกเขาเป็นคนกลับจะต้องพากันออกตาย เพราะไม่มีงานทำ

No work till spring. No work.

And if no work - no money, no food.

Fella had a team of horses, had to use 'em to plow an' cultivate an'mow, wouldn' thinks a turnin' 'em out to starve when they wasn't workin'.

Them's horses - we're men.

(Steinbeck. 1964 : 387 - 388)

จะเห็นได้ว่า บรรดาตัวละครที่เป็นผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็คนั้นไม่ได้รับการเคารพศักดิ์ศรี หรือการยอมรับคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของพวกเขา จากชาวเมืองที่พวกเขาเดินทางไปถึงเลย และได้รับการดูถูกดูแคลนต่าง ๆ นานา ที่ร้ายที่สุดสุด ก็คือ ผู้อพยพเหล่านั้นถูกลงความเห็นว่าเขาไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นคังเช่นสัตว์เคี้ยวรจจาน และแม้แต่พวกเขาเองก็คิดกันไปว่าพวกเขาตกอยู่ในสภาพที่เลวร้ายไปเสียยิ่งกว่าสัตว์บางประเภทเสียอีก

นอกจากนี้ ยังมีตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกผู้หนึ่งที่ต้องมีสภาพชีวิตใกล้เคียงกับสัตว์ คือ มูเลย์ เกรฟส์ (Muley Graves) เขาเป็นเพื่อนบ้านของครอบครัวโจด และถูกไล่ที่เช่นเดียวกัน แต่ไม่ยอมไปจากที่ดินที่เขาอาศัยทำกิน และต้องดำเนินชีวิตในสภาพที่นอนกลางดินกินกลางทราย อีกทั้งต้องคอยหลบหนีจากการตามล่าของเจ้าหน้าที่ที่คอยมาตรวจตราดู

บริเวณที่กินแถบนั้น เพื่อจับกุมตัวผู้บุกรุกที่ดิน เมื่อหอมและเคซี่ไปพบเขา เขาก็บอกคนทั้งสองว่า เขาต้องคอยแอบซ่อนตัวและไปมาแบบลับ ๆ ล่อในบริเวณนั้นราวกับภูติผีประจำป่าช้าก็มีปาน "I been sneakin' aroun' like a ol' graveyard ghos'." (Steinbeck.1964 : 45)

กรีนทอมถามเขาว่า ทำไมจะต้องคอยหลบ ๆ ซ่อน ๆ ด้วย ในเมื่อเขาไม่ได้ทำร้ายใคร ไม่ได้ทำอะไรผิด มูเลย์ก็ตอบว่าขณะนี้เขาได้กลายเป็นผู้บุกรุกที่ดินที่เขาเคยใช้เป็นที่อยู่ที่ทำกินมาเป็นเวลาช้านาน และมีผู้พยายามที่จะจับเขามาสองเดือนแล้ว "Yeah ! We're doin' sompin jus' bein' here. We're trespassin'. We can't stay. They been tryin' to catch me for two months..." (Steinbeck. 1964 : 49)

เมื่อหอมถามด้วยความงุนงงว่าทำไมเขาจึงเปลี่ยนแปลงไปเช่นนั้น เขาไม่เคยหลบหนีใคร เขาเคยเป็นคนทีกร้าวแกร่ง ฉลาดพอตัวและหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนเอง มูเลย์ก็บอกเขาว่า เวลาที่เขาเป็นผู้ตามล่าและเวลาที่เขาถูกตามล่ามันไม่เหมือนกัน ก่อนนี้เคยเป็นฝ่ายตามล่า เขาฉลาดปราดเปรียวและหยิ่งผยองราวกับสุนัขป่า แต่บัดนี้เขากลับเป็นฝ่ายถูกตามล่ามาเป็นเวลานาน เขาจึงต้องอ่อนแอลงไป

...I was mean like a wolf. Now I'm mean like a weasel. When you're huntin' somepin you're a hunter, an' you're strong. Can't nobody beat a hunter. But when you get hunted - that's different. Somepin happens to you. You ain't strong ; may be you're fierce, but you ain't strong. I been hunted now for a long time...

(Steinbeck. 1964 : 49)

สไตน์เบ็คได้บรรยายภาพของคนทั้งสาม คือ หอม เคซี่ และมูเลย์ซึ่งหลบหนีการตามล่าของเจ้าหน้าที่กระเชอะกระเชิงไว์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับสัตว์ที่ถูกล่า และในขณะที่ทั้งสามหลบไปซ่อนตัวอยู่ในโพรงริมคถิ่ง ท่ามกลางความมืดแห่งรัตติกาลนั้นเอง สไตน์เบ็คก็บรรยายถึงการที่สัตว์

ในบริเวณนั้นออกหาอาหารหรือล่าเหยื่อ เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่ใกล้เคียงกันระหว่างคนและสัตว์
ประการหนึ่งว่า มีทั้งการตามล่าและถูกตามล่า

...and gradually the skittering life of the ground, of holes and burrows, of the brush, began again; the gophers moved, and the rabbits crept to green things, the mice scampered over clods, and the winged hunters moved soundlessly overhead.

(Steinbeck. 1964 : 52)

จะเห็นได้ว่า ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath มนุษย์ซึ่งศาสนาทั้งหลายยกย่องว่าประเสริฐเลิศเลอกว่าสัตว์ทั้งหลาย กลับตกอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์มากนัก ทั้งนี้เพราะความเห็นแก่ตัวและความโลภ โกรธ หลงของมนุษย์ด้วยกันเอง แต่ท่ามกลางสภาวะการณที่น่าสลดหดหู่เหล่านั้นเอง สไตน์เบ็คก็ได้สร้างศรัทธาและความหวังให้คนเหล่านั้นขึ้นใหม่โดยการปลุกฝังแนวความคิดทางศาสนาว่า พวกเขาต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน จะต้องร่วมมือร่วมใจกันฟันฝ่าอุปสรรคและความทุกข์ยากลำบากไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น เขาชี้ให้คนเหล่านั้นได้ตระหนักว่าเขาเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีสูงส่ง เป็นผู้ที่มีคุณค่าเช่นเดียวกับมนุษย์อื่น ๆ ทำให้ผู้คนที่น่าสงสารเหล่านั้นมีขวัญและกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป

สไตน์เบ็คได้ปลุกฝังแนวความคิดทางศาสนาดังกล่าวข้างต้นโดยผ่านตัวละครสำคัญในนวนิยายดังกล่าวคืออดีตสาวกผู้นับถือศาสนาคริสต์นามว่า โจนนี่ เขาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน "...all men got one big soul ever'body's a part of..." (Steinbeck. 1964 : 20) คำพูดดังกล่าวแสดงความหมายโดยนัยได้หลายแง่หลายประการ ซึ่งในแง่ที่เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์นั้น คำพูดเช่นว่านั้นก็มีความหมายโดยนัยว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทุกประการนั่นเอง

นอกจากนั้น สไตน์เบ็คยังได้ทำให้พวกเขาตระหนักว่าพวกเขามีศักดิ์ศรีเป็น "ประชากรที่ได้รับเลือกสรร" (chosen people) และจะดำรงคงอยู่ตลอดไป ดังที่แม่โจคกล่าวกับทอมว่า ถึงแม้พวกนางและประชาชนผู้ยากไร้อื่น ๆ จะถูกข่มเหงรังแก แต่พวกนางและประชาชนเหล่านั้นก็จะดำรงอยู่เสมอ ไม่มีใครกำจัดพวกเขาให้หมดสิ้นไปได้ "... us people will go on livin' when them all people is gone. Why, Tom, we're the people that live They ain't gonna wipe us out. Why, we're the people - we go on." (Steinbeck. 1964 : 250)

แม่โจคหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสักวันหนึ่งนางและบรรดาผู้อพยพทั้งหลายจะสามารถรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเอาชนะการกดขี่ขูดรีดของบรรดานายทุนทั้งหลาย คังทีนางได้กล่าวปลุกปลอบใจและให้ความหวังกับทอมเมื่อทอมบ่นกับนางว่าพวกผู้อพยพถูกกลั่นแกล้งรังแกตลอดเวลาว่า วันแห่งชีวิตใหม่ที่ดีขึ้นซึ่งพวกเขากำลังรอคอยอยู่นั้น กำลังจะมาถึงภายในเวลาไม่ช้าแล้ว "I know...Maybe that makes us tough. Rich fellas come up an' they die, an' their kids ain't no good, an' they die out. But, Tom, we keep a-comin'." (Steinbeck. 1964 : 250)

ประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่ผู้วิจัยใคร่ที่จะขอลำดับถึงอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งดูเหมือนว่าช่วยทำให้มนุษย์มีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้นนั้น บางครั้งก็ก่อให้เกิดผลเสียแก่มนุษย์อย่างมหันต์ เช่นทำให้สภาพแวดล้อมสูญเสียไป ดังที่ได้กล่าวมาในบทก่อนแล้วว่า การโค่นไม้ทำลายป่าในสหรัฐอเมริกาด้วยเครื่องจักรกลเพื่อทำนาข้าวสาลีให้ได้ผลผลิตเพียงพอกับปริมาณความต้องการของตลาดโลก มีส่วนอย่างสำคัญในการทำให้หน้าดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ และเกิดพายุพิภพภัยในเวลาต่อมา นอกจากนั้น การใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ทำไร่แบบเป็นแถวยาวเหยียดสุดลูกหูลูกตา ก็ทำให้เกษตรกรรายย่อยที่เช่าที่ดินทำกินถูกขับไล่เพื่อที่เจ้าของที่ดินซึ่งส่วนใหญ่เป็นธนาคารหรือบริษัทรับจ้างจะได้สามารถทำไร่นาขนาดใหญ่ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีหรือสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา เช่น เครื่องจักรกลและระบบธนาคารนั้น ทำให้คนเป็นจำนวนมากต้องเสื่อมสูญเสียศักดิ์ศรีหรือคุณค่า

ของความเป็นมนุษย์ลงไป ทำให้มนุษย์โลกและแล้งน้ำใจต่อกันมากขึ้น เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก มีทั้งผลบวกและผลลบ และผลในทางลบของมันประการหนึ่งก็คือทำให้มนุษย์เกิดความสับสนวุ่นวายในชีวิตและมีความสุขที่แท้จริงในชีวิตได้ยากขึ้น

สไตน์เบิร์กเห็นว่าคนและผืนแผ่นดินมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีเหนือกว่าผลิตภัณฑ์หรือความเจริญทางวิทยาศาสตร์ตลอดจนคนที่ใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่นักวิทยาศาสตร์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาก่อความเคียดแค้นร้อนใจให้มนุษย์ด้วยกันเอง ดังที่เขาได้กล่าวไว้ในบทแทรก (intercalary chapter) บทหนึ่งว่าพวกสารเคมีต่าง ๆ มีใช้แผ่นดิน และก็มีใช้มนุษย์ มนุษย์มีคุณค่าเหนือกว่านั้นมากและแผ่นดินก็มีค่าเกินกว่าที่จะพรรณนา มนุษย์ผู้ทรงคุณค่าเหนือผลิตภัณฑ์วิทยาศาสตร์ได้เดินไปบนผืนแผ่นดิน พลิกรอยไถตรวจหาก้อนหิน ทำงานบนผืนแผ่นดิน ถูกเข่าลงรับประทานอาหารบนผืนดิน มนุษย์ผู้ทรงคุณค่านั้นรู้จักที่ดินของเขา แต่มนุษย์เครื่องจักรที่ขับรถแทรกเตอร์ที่ไม่มีชีวิตบนผืนแผ่นดินนั้น ไม่รู้จักและไม่รักผืนดินนั้น เขาเข้าใจแต่เรื่องของวิทยาศาสตร์ และถูกหมั่นแกล้งบนผืนแผ่นดินรวมทั้งตัวเขาเอง

...nitrates are not the land, nor phosphates; ...Carbon is not a man, nor salt nor water nor calcium. He is all these, but he is much more, much more; and the land is so much more than its analysis. The man who is more than his chemistry, walking on the earth, turning his plow point for a stone, dropping his handles to slide over an outcropping, kneeling in the earth to eat his lunch; that man who is more than his elements knows the land that is more than its analysis. But the machine man, driving a dead tractor on land he does not know and love, understands only chemistry; and he is contemptuous of the land and of himself..."

(Steinbeck. 1964 : 101 - 102)

สไตน์เบิร์กตระหนักในปัญหาที่ควบคู่มากับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เขาจึงได้เขียนไว้ในบทแทรกดังกล่าว โดยย้ำถึงศักดิ์ศรีหรือคุณค่าของคนที่สูงส่งกว่าสารเคมีหรือความเจริญทางวิทยาศาสตร์ การใช้เครื่องจักรและสารเคมีในเกษตรกรรมแผนใหม่ทำให้มนุษย์ไม่มีความรัก ความผูกพัน และความหวงแหนแผ่นดินเหมือนกับเกษตรกรที่ทำการเกษตรแผนดั้งเดิมที่เดินไถหว่านและกินอยู่บนผืนแผ่นดินของเขา เขารู้จักทุกตารางนิ้วบนที่ดินของเขา รู้จักหินทุกก้อน ต้นไม้ทุกต้นในไร่นาของเขา และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินผืนนั้นของเขา ผิดกับเจ้าของที่ดินรายใหญ่ซึ่งบางคนไม่เคยเห็นหรืออย่างกรายไปดูแลที่ดินของตนเลย เนื่องจากมีอยู่มากมายเกินกว่าจะดูแลได้ทั่วถึง

...If a man owns a little property, that property is him, it's part of him, and it's like him. If he owns property only so he can walk on it and handle it and be sad when it isn't doing well, and feel fine when the rain falls on it, that property is him, and some way he's bigger because he owns it. Even if he isn't successful he's big with his property...

(Steinbeck. 1964 : 31)

นอกจากนี้ สไตน์เบิร์กยังได้ชี้ให้เห็นผลร้ายขององค์กรหรือนิติบุคคลที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาบางประเภท คือ ธนาคารและบริษัทรับจำนองที่ดิน ที่เริ่มต้นด้วยการรับจำนองที่ดินของเกษตรกรที่ต้องการการเงินทุนไปใช้ในการผลิตพืชผล ต่อมาเมื่อต้องประสบกับภาวะแห้งแล้งและเศรษฐกิจตกต่ำ พืชผลที่ผลิตได้มีปริมาณน้อย หรือผลิตได้มากแต่ขายไม่ได้ราคา เกษตรกรเหล่านั้นก็ไม่สามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนธนาคารหรือบริษัทรับจำนองที่ดินเหล่านั้นได้ ก็ถูกยึดที่ดินทำกินไปกลายเป็นผู้เช่าที่ดินซึ่งเคยเป็นของตนเอง ต่อมาก็ถูกไล่ที่เพราะธนาคารหรือบริษัทเหล่านั้นต้องการทำไร่ขนาดใหญ่ ทั้งที่ดินและบ้านเรือนของบรรดาเกษตรกรเคราะห์ร้ายเหล่านี้ได้ถูกแทรกเตอร์ไถคันจนราบเป็นหน้ากลอง เกษตรกรเหล่านั้นถูกล้างที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นหรือจัดตั้งขึ้นมาซึ่งเห็นวัตถุ

หรือผลกำไรดีกว่ามนุษย์นั้นล่องละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของพวกเขาในอันที่จะดำรงชีวิต และทำงานหาเลี้ยงชีพอย่างมีศักดิ์ศรีกับความเป็นมนุษย์ พวกเขาต้องบากหน้าไปหางานหาจ้าง บ้านอื่น เมืองอื่นอย่างคนสิ้นไร้ไม่ตอก จึงอาจกล่าวได้ว่า ธนาการหรือสิ่งที่มนุษย์ประคิษฐ์คิดค้น ขึ้นมานั้นบางครั้งก็ได้กลายเป็นสิ่งที่ทำลายศักดิ์ศรีหรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของมนุษย์เป็นจำนวนมาก เกี่ยวกับเรื่องนี้ศาสนาฮิวและคริสต์ศาสนาสอนว่า พระเจ้าได้ทรงสร้างมนุษย์มาให้มีศักดิ์ศรี และอำนาจครอบครองสิ่งสร้างทั้งหลายในโลก (ปฐม. 1 : 28) แต่มนุษย์ซึ่งพระเจ้าสร้างให้เป็นเจ้านายของสัตว์และวัตถุต่าง ๆ นั้น กลับไม่สามารถรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไว้ได้ ต้องถูกลดศักดิ์ศรีแห่งมนุษย์ของตนลงเพราะวัตถุหรือสิ่งที่มนุษย์ประคิษฐ์คิดค้นขึ้นมา มนุษย์บางคนที่มีสติปัญญาซึ่งเป็นสมรรถภาพที่จะคิด รู้จักหาเหตุผล สามารถตัดสินใจว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร และมีเจตจำนงเสรีซึ่งเป็นสมรรถภาพในการเลือกสิ่งที่สติปัญญาตัดสินความถูกต้อง หรือความเหมาะสมควรไว้ได้นั้น ได้ยอมให้สิ่งสร้างหรือวัตถุมาใช้อิทธิพลเหนือสมรรถภาพทั้งสอง ซึ่งเป็นสมรรถภาพที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ ความเป็นมนุษย์จึงลดลงไป (วงศ์สวัสดิ์ แก้วเสนีย์. 2523 : 31)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครส่วนใหญ่ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ศักดิ์ศรี พวกเขาเหล่านั้นต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้อื่นหรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของ "สิ่ง" อื่นอยู่ตลอดเวลา เช่น ประธานธนาการ คณะกรรมการอำนวยการธนาการ และพนักงานธนาการที่สั่งให้คนขับรถแทรกเตอร์ไปไถคันบ้านเรือนและต้นไม้ในไร่นาของเกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำกินทั้ง เกษตรกรในรัฐแคลิฟอร์เนียที่ต้องตกอยู่ภายใต้การบงการของสมาคมการเกษตรที่คอยกำหนดอัตราค่าจ้างเก็บเกี่ยวพืชผลในไร่นาของสมาชิก รวมทั้งบรรดาเกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำกินเองก็ต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งที่สไตน์เบ็คเรียกว่า "บางสิ่งที่ใหญ่โตเกินกว่าพวกเขา" จึงอาจกล่าวได้ว่า พวกเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะกำหนดชีวิตหรือชะตากรรมของตนเองและครอบครัวอย่างอิสระเสรีได้

ตามที่ได้อ้างวามาในตอนแรกแล้วว่า เจตจำนงเสรีและสติปัญญาเป็นพื้นฐานของศักดิ์ศรีของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์ที่ดำรงชีพอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเขา ก็คือมนุษย์ที่สามารถจะเลือกตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดก็ตามได้โดยปราศจากการบีบบังคับหรือการบงการของ

ผู้อื่น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมีคำหมายความว่า มนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีจะต้องไม่ยอมตกอยู่ภายใต้คำสั่งหรือการบงการของผู้อื่นเลยทั้งสิ้น หากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผล เขาก็ยอมปฏิบัติตามคำสั่งหรือการบงการนั้นได้โดยไม่เสียศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของตนแต่ประการใด

ในนวนิยายดังกล่าวเรื่องนี้ โทมัส โจน ได้เตือนคนขับรถบรรทุกว่า เขามีเสรีภาพแห่งความเป็นมนุษย์ของเขาที่จะคัดค้านใจกระทำสิ่งที่เขาเห็นว่าถูกต้องจึงงาม และไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของผู้อื่นที่เขาเห็นว่าไม่ถูกต้องจึงงามได้ คือ เมื่อเขาขออาศัยนั่งรถบรรทุกกลับไปยังบ้านเกิดตอนที่เพิ่งออกจากเรือนจำ แต่คนขับรถบรรทุกกลับย้อนถามเขาว่า เขาไม่เห็นสติ๊กเกอร์ที่ติดไว้ที่กระจกซึ่งมีข้อความว่า ห้ามรับผู้ขอโดยสารคอกหรือ เขาก็ตอบว่าเห็น แต่คนขับรถบรรทุกก็มีสิทธิ์ที่จะเป็นคนดีได้ด้วยการรับเขาขึ้นรถไปด้วย แม้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของนายทุนเจ้าของรถก็ตาม "Sure - I seen it. But sometimes a guy'll be a good guy even if some rich bastard makes him carry a sticker."

(Steinbeck. 1964 : 6)

จากคำพูดนี้ โทมัส ได้ให้ข้อคิดคนขับรถบรรทุกว่า เขาไม่จำเป็นต้องทำตามการบงการของผู้อื่นเสมอไป ถ้าการกระทำเช่นนั้นเขาเห็นว่าไม่ถูกต้อง เขาอาจจะละเมิดคำสั่งเจ้าของรถบรรทุกและให้เขาโดยสารไปด้วย หากเขาเห็นว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ สารัตถ์ของนิมิต เชื้อ ตัวละครสำคัญอีกคนหนึ่งในเรื่อง The Grapes of Wrath ยังได้เตือนลุงจอร์จซึ่งเป็นลุงของทอมในทำนองเดียวกันนี้ว่า มนุษย์จะต้องกระทำในสิ่งที่เขาต้องกระทำ เขามีสิทธิ์ที่จะคัดค้านใจได้ด้วยตัวเอง ไม่มีใครมีสิทธิ์ที่จะไปก้าวท้าวหรือบงการชีวิตผู้อื่น

a man got to do what he got to do. I can't tell you...On'y one thing in this worl'I'm sure of, an' that's I'm sure nobody got a right to mess with a fella's life. He got to do it all hisself. Help him, maybe, but not tell him what to do.

(Steinbeck. 1964 : 200)

สรุปแล้ว สไตน์เบ็คเห็นว่า มนุษย์มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเหนือกว่าวัตถุหรือความเจริญทางวัตถุ และมนุษย์ไม่ควรปล่อยให้โลกแห่งวัตถุหรือความเจริญทางวัตถุนั้นมีอิทธิพลครอบงำจนทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของตน มนุษย์ซึ่งมีสติปัญญาและเจตจำนงเสรีมีเสรีภาพที่จะเลือกกระทำสิ่งที่สติปัญญาของตนเห็นว่าดี และไม่เลือกกระทำสิ่งที่สติปัญญาของตนเห็นว่าไม่ดี ซึ่งแนวความคิดนี้ก็สอดคล้องกับแนวความคิดของศาสนาต่าง ๆ โดยทั่วไป

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีทั่ว ๆ ไป อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยใคร่จะกล่าวถึง ก็คือ เรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของสตรี ในยุคก่อนคริสตศตวรรษที่ 19 นั้น สตรีในสหรัฐอเมริกาในฐานะในสังคมที่ด้อยกว่าบุรุษ แต่นับตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา สตรีก็มีฐานะในสังคมดีขึ้นเรื่อย ๆ และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คก็เชิดชูศักดิ์ศรีของสตรีเพศให้สูงเด่นมากขึ้น สตรีในนวนิยายดังกล่าวมีบทบาทในสังคมที่เทียบหน้าเทียบตากับบุรุษ โดยเฉพาะแม่โจคนั้นเป็นสตรีที่แข็งแกร่ง นางได้พยายามนำครอบครัวหนีฝ่าอุปสรรคและความยากลำบากต่าง ๆ ไปแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นในแคลิฟอร์เนีย ครั้นต้องไปเผชิญกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เลวร้ายยิ่งไปกว่าเดิม นางก็มีได้เกิดความย่อท้อหรือเสียกำลังใจแต่อย่างใด นางได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจของนางในการพยายามทำให้ครอบครัวที่กำลังขวัญเสียจนถึงกับสมาชิกบางคนในครอบครัวแตกกระส่าณข้ามเข็นไปสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ท่ามกลางสภาวะการณ์ที่เลวร้ายที่ต้องการความแข็งแกร่งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจนั้น แม่โจคเป็นผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นที่สุด จนอาจกล่าวได้ว่า นางเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัวมากกว่าสามีของนางเองเสียอีก สามีของนางเองก็ตระหนักในเรื่องนี้ จนถึงกับออกปากว่า ขณะนี้ดูเหมือนว่าภรรยาเป็นผู้ขึ้นนำสิ่งต่าง ๆ แทนที่ตนแล้ว "Time was when a man said what we'd do. Seems like women is tellin' now..." (Steinbeck. 1964 : 313)

สำหรับเรื่องศักดิ์ศรีของสตรีนี้ เอ็มเมอร์สันไม่ได้กล่าวถึงไว้โดยตรง แต่โดยนัยแล้วอาจจะกล่าวได้ว่า เอ็มเมอร์สันเห็นว่าสตรีมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับชาย เพราะเขาเห็นว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงก็ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิญญานใหญ่ดวงเดียวกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ทุกคนจึงมีศักดิ์ศรีและฐานะเท่าเทียมกัน แนวความคิดนี้ก็คล้ายกับแนวความคิดของคริสต์ศาสนาที่เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมี

ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพระกายทิพย์ (mystical body) ของพระเยซูคริสต์เจ้า ดังที่นักบุญเปาโลกล่าวไว้ในจดหมายของท่านที่มีไปถึงคริสตชนชาวกาลาเทียว่า "ยิวหรือไม่ใช่ยิว หาสหรือไท ชายหรือหญิงก็ไม่ต่างกันเลย เพราะท่านทั้งหลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพระคริสต์เจ้า." (กท. 3 : 28)

ก่อนที่คริสตศาสนาจะอุบัติขึ้นมานั้น สตรีมีฐานะที่ต่ำต้อยมากในสังคม สตรีถูกถือว่าไม่มีฐานะ คำกว่าชายและถูกกีดกันมิให้เข้าร่วมในชีวิตทางด้านความคิด บ้านเมือง ศาสนา และแม้แต่ครอบครัว ชะตากรรมของสตรีคล้ายกับชะตากรรมของหาส และเมื่อแต่งงานแล้ว ฐานะของสตรีก็มีไขว่ว่าจะดีขึ้น การที่ชายสมรสได้โดยไม่ต้องถามความสมัครใจของสตรีก็มีมารยาได้หลายคน ขับไล่ไล่ส่งและหย่าร้างได้ก็ดี ทำให้สตรีตกอยู่ในฐานะที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือหาความสนุกทางเพศและสืบพันธุ์เท่านั้น

วรรณกรรมของคอนสตันติโนเปอล อาทิเช่น วรรณกรรมของชาวกรีกมักจะไม่ค่อยยกย่องสตรี มีวรรณคดีของกรีกเพียงไม่กี่เรื่องที่นางเอกมีทั้งความงามและความฉลาด สตรีไม่มีสิทธิ์ได้รับการศึกษา พวกกรีกถือว่าใครสอนสตรีก็เท่ากับเพิ่มพิษแก่สรพิษร้ายนั่นเอง ดังนั้น สตรีจึงไม่มีส่วนรับผิดชอบในด้านการเมือง และแม้แต่ในบ้านก็ต้องขึ้นอยู่กับสามีเสมอ ชาวกรีกก็ถูกดูแลโดยสตรีเช่นเดียวกับชาวกรีก ในพระคัมภีร์ของศาสนายิวซึ่งต่อมาภายหลังคริสตศาสนาได้รับเอามาเป็นพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าของคัมภีร์นั้นมักกล่าวถึงสตรีที่มีบทบาทสำคัญน้อยคนมาก นอกจากนี้ บทบัญญัติสำคัญของศาสนายิวเกี่ยวกับฐานะของสตรียังบ่งระบุว่าหญิงย่อมเป็นกรรมสิทธิ์ของชาย (สมาน ชวณิง. 2524 : 20) ทั้ง ๆ ที่พระคัมภีร์ก็สอนว่า หญิงเป็นคู่อุปถัมภ์ที่สมกันกับชาย หรือมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน เมื่อแต่งงานแล้วก็เปรียบเสมือนเป็นเนื้อเดียวกัน (ปฐก. 2 : 18 - 24) นอกจากนั้น ชาวกรีกยังถือว่าสตรีเป็นสัญลักษณ์ของความชั่ว ดังที่ปรากฏในหนังสือปฐมกาลซึ่งเป็นตอนหนึ่งของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าว่า อีฟหรืออีวาเป็นต้นเหตุของความบาป ด้วยเหตุนี้ ชาวกรีกจึงถูกดูถูกสถานะของสตรีมาก บทกวีนาชอบคุณพระเป็นเจ้าบทหนึ่งของชาวกรีกสะท้อนให้เห็นความรู้สึกลึกซึ้งดังกล่าวอย่างชัดเจนคือ "ข้าแต่พระเป็นเจ้า ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณพระองค์เพราะพระองค์ทำให้ข้าพเจ้าไม่เกิดมาเป็นคนต่างชาติ สตรี หรือหาส" ในด้านกฎหมายซึ่งถือตามบทบัญญัติของศาสนาเนื่องจากชาวกรีกโบราณมีการปกครองแบบเทวาทิปไตย คือถือโอกาสของพระเป็นเจ้าหรือผู้แทนพระเป็นเจ้า

เช่น บรรดาประกาศก (prophet) ต่าง ๆ นั้นสตรีชาวยิวไม่มีสิทธิ์ของตนเอง ชายมีสิทธิ์ที่จะซื้อขายหรือเป็นเจ้าของสตรี (วัลลภ จำหน่ายผล. 2520 : 51) ก่อนที่สตรีจะแต่งงานเธอก็เป็นสิทธิ์ของบิดา หลังจากแต่งงานก็อยู่ใต้อำนาจของสามีที่บิดาเลือกให้ บ่อย ๆ สามีก็มีภรรยาหลายคน สตรีเป็นหย่านตามกฎหมายไม่ได้ จะสอนพระคัมภีร์แก่ลูกหรือสาวคนมาก่อนรับประทานอาหารก็ไม่ได้ ไม่มีหน้าที่จะถือธรรมเนียมปฏิบัติทั้งหมด แต่ถือเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ในด้านพิธีกรรมสตรีก็ไม่มีบทบาทอะไรเลย ในศาลาธรรม (synagogue) สตรีต้องอยู่ในสถานที่ที่กั้นไว้โดยเฉพาะมองได้เพียงจากหน้าต่างที่มีกรงกั้น เพราะการอ่านและการอธิบายพระคัมภีร์เป็นธุระหน้าที่ของบุรุษเท่านั้น (ไกล์. 2529: 33)

ต่อมาคริสตศาสนาก็ได้ยกย่องฐานะของสตรีให้สูงขึ้นด้วยคำสอนหลักที่ว่าทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง ไม่ว่าจะมีส่วนฐานะทางสังคมเช่นไรต่างก็เป็นผู้ที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของรัก เป็นบุตรบุญธรรมของพระองค์ เป็นน้องบุญธรรมของพระเยซูคริสต์ และเป็นส่วนหนึ่งในพระกายทิพย์ของพระคริสต์เจ้า ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

มีผู้วิเคราะห์ว่า ศาสนายิวเป็นศาสนาหนึ่งในศาสนาประเภท father-religions . เนื่องจากเน้นถึงพระเป็นเจ้าผู้ทรงสรรพานุภาพที่ทรงสร้างมนุษย์มา และคอยลงพระอาญาโทษแก่มนุษย์ที่กระทำความผิด เหมือนกับบิดาที่เข้มงวดคอยลงโทษเพียนตีลูก บิดามีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว และวิเคราะห์คริสตศาสนาว่าเป็นศาสนาประเภท mother-religions ศาสนาหนึ่ง (Shusaku Endo. 1986 : 35) เนื่องจากศาสนาคริสต์ให้เกียรติยกย่องสตรีโดยเฉพาะพระนางพรหมจารีมารีอาซึ่งเป็นพระมารดาของพระเยซูคริสต์มาก คริสตศาสนาสอนว่าพระเป็นเจ้าทรงรักมนุษย์มาก ถึงกับส่งพระบุตรองค์เดียวของพระองค์ลงมาบังเกิดเป็นมนุษย์เพื่อช่วยมนุษย์ให้รอด (ยน. 3 : 16) นอกจากนี้ พระเยซูเจ้ายังตรัสกับอัครสาวกองค์หนึ่งซึ่งถือเป็นตัวแทนของมนุษย์ทั้งหมดว่า พระนางมารีอาเป็นมารดาของท่าน (ยน. 19 : 27) คริสตชนเชื่อว่าพระนางมารีอาเป็นสื่อกลาง (mediator) ระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์ พระนางสามารถระงับพระพิโรธของพระเป็นเจ้าด้วยการวิงวอนขอโทษแทนมนุษย์ที่กระทำความผิด เคื่องนี้พระทัยพระองค์ได้ เปรียบเสมือนแม่ที่คอยวิงวอนทักทวนพ่อแม่ไม่ให้ลงโทษเพียนตีลูก

นอกจากนี้ ยังมีนักบุญหลายองค์ในคริสตศาสนาได้สั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของสตรีที่ว่า สตรีมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมชาย เช่นนักบุญอัมโบรสิกล่าวว่า "ชายและหญิงทุกคนจะต้องตระหนักว่าเขาเป็นพระฉายา (image) ของพระเจ้า" นักบุญบาซิลสอนว่า "สตรีก็ถูกสร้างมาตามฉายาของพระองค์ไม่แพ้ชาย ทั้งชายและหญิงมีศักดิ์ศรีเดียวกัน คุณธรรมเดียวกัน" นักบุญฟรานซิส เคอ ซาล ก็เสริมว่า "สตรีมีฐานะเท่าเทียมชายในการมีส่วนรับพระพรพรทานและเกียรติมงคล เกียรติมงคล ซึ่งเป็นผลของพระฉายาของพระเจ้าผู้สร้างเธอมา" (เพชแก้ว. 2522 : 91)

คำสอนของคริสตศาสนาที่ให้เกียรติยกย่องสตรีเป็นอย่างสูง เช่นนี้มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชนชาติที่หันมานับถือคริสตศาสนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชาวโรมันซึ่งเคยกดขี่สตรีมากมาก่อนที่จะกลับใจมานับถือศาสนาคริสต์ รวมทั้งชนชาติต่าง ๆ ในทวีปยุโรปที่เคยเป็นเมืองขึ้นของโรมมาก่อน และส่งผลอย่างสำคัญให้เกิดวัฒนธรรมให้เกียรติสตรีแบบอัสวินในสมัยกลาง ซึ่งก็ยังส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมตะวันตกมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

อย่างไรก็ดี มีประเด็นบางอย่างในคริสตศาสนาที่ดูเหมือนว่าพระศาสนจักรเห็นว่าสตรีด้อยกว่าบุรุษ เช่นการไม่ยอมให้สตรีบวชเป็นพระสงฆ์ และการตั้งข้อจำกัดต่อสตรีบางประการ เช่น นักบุญ เปาโล ได้ห้ามสตรีพูดในที่ประชุม โดยเฉพาะการประชุมหรือชุมนุมกันทางศาสนา โดยท่านได้กล่าวไว้ในจดหมายของท่านที่มีไปถึงคริสตชนชาวโครินธ์ว่า "ในที่ประชุมของสัตบุรุษทุกแห่ง ให้ผู้หญิงนั่งฟังเงียบ ๆ ในระหว่างที่ประชุมกันผู้หญิงไม่ได้รับอนุญาตให้พูดดังที่มีสั่งไว้ในบทบัญญัติของชาวยิวว่า พวกเขาไม่มีหน้าที่ ถ้าพวกเขาอยากจะทำอะไร ก็ควรจะคอยไต่ถามสามีที่บ้าน นำเอาที่ผู้หญิงจะลุกขึ้นพูดในที่ประชุมของบรรดาสัตบุรุษ..." (1 คร. 14 : 34 - 35) แต่ที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยเห็นว่ามิได้หมายความว่าพระศาสนจักรหรือนักบุญเปาโลเห็นว่าสตรีมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าบุรุษ แต่ประการใด หากแต่เป็นไปเพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละเพศ หรือเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามประเพณีหรือสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยมากกว่า ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าคนโบราณไม่ถือว่าสตรีมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมบุรุษ สตรีไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือมีสิทธิมีเสียงใด ๆ ได้ ศาสนายิวได้วางบทบัญญัติไว้เช่นนี้ และในซีกโลกทางตะวันออกในสมัยพุทธกาล ก็มีข้อบังคับที่ปฏิบัติกันอยู่ในหมู่ชาวอินเดียสมัยนั้นว่า สตรีไม่นั่งในรัฐสภา สตรีไม่ทำางานที่สำคัญพิเศษ

สตรีไม่ไปรู้จักมิโซ (ซึ่งเทียบเท่ากับการไปศึกษาในต่างประเทศสมัยนี้) ซึ่งพระพุทเจ้าก็ทรงรับรองข้อบังคับปฏิบัตินี้ โดยทรงให้เหตุผลที่สรุปความได้ว่า เพราะสตรีไม่ได้ประกอบไปด้วยกำลังกายกำลังใจที่บึกบึนเข้มแข็งพอ (พุทธทาส อินทปัญโญ. 2525 : 118) ผู้วิจัยเชื่อว่าการที่พระพุทเจ้าทรงเห็นด้วยกับการตั้งข้อจำกัดสตรีเช่นนั้นนอกจากจะเป็นเพราะสตรีมีขีดจำกัดตามธรรมชาติของตนตามเหตุผลที่พระองค์ทรงแสดงแล้ว พระองค์ยังทรงเห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ในสังคมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมของคนซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามยุคตามสมัยอีกด้วย

ถึงแม้พระเยซูเจ้าจะทรงเลือกอัครสาวกสิบสององค์เป็นชายล้วน ๆ แต่พระองค์ก็ทรงยกย่องให้เกียรติพระนางพรหมจารีมารีย์ ซึ่งเป็นพระมารดาของพระองค์ไว้ในฐานะที่สูงส่งกว่ามนุษย์และเทวดาทั้งปวง นอกจากนั้นในระหว่างการจาริกไปเทศน์สอนประชาชนนั้น มีสตรีใจศรัทธาหลายคนติดตามไปคอยช่วยเหลือดูแลพระองค์และพวกอัครสาวกด้วย และในบรรดามิตรสหายที่สนิทที่สุดของพระองค์นั้นมีสตรีชื่อมารธาและมารีรวมอยู่ด้วย พระเยซูเจ้าทรงรักสตรีใจศรัทธาทั้งสองมาก (ยน. 11 : 5) จึงอาจกล่าวได้ว่าพระองค์ทรงยอมรับและแสดงว่าชายและหญิงมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน (เพชเก็บ. 2522 : 91) นักบุญเปาโลเองก็มีเพื่อนสนิทที่เป็นสตรีหลายคน และท่านได้ยกย่องสตรีเหล่านั้นมาก สตรีเหล่านั้นมีบทบาทเป็นผู้นำเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษในหน้าที่ประกาศพระวรสาร ดังข้อความในจดหมายของนักบุญเปาโลว่า "ข้าพเจ้าขอฝากพวยเบ่องสาวของข้าพเจ้า นางเป็นมัคทายิกาในคริสตจักร..." (รม. 16 : 1) ซึ่งก็แสดงว่าสตรีในสมัยนั้นได้รับตำแหน่งเป็นคล้าย ๆ เจ้าอาวาสหรือผู้นำชุมชนคริสตชนเลยทีเดียว ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสตรีที่เป็นคริสตชนมิได้ถูกถือว่าศักดิ์ศรีน้อยกว่าบุรุษแต่อย่างใด การที่นักบุญเปาโลสั่งห้ามสตรีพูดในที่ประชุมเองสัตบุรุษนั้น ก็เพื่อให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมของชาวยิวที่ถือปฏิบัติกันอยู่ในสมัยนั้น มิได้หมายความว่าท่านเห็นว่าสตรีมีศักดิ์ศรีน้อยกว่าบุรุษเลย ท่านเองนอกจากจะสอนว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันเฉพาะพระพักตร์พระเป็นเจ้าและมนุษย์แต่ละคนต่างก็เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกันไปในพระกายทิพย์ของพระเยซูคริสตเจ้าดังได้กล่าวข้างต้นแล้ว ท่านยังสอนให้หญิงและชายพึ่งพาอาศัยกันด้วยว่า "ตามกฎหมายของพระเป็นเจ้า ผู้ชายก็ต้องพึ่งผู้หญิง และผู้หญิงก็

ต้องฟังผู้ชาย..." (1 คร. 11 : 11)

สรุปแล้ว ในเรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของสตรีนี้ สไตน์เบ็คซึ่งได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดมาจากศาสนาคริสต์ของเอ็มเมอร์สันนั้นมีแนวความคิดที่สอดคล้องต้องกันกับแนวความคิดหรือคำสอนในศาสนาที่ว่า ชายและหญิงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันและต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยสไตน์เบ็คได้แสดงทัศนะหรือท่าทีเรื่องสิทธิเสมอภาคของสตรีดังกล่าวโดยอาศัยคำพูดและบทบาทของแม่โจคซึ่งเป็นตัวละครสำคัญผู้หนึ่งในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นส่วนใหญ่

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยใคร่ที่จะขอล่าวถึงก็คือประเด็นที่เกี่ยวกับความเสมอภาคในด้านศักดิ์ศรีระหว่างฆราวาสและนักบวช ในนวนิยายดังกล่าวนั้น หลังจากที่ซาราคูจิม เคชี เกิดการรู้จักตนเอง (self-realization) แล้วเขาก็ไม่ยอมเป็นนักเทศน์อีกต่อไป เขาไปใช้ชีวิตอยู่กับประชาชน ร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่กับพวกเขา เรียนรู้อะไรบางอย่างจากพวกเขา แทนที่จะถือว่าตนเป็นมนุษย์อีกประเภทหนึ่งที่วิเศษเลิศเลอหรือรู้อะไรมากกว่าพวกเขาเหล่านั้น

เคชี อาจจะเป็นนักบวชที่เคยมีความประพฤติไม่สุจริต เขาพาหญิงสาวที่มาร่วมพิธีกรรมทางศาสนาไปหลับนอนกันในทุ่งหญ้าเป็นประจำหลังจากที่พิธีสิ้นสุดลง ดังที่เขาได้เล่าให้ทอมฟังว่า

Tell you what - I used ta get the people jumpin' an' talkin' in tongues an' glory shountin' till they just fell down an' passed out. An' some I'd baptize to bring' em to. An' then - you know what I'd do? I'd take one of them girls out in the grass, an' I'd lay with her. Done it ever' time...

(Steinbeck. 1964 : 18)

แต่เขาก็มีข้อดีอยู่ตรงที่ว่าเขาไม่ใช่นักบวชที่ใส่สองหน้าเรื่อหน้าไหว้หลังหลอก เขายอมรับสภาพความผิดของเขาอย่างหน้าขึ้นตาบาน เขาเห็นว่านักเทศน์ก็เป็นมนุษย์ปุถุชนเหมือนคนทั่วไป

เป็นมนุษย์ธรรมดา ๆ คนหนึ่ง "ever'body takes a crack at me' cause I been a preacher. A preacher ain't nothin' but a man." (Steinbeck. 1964 : 199)

มนุษย์ประเภทที่ที่สองหน้าและชอบยกตนเหนือผู้อื่นนั้น พระเยซูคริสต์เจ้าองค์พระศาสนาของคริสต์ศาสนาทรงเกลียดชังและทรงประณามสาปแช่งมากที่สุด ในพระกัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ ก็มีการกล่าวถึงบุคคลประเภทนี้ซึ่งได้แก่พวกฟาริสี ซึ่งเป็นพวกยิวที่ถือตามธรรมเนียมต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด แต่ขาดความรักแท้ต่อเพื่อนมนุษย์ และเป็นคนประเภทหน้าไหว้หลังหลอก อีกประเภทหนึ่งได้แก่พวกกัมภีรอาจารย์ ซึ่งเป็นพวกอาจารย์ที่เชี่ยวชาญพระกัมภีร์ มีหน้าที่อธิบายหรือตีความพระกัมภีร์ คนพวกนี้เป็นคนประเภทปากว่าตาขยิบหรือมือถือสาปแช่งถือศีล พระเยซูเจ้าได้ทรงประณามสาปแช่งคนสองจำพวกนี้ว่า "วิบัติจึงมีแก่เจ้า พวกกัมภีรอาจารย์และพวกฟาริสี คนหน้าซื่อใจคด เพราะว่าพวกเจ้าเป็นเหมือนอุโมงค์ฝังศพซึ่งฉาบด้วยปูนขาว ข้างนอกงดงาม แต่ข้างในเต็มไปด้วยกระดูกคนตาย และสารพัดโสโครก พวกเจ้าก็เช่นเดียวกัน ภายนอกแลดูเหมือนเป็นคนชอบธรรม แต่ภายในเต็มไปด้วยความเท็จและอธรรม" (มธ. 23 : 27 - 28)

ถึงแม้เขาจะไม่เหมือนพวกฟาริสีและกัมภีรอาจารย์ในเรื่องการที่สองหน้า แต่เขาก็เหมือนกับบุคคลสองประเภทนั้นอยู่ข้อหนึ่งตรงที่ว่า เขาสอนผู้อื่นแล้วไม่ทำตามสิ่งที่ตนเองสอน กล่าวคือ เขาสอนให้ผู้อื่นทำความดีแต่ตนเองกลับทำในสิ่งที่ศาสนาสอนว่าเป็นบาป คือการประทุพผิตทางเพศ ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับผู้ที่สั่งสอนผู้อื่นแล้วไม่ปฏิบัติตามนี้ พระเยซูเจ้าก็ได้ตรัสสอนบรรดาสานุศิษย์ของพระองค์ว่า "พวกกัมภีรอาจารย์และพวกฟาริสีมีสิทธิ์ตีความอธิบายธรรมเนียมปฏิบัติของโมเสสได้ เพราะฉะนั้น ทุกสิ่งที่เขาสั่งสอนพวกท่าน จงถือปฏิบัติตาม เว้นแต่การประทุพผิตของเขาย่าได้ กระทำตามเลยเพราะพวกเขาได้แต่สั่งสอน แต่หาได้ปฏิบัติตามไม่" (มธ. 23 : 2 - 3)

พระคำรัสนี้ก็อาจหมายรวมไปถึงบรรดานักบวชหรือผู้ที่ทำหน้าที่สั่งสอนผู้อื่นแต่ไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองสั่งสอนทุกคนและทุกยุคสมัยด้วย

เมื่อเขารู้จักตนเองหรือบรรลุน้ำเต็มแก้วที่เขาถือว่าเป็นสังฆกรรมแล้ว เขาก็ไม่คิดว่าตนเองวิเศษเหนือผู้อื่นอีกต่อไป เขาเห็นว่าทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน และเมื่อทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันแล้วก็เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน ไม่มีใครเหนือใคร เขาจึงไม่จำเป็นต้องเทศน์สอน

อีกต่อไป "...Here I got the sperit sometimes an' nothin' to preach about..." (Steinbeck. 1964 : 17)

และเขาได้รับการเรียกร้องหรือกระแสร้องจาก "sperit" นั้น ให้ไปอยู่เคียงข้างประชาชน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชน เดินทางร่วมกับประชาชนไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน "...I got to go where the folks is goin..." (Steinbeck. 1964 : 82)

ในการที่เขาไปคลุกคลีอยู่กับประชาชนนี้ ทำให้ผู้คนเหล่านั้นมีความเป็นกันเองและเปิดเผยต่อเขา พวกเขาเล่าแต่กระทั่งที่เล่าเรื่องตลกสัปดนให้เขาฟัง ซึ่งเขาก็หัวเราะขบขันไปกับพวกเขาด้วย และออกปากว่าการที่เขาไม่ได้เป็นนักเทศน์อีกต่อไปแล้วนั้น เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเขา ทำให้เขาได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่เขาไม่มีโอกาสได้ฟังเมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเทศน์ หรือถ้าหากว่ามีใครมาเล่าเรื่องตลกสัปดนให้เขาฟังเขาก็ไม่กล้าหัวเราะ และไม่กล้าพูดคุยกับสัตบุรุษถึงเรื่องเช่นนั้นด้วย แต่บัดนี้ เขากล้าพูดกล้าคุยได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา เขาเห็นว่าการที่คนเราได้พูดได้คุยในสิ่งเขาอยากจะทำเช่นนั้นนับเป็นผลดีต่อตัวเขาเป็นอย่างยิ่ง

...it's a nice thing not bein' a preacher no more. Nobody use' ta tell stories when I was there, or if they did I couldn' laugh. An' I couldn' cuss. Now I cuss all I want, any time I want an' it does a fella good to cuss if he wants to.

(Steinbeck. 1964 : 60)

ถ้าพูดกันกว้างขวางขึ้นของเขานั้นแสดงให้เห็นว่า บางครั้งความเป็นนักบวชที่คนโดยทั่วไปเห็นว่ามีศักดิ์ศรีเหนือกว่าฆราวาสนั้นก็อาจทำให้เกิดช่องว่างหรือความห่างเหินระหว่างนักบวชและฆราวาสขึ้นมาได้เหมือนกัน ดังนั้น ในขณะที่เขายังเป็นนักเทศน์อยู่นั้น เขาจึงไม่ได้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับบรรดาสัตบุรุษของเขามากนัก อย่างไรก็ตาม คนเหล่านั้นก็ยังเห็นว่าเขาเป็นนักเทศน์ที่ดีและรู้จักสัตบุรุษของเขา He was a good preacher and knew his people. (Steinbeck. 1964 : 88)

ถ้อยคำพูดแสดงทัศนคติของสัตบุรุษที่มีต่อเคซึ่งดังกล่าวนี้นี้ กล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูคริสต์ที่ว่า "เราเป็นนายชุมพบาลที่ดี นายชุมพบาลที่ดีย่อมรู้จักฝูงแกะของเขา" (ยน. 10 : 14) พระคำรัสดังกล่าวเป็นคำเปรียบเทียบซึ่งเปรียบเทียบพระองค์เป็นนายชุมพบาลหรือหัวหน้าคนเลี้ยงแกะ คำว่าแกะเป็นคำที่พหุภพซึ่งเห็นแก่กันจนชินตาในชีวิตประจำวันนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์กันอย่างแพร่หลายว่าหมายถึงสัตบุรุษหรือคนดี ตรงข้ามกับแพะซึ่งหมายถึงคนชั่ว พระเยซูเจ้าจึงทรงชอบเปรียบเทียบถึงบรรดาศาสนิกย์หรือผู้ที่เชื่อในพระองค์ว่าเป็นฝูงแกะ และพระองค์ทรง เป็นหัวหน้าคนเลี้ยงแกะซึ่งหมายถึงพวกอัครสาวกและนักบวชต่าง ๆ ที่รับสืบทอดงานแพร่ธรรมมาจากบรรดาอัครสาวกนั้น และเมื่อครั้งที่พระองค์จะทรงมอบอำนาจให้อัครสาวกที่ชื่อ ซีโมน เปโตรเป็นประมุของค์แรกของพระศาสนจักรที่พระองค์ได้สถาปนาขึ้นในโลกนี้ พระองค์ก็ได้ตรัสเป็นคำเปรียบเทียบดังกล่าวนี้อีกเช่นกันว่า "ซีโมนบุตรยอห์นเอ๋ย..."จงเลี้ยงฝูงแกะของเรา" (ยน. 21 : 15 - 17)

เคซึ่งหลังจากที่ไม่ได้เป็นนักเทศน์แล้วนั้นก็มีความละม้ายคล้ายกับพระเยซูคริสต์เจ้าในแง่ที่ว่า เขาไปคลุกคลีใกล้ชิดกับประชาชน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพวกเขา แต่อย่างไรก็ตามเขาก็ไม่เหมือนพระองค์ในแง่ที่ว่าในการไปอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนนั้น เขาไม่ได้เทศนาสั่งสอนประชาชนเหมือนกับพระองค์ และที่สำคัญก็คือ แม้ภายหลังจากที่เขาอ้างว่าได้บรรลุธรรมแล้วเขาก็ยังเป็นมนุษย์ที่ยังมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ดีต่าง ๆ นานาอยู่อีกตามเดิม ดังที่เขาสารภาพกับหอมว่าเขายังเต็มไปด้วยความรู้สึกนึกคิดในทางบาป "...Got a lot of sinful idears..." (Steinbeck. 1964 : 16)

แต่ถึงแม้ว่าพระเยซูคริสต์เจ้าจะเสด็จมาอยู่ท่ามกลางคนบาป เป็นต้นว่าคนเก็บภาษีที่ชาวยิวสมัยนั้นเกลียดชังมาก และแม้กระทั่งหญิงโสเภณีก็จริง แต่พระองค์มิได้ทรงกระทำบาป พระองค์เสด็จไปอยู่ท่ามกลางพวกเขาเหล่านั้นเพื่อช่วยนำพวกเขาไปสู่ความรอด หรือการหลุดพ้นจากอำนาจของบาป

เป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งว่า มีนักบวชในคริสตศาสนาจำนวนไม่น้อยที่กระทำตัวเป็นผู้เผด็จการกระทำตัวอ้างเกินสัตบุรุษ (ป. ลีออน. 2517 : 77) หรือเหมือนอยู่บนเทอคอยางาข้าง

ถือว่าตนเองมีความรู้และศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าพระราชา ไม่ยอมให้ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือลงไป
คลุกคลีกับบรรดาสามัญชนของตน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนักบวชกับสามัญชน ซึ่งนับเป็นปัญหาหรือ
อุปสรรคที่สำคัญในการแพร่ธรรมมาก

ความจริงแล้ว คริสตชนทุกคนที่ได้รับศีลล้างบาปแล้วมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นสงฆ์เช่นเดียวกับ
กับพระเยซูคริสต์เจ้าทุกคน แต่ว่าแต่ละคนได้รับกระแสเรียก (vocation) ไม่เหมือนกัน บางคน
ได้รับกระแสเรียกให้เจริญชีวิตแบบครอบครัว บางคนได้รับกระแสเรียกให้เจริญชีวิตแบบนักบวช
เพื่อที่จะได้ทำงานของพระเจ้าเป็นเจ้าใต้อย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น มิได้หมายความว่า นักบวชมี
ศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าพระราชาแต่ประการใด เพียงแต่มีหน้าที่แตกต่างกันเท่านั้น ดังที่พระสังฆราช
เอก ทับปิง อัครมุขมณฑลพาราณสีได้กล่าวไว้ว่า "ความสูงส่งของการเป็นส่วนในพระกาย
ของพระคริสต์เจ้าไม่มีความแตกต่างกัน แต่พระกายของพระคริสต์เจ้ามีอวัยวะต่างกันเพื่อทำงาน
ต่างกันสำหรับความดีของพระกายทั้งครบ...จากหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้มีการจำแนกประชากร
ของพระเจ้า เป็นคณะสงฆ์ นักบวช และพระราชา" (เอก ทับปิง. 2521 : 91)

เพราะฉะนั้น คริสตชนทุกคนไม่ว่าพระสันตะปาปา พระสังฆราช พระสงฆ์ หรือพระราชาต่าง
ก็มีหน้าที่ร่วมกันในพระศาสนจักร ต้องมีส่วนร่วมในงานของพระคริสต์เจ้า คือการนำความรอดมาสู่
มนุษยชาติ และเป็น "สงฆ์" ในพระคริสต์เจ้า (จำเนียร กิจเจริญ. 2515 : 57 - 60)

สังคายนาวาติกันครั้งที่สองก็ได้เน้นให้พระราชาสัมพันธ์กับพระศาสนจักรมากขึ้น แต่เท่าที่
เป็นอยู่ในปัจจุบัน นักบวชส่วนใหญ่ยังรวบอำนาจในพระศาสนจักรไว้ ไม่ยอมกระจายอำนาจหน้าที่
ให้พระราชา โดยมักจะคิดไปเองว่าพระราชายังไม่มีความรู้ความสามารถดีพอ ทั้ง ๆ ที่ในยุคปัจจุบันนี้
มีพระราชาจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ความสามารถดีกว่านักบวชในหลาย ๆ ด้าน จึงทำให้งานของพระ
ศาสนจักรไม่ได้รับความร่วมมือจากพระราชาและไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

นอกจากนั้น กฎปฏิภาณของสังคายนาวาติกันว่าด้วยหน้าที่อภิบาลของพระสังฆราชยังได้
กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการ "อภิบาลวิญญูญาณ" ของบรรดาพระสังฆราชคาทอลิกทั่วโลกให้เป็นไป
ตามแนวทางของพันธสัญญาใหม่ "โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้ภาพพจน์ของพระสังฆราชเปลี่ยนไป
จากผู้เป็นสังฆบริหาร เป็นเจ้านายและผู้ตัดสินวินิจฉัยซึ่งอยู่ห่างไกลจากสามัญชน มาเป็นผู้อภิบาลซึ่ง

พร้อมที่จะรับใช้ผู้ที่อยู่ในปกครอง และอยู่ใกล้ชิดกับพวกเขา" (กิสเพิร์ท. 2519 : 75)

ประวัติศาสตร์ของพระศาสนจักรในยุคที่ผ่าน ๆ มาแสดงให้เห็นชัดแล้วว่า ยุคใดที่นักบวชใกล้ชิดกับประชาชน มีความสมัครสมานรักใคร่กันฉันพี่น้องในพระคริสตเจ้า ร่วมงานเผยแผ่พระวาจาของพระเป็นเจ้าอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กัน ยุคนั้นคริสตศาสนาก็เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และยุคใดที่นักบวชทำตัวเหินห่างจากประชาชน ยึดถือค่านิยมทางโลก โดยการแสวงหาความร่ำรวย "แสดงธรรมหรือประกอบพิธีทางศาสนาโดยหวังอามิสสินจ้าง ต้อนรับศิษยานุศิษย์ล้วนแล้วแต่เป็นเศรษฐกิจที่ไว้"(สวามีสัตยานันท์พური. 2519 : 69) ตลอดจนแสวงหายศฐาบรรดาศักดิ์กันอย่างหน้ามิกตามัวสวนทางกับพระเยซูคริสต์องค์พระศาสนาคแล้ว ยุคนั้นคริสตศาสนาก็ตกต่ำถึงขีดสุด และเกิดความแตกแยกกันในพระศาสนจักรอย่างชนิดไม่เคยเป็นมาก่อน

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้สาธุคุณจิม เคชีในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีสำหรับนักบวชในแง่ความประพฤติส่วนตัว โดยเฉพาะการประพฤติกผิดทางเพศกับสัตบุรุษของเขา แต่เขาก็นับเป็นตัวอย่างที่ดีในแง่ของการไม่ถือว่าตนเองเลิศเลอ หรือศักดิ์ศรีเหนือกว่าสัตบุรุษ และลงไปคลุกคลีกับประชาชนทั้งหลายอย่างใกล้ชิด ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพวกเขาและพยายามนำพวกเขาไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น

จากที่ได้อ้างถึงเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์มาทั้งหมดนี้อาจสรุปได้ว่า แนวความคิดในเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ของจอห์น สไตน์เบ็คในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นได้รับอิทธิพลมาจากศาสนปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลของเอมเมอร์สันที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทุกประการ อย่างไรก็ตาม สไตน์เบ็คก็แตกต่างจากเอมเมอร์สันอยู่บ้างในแง่ที่ว่า เขาไม่ได้เน้นหรือกล่าวออกมาตรง ๆ ให้เห็นว่ามนุษย์มีความเป็นพระผู้เป็นเจ้าอยู่ในตนเหมือนเอมเมอร์สัน ดังนั้น ตัวละครในนวนิยายดังกล่าวของสไตน์เบ็คจึงเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดา ๆ ที่ไม่มีศักดิ์ศรีสูงส่งถึงขนาดเป็นพระเป็นเจ้าเหมือนในศาสนปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลของเอมเมอร์สัน ด้วยเหตุนี้ ถ้าพิจารณาดูอย่างกว้าง ๆ แล้ว แนวความคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์ของสไตน์เบ็คที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นก็มีความละม้ายคล้ายคลึงกับแนวความคิดหรือคำสอนในเรื่องดังกล่าวของคริสตศาสนา

โดยเฉพาะในแง่ที่ว่ามนุษย์เป็นเพียงมนุษย์มิได้เป็นพระผู้เป็นเจ้า แต่มนุษย์ก็มีศักดิ์ศรีและมีค่าสูงส่งกว่าสิ่งสร้างอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ และมนุษย์ทั้งชายและหญิง ทั้งนักบวชและพรานวามีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทุกประการ

2. การรู้จักตนเอง

การรู้จักตนเองคือการรู้ความจริงเกี่ยวกับตนเอง การรู้จักตนเองมี 2 ระดับคือ การรู้จักตนเองในระดับธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ การรู้จักตนเองในระดับธรรมชาติคือการรู้ความจริงเกี่ยวกับตนเองที่ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของตนสามารถรับรู้หรือสัมผัสได้ เช่น รู้ว่าตนมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร น้าหนักเท่าไร ส่วนสูงเท่าไร ชื่อเรียงเสียงไร เป็นลูกเต้าเหล่าใคร นิสัยใจคอเป็นเช่นไร เป็นต้น ส่วนการรู้จักตนเองในระดับเหนือธรรมชาตินั้นคือการรู้จักตนเองในแง่ของอภิปรัชญา (Metaphysics) ซึ่งเป็นเรื่องราวสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับมนุษย์และเป็นเรื่องที่ยาวนานจะหยิบยกนำมากล่าวถึง การรู้จักตนเองในระดับดังกล่าวคือ การรู้ความจริงเกี่ยวกับตนเองในแง่ที่ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของตนไม่อาจรับรู้หรือสัมผัสได้ แต่อาศัยสติปัญญาของตนใคร่ครวญตามหลักเหตุผล หรืออาศัยการคลไคลของพระเจ้าหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ จนสามารถรู้จักตนเองได้อย่างลึกซึ้งยิ่งกว่าการรู้จักตนเองในระดับธรรมชาติ เช่น การที่พระเยซูคริสต์ทรงรู้พระองค์เองว่าทรงเป็นบุตรของพระเป็นเจ้า หรือการที่คริสตชนรู้จักตนเองว่าพวกเขาเป็นสิ่งสร้างของพระเป็นเจ้า และมีเป็นบุตรบุญธรรมของพระเป็นเจ้า เป็นน้องบุญธรรมของพระเยซูคริสต์เจ้า ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในพระกายทิพย์ของพระองค์ และการที่เอ็มเมอร์สัน ตลอดจนผู้ที่นับถือศาสนาปรัชญาของเขารู้จักตนเองว่าพวกเขาคงก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากล มีเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้าอยู่ภายในตน เป็นต้น ซึ่งการรู้จักตนเองในระดับหลังนี้ยากที่จะกล่าวได้ว่า เป็นการรู้จักตนเองที่ถูกต้องแท้จริงหรือไม่ เพราะไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการธรรมชาติหรือวิธีการที่อาศัยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์

ศาสนา นักการศาสนา ตลอดจนนักปรัชญาหรือนักเทววิทยาต่าง ๆ ก็พยายามที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตนเองที่แท้จริง โดยการให้บรรดาอธิบายหรือตอบคำถามประเภทที่ว่า มนุษย์คือใคร เกิดมาทำไม และจุดหมายปลายทางที่แท้จริงของมนุษย์คืออะไร อาจกล่าวได้ว่าการรู้จักตนเองเป็นบ่อเกิดของศาสนาต่าง ๆ ดังที่มีผู้กล่าวว่า เหตุศาสนาตั้งขึ้นมาบนการสำนึกรู้ตนเองของพระพุทธเจ้า

และคริสตศาสนาตั้งขึ้นมานับการสำนึกรู้ตนเองของพระเยซูคริสต์เจ้า (จอห์นสตัน. 2530 : 72 - 73) ศาสนาอื่นก็เน้นความสำคัญของการสำนึกรู้ตนเอง หรือ การรู้จักตนเองนี้มาก (Prabhupada. 1983 : 648 - 654) และก็คงจะไม่ผิดถ้าจะกล่าวว่าศาสนาปรัชญาของ เอ็มเมอร์สันเกิดขึ้นจากการสำนึกรู้ตนเองหรือการรู้จักตนเองของรالف วอลโด เอ็มเมอร์สัน

ในประเด็นที่เกี่ยวกับการรู้จักตนเองนี้ เอ็มเมอร์สัน ได้เขียนแสดงแนวความคิดของเขาไว้ในบทความเรื่อง "Self - Reliance" และ "The Over - Soul" ของเขาซึ่งอาจสรุปสาระสำคัญได้ว่า มนุษย์โดยทั่วไปแล้วรู้จักแต่ "ตนเชิงประจักษ์" (empirical ego) หรือตนชนิดที่สัมผัสรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์ ยังไม่รู้จัก "ตนที่แท้จริง" (true self, inner self) ของตน "ตนที่แท้จริง" ของมนุษย์ตามแนวความคิดของเอ็มเมอร์สันนั้น มีศักดิ์ศรีสูงส่งถึงขนาดมีเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้าอยู่ในตนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่แล้ว คนที่ไม่คำนึงชีวิตคล้อยตามธรรมชาติของตัวนั้นก็เหมือนมีอะไรมาบดบังตาทำให้ไม่สามารถรู้จัก "ตนที่แท้จริง" ได้ จึงทำให้ไม่เป็นตัวของตัวเอง ต้องมัวเอาแต่คล้อยตามผู้อื่นและสังคมอยู่ร่ำไป ตรงกันข้ามกับผู้ที่รู้จัก "ตนที่แท้จริง" ดีแล้ว ก็จะไม่เป็นทาสของผู้อื่น สังคม และวัฒนธรรมประเพณี คำนิยม ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมอีกต่อไป เขาจะเป็นตัวของตนเอง ทั้งตนเอง แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ไม่แปลกแยกจากผู้อื่นเนื่องจากเขาตระหนักดีว่า เขาและเพื่อนมนุษย์ของเขา ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ทุกคนและทุกสิ่งในสากลจักรวาลเป็น "หนึ่งเดียว" เขาจึงมีความรักความเมตตาต่อมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย

→ เอ็มเมอร์สันกล่าวไว้ในบทความข้างต้นอีกด้วยว่า ความเป็นจริงอยู่ในธรรมชาติ มนุษย์เราจึงอาจรู้ความเป็นจริงหรือรู้จักตนเองได้โดยใช้ชีวิตคลุกคลีกับธรรมชาติ สังเกตธรรมชาติ แล้ววิญญูญาณสากลซึ่งมีอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาตินั้นก็จะเผยแสดง (reveal) ความเป็นจริงนั้นให้มนุษย์ได้ประจักษ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการไปอยู่กับธรรมชาตินั้นจะทำให้มนุษย์เกิดสมาธิ ปัญญา และความสงบสุขที่แท้จริง และจะทำให้มนุษย์บรรลุถึงหรือเข้าใจในธรรมชาติที่แท้จริงของคนที่ มีเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้าอยู่ในตน ซึ่งพระเจ้าสำหรับเอ็มเมอร์สันนั้นก็คือวิญญูญาณสากลซึ่งเป็นวิญญูญาณดวงใหญ่ที่รวมเอาจิตวิญญูญาณมนุษย์ทุกคนตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียว

กันนั่นเอง (Emerson. 1968 : 89 - 11, 196 - 211)

มาร์ค โจเซฟ เวอร์ตแมน (Marc Josef Wortman) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "The Idea of Natural History in Cultural Criticism : Emerson's Uses of Goethe" ได้กล่าวทวนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ในงานวิจัยดังกล่าวว่า เอ็มเมอร์สันเป็นนักคิดคนหนึ่งที่ตระหนักและเน้นความสำคัญของธรรมชาตินี้มาก เอ็มเมอร์สันเชื่อว่าการศึกษาศรีธรรมชาตจะช่วยทำให้มนุษย์เกิดความรู้แจ้งในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและเพื่อนมนุษย์ สัตว์โลก และสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาล และทำให้เขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกระบวนการของธรรมชาตินั้น นอกจากนั้น มนุษย์ยังสามารถที่จะเข้าใจในความลึกซึ้งมหัศจรรย์ของพระเป็นเจ้าได้โดยตรงโดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นเป็นสื่อหรือคนกลางจากการสังเกตธรรมชาตินั้นเอง (Wortman. 1987 : 122 - A)

สรุปแล้ว ตามแนวความคิดเกี่ยวกับการรู้จักตนเองของเอ็มเมอร์สันนั้น การรู้จักตนเองจะทำให้มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง ทั้งตนเอง รักและเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลนี้ การที่จะรู้จักตนเองได้นั้นจะต้องดำรงชีวิตเรียบง่าย ๆ สอดคล้อง และเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติที่เอ็มเมอร์สันกล่าวว่า "เต็มไปด้วยพระสุรเสียงของพระเป็นเจ้า" (Emerson. 1968 : 99) เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วพระเป็นเจ้าหรือวิญญาณสากลที่สถิตอยู่ในสรรพสิ่งในธรรมชาตินั้นก็จะเผยแสดงความเป็นจริงให้มนุษย์ได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริงว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของพระเป็นเจ้าหรือจิตวิญญาณสากล ซึ่งเป็นจิตวิญญาณดวงใหญ่ที่รวมเอาจิตวิญญาณของมวลมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขามีเทวภาพหรือมีอำนาจอยู่ภายในตนเอง

สำหรับคริสตศาสนานั้น ในเรื่องเกี่ยวกับการรู้จักตนเองนี้ พระสังฆราชซมัส จวบสมัยประมุขพระศาสนจักรคาทอลิกแห่งสังฆมณฑลราชบุรี ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้ว่า มนุษย์รู้จักตนเองได้ 3 ทาง คือ 1. ทางตัวเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่มนุษย์ได้ประสบในชีวิต ซึ่งจะทำให้มนุษย์รู้เกี่ยวกับตัวเอง 2. ทางผู้อื่น ซึ่งสามารถที่จะบอกบางจุดที่ตัวเราไม่เห็น และ 3. ทางชีวิตภายในหรือชีวิตผาสุกาวนา ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ตระหนักว่า "ตน" ที่มนุษย์รู้จักในชีวิตประจำวัน

โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเอง และผู้นั้นเป็น "ตนเชิงประจักษ์" ไม่ใช่ "ตนที่แท้จริง" ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในพระมนัส (Intellect) ของพระเป็นเจ้ามาตั้งแต่ต้นรัตนกาล (มนัส จวบสมัย 2527 : 95)

การบำเพ็ญภาวนาในระดับสูงของคริสตชนนั้นเป็นการภาวนาในความเงียบ สำรวมกายใจอยู่เฉพาะพระพักตร์พระเป็นเจ้า แล้วสนทนากับพระองค์ด้วยจิตโดยไม่ต้องคิดหรือพูดอะไรทั้งสิ้น และในความสงบเงียบจากสิ่งรบกวนทั้งประสาทภายนอกและประสาทภายในทั้งหมดซึ่งจะก่อให้เกิดสภาวะจิตว่างขึ้นมานั่นเองที่มนุษย์จะได้สัมผัสพระเป็นเจ้าองค์ความว่างอันลึกลับ (Mysterious Void) ซึ่งเปี่ยมด้วยความจริงและชีวิต การที่ได้สัมผัสกับพระเป็นเจ้าดังกล่าวจะทำให้มนุษย์รู้จักตนเองที่แท้จริง และเห็นคุณค่าอันสูงส่งทั้งของตนและเพื่อนมนุษย์ในมิติของพระเป็นเจ้า

ตามความเชื่อของคริสตชนนั้น ในขณะที่บำเพ็ญภาวนาจนจิตเข้าสู่วังค์จนพบคนที่แท้จริงในมิติของพระเป็นเจ้าในส่วนลึกของจิตใจดังกล่าวนั้น "จิตของมนุษย์นั้นจะสนิทแนบแน่นจนถูกกลืนหายไปในการเป็นเจ้า เปี่ยมด้วยความสุขพิศานต์ (ecstasy) และเปล่งราศีสว่างสุกใส จนถูกถ่ายจิตของพระเป็นเจ้า ในการบำเพ็ญภาวนาจนถึงระดับนี้นั้นมนุษย์ผู้นั้นจะเข้าร่วมในชีวิตพระเป็นเจ้าเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้าแต่ไม่เป็นพระเป็นเจ้า ทั้งนี้ เพราะมนุษย์เป็นเพียงสิ่งสร้างมี "ความเป็น" สัมพัทธ์ (relative) จะกลายกลายเป็นพระเจ้า ผู้ทรงเป็น "ความเป็น" สัมบูรณ์ (absolute) ไปไม่ได้" (มนัส จวบสมัย 2527 : 97 - 98) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่มนุษย์จะมีอยู่หรือเป็นอยู่ได้นั้น มิใช่เขามีอยู่หรือเป็นอยู่ด้วยตัวของเขาเอง แต่เขาจะต้องพึ่งพระเป็นเจ้า ผู้ทรงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของเขา และทรงมีความมีอยู่เป็นอยู่ด้วยตัวพระองค์เอง ไม่ต้องพึ่งผู้หนึ่งผู้ใดเหมือนมนุษย์ ด้วยเหตุนี้เอง คริสตชนที่รู้จักตนเองหรือ "ตนที่แท้จริง" แล้ว จึงเกิดความตระหนักเป็นอย่างดีถึงสภาพที่อ่อนแอ พึ่งตนเองไม่ได้ของเขา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาจะตระหนักได้ว่า เขาไม่สามารถจะกระทำอะไรได้เลย นอกเสียจากว่าพระเป็นเจ้าจะทรงประทานความช่วยเหลือ (Heinisch. 1955 : 72) เมื่อเขาตระหนักในความจริงดังกล่าว และยอมรับสภาพตนเองตามที่เขาคือ เขาก็จะสามารถเป็นมนุษย์ในสภาพที่เขาควรจะเป็นอย่าง

แท้จริง และสามารถที่จะมีความสุขอย่างเริงลับต่อหน้า "อานาจ" ที่มอบชีวิตแก่เขา ความสุขดังกล่าวเป็นความสุขที่เกิดขึ้นได้ก็เฉพาะแต่ในการเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้า ผู้ทรงเป็น "บ่อเกิด" ของมนุษย์เท่านั้น (ราแอก. 2518 : 6 - 7) นอกจากนี้ เขายังจะรักและเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายของเข่อีกด้วย

คริสตชนที่บำเพ็ญภาวนาจนสามารถรู้จักตนเองได้ถึงระดับนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้หรือสติปัญญาเฉลียวฉลาดทางโลกแต่อย่างใด แต่อาศัยการบำเพ็ญภาวนาดังกล่าวก็จะทำให้เขาได้รับการเผยแสดง (revelation) จากพระจิตของพระผู้เป็นเจ้าให้เกิดความรู้ความเข้าใจดังกล่าว เป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์ มีชีวิตของพระองค์ และมีความสุขอย่างแท้จริงในพระองค์ได้

สรุปแล้วก็คือ การรู้จักตนเองอย่างแท้จริงตามความเชื่อในคริสต์ศาสนานั้นเกิดจากการบำเพ็ญภาวนา ซึ่งจะทำให้เขาเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้า และตระหนักถึงสภาพที่อ่อนแอพึ่งตนเองไม่ได้ของเขา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาไม่มีอานาจหรือความสามารถที่จะกระทำอะไรได้โดยปราศจากความช่วยเหลือของพระเป็นเจ้า ผิดกับเอ็มเมอร์สันที่เชื่อว่า เมื่อมนุษย์สัมผัสธรรมชาติ และเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติที่มีวิญญาณสากลสถิตอยู่ในทุก ๆ สิ่งแล้ว เขาก็สามารถบรรลุถึงเหวภาพหรือความเป็นพระเจ้าที่มีอยู่ภายในตัวเขา และตระหนักถึงความแข็งแกร่งพึ่งตนเองได้ของเขา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขากลายเป็นพระเป็นเจ้าที่มีอานาจหรือความสามารถที่จะกระทำอะไรได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น

ในงานวิจัยนี้ คำว่าการรู้จักตนเองผู้วิจัยใช้ใน 2 ความหมาย ความหมายแรกเป็นความหมายตามแนวความคิดทางคริสต์ศาสนา ในความหมายดังกล่าว การรู้จักตนเอง หมายถึง การที่มนุษย์รู้ความจริงเกี่ยวกับตัวที่ว่า ตนเองอ่อนแอ ต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือจากพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในด้านฝ่ายร่างกาย จิตใจ และวิญญาณ มนุษย์จึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคและความทุกข์ยากต่าง ๆ ในโลกนี้ และสามารถเอาตัวรอดไปได้ รับความสุขชั่ววันรันครในสวรรค์หลังจากที่สิ้นชีวิตในโลกนี้แล้วได้ นอกจากนั้นการรู้จักตนเองในความหมายดังกล่าวยังหมายถึง การที่มนุษย์มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้า

และเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายของเขาด้วย ส่วนความหมายที่สองเป็นความหมายของการรู้จักตนเองตามแนวความคิดในศาสนาปรัชญาของเอ็ม เมอร์สัน ในความหมายนี้ การรู้จักตัวเองหมายถึงการที่มนุษย์ตระหนักถึงเทพาหรือความเป็นพระเป็นเจ้าที่มีอยู่ในตัวเขาและเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลาย อีกทั้งตระหนักว่า เขาและเพื่อนมนุษย์ของเขาเป็นผู้ที่มีอำนาจหรือมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ภายในตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผู้รู้จักตัวเองตามความหมายนี้คือผู้ที่ตระหนักว่าเขาและเพื่อนมนุษย์ของเขามีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง หรือสามารถเอาตัวรอดได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่นอกตัวเขา ไม่ว่าจะเป็นด้านฝ่ายร่างกาย จิตใจ หรือวิญญาณ เนื่องจากเขาและเพื่อนมนุษย์มีความเป็นพระเจ้า มีอำนาจ หรือมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวอยู่แล้ว นอกจากนั้น การรู้จักตนเองในความหมายดังกล่าวยังหมายถึงการที่มนุษย์ตระหนักว่า เขาและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน จึงมีความรักตลอดจนความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายด้วย

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับการรู้จักตนเองของจอห์น สไตน์เบ็คนั้น คิวแอนน์ ราล์ฟ คาร์ (Duane Ralph Carr) ผู้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "John Steinbeck : Twentieth Century Romantic. A Study of the Early Works," ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยนั้นว่า สไตน์เบ็คเชื่อว่ามนุษย์มีอชัตติกญาณ (intuition) หรือความสามารถที่จะหยั่งรู้ความเป็นจริงและรู้จักตนเองที่แท้จริงด้วยกันทุกคน แต่ถ้ามนุษย์แปลกแยกตนเองจากธรรมชาติ เขาก็จะสูญเสียความผูกพันกับธรรมชาติ สัตว์โลก และเพื่อนมนุษย์ของเขาไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสูญเสียความรู้สำนึกคิดที่ว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่ดวงหนึ่งที่รวมเอามนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายไว้เข้าด้วยกัน มนุษย์จึงเกิดความรู้สึกรับรู้ตัวตน หรือการยึดตัวกูของกูขึ้นมา ซึ่งเป็นตัวตนที่แปลกแยกไปจากธรรมชาติของเขา เป็นตัวตนที่ไม่มีเทพา ไม่มีศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเขาก็ไม่สามารถที่จะพึ่งอชัตติกญาณของตนเองได้อีกต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาพึ่งตนเองไม่ได้ ไม่เป็นตัวของตัวเอง เขาตกอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นและสังคม ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่สังคมสร้างขึ้น มา เป็นต้นว่าวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งคอยรั้งเขาไว้ การ

ที่มนุษย์จะหลุดพ้นจากสภาพการณ์เช่นว่านี้ได้ นั่น เขาจะต้องหวนกลับไปหาธรรมชาติ เพื่อที่จะได้ ธรรมชาติที่แท้จริงของตนขึ้นมาและมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเสีย ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เขารู้จักตนเองได้ถูกต้อง ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของเขาและเพื่อนมนุษย์ และเกิดความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายโดยไม่สูญเสียปัจเจกภาพ หรือความเป็นตัวเองของตน (Carr. 1976 : 6680 - A)

แนวความคิดของสไตน์เบ็คใน เรื่องการรู้จักตนเองดังกล่าวข้างต้นนั้นคล้ายกับแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของเอ็มเมอร์สันมาก เรียกว่าถอดแบบกันมาเลยทีเดียว และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขานั้น เขาก็ได้นำแนวความคิดเช่นว่านั้นมาสอดแทรกไว้ใน นวนิยายดังกล่าว โดยผูกเรื่องให้ตัวละครสำคัญในนวนิยายดังกล่าวคนหนึ่งคือ จิม เกลี เป็นผู้ที่ หวนกลับไปหาธรรมชาติ ใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ จนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งในสังขารหรือความเป็นจริงที่ว่า มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นหนึ่งเดียวกัน กล่าวคือทุกคน และทุกสิ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่ดวงเดียวกัน จึงเกิดความรักและความรู้สึก เป็นหนึ่งเดียวกับมวลมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย นอกจากนั้นยังตระหนักถึงเทพาหรือความเป็น พระเจ้าที่มีอยู่ภายในตนและเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายอีกด้วย

เกลี หวนกลับไปหาธรรมชาติดังกล่าว โดยการเข้าไปในที่เปลี่ยว (wilderness) ซึ่ง อยู่ท่ามกลางขุนเขา ลำเนาไพร และในท่ามกลางความเงียบสงบของธรรมชาตินั้นเอง สิ่งที่เขา เรียกว่า "จิต" ("sperit") ก็ทำงานในตัวเขากล่าวคือ เผยแสดงให้เขาเกิดความรู้แจ้งใน ความเป็นจริงบางประการโดยเฉพาะความเป็นจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนและสรรพสิ่งทั้งหลายต่าง ก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่มากกล่าว โดยเกลีได้เล่าเรื่องนี้ให้ทอมฟังว่า เขาได้หลบผู้คน ออกไปนั่งคิดตรึกตรอง และ "จิต" ก็แข็งแกร่งแรงในตัวเขา "Nobody's seen me...I went off alone, an' I sat and figured. The sperit's strong in me..." (Steinbeck. 1964 : 17)-

คำว่า "จิต" ที่เกลีกล่าวถึงนี้คล้ายกับคำว่า "พระจิต" (Holy Spirit) ตามความเชื่อ ในคริสต์ศาสนาซึ่งเชื่อว่าพระจิตเจ้าเป็นสภาวะหนึ่งของพระเป็นเจ้าซึ่งทรงมีสามสภาวะ คือ

พระบิดา พระบุตร และพระจิต สามะทั้งสามนี้ไม่เหมือนกัน แต่ทั้งสามสภาวะที่แตกต่างกันนี้ก็เป็นสภาวะของพระเจ้าองค์เดียวกัน สามะทั้งสามนี้มีลักษณะหน้าที่แตกต่างกันไปคือ พระบิดาทรงเป็นผู้สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายมา พระบุตรเป็นพระผู้ไถ่หรือพระผู้ช่วยให้รอดที่ทรงกอบกู้สภาพเดิมของมนุษย์ที่สูญเสียไปเพราะบาปกำเนิดให้กลับคืนสู่ความเป็นปกติอีกครั้ง ส่วนพระจิตซึ่งถ้าพูดตามพระสามมัญย์แล้วก็เป็นคล้ายกับจิตหรือสมองของพระเป็นเจ้า ทรงมีหน้าที่สำคัญก็คือส่องสว่าง (illuminate) สติปัญญาของมนุษย์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจโดยเฉพาะในรหัสธรรมหรือธรรมล้ำลึกที่สติปัญญาของมนุษย์ไม่อาจที่จะเข้าถึงได้โดยปราศจากพระองค์ และทรงทำหน้าที่ส่องสว่างนำทางพระศาสนจักรที่พระเยซูเจ้าทรงสถาปนาไว้แล้วบนโลกนี้ไปจนกว่าจะสิ้นพิภพ แต่ถึงแม้ว่าคำว่า "จิต" ที่เชื่อกล่าวถึงจะคล้ายกับ "พระจิต" ในคริสตศาสนาในแง่ที่มีหน้าที่ส่องสว่างภายในจิตใจมนุษย์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกล้ำเหมือนกัน แต่ก็แตกต่างกันในแง่ที่ว่า "จิต" ที่เชื่อกล่าวถึงนั้น เป็น "จิต" ของวิญญาณสากลซึ่งเป็นจิตวิญญาณดวงใหญ่ที่รวมเอาจิตวิญญาณมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นจิตของมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีความเป็นพระเจ้าอยู่ภายใน แต่ "พระจิตเจ้า" ในคริสตศาสนานั้นเป็นพระจิตของพระเป็นเจ้า มิใช่จิตของมนุษย์แต่ละคนหรือจิตของมนุษย์ทั้งมวล ที่เป็นพระเป็นเจ้าตามความเชื่อของเข้แต่อย่างใด

และในเวลาต่อมาเมื่อผมได้พาเข้ไปพบครอบครัวของเขาเข้ก็ได้เล่าเรื่องดังกล่าวก่อนให้ครอบครัวใจหังอีกว่า เขาได้เข้าไปในที่เปลี่ยว และได้เฝ้าติดตามสังเกตธรรมชาติอย่างใกล้ชิดทั้งเวลารุ่งและกลางคืน กล่าวคือ ตอนเช้าเข้ก็เฝ้าดูดวงอาทิตย์ขึ้น ตอนกลางวันก็มองลงมาจากบนเนินเขาดูภูมิประเทศที่แห้งแล้งเบื้องล่าง ตอนเย็นก็เฝ้าติดตามดูดวงอาทิตย์ไปจนลับขอบฟ้า ส่วนตอนกลางคืนก็นอนดูดวงดาวบนท้องฟ้า

...I went into the wilderness..Nighttime I'd lay on my back an' look up at the stars, morning I'd set an' watch the sun come up; midday I'd look out from a hill at the rollin' dry country; evenin' I'd

foller the sun down...

(Steinbeck : 1964 : 71)

เขากล่าวว่าการที่เขาได้เข้าไปในที่เปลี่ยว ได้อยู่ท่ามกลางความเงียบสงบห่างจากชีวิตในโลกภายนอกที่วุ่นวายสับสน ได้สัมผัสและสังเกตธรรมชาติอย่างใกล้ชิดนั้น ทำให้เขาได้ค้นพบสัจธรรมที่ว่าเขากับธรรมชาติต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกัน และสิ่งนั้นศักดิ์สิทธิ์

"...There was the hills, an' there was me, an' we wasn't separate no more. We was one thing. An' that one thing was holy." (Steinbeck. 1964 : 71)

เขาระบุว่าการที่มนุษย์ สัตว์โลก และสรรพสิ่งทั้งหลายจะศักดิ์สิทธิ์ (holy) ได้นั้น จะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความศักดิ์สิทธิ์เกิดจากความเป็นหนึ่งเดียวกัน ถ้าขาดความเป็นหนึ่งเดียวกันแล้วไซ้ก็จะไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ในมนุษย์ สัตว์โลก และสรรพสิ่งทั้งมวล ดังนั้น มนุษย์ที่รู้จักตนเองแล้วและเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติรอบตัวเขาก็เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่ยังไม่รู้จักตนเอง แปรแยกจากเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ หรือเบียดเบียนทำร้ายเพื่อนมนุษย์ สัตว์โลก และทำลายธรรมชาตินั้น เป็นผู้ที่ไม่ศักดิ์สิทธิ์

...we was holy when we was one thing, an' mankin' was holy when it was one thing. An' it on'y got unholy when one mis' able little fella got the bit in his teeth an' run off his own way, kickin' an' draggin' an' fightin'. Fella like that bust the holiness. But when they're all workin' together, not one fella for. another fella, but one fella kind of harnessed to the whole

shebang - that's right, that's holy...

(Steinbeck. 1964 : 71)

แต่การรู้จักตนเองที่เกิดขึ้นในที่เปลี่ยวของเคซีนั้นยังไม่สมบูรณ์ เขายังรู้สึกวุ่นวายสับสนและไม่แน่ใจในหลายสิ่งหลายอย่าง "...I ain't so sure of a lot of things."

(Steinbeck. 1964 : 17)

เคซีได้รับการคลอใจจาก "จิต" จนรู้จักตนเองอย่างสมบูรณ์ในคุกที่เขาถูกจองจำ เนื่องจากเขายอมรับผิดชอบที่ชักชวนการจับกุมของเจ้าหน้าที่จนเกิดเหตุการณ์ซุ่มฆาตกรรม "Here's me, been a-goin' into the wilderness like Jesus to try find out somepin. Almost got her sometimes, too. But it's in the jail house I really got her." (Steinbeck. 1964 : 340)

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าการรู้จักตนเองครั้งแรกของเคซีนในที่เปลี่ยวนั้นยังไม่สมบูรณ์ก็ตาม แต่เคซีก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เขาได้ขบเลิกจากการเป็นนักเทศน์ เพราะเขาเห็นว่าทุกคนต่างก็มีวิถีชีวิตของตนเอง เขาจึงไม่ควรไปสั่งสอนใครหรือนำผู้อื่นให้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ควรช่วยเขาให้รู้จักธรรมชาติของเขา ให้เขาเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงของเขา และยอมรับสภาพปัจจุบันของเขาอย่างหน้าขึ้นตาบาน อันจะทำให้เขาเกิดความมั่นใจในตนเอง และดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายตามธรรมชาติของเขา (รัตนา อัญญะโพธิ์ 2526 : 60)

เกี่ยวกับเรื่องที่ไม่สั่งสอนใครของเคซีน นับว่าเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับแนวความคิดของเอ็มเมอร์สันที่เขาได้เขียนแสดงทัศนะไว้ในบทความเรื่อง "The Over-Soul" และ "Self-Reliance" ว่า ความจริงสำหรับมนุษย์คนหนึ่งก็เป็นความจริงสำหรับมนุษย์คนอื่น ๆ ด้วย และมนุษย์ทุกคนก็มีข้อจำกัดปัญญาหรือความหยิ่งรู้ที่ทำให้เขาสามารถที่จะเข้าถึงความจริงนั้นได้ด้วยตนเอง และจะต้องเข้าถึงความจริงนั้นด้วยตนเอง จึงไม่ควรที่จะไปสั่งสอนความจริงนั้นให้ใคร เอ็มเมอร์สันกล่าวด้วยว่า มนุษย์เราโดยทั่วไปมักจะไม่ค่อยเชื่อความคิดของตนเอง ชอบกล่าวอ้างความคิดของผู้อื่น โดยเฉพาะคนที่มิมีชื่อเสียงในด้านที่ตนกล่าวถึงนั้น แต่ผู้ที่รู้จักตนเอง

อย่างแท้จริงแล้วจะไม่สนใจความจริงที่ผู้อื่นบอกหรืออ้างอิงต่อ ๆ กันมา ซึ่งอันที่จริงแล้วอาจจะไม่ใช่ความจริงเลยก็เป็นได้ แต่จะเชื่อมั่นตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึนึกคิดหรือคุณพินิจของผู้อื่นอีกต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเขาจะไม่มีคัมหม์เชื่อมั่นอะไรง่าย ๆ อีกต่อไป (Emerson. 1968 : 89 - 111, 196 - 211)

ถ้าจะว่าไปแล้ว แนวความคิดของเอมเมอร์สันดังกล่าวที่ว่านั้นก็มิใช่แนวความคิดที่ใหม่แต่อย่างใด ในสมัยโบราณนั้น โซเครตีส (Socrates) นักปรัชญาชาวกรีกก็มีแนวความคิดทำนองเดียวกันนี้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความรู้ภายในตน โซเครตีส จึงไม่สั่งสอนใครโดยตรง แต่จะซักถามปัญหาเพื่อให้ผู้ที่ถูกถามนั้นสามารถถึงความรู้ในตนนั้นออกมาใช้ และแนวความคิดที่เน้นการไม่มีคัมหม์ตามผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่อยู่ภายนอกตนเช่นครูบาอาจารย์ คำรับคำรา หรือพระศาสนจักรนั้นคล้าย ๆ คำสอนที่เรียกว่ากาลามสูตร ของพระพุทธเจ้าที่สอนมนุษย์ให้อย่าเชื่ออะไรโดยปราศจากการพิจารณาไตร่ตรองดูให้เห็นจริงอย่างรอบคอบเสียก่อน ไม่ว่าคำสอนนั้นจะมาจากคำรา ครู หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดผู้หนึ่งผู้ใด แม้แต่พระองค์เองก็ตาม

นอกจากนี้เอมเมอร์สัน ยังกล่าวในบทความดังกล่าวข้างต้นด้วยว่า เมื่อมนุษย์รู้จักตนเองหรือเข้าใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น และผู้อื่นก็เป็นส่วนหนึ่งของตนแล้ว เขาจะไม่เป็นคนที่ไม่กล้าสู้หน้ากับมนุษย์หรือเก็บตัวอยู่กับบ้าน แต่จะออกไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อผู้อื่น เขากล่าวอีกด้วยว่า เขาชอบพระศาสนจักรที่เจียมก่อนที่จะบริการรับใช้ผู้อื่น และสรุปว่าการบริการรับใช้ผู้อื่นนั้นดีกว่าการเทศน์สั่งสอน (Emerson. 1968 : 102)

ความจริงแล้ว มีมนุษย์เป็นจำนวนมากที่รู้จัก "คนที่แท้จริง" แล้ว ออกเทศนาหรือสั่งสอนผู้อื่น พระศาสนาของศาสนาต่าง ๆ ก็ออกเทศนาสั่งสอนมนุษย์โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากหรือย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ไม่เช่นนั้นแล้ว โลกนี้ก็คงไม่มีศาสนาต่าง ๆ มากมายดังที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ แม้แต่พระเยซูคริสต์เองที่เอมเมอร์สันกล่าวเป็นนัยว่า พระองค์ทรงรู้จักพระองค์เองอย่างแท้จริง โดยการกล่าวว่าพระองค์ตรัสออกมาจากภายในเสมอ (Emerson. 1968 : 206) หรืออีกนัยหนึ่งพระองค์ทรงเป็นตัวของตัวเอง ตรัสทุกสิ่งทุกอย่างออกมาจากความรู้สึนึกคิดภายในพระองค์เองนั้น ยังทรงออกเทศนาสั่งสอนประชาชน พระพุทธเจ้าเองก็ทรงออกเทศนาสั่งสอนผู้อื่นเช่น

เดียวกัน ถึงแม้ว่าหลังจากที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้วจะทรงพิจารณาใคร่ครวญอยู่เป็นเวลานานว่า จะออกเทศนาสั่งสอนประชาชนดีหรือไม่ก็ตาม แต่การลงโทษของพระองค์นั้นมิได้เกิดจากการที่พระองค์ทรงเห็นว่าการเทศนาสั่งสอนประชาชนนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ดีแต่ประการใด การที่พระองค์ทรงลงโทษนั้นก็เพราะว่าทรงเห็นว่าธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้นั้นลึกซึ้งยากยิ่งที่สติปัญญาของมนุษย์โดยทั่วไปจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ อย่างไรก็ตาม ก็มีนักบุญในคริสตศาสนาองค์หนึ่งคือนักบุญทอมัสอาควีนัส (St. Thomas Aquinas) ซึ่งมีผู้เล่ากันว่าภายหลังจากที่ท่านได้เข้าถึงรหัสธรรมหรือความเป็นจริงอันลึกซึ้งที่เกินกว่าที่สติปัญญาของมนุษย์จะเข้าถึงได้หากไม่ได้รับการเผยแสดงหรือการส่องสว่างจากพระเจ้าแล้ว ท่านก็ถึงกับเลิกเขียนตำราสั่งสอนใกรีกต่อไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็มีใช้เพราะท่านนักบุญเห็นว่าการเทศน์เป็นการกระทำที่ไม่ดีแต่ประการใด เช่นเดียวกัน แต่เพราะท่านเห็นว่า รหัสธรรมดังกล่าวนั้นอยู่นอกเหนือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์หรือเป็นสิ่งที่นักบุญเปาโลกล่าวว่า "ตาไม่เห็น หูไม่ได้ยิน" จึงไม่อาจใช้ภาษามนุษย์ที่อยู่ในขอบเขตจำกัดของประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ อธิบายได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ท่านกลัวจะเขียนผิดหรือกลัวว่าผู้อ่านหนังสือของท่านจะเข้าใจในสิ่งที่ท่านเขียนถึงซึ่งความจริงแล้วเป็นสิ่งที่ใช้ภาษาอธิบายไม่ได้ อย่างผิด ๆ นั่นเอง

ความจริงแล้วการเทศน์สอนนั้นนับเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งยวด สำหรับคริสตชนทุกคน เนื่องจากก่อนที่พระเยซูเจ้าจะเสด็จสู่สวรรค์นั้น พระองค์ได้ทรงสั่งบรรดาสาวกของพระองค์ รวมทั้งคริสตชนทุกคนว่า "จงไปทั่วโลกและเทศน์ประกาศข่าวดีแก่ทุกชนชาติ... (มก. 16 : 15) ด้วยเหตุนี้ คริสตชนที่แท้จริงทุกคนจึงต้องปฏิบัติภารกิจดังกล่าวคือการเทศน์ประกาศข่าวดี หรือพระวรสารแห่งความรักของพระเยซูเจ้าแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้

สรุปแล้ว แนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้จักตนเองของสโตนีแบ็คตามที่เขาได้แสดงไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยผ่านตัวละครสำคัญในนวนิยายดังกล่าวที่ชื่อจิม เคซึนั้น เป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน กล่าวคือทั้งสโตนีแบ็คและเอ็มเมอร์สัน มีความเห็นตรงกันว่า มนุษย์รู้จักตนเองได้ด้วยการเจริญชีวิตอย่างเรียบง่าย ๆ ง่าย ๆ สอดคล้องกับธรรมชาติ การได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกรักและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรม-

ชาติซึ่งมีวิญญาณสากลสถิตอยู่ในทุก ๆ สิ่ง "จิต" ของวิญญาณสากลซึ่งศาสนปราชญ์ของเอ็มเมอร์สัน ถือว่าเป็นพระเป็นเจ้านั้นก็จะเผยแสดงความเป็นจริงให้มนุษย์ที่ใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ดังกล่าวได้เกิดความรู้แจ้งนั้น จะทำให้มนุษย์ผู้นั้นเป็นตัวของตัวเอง หังตนเอง โดยไม่ยอมคล้อยตาม ผู้อื่น หรือสิ่งมตลอกจนสิ่งต่าง ๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นอีกต่อไป สำหรับเขื่อนั้นการรู้ สัจธรรมหรือความเป็นจริงที่เกี่ยวกับวิญญาณสากลนั้นทำให้เขาถึงกับเลิกการเป็นนักเทศน์ และออกไป ให้ชีวิตอยู่ร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับเพื่อนมนุษย์ที่เป็นผู้อพยพซึ่งได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ต่อสู้เพื่อคนเหล่านั้น และยอมสละชีวิตของตนเพื่อพวกเขาในที่สุด

การรู้จักตนเองของเขื่อนั้นมองอย่างกว้าง ๆ แล้วก็เหมือนกับการรู้จักตนเองในคริสตศาสนาในประเด็นที่ว่าทั้งการรู้จักตนเองของเขื่อนั้นและการรู้จักตนเองในคริสตศาสนาเกิดจากการ เป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด และเกิดความรู้แจ้งในความเป็นจริง โดยได้ รับการส่องสว่างหรือการเผยแสดงจากพระจิต หรือสิ่งที่เขื่อนั้นเรียกว่า "จิต" เหมือนกัน แต่เป็น พระเจ้าและพระจิตคนละองค์กัน กล่าวคือ พระเจ้าสำหรับเขื่อนั้นและศาสนปราชญ์ของเอ็มเมอร์สัน นั้นได้แก่วิญญาณสากล ซึ่งรวมเอาจิตวิญญาณของมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งมวลเข้าไว้ในจิตวิญญาณใหญ่ กว้างเดียวกัน และ "จิต" นั้นก็คือจิตของมนุษย์ที่มีความเป็นพระเจ้าอยู่ในตน ในขณะที่พระเป็น เจ้าและพระจิตในคริสตศาสนาเป็นพระเป็นเจ้าแท้ ๆ มิใช่เป็นมนุษย์หรือจิตของมนุษย์มตลอกจน สรรพสิ่งทั้งหลายแต่ประการใด

ส่วนในประเด็นที่ว่า เขื่อนั้นรู้จักตนเองแล้วก็เลิกจากการเป็นนักเทศน์นั้นก็สอดคล้องกับ ศาสนปราชญ์ของเอ็มเมอร์สันที่เน้นการเข้าถึงความเป็นจริงด้วยตนเอง จึงไม่ควรที่จะสั่งสอนใคร ซึ่งผิดกับผู้ที่รู้จักตนเองในคริสตศาสนาที่เมื่อรู้จัก "ตนที่แท้จริง" แล้ว ก็ยังคงมีการสั่งสอนหรือ เทศน์สอนผู้อื่นอยู่ต่อไป ถึงแม้การเข้าถึงความเป็นจริงในระดับที่อยู่เหนือประสบการณ์ทาง ประสาทสัมผัสของมนุษย์หรือความเป็นจริงระดับโลกุตรธรรมจะทำให้คริสตชนบางคนมีความ ระมัดระวังในการพูดการเขียนมากขึ้นก็ตาม

นอกจากเขื่อนั้นแล้ว ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ยังมีตัวละครสำคัญอีกผู้หนึ่ง ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่รู้จักตนเองอีกผู้หนึ่งก็คือโฮม โจน โฮมสามารถเกิดความรู้สึกเข้าใจในความ

จริงที่เกี่ยวกับวิญญาณสากลที่ว่ามนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกันที่เคซี่ได้บอกเขาได้ในขณะที่เขาอยู่ท่ามกลางความสงบเงียบในสถานที่ที่เขาไปหลบซ่อนตัวไว้หนีจากการติดตามจับกุมของบรรดาเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเขาได้ฆ่าเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งที่สังหารเคซี่ ทอมได้เล่าให้แม่ฟังถึงเรื่องนี้ว่า ในตอนที่เคซี่ยังมีชีวิตอยู่นั้น เขามิค่อยมีความสนใจในเรื่องที่เคซี่บอกเขาดังกล่าวนั้นเท่าใดนั้น เรียกว่าเขาแทบไม่ได้ใส่ใจฟังเคซี่พูดด้วยซ้ำไป แต่ท่ามกลางความสงบเงียบในสถานที่ที่เขาไปหลบซ่อนตัวอยู่นั้น เขาก็มีเวลาและสมาธิพอที่จะนำสิ่งที่เคซี่บอกเขามาพิจารณาใคร่ครวญดูอย่างละเอียดลึกซึ้ง จนสามารถเข้าถึงความจริงนั้นได้อย่างดั่งแท้เช่นเดียวกับเคซี่ และเมื่อเขาเข้าถึงความจริงนั้นได้แล้ว เขาก็หลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวเช่นเดียวกับเคซี่ และตระหนักเช่นเดียวกับเคซี่ว่า การแปลกแยกจากผู้อื่นไปอยู่เพียงลำพังหรือการตัดช่องน้อยแต่พอตัวนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ดี "...I know now a fella ain't no good alone."

(Steinbeck. 1964: 373)

เมื่อทอมรู้จัก "คนที่แท้จริง" ของเขาแล้ว เขาก็ไม่รอคอยโชคชะตา หรือความช่วยเหลือใด ๆ จากภายนอกตัวเขา ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือของรัฐบาลหรือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเขาตระหนักดีว่าเขาเองก็มีความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเจตจำนง (will) ของเขาเองได้ และด้วยความตระหนักเป็นอย่างดีที่ว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น และผู้อื่นก็เป็นส่วนหนึ่งของตัวเขา เขาจึงจะต้องไปอยู่ร่วมกับผู้อื่น และพยายามสร้างจิตสำนึกให้ผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อนผู้อพยพทั้งหลายของเขาได้ตระหนักเช่นเดียวกันกับเขาว่า พวกเขาต้องไม่มัวแต่รอคอยโชคชะตา หรือรอคอยความช่วยเหลือใด ๆ จากภายนอกตัวเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พวกเขาจะต้องพึ่งตนเอง จะต้องฝึกกำลังกันต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของตัวพวกเขาเอง และไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือการบีบบังคับจากผู้อื่นอีกต่อไป

ทอมเป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้พึ่งตนเองและเป็นที่พักพิงของผู้อื่นได้ ตลอดจนเป็นตัวของตัวเองอยู่ก่อนที่จะรู้จัก "คนที่แท้จริง" ของเขาแล้ว เขาเป็นคนหนุ่มที่มีความคิด ความรับผิดชอบสูงกว่าลูกคนอื่น ๆ ในครอบครัวใจดี ซึ่งแม้ใจดีเองก็ตระหนักดีในเรื่องนี้

"You got more sense, Tom...I got to lean on you. Them others -

they're kinda strangers, all but you..." (Steinbeck. 1964 : 314)

จากคุณลักษณะที่เขามียุนี้เอง ทำให้หอมสามารถเข้าถึงความจริงที่เกี่ยวกับวิญญาณสากล และรู้จัก "คนที่แท้จริง" ได้ก่อนคนอื่น ๆ ในครอบครัวของเขา ถ้าจะว่าไปแล้วหอมก็เปรียบเสมือน คอกบัวที่เจริญเติบโตขึ้นมาอยู่ริมน้ำแล้ว กรีนพอแสงอาทิตย์สาดส่องมาก็โผล่ขึ้นมาแบ่งบานอยู่เหนือ น้ำได้ง่ายและรวดเร็วกว่าคอกบัวอื่น ๆ ในกอเดียวกัน

เมื่อหอมรู้จักตนเองดีแล้ว เขาก็เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดเดิมจากที่เคยมุ่งเอาแต่การ รักและรับผิดชอบครอบครัวของเขาเป็นใหญ่ไปเป็นการห่มเห่ความรักและการรับผิดชอบในครอบครัว ที่ใหญ่ไปกว่านั้น นั่นคือมนุษยชาติทั้งมวล โดยเฉพาะผู้ทุกข์ยากทั้งหลาย เขากล่าวกับแม่ของเขาว่า เขาจักจะเห็นคล้อยตามเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนไม่มีปัจเจกวิญญาณ หรือไม่มีวิญญาณเป็นของตนเอง เพียงลำพัง แต่มีวิญญาณหนึ่งเดียวกันที่เรียกว่าวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากล "Well, maybe like Casy says, a fella ain't got a soul of his own, but on'y a piece of a big one..." (Steinbeck. 1964 : 374)

เมื่อหอมตระหนักเช่นนี้แล้ว เขาก็ละจากครอบครัวเดิมของเขาไปรับใช้ครอบครัวที่ใหญ่กว่า นั้น นั่นคือมนุษยชาติทั้งมวล โดยเฉพาะผู้ทุกข์ยากทั้งหลาย ดังปณิธานที่เขาได้กล่าวกับแม่ของเขาว่า เขาจะไปอยู่ทุกหนทุกแห่งที่มีผู้คอยยากหิวโหย ที่ ๆ มีผู้ถูกข่มเหงรังแก และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับ ประชาชนในที่ทุก ๆ ที่

...I'll be ever'where...Wherever they's a fight so hungry people can eat, I'll be there. Wherever they's a cop beatin'up a guy, I'll be there. If Casy knowed, why, I'll be in the way guys yell when they're mad an'- I'll be in the way kids laugh when they're hungry an' they know supper's ready. An' when our folks eat the

stuff they raise an' live in the houses they build - why, I'll be there...

(Steinbeck. 1964 : 374)

สรุปแล้วก็คือ ทอมมีวิธีการรู้จักตนเองคล้าย ๆ กับเคซี่ คือการไต่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สงบเงียบทำให้เขาคุ่นคิดจนพอจะเข้าใจสัจธรรมที่เคซี่สอนเขาได้บ้าง แต่การเข้าไปในที่สงบเงียบห่างไกลผู้คนของทอมนั้นเป็นไปเพราะสถานการณ์บีบบังคับ เนื่องจากเขาจำต้องหลบหนีการตามล่าตัวของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ในแง่นี้ การรู้จักตนเองของทอมมีบางส่วนคล้ายกับการรู้จักตนเองอย่างสมบูรณ์ของเคซี่ในคุกซึ่งเป็นการรู้จักตนเองที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่มีขอบเขตจำกัดเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการรู้จักตนเองของทอมมีบางส่วนคล้ายวิธีการรู้จักตนเองของเคซี่ในครั้งแรกและบางส่วนคล้ายวิธีการรู้จักตนเองของเคซี่ในครั้งหลัง แต่การรู้จักตนเองของทอมยังไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๆ ที่ทอมยังไม่รู้เข้าใจสัจธรรมที่เคซี่ค้นพบคืนัก เขาก็สืบทอดเจตนารมณ์ของเคซี่ต่อไปอย่างเต็มที่ จึงอาจกล่าวได้ว่า เขาเป็นนักปฏิบัติมากกว่านักทฤษฎี ตรงกันข้ามกับเคซี่ซึ่งเป็นนักทฤษฎีมากกว่านักปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผลของการรู้จักตนเองของทอมก็คล้าย ๆ ผลการรู้จักตนเองของเคซี่ กล่าวคือ หลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว และออกไปอุทิศตนรับใช้มวลมนุษยชาติ และปลุกฝังจิตสำนึกแห่งการรักและเป็นหนึ่งเดียวกัน ตลอดจนการพึ่งตนเองตามศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันแก่เพื่อนมนุษย์โดยเฉพาะบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลาย

ตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกผู้หนึ่งที่นับได้ว่าเป็นผู้ที่รู้จัก "คนที่แท้จริง" ก็คือแม่โจค ถึงแม้ว่าแม่โจคจะเป็นหญิงบ้านนอกที่มีการศึกษาน้อย แต่นางก็เป็นคนที่อาจกล่าวได้ว่ารู้อะไรดีคนหนึ่ง จนกระทั่งมีอยู่ครั้งหนึ่งที่สามีของนางถึงกับกล่าวกระทบกระเทือนแดกดันนางว่า นางช่างรู้อะไรดีไปเสียหมด "You know ever'thing."

(Steinbeck. 1964 : 396)

คำพูดดังกล่าว ถึงแม้จะเป็นคำกระทบกระเทือนแดกดัน แต่ก็มีส่วนจริงอยู่ไม่น้อย แม่โจคเป็นหญิงที่มีจิตใจแข็งแกร่งไม่แพ้ชาย จนอาจกล่าวได้ว่า นางมีจิตใจแข็งแกร่ง

หนักแน่นมากกว่าสามีของนางเสียอีก แต่ในขณะที่เดียวกัน นางก็มีคุณสมบัติตามธรรมชาติของหญิงอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะตาการเป็นมารดา ความรักบ้านรักครอบครัว ความเสียสละ อุทิศตนเพื่อผู้อื่น ความอ่อนโยน ความละเอียดถี่ถ้วน ความช่างสังเกต ความสามารถในการรู้จักและเอาใจผู้อื่น คุณสมบัติเหล่านี้โดยเฉพาะความเสียสละอุทิศตนเพื่อผู้อื่นหรืออีกนัยหนึ่งคือความไม่เห็นแก่ตัวนั้น ทำให้นางกล่าวได้ว่านางเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามอุดมการณ์เคซ็อยอยู่แล้วโดยที่ไม่รู้ตัวก็ได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นการยากเกินไปนักที่นางจะเข้าถึงสัจธรรมเกี่ยวกับวิญญาณสากลที่เคซ็อยมาสอน เพื่อให้เกิดความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในมวลมนุษย

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของคนที่รู้จักตนเองเป็นอย่างดีก็คือ เป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ยอมเชื่อและปฏิบัติตามผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่เห็นด้วย รู้ว่าอะไรควรไม่ควรโดยไม่ฟังคฤหิณของผู้อื่น เมื่อแม่โจ้รู้จักตนเองแล้ว นางก็มีลักษณะความเป็นตัวของตัวเองเช่นว่าอย่างครบถ้วนและจุดแรกเริ่มที่นางได้แสดงให้ผู้อื่นเห็นว่านางเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริงก็คือในครอบครัวของนางเอง กล่าวคือ นางได้ฝ่าฝืนค่านิยมของคนอเมริกันสมัยนั้นที่เห็นผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลังโดยได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงก็เป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีและสติปัญญาความสามารถเท่าเทียมชาย และสามารถนำครอบครัวฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้ไม่แพ้ชาย โดยนางได้เริ่มฝ่าฝืนค่านิยมผิด ๆ ดังกล่าวเมื่อคราวที่รถยนต์ของครอบครัววิลสันที่ร่วมเดินทางไปหางานทำในรัฐแคลิฟอร์เนียด้วยกันและมีสมาชิกบางคนในครอบครัวใจอคายนั่งไปด้วยนั้นเกิดเรื่องยนต์ขัดข้องขึ้นมาอย่างกะทันหัน หอมจึงเสนอแนะให้ทุกคนขึ้นรถบรรทุกของครอบครัวใจคเดินทางล่วงหน้าไปก่อน ทุกคนปรึกษารือกันและเห็นด้วยยกเว้นแม่โจ้ที่ไม่อยากให้ครอบครัวต้องแยกกัน เหตุการณ์ตอนนี้แสดงให้เห็นความเป็นตัวของตัวเองไม่ยอมคล้อยตามผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ของแม่โจ้ไว้อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการแสดงความเป็นตัวของตัวเองของแม่โจ้เช่นนี้ทำให้ป่าใจถึงกับเกิดความฉงน ในขณะที่สมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ พากันเฝ้าดูว่าจจะโต้ตอบแม่โจ้ให้สาสมกับที่บังอาจ "ปฏิวัติ" แต่ในที่สุดป่าก็ไมกล้าทำอะไร และทุกคนรวมทั้งแม่โจ้ก็รู้ว่านางเป็นฝ่ายชนะ ...And in the moment the group knew that Ma had won. And Ma knew it too. (Steinbeck. 1964 : 149)

เหตุการณ์เดานองนี้เกิดขึ้นอีกครั้งในตอนท้ายเรื่องเมื่อก่อนหน้าท่วมคูที่ครอบครัวใจคใช้เป็น

ที่หักอาศัย และแม่โจคต้องการที่จะหาลูก ๆ ย้ายไปให้หันน้ำ ป่าค่านด้วยเสียงอ่อย ๆ แต่ในที่สุดก็ต้องยอมคล้อยตามภรรยา

นอกจากแม่โจคจะเป็นผู้ที่มีลักษณะสำคัญของการเป็นผู้ที่รู้จักตนเองคือการเป็นตัวของตัวเองไม่ยอมคล้อยตามผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่เห็นด้วยดังกล่าแล้ว นางยังมีลักษณะของผู้ที่รู้จักตนเองอีกประการหนึ่งคือความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น กล่าวคือ ในชั้นแรกนั้น แม่โจคได้พยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะให้ครอบครัวเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่อยากให้มีใครแตกกระสานซ่านเซ็นออกไปจากครอบครัว ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่านางได้ปฏิบัติตามสัจธรรมเกี่ยวกับวิญญานสากลที่เคซี่สอนและเป็นผู้ที่รู้จักตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าการรู้จักตนเองของนางยังไม่สมบูรณ์ จึงพยายามแต่จะสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในระดับจุลภาคคือในระดับครอบครัวของนางก่อนเท่านั้น ต่อมาภายหลังเมื่อนางเข้าใจสัจธรรมในเรื่องดังกล่าวของเคซี่และรู้จักตนที่แท้จริงมากขึ้น จึงค่อย ๆ ขยายออกไปเป็นการพยายามที่จะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับมหัพภาค คือครอบครัวใหญ่ของมนุษยชาติทั้งมวลตามคำพูดของนางที่ว่า "...Use' to be the fambly was fust. It ain't so now. It's anybody..." (Steinbeck. 1964 : 397)

เหตุการณ์ที่แม่โจคพิสูจน์คำพูดดังกล่าวด้วยการกระทำของนางก็คือในตอนจบของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น แม่โจคได้หาลูก ๆ ย้ายหนีออกจากรถตู้ซึ่งกำลังถูกน้ำท่วมเคินกระเซอะกระเซิงมุ่งไปข้างหน้าอย่างไร้จุดหมาย ในที่สุดก็บังเอิญไปพบบึงแห่งหนึ่งอยู่บนที่ดอนซึ่งน้ำยังท่วมไปไม่ถึง นางและลูก ๆ จึงเข้าไปในบึงนั้น และในบึงนั้นเอง นางและลูก ๆ ก็ได้พบชายที่กำลังจะตายเพราะความหิวโหยคนหนึ่งอยู่กับลูกชายของเขาเพียงลำพัง เด็กน้อยผู้นั้นบอกกับนางว่าพ่อของเขากำลังจะสิ้นใจเพราะไม่มีอะไรตถึงท้องมาเป็นเวลาหกวันแล้ว และเมื่อคืนวันก่อนเขาได้ไปขโมยขนมปังมาให้พ่อรับประทาน แต่เมื่อพ่อของเขากลืนลงไปแล้วก็อาเจียนออกมาหมดแล้วเด็กน้อยก็ถามนางว่าพอจะมีเงินซื้อขนมปังไหม เมื่อนางได้ยินและได้เห็นเช่นนั้นจึงหันไปมองโรส ออฟ ซารอนซึ่งเป็นบุตรสาวของนาง และบอกเธอด้วยสายตาให้อุทิศนํ้านมจากทรวงอกของเธอให้ชายแปลกหน้าผู้นั้นดื่ม ซึ่งโรส ออฟ ซารอน ก็เข้าใจและกระทำตามด้วยความเต็มใจ แม่โจคถึงกับยิ้มออกมาได้และกล่าวว่านางรู้ว่าบุตรสาวของนางคงจะต้องทำเช่นนั้น Ma smiled. "I knowed

you would. I knowed!" (Steinbeck. 1964 : 405)

การกระทำและคำพูดของแม่โจคดังกล่าวยังคงแสดงให้เห็นชัดว่า นางรู้จัก "คนที่แท้จริง" เป็นอย่างดี "คนที่แท้จริง" ซึ่งตามศาสนปรัชญาที่เคซีสอนนั้นจะต้องรักและเป็นหนึ่งเดียวกับมนุษย์ทั้งหมด เพราะแท้ที่จริงแล้วมนุษย์ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เป็นพี่น้องกัน เป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ นางจึงรักและพยายามที่จะเป็นหนึ่งเดียวกับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าเขาผู้นั้นจะเป็นใครก็ตาม

สรุปแล้ว แม่โจคเป็นผู้ที่รู้จักตนเองตามแนวทางของศาสนปรัชญาของเคซี ซึ่งก็สอดคล้องต้องกันกับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน อย่างไรก็ตามวิธีการรู้จักตนเองของนางมิได้เกิดจากการไปอยู่ในที่สงบเงียบท่ามกลางธรรมชาติเหมือนกับวิธีการรู้จักตนเองของเคซีและทอม แต่เกิดจากการฟังจากผู้อื่น กล่าวคือ เมื่อนางได้ยินได้ฟังเคซีและทอมพูดถึงสังขารเกี่ยวกับวิญญาณสากลที่ว่ามนุษย์ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน นางก็เก็บเอาไว้มิคิดตรึงตรอง และในที่สุดนางก็ได้เข้าใจและรู้จัก "คนที่แท้จริง" ดังกล่าว

ตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกผู้หนึ่งที่มีพฤติกรรมที่สื่อแสดงว่าเป็นผู้ที่รู้จักตนเองก็คือโรส ออฟ ชารอน ในตอนแรกที่ยังไม่รู้จัก "คนที่แท้จริง" ของเธอนั้น เธอเป็นคนที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว กรุ่นคิดถึงแต่ตัวเธอสามี และลูกที่กำลังจะเกิดมาและพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ตัวเธอและลูกที่กำลังจะเกิดมานั้นมีสุขภาพที่ดีสุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยการร่ำร้องหาอาหารดี ๆ เช่น นม และเนื้อ แม้จะต้องยื้อแย่งส่วนแบ่งที่สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวของเธอควรจะได้รับก็ตาม แต่ในที่สุดเมื่อเธอคลอดลูกออกมาก็ปรากฏว่า ลูกของเธอมีลักษณะคล้ายมัมมี่เนื่องจากตายตั้งแต่อยู่ในท้องแล้ว เธอจึงปลงศพทุกสิ่งทุกอย่าง เหตุการณ์ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ความผิดหวังในชีวิตของเธอทำให้เธอตระหนักถึงสังขารที่ว่าการณ์อัศจรรย์หรือความเห็นแก่ตัวนั้นเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง และยังทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย ทำให้มนุษย์แปลกแยกตนเองจากเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ เมื่อตระหนักได้เช่นนี้แล้ว เธอจึงหลุดพ้นออกจากคุกแห่ง "อัตตา" ที่กักขังและทรมานเธอไว้ตลอดชีวิตที่ผ่านมา และก้าวไปสู่ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันกับมนุษยชาติทั้งหมด

เหตุการณ์ตอนที่โรส ออฟ ชารอน แสดงถึงความรัก และความเป็นหนึ่งเดียวกันกับมนุษยชาติทั้งมวลดังกล่าวก็คือเหตุการณ์ที่เธออุทิศบ้านมาจากหรวงอกของเธอให้ชายแปลกหน้าที่กำลังจะตายเพราะความกตัญญูตัวเอง การกระทำเช่นนั้นของเธอเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนที่สุดถึงความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันของมนุษยชาติตามศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและของเคซีที่ว่า มนุษย์ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน หรือเป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวเดียวกัน และการที่โรส ออฟ ชารอน ได้ให้น้ำนมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายเธอหรือของชีวิตเธอแก่ผู้อื่นนั้น ก็นับเป็นการกระทำที่มีความหมายแสดงถึงนัยดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

และการที่สไตน์แบ็กได้จบนวนิยายที่ยิ่งใหญ่เรื่อง The Grapes of Wrath ของเขาลงด้วยการที่โรส ออฟ ชารอน ซึ่งเคยเป็นตัวละครที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว กรุณาคิดถึงตนเอง และครอบครัวตลอดเวลา สามารถละจากการยึดถือหรือความเห็นแก่ตัวของเธอลงได้ และมีการกระทำที่แสดงถึงความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันของมนุษย์ทั้งมวลเช่นนั้น ก็อาจจะเป็นเพราะว่าเขามีเจตนาที่จะมอบสารสัน (message) ของเขาแก่ผู้อ่านนวนิยายดังกล่าวของเขาว่า ความรักตัวเองหรือความเห็นแก่ตัวทำให้เกิดทุกข์ ทำให้มนุษย์แปลกแยกตนเองจากเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งนับเป็นการกระทำที่ผิดไปจากธรรมชาติอันแท้จริงของตน ความรักที่ออกจากตนเองมุ่งไปสู่ผู้อื่นนั้นจะทำให้มนุษย์สามารถลืมตนเอง ลืมทุกข์ได้ และมีคุณค่าแก่ชีวิตของผู้อื่นอย่างมหาศาล

สรุปแล้ว ความทุกข์ความผิดหวังอย่างแสนสาหัสที่โรส ออฟ ชารอน ได้รับแทบตลอดชีวิตของเธอนั้นทำให้เธอปลงตก และพิจารณาตรึกตรองสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และในที่สุดก็ได้ตระหนักถึงความจริงที่ว่า ความเห็นแก่ตัวของเธอทำให้เธอเป็นทุกข์ ทางที่ถูกที่ควรแล้วเธอจะต้องออกจากความรักตัวเองไปสู่ความรักและการเป็นวันหนึ่งอันเดียวกับผู้อื่น และเธอก็กระทำเช่นนั้น การกระทำดังกล่าวนี้เป็นเรื่องแสดงอย่างเห็นได้ชัดถึงการรู้จัก "คนที่แท้จริง" ของเธอ

นอกจากโรส ออฟ ชารอน แล้วก็ยังมีตัวละครที่เป็นผู้อพยพอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่เปลี่ยนจากความเห็นแก่ตัวมาเป็นความรักผู้อื่นคล้ายเธออีกด้วย ในขั้นแรกนั้น พวกเขาต่างก็ยังไม่รู้จักตนเอง มุ่งแต่จะเอาตัวเองและครอบครัวรอดทางฝ่ายวัตถุ ยังไม่ค่อยได้คิดคำนึงถึงผู้อื่น

เท่าไร แต่ประสบการณ์อันเลวร้ายที่พวกเขาได้รับจากการเดินทางไปหางานทำในรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งทำให้พวกเขาเกิดความทุกข์อย่างแสนสาหัสทั้งด้านร่างกายและจิตใจนั้น ทำให้พวกเขาเข้าใจ และเห็นใจซึ่งกันและกัน และค่อย ๆ เปลี่ยนคำพูดแทนตัวจาก "ฉัน" มาเป็น "พวกเรา" เพราะพวกเขาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของพวกเขาเองแล้วว่า พวกเขาจะสามารถเอาชนะความทุกข์ยากลำบากและฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายได้ ถ้าพวกเขามีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รัก และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการเดินทางอพยพไปแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเปรียบเสมือนดินแดนแห่งพันธสัญญา (promised land) ในพระคัมภีร์นั้น ถึงแม้พวกเขาจะไม่ได้ไปถึงดินแดนแห่งพันธสัญญาทางฝ่ายวัตถุ แต่พวกเขาก็ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้พวกเขาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้พวกเขารู้จักตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง เกิดความรักและเอื้ออาทรต่อกันและกัน ซึ่งก็เท่ากับว่าพวกเขาได้ไปถึงดินแดนแห่งพันธสัญญาทางฝ่ายจิตแล้ว

ขณะที่พวกผู้อพยพอาศัยอยู่ในค่ายที่รัฐบาลจัดสร้างไว้ให้และพวกเขาปกครองดูแลกันเองนั้น พวกเขาเกิดการรู้จักตนเองแล้วและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น พวกเขาจึงมีความรู้สึกที่ว่า พวกเขาทั้งหมดเป็นครอบครัวเดียวกัน ลูกของครอบครัวหนึ่งก็เหมือนลูกของทุกคน ความสูญเสียของคน ๆ หนึ่งก็เท่ากับความสูญเสียของทุกคน และพวกเขามีความฝันเดียวกันคือชีวิตที่สมบูรณ์สุขในรัฐแคลิฟอร์เนีย ...the twenty families became one family, the children were the children of all. The loss of home became one loss, and the golden time in the West was one dream. (Steinbeck. 1964 : 172)

พวกผู้อพยพที่รู้จักตนเองและผู้อื่นดีแล้วนี้ แต่ละคนมีหน้าที่และทำหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีใครมาสอนสั่งบังคับ ...each member has his duty and went to it without instruction... And this was done without command. (Steinbeck. 1964 : 174)

ซึ่งก่อนหน้านี้พวกเขาจะรู้จักตนเองนั้น พวกเขายอมอยู่ใต้อำนาจและอิทธิพลของสังคม ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนระบบที่ไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ในสังคม ที่พวกเขาคิดว่าพวกเขาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือกำจัดลงได้ ...And now they were

weary and frightened because they had gone against a system they did not understand and it had beaten them...(Steinbeck. 1964 : 85)

แต่เมื่อพวกเขาารู้จักตนเองแล้ว พวกเขา ก็ตระหนักว่าพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ และเชื่อมั่นว่ามนุษย์เท่านั้นที่สามารถเปลี่ยนแปลงโลกและจักรวาล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พวกเขา เชื่อตามศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่ว่ามนุษย์มีอำนาจ มีความสามารถอยู่ในตน หวังตนเองได้ ดังนั้นพวกเขาจึงคิดว่าพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขสังคมได้ด้วยตัวพวกเขาเอง โดยไม่ต้องรอพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนมาช่วยคลบแคลให้

สรุปแล้ว ผู้อพยพอื่น ๆ นอกจากครอบครัวโจคส่วนใหญ่แล้วก็เปลี่ยนจากความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ครอบครัวในตอนแรก ๆ มาเป็นการเห็นแก่ผู้อื่น เห็นแก่ส่วนรวมในภายหลัง เช่นเดียวกับโรส ออฟ ชารอน ที่ได้เปลี่ยนจากความเห็นแก่ตัวไปเป็นความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับมวลมนุษย์ และสามารถรู้จักตนเองได้เช่นเดียวกับเธอ หลังจากที่พวกเขา รู้จักตนเองดีแล้ว พวกเขา ก็รวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและช่วยกันเปลี่ยนแปลงแก้ไขสังคมของพวกเขาให้ดีขึ้น โดยไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่นและไม่หวังผู้อื่นตลอดจนพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ อีกต่อไป

แต่ถึงแม้ตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยเฉพาะบรรดาผู้อพยพส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองตามแนวของจิม เกลซี แต่ก็ยังมีตัวละครบางคนที่ยังไม่รู้จักตนเองในลักษณะดังกล่าวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตัวละครเหล่านั้นยังเป็นผู้ที่ไม่รู้จัก "คนที่แท้จริง" ของตน ซึ่งเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น ตามศาสนปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลที่ว่ามนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกันเป็นพี่น้องกันเพราะต่างก็เป็นส่วนหนึ่งในจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน ตัวละครที่วุ่นได้แก่บรรดาเจ้าของที่ดินซึ่งกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบพวกผู้อพยพหรือใจจืดใจดำขับไล่ผู้เช่าที่ดินออกจากที่ดินของตนไปตายคาบหน้า ถนนขับริดแตรีกเตอร์และคนขายของในไร่ที่ไม่เป็นตัวของตัวเองตกอยู่ภายใต้การบงการหรือค่านิยมของผู้อื่น และบรรดาผู้ช่วยนายอำเภอที่คอยติดตามรังควานบรรดาผู้อพยพทั้งหลายไม่ให้ตั้งหลักแหล่งทํามาหากินอย่างปกติสุข คนประเภทนี้เป็นคนที่น่าสงสารมากกว่าน่าเกลียดน่าชัง เพราะพวกเขายังไม่รู้จักตนเองและผู้อื่น และกระทำสิ่งต่าง ๆ ไปโดยที่ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ดังคำกล่าวของเกลซีที่กล่าวกับผู้ที่ทำร้ายเขาว่า เขา

ทำไปโดยที่ไม่รู้ว่าเขาได้ทำอะไรลงไป " You don' know hat you're a-doin'."

(Steinbeck. 1964 : 344)

สรุปแล้วก็คือ ตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็ค มีทั้งผู้รู้จักตนเองและไม่รู้จักตนเอง ตัวละครที่รู้จักตนเองเป็นตัวละครที่รู้จักตนเองในแนวทางของ ศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน ซึ่งภายหลังจากที่ได้รู้จักตนเองแล้วก็จะเป็นผู้ที่มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย และทั้งตนเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรืออิทธิพลของผู้อื่น

ส่วนตัวละครที่ยังไม่รู้จักตนเองในนวนิยายดังกล่าวนี้เป็นผู้แปลกแยกตนเองออกไปจากเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย เกลียดชังผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา นอกจากนั้น ยังมีตัวละครที่ไม่รู้จักตนเองบางคนที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง ยอมอยู่ใต้คำนิยามหรือการบงการของผู้อื่น

เมื่อนำแนวความคิดของสไตน์เบ็คในเรื่องการรู้จักตนเองไปเปรียบเทียบกับ การรู้จักตนเองในคริสต์ศาสนาแล้วก็จะเห็นข้อแตกต่างในประเด็นสำคัญคือ ผู้ที่รู้จักตนเองตามแนวความคิดของ สไตน์เบ็คซึ่งสอดคล้องต้องกันกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันเป็นผู้ที่ตระหนักว่าตนมีเทพภาพหรือ ความเป็นพระเจ้าอยู่ในตัว เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจ มีความสามารถที่จะทำอะไรได้ตามเจตจำนง ของตน จึงเป็นผู้ที่พึ่งตนเองได้ ไว้วางใจตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดจนพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใด ในขณะที่ผู้รู้จักตนเองอย่างดั่งแท้ในคริสต์ศาสนาจะตระหนักดีถึงความรู้ความสามารถที่จะทำอะไรต่าง ๆ ได้อย่างสิ้นเชิงหากปราศจากความช่วยเหลือของพระเป็นเจ้า เขาจะต้องพึ่ง พระองค์ในทุก ๆ เรื่องหรือทุก ๆ สิ่งที่เขากระทำ

นอกจากนี้ ยังมีข้อแตกต่างกันในประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ผู้ที่รู้จักตนเองใน ศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็ค ไม่เทศน์สอนผู้อื่น เพราะถือว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงสัจธรรมหรือความเป็นจริงได้ด้วยกันทุกคน ไม่ต้องอาศัยสื่อหรือคนกลางใด ๆ ในขณะที่ผู้รู้จักตนเองในคริสต์ศาสนายังคงเทศน์สั่งสอนผู้อื่น และถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญ

อย่างไรก็ตาม การรู้จักตนเองของตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

ซึ่งสอดคล้องกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่มีข้อละม้ายคล้ายคลึงกับการรู้จักตนเองในคริสต์ศาสนาในแง่ที่ว่า การรู้จักตนเองของเกซีซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายดังกล่าวเกิดจากการสนิทสนมกันเป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดหรือพระเจ้า เช่นเดียวกับในคริสต์ศาสนา และเมื่อเป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดหรือพระเจ้านั้นแล้วก็จะได้รับการเผยแผ่แสดงให้เห็นสัจธรรมหรือความเป็นจริงจาก "จิต" หรือพระเจ้า เช่นเดียวกับในคริสต์ศาสนา ต่างกันตรงที่ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดตามความเชื่อที่แตกต่างกันเท่านั้น และข้อละม้ายคล้ายคลึงกันที่สำคัญที่สุดของการรู้จักตนเองทั้งในศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน คริสต์ศาสนาและในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์ เบ็คก็คือนักที่รู้จักตนเองจะหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว และมีความรักตลอดจนความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความมุ่งหมายของการรู้จักตนเองในทั้งสามแนวทางดังกล่าวนี้ต่างก็มุ่งไปที่การสร้างเอกภาพและปรารถนาภาพในมวลมนุษยชาติด้วยกันทั้งสิ้น

3. ปรากฏภาพของมนุษย์

ปรากฏภาพของมนุษย์เป็นคำที่มีผู้นำมาใช้กันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วย การต่อสู้ทำลายล้างกัน แต่บางคนอาจจะไม่เข้าใจความหมายคำดังกล่าวอย่างถ่องแท้ นัก ความหมายตามรูปศัพท์ของคำว่าปรากฏภาพของมนุษย์ก็คือความเป็นพี่น้องกันของมนุษย์ ความเป็น พี่น้องกันของมนุษย์ดังกล่าวมิได้หมายถึงเฉพาะแต่ความเป็นพี่น้องกันในครอบครัวหนึ่งครอบครัวใด แต่ หมายถึงความเป็นพี่น้องกันของมนุษย์ทั้งมวล

ศาสนาต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็มีคำสั่งสอนที่จะทำให้มนุษย์รักและเมตตากันฉันพี่น้อง รวมทั้ง คริสตศาสนาและศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ประการหนึ่งละม้ายคล้ายกันคือ การสร้างปรากฏภาพในมวลมนุษย์ให้มนุษย์ทั้งหลายมีความรัก ความ เมตตาต่อกัน ละทิ้งความเห็นแก่ตัว มีความปรองดองสมานฉันท์กัน อันจะทำให้สังคมมนุษย์มีสันติสุข อันแท้จริง

สำหรับคริสตศาสนานั้นสอนว่า มนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน เนื่องจากสืบเชื้อสายมาจาก บรรพบุรุษเดียวกันคืออาดัมและอีฟ (Adam and Eve) ซึ่งเป็นมนุษย์คู่แรกที่พระเจ้าทรงสร้าง มา และในการสร้างดังกล่าวนี้ พระองค์ได้ทรงเนรมิตโลก จักรวาล และสรรพสิ่งทั้งปวงขึ้นมา เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ด้วย ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงต้องรักพระเจ้าผู้ทรงสร้างเขาและสรรพสิ่ง ทั้งหลาย และรักเพื่อนมนุษย์ที่เป็นพี่น้องของเขา และความรักนี้เองที่เป็นหัวใจของคริสตศาสนา และ พระเยซูเจ้าผู้ทรงเป็นพระศาสดาของศาสนาดังกล่าว ก็ได้สรุปบทบัญญัติและคำสั่งสอนของพระองค์ ไว้เพียงสองประการคือ จงรักพระเจ้าอย่างสิ้นสุดจิตใจ และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง (มก.12 : 29 - 31)

คริสตศาสนาสอนว่า เมื่อแรกเริ่มเดิมทีที่พระเจ้าผู้ทรงสร้างโลกและมนุษย์นั้น มนุษย์ ยังอยู่ในสภาพที่ไม่มีความผิดบาป ไม่มีความเห็นแก่ตัว มนุษย์จึงสามารถรักและเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า เป็น เจ้าและเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริง แต่เมื่อมนุษย์คู่แรกคืออาดัมและอีฟ ได้กระทำความผิดบาป (original sin) ด้วยการรับประทานผลไม้ต้องห้ามในสวนอีเดน (Eden) ซึ่งเป็นการชักชวน

คำสั่งของพระผู้เป็นเจ้าแล้ว มนุษย์จึงตกอยู่ในสภาพบาป เต็มไปด้วยความจองหองและความเห็นแก่ตัว แยกแยกหรือเหินห่างจากพระผู้เป็นเจ้าตลอดจนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แต่พระผู้เป็นเจ้าทรงรักมนุษย์และทรงปรารถนาจะให้มนุษย์ได้รับความรอด (salvation) นั่นคือการหันกลับมาคืนดีหรือกลับมาที่มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์และเพื่อนมนุษย์ของเขาเสียใหม่ พระองค์จึงทรงส่งพระบุตรของพระองค์คือพระเยซูคริสต์เสด็จมารับเอากายเป็นมนุษย์ในโลกนี้เพื่อไถ่บาปมนุษย์ และเพื่อให้มนุษย์ได้ตระหนักว่าพระผู้เป็นเจ้าทรงรักมนุษย์มาก ถึงกับทรงส่งพระบุตรของพระองค์มาเกิดเป็นมนุษย์ ทรงรับสภาพมนุษย์ทุกอย่างยกเว้นบาป ทรงรับความทุกข์ทรมาน และยอมพลีพระชนม์ชีพของพระองค์บนไม้กางเขนเพื่อช่วยให้มนุษย์หลุดพ้นจากบาป และสามารถเอาตัวรอดไปสวรรค์ได้

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ โดยอาศัยการไถ่บาปของพระเยซูคริสต์นั้น ได้ทำให้มนุษย์ที่แยกแยกหรือเหินห่างจากพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาไปอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบาปนั้น ได้สามารถกลับมาคืนดีกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาเสียใหม่ และมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์และเพื่อนมนุษย์ทั้งผองของเขาอย่างแท้จริง

พระผู้เป็นเจ้าทรงรักมนุษย์ทุกคน แม้แต่คนบาปหรือผู้ที่เกลียดชังพระองค์ ตั้งตัวเป็นศัตรูกับพระองค์ พระเยซูเจ้าผู้ทรงเป็นพระบุตรของพระเป็นเจ้าก็ได้ทรงสอนสาวกและคริสตชนทุกคนให้รักและเป็นหนึ่งเดียวกัน (ยน. 17 : 20 - 26) พระองค์ทรงสอนพวกเขาให้รักศัตรู และภาวนาอุทิศให้แก่ผู้ที่ข่มเหงรังแกพวกเขา (มธ. 5 : 43 - 44) พระองค์เองก็ได้ทรงภาวนาวิงวอนขอพระบิดาเจ้าให้โปรดยกโทษบรรดาผู้ที่จับพระองค์ไปทรมานและตรึงกางเขน (ลก. 23 : 34) นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงเล่านิทานเปรียบเทียบเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของคริสตชนทั่วไป คือเรื่องชาวสะมาเรียผู้ดี (The Parable of the Good Samaritan) โดยที่นิทานเปรียบเทียบดังกล่าวมีเนื้อหาที่สอนให้มนุษย์รักและช่วยเหลือกันโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แม้แต่ผู้ที่เป็นคนต่างชาติต่างศาสนา หรือผู้ที่เป็นศัตรูของตนอีกด้วย (ลก. 10 : 26 - 37)

พระเยซูเจ้าทรงสั่งสอนสาวกของมิให้ต่อสู้ศัตรูหรือใช้วิธีการอันรุนแรง ดังเช่นเมื่อยูดาส (Judas) ซึ่งเป็นสาวกที่ทรยศต่อพระองค์นำทหารและเจ้าหน้าที่มาจับพระองค์ นักบุญเปโตร ซึ่ง

เป็นสาวกที่อยู่ใกล้พระองค์ในขณะนั้นได้ชักดาบออกมาฟันคนหนึ่งใบบรรดาผู้ที่จะมาจับพระองค์นั้นถูกใบหูขาด พระองค์ก็ได้ตรัสบอกให้เก็บดาบใส่ฝักเสีย ทรงตรัสสอนด้วยว่า ผู้ที่ใช้ดาบก็จะต้องตายเพราะดาบ (มธ. 26 : 52)

ก่อนหน้านี้ พระองค์ได้ทรงเคยสั่งสอนบรรดาสาวกของพระองค์มาแล้วว่า อย่าใช้ระบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน แต่ให้รักและทำดีต่อคนชั่วหรือผู้ที่เป็นศัตรู (มธ. 5 : 38 - 44)

อย่างไรก็ตาม พระเยซูเจ้ามิได้ทรงนิ่งเฉยเมื่อทรงเห็นความอยุติธรรมหรือความชั่วร้ายเกิดขึ้นเฉพาะพระพักตร์ ดังเช่นที่ทรงประณามพวกกัมมัยราจารย์ และพวกฟาริสี ซึ่งเป็นพวกที่หน้าซื่อใจคดชอบทำบุญเอาหน้า และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างซนคเคร่งตามตัวอักษร แต่ขาดจิตารมณ์แห่งความรักความเมตตาอย่างแท้จริงต่อเพื่อนมนุษย์ พระองค์ทรงประณามบุคคลพวกนี้อย่างรุนแรงมากกว่าพวกคนเก็บภาษี และโสเภณีซึ่งเป็นที่รังเกียจของชาวยิวมากนัก (Koestline. 1970 : 89)

อาจกล่าวได้ว่าพระเยซูเจ้าทรงเป็นนักปฏิวัติสังคม ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ได้ทรงปฏิบัติต่อต้านการถือตามจารีตประเพณีอย่างเถรตรงตามตัวอักษรแต่ขาดจิตารมณ์แห่งความรักและความเมตตาอย่างแท้จริง จนถูกกลุ่มผู้ที่เสียผลประโยชน์คือพวกกัมมัยราจารย์ ฟาริสี และพวกนักบวชชั้นผู้ใหญ่คอยคิดกันกำจัดพระองค์ แต่พระองค์ก็ไม่เคยตอบโต้คนเหล่านั้นด้วยวิธีการรุนแรงดังเช่นที่พวกเขากระทำกับพระองค์ นอกจากทรงประณามพวกเขาอย่างรุนแรงดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น แต่ในส่วนลึกของดวงพระทัยของพระองค์แล้ว พระองค์ยังทรงเต็มไปด้วยความรักและความสงสารคนเหล่านั้น พระองค์อยากให้พวกเขากลับใจ การที่พระองค์ตรัสประณามพวกเขา นั้นมิใช่เพราะพระองค์ทรงเกลียดชังพวกเขา สิ่งที่พระองค์ทรงเกลียดชังนั้นคือความชั่ว โดยเฉพาะความหน้าซื่อใจคดของพวกเขาต่างหาก ความหน้าซื่อใจคดเป็นดังกล่าวนั้นนับเป็นบาปที่ละเอียดอ่อนที่สุดมากกว่าบาปใด ๆ และเป็นผลของความจองหอง ซึ่งนักเทวศาสตร์บางท่านกล่าวว่าเป็นรากเงาของบาปทั้งปวง (Koestline. 1970 : 89)

อาจกล่าวได้ว่า ทั้งคำสั่งสอนและพระกรณียกิจของพระเยซูเจ้าตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ในโลกนี้สรุปได้เพียงคำ ๆ เดียวคือ รัก นั่นคือรักพระเจ้าเป็นเจ้าด้วยสิ้นสุดจิตใจ และรัก

เพื่อนมนุษย์เหมือนหนึ่งรักตัวเองดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

หลังจากที่พระเยซูเจ้าได้สิ้นสุดภารกิจในโลกนี้และเสด็จกลับสู่สวรรค์แล้ว บรรดาสานุศิษย์ของพระองค์ก็ได้นำข่าวดีเรื่องความรักของพระผู้เป็นเจ้าไปประกาศเผยแผ่ในประเทศต่าง ๆ ท่านเหล่านั้นได้สอนย៉ำถึงเรื่องความรักดังกล่าว และในบทกฎหมายของสานุศิษย์คนสำคัญ ๆ ของพระองค์เช่นนักบุญเปโตร เปาโล ยอห์น และยากอบ ก็ล้วนแล้วแต่เน้นถึงคำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์เจ้าในเรื่องความรักด้วยกันทั้งสิ้น เช่นในจดหมายต่าง ๆ ของนักบุญเปาโล ที่มีไปถึงคริสตชนในที่ต่าง ๆ นั้น ท่านได้ย้ำเตือนถึงคำสั่งสอนของพระเยซูเจ้าในเรื่องการรักเพื่อนมนุษย์เหมือนหนึ่งรักตัวเอง (รม.13 : 8 - 10), (กพ.5 : 13 - 14) ท่านได้สั่งสอนบรรดาคริสตชนทั้งหลายให้มีความรักอย่างจริงจัง รักกันและกันฉันพี่น้อง ยกย่องให้เกียรติผู้อื่นมากกว่าตนเอง และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (รม.12 : 9 - 16) ให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน (2 คร.8 : 1 - 15) อย่าเย่อหยิ่งจองทอง (1 คร. 10 : 12)อย่าคุยโวโอ้อวด (1 คร. 3 : 21) และอย่าถือว่าตนฉลาด (รม.12 : 16) อย่าตัดสินผู้อื่น กล่าวโทษผู้อื่น กระทำให้ผู้อื่นช่นช่องหมองใจ หรือเป็นตัวอย่างไม่ดีแก่ผู้อื่น (รม.14 : 4 - 21) ให้มีความรัก ความเมตตา และให้อภัยกัน (อฟ.4 : 32), (2 คร.2 : 5 - 8) ให้กลับคืนดีกันเสีย (2 คร.5 : 18) ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลศัตรู หรือแสดงเมตตาจิตต่อเขา ให้ศิลาให้พรเขา และเอาชนะความชั่วด้วยความดี (รม.12 : 14 - 21) อย่าเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองแต่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (1คร.10 : 24), (ฟป.2 : 4) และกระทำการต่าง ๆ เพื่อความพึงใจแก่ผู้อื่น มิใช่เพื่อความพึงพอใจของตนเอง (รม.15 : 1 - 2) เป็นต้น

บทสอนที่สำคัญที่สุดของนักบุญเปาโลในเรื่องมราครภาพของมนุษย์ก็คือ ท่านสอนว่ามนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน มนุษย์ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เปรียบเสมือนอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเดียวกันซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน อวัยวะในร่างกายแม้จะมีหลายส่วนแต่ก็รวมเป็นร่างกายเดียวกัน อวัยวะแต่ละส่วนถึงแม้จะมีหน้าที่ต่างกันแต่ก็ทรงคุณค่าและมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แม้แต่อวัยวะส่วนที่เราเห็นว่าอ่อนแอที่สุดก็เป็นส่วนที่ร่างกายจะขาดเสียมิได้ ถ้าอวัยวะหนึ่งเจ็บป่วยอวัยวะทั้งหมดก็พลอยเจ็บป่วยไปด้วย ถ้าอวัยวะหนึ่งได้รับเกียรติ อวัยวะทั้งหมดก็พลอยชื่นชมยินดีไปด้วย

ด้วยเหตุนี้มนุษย์ทุกคนจึงต้องรักและเป็นหนึ่งเดียวกัน นักบุญเปาโลเห็นความสำคัญของคำสั่งสอนของท่านเรื่องนี้มาก ถึงกับได้สอนคริสตชนดังก้าวถึงสองครั้งในจดหมายที่ท่านมีไปถึงคริสตชนชาวโรมัน (รม. 12 : 4 - 8) และจดหมายที่ท่านมีไปถึงคริสตชนชาวโครินธ์ (1 คร. 12 : 12 - 31) นอกจากนี้ท่านยังได้กล่าวสอนท่านเองนี้อีกหลายครั้งในจดหมายของท่านที่มีไปถึงบรรดาคริสตชนในที่ต่าง ๆ อีกหลายฉบับ (อฟ. 2 : 16, อฟ. 4 : 4 - 25, อฟ. 5 : 4 - 25, อฟ. 5 : 30, กส. 2 : 17 - 19)

นอกจากนักบุญเปาโลแล้ว นักบุญท่านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวนามมาแล้วข้างต้นคือนักบุญเปโตร ยากอบ และยอห์น ก็ได้เขียนจดหมายไปสั่งสอนบรรดาคริสตชนโดยย้าถึงเรื่องความรักเช่นกัน โดยเฉพาะนักบุญยอห์นนั้นได้กล่าวไว้ในจดหมายของท่านนั้นว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงเป็นความรัก (ยน. 4 : 8) นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวด้วยว่า ผู้ที่ไม่รักเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นพี่น้องของตนที่เขามองเห็นได้แล้วก็ไม้อาจที่จะรักพระผู้เป็นเจ้าที่เขาไม่เห็นได้เลย (1 ยน. 4 : 20)

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า คริสตศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นในเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ เนื่องจากคริสตศาสนาสอนว่ามนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน และสอนให้มนุษย์ทุกคนรัก ให้อภัย และเป็นหนึ่งเดียวกัน

สำหรับศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันนั้นก็คล้าย ๆ กับคำสอนของคริสตศาสนา กล่าวคือ ศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันเน้นในเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ โดยที่ศาสนปรัชญาดังกล่าวสอนว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน มนุษย์จึงเป็นพี่น้องกันเนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน มีความสัมพันธ์และความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด มนุษย์ทุกคนจึงจะต้องรักและเป็นหนึ่งเดียวกัน (Emerson. 1968 : 196 - 211)

ในแง่ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันและคริสตศาสนามีความคล้ายคลึงกันมาก มีข้อแตกต่างอย่างสำคัญในประเด็นที่ว่า ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในคริสตศาสนานั้น มีศูนย์กลางหรือจุดรวมอยู่ที่พระผู้เป็นเจ้า ส่วนความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สัน นั้นมีศูนย์กลางหรือจุดรวมอยู่ที่วิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลที่เป็นจิตวิญญาณของมนุษย์ทุกคนมารวมกัน และภราดรภาพของมนุษย์สำหรับศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันนั้นเป็นสิ่งที่

สามารถสร้างได้เกิดขึ้นโดยมนุษย์นี้เอง มิต้องอาศัยพระเจ้าที่ไถน และภราครภาพอันแท้จริงของมนุษย์ตามความเชื่อในคริสตศาสนานั้นเกิดขึ้นได้โดยอาศัยพระพรหทาน (grace) หรือพระมหากรุณาธิคุณของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า กล่าวคือ พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาให้รักและเป็นหนึ่งเดียวกัน หลังจากที่มีมนุษย์คู่แรกกระทำบาปกำเนิด มนุษย์ก็เหินห่างจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขา แต่อาศัยการไถ่บาปของพระเยซูคริสต์ ทำให้มนุษย์สามารถกลับคืนดีและสามารถมีความรักและความ เป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์และเพื่อนมนุษย์ของเขาเสียใหม่

นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างระหว่างศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สัน และคริสตศาสนาอีก ประเด็นหนึ่งคือ ศาสนาปรีชาของเอ็มเมอร์สันนั้นมิได้เห็นเพียงแต่ว่ามนุษย์ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกัน และกันเท่านั้น แต่ยังเห็นว่าสัตว์และสรรพสิ่งต่าง ๆ หัวสากลจักรวาลต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันร่วมกับมนุษย์ในจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลนั้นด้วย เพราะฉะนั้น ภราครภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวกันในศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันจึงครอบคลุมไปถึงสัตว์และสรรพสิ่งทั้งมวลด้วย แต่สำหรับคริสตศาสนานั้น ถึงแม้สัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งสร้างและแผนการของพระเจ้า เช่นเดียวกับมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ดี สิ่งทีประเสริฐ ดังที่มีจารึกไว้ในพระคัมภีร์ว่าพระเจ้าทรงเห็นว่าทุกสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างมานั้นดี (ปฐม. 1 : 4 : 25) และคริสตศาสนาบางนิกายเช่นนิกายออร์ทอดอกซ์ (Orthodox) เห็นความสำคัญของสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลาย และสรรพสิ่งทั้งหลายถึงขนาดมีการภาวนาอธิษฐานเพื่อความรักของบรรดาสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายหัวสากลจักรวาลด้วยก็ตาม (โอลีเวอร์ คลีเมนต์. 2528 : 11 - 13) แต่คริสตศาสนา นิกายอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้วเห็นว่าถึงแม้สัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายจะเป็นสิ่งสร้างที่ดีที่ประเสริฐของพระเจ้าก็จริงอยู่ แต่พระเจ้าก็ทรงมีแผนการที่จะให้มนุษย์เป็นนายครอบครองสัตว์ และสรรพสิ่งเหล่านั้น (ปฐม. 1 : 26) ซึ่งก็รวมความว่าให้มนุษย์ใช้สอยได้ตามความเหมาะสม ด้วย เพราะฉะนั้นคำสอนของนักบุญเปาโลที่ว่าทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งในร่างกายเดียวกันซึ่งเรียกว่า พระกายทิพย์ของพระคริสต์เจ้านั้น จึงไม่ครอบคลุมไปถึงสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลนี้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ แล้วจะเห็นได้ว่าคำสอนดังกล่าวของท่านนักบุญ และศาสนปรีชาของ เอ็มเมอร์สันที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณ

สากลคงเกี่ยวกันนั้นมีความละม้ายคล้ายคลึงกันมาก

สรุปแล้วก็คือ ทั้งศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาต่างก็เน้นเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ โดยสอนให้มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ว่าศูนย์กลางและขอบข่ายของความรักและความหนึ่งเดียวกันนั้นไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ศูนย์กลางของความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันนั้นอยู่ที่จิตวิญญาณดวงใหญ่ หรือวิญญาณสากลซึ่งเป็นวิญญาณของมนุษย์ทุกคนมารวมกัน แต่ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในคริสตศาสนามีศูนย์กลางอยู่ที่พระผู้เป็นเจ้า ขอบข่ายของความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันนั้นครอบคลุมไปถึงสัตว์และสรรพสิ่งทั้งมวล ในขณะที่คริสตศาสนานั้นถึงแม้จะสอนให้มนุษย์รักและเมตตาสัตว์และใช้สัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายที่พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างมานั้นอย่างดีและมีคุณค่าที่สุด แต่ก็มิได้สอนว่ามนุษย์อยู่ในฐานะเดียวกันกับสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลาย หรือสอนว่ามนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกับสัตว์และสรรพสิ่งเหล่านั้นเลย และข้อแตกต่างที่สำคัญในเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ระหว่างคริสตศาสนาและศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันอีกประการหนึ่งก็คือ คริสตศาสนาสอนว่าความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือภราดรภาพของมนุษย์เกิดขึ้นโดยอาศัยพระผู้เป็นเจ้า โดยมีมนุษย์เป็นผู้ร่วมมือกับพระพรหมทานของพระองค์ ในขณะที่ศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันเชื่อว่าสิ่งต่างกล่าวก่อเกิดขึ้นโดยมนุษย์ทั้งหลายนี้เอง มิได้อาศัยพระเจ้าที่ไหนเลย

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ผู้ประพันธ์คือจอห์น สไตน์เบ็ก ได้นำแนวความคิดทางศาสนาทั้งของศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาดังกล่าวข้างต้นมาสอดแทรกไว้ในนวนิยายดังกล่าว โดยเฉพาะศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน ซึ่งสไตน์เบ็กได้กำหนดให้ตัวละครสำคัญผู้หนึ่งคือสาคูคุดจิม เกซี่ เป็นผู้เผยแพร่ศาสนปรัชญาดังกล่าวในหมู่คนยากไร้ทั้งหลาย ให้เขาเหล่านั้นมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อที่จะสามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ในสังคมที่เต็มไปด้วยการกดขี่ขูดรีด การเอารัดเอาเปรียบ โดยเฉพาะจากบรรดานายทุน หรือเจ้าของไร่นาขนาดใหญ่ทั้งหลายที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัวและความโลภโมโหสิ้น ซึ่งคนยากไร้เหล่านั้นส่วนใหญ่มิมีความรักและช่วยเหลือกันและกันเป็นอย่างดีในสภาพการณ์ที่เลวร้ายนั้น

ในขณะที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกานั้น สังคมอเมริกันก็เป็น

เช่นเดียวกับสังคมมนุษย์โดยทั่วไปทุกยุคทุกสมัยกล่าวคือ มีทั้งคนที่มีความรัก ความเมตตา ช่วยเหลือ
 เจือจานผู้อื่น และคนที่คูหมิ่นเกลียดชังผู้อื่น เห็นแก่ตัว เอาตัวเอาเปรียบหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น ด้วย
 เหตุนี้ตัวละครในนวนิยาย The Grapes of Wrath ซึ่งจำลองมาจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
 ในสังคมอเมริกันยุคนั้นจึงมีตัวละครทั้งประเภทที่รักและช่วยเหลือผู้อื่น และประเภทที่เห็นแก่ตัว เบียด
 เบียดผู้อื่น ตัวละครที่มีความรัก ความเมตตาต่อผู้อื่นนั้นมีอยู่มากมายในนวนิยายดังกล่าว โดยเฉพาะ
 บรรดาตัวละครสำคัญของเรื่องที่เป็นคนยากไร้ เช่นครอบครัวโจค สารัตถุมิม เคซี่ และบรรดาผู้
 อพยพอื่น ๆ ส่วนใหญ่ซึ่งมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกัน คนขับรถบรรทุกซึ่งเสี่ยงต่อการถูกนาย
 จ้างไล่ออกด้วยการรับหอมโดยสารไปด้วย สามีมารยาที่ชายของอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 66 ซึ่ง
 ยอมขาดทุนด้วยการขายขนมกึ่งที่มีราคาแถวละ 15 เซนต์ด้วยราคาเพียง 10 เซนต์ และชายลูก
 กวาคซึ่งมีราคาเม็ดละ 5 เซนต์ ด้วยราคาเพียงสองเม็ดต่อ 1 เซนต์ให้แก่ครอบครัวผู้อพยพรายหนึ่ง
 ที่มีเงินไม่พอซื้อของดังกล่าว และคนขับรถบรรทุกสองนายที่เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวและชำระค่ากาแฟ
 และขนมพายคนละ 50 เซนต์ โดยไม่ยอมรับเงินทอน ในขณะที่กาแฟและขนมพายนั้นมีราคาเพียง 15
 เซนต์เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการชดเชยรายได้ที่สามีมารยาต้องสูญเสียไปจากการขายของต่ำ
 กว่าราคาให้แก่ผู้อพยพที่มีเงินไม่พอซื้อของนั้น รวมทั้งเจ้าของไร่ขนาดย่อมบางคนที่มีความเห็นอก
 เห็นใจผู้อพยพและพยายามช่วยเหลือคนเหล่านั้นด้วยการชักชวนไปทำงานด้วยค่าจ้างที่เป็นธรรม
 แต่ในที่สุดก็ต้องยอมจำนนต่อการบีบบังคับของสมาคมการเกษตรที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบรรดา
 เจ้าของไร่ขนาดใหญ่ที่ให้อภัยค่าจ้างลงเท่ากับพวกตน

ชะตากรรมและความยากลำบากที่บรรดาผู้อพยพประสบร่วมกันทำให้พวกเขามีความรัก
 และเอื้ออาทรต่อกัน โดยเฉพาะครอบครัวโจคนั้น มีความรักความเมตตาต่อผู้อื่นเป็นพิเศษ จนถึง
 ขนาดแม่โจคกล่าวด้วยความภาคภูมิใจเมื่อคราวที่เคซี่ขอร่วมเดินทางไปด้วยว่า นางไม่เคยได้ยินได้
 ฟังมาก่อนเลยว่ามีพวกโจคคนใดไม่ยอมให้อาหารที่พัก หรือรับคนเดินทางไปด้วย เมื่อถูกขอร้องจาก
 ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม ...I never heerd tell of no Joads....ever refusin' food an'
 shelter or a lift on the road to anybody that asked..." (Steinbeck.
 1964 : 89)

นอกจากนี้ ครอบครัวโจดยังได้มีความเอื้ออาทรและพยายามให้ช่วยเหลือครอบครัวผู้อพยพอื่น ๆ เท่าที่จะพอช่วยได้ เช่นช่วยเหลือเจ็จจอนครอบครัววิลสัน (the Wilsons) ซึ่งตกอยู่ในฐานะที่ย่ำแย่กว่าพวกตน ซึ่งในการนี้ครอบครัววิลสันก็ไม่อยากให้ครอบครัวโจดต้องมีการเพิ่มขึ้น แต่แม่โจดก็ปลอบใจพวกเขาว่าพวกเขาไม่ได้เป็นภาระแก่ครอบครัวของนางแต่ประการใด ต่างคนต่างก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มิใช่ใครจะช่วยเหลือใครอยู่ฝ่ายเดียว "You won't be no burden. Each'll help each..." (Steinbeck. 1964 : 131)

เหตุการณ์ตอนหนึ่งที่แสดงว่าแม่โจดมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นเป็นอย่างมาก ถึงแม้ครอบครัวของนางเองอยู่ในสภาวะย่ำแย่เต็มที่แล้วก็ตาม ก็คือตอนที่แม่โจดแบ่งสตูให้พวกเด็ก ๆ รับประทานทั้ง ๆ ที่สตูที่เตรียมไว้ นั้นแทบไม่พอแบ่งให้คนในครอบครัวของนางรับประทานกันอย่างทั่วถึงอยู่แล้ว นางให้เหตุผลเพียงสั้น ๆ แก่สมาชิกครอบครัวของนางถึงเรื่องนี้ว่า นางไม่สามารถไล่เด็กที่หิวโหยเหล่านั้นไปได้ "I can't send 'em away," (Steinbeck. 1964 : 229)

ครอบครัวโจดมีความเอื้ออาทรและพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือครอบครัวผู้อพยพอื่น ๆ เท่าที่พอจะช่วยได้อยู่เสมอมา โดยเฉพาะแม่โจดนั้นนอกจากจะพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระหว่างบรรดาสมาชิกครอบครัวของนางเองแล้ว ยังพยายามที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับครอบครัวอื่น ๆ อีกด้วย เป็นต้น ในตอนท้ายของเรื่องซึ่งแม่โจดรู้และเข้าใจสัจธรรมของจิม เคชี ที่ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันก็แล้ว นางได้เห็นว่าครอบครัวอื่นก็เท่ากับเป็นครอบครัวของนางเองด้วย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือนางเห็นว่ามนุษยชาติทั้งหมดเป็นครอบครัวเดียวกัน ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องประสบชะตากรรมเดียวกันเช่นครอบครัวเวนไรท์ (the Wainwrights) ที่ต้องอพยพไปอยู่ในรถตู้และเผชิญภาวะน้ำท่วมร่วมกัน เปรียบเสมือนผู้ที่ร่วมอาศัยอยู่ในเรือลำเดียวกัน ไม่สามารถจะทอดทิ้งกันไปได้ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้พวกเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้นที่สุด

แม่โจดเป็นผู้ที่รักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นชีวิตจิตใจ ในขั้นแรกนางพยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัวของนางก่อน นางพยายามต่อสู้ขัดขวางทุกวิถีทางมิให้ครอบครัวของนางแตกแยกท่ามกลางความยากลำบากนานัปการ แต่หลังจากที่แม่โจดรู้จักตนเอง

และตระหนักถึงศาสนาปรัชญาของเขารู้ว่า ทุกคนไม่มีวิญญาณของตนเอง แต่ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของ วิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน ดังที่ทอมบอกกับนางแล้วว่า "... a fella ain't got a soul of his own, but on'y a piece of a big one..." (Steinbeck. 1964 : 374) นาง ก็มีได้เพียงแต่ที่จะมุ่งสร้างเอกภาพภายในครอบครัวของนางเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและแผ่ความรักความเมตตาไปยังมนุษยชาติทั้งมวลที่ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันอีกด้วย นางจึงกล่าวกับนางเวนไรท์ว่านางเคยคิดถึงครอบครัวของนางเป็นลำดับแรก แต่ตอนนี้เป็นคนใดก็ได้ทั้งสิ้น "...Use' ta be the fambly was fust. It ain't so now. It's anybody..." (Steinbeck. 1964 : 397)

และด้วยเหตุนี้เอง ในตอนท้ายของเรื่อง นางจึงบอกโรส ออฟ ชารอน ด้วยสายตาให้อุทิศ บ้านมาจากทรวงอกของเธอให้ชายผู้หนึ่งที่กำลังจะอดตายคัมประหังชีวิต เนื่องจากนางตระหนักแล้วว่า เขาผู้นั้นมิใช่ใครอื่นไกลที่ไหน ที่แท้แล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณดวงใหญ่ร่วมกับนาง โรส ออฟ ชารอนและเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ ทุกคน ซึ่งโรส ออฟ ชารอน ก็ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง นับ เป็นการกระทำครั้งแรกของเธอที่หลุดพ้นออกจากความเห็นแก่ตัวอย่างแท้จริงตามหลักการเรื่อง ภราดรภาพของมนุษย์ที่เอซีได้พร่ำสอน

นอกจากครอบครัวโจคแล้ว ครอบครัวผู้อพยพอื่น ๆ ก็เป็นครอบครัวที่มีหัวใจไมตรีที่ดีต่อกัน เป็นส่วนใหญ่ เช่น ครอบครัววิลสันที่ให้ครอบครัวโจคยืมกระโถมให้ปลูกถั่วจนตายในนั้น ครอบครัวเวนไรท์ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขอย่างใกล้ชิดเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกันกับครอบครัวโจค ครอบครัวที่เอื้อเฟื้อให้ครอบครัวโจคตั้งที่พักใกล้ ๆ ตน และครอบครัวที่เชิญชวนทอมรับประทาน อาหารเช้าและไปทำงานร่วมกับพวกคนทั้งที่รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะทำให้พวกเขาเหลือวันที่จะ มีงานทำน้อยลงเป็นต้น

ครอบครัวผู้อพยพส่วนใหญ่เห็นอกเห็นใจและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดี เพราะพวกเขา ต่างก็มีหัวอกอันเดียวกัน ถูกขับไล่จากเจ้าของที่ดินไปตายเอาดาบหน้าเหมือนกัน และในระหว่าง ที่เดินทางอพยพไปหางานทำนั้นพวกเขาต่างก็ประสบความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส ถูกกดขี่ เอาเปรียบเปรียบจากพ่อค้า ถูกคูหมีนเกลียดชังจากชาวเมืองต่าง ๆ ตลอดทางที่ผ่านไป ถูก

รังความอย่างไม่ยอมเลิกราจากบรรดาเจ้าหน้าที่ และถูกกระหน้าซ้ำเติมจากภัยธรรมชาติคือ ภาวะน้ำท่วมเช่นเดียวกัน ในตอนแรกเริ่มของการอพยพนั้น พวกเขายังคำนึงถึงการสูญเสียที่ดิน และบ้านช่องของพวกเขาในแบบที่ว่าการสูญเสียนั้นเป็นการสูญเสียส่วนบุคคลหรือของใครของมัน ต่อมาความรู้สึกถึงการสูญเสียดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นความรู้สึกสูญเสียร่วมกัน มิใช่ความสูญเสียของ "ฉัน" แต่เป็นความสูญเสียของ "เรา" หรือเปลี่ยนจากคำพูดที่ว่า "I lost my land." เป็น "We lost our land." (Steinbeck. 1964 : 133) ความรู้สึกแห่งการสูญเสียร่วมกันนี้ ทำให้พวกเขามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสนิทสนมสัมพันธ์กันฉันพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน ดังที่สไตน์เบ็คได้บรรยายไว้ในบทแทรกว่า ...And now the group was welded to one thing, one unit... (Steinbeck. 1964 : 177) ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันด้วยความสุภาพอ่อนหวาน มีความเอื้ออาทรห่วงใยในทุกข์สุขของกันและกัน ยามทุกข์ก็ร่วมทุกข์กัน ยามสุขก็สุขร่วมกัน ตกเย็นลงก็มีการล้อมวงพูดคุยซักถามความเป็นมาเป็นไปของกันและกันมีการเล่นดนตรีและเล่นิทานหรือตำนานของบรรพบุรุษกันอย่างเพลินเพลินสนุกสนาน บางคนพอมีเงินหน่อยก็ไปซื้อเหล้ามาดื่มกันเป็นที่ครึกครื้นและเป็นกันเอง ท่ามกลางบรรยากาศเช่นนี้ความรู้สึกแห่งภราดรภาพก็ทวีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ลูก ๆ ของแต่ละครอบครัวก็เป็นเหมือนลูกของทุก ๆ คน เมื่อมีเด็กคนใดเล่นซุกซนตามประสาเด็กและเกิดพลัดหลงหายไปก็จะมีผู้พหพยพด้วยกันที่ไปเจอจะเจอนำมาส่งคืนให้โดยไม่ต้องให้อะไร และถ้ามีเด็กเกิดใหม่ในค่ายบรรดาผู้พหพยทั้งหลายก็จะพร้อมใจกันมอบเสื้อผ้าและของใช้สำหรับเด็ก ตลอดจนช่วยกันตั้งชื่อและมอบเด็กวันเกิดให้ด้วย นอกจากนั้น ถ้าผู้พหพยคนใดปล่อยให้ลูก ๆ ของตนอยากหิวโหยก็จะถูกตำหนิ ดังที่คณะกรรมการค่ายนางหนึ่งได้กล่าวตำหนิผู้พหพยซึ่งเป็นคณะกรรมการค่ายด้วยกันนางหนึ่งที่ไม่ยอมไปซื้อเชื้ออาหารที่ร้านขายของชาวในบริเวณค่าย ทั้ง ๆ ที่ผู้พหพยทุกคนมีสิทธิที่จะซื้อเชื้อได้คนละ 5 ดอลลาร์ และถ้ามีงานทำเมื่อไรก็ควรนำมามากินคณะกรรมการค่ายในภายหลังว่า "How come you let your girls get hungry?" (Steinbeck. 1964 : 281) ซึ่งสิ่งนี้ก็เป็นประจักษ์พยานยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า ผู้พหพยทุกคนมีความรู้สึกเสมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน ลูกของครอบครัวหนึ่งก็เหมือนกับลูกของทุกคนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และยิ่งกาลเวลาผ่านไปเนิ่นนานมากเท่าไร

ความรู้สึกที่ว่าทุกคนเสมือนหนึ่งอยู่ในครอบครัวเดียวกันหรืออยู่ในเรือลำเดียวกันก็ยังมีมากขึ้นเท่านั้น ดังที่นางเวนไรท์กล่าวยืนยันดังกล่าวกับแม่โจค และแสดงความเชื่อมั่นว่าด้านางต้องประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อน แม่โจคก็จะช่วยเหลือนางเช่นเดียวกับที่นางได้ให้ความช่วยเหลือแม่โจค ดังคำพูดของนางที่ว่า "...Ever's body in the same wagon. S'pose we was down. You'd a give us a han'." (Steinbeck. 1964 : 397) ด้วยเหตุที่คนจนช่วยเหลือกันไม่ทอดทิ้งกันนี้เอง แม่โจคจึงได้มีความมั่นใจเป็นอย่างยิ่งนักว่าทุกคนจนอย่างพวกนางคือประชาชนที่จะดำรงคงอยู่ตลอดไป เพราะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนสามารถดำรงชีพอยู่ต่อไปได้ท่ามกลางสภาพการณ์ที่แร้นแค้นทุกข์ยากอย่างแสนสาหัส ผิดกับพวกคนมั่งมีที่เห็นแก่ตัว แม้แต่ที่ว่างบนรถบรรทุกก็ยังไม่ให้รับผู้ขอโดยสารไปด้วย โดยป้ายประกาศไว้ที่กระจกรถว่า No riders คนพวกนี้สักวันหนึ่งจะต้องถูกกลืนกลานล้างผลาญทรัพย์สินสมบัติที่อุตส่าห์สะสมมาด้วยความโลภความเห็นแก่ตัวจนหมดสิ้น ขณะที่เขามิชีวิตอยู่เขาก็อยู่อย่างไม่มีความสุข เพราะความเห็นแก่ตัวและความโลภของเขาทำให้เขาไม่รู้จักพอ ไม่มีใครที่รักและมีความจริงใจต่อเขาอย่างแท้จริง เขาไม่ช่วยเหลือใครโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน และก็ไม่มีใครช่วยเหลือเขาด้วยความจริงใจ คนจนเท่านั้นที่จะเข้าใจ รักและช่วยเหลือคนจนด้วยกันด้วยน้ำใสใจจริงที่ไม่มีผลประโยชน์เกื้อหนุนแฝง ดังที่แม่โจคกล่าวว่า "Learnin' it all a time, ever'day. If you're in trouble or hurt or need - go to poor people. They're the only ones that'll help - the only ones." (Steinbeck. 1964 : 335)

นอกจากครอบครัวโจคจะมีแม่โจคที่รักและเสียสละต่อครอบครัว และต่อมาได้ขยายความรักความเสียสละนั้นออกไปสู่ครอบครัวใหญ่คือมนุษยชาติ และส่งผลให้โรส ออฟ ชารอนมีอุดมการณ์เช่นเดียวกับนางคิงที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีทอม โจคอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ดังกล่าวถึงแม้ทอมจะเป็นอดีตนักโทษฆ่าคนตาย แต่เขาก็เป็นผู้ที่มีความหวังโยและความรับผิดชอบต่อครอบครัว

เขาเป็นคนที่มีความรู้สึกนึกคิดสูงกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ และต่อมาเขาก็ได้กลายเป็นสาวกผู้สืบทอดเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพของมนุษย์ของจิม เคนี่ และนำเจตนารมณ์ดังกล่าวไปปฏิบัติให้เกิดผลขึ้นมา โดยที่สไตน์เบ็คได้กล่าวเป็นนัย ๆ ไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ว่า หอมโจคจะกลายเป็นผู้นำคนงานที่เป็นผู้อพยพทั้งหลายในภายหลัง โดยที่เขาจะชักนำผู้คนเหล่านั้นให้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นสหภาพแรงงานขึ้น เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับบรรดานายทุนทั้งหลาย เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าในสังคมอเมริกันโดยเฉพาะบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลายได้มีชีวิตที่มีเสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพอย่างแท้จริง ตามเจตนารมณ์ของจิม เคนี่ ซึ่งก็เป็นเจตนารมณ์ของบรรพชนอเมริกันผู้ร่างรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาด้วย (Tudor. 1987 : 5 - 66) เช่นกัน ในการนี้ หอมโจคได้แสดงเจตนารมณ์ดังกล่าวอย่างแน่วแน่กับแม่โจคเมื่อคราวที่เขาจะลาจากไปทำงานเพื่อครอบครัวยุติความทุกข์ตามอุดมการณ์ของจิม เคนี่ว่า เขาจะไปทุกหนทุกแห่งที่มีการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมในที่ประชาชนถูกข่มเหงรังแก และในที่บรรดาผู้ยากไร้และลูก ๆ ของพวกเขาต้องพากันอดอยากหิวโหย เพื่อช่วยให้คนเหล่านั้นได้มีอาหารและที่พักอาศัยตามสิทธิที่เขาพึงมีพึงได้จากหยาดเหงื่อแรงงานของพวกเขา

... I'll be all around' in the dark. I'll be ever'where -
wherever you look. Wherever they's a fight so hungry people can eat,
I'll be there...I'll be in the way guys yell when they're mad an'
I'll be in the way kids laugh when they're hungry an' they know
supper's ready. An'when our folks eat the stuff they raise an'live
in the houses they build - why, I'll be there...

(Steinbeck. 1964 : 374)

นอกจากตัวละครที่มีความรักมีการปฏิบัติต่อผู้อื่นอันพี่น้องดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีตัวละครสำคัญอีกผู้หนึ่งที่วันทีจะกล่าวถึง ณ ที่นี้เสียมิได้เลยคือ จิม เคนี่ เพราะจิม เคนี่ เป็นเจ้าของแนวความคิดหรือศาสนปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันเพราะต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของ

วิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของมันและกันนั่นเอง ในชั้นแรกจิม เคซี่
 จะเป็นนักอุดมการณ์มากกว่านักปฏิบัติ เขาเพียงแค่พร่ำสอนว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณใหญ่
 ดวงเดียวกัน ยังไม่ค่อยได้ปฏิบัติตามอุดมการณ์ ของเขาอย่างจริงจังเท่าไรนัก เขาเริ่มการก้าวไปสู่
 การทำให้อุดมการณ์ของเขามีผลในทางปฏิบัติครั้งสำคัญเมื่อเขาเสนอตัวเองให้เจ้าหน้าที่ที่จับไปขังคุก
 แทนทอมซึ่งต่อสู้ขัดขวางการจับกุมของเจ้าหน้าที่จนเกิดเหตุการณ์ซุลมุนวุ่นวายถึงขั้นเลือดตกยางออก
 และหลังจากที่เขาออกจากคุกแล้ว เขาก็ได้กลายเป็นผู้นำคนงานก่อการประท้วงนายจ้างที่จ่ายค่าแรง
 อย่างไม่เป็นธรรม และพยายามชักนำให้พวกเขาร่วมตัวกันต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมอย่างเต็ม
 ที่ ในที่สุด เขาก็ได้ยอมสละชีวิตของเขาเองเพื่อเพื่อนมนุษย์ โดยที่ก่อนตายเขาได้กล่าววาทะที่
 คล้ายคลึงกับพระคำรัสของพระเยซูคริสต์เจ้าที่ตรัสถึงบรรดาผู้ที่จับพระองค์ทรมานและตรึงกางเขน
 ว่าพวกท่านไม่รู้ว่าพวกท่านกำลังทำอะไร "You don' know what you're a - doin.'" (Steinbeck1964 : 344)

เหตุที่เคซี่กล่าวเช่นนั้น เพราะเขาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของ
 กันและกัน ดังนั้น ถ้าเรารักและเสียสละต่อผู้อื่นก็เท่ากับเรารักและเสียสละต่อตัวเราเอง ตรงกัน
 ข้าม ถ้าเราเกลียดชังและเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่นก็เท่ากับเราเกลียดชังและเบียดเบียนทำร้ายตัว
 เราเอง เคซี่ตระหนักดีว่า ผู้ที่กระทำร้ายเขาได้กระทำความผิดนั้นลงไปโดยไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์
 ถ้าหากเขารู้ว่าเขากำลังกระทำความผิดลงไปแล้ว เขาก็คงจะไม่ทำเช่นนั้นเป็นอันขาด

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath มีตัวละครที่เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่งจองหอง
 คุมหินเกลียดชังและปฏิบัติอย่างเลวร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ของตน หรือตัวละครที่มุ่งแสวงหาความ
 สำเร็จทางฐานะการเงินโดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่นอยู่ไม่น้อยเลยที่เดียว
 คนเหล่านี้ตามทัศนะของเคซี่แล้วก็คงเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่ยังไม่รู้ว่าพวกเขากำลังกระทำความผิดลงไป
 อาทิ เช่นพวกเจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคารและบริษัทรับจ้างของที่ดิน ที่สั่งยึดที่ดินซึ่งหลุดจากรองแล้ว
 และเจ้าของเดิมเข้าทำกินอยู่ เพื่อทำเป็นไร่นาขนาดใหญ่โดยใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี
 การเกษตรแผนใหม่ เพื่อให้ได้ผลผลิตและผลกำไรมาก ๆ โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อน
 ของบรรดาเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำกินเหล่านั้นรวมทั้งครอบครัวของพวกเขาที่จะต้องหมดทางทำ

มาหากินและต้องอพยพไปตระเวนล่าซากในท้องถนนอย่างแสนสาหัส และคนขับรถบรรทุกที่รับจ้าง
 ธนาคารและบริษัทเหล่านั้นก็จ่ายค่าจ้างวันละ 3 ดอลลาร์เพียงเพื่อมีเงินซื้ออาหารเลี้ยงดูครอบครัว
 ของตนครอบครัวเดียว แต่ต้องทำให้ครอบครัวเพื่อนบ้านของคนเป็นจำนวนหลายสิบครอบครัวต้อง
 พลัดถิ่นอาศัยที่อยู่และออกยอกทิวโหย ดังที่เกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำกินผู้หนึ่งได้บอกว่าเขาว่า "Nearly
 a hundred people on the road for your three dollars..." (Steinbeck, 1964
 : 32) นอกจากนี้หลังจากที่บรรดาเกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำกินได้อพยพออกจากที่ดินซึ่งเคยเป็นของ
 บรรพบุรุษของเขาแล้วก็ยังคงพบผู้คนที่ยากจนและอดอยาก เอารถเอาเปรียบ และข่มเหงรังแกพวกเขา
 มากมายเช่น พวกพ่อค้าของเก่าที่กดราคาซื้อเครื่องเรือนและสิ่งต่าง ๆ ที่บรรดาผู้อพยพไม่
 สามารถนำติดตัวไปได้ ในราคาที่ต่ำมากแล้วนำไปขายต่อด้วยราคาที่ต่ำกว่าหลายเท่าตัว
 บรรดาผู้คนตามรายทางที่ผู้อพยพเดินทางผ่านไปก็เกลียดชังและดูหมิ่นดูแคลนพวกผู้อพยพราวกับว่า
 พวกเขามีไข้คน คนเหล่านี้กล่าวว่าถ้าพวกผู้อพยพสามารถตั้งหลักแหล่งอยู่ในเมืองของตนได้แล้วก็จะ
 มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระภาษีอากรของคนให้มากขึ้น บรรดา
 เจ้าของไร่หรือสวนผลไม้ขนาดใหญ่ในแคลิฟอร์เนียที่จ้างพวกผู้อพยพทำงานในไร่ในส่วนของคน
 ด้วยอัตราค่าจ้างที่ถูกแสนถูกจนกระทั่งว่าทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำงานทั้งวันแล้วก็ยังได้รับค่าจ้าง
 แทบไม่พอเป็นค่าอาหารมื้อหนึ่ง นอกจากนั้นเจ้าของไร่หรือสวนผลไม้เหล่านี้ยังรีดเลือดจากบุ
 ด้วยการขายอาหารและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่บรรดาผู้อพยพที่เป็นคนงานของตนด้วยราคาที่แพง
 แสบแสบ ซึ่งคนที่น่าสงสารเหล่านี้ก็จำต้องซื้ออย่างไม่มีทางเลือก เนื่องจากตัวเมืองอยู่ห่างไกล
 ถ้าขับรถเข้าไปซื้อของในเมืองก็ไม่คุ้มค่าน้ำมันและเวลาที่ต้องเสียไป ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าของไร่
 หรือสวนผลไม้เหล่านี้ยังบีบบังคับบรรดาเจ้าของไร่หรือสวนผลไม้ขนาดเล็กโดยอาศัยมติของ
 สมาคมการเกษตรที่พวกตนเป็นสมาชิกและกุมอำนาจหรือกุมเสียงส่วนใหญ่อยู่ให้ลดอัตราค่าจ้าง
 ลงตามพวกตนอีกด้วย ซึ่งเจ้าของไร่หรือสวนขนาดเล็กเหล่านี้ต่อไปก็อยู่ไม่ได้ต้องถูกยึดไร่
 และสวนเพราะไปกู้หนี้ยืมสินจากบริษัทหรือบรรดาเกษตรกรรายใหญ่ และถูกกดราคารับซื้อผลิตผล
 ทางการเกษตร ถ้าไม่ยอมขายก็ไม่มีเงินใช้หนี้และผลิตผลการเกษตรเหล่านั้นต้องเน่าเสียไป
 ผลิตผลที่ขายไปด้วยราคาถูกเหล่านี้ถูกนำไปเข้าโรงงานผลิตเป็นอาหารกระป๋องหรืออาหาร

สำเร็จรูปซึ่งสามารถกำหนดราคาขายได้ตามใจชอบ เพราะสามารถเก็บไว้ได้นานโดยไม่เน่าเสีย จึงอาจกล่าวได้ว่าคนเหล่านี้กดขี่ขูดรีดหรือเอารัดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ทุกวิถีทางเลยทีเดียว นอกจากนี้ บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำนวนมากยังทำตัวเป็นเครื่องมือของนายทุน เจ้าของไร่หรือสวนผลไม้เหล่านี้โดยเข้าข้างและรับใช้บรรดานายทุนดังกล่าวอย่างออกหน้าออกตา โดยจัดขบวนรถจักรยานยนต์นำขบวนผู้อพยพไปทำงานในไร่หรือสวนของคนเหล่านั้น และคอยคุกคามข่มขู่มิให้บรรดาผู้อพยพรวมตัวกันก่อการประท้วงในเรื่องค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นก็คือ กล่าวหาพวกผู้อพยพที่ก่อการประท้วงว่าเป็น "พวกแดง" หรือคอมมิวนิสต์ จับกุมและทำลายคนเหล่านั้นจนบางครั้งถึงกับเสียชีวิต นอกจากนั้น ยังเผาทำลายค่ายผู้อพยพอย่างเหี้ยมโหดไร้มนุษยธรรมอีกด้วย เจ้าหน้าที่เหล่านี้แหละที่เป็นผู้เค็มเชื้อไฟแห่งความคับแค้นที่บรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลายมีอยู่ก่อนแล้วจากความอยุติธรรมในสังคมที่พวกเขาได้รับให้ถูกรุ่นมากยิ่งขึ้น และอาจลุกลามใหญ่โตจนถึงกับนำไปสู่การปฏิวัติทำลายล้างสังคมด้วยวิธีการอันรุนแรงต่อไปได้

นอกจากคนประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งเป็นผู้ที่ชักชวนทำลายภราดรภาพระหว่างมนุษย์ด้วยกันแล้ว ในบรรดาผู้อพยพเองก็มีผู้มีการกระทำในทำนองดังกล่าวอยู่บ้างเหมือนกัน อาทิ เช่นพวกอพยพที่นับถือศาสนานิกายพยานพระยะโฮวาห์ที่เคร่งศาสนาแบบพวกฟาริสี หรือพระสงฆ์ยิวในสมัยพระเยซูเจ้า กล่าวคือปฏิบัติตามบัญญัติของศาสนาอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษร แต่ขาดจิตราตรมแห่งความรักต่อเพื่อนมนุษย์ชอบยกตนข่มท่าน เห็นผู้อื่นเป็นคนบาป ไม่ว่าเขาจะทำอะไรก็ดูเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายไปหมด แม้แต่การเดินร่ำในงานรื่นเริงสังสรรค์กันในค่ายผู้อพยพ คนเหล่านี้ก็เห็นเป็นบาปหยาบเข้าสามานย์ ดังคำกล่าวของสมาชิกนิกายพยานพระยะโฮวาห์นางหนึ่งกล่าวกับโรส ออฟ ชารอน ถึงเรื่องการเดินร่ำในค่ายว่าการกระทำดังกล่าวเป็นบาป เป็นกิจกรรมที่ชั่วร้ายของปีศาจ "...This here was sin an' delusion an' devil stuff..."

"(Steinbeck. 1964 : 275) ในการนี้ นางได้อีกเรื่องบาปบุญคุณโทษมาสู่โรส ออฟ ชารอน จนกระทั่งหญิงสาวเกิดความตกใจกลัวจนหน้าซีดเป็นลม ซึ่งเป็นการส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อทารกในครรภ์ของเธอ การกระทำดังกล่าวของผู้นับถือศาสนานิกายพยานพระยะโฮวาห์นางนี้จึงเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายมากกว่าสิ่งที่นางเห็นว่าเป็นเรื่องบาปหยาบเข้ามากมายหลายเท่าตัว และนางก็มี

ได้คิดไปกว่าคนที่นางเห็นว่าเป็นคนบาป เช่นผู้จัดการค่ายผู้อพยพที่แสดงความไม่เชื่อในพระเจ้าออกมาอย่างเปิดเผยเลย ถ้าจะว่าไปแล้ว ผู้จัดการค่ายดังกล่าวยังนับว่าดีกว่านางมากเพราะเขารักและเห็นใจเพื่อนมนุษย์อย่างจริงใจ และพยายามช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความเป็นกันเองกับผู้อพยพในค่ายที่เขารับผิดชอบอยู่อย่างสุดความสามารถ

นอกจากผู้อพยพที่เป็นสมาชิกนิยายพยานพระยะโฮวาที่ดังกล่าไปแล้ว คนในครอบครัวใจตนเองหลายคนก็มีความเห็นแก่ตัวและมีการกระทำที่เป็นอุปสรรคขัดขวางหรือทำลายภราดรภาพระหว่างมนุษย์เช่นกัน อาทิเช่น คอนนี และโนอาห์ที่ติดช้อนน้อยแต่พอดัวหนีจากครอบครัวที่กำลังอยู่ในสภาพการดิ้นรนลำบากไปหาความสะดวกสบายที่อื่นตามลำพัง อัลก็แสดงออกถึงความเห็นแก่ตัวพอ ๆ กัน ด้วยการแสดงความปรารถนาที่จะแยกไปอยู่กันสองต่อสองกับคู่ครองของเขาที่ชื่อแอกกี (Aggie) โรส ออฟ ชารอน ซึ่งตลอดเวลาส่วนใหญ่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ไม่คำนึงถึงผู้อื่น แม้แต่น้องของตนเองก็สามารถที่จะแย่งอาหารกินได้ และทอมซึ่งถึงแม้จะแสดงเจตนารมณ์ว่าเขามีความรักเพื่อนมนุษย์และจะทำงานเพื่อบรรเทาคนที่ยากไร้ คนที่ถูกกดขี่ข่มเหงทั้งหลาย แต่ความรักและเจตนาดีของเขามีได้เพื่อแผ่ออกไปสู่มนุษยชาติทั้งหมดตามที่ควรจะเป็น เขามีความเกลียดชังบรรดาคนมั่งมีที่ถูกกดขี่ชู้ตริคเอารักเอาเปรียบจนยากไร้ตลอดจนบรรดาเจ้าหน้าที่ที่รับใช้คนเหล่านั้น และเห็นว่าการฆ่าคนเหล่านั้นก็เหมือนกับการฆ่าตัวตึงค์ ซึ่งเป็นสัตว์ที่น่าเกลียดน่าชังที่สุดสำหรับชาวอเมริกัน ดังคำพูดของเขาที่กล่าวว่า การที่เขาฆ่าเจ้าหน้าที่ที่สังหารเคซินั้น เขาไม่ได้คิดว่าเป็นสิ่งที่ผิดอะไรเลย และมิได้รู้สึกว่าการกระทำนั้นเลวร้ายยิ่งไปกว่าการฆ่าตึงค์ตัวหนึ่ง "...But this fella didn' do nothin' wrong. He don' feel no worse'n if he killed a skunk..." (Steinbeck. 1864 : 357)

ความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้เป็นอันตรายต่อภราดรภาพของมนุษย์อย่างที่สุด สงครามและการทำลายล้างกันในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างหมู่เหล่า เผ่าพันธุ์ แคว้น ประเทศ ศาสนาและลัทธิต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานอยู่บนความคิดทำนองเดียวกันนี้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปลุกฝังให้เกิดความเกลียดชังหรือการมุ่งร้ายหมายขวัญผู้อื่นนั้น ได้มีการปลุกฝังความรักซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นความรักความหลงอย่างผิด ๆ ต่อกลุ่มหรือพวกพ้องของตนเองไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทำให้เห็นผิดไปว่า

การฆ่าฟันทำลายล้างผู้อื่นที่เป็นศัตรูหรืออยู่ฝ่ายตรงกันข้ามกับกลุ่มหรือพวกพ้องของตนนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ผิดอะไรเพราะทำไปด้วยความรักพวกพ้อง รักหมู่คณะ ซ้ำร้ายยิ่งไปกว่านั้นบางคนแม้กระทั่งนักบวชบางรูปตลอดจนผู้ที่นับถือบางลัทธิยังปลุกฝังความเชื่อผิด ๆ ที่ว่าการฆ่าฟันทำลายล้างผู้ที่เป็ปฏิบัติหรือมีความเชื่อความคิดเห็นไม่ลงรอยกับตนนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องถึงามหรือได้บุญกุศลอีกด้วย เช่นพวกคอมมิวนิสต์ที่ขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ใหม่ ๆ นั้นจะมีการฆ่าฟันทำลายล้างชนชั้นที่เห็นว่าเป็นศัตรูโดยเฉพาะพวกศักดินา นายทุนและขุนศึกอย่างโหดเหี้ยม และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ในทางกลับกัน ในบางประเทศมีนักบวชบางรูปสอนศาสนิกชนแบบที่เป็นการชักตอคำสั่งสอนของศาสนาอย่างร้ายแรงว่าการฆ่าฟันพวกคอมมิวนิสต์ไม่เป็นบาป หรือในสมัยสงครามครูเสด ที่นักบวชบางรูปได้ยุยงส่งเสริมให้มีการกรีธาทัพไปฆ่าฟันทำลายล้างผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งตนเห็นว่าการกระทำที่เป็นศัตรูอย่างร้ายแรงอันไม่อาจจะอยู่ร่วมโลกเดียวกันได้อย่างสันติอีกต่อไป ทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายกันมากทั้งสองฝ่ายอยู่ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับร้อยปี แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ สงครามและการฆ่าฟันทำลายล้างกันในทำนองเดียวกันนี้ก็ยังเกิดขึ้นอยู่แทบทุกวันในเลบานอน ไอร์แลนด์เหนือ สหภาพโซเวียต และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งทั่วโลก

จากที่กล่าวมาแล้วนี้เราจะเห็นได้ว่าภราดรภาพของมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวละครสองประเภท ประเภทแรกเป็นตัวละครที่เป็นผู้อพยพทั่ว ๆ ไปที่มีความรักความเห็นใจกันโดยธรรมชาติกล่าวคือการที่ต้องประสบชะตากรรมที่ทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสร่วมกันนั้นได้ทำให้พวกเขาเกิดความเห็นอกเห็นใจกันและเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน ส่วนตัวละครอีกประเภทหนึ่งนั้นนอกจากจะเกิดความรักความเห็นใจเพื่อนมนุษย์ตามธรรมชาติหรือจากประสบการณ์ชีวิตที่ได้รับแล้ว ยังเกิดความรักและความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายด้วยอิทธิพลของศาสนปรีชาหรือคำสั่งสอนในเรื่องวิญญาณสากลของจิม เคซี่อีกด้วย ตัวละครประเภทดังกล่าวนอกจากตัวเคซี่เองแล้วยังมีแม่โจค โรส ออฟ ซารอน และทอมรวมอยู่ด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ภราดรภาพที่ตัวละครเหล่านี้โดยเฉพาะจิม เคซี่และทอม โจค มุ่งสร้างให้เกิดขึ้นนั้น แทนที่จะเป็นภราดรภาพในมวลมนุษย์ทั้งผองและสิ่งต่าง ๆ ทั่วสากลจักรวาลตามที่ควรจะเป็น กลับเป็นภราดรภาพที่เน้นเฉพาะหมู่เฉพาะเหล่า กล่าวคือ เป็นภราดรภาพที่ตัวละครสำคัญของ

เรื่องคือ จิม เกซี และทอมมิ่งสร้างให้เกิดขึ้นในหมู่พวกผู้อพยพ และผู้ที่ถูกกดขี่ข่มเหงรังแกทั้งหลาย เพื่อให้คนเหล่านี้รวมตัวกันต่อสู้บรรดาผู้ที่กดขี่ข่มเหงรังแกพวกเขาอย่างมีพลัง ภราดรภาพเฉพาะหมู่เฉพาะเหล่า เช่นว่านี้จะนำไปสู่ความรักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเฉพาะในกลุ่มของตน และการเผชิญหน้าด้วยท่าทีที่เป็นศัตรูกันอย่างรุนแรงกับฝ่ายตรงกันข้าม และอาจจะนำไปสู่การทำลายล้างกันด้วยความเกลียดชังที่ถึงขั้นอย่างสุดขีดตามที่ซ่อนวนิยาย The Grapes of Wrath และเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนข้อความหลายตอนในนวนิยายดังกล่าวได้บอกเป็นนัยไว้ ซึ่งจุดนี้เองเป็นจุดที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกันเองในตัวอย่างเห็นได้ชัดที่สุดในนวนิยายที่ยิ่งใหญ่เรื่องนี้ กล่าวคือ ตัวละครสำคัญในนวนิยายดังกล่าวคือ เกซีและทอมได้พร่ำสอนถึงศาสนปรีชาใน เรื่องวิญญูญาณสากลที่ว่ามนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญูญาณใหญ่ดวงเดียวกัน มนุษย์จะต้องรวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ต่อสู้ทำลายล้างกัน แต่ขณะเดียวกันคนทั้งสองก็มีการกระทำที่ขัดกับคำสั่งสอนของตนอย่างรุนแรงด้วยการชักจูงให้คนกลุ่มหนึ่งต่อสู้ทำลายล้างคนอีกกลุ่มหนึ่งถึงขนาดมีการเลือกคกขยงออกหรือการฆ่าฟันกัน การเอาชนะความชั่ว ความอยุติธรรมทั้งหลายด้วยวิธีการอันรุนแรงนั้นไม่สามารถที่จะนำมาซึ่ง สันติสุข เสรีภาพ และภราดรภาพอันแท้จริงแก่มวลมนุษย์ได้ ตรงกันข้าม กลับจะยิ่งทำให้สภาพการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์เลวร้ายลงไปยิ่งกว่าเดิม

การกระทำดังกล่าวนับว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อคำสั่งสอนในคริสต์ศาสนาและศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สัน ซึ่งเน้นในเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ซึ่งหมายถึง ความรัก ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการไม่ต่อสู้ทำลายล้างกันเป็นอย่างยิ่ง

ดูเหมือนว่า ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบ็คได้มุ่งที่จะให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและความรักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในบรรดาคนยากไร้ทั้งหลายมากเสียจนกระทั่งบางครั้งก็คล้ายกับว่าเขาลืมเลือนเรื่องความรัก ความเมตตา และการให้อภัยไป ถึงขนาดที่เขาเขียนให้ทอมซึ่งเป็นตัวละครสำคัญคนหนึ่งที่เป็นผู้นำศาสนปรีชาของเกซีในเรื่องวิญญูญาณสากลไปปฏิบัติแสดงความเห็นออกมาว่าการฆ่าเจ้าหน้าที่ที่กดขี่ข่มเหงเขาและพวกห้องของเขา นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีผิดอะไร ซึ่งความเห็นหรือความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวนี้นับเป็นภัยอย่างยิ่งยวดต่อภราดรภาพและความสงบสุขอันแท้จริงของมนุษยชาติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าจะมีตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของ สไตน์เบ็คมีความคิดเห็นและการกระทำบางประการที่ออกนอกกลุ่มออกห่างไปจากคำสั่งสอนในคริสต์ศาสนาและศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันไปบ้าง แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าตัวละครสำคัญ ๆ ในนวนิยายดังกล่าวรวมทั้งเชซี่ และทอมและผู้อพยพอื่น ๆ ส่วนมากมีความคิดเห็นและการกระทำส่วนใหญ่สอดคล้องต้องกันกับคำสั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องภราดรภาพของมนุษย์ในคริสต์ศาสนาและศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน ที่สอนให้มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และไม่ต่อสู้ทำลายล้างกัน เพียงแต่ว่าความคิดและการกระทำเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของตัวละครดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์เหมือนกับที่คริสต์ศาสนาและศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันได้สอนไว้เท่านั้น

4. บุญ - บาป

ปัญหาเรื่องบุญ-บาปเป็นปัญหาสำคัญที่ศาสนาทุกศาสนาพยายามให้บรรดาอธิบาย และก็อาจกล่าวได้ว่าแก่นสำคัญของคำสอนของทุกศาสนาก็คือ การทำดีเพื่อชีวิตหรือการทำบุญและการละเว้นการทำชำนั่นเอง และสิ่งที่เป็นผลลัพธ์ในบั้นปลายของการทำบุญ-บาปคือ สวรรค์-นรกนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่แทบทุกศาสนาเมื่ออยู่ในคำสอนของตน เพื่อเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้คนประกอบบุญกุศลและเว้นการทำบาป

ถึงแม้จะมีคนเป็นจำนวนมากเชื่อคำสั่งสอนของศาสนาในเรื่องบุญ-บาปและผลต่อเนื่องของสิ่งดังกล่าว แต่ก็มีคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าวนี้ คนประเภทนี้มีอยู่ทุกยุคทุกสมัยและทุกภูมิภาคของโลก อาทิเช่น ในสมัยโบราณทางซีกโลกด้านตะวันตกนั้นพวกกรีกที่ยึดถือลัทธิเรตินิยม (hedonism) ก็ไม่เชื่อในเรื่องบุญ - บาปแต่ยึดหลักว่าการแสวงหาความสุขสนุกสนานให้เต็มที่คือความดีอันสูงสุด (ปรีชา คิลกวลิสส์. 2531 : 21 - 40) และในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน ในอีกภูมิภาคหนึ่งของโลกคือชมพูทวีปก็มีส่วนร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้าหลายต่อหลายท่านตั้งทฤษฎีที่ทางพุทธศาสนาเห็นว่าเป็นมิจาติหรือทฤษฎีที่ผิด ๆ กล่าวคือไม่เชื่อว่ามีบุญหรือบาป ปฏิเสธหมดทั้งความดี ความชั่ว (คิกฤทธิ ปราโมช. 2531 : 9) ในสมัยปัจจุบันพวกคอมมิวนิสต์รวมทั้งพวกที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของลัทธิวัตถุนิยมในรูปแบบอื่น ๆ ก็ไม่เชื่อเรื่องบาป - บุญเช่นกัน

สำหรับคริสตศาสนานั้นเป็นศาสนาที่สอนว่ามีบุญ - บาปเช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ ส่วนใหญ่นอกจากนั้น ยังสอนว่ามีสวรรค์ - นรกไว้สำหรับเป็นการให้รางวัลหรือการลงโทษแก่นมนุษย์ที่ทำบุญ - บาปอีกด้วย และในบทแสดงความเชื่อซึ่งเป็นบทภาวนาที่อัครสาวกของพระเยซูเจ้าช่วยกันแต่งและถือเป็นข้อความเชื่อ (doctrine) ที่คริสตชนจะต้องเชื่อมั่น ก็ได้กล่าวถึงการคืนชีพในวันสิ้นพิภพ ซึ่งร่างกายจะกลับเป็นขึ้นมารวมกับวิญญาณและจะได้รับการพิพากษาจากพระเจ้าเป็นเจ้าให้เข้าสู่สวรรค์หรือนรกตามแต่ผลบุญหรือบาปที่มนุษย์แต่ละคนได้กระทำในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้

ในแต่ละยุคสมัยก็มีผู้ให้นิยามคำว่าบาปแตกต่างกันไป เช่นในพระคัมภีร์เก่านั้นบาปหมายถึงการหันเหออกจากเป้าหมาย (แมคแคม. 2523 : 64) หรือ "การนอกใจ" (บทข้าพเจ้าเชื่อ.

2524 : 86) กล่าวคือการทรมานต่อพระผู้เป็นเจ้าของผู้สร้างมนุษย์และสิ่งสรรพสิ่งทั้งหลายมา โดยแทนที่มนุษย์จะเคารพบูชาพระผู้สร้างตามแผนการในการสร้างมนุษย์ของพระองค์ มนุษย์กลับไปเคารพบูชาพระเท็จเทียม (idols) หรือสิ่งสร้างทั้งหลายของพระองค์ เช่น ช้างของเงินทองแทน ในพระคัมภีร์เก่ามีการเปรียบเทียบชาวอียิปต์ที่หลงผิดหันเหไปเคารพบูชาพระเท็จเทียมในหลายยุคหลายสมัยว่าเป็นเสมือนหญิงแพศยาหรือหญิงหลายใจ ต่อมาในพระคัมภีร์ใหม่พระเยซูเจ้าก็ได้ทรงเน้นความหมายของคำว่าบาปในแง่ของการผิดต่อความรักต่อพระผู้เป็นเจ้าของและเพื่อนมนุษย์ หลังจากนั้นก็มี การให้นิยามของคำว่าบาปกันอีกหลาย ๆ แบบ เช่น บาปคือการกระทำผิดต่อพระบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้าของ (จินโฮเออร์. 2521 : 104) บาปคือการที่มนุษย์บอกละเมิดความสัมพันธ์ของการริเริ่มและความรักของพระ หรือการทำลายสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้าของ (วิชา หิรัญญการ. 2523 : 30 - 31) บาปคือการเหินห่างจากพระผู้เป็นเจ้าของ (รัศน์ บำรุงตระกูล. 2525 : 30) บาปคืออุปสรรคขัดขวางความเจริญเติบโต (แมตทัม. 2523 : 64) และนักเทวศาสตร์ในปัจจุบันเห็นว่าบาปคือการปฏิเสธการเชื่อ เชื่อของพระผู้เป็นเจ้าของ (จินโฮเออร์. 2521 : 105) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าจะมีผู้ให้นิยามคำว่าบาปแตกต่างกันไปดังกล่าวข้างต้น แต่อาจสรุปได้ว่าแก่นหรือใจความสำคัญของนิยามต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น อยู่ที่การผิดต่อความรักต่อพระผู้เป็นเจ้าของและแผนการของพระองค์ตลอดจนการผิดต่อความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้น

คริสตศาสนาสอนว่าบาปมีสองประเภทใหญ่ ๆ คือ 1. บาปกำเนิด (original sin) ซึ่งเป็นบาปที่อาคมและอีฟซึ่งเป็นมนุษย์คู่แรกได้กระทำ และบาปนั้นได้ตกทอดมายังลูกหลานคือมนุษย์ทุกคนตั้งแต่กำเนิด และ 2. บาปที่เรากระทำเอง (personal sin) ซึ่งเป็นบาปที่มนุษย์แต่ละคนได้กระทำ บาปที่เราทำเองนั้นแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ 1. บาปเบา (venial sin) ได้แก่การผิดต่อพระผู้เป็นเจ้าของและเพื่อนมนุษย์ในสถานเบาหรือการผิดในสถานหนักแต่ไม่มีเจตนา เช่น พุดจาลามก สัปดน พุจริตหรือฉ้อโกงเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น 2. บาปหนัก (mortal sin) ได้แก่การกระทำผิดต่อพระผู้เป็นเจ้าของและเพื่อนมนุษย์ในสถานหนักโดยเจตนา เช่น การสวดประมาทพระผู้เป็นเจ้าของหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การฆ่าคน เป็นต้น

นับตั้งแต่สมัยพระเยซูเจ้าเป็นต้นมานั้น ทศนะในเรื่องบุญ - บาปของบรรดานักเทวศาสตร์ในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็เปลี่ยนแปลงไปบ้างเรื่อย ๆ ถึงแม้จะมีใช้การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญก็ตาม (Cooney. 1969 : 151) ทศนะในเรื่องดังกล่าวมีอยู่มากมาย ซึ่งผู้วิจัยใครที่จะหยิบยกมากล่าวไว้ ณ ที่นี้เพียงประเด็นเดียวที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวกับงานวิจัยนี้เท่านั้น คือในประเด็นที่เกี่ยวกับการละเลยในสิ่งที่ควรจะทำ ซึ่งมีนักเทวศาสตร์ในยุคปัจจุบันเป็นจำนวนไม่น้อยเห็นว่าการที่บาปจะเป็นบาปหนักหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การละเลยมากกว่าการกระทำ เช่น ไม่ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อช่วยได้เนื่องจากการละเลยดังกล่าวมีผลร้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลร้ายต่อสังคมมากกว่าการกระทำ เป็นต้นว่า อาจจะก่อให้เกิดช่องว่างอย่างมากมากขึ้นในสังคม ทำให้คนจนหรือผู้ที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนเกิดความรู้สึกหมดหวังต่อชีวิต และอาจกระทำการอะไรโดยไม่ยั้งคิด เช่นก่อ อาชญากรรมหรือรวมตัวกันต่อสู้ทำลายล้างสังคมอย่างรุนแรงดังที่เกิดขึ้นในหลายต่อหลายประเทศทั่วโลกได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้เห็นว่าการละเลยเช่นว่านั้นเป็นบาปหนักเสียยิ่งกว่าการขโมยหรือการปล้นเพราะความหิวเสียอีก (แวนด์เคอร์. 2518 : 25 - 26)

สำหรับเรื่องบุญนั้นคริสตศาสนาก็สอนว่ามีอยู่จริง บุญนั้นเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับบาป บุญนั้นเกิดจากการกระทำตามน้ำพระทัยและบทบัญญัติของพระเจ้าเป็นเจ้าหรือการทำความดีที่ลึกลงไปบาป คำรงชีวิตอยู่ในพระพรหมทานของพระเจ้าเป็นเจ้า ละทิ้งตนเองหรือซัดความเห็นแก่ตัว และมีความรักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย

ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องบุญ - บาป ประการหนึ่งที่มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยชอบหยิบยกขึ้นมาพูดหรือถกเถียงกันก็คือ ปัญหาที่ว่าเมื่อมนุษย์เราทำบุญหรือบาปแล้ว เราจะได้รับผลดีหรือผลร้ายตอบแทนการกระทำของเราหรือไม่ และศาสนาทุกศาสนาเลยก็ว่าได้ได้ให้คำตอบเรื่องนี้ไว้ในห้วนองศาที่ได้จัดทำชั่วได้ชั่ว เกี่ยวกับเรื่องนี้ คริสตศาสนาก็สอนว่ามนุษย์แต่ละคนจะต้องได้รับผลจากการกระทำต่าง ๆ ของคนทั้งดีและชั่วของคนอย่างไม่ว่าอย่างที่จะหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากในบรรดาสิ่งสร้างของพระเจ้าเป็นเจ้าในโลกนั้นมนุษย์นับว่าประเสริฐที่สุด เพราะมนุษย์มีจิตวิญญาณ สติปัญญา และเจตจำนงเสรี ซึ่งเป็นเสรีภาพที่พระเจ้าประทานให้แก่มนุษย์ที่จะเลือกตัดสินใจที่จะทำสิ่งใดหรือไม่ทำสิ่งใดก็ได้ และเสรีภาพที่ว่านี้แม้แต่พระเจ้าเป็นเจ้าก็ไม่ทรงเข้ามาท้าวท่าย ทรงปล่อยยั้งมนุษย์

ตัดสินใจโดยอิสระจะเลือกอยู่ข้างฝ่ายพระองค์หรือฝ่ายธรรมะ หรือจะอยู่ฝ่ายปีศาจหรือฝ่ายอธรรมก็ได้ นอกจากนี้พระองค์ยังได้สร้างมนุษย์ให้มีมโนธรรมคอยกำกับว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ เปรียบเสมือนเข็มทิศนำไปสู่จุดหมายปลายทาง อีกทั้งยังได้ประทานพระพรหทาน (grace) ซึ่งเปรียบเสมือนยาชูกำลังหรือเสบียงกรังที่ใช้เลี้ยงชีวิตหรือชูชูกำลังในระหว่างการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางนั้นอีกด้วย ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนอย่างเต็มที่ และถ้าเขากระทำความชั่วและได้รับผลร้ายของการกระทำชั่วนั้น เขาก็ไม่อาจจะมีข้ออ้างหรือข้อโต้แย้งใด ๆ กับพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้เลย

พระพรหทานคือทานที่ให้ความยินดี หมายถึงพระคุณที่พระเป็นเจ้าประทาน เพราะเห็นแก่พระบารมีของพระเยซูเจ้า (พระธรรมคาทอลิก. 2509 : 70) พระพรหทานมี 2 ชนิด คือพระพรหทานศักดิ์สิทธิ์ และพระพรหทานปัจจุบัน พระพรหทานศักดิ์สิทธิ์ คือ พระคุณที่พระเป็นเจ้าเสด็จมาประทับอยู่ในวิญญาณของมนุษย์ บันดาลให้เขามีชีวิตและฤทธิ์ฤทธเหนือธรรมชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พระพรหทานศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้มนุษย์มีส่วนในชีวิตพระเจ้าของสมควรที่จะไปอยู่กับพระเจ้าของในสวรรค์ และทำให้เขาสามารถประกอบกรรมดีสมควรรับบำเหน็จในสวรรค์ พระพรหทานดังกล่าวนี้ ผู้ที่เป็นคริสตชนทุกคนได้รับเมื่อเขาได้รับศีลล้างบาป และพระพรหทานนี้จะดำรงอยู่ในวิญญาณเรื่อยไปตลอดเวลาที่เขาไม่ทำบาปหนัก และตราบใดที่เขายังมีชีวิตอยู่เขายังอาจที่จะได้รับพระพรหทานนี้กลับคืนมาหลังจากที่สูญเสียไปเพราะการกระทำบาปหนักโดยการเป็นทุกข์ถึงบาปอย่างสมบูรณ์ หรือโดยทางการไปรับศีลล้างบาป แต่ถ้าเขาตายไปในขณะที่เขาอยู่ในสถานะบาปหนัก เขาก็ไม่มีโอกาสที่จะได้รับพระพรหทานดังกล่าวกลับคืนมาอีกต่อไป และสมที่จะได้รับโทษนรก ส่วนพระพรหทานปัจจุบันนั้นคือพระคุณที่พระเป็นเจ้าโปรดประทานเป็นครั้งคราวเพื่อบันดาลให้มนุษย์มีสติปัญญาในทางที่ชอบ รู้จักทางคืนนำไปสวรรค์และให้น้ำใจของเขามีกำลังเดินในทางดี และพ้นความชั่วได้ พระพรหทานปัจจุบันนี้พระเป็นเจ้าประทานให้แก่มนุษย์ทุกคนเพราะ "พระองค์ทรงประสงค์ให้มนุษย์ทุกคนเอาตัวรอด" (1 ทธ. 2 : 4) และเพียงพอที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนสามารถเอาตัวรอดไปสวรรค์ได้ อย่างไรก็ตาม พระเป็นเจ้าทรงโปรดให้มนุษย์มีเสรีภาพจะเชื่อฟังพระพรหทานก็ได้ จะขัดสู้ก็ได้ แต่ผู้ที่ขัดสู้พระพรหทานบ่อย ๆ ก็จะได้รับพระพรหทาน

น้อยลงไป ๆ ใจจะมีคัมภีร์ และแข็งกระด้างอยู่ในความชั่ว

พระพรหมทานเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งยวดในชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณของมนุษย์ เปรียบเสมือนน้ำเลี้ยงที่หล่อเลี้ยงต้นไม้ให้เจริญเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ได้ และพระเยซูเจ้าได้ทรงเตือนบรรดาสาวกของพระองค์รวมทั้งมนุษย์ทุกคนให้หันมาหาพระองค์ และดำรงชีวิตสนิทอยู่ในพระองค์ เหมือนกับกิ่งไม้ที่ติดอยู่กับลำต้น เพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่ตลอดไป และพระองค์ยังทรงเตือนอีกด้วยว่า ถ้าหากปราศจากพระองค์แล้วมนุษย์จะไม่สามารถทำอะไรได้เลย (ยน. 15 : 1 - 5)

ด้วยเหตุนี้ คริสตชนจึงเชื่อว่า คุณความดีหรือบุญกุศลต่าง ๆ ของมนุษย์ ตลอดจนความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ของเขานั้น มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะความสามารถหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติของเขาเอง แต่เกิดขึ้นเพราะพระเป็นเจ้าประทานพระพรพรหมทานช่วยเหลือให้เขาสามารถกระทำกิจการดีต่าง ๆ และดำรงชีวิตอย่างศักดิ์สิทธิ์นั้นได้ นักบุญเปาโลได้กล่าวเสริมถึงเรื่องนี้ว่า มนุษย์เราไม่สามารถอวดอ้างในสิ่งที่เขาได้กระทำว่าเกิดจากความสามารถของเขาได้เลย เนื่องจากความสามารถที่เขาอยู่นั้นมาจากพระผู้เป็นเจ้า (2 คร. 3 : 5)

นอกจากมนุษย์จะได้รับพระพรพรหมทานเป็นเครื่องช่วยไม่ให้กระทำบาปแล้ว มนุษย์แต่ละคนยังมีมโนธรรมเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะช่วยชี้นำให้มนุษย์เดินไปตามแนวทางที่ถูกต้องอีกด้วย กล่าวคือช่วยชี้ให้เห็นว่าสิ่งใดดี ควรกระทำ และสิ่งใดไม่ดี ไม่ควรกระทำ

ซัยยะ กิจสวัสดิ์ ได้ให้นิยามคำว่ามโนธรรมว่า คำดังกล่าวหมายถึง คำตัดสินหรือคำสั่งให้ปฏิบัติ ที่มาจากเหตุผลและทำให้เราสามารถตัดสินความมีศีลธรรมของกิจการใดกิจการหนึ่งที่เป็นของเราเอง (ซัยยะ กิจสวัสดิ์. 2520 : 66) มโนธรรมนี้ไม่ว่ามนุษย์ยุคใด ชาติใด ศาสนาใด หรือแม้แต่ผู้ที่ไม่นับถือศาสนาต่างก็มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น ดังที่นักบุญเปาโลได้กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีความเชื่อหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีหลักศีลธรรมประจำใจนี้อยู่แล้วทุกคน (รม. 2 : 14)

ในพระคัมภีร์ มีกล่าวถึงมโนธรรมอยู่มากมายหลายตอน เช่น มโนธรรมของอาควัมภายหลังบาปกำเนิด (ปฐมก. 3 : 7 - 10) มโนธรรมของกาอิน (ปฐมก. 4 : 12) มโนธรรมของคาวิต (1 ซมอ. 24 : 6) มโนธรรมของยูคาส (มธ. 27 : 3) เป็นต้น

มโนธรรมนั้นมิใช่การคลาไคลโดยตรงของพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นมโนธรรมของมนุษย์จึงอาจมี

การหลงผิดไปได้ หากไม่ได้รับการอบรมมาอย่างดี มโนธรรมที่หลงผิดนี้มีทั้งแบบที่ตึงเกินไปและหย่อนเกินไป มโนธรรมแบบที่ตึงเกินไปคือมโนธรรมละเอียดอ่อน (scrupulous conscience) ผู้ที่มีมโนธรรมชนิดนี้หมกมุ่นครุ่นคิดแต่เรื่องบาป สิ่งที่ไม่เป็นบาปก็เห็นว่าเป็นบาป ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีมโนธรรมแบบที่หย่อนเกินไปคือ มโนธรรมหละหลวม (lax conscience) ซึ่งไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องบาป สิ่งที่เป็นบาปก็เห็นว่าเป็นไม่บาป

ความเชื่อเรื่องบาปนั้นเป็นความเชื่อที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในศาสนา อาจกล่าวได้ว่า บาปเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดศาสนาขึ้นมา เนื่องจากเพราะบาปของมนุษย์นั่นเองที่ได้ทำให้พระบุตรของพระเจ้าเสด็จมาเกิดเป็นมนุษย์เพื่อไถ่บาปมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์สามารถเอาตัวรอดไปสวรรค์ได้

ก่อนที่พระเยซูเจ้าจะประสูติมานั้น ความเชื่อเรื่องบาปก็ได้ฝังรากลึกอยู่ในหมู่ของชาวยิวมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ดังที่เห็นได้จากพระกัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่า บาปบางชนิดของชาวยิวที่ถูกจับได้คาหนังคาเขา เช่นการล่วงประเวณี นั้นมีบทกำหนดโทษไว้อย่างรุนแรงมาก กล่าวคือผู้ที่กระทำผิดดังกล่าวจะถูกขว้างด้วยก้อนหินจนตาย แต่เมื่อพระเยซูเจ้าได้ออกเทศนาสั่งสอนประชาชนนั้น พระองค์ได้ประทานบัญญัติใหม่แก่ชาวยิวและมนุษย์ทุกคน บัญญัตินั้นก็คือ ความรัก ดังพระคำรัสของพระองค์ที่ว่า "เราให้บัญญัติใหม่แก่ท่านทั้งหลาย คือให้พวกท่านรักกันและกัน" (ยน. 13 : 34) พระองค์ทรงสอนมนุษย์ให้อภัยในความผิดของกันและกันและประพฤติตามบัญญัติต่าง ๆ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความรักมากกว่าการถือปฏิบัติแบบเคร่งตามตัวอักษร สิ่งนี้นับเป็นการปฏิวัติสังคมชาวยิวยุคหนึ่งซึ่งตกอยู่ใต้อิทธิพลของพวกฟาริสี และพวกกัมภีร์อาจารย์ที่เคร่งขมปฏิบัติแต่ชาดจิตารมณ์แห่งความรักอันแท้จริงอย่างรุนแรง จนเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พวกเขาเกิดกบฏต่อพระองค์ในเวลาต่อมา

พระเยซูเจ้าทรงเกลียดชังบาป เพราะบาปทำลายสัมพันธ์ภาพอันสนิทสนมระหว่างพระเจ้าเป็นเจ้าและมนุษย์ แต่พระองค์มิได้ทรงเกลียดชังคนบาป ตรงกันข้าม พระองค์ทรงรักและสงสารพวกเขามาก ทรงมีพระประสงค์ที่จะให้พวกเขากลับใจใช้โทษบาป และที่พระองค์เสด็จมาบังเกิดเป็นมนุษย์ในโลกนี้นั้นก็เพื่อที่จะไถ่บาปมนุษย์และช่วยเหลือคนบาปโดยตรง โดยที่พระองค์ได้

ตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "คนเจ็บต้องการหมอ แต่ผู้ที่สบายก็ไม่ต้องการ เรามิได้มาเพื่อที่จะเรียกผู้ที่ชอบธรรม แต่มาเรียกคนบาปให้กลับใจใช้โทษบาป" (ลก. 5 : 31 - 33)

พระเยซูเจ้ามิได้ทรงสอนด้วยพระวาจาเพียงอย่างเดียว แต่ทรงปฏิบัติให้มนุษย์ได้เห็นเป็นแบบอย่างด้วย ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์นั้นเต็มไปด้วยความรักและการให้อภัย พระองค์ทรงรักและให้อภัยมนุษย์ทุกคน แม้แต่ศัตรูหรือผู้ที่ทำร้ายพระองค์ และได้ทรงวิงวอนขอพระบิดาเจ้าให้โปรดให้อภัยโทษแก่เขาเหล่านั้น อาทิเช่น พระองค์ได้ทรงวิงวอนขอพระบิดาให้โปรดให้อภัยแก่ผู้ที่จับพระองค์ไปทรมานและตรึงกางเขนว่า "พระบิดาเจ้าข้า โปรดทรงอภัยโทษพวกเขาเถิด เพราะว่าพวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังทำอะไร" (ลก. 23 : 34) และสำหรับพระองค์แล้ว การให้อภัยและการคืนดีกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายนั้น สำคัญกว่าการถวายเครื่องบูชาแด่พระเป็นเจ้าเสียอีก (มธ. 5 : 23 - 24)

พระเยซูเจ้าทรงสอนว่า การให้อภัยในความผิดของผู้อื่นนั้น เป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ในการที่จะได้รับการอภัยจากพระผู้เป็นเจ้า ในเรื่องนี้ พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า "ถ้าท่านยกโทษให้เพื่อนมนุษย์เมื่อเขากระทำความผิดต่อท่าน พระบิดาเจ้าในสวรรค์ของท่านก็จะทรงยกโทษให้ท่านด้วย แต่ถ้าท่านไม่ยกโทษให้เพื่อนมนุษย์ พระบิดาของท่านก็จะไม่ทรงยกโทษให้ท่านเช่นเดียวกัน (มธ. 6 : 14 - 15)

นอกจากพระเยซูเจ้าจะทรงปฏิวัติสังคมยิวเวลานั้นด้วยการให้ความหมายในมิติใหม่ของบาป ความรัก และการให้อภัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระองค์ยังได้ทรงเปลี่ยนแปลงความหมายหรือจุดเน้นเดิมของ "บาป" ที่มองการกระทำภายนอกมากกว่าพิจารณาถึงแรงจูงภายในหรือความคิดที่อยู่ภายใน เช่น การเคঁครวญข้าวขึ้นมายืนยันในวันสะบาโต (Sabbath) ของพวกสาวนุศิษย์ของพระองค์ ซึ่งตามบัญญัติแล้วเป็นสิ่งที่ผิดนั้น พระเยซูเจ้าทรงเห็นว่าไม่ผิด เพราะพวกเขากระทำไปด้วยความหิว มิได้ทำไปด้วยเจตนาที่จะลบหลู่หรือหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระผู้เป็นเจ้าในวันดังกล่าว ซึ่งเป็นวันที่พวกเขายึดต้องหยุดการทำงานทุกชนิดและไปนมัสการพระองค์ในพระวิหารหรือธรรมศาลา แต่ประการใด โดยพระองค์ได้ทรงยกตัวอย่างกษัตริย์ดาวิดซึ่งเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของพวกเขายิวว่าเมื่อครั้งที่พระองค์และสมักรพรรคพวกของพระองค์คอยากหิวโหยก็ยังเข้าไปรับประทาน

ชนบั้งศักดิ์สิทธิ์ในพระวิหาร ซึ่งมีบัญญัติห้ามผู้ใดรับประทานยกเว้นแต่พวกปุโรหิตเท่านั้น ในการนี้ พระองค์ได้ตรัสกับพวกฟาริสี ซึ่งมาถามพระองค์ในเรื่องศาสนิกษ์ของพระองค์ละเมิดกฎเกี่ยวกับ วันสะบาโตนั้นว่า บุตรแห่งมนุษย์เป็นนายเหนือวันสะบาโต (ลก. 6 : 1 - 5) หรือกล่าวอีก นัยหนึ่งก็คือ ความรักหรือพระผู้เป็นเจ้าผู้เป็นองค์แห่งความรักนั้นอยู่เหนือบัญญัติใด ๆ ทั้งสิ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พระเยซูเจ้าทรงเกลียดชังบาปมาก เพราะบาปนำความตายฝ่าย วิญญาณมาสู่มนุษย์ และทำให้เขาต้องพลัดพรากจากพระองค์ไปอยู่ในนรกชั่ววันรันดร์ พระองค์ได้ทรง เตือนศาสนิกษ์ของพระองค์และมนุษย์ทั้งหลายให้ตระหนักถึงภัยอันร้ายแรงยิ่งของบาปว่า "ถ้ามือของ ท่านเป็นเหตุให้ท่านทำบาป จงตัดทิ้งเสีย การที่จะเข้าสู่ชีวิตหรืออาณาจักรสวรรค์ด้วยมือที่ควั่นกุดยังดี เสียกว่าการที่จะเข้าไปในนรกที่ซึ่งไฟ ฌ ที่นั่นมีรูดับด้วยมือทั้งสองข้าง" (มก. 9 : 43)

พระเยซูเจ้าทรงเห็นว่าตราบาปใดที่มนุษย์ยังอยู่ในโลกอันอนิจจังนี้การประจัญล่อลงให้กระทำ บาปย่อมเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา (มก. 18 : 7) แม้พระองค์เองก็ทรงเคยถูกประจัญ โดย เฉพาะในช่วงเวลาหลังจากที่พระองค์เสด็จเข้าไปจำศีลลออาหารในถิ่นทุรกันดารสี่สิบวันสี่สิบคืน พระองค์ทรงถูกมารมาผจญถึงสามครั้ง (มธ. 4 : 1 - 11, มก. 1 : 12 - 13, ลก. 4 : 1 - 13) พระองค์จึงได้ทรงแนะนำให้เอาชนะการประจัญล่อลงต่าง ๆ ด้วยการพลีกรรม และการภาวนา และในบทภาวนาที่พระองค์ทรงสอนบรรดาสานุศิษย์ของพระองค์ให้สวดอยู่เสมอคือ บทข้าแต่พระบิดานั้นก็มีคำภาวนาที่ว่า "...โปรดอย่าปล่อยให้เราพ่ายแพ้การประจัญ..." (มธ. 6 : 13) รวมอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตาม พระเยซูเจ้าทรงตระหนักดีว่ามนุษย์มีความอ่อนแอ ถึงเขาจะพยายามกระทำ พลีกรรมและสวดภาวนา บางครั้งก็ยังคงพ่ายแพ้การประจัญและตกในบาป ซึ่งในกรณีเช่นนั้นพระองค์ ก็ทรงยินดียกโทษให้เสมอไม่ว่าการกระทำบาปนั้นจะเป็นครั้งที่เท่าไรและหนักเพียงใดก็ตาม ขอเพียงให้เขาสำนึกผิดอย่างจริงใจและตั้งใจจริงว่าจะไม่กระทำความบาปอีก ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึง ทรงตั้งศีลอภัยบาป (The Sacrament of Penance) เพื่อให้มนุษย์ที่ตกในบาปสามารถหันมากลับ คืนดีกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาเสียใหม่ ในการนี้พระองค์ได้มอบอำนาจการยกบาปให้ บรรดาอัครสาวกผู้สืบทอดงานของพระองค์ในโลกนี้ และบรรดาพระสันตะปาปา พระสังฆราช และ

พระสงฆ์ผู้ซึ่งสืบทอดงานและรับมอบอำนาจการยกบาปจากบรรดาอัครสาวกเหล่านั้น

สรุปแล้ว ตามคำสั่งสอนของพระเยซูเจ้านั้น สิ่งที่จะเป็นเครื่องวัดบุญ - บาปของมนุษย์ก็มีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น คือ ความรัก ถ้าหากมนุษย์กระทำการที่ขัดต่อความรักพระผู้เป็นเจ้าและความรักเพื่อนมนุษย์ของเขา การกระทำของเขานั้นก็เป็นบาป และถ้าหากมนุษย์กระทำการที่ตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ กระทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปด้วยความรักพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขา การกระทำของเขาเหล่านั้นก็เป็นบุญกุศล และในวันที่มีการพิพากษาครั้งสุดท้าย (The Final Judgement) หลังจากสิ้นพิภพตามความเชื่อในศาสนาคริสต์นั้น พระผู้เป็นเจ้าจะทรงตัดสินบุญ - บาปของมนุษย์ และประทานรางวัลหรือทรงลงพระอาญาโทษมนุษย์ตามมาตรการแห่งความรักที่เขามีต่อพระผู้เป็นเจ้าและความรักความเมตตาที่เขามีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากทั้งหลายนั่นเอง (มธ. 25 : 31 - 46)

สำหรับศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันนั้นมองเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ศาสนปรัชญาดังกล่าวเห็นว่าทุก ๆ สิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกันทั้งสิ้นจึงไม่มีการแยกสิ่งทั้งหลายที่เห็นว่าต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกันนั้นออกเป็นคู่ ๆ เช่น บุญ - บาป นอกจากนี้ ศาสนปรัชญาดังกล่าวยังเห็นว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็มีเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้า มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวอยู่แล้ว จึงไม่ต้องอาศัยพระเป็นเจ้าที่โหมมาบงการหรือช่วยเหลือในการกระทำดีของตน เหมือนที่คริสตชนเชื่อว่าการทำดีหรือการประกอบบุญกุศลของตนนั้นอาศัยความช่วยเหลือ หรือ พระพรทานของพระผู้เป็นเจ้า

ในบทความเรื่อง "Self - Reliance" และ เรื่อง "The Over - Soul"

เอมเมอร์สันได้แสดงทัศนะแบบเอกเทรศน์ หรือการมองเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่ง รวมทั้งเรื่องบุญ - บาป เขากล่าวว่าบาป - บุญ เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนหรือเป็นเรื่องที่เราคิดกำหนดขึ้นมาเอง ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ เขาแนะนำมนุษย์ทั้งหลายควรดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายตามธรรมชาติ พยายามดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้ดีที่สุดมีคุณค่าและมีความสุขมากที่สุด ไว้ใจตนเอง และเชื่อมั่นในความดีและการกระทำของตนเองโดยไม่ขึ้นหรือพะวงอยู่กับดุลยพินิจของผู้อื่น เขาแสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดที่ว่าการทำบุญจะต้อง

เป็นการเสียสละ การข่มบังคับกายใจของตนเอง หรือเป็นการกระทำที่ผิดธรรมชาติ การทรมานตนเองให้เจ็บปวด (Emerson. 1968 : 92 - 93, 200 - 209)

แนวความคิดในเรื่องบุญ - บาปของศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สัน มีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดในเรื่องเดียวกันนี้ของลัทธิศาสนาทางตะวันออก เช่น เซ็น เต๋า ฮินดู และพุทธเป็นอย่างมาก ทำให้่นาคิดไปว่า ราล์ฟ วอลโด เอ็มเมอร์สัน ผู้เป็นต้นตำรับของศาสนาปรัชญาดังกล่าว คงจะได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดทางศาสนาจากศาสนาปรัชญาหรือลัทธิศาสนาทางตะวันออก ดังกล่าว มากกว่าที่จะรับอิทธิพลทางความคิดทางศาสนาจากคริสตศาสนาทั้ง ๆ ที่เขาเจริญชีวิตอยู่ภายในบริบททางวัฒนธรรม (cultural context) หรือบรรยากาศแบบคริสตชน

ลัทธิศาสนาทางตะวันออกที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีแนวความคิดในเรื่องบุญ - บาปคล้ายกับศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สันมากที่สุด คือ นิกายเซ็นและลัทธิเต๋า นอกจากนี้ ศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาก็มีแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวบางประการที่คล้ายคลึงกับศาสนาปรัชญาดังกล่าวมากทีเดียว

สำหรับนิกายเซ็นนั้นเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่งเช่นเดียวกับศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สัน ดังที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เขียนไว้ในหนังสือ เซ็นและนิกายวัชรยาน ว่า นิกายดังกล่าวเห็นว่า "ทุกอย่างเป็นอย่างเดียวกันทั้งนั้น ทวิตรรก์หรือการเห็นอะไรเป็นคู่ ๆ ทุกแบบเป็นของไม่พึงมีพึงทำ เพราะไม่เป็นความจริง มิใช่สัจธรรม... กรรมทุกอย่างเป็นเพียงแต่กรรม ไม่มีบุญหรือบาป ไม่มีถูกหรือผิด ไม่มีดีหรือชั่ว ด้วยเหตุนี้นิกายเซ็นจึงไม่เทศนาสั่งสอนดีชั่ว และไม่ส่งเสริมให้คนคิดถึงดีชั่ว..." (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2514 : 9 - 43)

สำหรับลัทธิเต๋านั้นมองเห็นเอกภาพในทุกสิ่งเช่นเดียวกับศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สันและนิกายเซ็น ดังที่มักกล่าวไว้ในบทกวีอันมีชื่อเสียงที่มีชื่อว่า "เต๋ายู่ที่ไหน" ห่อนสุกห้ายว่า "...ความเป็นจริงทั้งหมด คือ หนึ่งเดียว"

ลัทธิเต๋ามองเห็นเอกภาพในของที่คนทั่วไปแบ่งออกเป็นคู่ ๆ เช่น ดี - เลว สวย - ชั่ว เหนือ - ใต้อ่อน - แข็ง และเรียกเอกภาพดังกล่าวว่า เอกภาพของสิ่งที่ตรงข้ามกัน ที่ว่าสิ่งที่ตรงข้ามกันมีเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวกันนั้นเนื่องจากลัทธิเต๋ามองเห็นว่ามนุษย์เราจะไม่สามารถรับรู้ความดีได้

ถ้าไม่มีความชั่วมาเปรียบเทียบ จะไม่สามารถรับรู้ความสุขได้ ถ้าไม่มีความทุกข์มาเปรียบเทียบ และ
 สิ่งที่เป็นคู่ตรงข้ามกันนี้ แท้จริงแล้วเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของความเป็นจริงเท่านั้นเอง ซึ่งความเป็น
 จริงนั้นก็คือเต๋า และเต๋ามีอยู่ในทุก ๆ สิ่ง ด้วยเหตุนี้ ลัทธิเต๋าก็สอนว่าทุกสิ่งที่ดำรงอยู่นั้น ดี หรือ
 ศักดิ์สิทธิ์ (Jose. 1983 : 230 - 232)

ลัทธิเต๋าสอนด้วยว่ามนุษย์เราจะต้องอยู่อยู่เหนือดี - ชั่ว หรือไม่มีดีก็ยึดชั่วเช่นเดียวกับ
 เต๋านั้นเป็นสัจจะหรือความเป็นจริงสูงสุดที่เป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลัง "หยิน - หยาง" ซึ่งเป็นพลังสอง
 พลังที่ตรงกันข้ามในธรรมชาติหรือสิ่งที่是一切ทั้งหลายในธรรมชาติ เช่น ความมืดกับความสว่าง ความ
 เป็นหญิงกับความเป็นชาย ความรักกับความชัง ฯลฯ ชีวิตที่สอดคล้องกับสัจจะเป็นชีวิตที่อยู่เหนือความ
 เป็นคู่ของสิ่งทั้งหลาย มนุษย์จึงควรดำเนินชีวิตให้อยู่เหนือความดีและความชั่ว กล่าวคือ ไม่ติดยึดใน
 ความดีและความชั่ว ชีวิตจึงจะสมบูรณ์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม ลัทธิเต๋าก็สอนมิให้คนกระทำความชั่วหรือกระทำความบาปเช่นเดียวกับลัทธิศาสนา
 ส่วนใหญ่ ความชั่วหรือบาปประการสำคัญที่สุดของมนุษย์สำหรับลัทธิเต๋านั้นก็คือ การกระทำต่าง ๆ ที่
 ชัดต่อธรรมชาติเนื่องจากการกระทำที่ขัดต่อธรรมชาตินั้นจะนำความทุกข์และภัยพิบัติมาให้ (ทวิวัฒน์
 บุตรทวิวัฒน์. 2530 : 51 - 34)

สำหรับแนวความคิดที่ว่าทุกสิ่งที่มีอยู่ดำรงอยู่ในสากลจักรวาลนี้ศักดิ์สิทธิ์นั้น ศาสนาฮินดู
 ก็มีแนวความคิดดังกล่าวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ศาสนาฮินดูสอนว่าทุกสิ่งที่มีอยู่ดำรงอยู่นั้นล้วนแล้ว
 แต่มีความเป็นพระเจ้าหรือความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวด้วยกันทั้งสิ้น ดังที่มีคำกล่าวไว้ในคัมภีร์อุปนิษัต
 (Upanishad) ว่า "ลูกเอ๋ย ไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่มีไม่ใช่พระผู้เป็นเจ้า..." อย่างไรก็ตาม ศาสนา
 ฮินดูต่างกับศาสนาปรัชญาของเอมเมอรัสในแง่ที่ว่าศาสนาดังกล่าวเชื่อในเรื่องบุญ - บาป และ
 นรก - สวรรค์ (Jose. 1983 : 217 - 223)

สำหรับพุทธศาสนานั้นก็อาจกล่าวได้ว่า เป็นศาสนาที่เห็นเอกภาพที่มีอยู่ในทุกสิ่งเช่นเดียว
 กัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พุทธศาสนาสอนว่าทุกสิ่งต่างก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยปรุงแต่งซึ่งกันและกัน
 จึงมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกกันไม่ออก ส่วนเรื่องบาป - บุญนั้นเป็นสิ่งที่พุทธศาสนาเห็น
 ว่ามีอยู่จริง และพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติเบญจศีล - เบญจธรรม ตลอดจนวินัยข้อบังคับหรือข้อพึง

กระทำต่าง ๆ เพื่อให้บรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลายยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตไว้เป็นอันมาก

อย่างไรก็ดี พุทธศาสนาสอนให้คนทำดีนั้นชั่ว แต่ไม่ได้สอนให้คนยึดดียึดชั่ว กล่าวคือ สอนให้ทำดีโดยไม่ยึดติดความดีนั้น และสอนให้ละเว้นความชั่วโดยไม่ยึดติดความชั่วนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พุทธศาสนาสอนให้คนกระทำความดีและละเว้นความชั่วด้วยสติปัญญา ด้วยจิตใจที่มีอุเบกขามีชีวิตเพราะรักในความดีหรือหวังผลดีตอบแทน และมีชีละเว้นการกระทำความชั่วเพราะเกลียดชังความชั่วหรือกลัวผลร้ายจากการกระทำชั่วนั้น เพราะการกระทำเช่นนั้นก็เท่ากับว่ายังมีความยึดมั่นถือมั่นอยู่ ซึ่งความยึดมั่นถือมั่นแม้แต่การยึดดียึดชั่วนี้ พุทธศาสนาเห็นว่าเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งหลาย (พุทธทาส ภิกขุ. 2518 : 199)

ท่านพุทธทาส ภิกขุ กล่าวถึงเรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่นที่นำไปสู่ความหลุดพ้นโดยสิ้นเชิงว่า "พระอรหันต์นั้นไม่มีความยึดมั่นถือมั่น ในบุญในบาป ในกุศล ในอกุศล หรือแม้ในอพยาгодุค และไม่ยึดมั่นในความสุขหรือความทุกข์ หรืออทุกขมสุข โดยความเป็นตัวเราหรือเป็นของเรา..." ท่านกล่าวอีกด้วยว่าการยึดบุญ - บาปก็ดี แม้แต่การเชื่อว่ามีบุญไม่มีบาปก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นความยึดมั่นถือมั่นทางใจทางหนึ่งด้วยกันทั้งสิ้น (พุทธทาส ภิกขุ. 2518 : 215 - 216)

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับของที่เป็นคู่ ๆ นั้น ท่านพุทธทาส ภิกขุ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า "ที่เราอยู่ใต้โลก จมอยู่ในโลก หรือจมอยู่กันโลกก็เพราะว่าเราไปหลงยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เป็นคู่ ๆ ; อันนี้ก็เป็นการเข้าใจยากที่ว่าเราไปหลงในของที่เป็นคู่ ๆ ; แต่ความหลุดพ้นนั้นอยู่นอกเหนือของที่เป็นคู่ อย่างนี้ ว่ามันมีเป็นคู่อย่างนี้ เพราะเรายังโง่

โดยแท้จริงที่เหนือไปกว่านั้น มันมิได้เป็นคู่; มันเป็นธรรมดา เป็นสามัญตามธรรมดา ตามธรรมชาติของสิ่งที่เรียกว่าธรรมแท้ ที่มนุษย์ไปบัญญัติให้เอง เพราะมนุษย์ไม่ชอบความทุกข์ ก็เลยไปเกลียดความทุกข์ ไปหวังความสุข จึงเกิดเป็นคู่ขึ้นมาว่าสุขกับทุกข์; บุญกับบาปคู่นี้ก็เหมือนกัน พอสอนให้รู้ว่ามีความหมายอย่างไร แล้วก็กลัวบาปรักบุญ; ดีกับชั่วก็เหมือนกัน ให้เกลียดชั่วรักดี มันก็วิบัติแล้วก็เลยมีความทุกข์ เพราะไปรักข้างหนึ่ง ไปเกลียดข้างหนึ่งจนเกิดความหนักอกหนักใจ

ถ้าอย่าให้เป็นทั้งสองข้าง ให้อยู่ตรงกลาง ๆ นี่เป็นความฉลาด มีแต่ว่าทำอะไรเป็นทุกข์ก็อย่าไปหา หาแต่ในทางที่ไม่เป็นทุกข์ ให้เหลือแต่ว่ามีทุกข์กับไม่มีทุกข์เท่านั้น ของจริงก็มีเท่านั้น

..." (พุทธาส ภิกขุ. 2518 : 416 - 417)

ท่านพุทธาส ภิกขุ ยังกล่าวอีกด้วยว่า "กฎของความจริงตามธรรมชาตินั้น มนุษย์เป็นทุกข์ เพราะความยึดถือในเรื่องดีและเรื่องชั่ว ถ้าไม่ยึดถือเรื่องดีชั่วก็จะเป็นทุกข์" (พุทธาส ภิกขุ. 2527 : 227)

ทัศนะดังกล่าวของท่านพุทธาส ภิกขุ ถ้าหากพิจารณาอย่างผิวเผินก็อาจจะถูกปล่อย ำ แนวความคิดของพวกมิชฌาธิฐิ ในสมัยพุทธกาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ความจริงแล้ว แตกต่างกันอย่างมากมาย เพราะท่านพุทธาส ภิกขุ ไม่ได้สอนว่าไม่มีบุญไม่มีบาป แต่ท่านสอนให้ มนุษย์ทำบุญและละเว้นการกระทำบาปโดยไม่คิดยึดในบุญ - บาป เพราะจะเป็นเหตุให้เกิด ความทุกข์ตามหลักของพุทธศาสนาที่ว่าการยึดมั่นถือมั่นทำให้เกิดทุกข์เท่านั้นเอง

สรุปแล้วแนวความคิดเรื่องบุญ - บาป ในคริสต์ศาสนาและศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน นั้นแตกต่างกันคือ คริสต์ศาสนาสอนว่าบาป - บุญ นั้นมีอยู่จริง ในขณะที่ศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันนั้นเชื่อว่าทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกัน จึงไม่มีการแยกสิ่งที่เชื่อว่าเป็นสิ่งเดียวกันนั้นออกเป็นคู่ ๆ เช่น บุญ - บาป เหมือนคริสต์ศาสนา ซึ่งแนวความคิดในเรื่องบุญ - บาป ของศาสนาปรัชญาดังกล่าวนั้นนับว่ามีความละเอียดคล้อยคลึงกับศาสนาปรัชญาตะวันออกเช่น เซ็น เต๋า เป็นอย่างมาก และมีส่วนคล้ายกับศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาอยู่ไม่น้อย

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครสำคัญที่สไตน์เบ็คได้ใช้แสดงทัศนะ เรื่องบุญ - บาปนั้น ก็คือ สาธุคุณจิม เคซี่ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นไว้ในนวนิยายดังกล่าวว่า จริง ๆ แล้วบาปนั้นอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่เลยก็เป็นได้ มีแต่สิ่งที่ผู้คนทั้งหลายกระทำกันไปตามครรลองของ ธรรมชาติเท่านั้น มนุษย์เราอาจจะนำเอาเรื่องบาปมาเป็นกังวลจนทำให้เกิดความทุกข์ไปเปล่า ๆ ปลื้ ๆ "...Maybe it ain't a sin. Maybe it's just the way folks is.

Maybe we been whippin' the hell out of ourselves for nothin'..."

(Steinbeck. 1964 : 19)

อย่างไรก็ตาม เคซี่ไม่ได้ถึงกับจะแน่ใจว่าไม่มีบาปเลยเสียทีเดียว เพียงแต่เขาค่อนข้างโน้มเอียงไปในทางที่จะเชื่อว่าไม่มีบาปมากกว่าที่จะมีบาป ในสมัยที่เขายังเป็นนักเทศน์อยู่นั้น เขามักจะ

พาหญิงสาวไปแสวงหาความสุขทางเพศภายหลังการเทศน์หรือการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นประจำ แล้วเขาก็เกิดความไม่สบายใจเพราะเขาเชื่อตามคำสั่งสอนของศาสนาว่า การกระทำนั้นเป็นบาป ต่อมาเมื่อเขาเข้าไปในที่เปลี่ยวเพื่อค้นหาลัทธิธรรม เขาก็นำเรื่องนี้มาขบคิดและก็คิดว่าบาปนั้นอาจจะไม่มี เมื่อเป็นเช่นนั้น เขาก็ไม่ควรจะนำเรื่องที่เขาคิดว่าเป็นบาปมาเป็นกังวลต่อไป เพราะจะทำให้เขาเกิดความไม่สบายใจไปโดยไม่เกิดประโยชน์อันใด อย่างไรก็ตาม เขาก็ไม่อาจที่จะตัดความคิดเรื่องบาปให้หมดไปจากความรู้สึกนึกคิดของเขาโดยสิ้นเชิงได้ มีคำพูดของเขาอยู่หลายตอนที่แสดงว่า แม้กระทั่งภายหลังจากที่เขาคิดว่าไม่มีบุญ - บาปแล้ว เขาก็ยังคิดถึงบาปในรูปแบบที่คนทั่ว ๆ ไปคิดกัน ถึงแม้ความรู้สึกนึกคิดเรื่องบาปของเขาจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม เช่น เมื่อครั้งที่เขาได้พบหอมซึ่งเพิ่งออกจากคุกใหม่ ๆ นั้น เขาก็เล่าให้หอมฟังว่าขณะนี้เขาเป็นคนธรรมดา มิใช่คนเทศน์อีกต่อไปแล้ว มีความคิดที่เต็มไปด้วยบาปมากมาย แต่ก็มีความคิดที่มีเหตุผล

"...Jus Jim Casy now. Ain't got the call no more. Got a lot of sinful idears - but they seem kinda sensible." (Steinbeck. 1964 : 16)

ต่อมาในตอนกลางของเรื่อง เคซีก็กล่าวกับลุงจอร์นว่า เขาก็เป็นคนที่มีบาปเช่นเดียวกัน มนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่มีบาปด้วยกันทั้งสิ้น เขากล่าวเสริมด้วยว่าบาปนั้นยังเป็นสิ่งที่มนุษย์เราไม่แน่ใจ "Sure I got sins. Ever'body got sins. A sin is somepin you ain't sure about..." (Steinbeck. 1964 : 200)

เขายังบอกกับลุงจอร์นอีกว่า มนุษย์เราสร้างบาปขึ้นมาจากความรู้สึกนึกคิดของตนเอง การกระทำใดที่เราคิดว่าเป็นบาป การกระทำนั้นก็บาป ตามความรู้สึกนึกคิดของเรานั้น "...if you think it was a sin - then it's a sin. A fella builds his own sins right up from the groun'." (Steinbeck. 1964 : 200)

การกระทำที่บางคนถือว่าเป็นบาป เช่น การที่แม่โจคไม่ยอมให้ครอบครัวหยุดชะงักการเดินทางไปแคลิฟอร์เนียเพื่อไปตามหอมมารักษายาที่กำลังเจ็บหนัก จนกระทั่งย่ำตายไปในระหว่างที่กำลังเดินทางข้ามทะเลทราย ซึ่งเรื่องนี้แม่โจคได้ปิดบังความจริงไว้ไม่ยอมแพร่พรายให้สมาชิกในครอบครัวได้รับรู้จนกระทั่งครอบครัวสามารถเดินทางพ้นฝ่าผ่านทะเลทรายนั้นมาได้แล้ว นางจึงบอก

ให้ทุกคนได้ทราบกัน นอกจากนี้ ในระหว่างที่ผ่านด่านตรวจซึ่งขณะนั้นยาเสียชีวิตแล้วนั้น นางยังได้ โทกเจ้าหน้าที่ว่า ในรถยนต์ของครอบครัวของนางนั้น มีผู้ช่วยหนักที่จะต้องรีบพาไปหาหมออย่างรีบ ค่วน ทำให้รอดพ้นจากการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ไปได้ ซึ่งเรื่องนี้ ลุงจอห์นได้ถามเกิดขึ้นในเวลา ต่อมาว่าเป็นบาปไหม เคซี่ตอบว่าไม่เป็นบาปเลยแม้แต่น้อย ดังที่สไตน์เบ็คได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี ไว้ว่า

John asked, 'Was it a sin? Is there any part of it you might call a sin?'

Casy turned on him in astonishment, 'A sin? No, there ain't no part of it that's a sin.'

(Steinbeck. 1964 : 204)

เหตุที่เคซี่กล่าวเช่นนั้น นอกจากจะเป็นเพราะเขาคิดว่าบาปนั้นอาจเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่เลย จริง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังเป็นเพราะเขาเห็นว่าแม่โจคกระทำการดังกล่าวไปด้วยความรัก ความเสียสละต่อครอบครัวอย่างแท้จริง นางไม่ได้คิดถึงตัวนางเองและสวัสดิภาพของนางแม้แต่น้อย ความรู้สึกนึกคิดของนางมุ่งไปที่ความอยู่รอดและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัว และ พยายามกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการนั้นอยู่ตลอดเวลา การที่นางไม่ยอมให้ครอบครัวต้องหยุดชะงัก การเดินทางไปแคลิฟอร์เนียด้วยการพายำไปหาหมอนั้น มิใช่เป็นเพราะนางใจไม่ไ้ระกำ หรือไม่มี ความรักความห่วงใยยาแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะนางคิดว่าการกระทำเช่นนั้นนอกจากจะไม่อาจ ช่วยชีวิตยาไว้ได้แล้ว ยังอาจจะทำให้ครอบครัวของนางซึ่งมีเงินเหลืออยู่น้อยเต็มที่แล้วนั้นไม่สามารถ ที่จะเดินทางไปจนบรรลุลูกหมวยปลายหางในแคลิฟอร์เนียเพื่อหางานทำได้ ซึ่งจะทำให้ทุกคนใน ครอบครัวเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสมากขึ้น และอาจจะถึงขั้นอดตายได้ การที่นางกระทำเช่นนั้น นอกจากจะทำให้ทุกคนงุนงงด้วยความไม่เข้าใจนางแล้ว ยังทำให้นางรู้สึกไม่สบายเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องทนอยู่กับศพอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาการเดินทางผ่านทะเลทรายอันยาวนานนั้น

หลังจากที่เคซีค้นพบหลักฐานที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน และไม่มี ความเชื่อมั่นแบบเดิมว่า บาปเป็นสิ่งที่จริงแล้ว เขายังไม่ยอมเชื่อตามที่ศาสนาสอนว่า พระพรหมทานเป็นสิ่งที่ จะช่วยให้มนุษย์เราสามารถต่อสู้กับความเย้ายวนของบาป และไม่ยอมเชื่อว่าการกระทำบางอย่างที่ศาสนิกชนโดยทั่วไปเห็นว่าเป็นบาป เช่น การหลับนอนกับหญิงที่มีไข้ภรรยาของตนนั้นเป็นการกระทำที่เป็นผลมาจากการยอมแพ้การประจัญล่อลวงของปีศาจ เขาเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปตามครรลองของธรรมชาติและพระพรหมทานไม่อาจต่อต้านหรือระงับยับยั้งมิให้มนุษย์กระทำการที่คิดกันว่าเป็นบาปนั้นได้ เขากล่าวว่ามนุษย์เรายังดูเหมือนว่าเป็นผู้ที่น่าจะได้รับพระพรหมทานจากการไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาไม่กี่อย่าง ก็ยิ่งจะกระทำความบาปได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้นเพียงนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาไม่คิดว่าพระพรหมทานจะช่วยให้มนุษย์สามารถทำดีหนีบาปได้ "... Now they say layin' up with a girl comes from the devil. But the more grace a girl got in her, the quicker she wants to go out in the grass ..." (Steinbeck. 1964 : 18).

นอกจากนี้ก็จะเห็นว่าพระพรหมทานมิได้ช่วยให้สามารถละเว้นการกระทำสิ่งที่คิดว่าเป็นบาปได้แล้วเขายังเห็นว่าการกระทำบางอย่างของศาสนิกชนที่เชื่อกันว่าจะสามารถช่วยให้เนื้อหนึ่งสามารถต่อต้านความเย้ายวนของบาปโดยเฉพาะบาปทางเพศได้ เช่น การถือศีลอด หรือการจำศีลออกอาหารนั้น แท้ที่จริงแล้วไม่สามารถช่วยอะไรได้เลย อาจจะไม่กระทำการสิ่งที่คิดว่าเป็นบาปนั้นในช่วงเวลาดังกล่าว แต่หลังจากนั้น ก็จะหวนกลับไปกระทำการสิ่งที่คิดว่าเป็นบาปนั้นอีก และยังซ้ำร้ายหนักกว่าเก่า เพราะอีกอันมานานเหมือนคนที่เพิ่งออกมาจากคุก เคซีแสดงทัศนะดังกล่าวในระหว่างการสนทนากับทอมซึ่งทอมได้เล่าให้เขาฟังว่าวันที่เขาออกมาจากเรือนจำแม็คอเลสเตอร์ (McAlester) นั้น เขาได้พบหญิงโสเภณีนางหนึ่งซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นเขาไม่ขอเล่าให้เคซีฟัง และไม่อยากจะเล่าให้ใครฟัง เคซีได้ฟังเช่นนั้นกับอกท่อมว่า เขาทราบดีว่าเกิดอะไรขึ้น เพราะเขาเคยมีประสบการณ์ทำนองเดียวกันนี้มาก่อนเมื่อครั้งที่เขาเข้าไปในที่เปลี่ยวเพื่อจำศีลออกอาหารและกลับออกมาจากที่เปลี่ยวนั้น สไตน์เบ็กได้เขียนถึงการสนทนาของคนทั้งสองไว้ว่า

...the day I come outa McAlester...I run me down a girl, a hoor girl, like she was a rabbit. I won't tell ya what happened. I wouldn't tell nobody what happened

Casy laughed. 'I know what happened I went a - fastin' into the wilderness one time, an' when I come out the same damn thing happened to me.'

(Steinbeck. 1964 : 151)

ในระหว่างการสนทนากับทอมครั้งนี้ เคซี่ยอมรับกับทอมว่า เขาเป็นคนตัดทาจัคและชอบกระทำตามความต้องการของเนื้อหนัง เขากังวลใจถึงเรื่องนี้มาก และอยากจะหาภรรยาเป็นตัวแทนคนเสียที่

...I'm all worried up...I didn' even know it when I was a - preachin'aroun', but I was doin' consid'able tom-cattin' aroun'.

If I ain't gonna preach no more, I got to get married. Why, Tommy, I'm a-lustin' after the flesh.

(Steinbeck. 1964 : 151)

การที่เคซี่พูดเช่นนี้แสดงว่าเขาเป็นคนที่มีความคิดและมโนธรรม (conscience) ที่วุ่นวายสับสนคนหนึ่ง เขาเป็นคนช่างคิด และเขาก็ไม่อาจจะหาข้อสรุปอะไรแน่นอนลงไปได้ เมื่อครั้งที่เขาเป็นนักเทศน์นั้น เขามักจะหาหญิงสาวที่มาฟังเขาเทศน์ไปหลับนอนในหงอเต้าเป็นประจำ หลังจากที่เขากลับมาเช่นนั้นแล้วทุกครั้งเขาก็เกิดความไม่สบายใจ เนื่องจากคิดว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นบาป ต่อมา เขาก็เข้าไปค้นหาสวรรค์ในที่เปลี่ยวแล้วก็คิดว่าบาปนั้นอาจจะไม่มีเลยก็เป็นได้ และพฤติกรรมทางเพศที่เขาชอบกระทำนั้นแท้ที่จริงแล้ว มิได้เป็นบาปแต่อย่างใดเป็นสิ่งที่เป็นไปตามครรลองของ

ธรรมชาติ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งภายหลังจากที่เขาคิดว่าเขาได้บรรลุธรรมแล้วเขายังไม่อาจตัดความกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกไปได้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าลึก ๆ ลงไปแล้ว มโนธรรมแบบที่เขาเคยมีได้คอยเตือนเขาว่าการแสวงหาความสุขทางเพศกับผู้ที่ไม่ใช่ภรรยาของตนนั้นเป็นสิ่งที่ผิด เขาจึงคิดที่จะแต่งงานและมีพฤติกรรมทางเพศกับภรรยาเพียงคนเดียว ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้เขาประกาศว่า ๆ ว่าไม่มีบาป ไม่มีบุญอะไรทั้งสิ้น มีแต่สิ่งที่ผู้คนกระทำไปตามครรลองของธรรมชาติ และทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกันทั้งสิ้น "...The hell with it! There ain't no sin and there ain't no virtue. There's just stuff people do. It's all part of the same thing."

(Steinbeck. 1964 : 19)

พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของเขานั้น ถ้าวิเคราะห์ในแง่จิตวิทยาแล้ว ความคิดที่ว่าไม่มีบุญไม่มีบาปของเขานั้น มาจากสิ่งที่นักจิตวิทยาเรียกว่ากลไกการป้องกันตนเอง (defence mechanism) หรือการหาเหตุผลแก้ตัว (justification) กับการกระทำของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การแสวงหาความสุขทางเพศตามความต้องการตามธรรมชาติของเขานั้นขัดต่อมโนธรรมของเขาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากคำสั่งสอนของศาสนาที่ว่าการร่วมประเวณีกับหญิงที่มีไม่ใช่ภรรยาของเขานั้นเป็นบาป ทำให้เขาเกิดความไม่สบายใจ รู้สึกวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาในการที่จะแก้ปัญหาความไม่สบายใจนี้ เขามีทางเลือกอยู่สองทาง ประการแรก เขาจะต้องละเว้นพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเด็ดขาด และประการที่สองก็คือ หาเหตุผลแก้ตัวให้พฤติกรรมนั้น ซึ่งเขาก็เลือกทางเลือกที่สอง เพราะเขาไม่สามารถละเว้นพฤติกรรมดังกล่าวได้ เขาจึงต้องหาทางเปลี่ยนความเชื่อของเขาเสียใหม่ว่า การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นบาป เพื่อที่จะกระทำการดังกล่าวไปด้วยความปลอดโปร่งโล่งใจ แต่ถ้าเขาจะเปลี่ยนความเชื่อเดิมที่ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นบาปไปเป็นความเชื่อที่ว่า การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นบาปโดยไม่มีเหตุผลหรือปรัชญารองรับ เขาก็คงจะหลอกตัวเองไม่สำเร็จ หรือหลอกตัวเองไม่ได้นาน เขาจึงคิดค้นศาสนปรัชญาที่ว่าทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกัน ไม่มีบุญไม่มีบาป ไม่มีดีไม่มีชั่วแต่อย่างใดทั้งสิ้น ซึ่งถ้าเขาปักใจเชื่อเช่นนั้นโดยไม่มี

ความระแวงสงสัย เขาก็ถึงกระทำการทุกสิ่งทุกอย่างไปตามความต้องการของเขาโดยปราศจากความทุกข์กังวลใจ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว เขาไม่อาจที่จะมั่นใจหรือปักใจเชื่อว่าบาป - บุญนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีเลยจริง ๆ ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อเขากระทำการที่เขาเคยคิดว่าเป็นบาปลงไป มโนธรรมหรือจิตใต้สำนึกของเขาก็มารบกวนจิตใจของเขาว่า สิ่งนั้นยังเป็นบาปอยู่ แม้ว่าปากเขาจะพร่ำพูดและใจเขาพยายามที่จะบอกตัวเองว่าไม่มีบุญไม่มีบาปแล้วก็ตาม เขาจึงกลายเป็นคนประหลาด ๆ กลาง ๆ คือกี่ไม่ใช่ ชั่วก็ไม่เชิง ซึ่งถ้าเขาเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปเสีย ชีวิตของเขาก็คงจะมีความสุขมากกว่านี้ กล่าวคือ ถ้าเขามีความเชื่อมั่นว่ามีบุญ - บาปจริง เขาก็จะกำหนดกัมตาประกอบคุณงามความดีและพยายามทุกวิถีทางที่จะละเว้นการกระทำความชั่ว ชีวิตของเขาก็คงจะมีความสุขสงบอย่างยิ่งตามแบบฉบับของผู้ประพฤติดุธรรมทั้งหลาย หรือถ้าเขาเชื่อมั่นว่าไม่มีบุญ - บาปอยู่เลยจริง ๆ เขาก็จะสามารถแสวงหาความสุขความสนุกสนานในชีวิตได้อย่างสุดเหวี่ยงโดยไม่มีสิ่งใดมาทวนใจ เขาก็คงจะมีความสุขทางโลกอย่างเต็มที่ ถึงแม้ความสุขนั้นจะไม่ใช่อะไรที่แท้จริงก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่เขายังไม่สามารถที่จะมีความเชื่อมั่นลงไปอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เขาจึงไม่สามารถที่จะมีความสุขอย่างเต็มที่ในรูปแบบใดแบบหนึ่งดังที่กล่าวมาได้ และด้วยเหตุที่เขาเป็นคนที่มีความขัดแย้งกันอยู่ในตัวมากเช่นนี้ ทำให้ศาสนปรัชญาที่เขาถนัดขึ้นมานั้นพยายามนำไปเผยแพร่สั่งสอนผู้อื่นให้เชื่อตามเขาด้วยนั้น เป็นศาสนปรัชญาที่สับสนเต็มไปด้วยปริศนาธรรม (paradox) หรือความขัดแย้งกันในตัวไปด้วย

ด้วยเหตุที่เขายืนยันที่จะเชื่อว่าบาปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีและพยายามที่จะสั่งสอนผู้อื่นให้เชื่อตามเขาดังกล่าว จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่เขาจะแสดงความไม่เห็นด้วยกับการใช้โทษบาป (repentance) หรือไม่เห็นด้วยกับการทำร้ายตัวเองเพื่อแสดงความเสียใจในบาปที่ได้กระทำ

...I thought how some sisters took to beatin' theirselves
with a three-foot shag of bobwire. An' I thought how maybe they
liked to hurt themselves, an' maybe I liked to hurt myself...

(Steinbeck. 1964 : 19)

นอกจากนี้ก็จะเชื่อว่าทุกสิ่งล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกัน และบุญ - บาปนั้นอาจจะ เป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่เลยก็ได้แล้ว เขายังเชื่อว่าคนเราจะดีหรือเลวนั้นเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถรู้หรือ ตัดสินกันได้ แต่นั่นไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่าใดนัก สิ่งสำคัญก็คือ การมีชีวิตอยู่ トラバไตยังมีชีวิตอยู่ เขาก็มีความหมาย

ความเชื่อของเขาดังกล่าวข้างต้นก็นับเป็นประติทรรศน์หรือสิ่งที่ขัดแย้งกันเองในตัวเองอย่าง หนึ่ง กล่าวคือ ถ้าเขาคิดว่าบุญ - บาปไม่มีแล้ว ความดีความเลวก็ย่อมไม่มีด้วย เพราะทุกสิ่งเป็น สิ่งเดียวกันหมด การที่เขาพูดว่าดีหรือเลวไม่สำคัญเท่าใดนักนั้น ก็แสดงโดยนัยว่าดีหรือเลวนั้นก็ยัง มีความสำคัญอยู่ ถึงแม้จะไม่มากนักก็ตาม

อย่างไรก็ดี ถ้าจะมองข้ามจุดอ่อนเกี่ยวกับความเชื่อที่ยังเป็นประติทรรศน์หรือขัดแย้งกันใน ตัวของเข็แล้ว เขาก็นับเป็นผู้ที่มีคุณธรรมทางด้านมากผู้หนึ่ง คุณธรรมที่เด่น ๆ ของเขา ได้แก่ ความสันโดษหรือความสมถะและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เห็นแก่ตัวหรือความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เมื่อสมัยที่เขายังเป็นนักเทศน์อยู่นั้น ตามปกติเขาจะไม่เก็บหรือเรียกรายเงินจากผู้ที่มาฟังเขาเทศน์ ซึ่งถ้าเขาทำเช่นนั้นก็อาจจะได้เงินมาก เขาเป็นผู้ที่มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์มาก นอกจากจะเป็นผู้ที่ ไม่เอาเปรียบหรือแบมือขอบริจาคจากผู้อื่นแล้วเขายังได้พยายามทุ่มเทชีวิตจิตใจของเขาอย่างเต็มที่ ในการทำให้บรรดาผู้อพยพทั้งหลายรักกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อที่จะสามารถพ้นจากความยาก ลำบากทั้งหลายในยามที่เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงที่สุดในสหรัฐอเมริกาไปได้ตลอด รอดฝั่ง และมีชีวิตที่ดีขึ้นในภายภาคหน้าเขารักผู้คนเหล่านั้นมากถึงขนาดยอมติดคุกแทนพวกเขาและ ในที่สุดก็พลีชีพเพื่อคนเหล่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงนับได้ว่าเขาเป็นผู้ที่พยายามประพฤติดนอยู่ใน แนวทางแห่งบุญมากกว่าบาปในความหมายของศาสนาโดยทั่วไปผู้หนึ่ง

เข็เห็นว่าสิ่งที่เรียกกันว่าพระจิตเจ้า (The Holy Spirit) นั่นก็คือ ความรักและความ รักต่อเพื่อนมนุษย์นั้นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ถ้าหากเรามนุษย์มีความรักซึ่งกันและกันก็เป็นการเพียงพอ แล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องรู้จักและรักพระเยซูเจ้าซึ่งคริสตชนเชื่อว่าเป็นพระบุตรของพระเจ้า เป็นเจ้า พระองค์จะทรงมีตัวตนจริง ๆ หรือเปล่าเขาก็ไม่ทราบ ขอให้เรารักเพื่อนมนุษย์ที่เราพบและรู้จักและ พยายามทำให้พวกเขามีความสุขก็พอแล้ว

....I says, 'What's this call, this sperit?' An' I says, 'It's love. I love people so much I'm fit to bust, sometimes.' An' I says, 'Don't you love Jesus ?' Well, I thought an' thought, an' finally I says, 'No, I don't know nobody name' Jesus. I know a bunch of stories, but I only love people. An' sometimes I love'em fit to bust, an' I want to make' em happy, so I been preachin' somepin I thought would make' em happy.'

(Steinbeck. 1964 : 19 - 20)

เคยได้เล่าให้ทอมฟังว่าเหตุที่เขาไม่ใช่นักเทศน์อีกต่อไปนั้น ก็เพราะเขามีความคิดที่หนัก
เทศน์ทั่ว ๆ ไปเห็นว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับศาสนาที่สุด และเขาก็เชื่อในสิ่งที่เขาคิดนั้นด้วย กล่าวคือ เขา
คิดว่าพระเจ้านั้นอาจจะเป็นเพียงจิตวิญญาณของมนุษย์แต่ละคนรวมกันเข้าเป็นจิตวิญญาณดวงใหญ่ หรือ
จิตวิญญาณสากล และมนุษย์ชายหญิงทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่นั้น ด้วยเหตุนี้สิ่งที่
เรียกกันว่าพระจิตเจ้านั้น จึงเป็นเพียงจิตของมนุษย์ มิใช่พระจิตของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของตามที่คริสตชน
เชื่อกัน

...I figgered about the Holy Sperit and Jesus road. I figgered,....
'maybe it's all men an' all women we love; maybe that's the Holy
Sperit - the human sperit - the whole shebang. Maybe all men got
one big soul ever' body's a part of'

(Steinbeck. 1964 : 20)

จากคำพูดของเคยข้างต้นจะเห็นได้ว่าศาสนปรัชญาของเขาเป็นศาสนปรัชญาเชิงมนุษยนิยม
เขามีได้ปฏิเสธความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณหรือจิตวิญญาณสูงสุดซึ่งก็เป็นความเชื่อทวนองเดียวกันกับ

ความเชื่อเรื่องพระผู้เป็นเจ้าในศาสนาใหญ่ ๆ ของโลกหลายศาสนา เพียงแค่เชื่อกว่าจิตวิญญาณ
 สูงสุดคืงกล่าวนั้นประกอบด้วยจิตวิญญาณของมนุษย์ทุกคนมารวมกัน เพราะฉะนั้น พระจิต
 เจ้าตามความคิดของเขานั้นจึงมิใช่พระจิตของพระเป็นเจ้า แต่เป็นจิตของมนุษย์ทั้งมวลมารวมกัน
 นั่นเอง และความคิดเช่นนี้ก็ส่งผลมาถึงความคิดเรื่องบุญเรื่องบาปของเข็และผู้ที่มีแนวความคิด
 เช่นเดียวกับเขาคัวย กล่าวคือ เมื่อไม่มีพระผู้เป็นเจ้าผู้คอยกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ คอยให้
 รางวัลเมื่อมนุษย์กระทำความดี และคอยลงโทษเมื่อมนุษย์กระทำความชั่ว หรือเป็นผู้กำหนดให้ใคร
 ตกนรกขึ้นสวรรค์เสียแล้ว ก็ย่อมไม่มีบุญไม่มีบาปในแบบที่ศาสนาที่เชื่อว่ามีพระเป็นเจ้าสอนโดยปริยาย
 มนุษย์นี้แหละจะเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตนเอง จะดีจะชั่ว จะทุกข์จะสุขก็อยู่ที่มนุษย์ ไม่มี
 พระเจ้าหรือเทวดาหน้าไหนจะมาช่วยมนุษย์ได้มนุษย์จึงต้องรักกันและช่วยเหลือกันและกันโดยเฉพาะ
 ในยามตกทุกข์ได้ยาก เปรียบเสมือนเด็กกำพร้าที่ขาดพ่อขาดแม่ ไม่มีใครเลี้ยงดูช่วยเหลือ ไม่มีใคร
 คอยลงโทษหรือให้รางวัล ก็จะต้องรักและช่วยเหลือกันไปเท่าที่จะทำได้

ในประเด็นเรื่องบุญ - บาปนั้น เกซ็คูเหมือนว่าจะเป็นตัวละครตัวเดียวที่สโตนเบิร์กใช้
 สะท้อนแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องบุญ - บาปไว้โดยตรงในนวนิยายเรื่อง The Grapes of
Wrath ของเขา นี้ อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ของเขาเรื่องนี้ก็พอจะอนุมานแนวความคิด
 เรื่องบุญ - บาปในนวนิยายดังกล่าวได้จากตัวละครอื่น ๆ อีกหลายคน แม้ว่าเขาจะมีได้กำหนด
 ให้ตัวละครเหล่านั้นแสดงทัศนะเรื่องบุญ - บาปโดยตรง แต่ก็มีนัยที่สื่อแสดงแนวความคิดในเรื่อง
 ดังกล่าวอยู่ไม่น้อย เป็นต้นว่า บรรดาหญิงที่เป็นสมาชิกนิยายพระยะโฮวาที่สโตนเบิร์กใช้
 เพื่อเสียดสีผู้ที่นับถือศาสนาแบบเคร่งตามตัวอักษรแต่ขาดจิตรารมณ์แห่งความรักเหมือนกับพวกฟาริสี
 ในสมัยพระเยซูเจ้า คนพวกนี้เป็นบุคคลประเภทที่พระเยซูเจ้าทรงประณามว่าเห็นเศษผงในตา
 ของผู้อื่น แต่ไม่เห็นท่อนซุงในตาของตนเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เห็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ของผู้อื่นเป็นเรื่องใหญ่ แต่ความผิดอันใหญ่โตของตนเองกลับมองไม่เห็น ในนวนิยายดังกล่าว
 บรรดาสมาชิกนิยายพระยะโฮวาได้พยายามคอยจ้องที่จะจับผิดผู้อื่น เห็นการกระทำของผู้อื่น
 เป็นบาปไปหมด แม้กระทั่งการเดินร่ำเพื่อความบันเทิงและกระชับความสัมพันธ์กันในระหว่าง
 บรรดาผู้อพยพในค่ายคนพวกนี้ก็เห็นว่าเป็นบาป และพยายามชักชวนหรือขู่เข็ญผู้อื่นมิให้ไปร่วม

กิจกรรมเช่นนั้น จนเป็นเหตุให้ผู้ที่ถูกขู่เชื่อนั้นเกิดความวิตกกังวล โดยเฉพาะโรส ออฟ ชารอน ได้เก็บเอาคำขู่ของคนเหล่านั้นที่ว่า การเต้นรำที่เป็นบาปหยามช้านั้นจะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ของเธออย่างร้ายแรงไปครุ่นคิดวิตกกังวลจนเกิดความไม่สบายทั้งกายและใจ และนับเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ลูกของเธอเสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์นอกเหนือไปจากการขาดอาหารเพราะความยากจน

นอกจากบรรดาสมาชิกนิกายหยามพระยะโฮวาห์จะเห็นการกระทำของผู้อื่นเป็นบาปไปหมดแล้ว กลุ่มบุคคลดังกล่าวยังชอบประณามปรักปรำผู้อื่นว่า เป็นคนบาปอีกด้วย ดังเช่นที่สมาชิกนิกายหยามพระยะโฮวาห์นางหนึ่งได้ประณามแม่โจคและพวกผู้อพยพอื่น ๆ อย่างรุนแรงซึ่ง ๆ หน้าว่า นางและเพื่อนร่วมค่ายเป็นคนบาปหยามช้าสามานย์อย่างที่สุด และบอกกับแม่โจคด้วยว่านางจะระบุถึงสิ่งดังกล่าวในที่ประชุมของพวกนาง นอกจากนั้น นางยังได้อ้างว่านางเห็นวิญญาณอันคำมิดของแม่โจคกำลังถูกเผา และเห็นทารกที่ไร้เคียงสาในครรภ์ของโรส ออฟ ชารอน กำลังถูกเผาด้วย

...You're hell-burnin' sinners, all of you! An' I'll mention it in meetin' too. I can see your black soul a-burnin'. I can see that innocent child in that there girl's belly a-burnin'.

(Steinbeck. 1964 : 286)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath มีตัวละครผู้หนึ่งที่มีบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันเป็นอย่างมากกับบรรดาสมาชิกนิกายหยามพระยะโฮวาห์ ตัวละครผู้นั้นก็คือ ลุงจอห์น (Uncle John) ลุงจอห์นมีอะไรที่ตรงกันข้ามกับบรรดาสมาชิกนิกายดังกล่าวในหลาย ๆ ด้าน อาทิ เช่น ในขณะที่สมาชิกนิกายหยามพระยะโฮวาห์ชอบตัดสินผู้อื่น เห็นแต่ความผิดของผู้อื่น ลุงจอห์นก็ชอบตัดสินตนเอง เห็นแต่ความผิดของตนเอง ในขณะที่สมาชิกนิกายหยามพระยะโฮวาห์เฝ้าแต่ขอให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ เสียใจในบาปที่ได้กระทำ แต่ไม่เป็นทุกข์ถึงบาปของตนเอง เพราะมองไม่เห็น ลุงจอห์นก็เป็นทุกข์ เสียใจในบาปของตนเอง โดยไม่ได้ไปขอให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ถึงบาป เพราะลุง

จอห์นเห็นว่าตนเป็นคนบาป ส่วนคนอื่นเป็นคนดี "...my sins like dirty drawers
'mongst nice folks..." (Steinbeck. 1964 : 246)

เรื่องที่ทำให้ลุงจอห์นเป็นทุกข์เสียใจอยู่ตลอดชีวิตก็คือ แก่ได้เป็นเหตุให้ภรรยาสาวที่เพิ่งแต่งงานกันได้เพียงสี่เดือนตายไปโดยไม่ได้เจตนา และขณะนั้นนางก็กำลังตั้งครรภ์อยู่ด้วย คืนวันเกิดเหตุนั้นภรรยาปวดท้องและขอให้แก่ไปตามหมอมารักษา แต่แกก็นิ่งเฉยไม่ยอมไปตามหมอโดยอ้างว่าภรรยาเป็นเพียงแค่วทท้องธรรมดา ๆ เท่านั้น เพียงวันต่อมา ภรรยาที่หมดสติไม่รู้ตัวและตายไปในเย็นวันนั้นเอง ลุงจอห์นรู้หลังจากที่ภรรยาตายไปแล้วว่าภรรยาเป็นไส้ติ่ง แต่ก็สายไปเสียแล้ว ไม่อาจเรียกชีวิตภรรยากลับคืนมาได้ เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้แก่เสียใจเป็นอย่างมากและโทษตนเองว่าเป็นสาเหตุทำให้ภรรยาตายไป ลุงจอห์นคิดว่าตนเองเป็นคนบาปและไม่ยอมพูดกับใครเป็นเวลานาน แก่เดินเตร็ดเตร่ไปเรื่อย ๆ คิดลี้ภัยกับว่ามองไม่เห็นอะไรทั้งสิ้น ลุงจอห์นเป็นเช่นนี้อยู่ถึงสองปีจึงค่อยดีขึ้น แต่แกก็ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว แกยังเฝ้าโทษตนเองอยู่เสมอว่าเป็นเหตุให้ภรรยาตายไป และมักจะกล่าวอยู่เสมอว่าแก่เป็นคนบาปและสมควรที่จะได้รับการลงโทษ ครั้งหนึ่งแก่กล่าวเช่นนี้กับแม่โจค "...I sinned, an' I got ๕๐ take my punishment." (Steinbeck. 1964 : 272)

ลุงจอห์นเป็นคนที่หมกมุ่นครุ่นคิดและในเรื่องบาปและมีมโนธรรมที่ละเอียดอ่อนมาก สิ่งที่บางคนอาจจะคิดว่าไม่เป็นบาป ลุงจอห์นก็คิดว่าเป็นบาป เช่นครั้งหนึ่งลุงจอห์นบอกกับแม่โจคว่าแกมีความหลังที่จะบอกเนื่องจากแก่เห็นว่าบาป และถ้าเก็บมันไว้แล้วก็จะรู้สึกไม่สบายใจเป็นอย่างยิ่ง แม่โจครวมทั้งสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวไม่อยากจะฟังลุง แต่แกก็คะยั้นคะยอให้ทุกคนฟัง แล้วแกก็เปิดเผยความลับว่า แกมีเงินของแกเองไว้ 5 ดอลลาร์แล้วเอาไปกินเหล้าดับความทุกข์เสียใจในขณะที่ยคนอื่น ๆ ในครอบครัวกำลังอยู่กินกันอย่างอด ๆ อดยาก ๆ แกบอกด้วยว่าเมื่อแก่เห็นเคซียอมมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ให้จับกุมไปคุมขังแทนหอมแล้วแกก็รู้สึกละอายใจในเรื่องนี้มาก

...It ain't only the keepin' her out. I kep' her out to get drunk. I knowed they was gonna come a time I got to get drunk, when I'd get to hurtin' inside so I got to get drunk. Figgered time wasn't yet, an' then - the preacher went an' give 'imself up to save Tom."

(Steinbeck. 1964 : 239 - 240)

อันที่จริงแล้วการกระทำเช่นนั้นของลุงจอร์นสำหรับคนโดยทั่วไปถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ผิดหรือเป็นบาปอะไร โดยเฉพาะสำหรับคนที่มโนธรรมแบบหละหลวม เนื่องจากเงินที่ลุงแม้มเอาไว้กินเหล้าในยามที่ลุงเกิดความกลัดกลุ้มเสียใจในความผิดพลาดในอดีตนั้นเป็นเงินของแกเอง แกจึงมีสิทธิ์ที่จะทำเช่นนั้นได้ แต่สำหรับคนที่มโนธรรมแบบละเอียดอ่อนแบบลุงจอร์นแล้ว สิ่งนี้นับว่าเป็นบาปเพราะเป็นการกระทำที่ขัดต่อความรักต่อเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นพี่น้องของแกเอง กล่าวคือ แทนที่แกจะเอาเงิน 5 ดอลลาร์นั้นไปช่วยเหลือพี่น้องที่อดอยาก แกกลับเอาเงินนั้นไปซื้อเหล้าดื่มจนเมามาย มโนธรรมที่ละเอียดอ่อนของแกจึงทำให้แกไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องนี้มากและมโนธรรมยิ่งคำหนักแน่นมากขึ้นเมื่อเห็นเคซี่แสดงความรักต่อเพื่อนมนุษย์ที่ตกเฒ่า ๑ แล้วก็ไม่ใช่ว่าพี่น้องของเขาเลยด้วยการยอมถูกจับแทนทอมซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการควบคุมความประพฤติของทางทางจรรยาทั้งต้องเปิดเผยความลับที่แกเห็นว่าเป็นบาปอย่างยั้งนั้ ออกมาดังกล่าวข้างต้น

นอกจากลุงจอร์นจะมีมโนธรรมอันละเอียดอ่อนในเรื่องบาปและเห็นตนเองว่าเป็นคนบาปแล้ว แกยังชอบโทษตนเองว่าเป็นเหตุให้ผู้อื่นพลอยรับเคราะห์กรรมเพราะบาปของแกด้วย แกรู้สึกเจ็บปวดทรมานเพราะความรู้สึกนึกคิดเช่นนั้น และแกก็อยากจะหนีไปให้พ้น ๑ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นต้องพลอยถูกลงโทษเพราะบาปของแกไปด้วย "I ache...I ache all over, an' I got it comin'. I oughta go away where I won't bring down punishment on my own folks." (Steinbeck. 1964 : 284)

และเมื่อครั้งที่ทอมฆ่าเจ้าหน้าที่ที่สังหารเคซี่ตาย และครอบครัวยังคงกำลังปรึกษาหารือกันว่า จะทำอย่างไรดี ซึ่งขณะนั้นมีแนวโน้มนับอย่างมาว่า จะต้องอพยพออกจากบ้านพักในไร่ที่พวกเขา

กำลังทำงานอยู่นั้นไปหางานทำที่อื่น เพราะถ้าอยู่ต่อไปจะเป็นการไม่ปลอดภัยสำหรับหอม อีกทั้งค่าแรงงานที่นั่นไม่พอกินและกำลังทำท่าจะลดลงอีก เนื่องจากเคซีผู้นำการประท้วงได้สิ้นชีวิตไปแล้ว ลุงจอห์นก็กล่าวโทษตนเองอีกว่าเหตุที่ครอบครัวยากจนประสบเหตุการณ์ที่เลวร้ายเช่นนั้นเป็นเพราะบาปของตน "Don't look like we're a-gonna get shet of this here. I bet it's my sin." (Steinbeck. 1964 : 350)

ด้วยเหตุที่ลุงจอห์นมักจะโทษตนเองว่าเป็นคนบาป และเมื่อเป็นทุกข์ถึงบาปมาก ๆ แล้ว ก็มักจะไปดื่มเหล้าดับความทุกข์นั้นอยู่เป็นประจำถ้าหากเขามีเงินพอนี้เอง ทำให้ความหมายของคำว่า บาปของแกดูอ่อนลงไปมากสำหรับคนที่รู้จักแกดี โดยเฉพาะสมาชิกครอบครัวโจค ในเรื่องนี้ สไตน์เบ็คได้บรรยายเหตุการณ์การสนทนาโต้ตอบระหว่างลุงจอห์นกับป้าโจคไว้อย่างเต็มไปด้วยความอารมณ์ขัน โดยลุงจอห์นได้กล่าวว่าลุงรู้สึกอึดอัดไม่สบายเพราะลุงรู้สึกถึงบาป ป้าโจคก็กล่าวสัพยอกแกว่าแกไม่สามารถจะ "บาป" ได้อีกแล้ว เพราะการที่แกจะ "บาป" ได้นั้นจะต้องใช้เงินอย่างน้อย สองดอลลาร์ แต่ขณะนั้นทั้งสองคนไม่มีเงินจำนวนดังกล่าวนั้น

'I wasn't so easy myself', said Uncle John. He pulled his overalls neatly up around his knees. 'I'm gettin' bad,' he said. 'I feel sin.'

'You can't sin none,' said Pa. You ain't got no money. Jus' sit tight. Cos' you at leas' two bucks to sin, an' we ain't got two bucks amongst us.'

(Steinbeck. 1964 : 320)

ป้าโจคพูดกักตลุงจอห์นเช่นนั้นเพราะรู้ว่าแกรู้สึกเป็นทุกข์ถึงบาปหรือความผิดพลาดที่แกได้กระทำในอดีตเมื่อไรก็ต้องไปดื่มเหล้าจนเมาเพราะเมื่อนั้นทุกข์รา และด้วยเหตุที่ป้าโจคเห็นว่า ลุงจอห์นคิดถึงแต่เรื่องบาปมากเกินไปจนทำให้ชีวิตของแกเต็มไปด้วยความทุกข์ จึงหาทางผ่อน

คลายความตึงเครียดของแกเสียบ้างด้วยการเปลี่ยนความหมายคำว่า "บาป" ของลุงจอร์นให้เป็นเรื่องตลกขบขัน คือ หมายถึงการควักเหล้าจนเมาเประของแกไปเสีย

อย่างไรก็ตาม ลุงจอร์นก็ไม่เคยลืมความผิดพลาดที่แกคิดว่า เป็นบาปอันมหันต์ที่สุดในชีวิตของแกลงได้ในตอนท้ายของเรื่อง เมื่อลุงจอร์นได้ยินเสียงโรส ออฟ ชารอน ร้องเสียงดังลั่นด้วยความเจ็บปวดในระหว่างการคลอดลูก แกก็หวนกลับไปนึกถึงเมื่อครั้งที่ภรรยาของแกร้องเช่นนั้น ในระหว่างที่ปวดท้องอย่างหนักก่อนที่จะคลอด แกถึงกับล้มตัวล้มตายเร่งมือใช้หลักคักคินเหวี่ยงขึ้นไปบนคันคานที่ป่าโจคและชาวบ้านแถบนั้นช่วยกันสร้างขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ที่ที่กำลังชันอย่างรวดเร็วไหลบ่าเข้าไปท่วมรุดูที่พวกเขาอาศัยอยู่ จนกระทั่งป่าโจคต้องออกปากเตือน แต่ลุงจอร์นก็ตอบว่าแกต้องทำเช่นนั้นเพราะแกไม่สามารถทนฟังเสียงร้องนั้นได้ จึงต้องพยายามหันเหความสนใจมาที่การทำงานอย่างสุดชีวิตนั้น

'You take it easy,' Pa said. 'You'll kill yaself.'

'I can't he'p it. I can't stan' that yellin.' It's like - it's like when--' (Steinbeck. 1964 : 393)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ทั้งลุงจอร์นและบรรดาสมาชิกในกายพยานพระยะโฮวาห์ต่างก็มีมโนธรรมแบบละเอียดอ่อนเกินไปด้วยกันทั้งคู่ แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่เหมือนกัน การมีมโนธรรมแบบดังกล่าวของบรรดาสมาชิกในกายพยานพระยะโฮวาห์นั้น ส่งผลร้ายเป็นอย่างยิ่งต่อทั้งตนเองและผู้อื่น ในขณะที่การมีมโนธรรมแบบดังกล่าวของลุงจอร์นส่งผลร้ายต่อตัวแกเองเท่านั้น มิได้ก่อความเดือดร้อนใจแก่ผู้ใด

นอกจากในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะมีตัวละครที่มีมโนธรรมแบบละเอียดอ่อนเกินไปดังกล่าวแล้ว ในนวนิยายดังกล่าวยังมีตัวละครที่มีมโนธรรมแบบที่แตกต่างกันชนิดขาวกับดำ คือ มโนธรรมแบบหลวมเกินไปอีกด้วย ผู้ที่มีมโนธรรมแบบดังกล่าวที่เห็นได้ชัดก็คือผู้ช่วยนายอำเภอที่ยิงหญิงผู้หนึ่งในค่ายผู้อพยพจนนิวชาดกระจุย ทำให้หญิงผู้นั้นเกิดความเจ็บปวดและหวาดผวาจนถึงกับเสียสติและหัวเราะลั่นอย่างบ้าคลั่งนั้น เมื่อได้เห็นผลของการกระทำอัน

เหตุโศกของคนที่เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตาเช่นนั้น แทนที่ผู้ช่วยนายอำเภอผู้นั้นจะรู้สึกเสียใจในพฤติกรรม
อุบาทว์ที่ตนเองก่อขึ้น เขากลับรู้สึกเฉย ๆ มีหน้าซำยังกล่าวชมอานุภาพของปืนของตนด้วยความ
ภาคภูมิใจอีกด้วย ...he said, a little proudly, "Jesus, what a mess a
45 does make !..." (Steinbeck. 1964 : 238)

นอกจากนั้น ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ยังมีตัวละครที่มีมีโนธรรมแบบ
ดังกล่าวอีกเป็นจำนวนไม่น้อย ถึงแม้จะไม่เห็นชัดอย่างผู้ช่วยนายอำเภอคนดังกล่าวก็ตาม เป็นต้นว่า
บรรดาเจ้าของที่ดินในรัฐโอกลาโฮมาที่ขับไล่เกษตรกรที่เช่าที่ทำการของตนไปตายคาบหน้าอย่างไร้มนุษย-
ธรรม และบรรดาเจ้าของไร่นาคาใหญ่ในรัฐแคลิฟอร์เนียที่ปฏิบัติต่อพวกผู้อพยพอย่างเลวร้าย
และพยายามกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบคนที่น่าสงสารเหล่านั้นทุกวิถีทาง และเจ้าของที่ดินในรัฐ
แคลิฟอร์เนียบางคนที่มีที่ดินมากมายเสียจนไม่อาจที่จะทำประโยชน์ได้ทั่วถึง จนปล่อยให้ที่ดินบาง
แห่งรกร้างว่างเปล่า แต่เมื่อผู้อพยพที่อดอยากหิวโหยลอบเข้าไปปลูกพืชผัก เพื่อนำมาเป็นอาหาร
เลี้ยงชีวิตในครอบครัวของตน พวกผู้ช่วยนายอำเภอซึ่งคอยเป็นหูเป็นตาให้บรรดาเจ้าของที่ดิน
เหล่านั้นก็ไปขับไล่คนเหล่านั้นออกไป โดยกล่าวหาพวกเขาว่า ถ้าคนเหล่านั้นทำกินอยู่บนที่ดินนั้น
ต่อไปไม่นานก็จะนึกว่าที่ดินเหล่านั้นเป็นของพวกเขาไปในที่สุด ...You goddamned
squatters. Pretty soon you'd think you owned it. You'd be sore as
hell. Think you owned it. Get off now. (Steinbeck. 1964 : 209)

การกระทำที่ไร้มนุษยธรรมดังกล่าวข้างต้นนั้นบรรดาผู้อพยพทั้งหลายถือว่าเป็นอาชญากรรม
ต่อเด็ก ๆ ที่พอมโซด้วยความอดอยากหิวโหยและเห็นว่าการปล่อยให้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าโดย
ไม่ยอมให้ผู้ใดเข้าไปทำประโยชน์นั้นเป็นสิ่งที่บาป โดยที่สตีเฟ่น เบ็ค ได้ย้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ถึงสองครั้ง
ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขา

...They know that fallow lan's a sin...

(Steinbeck. 1964 : 182)

...a fallow field is a sin and the unused land a crime against the thin children...

(Steinbeck. 1964 : 208)

ถ้านำบรรดาเจ้าของที่ดินที่เห็นแก่ตัวเหล่านั้นไปเปรียบเทียบกับลุงจอร์นแล้ว จะเห็นได้อย่างค่อนข้างชัดเจนว่าคนเหล่านั้นมีมโนธรรมแบบหละหลวมผิดกับลุงจอร์นซึ่งมีมโนธรรมแบบละเอียดอ่อนอย่างลิบลับ กล่าวคือ ในขณะที่ลุงจอร์นซึ่งมีเงินของตนเองเอาไว้มิเหล้าในขณะที่ที่น้องกำลังอด ๆ อายาก ๆ ต่อมาเกิดความเสียใจในการกระทำเช่นนั้นของตน และสารภาพความผิดบาปของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ นั้น บรรดาเจ้าของที่ดินซึ่งมีความสามารถที่จะช่วยเหลือผู้อพยพที่อดอยากหิวโหยได้มากมาย แต่ไม่ยอมช่วยเหลือ ยึดเอาประโยชน์สุขของตนเป็นที่ตั้งไม่ยอมคำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของเพื่อนมนุษย์ กดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบผู้ที่นำส่งสารเหล่านั้นทุกวิถีทาง มิหนำซ้ำเจ้าของที่ดินบางคนยังได้ใช้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ยอมกระทำความผิดเป็นเครื่องมือไปข่มขู่ผู้อพยพที่หลบเข้าไปถึงถูกหิซ ผักเพื่อนำมาเป็นอาหารประทังชีวิตดังกล่าวข้างต้นแล้ว คนที่เห็นแก่ตัวและใจจืดใจดำพวกนี้ไม่ได้ตระหนักเลยว่า พวกเขากำลังกระทำบาปอย่างมหันต์ บาปที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นในสังคมอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ พวกผู้ช่วยนายอำเภอที่คอยปกป้องผลประโยชน์ให้คนเหล่านั้นก็เป็นผู้ที่มีมโนธรรมแบบหละหลวมนี้เช่นกัน คนพวกนี้แหละที่เคซีได้กล่าวกับพวกเขาว่า พวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังทำอะไร พวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังมีส่วนทำให้เกิด ๆ ต้องพากันอดตายดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว

จากทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องบุญ - บาป ที่สไตน์เบ็คได้แสดงผ่านตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ดังที่ผู้วิจัยได้หยิบยกนำมากล่าวไว้ในบทวิเคราะห์นี้ จะเห็นได้ว่า สไตน์เบ็คคิดว่าบุญ - บาปนั้นจริง ๆ แล้วอาจจะไม่มีอยู่เลยก็เป็นได้ เพราะทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกัน ผู้ที่เข้าใจความจริงดังกล่าวนี้ย่อมจะเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่ง ไม่มีการแบ่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกเป็นคู่ ๆ เช่น บุญ - บาป ขาว - ดำ เย็น - ร้อน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สไตน์เบ็คก็ยังคงมีทัศนะแบบทวิทรรศน์หรือเห็นอะไรเป็นคู่ ๆ อยู่บ้าง กล่าวคือ เขา

แบ่งการกระทำของมนุษย์ซึ่งคนโดยทั่วไปแบ่งออกเป็นการกระทำที่เป็นบุญกุศลและการกระทำที่เป็นบาปนั้นออกเป็นการกระทำที่ดีและการกระทำที่ไม่ดี ตามทัศนะของเขานั้น การกระทำที่ดีหรือที่คนทั่วไปเรียกว่า การกระทำที่เป็นบุญนั้นคือการกระทำที่ส่งผลดีต่อผู้อื่น การรักและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้อื่น ซึ่งนับเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ เพราะตามธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์นั้น มนุษย์ต้องรักและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้อื่นตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลาย เนื่องจากมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน ส่วนการกระทำที่ไม่ดีซึ่งคนทั่วไปเรียกว่าการกระทำที่เป็นบาปนั้น คือ การกระทำที่ส่งผลร้ายต่อผู้อื่น แผลกแยกจากผู้อื่น ซึ่งนับเป็นการกระทำที่ฝืนต่อธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การกระทำสิ่งใดก็ตามที่เป็นไปตามครรลองแห่งธรรมชาติของมนุษย์ และไม่ส่งผลร้ายต่อผู้อื่น จึงมิใช่การกระทำที่ไม่ดีหรือเป็นบาปแต่อย่างใด นอกจากนี้ เขายังเห็นว่า ผู้ที่ครุ่นคิดถึงเรื่องบุญ - บาป มากเกินไปนั้นนอกจากจะก่อความทุกข์ให้ตนเองแล้วยังอาจจะก่อความทุกข์หรือความเคียดแค้นร้อนใจแก่ผู้อื่นเป็นอย่างมากได้ด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องบุญ - บาป ที่สำคัญของสโตนเบ็คอีกประการหนึ่งก็คือ เขาไม่เห็นด้วยกับการที่คนบางคนสำนึกในความผิดบาปและใช้โทษบาปด้วยการทรมานตนเองให้เจ็บปวด เขาเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ทรมานโดยใช่เหตุ

เมื่อเทียบแนวความคิดในเรื่องบุญ - บาปของสโตนเบ็คในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath กับคริสตศาสนาและศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันแล้ว จะเห็นได้ว่า สโตนเบ็คมีสิ่งที่ละม้ายคล้ายกับคริสตศาสนาอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนใหญ่แนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของเขาได้รับอิทธิพลมาจากศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและศาสนปรัชญาตะวันออกที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นมากกว่า

ข้อแตกต่างประการสำคัญระหว่างแนวความคิดในเรื่องบุญ - บาปของสโตนเบ็คกับคริสตศาสนาก็คือ คริสตศาสนาสอนว่าบาป - บุญนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และพระเยซูเจ้าองค์พระศาสดาของศาสนาคริสต์ก็ทรงยืนยันในเรื่องนี้ และทรงสัญญาว่า ผู้ที่กระทำความดีหรือผู้ที่หมั่นประกอบบุญกุศลเมื่อยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ จะได้รับรางวัลในสวรรค์ ส่วนผู้ที่ตายไปขณะที่ตกอยู่ใน

บาปหนักนั้น จะได้รับการลงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมานสุดพรรณานในรทกษัณัรวันรันทร แต่ สไต้น์เบ็คกลับเห็นว่าบุญ - บาปนั้นอาจเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่เลย และเมื่อไม่เชื่อในเรื่งบุญ - บาป ก็น่าที่จะไม่เชื่อในเรื่งสวรคัณรทไปโดยปริยายด้วย

อาจกล่าวได้ว่า สไต้น์เบ็คไม่ถึงกับปักใจเชื่ออย่างแน่วแน่ว่าบุญ - บาป เป็นสิ่งที่ไม่มีเลยจริง ๆ เพียงแต่เขาไม่เน้นความสำคัญของเรื่งดังกล่าว และคิดว่าสิ่งที่ศาสนาว่าเป็นบุญ - บาปนั้นจริง ๆ แล้วอาจจะไม่ใช่ก็ได้ เขามีความเห็นเช่นเดียวกับเอ็มเมอร์สันว่า บุญ - บาปเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดหรือกำหนดขึ้นมาเอง ซึ่งก็เป็นเรื่ง อัศวิสัย หรือเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับมโนธรรมของแต่ละคน มิใช่เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัวหรือสูตรสำเร็จแต่ประการใด

ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งเป็นข้อแตกต่างในประเด็นที่เกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ ถึงแม้คริสตศาสนาจะสอนว่า สิ่งสร้างทั้งหลายของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าไม่ว่าจะเป็นเทวดา มนุษย์ สัตว์ พืช และวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วยกันทั้งสิ้น (Merton. 1961 : 17 - 18) เพราะเป็นสิ่งที่พระเจ้าองค์แห่งความศักดิ์สิทธิ์ทรงสร้างมาตามแผนการแห่งความรักของพระองค์ แต่ตามคำสอนของคริสตศาสนานั้น สิ่งสร้างเหล่านั้นเป็นเพียง "สิ่งศักดิ์สิทธิ์" มิใช่ "ผู้ศักดิ์สิทธิ์" หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สิ่งสร้างเหล่านั้นเป็น "สิ่งศักดิ์สิทธิ์" เพราะเป็นสิ่งที่สร้างของ "ผู้ศักดิ์สิทธิ์" ซึ่งก็คือ พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าแต่ผู้เดียวเท่านั้น การที่มนุษย์คนหนึ่งคนใดจะเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ หรือจะกระทำความดีหรือทำบุญได้นั้น ก็จะต้องอาศัยความช่วยเหลือหรือพระพรหรรษทานของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า แต่สไต้น์เบ็คเชื่อว่า มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตนเองด้วยกันทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น จึงไม่ต้องไปสั่งสอนให้ใครทำบุญและงดกระทำความบาป เพราะทุกคนหรือทุกสิ่งนั้นศักดิ์สิทธิ์อยู่แล้ว และบุญ - บาป ก็เป็นสิ่งที่ไม่มีดังกล่าแล้วด้วย

ส่วนข้อละม้ายคล้ายคลึงกันระหว่างแนวความคิดของสไต้น์เบ็คและคริสตศาสนาก็คือ สไต้น์เบ็คได้เน้นการกระทำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความรักอันแท้จริง และประการการถือตามบทบัญญัติต่าง ๆ ของศาสนาอย่างเคร่งครัดเดรตรงแต่ชาวจิตราวมรณัแห่งความรักอันแท้จริงต่อเพื่อนมนุษย์ เช่นเดียวกับคริสตศาสนา และนอกจากจะเน้นเรื่งความรักเหมือนกันแล้ว ทั้งสไต้น์เบ็คและคริสตศาสนายังมีจุดมุ่งที่จะให้มนุษย์ละทิ้งความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้มนุษย์สามารถ

มีความรักอันแท้จริงได้เช่นเดียวกัน แต่มีข้อแตกต่างกันอยู่ข้างตรงที่ว่า สโตน์เบ็คเน้นถึงความรักพวกห้องหรือหมู่คณะ และเน้นความยุติธรรมในสังคมมากเกินไปจนลืมการให้อภัยกันไปดังที่ได้กล่าวมาในตอนที่แล้ว

สรุปแล้ว แนวความคิดเรื่องบุญ - บาป ของสโตน์เบ็คนั้นแทบไม่ได้รับอิทธิพลมาจากคริสตศาสนาเลย แต่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและศาสนปรัชญาตะวันออก ที่เห็นว่าทุกสิ่งล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกันและทุกสิ่งที่ดำรงอยู่ศักดิ์สิทธิ์มากกว่า แต่ก็มีความที่คล้ายคริสตศาสนาอยู่บ้าง กล่าวคือ เน้นเรื่องความรักว่าเป็นมาตรการวัดความดี - เลว หรือบุญ - บาป ของมนุษย์เช่นเดียวกัน

5. การอธิษฐานภาวนา

คำว่า "ภาวนา" เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางมาก ตามความหมายเดิมนั้น คำดังกล่าวหมายถึง "การอบรมซึ่งก็คือการทำบ่อย ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของจิตจากอย่างหนึ่งไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง" (ปิ่น มุทุกันต์. 2531 : 17) หรือหมายถึง "การพัฒนาเปลี่ยนแปลงจิต" (พระศรีวิสุทธิกวี. 2531 : 33) แต่ตามความหมายทั่ว ๆ ไปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้นคำดังกล่าวหมายถึงการสนทนาคือหรือการสนทสัมพันธ์กับพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนผู้ที่หรือสิ่งที่ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ เคารพบูชา

การภาวนามีอยู่ด้วยกันหลายแบบ คือการภาวนาด้วยการออกเสียง การภาวนาในใจ การภาวนาเป็นการส่วนตัว และการภาวนาเป็นกลุ่ม

การภาวนานับเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับศาสนาทุกศาสนา สำหรับคริสต์ศาสนาแล้ว การภาวนานับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งยวด จนมีผู้กล่าวเปรียบเทียบว่า การภาวนาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างชนิดที่จะขาดเสียมิได้สำหรับชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณ เช่นเดียวกับที่ลมหายใจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตฝ่ายกาย (ย.บ. โอบโน. 2532 : 17) และนักบุญอัลฟองโซ (St. Alfonso) ซึ่งพระศาสนจักรคาทอลิกยกย่องให้เป็นนักปราชญ์แห่งการภาวนาถึงกับกล่าวว่า "คนที่สวดภาวนาเท่านั้นที่จะเอาตัวรอดไปสวรรค์ได้" (วัลลภ จำหน่ายผล. 2522 : 77)

คริสตชนมีวัตรประสงฆ์ที่สำคัญในการภาวนาอยู่ 4 ประการด้วยกันคือ 1. การเคารพบูชา (adoration) 2. การวิงวอนขอ (asking, petition) 3. การขอบพระคุณ (thanks) และ 4. การชดเชยบาป (expiation, petition) (วงศ์สวัสดิ์ แก้วเสนีย์. 2527 : 30 - 32)

โดยทั่วไปแล้ว คริสตชนมักจะภาวนาโดยมีวัตรประสงฆ์เพื่อที่จะวิงวอนขอความช่วยเหลือจากพระเป็นเจ้าให้ทรงสนองตอบความต้องการต่าง ๆ นานาของคนทั้งในระดับธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยจะขอเรียกการภาวนาแบบนี้ว่าการอธิษฐานภาวนา และในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการภาวนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นี้ ประเด็นหลักที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ก็คือ ประเด็นที่ว่าตัวละครสำคัญ ๆ ในนวนิยายดังกล่าวมีการภาวนาในลักษณะ

ดั่งกล่าวหรือไม่

สำหรับในคริสตศาสนานั้น มีภาวนาในทุก ๆ แบบทุก ๆ ลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการอธิษฐานภาวนา หรือการภาวนาแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะการอธิษฐานภาวนานั้น เป็นสิ่งที่คริสตชนทุกคนจะต้องกระทำ เนื่องจากตามความเชื่อในคริสตศาสนานั้น มนุษย์ไม่สามารถจะมีหรือจะทำอะไรได้เลย ถ้าปราศจากพระผู้เป็นเจ้า มนุษย์จึงต้องอธิษฐานวิงวอนขอพระองค์ให้โปรดประทานสิ่งที่เขาต้องการ หรือช่วยเหลือเขาให้สามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เขาปรารถนา

ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่า นั้นมีภาวนาหรือข้อความมากมายที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตชาวอิสราเอลเป็นชีวิตทางศาสนาซึ่งแสดงออกด้วยการภาวนาติดต่อกับพระเป็นเจ้าอยู่เสมอ เป็นชีวิตการภาวนา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพระเป็นเจ้ากับชนชาวอิสราเอลเป็นส่วนรวม และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพระเป็นเจ้ากับแต่ละบุคคลที่ซื่อสัตย์และมีความเชื่อความศรัทธาในพระองค์ แม้บางครั้งพวกเขาจะเหินห่าง เลื่อมศรัทธาในพระองค์ไปบ้าง แต่หลังจากที่พระองค์ทรงปล่อยให้พวกเขาประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ นานาแล้ว พวกเขาก็นึกผิดและคร่ำครวญหาพระองค์อีกครั้งหนึ่ง

สำหรับในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่นั้น การภาวนามีลักษณะเป็นการอธิษฐานวิงวอนขอ และยอมหมอบราบคาบขึ้นอยู่กับพระเป็นเจ้าอย่างสิ้นเชิงของมนุษย์มากขึ้น พระคัมภีร์ภาคนี้แสดงให้เห็นการภาวนาอันสูงส่งของคริสตศาสนา เพราะพระเยซูคริสต์ผู้ทรงเป็นพระบุตรของพระเป็นเจ้า ทรงรับเอากายเสด็จมาประทับอยู่ท่ามกลางมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระเป็นเจ้า โดยผ่านทางองค์พระเยซูคริสต์ซึ่งทรงเป็นคนกลางระหว่างพระเป็นเจ้าและมนุษย์ พระองค์ทรงเป็นผู้ตอบสนองน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้าและการภาวนาวิงวอนขอของมนุษย์ (วงศ์สวรรค์ แก้วเส็นีย์ 2526 : 63 - 67)

ตลอดระยะเวลาสามปีแห่งการเสด็จจาริกไปเทศนาสั่งสอนประชาชนของพระเยซูเจ้า นั้น พระองค์ได้ทรงสั่งสอนและทรงปฏิบัติให้บรรดาสาวศิษย์ของพระองค์ดูเป็นแบบฉบับในเรื่องการภาวนา พระองค์ทรงภาวนาเช่นเดียวกับชาวอิสราเอลทั่ว ๆ ไปตามเวลาที่พวกเขายึดถือปฏิบัติสืบมาแต่บรรพบุรุษ ทั้งตอนเช้า เย็นวัน และตอนเย็น พระองค์ไม่เคยเสวยขนมปัง เหล้าองุ่น

และอาหารใด ๆ โดยไม่ทรงภวานาโมทนาคุณพระเป็นเจ้าตามวิธีการของชาวฮีบรูเสียก่อน (มก. 6 : 41, มธ. 14 : 19, ลก. 9 : 16) และเมื่อเสวยเสร็จแล้วพระองค์จะทรงสรรเสริญพระเป็นเจ้าพร้อมกับบรรดาสานุศิษย์ของพระองค์ (มก. 14 : 26, มธ. 26 : 30) นอกจากนี้ ในโอกาสสำคัญ ๆ หรือในเวลาแห่งการตัดสินใจของพระองค์ พระองค์จะทรงภวานาทุกครั้ง เช่น เมื่อทรงรับศีลล้าง (ลก. 3 : 21) เมื่อเสด็จไปที่เมืองกาฟารนาอุม แคว้นกาลิลีครั้งแรก (มก. 1 : 35) หลังจากที่พระองค์ได้ทรงกระทำอัศจรรย์ต่าง ๆ แล้ว (มก. 6 : 46) ก่อนที่พระองค์จะทรงเลือกอัครสาวก (ลก. 6 : 12) ก่อนที่เปโตรยืนยันถึงพระองค์ (ลก. 9 : 18) ทรงภวานาเพื่อพวกอัครสาวก (ลก. 22 : 32) ทรงภวานาในขณะที่ต้องตัดสินใจครั้งสำคัญที่สุดในพระชนม์ชีพของพระองค์ในสวนเยธเซมานี ก่อนที่จะทรงมอบตัวให้ศัตรูของพระองค์นำไปทรมานและตรึงกางเขนจนสิ้นพระชนม์ (มธ. 26 : 36 - 46) และบางครั้งทรงภวานาตลอดคืน (ลก. 6 : 12)

พระวรสารได้บันทึกคำภวานาของพระเยซูเจ้าไว้หลายแห่ง พระองค์ทรงภวานาถึงพระเป็นเจ้าเจ้าที่ทรงเอ๋ยพระนามว่า "พระบิดา" เช่นในโอกาสที่พระองค์ทรงขอบพระคุณพระบิดาด้วยความชื่นชมยินดีที่ได้ทรงเผยแสดงธรรมล้ำลึกให้แก่ผู้ใดการศึกษา (มธ. 11 : 25 - 26) ทรงโมทนาคุณพระบิดาก่อนที่พระองค์จะทรงปลุกลาซาโรให้ฟื้นคืนชีพ (ยน. 11 : 41 - 42) คำภวานาของพระองค์เพื่ออัครสาวก สานุศิษย์และพระศาสนจักร (ยน. 17) ทรงภวานาต่อพระบิดาก่อนที่พระองค์จะทรงรับการทรมาน (มธ. 26 : 36 - 46, มก. 14 : 32 - 42, ลก. 22 : 40 - 46) ทรงภวานาสำหรับผู้ที่กำลังประหารพระองค์ (ลก. 23 : 34) และทรงภวานาเพื่อมอบพระองค์ไว้ในพระหัตถ์ของพระบิดา (ลก. 23 : 46) การภวานาของพระเยซูเจ้าได้เผยแสดงให้มนุษย์ได้รู้ว่าการภวานานั้นเป็นการติดต่อสนทนากับพระเป็นเจ้าเป็นความสัมพันธ์ที่สนิทใกล้ชิดกับพระองค์ และแสดงออกในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่มีอยู่ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม

พระเยซูเจ้าทรงอธิษฐานภวานาต่อพระบิดา ทรงวิงวอนขอสิ่งต่าง ๆ จากพระบิดา ทั้ง ๆ ที่พระองค์ก็ทรงมีความเป็นพระเป็นเจ้าเช่นเดียวกับพระบิดา ทรงมีความศักดิ์สิทธิ์และพระฤทธานุภาพ

ที่จะบันทึกละสังต่าง ๆ ให้เป็นไปตามน้ำพระทัยของพระองค์ พระองค์กลับไม่ทรงกระทำสิ่งใด ๆ ตามน้ำพระทัยของพระองค์ แต่พระองค์จะทรงกระทำอะไรก็จะทรงอธิษฐานวิงวอนขอพระบิดาเสมอ

นอกจากพระเยซูเจ้าจะทรงอธิษฐานภาวนาต่อพระบิดาโดยทรงขอให้ทุกสิ่งเป็นไปตามน้ำพระทัยของพระบิดาแล้ว พระองค์ยังทรงสอนบรรดาศาสนิกษย์ของพระองค์ให้ภาวนาทำนองเดียวกันอีกด้วย โดยได้ทรงสอนพวกเขาให้สวดบทข้าแต่พระบิดา (Lord's Prayer) ที่พระองค์ได้บันทึกขึ้นอีกด้วย ซึ่งในบทภาวนาดังกล่าวนี้อธิษฐานสำคัญก็คือการนมัสการพระบิดา การรอนขอให้ทุกสิ่งเป็นไปตามน้ำพระทัยของพระองค์ ขอโทษพระองค์ และขอความช่วยเหลือจากพระองค์ทั้งฝ่ายและวิญญาณ (มธ. 6 : 9 - 13, ลก. 11 : 2 - 4) ในการนี้ พระองค์ได้ทรงสอนท่าทีใหม่ในการภาวนาให้แก่มนุษย์ เป็นท่าทีเดียวกับท่าทีของพระองค์ที่มีต่อพระเป็นเจ้า คือท่าทีของบุตรกับบิดา เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดแบบพ่อลูก เป็นความเคารพที่มนุษย์มีต่อพระเป็นเจ้าผู้ทรงเป็นบิดาของมนุษย์ นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงสอนให้มนุษย์รู้ว่า ชีวิตของมนุษย์ทั้งหมดต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากพระเป็นเจ้าไม่ว่าชีวิตในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต ดังนั้น จึงต้องมอบชีวิตจิตใจของตนไว้ภายใต้การดูแลช่วยเหลือของพระองค์ผู้ทรงเป็นบิดา

พระเยซูเจ้าทรงเน้นถึงความจำเป็นและผลดีในการอธิษฐานภาวนา พระองค์ทรงกระตุ้นเตือนบรรดาศาสนิกษย์ของพระองค์และคริสตชนทั้งหลายให้อธิษฐานภาวนาอยู่เสมอ ไม่ให้หัวใจตนเองต้องวิงวอนขอพระเป็นเจ้าอย่างไม่หยุดหย่อน เพื่อให้พระบิดาเจ้าสวรรค์ประทานสิ่งที่พวกเขาได้วิงวอนขอ โดยเฉพาะพระพรที่สำคัญ คือพระจิตเจ้าองค์แห่งความสว่างที่จะทรงคลายพวกเขาให้สามารถดำเนินชีวิตตามน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้าและเอาตัวรอดเข้าสู่อาณาจักรของพระเป็นเจ้าได้ พระเยซูเจ้าทรงยืนยันคำสอนเรื่องการอธิษฐานภาวนาดังกล่าวของพระองค์ด้วยนิทานเปรียบเทียบเรื่องเพื่อนที่ขออาหารในเวลากลางคืน และเรื่องหญิงแม่ม่ายและผู้พิพากษา (ลก. 11 : 5 - 13, 18 : 1 - 18) ทรงสอนให้สวดภาวนาเพื่อจะได้ไม่ตกในการประจัญล่อลวงให้พ่ายแพ้ (มธ. 26 : 41) ซึ่งจะต้องควบคู่ไปกับการตื่นเฝ้าระวัง (ลก. 21 : 26)

ในสมัยของพระเยซูเจ้านั้น การภาวนาเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของชาวยิว แต่พระเยซูเจ้าทรงเห็นว่าการภาวนาของชาวยิวจำนวนไม่น้อยเป็นการแสดงหรือการภาวนาอวด

ผู้อื่นเพื่อแสดงว่าตนเป็นคนที่มีศีลธรรมมากกว่าที่จะภาวนาด้วยความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าของจริง (Koestline. 1976 : 151) ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงทรงเตือนบรรดาสานุศิษย์ของพระองค์มิให้ภาวนาอวดผู้คนที่สาธารณะเหมือนกับพวกฟาริสี และพวกเขาก็มีอาจารย์ที่พระองค์ทรงเรียกว่าพวกหน้าซื่อใจคดหรือพวกมือถือสาปากถือศีล แต่ให้ภาวนาในที่ลับตาคน (มธ. 6 : 5 - 13)

พระเยซูเจ้ายังทรงสอนถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการอธิษฐานภาวนา นอกจากจะต้องอธิษฐานภาวนาอยู่เฉพาะพระพักตร์พระผู้เป็นเจ้าของ มิใช่ต่อหน้ามนุษย์หรือเห็นแก่หน้ามนุษย์แล้ว ยังจะต้องมีความพากเพียรมั่นคงในการอธิษฐานภาวนา นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงเน้นถึงความบริสุทธิ์ใจหรือเจตนาที่บริสุทธิ์ของผู้ที่อธิษฐานภาวนา ทรงสอนให้อธิษฐานภาวนาอย่างซื่อ ๆ ตรงไปตรงมา มิใช่พูดมากอ้อมค้อม เพราะพระเป็นเจ้าของทรงทราบถึงสิ่งที่อยู่ในใจมนุษย์ ทรงทราบถึงสิ่งที่มนุษย์ต้องการก่อนที่จะอธิษฐานวิงวอนขอพระองค์เสียอีก (มธ. 6 : 7 - 8) ทรงสอนว่าการอธิษฐานภาวนาจะต้องเปี่ยมด้วยความไว้วางใจ มอบชีวิตจิตใจให้ขึ้นกับพระเป็นเจ้าของอย่างสิ้นเชิง เชื่อกันว่าจะได้รับสิ่งที่อ้อนวอนขอ (มก. 11 : 24, ลก. 17 : 5) จะต้องภาวนาด้วยความสุภาพต่อมตน (ลก. 18 : 9 - 14) ดังตัวอย่างนิทานเปรียบเทียบเรื่องฟาริสีกับคนเก็บภาษีที่พระองค์ตรัสสอนไว้ พระเป็นเจ้าของทรงฟังและพอพระทัยในคำภาวนาของคนที่มีความสุภาพ ตรชนกคิดว่าตนเป็นคนบาปเยี่ยงคนเก็บภาษีในนิทานดังกล่าวที่สำคัญก็คือจะต้องภาวนาในพระนามของพระเยซูเจ้า อาศัยพระองค์เป็นคนกลาง และจะต้องมีชีวิตสนิทสัมพันธ์กับพระองค์โดยอาศัยความรัก ซึ่งต้องแสดงออกด้วยการปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์ และให้น้ำใจของผู้ภาวนาขึ้นอยู่กับน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้าของ ยึดถือปฏิบัติตามพระวาจาของพระเยซูเจ้าอย่างซื่อสัตย์ การภาวนานั้นจึงจะเกิดผล พระองค์ได้ตรัสถึงการอธิษฐานภาวนาโดยอาศัยพระองค์เป็นคนกลางระหว่างพระเจ้าของและมนุษย์ว่า "ถ้าท่านขอสิ่งใดในนามของเรา เราจะทำให้" (ยน. 14 : 14) "ถ้าท่านมีความสัมพันธ์สนิทกับเราแล้ว และถ้อยคำของเราฝังแน่นอยู่ในจิตใจท่าน ไม่ว่าท่านจะขออะไรที่ปราศจากท่านก็จะได้รับสิ่งนั้น" (ยน. 15 : 7) "ท่านมั่นใจได้ว่าสิ่งใดที่ขอพระบิดาในนามของเรา พระองค์จะทรงประทานให้ ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาจนเดี๋ยวนี้ ท่านยังไม่ได้ขออะไรในนามของเราเลย จงขอเถิด แล้วจะได้รับ"

เพื่อว่าท่านจะได้ชื่นชมยินดีอย่างเต็มที่ (ยน. 16 : 23 - 24)

อย่างไรก็ตาม แม้พระเยซูเจ้าเองก็มีได้ทรงได้รับทุกสิ่งที่ทรงอธิษฐานวิงวอนขอต่อพระบิดา ในขณะที่พระองค์ทรงอธิษฐานภาวนาอยู่ในสวนเยธเซมานีนั้นพระองค์ได้ทูลวิงวอนขอพระบิดาโปรดให้พระมหาทรมาณและการถูกตรึงกางเขนหันไปจากพระองค์ "ข้าแต่พระบิดาเจ้า พระองค์ทรงมีพระฤทธาณาภาพที่จะกระทำทุก ๆ สิ่ง โปรดให้ด้วยนี้หันไปจากข้าพระองค์ด้วยเถิด..." (มก. 14 : 36) แต่สิ่งที่พระองค์อธิษฐานวิงวอนขอพระบิดานี้ไม่เป็นไปตามที่พระองค์ทรงวิงวอน อย่างไรก็ตาม พระเป็นเจ้าได้ทรงกระทำให้พระเยซูเจ้ามีชัยชนะเหนือความตายด้วยการกลับฟื้นคืนพระชนม์ชีพขึ้นมาอย่างรุ่งเรือง อันเป็นสิ่งที่ดีกว่าที่พระทูลขอเสียอีก

หลังจากที่พระเยซูเจ้าสิ้นพระชนม์และเสด็จขึ้นสวรรค์แล้วบรรดาสานุศิษย์หรือผู้ที่รับสืบทอดจากพระองค์ได้เจริญรอยตามพระองค์ด้วยการพร่ำสอนคริสตชนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการภาวนา เป็นต้นว่า นักบุญเปาโลได้กล่าวย้ำเตือนคริสตชนบ่อย ๆ ว่าให้หมั่นภาวนา (1 ธส. 5. 17) คริสตชนในยุคแรก ๆ จึงเป็นผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแข็งขันในการภาวนา อาริสติเดส (Aristides) ซึ่งเป็นนักเขียนในคริสต์ศตวรรษที่ 2 ได้เขียนว่า คริสตชนในยุคของท่านนั้น "ทุก ๆ เช้าและทุก ๆ ชั่วโมงพวกเขาจะสรรเสริญและโมทนาคุณพระผู้เป็นเจ้าสำหรับพระคุณนานาประการที่พระองค์ประทานให้พวกเขา" (The Living Faith. 1962 : 172) และแตร์ตุลลิอานุส (Tertullianus) นักเขียนที่มีชื่อเสียงโด่งดังในยุคใกล้เคียงกันได้เขียนยืนยันถึงความศรัทธาแข็งขันของคริสตชนในยุคแรก ๆ ว่า คริสตชนสมัยแรกเริ่มมาชุมนุมสวดภาวนากันบ่อย ๆ ตามปกติพวกเขาจะคุกเข่าภาวนากันเป็นเครื่องหมายแห่งความทุกข์ความเสียใจที่ได้กระทำความบาป นอกจากในเทศกาลปัสกาซึ่งเป็นวโรกาสที่คริสตชนฉลองการกลับคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูเจ้าเท่านั้นที่พวกเขาจะยืนกางแขนภาวนา (วงศ์สวรรค์ แก้วเสนีย์. 2526 : 62)

คริสตชนโดยทั่วไปได้เล็งเห็นความสำคัญของการภาวนาตลอดมาทุกยุคสมัยในคริสต์ศตวรรษแรก ๆ ได้มีคริสตชนจำนวนไม่น้อยปลื้มใจที่พบเห็นพระพรและใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการภาวนาอยู่ตามทะเลทรายหรือที่เปลี่ยวห่างจากผู้คน ในสมัยกลางได้มีคริสตชนเป็นจำนวนมากสมัครใจไปใช้ชีวิตบำเพ็ญพรตภาวนาอยู่ตามอารามต่าง ๆ ซึ่งมีเพิ่มจำนวนขึ้นมากในยุคนั้น และในยุคปัจจุบัน ถึงแม้

ว่าความเจริญทางวัตถุและความลุ่มหลงมัวเมาในความสุขความสนุกสนานของชีวิตในปัจจุบันจะทำให้การภาวนาของคริสตชนบางคนจะย่อหย่อนลงไปบ้าง แต่ก็ยังมีคริสตชนเป็นจำนวนมากที่ยังเล็งเห็นความสำคัญของการภาวนาอยู่ และมีการภาวนากันอยู่เสมอ

สำหรับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันนั้นเห็นว่า การภาวนาที่แท้จริงคือการพิจารณาใคร่ครวญถึงข้อเท็จจริงหรือสัจธรรมของชีวิต ผู้ที่เข้าถึงสัจธรรมของชีวิตแล้วจะตระหนักว่าเขาและมนุษย์ทุกคนตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาลต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณสากลซึ่งก็คือพระเจ้าหรือความเป็นจริงสูงสุด และเขาจะตระหนักด้วยว่าเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้าเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว เขาจะไม่อธิษฐานภาวนาหรือวิงวอนขอลสิ่งใดจากพระเจ้าอีกต่อไป เพราะเขาเชื่อว่าเขามีความเป็นพระเจ้ายิ่งมีความศักดิ์สิทธิ์หรือมีอำนาจที่จะกระทำสิ่งใดให้อยู่ในตัวเองแล้วอยู่ในตัวอยู่แล้ว (Emerson. 1968 : 105 - 106)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สาธุคุณจิม เคซี่ ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องผู้นั้นมีความเห็นเช่นเดียวกับศาสนปรัชญาดังกล่าวข้างต้น เขามีการภาวนาแบบที่ศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันเห็นว่าเป็นการภาวนาที่แท้จริง นั่นคือการพิจารณาใคร่ครวญถึงข้อเท็จจริงหรือสัจธรรมของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตอนที่เขาเข้าไปในที่เปลี่ยว และเขาก็ไม่มีการอธิษฐานภาวนาหรือการวิงวอนขอลสิ่งใดจากพระเจ้า เพราะเขาเชื่อว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลซึ่งรวมเอาเขาและเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาลเข้าไว้ด้วยกัน วิญญาณดังกล่าวนี้แหละที่เป็นพระเจ้าตามความเชื่อถือของเขา เขาจึงมีความเป็นพระเจ้าและมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวอยู่แล้ว เนื่องจากเขาเป็นส่วนหนึ่งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระองค์ เขาเชื่อมั่นว่า ไม่มีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใดอีกที่เขาจะไปวิงวอนขอให้คลบนกาลสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามคำอธิษฐานภาวนาของเขาได้ มนุษย์เองนั้นแหละที่มีความศักดิ์สิทธิ์หรือมีความเป็นพระเจ้าอยู่ในตัวอยู่แล้ว

เคซี่ได้แสดงอาการอึดอัดอยู่เสมอเมื่อมีใครขอให้เขาอธิษฐานภาวนาอยู่ในฐานะที่เขาเป็นอดีตนักเทศน์ และเขาได้กล่าวถึงสองครั้งสองคราวต่างกรรมต่างวาระกันว่า เขาไม่รู้ว่าจะอธิษฐานวิงวอนขอผู้ใดและเพื่ออะไร เมื่อตอนที่เคซี่ติดตามทอมไปอยู่กับอยู่กับครอบครัวโจคในวันแรกนั้น ก่อน

ที่จะรับประทานอาหารเช้า ย่ำได้ขอให้เคซี่เป็นผู้นำให้การอธิษฐานภาวนาตามธรรมเนียมประเพณีที่คริสตชนโดยทั่วไปยึดถือปฏิบัติกันก่อนและหลังรับประทานอาหารเช้า เคซี่ก็ออกก็ไม่อยากทำเช่นนั้น เขาอ้างว่าเขาไม่ได้เป็นนักเทศน์อีกต่อไปแล้ว แต่ทุกคนในครอบครัวก็รีบเร่งให้เคซี่ทำตามคำขอร้องของย่า โดยอ้างว่าย่าชอบให้มีการอธิษฐานภาวนาและการกระทำเช่นนั้นก็ไม่ได้มีผลร้ายต่อเขาแต่อย่างใด เคซี่จึงกำสัระลงกล่าวด้อยค่าซึ่งมิใช่การอธิษฐานภาวนาซึ่งกระทำกันโดยทั่ว ๆ ไป แต่เป็นการพุทธธรรมคา ๆ ที่กล่าวถึงการที่เขาเข้าไปในที่เปลี่ยว ซึ่งเขาอ้างว่าเหมือนกับพระเยซูเจ้าที่ทรงเหนื่อยล้าและหลบหนีผู้คนเข้าไปในที่เปลี่ยวเพื่อคิดหาวิธีแก้ไขปัญหายุ่งยาก นานัปการที่พระองค์เผชิญอยู่ ณ ที่นั้น เขาใช้ชีวิตคลุกคลีใกล้ชิดกับธรรมชาติ บางครั้งเขาก็อธิษฐานภาวนาเหมือนที่เขาเคยกระทำอยู่เป็นประจำ เพียงแต่ว่าเขาไม่รู้ว่าจะอธิษฐานวิงวอนขอผู้ใดและขออะไรเท่านั้น "...Sometimes I'd pray like I always done. On'y I couldn' figure what I was prayin' to or for..." (Steinbeck. 1964 : 71)

ต่อมาเมื่อครอบครัวใจออกเดินทางไปยังรัฐแคลิฟอร์เนียและปูล์มัวลง ย่ำก็ขอให้เคซี่อธิษฐานภาวนาสำหรับผู้ที่กำลังป่วยหนักอยู่นั้น เคซี่ก็อ้างเช่นเดิมว่าเขาไม่ได้เป็นนักเทศน์อีกต่อไปแล้ว ย่ำจึงจะยั้งคะยอขอให้อธิษฐานภาวนาให้ลงได้โดยให้เหตุผลว่าเขาเป็นผู้ที่จำคำอธิษฐานภาวนาต่าง ๆ ได้จนขึ้นใจหมดแล้ว เคซี่ก็กล่าวยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่าเขาไม่สามารถที่จะทำเช่นนั้นได้เพราะเขาไม่รู้ว่าจะอธิษฐานภาวนาขออะไรหรือวิงวอนขอผู้ใด "I can't...I don't know what to pray for or who to pray to" (Steinbeck. 1964 : 120)

เมื่อปูตายแล้ว และขณะที่ครอบครัวใจกำลังจะทำพิธีฝังปูกันแบบตามมีตามเกิดอยู่นั้น ป่าใจก็ขอให้เคซี่ช่วยอธิษฐานภาวนาที่หน้าหลุมศพตามธรรมเนียม คราวนี้ เคซี่ตกลงรับปากที่จะอธิษฐานภาวนาอุทิศให้ปู แต่คำอธิษฐานภาวนาของเขานั้นก็ขัดกับสิ่งที่เขาได้กระทำ กล่าวคือ คำอธิษฐานภาวนานั้นมีข้อความอยู่ตอนหนึ่งว่า "ข้าพเจ้าจะไม่อธิษฐานภาวนาอุทิศให้ผู้เฒ่าที่ตายไปแล้ว นอกจากนั้นในคำอธิษฐานภาวนาดังกล่าวนั้น เขายังประกาศสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นสัจธรรมอีกด้วยว่ามนุษย์เรานั้นจะดีหรือเลวไม่สำคัญ ที่สำคัญก็คือการมีชีวิตอยู่ คนที่สิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่ต้องไปให้ความเอาใจใส่อีกต่อไป ดังนั้นเขาจึงไม่อธิษฐานภาวนาอุทิศให้ผู้เฒ่าที่ตายไป ซึ่งหมดทุกซ์ไปแล้วแต่

คนที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นยังมีภาระหน้าที่ที่ยังมีคแปดด้านไม่รู้ว่าจะหันไปทางไหนดี และถ้าเขา
จะอธิษฐานภาวนาเขาก็จะอธิษฐานภาวนาให้ผู้ที่ยังมีคแปดด้านไม่รู้ว่าจะหันไปทางไหนคั้น

... This here ol' man jus' lived a life an' jus died out of it. I don't know whether he was good or bad, but that don't matter much. He was alive, an' that's what matters. An' now he's dead, an' that don't matter. Heard a fella tell a poem one time, an' he says, 'All that lives is holy' Got to thinkin', an' purty soon it means more than the words says. An' I wouldn' pray for a ol' fella that's dead. He's awright. But us, we got a job to do, an' they's a thonsan' ways, an' we don know which one to take. An if I was to pray, it'd be for the folks that don' know which way to turn. Grampa here, he got the easy straight. An' now cover 'im up and let 'im get to his work

(Steinbeck. 1964 : 127)

นอกจากเคซึ่งจะไม่เห็นด้วยในการอธิษฐานภาวนาคังกล่าวข้างต้นแล้ว เขายังเห็นว่าการอธิษฐานภาวนาไม่อาจช่วยเหลืออะไรมนุษย์โดยเฉพาะผู้ที่กำลังประสบความทุกข์ยากลำบากในชีวิตได้ เคซึ่งเคยเล่าให้ทอมฟังว่าทุกหนทุกแห่งที่เขาหยุดพัก เขาได้พบกับคนคอยขายหัวโหยเป็นจำนวนมากที่ได้อาหารมาไม่พอรับประทาน และเมื่อพวกเขาหัวจนสุดที่จะทนทานได้แล้วพวกเขาก็ขอร้องให้เคอธิษฐานภาวนาเพื่อพวกเขา ซึ่งในบางครั้งเคซึ่งก็กระทำตามคำขอร้องของพวกเขาไปอย่างเสียไม่ได้ เนื่องจากเขาคิดว่าการอธิษฐานภาวนานั้นจริง ๆ ไม่สามารถจะช่วยเหลือพวกเขาได้เหมือนกับที่เขาเคยเชื่อห่านองคังกล่าวเมื่อสมัยยังเป็นเด็ก ๆ

... Ever' place we stopped. I seen it. Folks hungry for side-meat, an' when they get it, they ain't fed. An' when they'd get so hungry

they couldn' stan' it no more, why, they'd ast me to pray for'em, an' sometimes I done it...I use' ta think that'd cut'er, Use' ta rip off a prayer an' all the troubles'd stick to that prayer like flies on flypaper, an' the prayer'd go a-sailin' off, a-takin' them troubles along. But it don' work no morn.

(Steinbeck. 1964 : 222)

เมื่อทอมบอกเคซี่ว่าคำอธิษฐานภาวนาไม่สามารถนำอาหารมาให้ได้ เคซี่ก็เสริมว่าใช่ พระเป็นเจ้าไม่เคยทรงช่วยให้คนอึดท้องได้ คนที่อดอยากหิวโหยเหล่านั้นมีความต้องการมีชีวิตที่เหมาะสมตามอัธยาศัยยิ่งลูกให้เจริญเติบโต และเมื่อแก่เฒ่าลงแล้วก็อยากใช้ชีวิตมีความสุขแบบง่าย ๆ กับธรรมชาติ ตอนที่พวกเขายังหนุ่มอยู่ พวกเขาต้องการมีชีวิตที่สนุกไปตามธรรมชาติของคนหนุ่มสาวด้วยการร้องรำทำเพลงและแสวงหาความสุขทางเพศกัน พวกเขาต้องการกินทำงานใช้แรงงานอย่างหนักจนเหนื่อยอ่อน และผ่อนคลายความเกร็งเครียดด้วยการดื่มให้เมามาย

... Tom said 'Prayer never brought in no side-meat. takes a shoat to bring in pork.'

'Yeah, ...An' Almighty God never raised no wages. These here folks want to live decent and bring up their kids decent. An' when they're old they wanta set in the door an' watch the downing sun. An' when they're young they wanta dance an' sing and lay together. They wanta eat an' get drunk and work. An' that's it - they wanta jus' fling their goddamn muscles aroun' an' get tired'...

(Steinbeck. 1964 : 222)

นอกจากเคซึ่งจะไม่เห็นประโยชน์ของการภวานาแล้ว เขายังคิดว่าการที่มนุษย์เราปลื้มตัวไปบำเพ็ญพรตภวานาอยู่ในที่เปลี่ยวหรือที่ห่างไกลจากผู้คนดังเช่นที่เขาเคยกระทำมานั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีดีอีกด้วย เนื่องจากทำให้ผู้ที่กระทำเช่นนั้นต้องเหินห่างจากเพื่อนมนุษย์ของเขา ทางที่ถูกที่ควรแล้ว เขาควรจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ของเขามากกว่า "...a wilderness ain't no good, 'cause his little piece of a soul wasn't no good' less it was with the rest, an' was whole..."(Steinbeck. 1964 : 373)

ถึงแม้เคซึ่งจะไม่เห็นประโยชน์ของการภวานาดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่ผู้อพยพอื่น ๆ ส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความเชื่อว่าการอธิษฐานภวานาเป็นสิ่งที่มีความค่า หรือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์แม้พวกเขาจะไม่ได้รับในสิ่งที่เขาอธิษฐานภวานาขอ ชีวิตของพวกเขาจึงเต็มไปด้วยความลำบากยากแค้นอย่างแสนสาหัสพวกเขาก็มิได้ย่อท้อ ยังคงเฝ้าอธิษฐานภวานาอยู่ต่อไปเช่นเดิม ดังเช่นในกรณีของพวกผู้อพยพที่สโตน์เบ็คเล่าไว้ในบทแทรกที่ 19 ว่า ถึงแม้ลูกของพวกเขาจะตายไปเพราะขาดอาหาร แต่ความเชื่อในพระเป็นเจ้าของพวกเขาที่ยังไม่คลอนแคลน พวกเขาจึงคงอธิษฐานวิงวอนขอพระองค์อย่าให้พวกคนที่มีน้ำใจทั้งหลายต้องหากันยากจนไปเสียทั้งหมด คนที่พอจะมีกินจะได้ช่วยเหลือคนที่ไม่มีจะกินได้ และขอให้พระองค์โปรดประทานความช่วยเหลือให้ในวันหนึ่งข้างหน้า เด็ก ๆ สามารถจะมีอาหารรับประทานอย่างพอเพียง อย่างไรก็ตาม สโตน์เบ็คได้กล่าวไว้ในบทแทรกดังกล่าวอีกด้วยว่าบรรดาสมาชิกสมาคมเจ้าของไร่นาและเจ้าของกระบวนการผลิตทั้งหลายตระหนักดีว่าในวันหนึ่งข้างหน้า ผู้คนที่ยากไร้ทั้งหลายเหล่านั้นอาจจะเลิกอธิษฐานภวานาเนื่องจากหมดสิ้นความหวังใด ๆ ในชีวิตอีกต่อไปแล้ว และวันนั้นวาระสุดท้ายของสังคมที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัวและการกดขี่ชู้ตริคเอารัดเอาเปรียบก็จะมาถึง

... Our peple are good people, our people are kind people. Pray
God some day kind people won't all be poor. Pray God some day a kid
can eat.

And the association of owners knew that some day the praying

would stop. And there's the end.

(Steinbeck. 1964 : 212 - 213)

ย่าโจคเป็นตัวละครอีกผู้หนึ่งที่นำหทัยภคนำมากล่าวถึงในเรื่องของการภาวนา ภาย นอกแล้วคล้าย ๆ กับว่านางเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการภาวนามาก นางเคยขอให้สาธุคุณเคซี่ เป็นผู้นำในการอธิษฐานภาวนาหลายครั้งหลายโอกาสด้วยกัน เช่น ภาวนาก่อนรับประทานอาหาร อธิษฐานภาวนาสำหรับปู่ทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิตของปู่ชายชรา คั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว นอกจากนั้น นางยังได้ร้องตะโกนสรรเสริญพระเป็นเจ้าอยู่เสมอว่า "Pu-raise Gawd! fur vittory." อย่างไรก็ตาม การแสดงตัวว่าเป็นผู้เห็นความสำคัญของการภาวนาย่านั้นเป็น การกระทำเพื่อเอาชนะปู่ซึ่งเป็นคนไม่เอาพระเอาเจ้ามากกว่าที่จะเป็นการกระทำด้วยความ เลื่อมใสศรัทธาอย่างแท้จริง ย่าและปู่เป็นคู่เวรคู่กรรมกันอย่างแท้จริง ทั้งสองชอบทะเลาะและ ชอบเอาชนะกันเหมือนเด็ก ๆ ถ้าปู่ทำอย่างหนึ่ง ย่าก็จะทำอีกอย่างหนึ่งซึ่งตรงข้ามกัน ในเรื่อง การภาวนานั้น ปู่เป็นคนที่ไม่ชอบการภาวนา ย่าจึงทำให้ย่าเป็นผู้ชอบการภาวนา ทั้ง ๆ ที่นาง ไม่ค่อยมีความเข้าใจหรือเป็นผู้ที่ชอบการภาวนาอย่างแท้จริงอะไรนัก ในระหว่างการภาวนานั้น นางไม่ค่อยเข้าใจความหมายของคำภาวนาอย่างจริง ๆ จัง ๆ เลย มีเหตุการณ์ตอนที่แสดง ให้เห็นชัดว่าย่าเป็นผู้ที่ไม่เข้าใจหรือติดตามความหมายของคำภาวนาเลย คือตอนที่ย่าขอให้เคซี่เป็น ผู้กล่าวคำภาวนาก่อนที่จะรับประทานอาหารเช้าในวันที่เคซี่และทอมเคิมทางมาถึงบ้านลุงจอห์นนั้น แทนที่เคซี่จะกล่าวด้วยคำที่ใช้ในการภาวนาก่อนรับประทานอาหารกันทั่ว ๆ ไปเขากลับเล่าถึง การที่เขาได้เข้าไปในที่เปลี่ยวเพื่อค้นหาสัจธรรมคั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในระหว่างที่เคซี่กำลัง พุคอยู่นั้นย่าก็ร้องทะเล่กลางปล้องขึ้นมาโดยไม่ถูกจังหวะว่า "Pu-raise Gawd." บ้าง "A - men" บ้าง "Hallelujah" บ้างซึ่งถ้านางตั้งใจฟังคำพูดของเคซี่แล้วนางก็จะไม่ร้องด้วยคำ เช่นนั้นออกมา โดยเฉพาะจะไม่กล่าวคำว่า A - men หรือสาธุในขณะที่เคซี่ยังพูดไม่จบเลย "A - men," Granma bleated. So many years she had timed her responses to the pauses. And it was so many years since she had listened to or

wondered at the words used. (Steinbeck. 1964 : 70 - 71)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คได้สะท้อนภาพของผู้คนเป็นจำนวนมากที่สักแต่ว่าอธิษฐานภาวนาไปตามผู้อื่นโดยไม่ใส่ใจหรือเข้าใจความหมายของการภาวนาอย่างแท้จริงอะไรนัก โดยใช้อย่างใจเป็นตัวแทน นอกจากนี้ เขายังได้ใช้บรรดาสมาชิกครอบครัวใจคนอื่น ๆ เป็นตัวแทนของผู้คนอีกไม่น้อยที่ถูกวางเงื่อนไข (conditioned) โดยการอธิษฐานภาวนาให้กระทำการไปด้วยความเคยชินมากกว่าด้วยความคิดหรือความมีสติสัมปชัญญะอย่างแท้จริง โดยสไตน์เบ็คได้กล่าวเปรียบเทียบถึงคนเหล่านั้นว่าคล้าย ๆ กับสุนัขที่ได้รับการฝึกให้กระทำการใดสักอย่างตามเงื่อนไขที่วางไว้ ซึ่งในกรณีนี้ก็แค่การเงยศีรษะขึ้นเมื่อได้ยินคำซึ่งเป็นสัญญาณที่ใช้วางเงื่อนไขให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองว่า "amen" ดังที่สไตน์เบ็คกล่าวว่า

"...for they had been trained like dogs to rise at the "amen" signal...(Steinbeck. 1964 : 71)

การที่สไตน์เบ็คเจาะจงให้ตัวละครบางคนที่เป็นผู้ที่ไม่ค่อยรู้หรือเข้าใจอะไร เช่น ย่ำใจ เป็นผู้ที่ชอบการอธิษฐานภาวนา รวมทั้งให้ผู้อพยพบางคนซึ่งถึงแม้จะจนจะอดตายอยู่แล้ว แต่ก็ยังก้มหน้าก้มตาอธิษฐานวิงวอนขอพระผู้เป็นเจ้าให้ทรงโปรดประทานอาหารหรือความช่วยเหลือต่าง ๆ ให้อยู่ นั่นก็เพื่อที่จะให้ผู้อ่านเห็นคล้ายตามทัศนะของเขาว่า การอธิษฐานภาวนานั้นเป็นเรื่องของคนที่ขาดความคิดหรือ ขาดเหตุผลไม่เป็นตัวของตัวเอง ปลอมให้ผู้อื่นหรือสังคมเป็นผู้ชี้นำทางปฏิบัติในชีวิตของตน คนเหล่านี้ถูกผู้อื่นและสิ่งต่าง ๆ ในสังคมวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติตามโดยไม่รู้ตัวหรือไม่ทันได้ยั้งคิด ผู้ที่รู้จักตนเองดีแล้วจะไม่อธิษฐานวิงวอนขอพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนเป็นอันขาด เพราะตัวเขาเองและมวลมนุษย์ทั้งหลายก็ ต่างเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์อยู่แล้ว ไม่มีพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใดที่เขาจะสามารถอธิษฐานภาวนาขอให้ประทานความช่วยเหลือได้

สรุปแล้ว การอธิษฐานภาวนาตามทัศนะของสไตน์เบ็คที่เขาได้ถ่ายทอดไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นเป็นการกระทำของผู้ที่ยังไม่รู้จักตนเองและเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะไม่รู้ว่าจะอธิษฐานภาวนาไปเพื่ออะไรและวิงวอนขอผู้ใด เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นผู้

ศักดิ์สิทธิ์อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องไปอธิษฐานวิงวอนขอต่อพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนอีก

จะเห็นได้ว่า หัสนะดั่งกล่าวของสไตน์เบิร์กเป็นหัตถ์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาปรัชญาของ เอ็มเมอร์สันที่ไม่เห็นด้วยกับการภาวนาประเภทที่เรียกว่าการอธิษฐานภาวนาหรือการวิงวอนขอพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือ วิญญาณสากลซึ่งเปรียบเสมือนพระเจ้าในศาสนาปรัชญาดังกล่าว และต่างก็มีเทพภาพหรือความเป็นพระเจ้าตลอดจนความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวอยู่แล้ว จึงไม่ต้องไปทำการอธิษฐานภาวนาหรือวิงวอนขอ ผู้ใดอีก หัสนะดั่งกล่าวนับว่าขัดต่อคำสอนของคริสตศาสนาเป็นอย่างมากในแง่ที่ว่า ศาสดาดังกล่าว สอนว่า มนุษย์เป็นสิ่งสร้างของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ในตนเอง และไม่มีฤทธิ์อำนาจใด ๆ ในตนเองที่จะคลบนกาลสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความปรารถนาของคนได้ จึงต้องมีการ อธิษฐานภาวนาเพื่อวิงวอนขอความช่วยเหลือต่าง ๆ จากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า

การที่เน้นความสำคัญเฉพาะแต่ผู้เป็นหรือสิ่งที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น และผู้ที่ตายไปแล้ว ตลอดจน การไม่ภาวนาอุทิศให้แก่ผู้ตายตามหัตถ์ของสไตน์เบิร์กที่แสดงผ่านทาง จิม เจซี ซึ่งเป็นตัวละคร สำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นก็ขัดต่อคำสอนของคริสตศาสนาที่ว่า มนุษย์มีคุณค่าหรือความสำคัญทั้งผู้เป็นและผู้ตาย และการภาวนาก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อทั้งผู้เป็นและผู้ตาย ทั้งผู้เป็นและผู้ตายต่างก็ต้องการการภาวนาอุทิศจากผู้อื่นด้วยกันทั้งนั้น การภาวนาให้ผู้เป็น นั้นเป็นการวิงวอนขอพระเจ้าเป็นผู้ให้โปรดประทานความช่วยเหลือหรือพระพรพรทานต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ต้องการโดยเฉพาะคนบาปเพื่อที่เขาจะได้กลับใจ ส่วนการภาวนาให้ผู้ตายนั่นก็เพื่อให้พระเจ้าเป็นผู้ทรงมีพระเมตตาต่อผู้ที่สิ้นชีพไปแล้ว แต่ยังมีบาปเขาหรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ จะต้องได้รับการชำระให้สะอาดบริสุทธิ์ในแดนชำระ (purgatory) ให้เขาสามารถบรรลุนิพพานหรือสวรรค์ได้เร็วยิ่งขึ้น คริสตชนเชื่อว่าคำภาวนาสามารถช่วยเหลือผู้อื่นโดยเฉพาะด้านจิต วิญญาณได้มาก (วิลเฮล์ม 2524 : 55 - 56) และนอกจากจะเชื่อว่าผู้เป็นจะสามารถช่วยเหลือ ผู้ตายได้ดั่งกล่าวข้างต้นแล้ว คริสตชนยังเชื่อว่าผู้ตายที่อยู่ในสวรรค์หรือแดนชำระก็สามารถภาวนา อุทิศให้แก่ผู้ที่ยังเจริญชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ด้วย (The Wise Man. 1981 : 95)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสนใจเอาใจใส่ต่อผู้ตายนี้นี้ มีพระคำรัสของพระเยซูเจ้าอยู่ตอน

หนึ่ง ซึ่งถ้าหากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วก็จะเห็นว่าคล้ายคลึงกับหัตถ์ของสโลว์เบ็คที่แสดงผ่านเคซีอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ พระเยซูเจ้าได้ตรัสกับชายคนหนึ่งซึ่งพระองค์ทรงเรียกให้ไปเป็นสานุศิษย์ติดตามพระองค์ แต่ชายผู้นั้นขอไปฝังศพบิดาของเขาก่อน พระองค์จึงตรัสกับเขาว่า "จงปล่อยให้ผู้ตายฝังผู้ตายเองเถิด." (ลก. 9 : 60) พระคำวิบัติดังกล่าวคล้ายกับว่าพระเยซูเจ้าทรงไม่สนใจในคดีต่อผู้ตายเหมือนกับเคซี แต่อันที่จริงแล้ว เหตุที่พระองค์ตรัสเช่นนั้นก็เพื่อจะให้สานุศิษย์ของพระองค์ตระหนักว่าเรื่องเฉพาะหน้าฝ่ายวิญญาณคือการเป็นศิษย์ติดตามพระองค์ไปประกาศพระวาจาของพระเป็นเจ้านั้นมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ผู้ใดสมัครใจที่จะเป็นสานุศิษย์ติดตามพระองค์แล้วจะต้องสลัดทิ้งสิ่งทุกอย่าง ถ้ายังห่วงกังวลด้วยเรื่องทางโลก เรื่องญาติพี่น้อง ผู้นั้นก็ไม่สมควรที่จะเป็นสานุศิษย์ติดตามพระองค์

ข้อแตกต่างกันระหว่างสโลว์เบ็คกับคริสตศาสนาอีกประเด็นหนึ่งก็คือ สโลว์เบ็คได้แสดงหัตถ์โดยผ่านเคซีว่า การปลื้มตัวจากโลกเข้าไปอยู่ในที่เปลี่ยวเพื่อบำเพ็ญพรตภาวนาอะไรก็แล้วแต่เป็นสิ่งที่ไม่ดี เนื่องจากทำให้เขาต้องเหินห่างจากเพื่อนมนุษย์ของเขา ทางที่ถูกที่ควรแล้วเขาจะต้องไปใช้ชีวิตอยู่กับมนุษย์ทั้งมวล แต่คริสตศาสนามีได้เห็นว่าการปลื้มตัวจากโลกไปเจริญภาวนาอยู่ในที่เปลี่ยวนั้นมิใช่การกระทำที่ไม่ดีแต่ประการใด พระเยซูเจ้าเองก็มักจะทรงไปภาวนาหรือถือศีลอดอาหารในที่เปลี่ยวหรือที่เงียบสงัดห่างไกลจากผู้คน (มธ. 1 : 1 - 2, มก. 1 : 12 - 13, มก. 1 : 35, ลก. 4 : 1 - 13, ลก. 4 : 35) และนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษต้น ๆ เป็นต้นมาจนถึงสมัยกลางนั้น มีคริสตชนเป็นจำนวนมากได้สลัดชีวิตทางโลกออกไปเจริญชีวิตภาวนาอยู่ในทะเลทราย ที่เปลี่ยว หรือสถานที่ที่ตัดขาดจากโลกภายนอกเกือบสิ้นเชิง เช่นอารามนักพรตต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ก็มีคริสตชนเป็นจำนวนไม่น้อยที่เจริญชีวิตเช่นนั้น ถึงแม้ว่าความเจริญทางวัตถุของโลกยุคปัจจุบันจะทำให้หาที่เปลี่ยวหรือที่เงียบสงัดห่างไกลผู้คนได้ยากขึ้นก็ตาม คริสตศาสนาสอนว่า การภาวนานั้นมีค่าเช่นเดียวกับการทำงานแพร่ธรรม การรับใช้เพื่อนมนุษย์ หรือการกระทำกิจการอื่น ๆ การภาวนาจะทำให้คริสตชนสามารถรักและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายของเขาได้มากขึ้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทอมัส เมอร์ตัน (Thomas Merton) ซึ่งเป็นนักบวชที่มีชื่อเสียงที่สุดรูปหนึ่งในด้านการภาวนาในยุคปัจจุบันก็เคยกล่าวไว้ว่า "ยิ่งเราปลื้มตัวอยู่ตามลำพัง

กับพระเป็นเจ้าในการภาวนามากเท่าใด เราก็จะยิ่งใกล้ชิดกับผู้อื่นมากเท่านั้น" (Merton. 1961 : 51 - 52) ด้วยเหตุนี้การปลีกตัวไปเจริญชีวิตภาวนาในที่เปลี่ยวหรือที่ห่างไกลจากผู้คน สำหรับคริสตชนนั้นจึงมิใช่การตัดช่องน้อยแต่พอตัวหรือเป็นการกระทำที่ไม่ดีแต่ประการใด

สำหรับข้อละม้ายคล้ายคลึงกันระหว่างการกระทำของตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสตีเฟ่น เบ็คคือเคซีกับการภาวนาในคริสต์ศาสนานั้นก็มีเช่นกันคือ ถึงแม้เคซีจะไม่มีภารกิจฐานภาวนาหรือการภาวนาหรือการวิงวอนขอพระเป็นเจ้าให้ทรงกลั่นแคลสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามคำวอนขอของเขาตามลักษณะการภาวนาที่สำคัญลักษณะหนึ่งในคริสต์ศาสนา ก็ตาม แต่เขาก็มีการภาวนาตามลักษณะที่สำคัญที่สุดของการภาวนาในศาสนาดังกล่าวและศาสนาอื่น ๆ ทั่วไป ลักษณะของการภาวนาดังกล่าวก็คือการภาวนาที่มีลักษณะเป็นการเคารพบูชาพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนสิ่งที่บรรดาศาสนิกชนเคารพนับถือต่าง ๆ เช่น พระธรรมหรือสัจธรรม ซึ่งถ้าหากพิจารณาในแง่นี้ คำพูดของเคซีที่กล่าวออกมาก่อนที่จะรับประทานอาหารเช้ากับครอบครัวใจซึ่งกล่าวถึงการที่เขาได้เข้าไปในที่เปลี่ยวและได้พบสัจธรรมที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน มีความศักดิ์สิทธิ์และควรที่จะต้องรักและเป็นหนึ่งเดียวกันตามธรรมชาติที่แท้จริงนั้นก็นับเป็นการภาวนาด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นคำพูดในเชิงแสดงความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เขานับถือคือวิญญาณสากล และมนุษย์ทุกคนที่เขาเห็นว่าต่างก็ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนั้นในคำพูดดังกล่าวยังมีแก่น (essence) ของการภาวนาในคริสต์ศาสนา ซึ่งก็ได้แก่ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ทั้งมวลอีกด้วย ต่างกันเพียงแต่ว่าพระผู้เป็นเจ้าสำหรับเคซีนั่นก็คือวิญญาณสากลและมนุษย์ทุกคนที่รวมกันเข้าเป็นวิญญาณสากลนั้นเท่านั้น

นอกจากนั้น ถ้าพิจารณาถึงการภาวนาในความหมายเดิมของคำว่าภาวนาซึ่งหมายถึงการอบรมหรือพัฒนาเปลี่ยนแปลงจิตใจจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นก็นับได้ว่าเคซีเป็นผู้ที่มีการภาวนาด้วยเช่นกัน กล่าวคือการเข้าไปอยู่ในที่เปลี่ยวของเขาได้ทำให้เขาเปลี่ยนสภาพจิตใจของเขาจากสภาพเดิมที่เห็นแก่ตัวมาเป็นสภาพจิตใจใหม่ที่มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ทั้งมวล

ข้อละม้ายคล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่งระหว่างสไตน์เบ็คและคริสตศาสนาก็คือ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบ็คได้เขียนทำนองลือเลือนย่ำใจคซึ่งเป็นผู้ทำเป็นว่าชอบการภวานามาก แต่ไม่เคยใส่ใจในคำสวดภาวนาอย่างจริงจังเลยนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับพระเยซูคริสต์เจ้าองค์พระศาสดาของคริสตศาสนา ซึ่งทรงประณามพวกฟาริสีและพวกคัมภีร์อาจารย์ที่ชอบภาวนาคามที่สาธารณะให้คนอื่นเห็นแต่ไม่ได้ยกจิตใจขึ้นหาพระผู้เป็นเจ้าอย่างจริงจังแล้วก็นับว่ามีส่วนละม้ายคล้ายกันอยู่มาก

สรุปแล้วก็คือ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครสำคัญที่สไตน์เบ็คกำหนดให้เป็นผู้ถ่ายทอดแนวความคิดของเขาเกี่ยวกับการภวานาคือเคซีนั้นไม่มีการภวานาแบบอธิษฐานภาวนาหรือการวิงวอนขอพระเป็นเจ้าเหมือนการภวานาในคริสตศาสนา เนื่องจากเขามีความเชื่อเรื่องวิญญาณสากลตามแบบที่ศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันสอน และไม่มีความเชื่อในพระผู้เป็นเจ้าตามแบบที่คริสตชนโดยทั่วไปเชื่อกัน เขาจึงไม่รู้ว่าจะไปอธิษฐานภาวนาขอใครและอธิษฐานภาวนาเพื่ออะไร อย่างไรก็ตามเคซี ก็มีการภวานาในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งก็ได้แก่การเคารพบูชาวิญญาณสากลและเพื่อนมนุษย์ทั้งมวลซึ่งเขาเชื่อว่ามีชีวิตศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้เขายังได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจของเขาจากสภาพเดิมซึ่งมีความเห็นแก่ตัวไปสู่สภาพจิตใจใหม่ที่มีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับวิญญาณสากลและมนุษย์ทั้งผอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับว่าเป็นการภวานาคามความหมายเดิมของคำดังกล่าวอีกด้วย

6. ความทุกข์ยากในชีวิต

ความทุกข์ยากหมายถึงสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความทุกข์ ความกังวลใจ ความเจ็บปวดทรมาน และความยากลำบากต่าง ๆ ทั้งฝ่ายร่างกายและจิตใจ ความทุกข์ยากดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควบคุมอยู่กับชีวิตมนุษย์ทุกคนไม่ว่ายุคใดสมัยใด และความทุกข์ยากต่าง ๆ นี้ได้ทำให้มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยพยายามที่จะคิดค้นหาคำตอบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะคำตอบปัญหาที่ว่า ทำไมมนุษย์เราจึงต้องประสบความทุกข์ยากในชีวิต และจะหาทางแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากต่าง ๆ ใ้ได้อย่างไร

ศาสนาต่าง ๆ ทุกศาสนาได้ให้คำตอบหรือให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องความทุกข์ยากในชีวิตของมนุษย์นี้ไว้ไม่มากนักน้อย สำหรับคริสตศาสนานั้นได้ให้อธิบายถึงสาเหตุแห่งความทุกข์ยากว่า ความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงในชีวิตมนุษย์นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากความผิดหรือบาปที่มนุษย์ได้กระทำ หนังสือปฐมกาล (Genesis) ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าได้เล่าเกี่ยวกับการสร้างโลกของพระเจ้าว่า พระเจ้าเป็นเจ้าทรงสร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย และก็ทรงเห็นว่าทุกสิ่งที่พระองค์ทรงมานั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดี ๆ ทั้งนั้น (ปฐมก. 1 : 1 - 31) และมนุษย์ก็ใช้ชีวิตอยู่ในสวนอีเดนซึ่งเป็นสวนสวรรค์ ณ แผ่นดินที่พระเจ้าทรงสร้างให้มนุษย์อยู่อย่างบรมสุขปราศจากความทุกข์ยากลำบากใด ๆ ในชีวิต แต่หลังจากที่มนุษย์คู่แรกคืออาดัมและอีฟกระทำความบาปกำเนิดด้วยการรับประทานผลไม้ที่พระเจ้าทรงห้ามรับประทานในส่วนดังกล่าวเพราะความมักใหญ่ใฝ่สูงที่อยากจะมีอำนาจหรืออิทธิฤทธิ์เท่ากับพระเจ้าตามการประจวบถ่วงของปีศาจที่จำแลงร่างมาเป็นงูแล้ว มนุษย์คู่แรกและลูกหลานทุกคนก็ต้องได้รับความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ในชีวิตอันเป็นผลของการกระทำนั้นโดยทั่วกัน

นอกจากบาปกำเนิดที่มนุษย์คู่แรกได้กระทำให้ผลทำให้มนุษย์ทุกคนต้องประสบความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ในชีวิตแล้ว บาปที่มนุษย์แต่ละคนกระทำเองและบาปของสังคมหรือบาปของประชาชาติก็มีผลทำให้ต้องได้รับความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ด้วย ความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์โดยที่พระเจ้าไม่ทรงบันดาลหรือทรงอนุญาตให้เกิดขึ้นไม่ได้ (อมส. 3 : 6) เพราะพระองค์เป็นผู้ทรงสรรหาบุพภาพ ทรงสร้างและทรงควบคุมดูแลทุก ๆ สิ่งในโลกและสากล

จักรวาลนี้ พระคัมภีร์กล่าวไว้ว่าพระผู้เป็นเจ้าทรงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมแห่งความทุกข์ยากให้มนุษย์ (ปดฺย. 1 : 13) อย่างไรก็ตามพระคัมภีร์ก็ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า พระผู้เป็นเจ้ามิได้ทรงขึ้นชมนินคัมกับการที่มนุษย์ต้องประสบชะตากรรมดังกล่าวเลย (ปชดฺย. 1 : 13) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการที่มนุษย์ต้องประสบกับความทุกข์ยากหรือสิ่งร้าย ๆ ต่าง ๆ นั้นมิใช่เป็นเพราะพระผู้เป็นเจ้าทรงโหดร้าย พระหัตถ์ร้ายแต่อย่างใด มนุษย์ต้องได้รับความทุกข์เพราะผลกรรมของมนุษย์เองที่ไม่เชื่อฟังพระองค์ ชักชวนที่พระองค์ทรงวางไว้ จึงต้องได้รับผลกรรมนั้นอย่างไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้

ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าเต็มไปด้วยเรื่องราวของความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการกระทำบาปหรือการชักชวนล่อลวงต่อพระผู้เป็นเจ้า อาจกล่าวได้ว่าเรื่องราวดังกล่าวเป็นแก่นเรื่อง (theme) ของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าเลยทีเดียวที่ได้ ความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่มนุษย์โดยเฉพาะชาวอิสราเอลได้รับตามที่บันทึกไว้ในพระคัมภีร์นั้นนอกจากจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากบาปกำเนิดที่มนุษย์ผู้แรกได้กระทำแล้วยังเป็นผลสืบเนื่องมาจากบาปของสังคมหรือบาปของประชาชาติ เป็นต้นว่า บาปที่เกิดจากความไม่ซื่อสัตย์ หรือการชักชวนล่อลวงต่อพระผู้เป็นเจ้าของพวกชาวอิสราเอลนั้น เป็นเหตุให้พวกเขาต้องพ่ายแพ้สงครามต่อชาวอัสสิเรียเมื่อ 722 ปีก่อนคริสตกาล และถูกกวาดต้อนไปเป็นทาสที่กรุงบาบิโลนเมื่อ 587 ปีก่อนคริสตกาล (ปรีชา คิลกุกิลิธ. 2528 : 96)

ความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลหรือทรงอนุญาตให้เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์นั้นนอกจากจะเป็นการลงโทษของพระผู้เป็นเจ้าต่อมนุษย์ที่ทำความผิดบาปต่าง ๆ แล้ว ในอีกแง่หนึ่งยังอาจที่จะเป็นการตักเตือนของพระผู้เป็นเจ้าต่อมนุษย์ให้สำนึกในความรับผิดชอบที่เขาได้กระทำและหันกลับมาหาพระองค์เสียใหม่ ดังเช่นชาวอิสราเอลที่ได้หันกลับมาหาพระผู้เป็นเจ้าหลังจากที่ถูกพระองค์ทรงปล่อยไว้ให้ได้รับความทุกข์ยากต่าง ๆ (2 มกบ. 6 : 12 - 13) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พวกเขาต้องพ่ายแพ้สงครามและตกไปเป็นเชลยของชนชาติอื่นดังที่ได้กล่าวข้างต้น

นอกจากนั้น ความทุกข์ยากที่มนุษย์ได้รับในชีวิตของเขานั้นยังอาจจะเป็นเครื่องทดสอบของพระผู้เป็นเจ้าว่าเขาเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์หรือความมั่นคงแน่วแน่ต่อพระองค์เพียงใด ดังเช่นที่พระองค์ทรงทดสอบโยบ (Job) ตามที่บันทึกไว้ในหนังสือโยบซึ่งเป็นตอนหนึ่งในพระคัมภีร์ภาคพันธ

สัญญาเก่า (ยบ. 1 - 42)

พระเยซูคริสต์เจ้าองค์พระศาสดาของศาสนาคริสต์นั้นนับว่าเป็นแบบฉบับที่ดีที่สุดสำหรับ คริสตชนและมนุษย์ทั้งหลายในเรื่องความทุกข์ยาก พระองค์ประสูติมาในถ้ำเลี้ยงสัตว์และสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน ตลอดชนม์ชีพของพระองค์เต็มไปด้วยความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ นานาประการ แต่ความทุกข์ยากที่พระองค์ทรงได้รับนั้นมิได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากบาปเหมือนมนุษย์อื่น ๆ ทั้งนี้ พระองค์ทรงเป็นผู้ไม่มีบาป แต่พระองค์ทรงยินดียิ่งรับความผิดบาปแทนมนุษย์ด้วยการยอมรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ทรงรับความเจ็บปวดทรมานทั้งกายและใจและการสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนตามน้ำพระทัยของพระบิดาเจ้า เพื่อให้มนุษย์ได้รับความรอด และเพื่อแสดงถึงความรักอันหาที่สุดมิได้ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่ทรงมีต่อมนุษย์ทั้งหลาย

พระเยซูเจ้าได้ทรงสอนมนุษย์ให้เห็นคุณค่าและเข้าใจความหมายของความทุกข์ยากทั้งด้วยการกระทำและพระคำรัสของพระองค์ นอกจากพระองค์จะทำให้มนุษย์เห็นคุณค่าและเข้าใจความหมายของความทุกข์ยากด้วยการยินดียอมรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ตามน้ำพระทัยของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของแล้ว พระองค์ยังได้ทรงมีพระคำรัสสอนบรรดาศาสนิกษย์ของพระองค์ให้เห็นคุณค่าและเข้าใจความหมายของสิ่งดังกล่าวด้วย เป็นต้นว่า ในการเทศน์บนภูเขาซึ่งถือกันว่าเป็นการเทศน์ครั้งสำคัญที่สุดของพระเยซูเจ้านั้น พระองค์ได้ทรงมีพระคำรัสสอนบรรดาศาสนิกษย์และประชาชนที่ติดตามพระองค์ไปว่า บรรดาผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากต่าง ๆ นานา เช่น ผู้ที่หิวกระหาย ผู้ที่ยากจน ผู้ที่เศร้าโศกระทมทุกข์ ผู้ที่ถูกเบียดเบียนข่มเหงนั้นนับเป็นผู้ที่มีบุญลาอันใหญ่ยิ่ง (มธ. 5 : 3 - 12, ลก. 6 : 20 - 23)

กล่าวได้ว่า พระเยซูคริสต์ได้เสด็จมาในโลกมนุษย์พร้อมกับทรงนำมิติใหม่แห่งความหมายของความทุกข์ยากมาประทานแก่มนุษย์ด้วย ในมิติใหม่นี้ความทุกข์ยากเป็นบุญลาอันยิ่งใหญ่ เนื่องจากเป็นสิ่งที่นำมนุษย์ไปสู่การเจริญเติบโตหรือวุฒิภาวะทางวิญญาณ เป็นเสมือนหนึ่งเบ้าหลอมจิตวิญญาณมนุษย์ให้แข็งแกร่ง ทำให้เขามีความเหมาะสมที่จะได้เข้าสู่พระอาณาจักรสวรรค์

ด้วยเหตุนี้ คริสตศาสนาจึงสอนให้มนุษย์ยินดียิ่งรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ในชีวิตของตนอย่างหน้าชื่นตาบาน บรรดานักบุญและคนสำคัญ ๆ ในคริสตศาสนาหลายต่อหลายท่านก็ได้สั่งสอนในทำนอง

นี้ ดังเช่นที่นักบุญเจมส์ (St. James) หรือนักบุญยากอบได้สอนบรรดาคริสตชนว่า "พี่น้องทั้งหลาย เมื่อพวกท่านประสบความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ก็จงถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี" (ยก. 1 : 2) การยินดีนี้ยอมรับความทุกข์ยากตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้านั้นนับเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับความเป็นคริสตชน เพราะนอกจากจะทำให้เขาได้พบความรอดแล้วยังจะสามารถช่วยให้ผู้อื่นได้รับความรอดเช่นเดียวกับที่การยินดีรับความทุกข์ยากของพระเยซูคริสต์ทำให้มนุษย์ทั้งหลายได้รับความรอดด้วย ด้วยเหตุนี้เองการยินดีรับความทุกข์ยากตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้าของบรรดาคริสตชนจึงเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการไถ่บาปหรือการช่วยมนุษย์ให้รอดของพระเยซูคริสต์ที่ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์จนกว่าจะถึงวันสิ้นพิภพนี้ด้วย

คริสตชนที่แท้จริงนั้นนอกจากจะเป็นผู้ที่ยินดีรับความทุกข์ยากหรือจะไม่เกลียดกลัวความทุกข์ยากแล้วยังจะต้องไม่เป็นผู้เกลียดกลัวผู้ที่ทำให้เขาได้รับความทุกข์ยากอีกด้วย ไม่ว่าเขาจะเห็นว่าผู้ที่ทำให้เขาได้รับความทุกข์ยากนั้นจะเป็นพระผู้เป็นเจ้าหรือเพื่อนมนุษย์ของเขาเองก็ตาม เนื่องจากความทุกข์ยากเหล่านั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมหาศาลสำหรับเขาและเพื่อนมนุษย์ของเขา ดังกล่าวแล้ว เขาจะเกลียดกลัวก็เฉพาะแค่ปีศาจและความชั่วร้ายต่าง ๆ ที่จะทำให้เขาและเพื่อนมนุษย์ของเขาไม่ได้รับความรอดเท่านั้น

ถึงแม้คริสตศาสนาจะสอนให้คริสตชนยอมรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ในชีวิตของเขาด้วยความยินดี แต่ก็มีได้สอนให้คริสตชนยินดีในความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ ตรงกันข้าม กลับสอนให้คริสตชนทั้งหลายช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากอย่างสุดความสามารถด้วยความรักความเมตตาต่อเขาเหล่านั้น เช่นเดียวกับที่พระเยซูคริสต์ที่แม้จะทรงยินดียอมรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้าแต่ก็ทรงช่วยเหลือบรรดาผู้ที่มีความทุกข์ยากเดือดร้อนต่าง ๆ มากมาย และในวันสิ้นพิภพนี้ พระผู้เป็นเจ้าจะทรงพิพากษามนุษย์ตามสิ่งที่เขาได้กระทำต่อเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากทั้งหลาย (มธ. 25 : 31 - 46)

ด้วยเหตุนี้ ความทุกข์ยากจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคริสตชน แก่น (essence) ของการเป็นคริสตชน คือความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ การยินดีรับความทุกข์ยากของตนตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้านั้นจะทำให้เขาหลุดพ้นจากการ

ยึดตัวตนหรือความเห็นแก่ตัว เจตจำนง (will) ของเขาจะกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเจต-
 จำนงนำพระทัยของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า (God 's will) เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาก็จะรักและเป็นหนึ่งเดียว
 กับพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาได้อย่างแท้จริง และสามารถให้การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่
 ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนของเขาอย่างเต็มที่ปราศจากความเห็นแก่ตัวหรือการเลือกที่รักมักที่ชัง
 ใด ๆ ทั้งสิ้น

สรุปแล้ว ในเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากของมนุษย์นั้นคริสตศาสนาสอนว่าสิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่
 สืบเนื่องมาจากบาปของมนุษย์ แต่ความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์นั้นมิได้เกิดจากการที่มนุษย์
 ใดกระทำความบาปเสมอไป บางครั้งพระเจ้าก็ทรงบันดาลความทุกข์ยากให้มนุษย์เพื่อทดสอบความ
 มั่นคงแน่วแน่ของเขา และบางครั้งก็เพื่อตักเตือนเขาให้ละทิ้งบาปและหันกลับมาหาพระองค์หรือกลับ
 ตัวเป็นคนดีเสียใหม่ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นนั้น คริสตศาสนา
 มิได้สอนให้มนุษย์หลีกเลี่ยงความทุกข์ยากหรือหาทางที่จะทำให้ความทุกข์ยากนั้นหมดสิ้นไป แต่สอนให้
 มนุษย์ยอมรับความทุกข์ยากต่าง ๆ ในชีวิตตามนำพระทัยของพระเจ้า ตลอดการสอนมิให้มนุษย์
 เกเลียดกลัวผู้ที่ทำให้เขาต้องประสบความทุกข์ยากนั้นด้วย ถ้าทำได้เช่นนี้ เขาก็จะเป็นผู้ปราศจาก
 ความเห็นแก่ตัว และสามารถที่จะมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ของเขาได้อย่าง
 แท้จริง อันจะนำความรอดมาสู่ทั้งตัวเขาเองและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย

ส่วนศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันนั้นไม่ได้พูดถึงเรื่องความทุกข์ยากไว้โดยตรง แต่ก็พอจะ
 อนุมานได้ว่า การที่เอ็มเมอร์สันผู้ซึ่งเป็นต้นตำรับของศาสนปรัชญาดังกล่าวไม่เชื่อพระเจ้าในแบบ
 ของคริสตศาสนา แต่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความศักดิ์สิทธิ์ หรือมีความเป็นพระเจ้าอยู่ในตัวเองแล้วนั้น
 โดยนัยแล้วก็เท่ากับไม่เชื่อว่า มีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ มาบันดาลให้เกิดความทุกข์ยาก
 มนุษย์นี้แหละที่ทำให้เกิดความทุกข์ยากต่าง ๆ ขึ้นมา นอกเหนือไปจากความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นจาก
 ปรัชญาการณธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ด้วยเหตุนี้น มนุษย์ที่ประสบชะตากรรมทุกข์ยากร่วม
 กันจึงควรจะร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากต่าง ๆ ในโลกนี้ให้หมดสิ้นหรือบรรเทา
 เบาบางลงไป

สำหรับนวนิยายเรื่อง The Grapes of wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค นั้นอาจเรียกได้ว่า

เป็นนวนิยายแห่งความทุกข์ยาก เนื่องจากนวนิยายดังกล่าวได้ตีแผ่ความทุกข์ยากนานาประการ เช่นการพลัดถิ่นาคาที่อยู่ การเดินทางที่ยากลำบาก การว่างงาน ความมอดอยากหิวโหยการประสบภัยธรรมชาติ และการไร้ที่พำนักอาศัยของบรรดาผู้อพยพตลอดทั้งเรื่อง ความทุกข์ยากในชีวิตมนุษย์ที่ถูกนำมาตีแผ่ในนวนิยายดังกล่าวปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดมากจนถึงกับมีผู้นำไปวิจารณ์ได้ชื่อเรื่องว่า "การศึกษาทัศนะเชิงทุนนิยมในนวนิยายของจอห์น สไตน์เบ็ค" โดยผู้วิจารณ์คือประไพพรรณ เอ็มชู ได้นำนวนิยายดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อให้เห็นทัศนะเชิงทุนนิยมของจอห์น สไตน์เบ็คในนวนิยายดังกล่าวร่วมกับนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของเขาอีกสามเรื่อง โดยได้กล่าวถึงสไตน์เบ็คว่า มองชีวิตในโลกนี้ในแง่ร้ายมากกว่าดี เพราะงานเขียนของเขาสามารถทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่าในโลกของคนจนแล้วมนุษย์ถูกกำหนดมาให้พบกับความทุกข์ยากตลอดเวลา (ประไพพรรณ เอ็มชู. 2527 : 6)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ผู้อพยพแต่ละคนมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ยาก ความผิดหวัง ดังเช่นชีวิตของแม่โจคที่ตอนเริ่มแรกของนวนิยายก็ต้องประสบความทุกข์ยากจากที่ต้องอพยพครอบครัวออกจากที่ดินทำกินที่เคยอยู่อาศัยมาหลายชั่วอายุคนไปหางานทำยังต่างรัฐ ต่อมาลูกชายที่ชื่อโนอาห์และคอนนี่ลูกเขยก็ติดช่องน้อยแต่พ่อตัวหนีจากครอบครัวไปในระหว่างการอพยพนั้น มีหน้าเข้าหอมซึ่งเป็นลูกชายคนโตและเคยต้องโทษฐานฆ่าคนตายมาแล้วก็ไปฆ่าเจ้าหน้าที่ตายอีกทำให้ต้องพากันหนีไปอย่างไร้จุดหมาย งานก็หายาก ยิ่งไปกว่านั้นงานที่ว่าจะหาได้ก็แทบล้มประดาตายนั้นยังเป็นงานที่มีรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพเสียอีกถึงแม้ว่าจะช่วยกันทำงานอย่างแข็งขันกันทั้งครอบครัวก็ตาม ลูก ๆ ของนางที่เหลือต้องอาศัยอยู่กันอย่างอด ๆ อยาก ๆ ถึงขนาดลูกในครรภ์ของลูกสาวของนางคือโรส ออฟ ชารอนต้องตายตั้งแต่อยู่ในท้องมารดาเนื่องจากขาดอาหาร สามีของนางคือปาโจคก็เป็นคนไม่ค่อยเอาธุระ นางซึ่งถือว่าเป็นเพศอ่อนแอแท้ ๆ ต้องรับบทบาทเป็นผู้นำของครอบครัวอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เท่านั้นยังไม่พอ ตอนท้ายของเรื่องครอบครัวของนางซึ่งหมดสิ้นแทบทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีงาน ไม่มีบ้านพักอาศัย ต้องอาศัยอยู่ในรถตู้เก่า ๆ ที่เขานำมาทิ้งไม่มีเงินทองหลงเหลืออยู่แม้แต่น้อย ครอบครัวแตกแยกกระจัดกระจายไปคนละทิศละทางแล้วยังต้องมาถูกอุทกภัยกระหน่ำซ้ำเติมให้ต้องตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่หนักขึ้นไปอีก ในที่สุดนางและลูก ๆ รวมทั้งโรส ออฟ ชารอน ซึ่งเพิ่งคลอดลูกที่ตายตั้งแต่อยู่ในท้องก็ต้องหอบหิ้วอพยพกันไปหาที่พำนักอาศัยใหม่

เนื่องจากรถตู้ที่นั่งและครอบครัวพำนักรออาศัยอยู่ชั่วคราวนั้นถูกน้ำท่วม และนวนิยายก็จบลงในขณะที่ดูเหมือนว่าไม่มีอนาคตหรือความหวังใด ๆ หลงเหลืออยู่สำหรับนางและครอบครัวของนางเลย สะตากรมของผู้พหุพันธ์ ๆ ก็ไม่ได้ไปกว่าแม่โจดและครอบครัวนัก

ตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่สไตน์เบ็คได้กำหนดให้เป็นผู้ถ่ายทอดแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความทุกข์ยากของเขาไว้ในนวนิยายดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ ก็คือ สารุคุญิม เคซี่ . เคซี่ได้แสดงความคิดเห็นในทำนองไม่เชื่อว่า ความทุกข์ยากต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะพระผู้เป็นเจ้าทรงลงโทษหรือทรงอนุญาตให้เกิดขึ้น เขาแสดงทัศนะดังกล่าวเมื่อตอนที่เขาเห็นบ้านเรือนและไร่นาของครอบครัวโจดและเพื่อนบ้านรกร้างว่างเปล่าปราศจากผู้คน บ้านพังหรือบิดเบี้ยวจนไม่เป็นรูปเป็นร่างเพราะถูกรถแทรกเตอร์คันหึ่งตามปกติของบริษัทที่เป็นเจ้าของที่ดินวิธีต่าง ๆ ชนปกคลุมจนรกร้าง หนุ่่วงกันยั่วเย้าไปหมด ภาพที่เขาเห็นตรงหน้าทำให้เคซี่กล่าวออกมาว่า ถ้าเป็นเมื่อสมัยที่เขายังเป็นนักเทศน์อยู่นั้น ถ้าเขามาเห็นภาพเช่นนั้นแล้ว เขาคงจะพูดว่าพระเจ้าทรงลงพระอาญาโทษให้เป็นเช่นนั้น แต่เนื่องจากเดี๋ยวนี้เขาไม่มีความเชื่อในพระเจ้าแบบนั้นอีกแล้ว และเขาอยู่ไกล ไม่เห็นไม่ได้ยินอะไรเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น เขาจึงไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไรกันแน่ "If I was still a preacher I'd say the arm of the Lord had struck. But now I don't know what happened. I been away. I didn't hear nothin'." (Steinbeck. 1964 : 34)

คำพูดดังกล่าวของเคซี่สะท้อนทัศนะคล้าย ๆ กับทัศนะของพวกลัทธิอจินไตยนิยม (agnosticism) ที่ถือว่าปัญญา (intellect) ของมนุษย์ไม่สามารถรู้เรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าหรือสิ่งใดก็ตามที่มีชีวิตอยู่ เขาไม่มีความเชื่อแบบที่คริสต์ศาสนาสอนเพราะเขาไม่สามารถเห็นสัมผัสได้ และพิสูจน์การมีอยู่ของพระองค์ได้ แต่เขาเชื่อในพระเจ้าแบบที่เป็นมนุษย์ด้วยกันซึ่งเขาสามารถเห็นได้ สัมผัสได้ ด้วยเหตุนี้ เขาจึงไม่เชื่อว่าภาพบ้านเรือนและไร่นาที่รกร้างว่างเปล่าและผิครูปิดร้างไปจากสภาพเดิมั้น เกิดจากผีพระหัตถ์ของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเขามองไม่เห็นและพิสูจน์ได้ เพียงแต่ว่า เขาอยู่ห่างไกลจากสถานที่นั้นในขณะที่เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาพที่เขาเห็นอยู่เบื้องหน้าดังกล่าวขึ้น และเขาก็ไม่ได้ยินได้ฟังใครเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นให้เขาฟัง เขาจึงไม่รู้ว่เหตุการณ์

ดั่งกล่าวเกิดขึ้นเพราะอะไร

นอกจากเคซึ่งจะไม่เชื่อในพระเจ้าแบบที่คริสตศาสนาสอนแล้ว เขายังเห็นว่าคริสตศาสนาและบทเทศน์ในศาสนาดังกล่าว ไม่สามารถช่วยมนุษย์ที่กำลังจะอดตายหรือช่วยผู้ประสบความทุกข์ยากให้พ้นทุกข์ได้ เขากล่าวว่าคนเหล่านั้นต้องการความช่วยเหลือที่ศาสนาหรือบทเทศน์ไม่สามารถจะให้พวกเขาได้ นั่นคือ ความช่วยเหลือทางฝ่ายวัตถุ เช่น อาหารและปัจจัยสี่อื่น ๆ ของมนุษย์ มิใช่คำสอนคำสัญญาลม ๆ แล้ง ๆ ถึงโลกหน้าความหวังในสวรรค์ไม่สามารถจะช่วยอะไรพวกเขาได้ ในขณะที่ชีวิตของพวกเขาไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีสมกับความเป็นมนุษย์ พระจิตเจ้าซึ่งคริสตศาสนาถือว่าเป็นองค์แห่งความสว่างความรัก พลกำลัง และความมรรเพาก็ไม่สามารถช่วยอะไรพวกเขาได้ในเมื่อจิตใจของพวกเขาสลัดหลุดหมดคล้ายตายอยากในชีวิต พวกเขาต้องการความช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีสมกับความเป็นมนุษย์ก่อนที่จะพวกเขาจะพากันอดตายไปเสียก่อน

...They gonna need help no preachin' can give'em. Hope of heaven when their lives ain't lived? Holy Sperit when their own sperit is downcast an' sad? They gonna need help. They got to live before they can afford to die.

(Steinbeck. 1964 : 45)

อาจกล่าวได้ว่า ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คได้ต่อต้านการที่ศาสนาโดยเฉพาะศาสนาที่ชาวอเมริกันส่วนใหญ่นับถือคือคริสตศาสนาได้เน้นเรื่องฝ่ายจิต วิญญาณหรือเรื่องโลกหน้ามากเกินไป จนละเลยหรือไม่ค่อยเอาใจใส่ชีวิตฝ่ายกายหรือชีวิตในโลกนี้ เขาเห็นว่าการศึกษาสอนเน้นเช่นนั้นไม่อาจช่วยให้ผู้ที่กำลังประสบความทุกข์ยากในชีวิตพ้นจากความทุกข์ยากเช่นความอดอยากหิวโหยได้ ตามทัศนะของเขาแล้ว ศาสนาควรจะเข้าไปมีบทบาทช่วยไ้มนุษย์พ้นจากความทุกข์ยากทางฝ่ายกายของเขาเสียก่อน จึงจะค่อยสอนถึงเรื่อง

ความคิดความชั่ว ด้วยเหตุนี้ เขาจึงกำหนดให้ตัวละครที่สำคัญในนวนิยายดังกล่าวผู้หนึ่งคือ จิม เคนี เป็นนักบวชที่เลิกเทศน์สั่งสอนประชาชน และไปใช้ชีวิตคลุกคลีร่วมทุกข์ร่วมสุขเคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชน และพยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สไตน์เบ็คและตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath คือจิม เคนี นั้นยึดถือหลักปรัชญาแนวปฏิบัตินิยม (Pragmatism) มิใช่แนวจิตนิยม (Idealism)

นอกจากเคนีแล้วยังมีตัวละครอีกผู้หนึ่ง คือ แมโจทที่มีแนวความคิดในตนเองเกี่ยวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ก่อนที่จะสอนอบรมเรื่องคิซัวนั้น จะต้องให้ท้องอิ่มหรือให้ความทุกข์ยากหมดไปเสียก่อน "You get some bacon inside the little fellas 'fore you come tellin' what else is good for'em," (Steinbeck 1964 : 313)

หลังจากที่เคนีค้นพบสัจธรรมเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณสากลแล้ว เขาก็เกิดความรักในเพื่อนมนุษย์ของเขาจนถึงขนาดยอมรับผิดชอบ รับความทุกข์ทรมานในคุกแทนผู้อื่นได้ ผู้ที่เขายอมติดคุกแทนก็คือ ทอม ซึ่งได้ต่อสู้ขัดขวางการจับกุมผู้อพยพคนหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องการตัว อันที่จริงแล้ว เคนีก็เป็นผู้ร่วมก่อเหตุด้วย กล่าวคือ เขาได้เตะก้านคอเจ้าหน้าที่ที่กำลังยกปืนขึ้นยิงผู้อพยพผู้นั้นที่กำลังหลบหนีจนสลบ แต่เขากระทำการดังกล่าวโดยที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่เห็น เพราะเป็นการเตะจากทางด้านหลัง เขาจึงสามารถที่จะหนีความผิดดังกล่าวได้ถ้าเขาคิดจะทำเช่นนั้น แต่เขากลับยินดีรับโทษแทนทอมซึ่งเจ้าหน้าที่เห็นเขาอย่างถนัดชั้จนขณะที่เขาเข้าขัดขวางการจับกุมดังกล่าว ซึ่งเขาได้บอกกับอัลถึงเรื่องนี้ว่า "จะต้องมีใครสักคนรับความผิดนั้น" "Somebody got to take the blame..." (Steinbeck. 1964 : 237)

ในเวลาต่อมาเคนีก็ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม และนำตัวไปขังไว้ในเรือนจำ หลังจากที่เขาพ้นโทษออกมาแล้ว เขาก็ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยทำให้บรรดาผู้อพยพที่ประสบความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยไม่ทวาทวันต่อมยันตราโยใด ๆ แม้กระทั่งการเสี่ยงต่อการที่จะต้องสูญเสียชีวิต และในที่สุดเขาก็ได้ยอมตายเพื่อคนเหล่านั้น

สรุปทัศนะของจิม เคนี ก็คือ เขาไม่เชื่อว่าการทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์

เกิดขึ้นเพราะพระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลให้เป็นไป แต่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์เองหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ สามารถเห็นได้หรือพิสูจน์ได้ เคซี่ไม่เห็นด้วยกับบทเทศน์หรือคำสอนในคริสตศาสนาที่ให้มนุษย์หวังอย่างลม ๆ แล้ง ๆ ถึงโลกหน้า เขาคิดว่าบทเทศน์และคำสอนเช่นนั้นไม่สามารถที่จะช่วยอะไรมนุษย์ที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนได้เลย และทำให้มนุษย์ไม่พยายามต่อสู้ดิ้นรนเอาชนะความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ในโลกนี้เท่าที่ควร นอกจากนี้ เขายังเห็นว่ามนุษย์ซึ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของวิญญานใหญ่หรือวิญญานสากลดวงเดียวกัน ควรจะรักและเสียสละเพื่อกันและกัน ยินดีที่จะรับความผิดหรือความทุกข์ทรมานแทนผู้อื่นได้ และเขาได้ลงมือกระทำการที่เต็มไปด้วยความรักความเสียสละ เช่นว่านั้นด้วยการยอมรับผิดและตายเพื่อผู้อื่นตามความนึกหรืออุดมการณ์ของเขาด้วย

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ปฏิบัติยาต่อความทุกข์ยากของตัวละครดังกล่าวมีอยู่สองประเภท ประเภทหนึ่ง คือ เมื่อประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนแล้ว พยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือพยายามดิ้นรนไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งแบบเอาตัวรอดคนเดียวเช่นคอนนี่ โนอาห์ และอัล และทั้งแบบที่พยายามช่วยให้ผู้อื่นเอาตัวรอดด้วย เช่น เคซี่ โทม และแม็กโจค และอีกประเภทหนึ่ง ก็คือ ตัวละครที่ไม่พยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือต่อสู้ดิ้นรนให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยากเดือดร้อนหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่ได้รับนั้น

ตัวละครประเภทแรก ได้แก่ ผู้เช่าที่ทำกินซึ่งต่อมาได้กลายเป็นผู้อพยพส่วนใหญ่ที่เห็นว่าความทุกข์ยากเดือดร้อนหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ด้วยกันนั้นเป็นสิ่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ ไม่เหมือนกับความทุกข์ยากเดือดร้อนหรือสิ่งร้ายที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น พายุแลบ พายุร้อน หรือ แผ่นดินไหว ซึ่งมนุษย์ไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือหยุดยั้งมิให้เกิดขึ้นได้ "I got to figure...We all got to figure. There's some way to stop this. It's not lightning or earthquakes. We've got a bad thing made by men, and by God that's something we can change." (Steinbeck. 1964 : 33)

คำพูดดังกล่าวข้างต้นเป็นคำพูดของผู้เช่าที่ทำกินรายหนึ่งที่เขาเห็นว่าสิ่งร้าย คือ การกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบหรือความใจจัดใจดำที่เขาได้รับจากเจ้าของที่ดินนั้น เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยน

แปลงแก้ไขหรือหยุดยั้งได้ แต่ต่อมาเมื่อเขาไม่สามารถหยุดยั้งมิให้เจ้าของที่ดินจ้างคนมาขับรถแทรกเตอร์คันบ้านเรือนของเขาทิ้ง เพื่อจะทำการเกษตรแผนใหม่แบบปลูกพืชเป็นแถว ๆ ชนิดยาวเหยียดสุดลูกหูลูกตาอันจะทำให้ได้รับกำไรมากกว่าการให้เขาและเพื่อนบ้านเช่าต่อไปแล้ว เขาและเพื่อนบ้านก็พยายามค้นรนไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการอพยพไปหางานทำในรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีความอุดมสมบูรณ์อันเปรียบเสมือนดินแดนแห่งพันธสัญญาของสำหรับเขา ในระหว่างการเดินทางอพยพนั้น พวกเขาได้พยายามช่วยเหลือกันและกันเท่าที่พอจะช่วยให้ ทั้ง ๆ ที่แต่ละคนตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่พอ ๆ กัน ในตอนท้ายของเรื่อง ถึงแม้ความผันผวนเรื่องรองของพวกเขาก็จะปลาสนาการไปสิ้นจากสภาพการที่เลวร้ายยิ่งกว่าเดิมที่พวกเขาประสบในรัฐแคลิฟอร์เนีย แต่พวกเขาส่วนใหญ่ก็มิได้ย่อท้อ กลับยังมีความแข็งแกร่ง ออกทนยิ่งขึ้น และมีความฝันใหม่ร่วมกันว่า สักวันหนึ่งพวกเขาจะสามารถรวมตัวกันได้อย่างเป็นปึกแผ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังอันมหาศาลที่จะสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือขจัดสิ่งร้ายและความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับให้บรรเทาเบาบางหรือหมดสิ้นไปได้ ดังคำพูดของแม่โจคที่ว่า

People is goin' on - changin' a little, maybe, but goin' right on...Ever' thing we do - seems to me is aimed right at goin' on. Seems that way to me. Even gettin' hungry - even bein' sick; some die, but the rest is tougher...

(Steinbeck. 1964 : 378)

แม่โจคมิได้กล่าวตรง ๆ ว่าพวกผู้อพยพหรือบรรดาคนยากไร้ทั้งหลายกำลังรวมพลังกันเพื่อที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือทำลายล้างความอยุติธรรม สิ่งร้ายต่าง ๆ ในสังคมให้ดีขึ้นหรือหมดสิ้นไป แต่คำพูดดังกล่าวของนางข้างต้นก็มีความหมายโดยนัยเช่นนั้นนั่นเอง

ทอม โจค ก็เป็นตัวละครอีกผู้หนึ่งที่พยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาทางเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งร้ายหรือความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่ตัวเขาและครอบครัวตลอดจนผู้ยากไร้อื่น ๆ ได้รับ เขาเป็นผู้สืบ

หอคเจตนารมณ์ของเขื่อนที่จะทำให้พวกผู้อพยพและบรรดาคนยากไร้ทั้งหลายรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของพวกเขาให้ดีขึ้น

ผู้อพยพบางคนก็ผิดแผกแตกต่างจากผู้อพยพส่วนใหญ่ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว กล่าวคือ แทนที่จะพยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่เขาประสบนั้นบรรเทาเบาบางลงหรือหมดสิ้นไป กลับปล่อยตนเองไปตามยถากรรม ไม่คิดที่จะต่อสู้ดิ้นรนอะไรกับใครทั้งสิ้น ดังเช่นผู้อพยพบางคนที่ถูกเผาที่หักกาศัย หลังจากที่ถูกเผาใหม่อีก ๆ พวกเขาคงหลบหนีไปซ่อนตัวอยู่ในหมู่ไม้ แล้วก็ออกมาสร้างที่หักกาศัยชั่วคราวใหม่ หลังจากนั้นที่พักของพวกเขาก็ถูกเผาอีก บางคนถูกเผาที่หักกาศัยระหว่าง 15 ถึง 20 ครั้งก็มี จนกระทั่งพวกเขารู้สึกชินชาและไม่โกรธแค้นผู้ที่กลั่นแกล้งรังแกพวกเขาอีกต่อไปเลย พวกเขาคิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาที่พวกเขาต้องประสบอยู่เสมอเช่นเดียวกับอากาศแล

...some of them people been burned out fifteen-twenty times.

Says they jus' go hide down the willows an' then they come out an' build 'em another weed shack. Jus' like gophers. Got so use' to it they don't even get mad no more...They jus' figger it's like bad weather

(Steinbeck. 1964 : 322 - 323)

อย่างไรก็ดี ผู้อพยพที่เป็นคนประเภทที่ชินชากับความทุกข์ยากหรือสิ่งเลวร้ายที่ประสบและไม่ซึ่งโกรธใครหรือสิ่งใดอีกต่อไปดังกล่าวนั้นมีอยู่น้อยมาก บรรดาผู้อพยพไร้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่โกรธแค้นในความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับ เป็นต้นว่า การที่พืชผลเสียหายจากภัยธรรมชาติ การถูกขับไล่ออกจากที่พำนัก การได้รับค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม และการที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีสมกับความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งความโกรธแค้นนี้ สไตน์เบ็คเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการที่จะทำให้พวกเขามีพลัง มีจิตใจที่จะ

ต่อสู้ดิ้นรนแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ทำให้พวกเขาสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวต่อไปโดยไม่มีการแตกแยก โดยที่สไตน์เบ็คได้กล่าวข้อความทำนองนี้ไว้ถึงสองครั้ง และเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า เขาสนใจที่จะเขียนข้อความทำนองดังกล่าวไว้ท้ายบทแทรกที่หนึ่งและท้ายบทแทรกสุดท้าย ซึ่งด้านการกระทำดังกล่าวของเขาไปพิจารณาประกอบกับการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายเรื่องนี้ของเขาว่า The Grapes of Wrath ซึ่งมีผู้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยว่า ผลพวงแห่งความคับแค้น และพิจารณาข้อความอื่น ๆ ในบางบทบางตอนของนวนิยายดังกล่าวด้วยแล้ว แสดงว่า เขาเห็นว่าความโกรธหรือแค้นในความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่บรรดาคนยากไร้ โดยเฉพาะผู้อพยพทั้งหลายได้รับนั้น จะกระตุ้นให้พวกเขารวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในระดับครอบครัวและสังคม และช่วยกันหาทางเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งร้ายและความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับให้บรรเทาเบาบางลงหรือหมดสิ้นไป ทั้งนี้ทั้งนั้น การที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจจะต้องใช้วิธีการรุนแรงถึงขั้นที่ชื่อของนวนิยายบอกเป็นนัยไว้ก็ได้

ในตอนท้ายบทแทรกที่หนึ่งนั้น สไตน์เบ็คได้บรรยายถึงสภาพความแห้งแล้งที่เกิดจากทุกข์ภัยครั้งใหญ่ในรัฐโอกลาโฮมา พวกผู้ชายได้พากันยืนดูไร่ข้าวโพดที่เสียหายยับเยินเพราะความแห้งแล้งนั้น พวกผู้หญิงก็พากันออกจากบ้านมายืนเคียงข้างสามีของตนและลอบสังเกตสีหน้าของเขา และเห็นสีหน้าของเขาค่อย ๆ เปลี่ยนจากสีหน้าที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในสภาพการณ์ที่เขาประสบอยู่เบื้องหน้าไปเป็นสีหน้าที่แข็งกร้าว โกรธแค้น และแสดงท่าทีว่าจะต่อสู้ต่อไปโดยไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เมื่อเห็นสีหน้าของบรรดาสามีเป็นเช่นนั้น พวกผู้หญิงก็พากันโล่งอกและคิดว่าครอบครัวของพวกเขาจะสามารถดำรงอยู่อย่างปลอดภัยต่อไปได้โดยไม่มีการแตกแยก

...Men stood by their fences and looked at the ruined corn, drying fast now, only a little green showing through the film of dust. The men were silent and they did not move often. And the women came out of the houses to stand beside their men - to feel whether this time the men would break. The women studied the men's faces secretly, for

the corn could go, as long as something else remained...After a while the faces of the watching men lost their bemused perplexity and became hard and angry and resistant. Then the women knew that they were safe and that there was no break...The women knew it was all right...

(Steinbeck. 1964 : 3)

นอกจากนี้ สไตน์เบ็คยังกล่าวว่บรรดาผู้หญิงเหล่านั้น และลูก ๆ ของนางตระหนักดีว่า ไม่มีเคราะห์ร้ายหรือการพลิกผันของชะตากรรมใด ๆ จะหนักหนาจนถึงขั้นเกินกว่าที่จะทนทานได้ ถ้าหากว่าพวกผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวยังคงมั่นคงแข็งแรงอยู่ Women and children knew deep in themselves that no misfortune was too great to bear if their men were whole...(Steinbeck. 1964 : 3)

ในท้ายบทแทรกสุดท้ายของนวนิยายเรื่อง The Grapes of wrath สไตน์เบ็คได้บรรยาย เหตุการณ์และกล่าวข้อความที่น่าทึ่งเคียงกันอีก แต่คราวนี้ภัยธรรมชาติได้เปลี่ยนจากพายุภัยมาเป็น อุทกภัย ซึ่งก็ก่อความเสียหายได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเลย และพวกผู้ชายก็พากันออกมายืนดูผืนแผ่นดินที่ถูกน้ำท่วมคล้าย ๆ กับที่สไตน์เบ็คเล่าไว้ในตอนท้ายบทแทรกแรกว่าพวกผู้ชายพากันออกมายืนดูผืนแผ่นดินที่ขาดน้ำจนพืชผลแห้งตายคาไร่นาอีก และแล้วความรุนแรง ความหวาดกลัวของพวกเขาก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นความโกรธแค้นอีก แต่ครั้งนี้พวกเขามีได้เพียงแค่โกรธแค้นภัยธรรมชาติเท่านั้น พวกเขายังโกรธแค้นมนุษย์ด้วยกันเองที่ก่อความทุกข์ยากเดือดร้อนต่าง ๆ นานาให้พวกเขามากด้วย พวกเขาคุยกันเจี๊ยบ ๆ โดยเปรียบเทียบตัวพวกเขาเองกับม้าว่าสัตว์ดังกล่าวยังคงคิดว่าพวกเขาในแง่ที่ว่าเมื่อมันไม่ได้ทำงานมันยังไม่อดตาย แต่พวกเขาเมื่อไม่มีงานทำก็ไม่มีเงิน ไม่มีอาหาร และกำลังจะพากันอดตาย ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงรู้สึกโกรธแค้น และความโกรธแค้นดังกล่าวทำให้พวกเขาไม่ยอมแพ้ต่อชีวิต ไม่ยอมแพ้โชคชะตา ความโกรธแค้นนี้จะทำให้พวกเขาผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ด้วยกันให้บรรเทา

เบาบางหรือหมดสิ้นไปให้จงได้ ...a number of men gathered together, the fear went from their faces, and anger took its places... (Steinbeck. 1964. 388)

ยิ่งไปกว่านั้น สไตน์เบ็คยังได้ได้กล่าวย้ำทัศนะในทำนองดังกล่าวข้างต้นโดยผ่านแม่ใจอีกว่า ความวิตกกังวลต่อปัญหาความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่ประสบในชีวิตจะทำให้สุขภาพของพวกผู้ชายทรุดโทรมและตายเร็ว แต่ถ้าสามารถทำให้ผู้ชายโกรธแค้นขึ้นมาได้แล้ว เขาก็จะไม่เป็นอะไรและทำหน้าที่ของเขาได้ตามปกติ ดังเช่นที่นางได้แก่งแย่งยั่วให้ป่าโจคโกรธนางที่ทำตัวเป็นช้างเท้าหน้าแทนเขา เขาจึงเกิดความฮึดสู้ขึ้นมาและสามารถที่จะทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวที่ดีได้

...Take a man, he can get worried, an' worried, an it eats his liver, an' purty soon he'll jus' lay down and die with his heart et out. But if you can take an' make' im mad, why, he'll be awright. Pa, he didn' say nothin', but he's mad now. He'll show me now. He's awright.

(Steinbeck. 1964 : 314)

สรุปแล้ว ตามแนวคิดของจอห์น สไตน์เบ็คผู้นำปรัชญาของเอมเมอร์สันถ่ายทอดไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขานั้น ความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่เป็ปรการณธรรมชาติหรือไมก็เป็สิ่งที่เกิเกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่มีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่โหนดมาคลบ้นคาลให้เป็น ในเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็บ่วยการที่จะมัวเอาแต่นั่งงอมืองอเท้ารอให้พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ช่วยเหลือ แต่ทางที่ถูกที่ควรแล้วมนุษย์จะต้องไม่ยอมแพ้อโซกชะตาไม่มัวแต่วิตกกังวลหรือหวาดกลัว มนุษย์จะต้องฮึดสู้ จะต้องร่วมมือ เคียงบ่า เคียงไหล่อย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในอันที่จะต่อสู้ดิ้นรนเอาชนะหรือขจัดความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่ตนเองและเพื่อนมนุษย์ประสบร่วมกันให้จงได้ ซึ่งแนวความคิดของสไตน์เบ็คดังกล่าวนี้ก็เหมือนกับความคิดของเอม-

เมอร์สันที่ผู้วิจัยได้อนุมานและนำมากล่าวไว้แล้วข้างต้นนั่นเอง

เมื่อเปรียบเทียบแนวความคิดของสไตน์เบ็คในเรื่องความทุกข์ยากในชีวิตกับคำสอนของ คริสตศาสนาจะเห็นข้อแตกต่างกันหลายประการ ประการแรกคือสาเหตุของความทุกข์ยากในชีวิต มนุษย์เป็นสิ่งสืบเนื่องมาจากบาป ซึ่งคำสอนข้อนี้ก็คล้ายกับคำสอนในศาสนาอื่น ๆ ส่วนใหญ่ที่ว่าความทุกข์ยากเกิดจากบาปกรรมที่มนุษย์ได้สร้างไว้ และคริสตศาสนายังสอนอีกด้วยว่า ความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์จะเกิดขึ้นโดยพระเจ้าเป็นเจ้าไม่ทรงคลงบันดาลหรืออนุญาตให้เกิดขึ้นไม่ได้ แต่ตัวละครของสไตน์เบ็คในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่สะท้อนความคิดของเขาไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าว และเห็นว่าความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยไม่มีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คลงบันดาลให้เป็น สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับท่าทีหรือเจตคติที่มีต่อความทุกข์ยากนั้น ตัวละครของสไตน์เบ็คก็มีท่าทีหรือเจตคติต่อความทุกข์ยากแตกต่างจากคริสตชนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ พวกเขาไม่ทำท่าทีหรือเจตคติในแง่ลบต่อความทุกข์ยาก และเห็นว่าความทุกข์ยากและสิ่งร้ายต่าง ๆ ในชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่ว่าใครก็ต้องพยายามขจัดปลดปล่อย แม้ว่าการขจัดปลดปล่อยความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ นั้นอาจจะต้องใช้วิธีการรุนแรงก็ตาม ส่วน คริสตชนโดยทั่วไปนั้นเห็นว่าความทุกข์ยากต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าถึงขนาดเป็นเครื่องช่วยให้เขา และเพื่อนมนุษย์ของเขาได้รับความรอดได้ เขาจึงยินดียอมรับความทุกข์ยากในชีวิตของเขาอย่าง หนักแน่นอดทน มิใช่ด้วยความเบื่อหน่ายหรือชิงชังกับความทุกข์ยากและสิ่งร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตเหมือนกับผู้อพยพบางคนที่โดนเผาค่ายฆ่าแล้วฆ่าเล่าในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นอกจากนั้น คริสตชนยังไม่โกรธความทุกข์ยากหรือโกรธแค้นผู้ที่ทำให้เขาได้รับความทุกข์ยากหรือผู้ที่เบียดเบียนข่มเหงเขาเหมือนตัวละครที่เป็นผู้อพยพส่วนใหญ่ในนวนิยายดังกล่าวของสไตน์เบ็คอีกด้วย

ส่วนข้อละม้ายคล้ายคลึงกันระหว่างตัวละครของสไตน์เบ็คกับคริสตชนก็มีอยู่หลายประการ เช่นกัน ประการสำคัญก็คือ ความทุกข์ยากต่าง ๆ ในชีวิตได้ทำให้ตัวละครของสไตน์เบ็คในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ส่วนใหญ่มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ของเขา และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากอย่างเต็มความสามารถเช่นเดียวกับบรรดาคริสตชนทั่ว ๆ

ไป นอกจากนั้น การที่เคซียอมรับโทษที่เกิดจากความผิดของผู้อื่นนั้นก็ละม้ายคล้ายกับการที่
 พระเยซูคริสต์ทรงยอมรับโทษที่เกิดจากความผิดบาปของมนุษย์ และทั้งพระเยซูเจ้าและเคซียต่างก็มี
 เจตนารมณ์ในอันที่จะช่วยบรรดาผู้ที่ยากไร้ต้อยต่ำทั้งหลายให้รอดเหมือนกันอีกด้วย ต่างกันเพียง
 แต่ว่าเคซียมุ่งเน้นเรื่องความรอดทางฝ่ายกาย เขาเห็นว่าเรื่องฝ่ายจิตวิญญาณหรือเรื่องโลกหน้าที่
 คริสตศาสนาสอนนั้นไม่ได้ช่วยทำให้คนที่กำลังหิวโหยหายใจได้ แต่พระเยซูเจ้าทรงช่วยมนุษย์ให้รอด
 ทั้งฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตวิญญาณ โดยทรงมุ่งเรื่องจิตวิญญาณเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ทั้ง
 คริสตศาสนาและสโตนเบ็คก็ยกย่องเชิดชูผู้ที่ประสบความสำเร็จในความทุกข์ยากหรือบรรดาผู้ที่ยากไร้ต้อยต่ำ
 ทั้งหลายเช่นเดียวกันอีกด้วย

7. การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

ชีวิตประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ ซึ่งบางคนก็เรียกว่าร่างกายและจิตวิญญาณ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์จึงถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตใจ หรือ ฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตวิญญาณ นอกจากนั้น ก็ยังมีการแบ่งแยกโดยใช้ถ้อยคำอื่น ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกันว่า ฝ่ายวัตถุและจิตใจหรือทางโลกและทางธรรม เป็นต้น ดังนั้นการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าสำหรับมนุษย์ก็ถูกแบ่งเป็นสองฝ่ายโดยใช้คำต่าง ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกันเช่นกันด้วย เช่น ฝ่ายร่างกายและจิตวิญญาณ ฝ่ายวัตถุและฝ่ายจิตใจ หรือทางโลกและทางธรรม เป็นต้น

มนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ต่างก็มีความใฝ่ฝันที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมกันโดยถ้วนทั่วทุกตัวคน อาจกล่าวได้ว่า แก่นแท้ในจิตใจของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยนั้น เป็นอย่างเดียวกัน คือไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ดังนั้นจึงมุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิมตลอดเวลา (สิทธา ทินิจวุตล. 2519 : 92) บางคนอาจจะมีชีวิตที่ดีขึ้นทางโลกก็พยายามแสวงหาความร่ำรวยและเกียรติยศชื่อเสียงให้กับตนเอง บางคนก็เห็นว่าความร่ำรวยฝ่ายโลกและชื่อเสียงเกียรติยศเป็นสิ่งอนิจจัง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของตนเองอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ได้ก็มุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นทางธรรม ด้วยการศึกษาค้นคว้าธรรมะและปฏิบัติธรรม บางคนก็อยากจะมีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม และตลอดเวลาหลายร้อยพันปีที่ผ่านมา ก็ได้มีมนุษย์จำนวนมากใฝ่ฝันถึงสังคมที่มีแต่ความสุขทั้งทางโลกและทางธรรม บรรดาคดีและศาสนาต่าง ๆ ก็ได้กล่าวถึงสังคมหรือดินแดนที่มีความสุขเช่นนั้น เช่น อุดมรัฐ (Utopia) โลกพระศรีอารย์ และดินแดนแห่งพันธสัญญา เป็นต้น

ศาสนาต่าง ๆ มักจะสอนให้มนุษย์แสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิมทั้งชีวิตฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตวิญญาณ หรือทั้งทางโลกและทางธรรม แต่เน้นชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณเป็นสำคัญ ผิดกับลัทธิทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เน้นหนักทางฝ่ายวัตถุ สำหรับคริสต์ศาสนานั้นก็เหมือนศาสนาอื่น ๆ ในแง่ที่ว่า ศาสนาคงกล่าวสอนให้มนุษย์มุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าทั้งฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตวิญญาณควบคู่กันไป โดยเน้นเรื่องฝ่ายจิตวิญญาณมากกว่าเรื่องฝ่ายกาย

คริสต์ศาสนานั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นศาสนาที่สอนถึงเรื่องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าโดยแท้ ในพระคัมภีร์ก็มีการกล่าวถึงแผ่นดินหรือสังคมใหม่ที่มีความสุขอย่างสมบูรณ์ที่มนุษย์จะต้องแสวงหา หรือค้นพบไปสู่ โดยใช้ถ้อยคำที่เป็นสัญลักษณ์ เรียกแผ่นดินหรือสังคมใหม่ เช่นว่านั่นแตกต่างกันไป เช่น "สวรรค์ ณ แผ่นดิน" "แผ่นดินแห่งพันธสัญญา" "พระอาณาจักรของพระเป็นเจ้า" และ "เยรูซาเล็มใหม่" เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ถ้อยคำเหล่านี้มิได้เป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงแผ่นดินหรือสังคมใหม่ฝ่ายโลก แต่เป็นแผ่นดินหรือสังคมใหม่ฝ่ายจิตวิญญาณ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้อยคำเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของอาณาจักรสวรรค์ อย่างไรก็ตาม "อาณาจักรสวรรค์" เช่นว่ามิได้หมายถึงโลกหน้าหรือชีวิตภายหลังความตายแต่อย่างเดียว แต่ยังหมายความว่ารวมถึงโลกปัจจุบันที่มนุษย์สามารถที่จะมีความสุขอย่างลึกซึ้งได้ด้วยการมีชีวิตพระพรมหานหรือการเจริญชีวิตอยู่ในศีลในพระของพระผู้เป็นเจ้า เพียงแต่ว่า "อาณาจักรสวรรค์" ดังกล่าวนี้อยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์ และยังอยู่ในสภาพที่ซ่อนเร้นอยู่และจะเผยแสดงออกอย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อจบสิ้นกาลเวลาหรือสิ้นชีพิภพเท่านั้น (บอมบาร์ตเนอร์. 2515 : 47)

พระคัมภีร์กล่าวว่าเมื่อพระเป็นเจ้าทรงสร้างโลกมานั้นพระองค์ทรงสร้างทุกสิ่งมาดี (ปฐมก. 1 : 1 - 31) มนุษย์มีชีวิตที่เป็นสุขสมบูรณ์อยู่ในสวนอีเดนที่เรียกว่าเป็นสวนสวรรค์ ณ แผ่นดิน แต่หลังจากที่บรรพบุรุษของมนุษย์กระทำผิดพลาคอย่างมหันต์ด้วยการฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์แล้ว บาปและผลสืบเนื่องจากบาปต่าง ๆ เป็นต้นว่า ความตาย และความทุกข์ยากยากทั้งหลายทั้งปวงก็เข้ามาสู่โลก อย่างไรก็ตาม พระเป็นเจ้าซึ่งทรงรักมนุษย์อย่างสุดพระณาก็มิได้ทรงทอดทิ้งมนุษย์ พระองค์ทรงมีพระประสงค์ที่จะให้มนุษย์มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และสามารถกลับไปมีชีวิตที่สุขสมบูรณ์มีความสัมพันธ์สนิทแนบแน่นกับพระองค์ได้ เช่นเดิมอีกครั้งหนึ่ง พระองค์จึงได้ทรงกระทำพันธสัญญากับอับราฮัม ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวอิสราเอลว่า สักวันหนึ่งพระองค์จะทรงนำลูกหลานของท่านซึ่งเป็นประชากรที่พระองค์เลือกสรร (chosen people) ไปสู่แผ่นดินแห่งพันธสัญญาและจะทรงส่งพระเมสสิยาห์ (Messiah) หรือพระผู้ไถ่มาไถ่กู้พวกเขาให้กลับคืนสู่สภาพเดิมที่สุขสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

พวกยิวเข้าใจอย่างผิด ๆ ว่า การไถ่กู้ที่พระเป็นเจ้าได้ทรงสัญญาไว้กับอับราฮัมนั้นเป็น

การไถ่กู้ฝ่ายโลก ในสมัยพระเยซูเจ้านั้นชาวยิวหวังเป็นอย่างยิ่งว่า พระผู้ไถ่จะมาช่วยไถ่กู้พวกเขาให้หลุดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้นของพวกโรมัน และมีชีวิตที่สมบูรณ์สุขฝ่ายโลก จิตใจของพวกเขามกมุ่นอยู่กับเรื่องทางฝ่ายโลกจนไม่อาจเข้าใจได้ว่า การไถ่กู้ของพระผู้ไถ่ที่พวกเขาบอกอยู่นั้นอย่างใจจริงคือนั่น เป็นการไถ่กู้ทางฝ่ายจิตวิญญาณให้มนุษย์หลุดพ้นจากการตกอยู่ใต้อำนาจของบาป เป็นการไถ่กู้มนุษยชาติทั้งมวลมิใช่เฉพาะแต่ชนชาติของเขาเท่านั้น แม้แต่ผู้คนเป็นจำนวนมากที่คิดสอยห้อยตามพระเยซูเจ้าไปตามที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็เข้าใจเช่นเดียวกับชาวยิวทั่วไป การที่พวกเขาได้เห็นพระเยซูเจ้าทรงแสดงอภินิหารกระทำอัศจรรย์ต่าง ๆ เช่น ทรงรักษาคนตาบอด หูหนวก เป็นไข้ เป็นง่อยให้หาย ทรงทำให้คนตายกลับเป็นขึ้นมา ทรงเพิ่มจำนวนขนมปังและปลาเลี้ยงประชาชนนับพันนับหมื่นคนนั้น ทำให้พวกเขาวางใจว่าพระองค์จะแสดงอภินิหารครั้งยิ่งใหญ่ด้วยการปราบพวกโรมันที่กดขี่ข่มเหงพวกเขาให้ราบคาบ และตั้งตนเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่จะทรงนำชนชาติยิวไปสู่ความชาติมหาอำนาจเหนือชาติใด ๆ ในโลก เมื่อพระเยซูเจ้าเสด็จเข้ากรุงเยรูซาเล็มครั้งสุดท้าย พวกเขาก็พากันไปรับเสด็จพระองค์ และเปล่งเสียงไชโยโห่ร้องต้อนรับพระองค์ดุจดั่งพระมหากษัตริย์ที่จะทรงมาปราบทุกข์เข็ญของพวกเขา แต่ไม่กี่วันต่อมาพวกเขาก็พากันผิดหวังไปตาม ๆ กันเมื่อเห็นพระเยซูเจ้าถูกจับและไม่ทรงกระทำอภินิหารช่วยพระองค์ให้พ้นจากเงื้อมมือของศัตรู พวกเขาจึงสิ้นศรัทธาในผู้ที่เขาเคยเชื่อว่าเป็นพระผู้ไถ่และกลับไปเข้าข้างศัตรูของพระองค์และเรียกร้องให้ปีลาต (Pilate) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของจักรพรรดิโรมันสั่งประหารพระองค์เสียด้วยการตรึงกางเขน พวกเขาถึงกับเห็นว่าพระองค์ร้ายเสียยิ่งกว่าฆาตกรเสียอีก ความผิดของพระองค์ตามความรู้สึกนึกคิดของพวกเขาก็คือว่าทรงหลอกให้พวกเขามีความหวังว่าพระองค์จะทรงช่วยปราบทุกข์เข็ญทางฝ่ายโลกให้พวกเขา แต่พระองค์ก็มีได้ทรงกระทำในสิ่งที่พวกเขาวาง มีหน้าซ้ำกลับมอบพระองค์เองให้ตกอยู่ในเงื้อมมือของศัตรูโดยไม่มีการต่อสู้ป้องกันพระองค์อะไรทั้งสิ้น ดังนั้น พวกเขาจึงคิดว่าพระองค์จึงไม่น่าจะเป็นพระบุตรของพระเป็นเจ้าผู้ทรงสรรพานุภาพตามที่พระองค์ทรงอ้าง

ในระหว่างที่พระเยซูเจ้าทรงถูกปีลาตไต่สวนนั้น พระเยซูเจ้าทรงตรัสกับเขาอย่างชัดเจนว่า พระอาณาจักรของพระองค์เป็นพระอาณาจักรสวรรค์หรือพระอาณาจักรฝ่ายจิตวิญญาณ

พระอาณาจักรตั้งกล่าวนี พระองค์ทรงเชิญชนมนุษย์ทุกคนให้เข้าไป ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด พระองค์ทรงเชื้อเชิญมนุษย์ทุกคนว่า "จงตามเรามา...." (มธ. 8 : 22, ลก. 9 : 23) และพระองค์ทรงสัญญาว่า "และเราจะพาพวกท่านไปสู่ชีวิตนิรันดร์" แต่พระองค์ก็เตือนมนุษย์ทุกคนที่จะเป็นศิษย์ติดตามพระองค์ว่า หนทางไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าหรือชีวิตนิรันดร์นั้นขรุขระเต็มไปด้วยขวากหนาม และประตูที่จะเข้าไปสู่ชีวิตดังกล่าวนั้นก็แคบ มนุษย์น้อยคนนักที่จะหาพบ พระองค์ทรงเตือนด้วยว่า ประตูกว้างและหนทางที่ราบเรียบสะดวกสบายนั้นนำไปสู่ความพินาศ (มธ. 7 : 13 - 14) ซึ่งหมายถึงว่า ถ้ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามความต้องการของตนเองเรื่อยไปโดยไม่รู้จักฝืนใจหรือปฏิเสธตนเองเสียบ้าง เขาก็จะได้รับความพินาศช่วงวันครุในบั้นปลาย ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงทรงสั่งสอนตักเตือนให้สานุศิษย์ของพระองค์ให้ปฏิเสธตนเอง และยอมรับความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ หรือ "แบกกางเขน" ติดตามพระองค์ไป (มธ. 16 : 24) โดยทรงสัญญาว่า จะทรงตอบแทนการกระทำดังกล่าวนั้นหลายร้อยเท่าพันทวีด้วยความสุขอันแท้จริงในพระอาณาจักรสวรรค์

พระเยซูเจ้าทรงเห็นว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดที่จะทำให้มนุษย์ไม่สามารถบรรลุถึงความสุขอันแท้จริงได้ก็คือ การติดยึดกับทรัพย์สินเงินทอง ชื่อเสียงเกียรติยศ หรือความสุขอันจอมปลอมฝ่ายโลก โดยเฉพาะการหลงใหลในทรัพย์สินเงินทองนั้นจะทำให้มนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าถึงพระองค์ซึ่งเป็นผู้ที่ทรงสามารถบันดาลความสุขเช่นนั้นได้ พระองค์จึงได้ตรัสให้มนุษย์สำงวรณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ไม่มีใครที่สามารถปรนนิบัติรับใช้นายสองคนหรือรับใช้พระเจ้าและทรัพย์สินเงินทองในเวลาเดียวกันได้ (มธ. 6 : 24) นอกจากนั้นพระองค์ยังได้ตรัสอีกด้วยว่า การที่คนมั่งมีจะได้รับความสุขเช่นนั้นได้นั้นยากเสียกว่าการที่อูฐจะลอดรูเข็มเสียอีก (ลก. 18 : 25)

การที่พระเยซูเจ้าตรัสเช่นนั้น มิได้หมายความว่าพระองค์ทรงเกลียดชังคนมั่งมีหรือประณามความร่ำรวยมั่งคั่งแต่ประการใด พระองค์ทรงรักคนมั่งมีและทรงนำข่าวดีของพระผู้เป็นเจ้าไปประกาศแก่พวกเขาเช่นเดียวกับคนจน แต่พระเยซูเจ้าทรงประณามคนมั่งมีที่ปฏิเสธจะช่วยเหลือเจือจานคนยากคนจน หรือคนมั่งมีที่จิตใจของเขาผูกพันอยู่กับทรัพย์สินเงินทองเสียจนไม่มีที่ว่างในหัวใจพอที่จะรักพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ได้

ในสมัยของพระเยซูเจ้านั้น ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนมั่งมีนั้นใหญ่หลวงยิ่งนัก พวกยิว

ที่มั่งมีนั้นเป็นเจตาค่อความทุกข์เวทนาของชนยากจน (D' SA. 1988 : 173) คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ร่ำรวยมาได้เพราะความโลภอย่างชนิดไม่รู้จักพอ ความใจจัดใจคำ และการกดขี่ขูดรีดเอาไรค์เอาเปรียบผู้อื่นอย่างรุนแรง และการที่โลกเสียจนไม่ยอมช่วยเหลือเจือจานผู้อื่นนั้นที่เป็นผลเสียอย่างร้ายแรงแก่ผู้อื่นในสังคม เพราะการมีทรัพยากรอยู่ในมือมากจนเกินความจำเป็นโดยไม่ยอมนำทรัพยากรนั้นไปช่วยเหลือเจือจานผู้ที่ค้อยโอกาสกว่าในสังคมนั้น จะเป็นการทำให้ทรัพยากรที่จะกระจายไปสู่ผู้อื่นต้องลดน้อยลงไปกว่าที่ควรจะเป็น คนมั่งมีหลายต่อหลายคนมีความโลภเสียจนกระทั่งยอมขายทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นแกวสารพัดนั้น คนมั่งมีและความโลภชนิดนี้แหละที่พระเยซูเจ้าทรงประณาม (Koestline. 1970 : 136)

การที่พระเยซูเจ้าทรงให้มนุษย์ที่คิดจะเป็นศิษย์ติดตามพระองค์เสียซึ่งความผูกพันกับทรัพย์สินเงินทองหรือสิ่งของของโลกนั้นก็เพื่อที่เขาจะได้มีหัวใจที่ว่างพอที่จะรักพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาได้อย่างเต็มที่ ผู้ที่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ก็เท่ากับว่าเขาเป็นผู้ที่สามารถตายจากตนเองและเป็นมนุษย์เพื่อผู้อื่นเช่นเดียวกับพระเยซูคริสต์ ชีวิตเช่นนี้เป็นชีวิตที่มีคุณค่าแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง และพระเยซูเจ้าก็ได้ตรัสเปรียบเทียบกับผู้ที่ตายจากตนเองเช่นนี้ว่าเปรียบเสมือนเมล็ดข้าวที่นำไปโยนในดินแล้วงอกขึ้นมาใหม่และให้ผลมากมาย (ยน. 12 : 24) นอกจากนั้น พระองค์ยังตรัสอีกด้วยว่า ผู้ที่ไม่ละทิ้งตนเองหรือยอมตายจากตัวเองก็จะเสีย "ชีวิต" ไป แต่ผู้ที่ละทิ้งตนเองหรือยอมตายจากตนเอง ก็จะมี "ชีวิต" นิรันดร์ (ยน. 12 : 25)

นักบุญเปาโลก็ได้ถึงเรื่องการตายจากตนเองเพื่อเกิดใหม่ มี "ชีวิต" ใหม่ หรือการกลายเป็นคนใหม่ไว้หลายต่อหลายครั้งด้วยกันในจดหมายของท่านที่มีไปถึงบรรดาคริสตชนในที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในจดหมายที่ท่านมีไปถึงคริสตชนชาวเอเฟซัสนั้นท่านได้สอนพวกเขาว่า "ท่านทั้งหลายจะต้องปลดปล่อยคนเก่าด้วยกิเลสโสมมในชีวิตแห่งอดีต ... เพื่อสวมคนใหม่ที่ถูกสร้างตามพระฉายาของพระเป็นเจ้าในความยุติธรรมและความศักดิ์สิทธิ์อย่างแท้จริง" (อฟ. 4 : 22 - 24)

ดังนั้น คริสตชนที่แท้จริงจึงต้องเป็นผู้ที่ตายจากตนเอง เพื่อที่จะได้เกิดใหม่ เช่นเดียวกับพระเยซูเจ้า คริสตชนคนใดไม่ยอมตายจากตนเอง และเกิดใหม่ หากใช้คริสตชนที่แท้จริงไม่ (ป. สืออ่อน 2517 : 79) การตายจากตนเองของคริสตชนจะทำให้เขากลายเป็นคนใหม่

ที่มีชีวิตพระเจ้าอยู่ภายในตน สามารถเอาชนะบาปและความตายฝ่ายจิตวิญญาณที่เป็นผลสืบเนื่องของบาปนั้นได้ ชีวิตดังกล่าวเป็นชีวิตที่มีความสงบสุขอย่างลึกล้ำแม้ในท่ามกลางความทุกข์ยากลำบากหรืออุปสรรคต่าง ๆ

ด้วยสาเหตุนี้เอง สำหรับคริสตชนแล้ว ชีวิตที่ดีกว่าที่เขาจะต้องแสวงหาหรือค้นพบไปสู่ก็คือชีวิตที่ตายจากตนเองและเกิดใหม่เช่นนั้น อย่างไรก็ตาม ชีวิตดังกล่าวในโลกนี้ของเขานั้นก็ยังไม่สมบูรณ์ จะไปสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อถึงวันสิ้นพิภพซึ่งเป็นวันที่พระเจ้าทรงเปลี่ยนแปลงสภาพโลกและฟ้าสวรรค์ใหม่ให้สมบูรณ์พร้อม จะไม่มีการร้องไห้คร่ำครวญหรือความทุกข์ใด ๆ อีกต่อไป โลกใหม่และฟ้าสวรรค์ใหม่ที่พระเจ้าทรงให้บรรดาผู้ชอบธรรมหรือคนดีทั้งหลายเข้าไปอยู่นี้แหละ คือสิ่งที่คริสตชนรอคอย (2 ปต. 3 : 13) แต่ขณะที่คริสตชนกำลังรอคอยวันดังกล่าวอยู่นี้ เขาก็จะร่วมมือร่วมใจกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายในการสร้างสรรค์โลกปัจจุบันให้มีความน่าอยู่ เป็นโลกที่สงบสุขยุติธรรม และเต็มไปด้วยความรักความเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น ในการนี้คริสตชนทั้งหลายจะต้องพยายามช่วยเหลือเจือจานเพื่อนมนุษย์ของเขาอย่างสุดความสามารถทั้งทางด้านฝ่ายกายและฝ่ายจิตวิญญาณควบคู่กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องพยายามให้เพื่อนมนุษย์ของเขาได้รับความรอดที่พระเยซูคริสต์เจ้าทรงนำมามอบให้มวลมนุษยชนนั้น

ที่กล่าวมานั้นเป็นการกล่าวถึงคริสตชนในระดับส่วนตัว สำหรับคริสตชนในระดับส่วนรวมหรือพระศาสนจักรนั้นก็ให้พยายามเปลี่ยนแปลงโลกนี้ให้ดีขึ้นเสียใหม่โดยการพยายามที่จะกระตุ้นเตือนบรรดาคริสตชนรวมทั้งมนุษย์ทั้งหลายให้กลับจิตกลับใจเป็นคนใหม่และเจริญชีวิตใหม่ตามพระวรสารแห่งความรักของพระเจ้า (บุญเลื่อน หนึ่งทรัพย์ 2519 : 11) พระศาสนจักรได้เตือนบรรดาคริสตชนทั้งหลายให้สำนึกอยู่เสมอว่า ความเชื่อที่จะช่วยให้ทั้งตัวเขาเองและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายได้รับความรอดนั้นจะต้องไม่เป็นเพียงแต่ความเชื่อลอย ๆ แต่จะต้องมีการกระทำอันเปี่ยมไปด้วยความรักความเสียสละต่อเพื่อนมนุษย์ แบ่งปันสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะบรรดาผู้ที่ยากไร้ทั้งหลายควบคู่กันไปด้วย นอกจากนั้น พระศาสนจักรยังได้พยายามกระตุ้นเตือนที่จะทำให้นมนุษย์ทั้งหลายเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิของกันและกันและพยายามที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมขึ้นมาด้วย โดยตระหนักถึงภัยอันตรายของสิ่งดังกล่าวว่าจะนำไปสู่ความเกลียดชัง ความ

รุนแรงหรือการต่อสู้ทำลายล้างกัน และถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่งในการแพร่ธรรมของพระศาสนจักร ดังข้อความที่ปรากฏในเอกสารเรื่อง "ความยุติธรรมในโลก" ของสังฆสภา (synod) ที่ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1971 ว่า "...กิจการใด ๆ ที่กระทำไปเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและการเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงโลก เป็นส่วนจำเป็นส่วนหนึ่งของการประกาศข่าวดี หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มันเป็นส่วนจำเป็นของภารกิจในการไถ่กู้โลกมนุษย์ของพระศาสนจักร..."

ในการนี้ พระสันตะปาปาซึ่งทรงเป็นพระประมุขของพระศาสนจักรคาทอลิกหลายต่อหลายพระองค์ได้ทรงออกจดหมายหรือพระสมณสาส์นหลายฉบับเพื่อกระตุ้นเตือนในเรื่องดังกล่าวเป็นต้นว่า ในสมณสมัยของพระสันตะปาปาปิโอที่ 11 ที่ทรงดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาอันเป็นต้นเหตุให้จอห์น สไตน์ เบ็ก เขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ขึ้นมานั้น พระสันตะปาปาองค์ดังกล่าวก็ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาแสดงพระราชนิพนธ์ของพระองค์ในเรื่องเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีของแรงงาน เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในระดับปัจเจกชนและในระดับสังคม เกี่ยวกับความจำเป็นที่ครอบครัวจะต้องมีรายได้ และเกี่ยวกับข้อเสนอนะให้มีการรวมกลุ่มกันทางการค้า และทางแรงงาน (สมพจน์ สมบูรณ์ และประนอม ศรีอ่อน 2524 : 16 - 21)

สำหรับการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไม่เป็นธรรมนั้น พระศาสนจักรเห็นว่า "การปฏิวัติอาจเป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผล หากประชาชนส่วนใหญ่ในชาติ ถูกรุกรอนสิทธิขั้นมูลฐาน..." และส่งเสริมให้บรรดาคริสตชนทั้งหลายเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น (ปอลที่ 6. 2521 : 25) อย่างไรก็ตามพระศาสนจักรก็ไม่ส่งเสริมให้มีการปฏิวัติหรือการต่อสู้ทำลายล้างกันด้วยวิธีการอันรุนแรง เป็นต้นว่าการใช้วิธีการรุนแรงของพวกมาร์กซิสต์ (เสรี หงศ์พิศ และคนอื่น ๆ 2528 : 27) แต่พยายามทำให้มนุษย์ทั้งหลายได้ตระหนักว่า "การต่อสู้เพื่อให้โลกดีขึ้นนั้น เป็นการต่อสู้แห่งความรัก เป็นการรับใช้ความรัก" (ควอยส์ 2521 : 6)

ถึงแม้คริสตศาสนาสอนให้คริสตชนมุ่งเรื่องเกี่ยวกับชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณหรือชีวิตในโลกหน้าเป็นสำคัญ แต่คริสตศาสนาก็สอนคริสตชนทั้งหลายมิให้ละเลยชีวิตฝ่ายกายหรือชีวิตในโลกนี้

เพราะมนุษย์ประกอบด้วยทั้งร่างกายและจิตวิญญาณ จึงต้องดูแลเอาใจใส่ทั้งเรื่องฝ่ายกายและฝ่ายจิต วิญญาณควบคู่กันไป จะไปแยกฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดออกจากกันไม่ได้ เพียงแต่ว่าเน้นเรื่องฝ่ายจิตวิญญาณ หรือโลกหน้าเป็นหลักดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คริสตชนจะต้องทำหน้าที่ของตนทั้งทางโลกและทางธรรมให้ดี ในเรื่องทางโลกนั้น คริสตศาสนาสอนคริสตชนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจปกครองตน ถูตามกฎหมายบ้านเมือง และทำหน้าที่พลเมืองดีของตนอย่างไม่ให้ชาติตกบกพร่อง ในขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกที่ดีของพระศาสนจักร ปฏิบัติตามพระบัญญัติ และคำสั่งสอนต่าง ๆ ของพระศาสนจักรอย่างเคร่งครัด ช่วยงานและหนุนบำรุงพระศาสนจักรอย่างสุดความสามารถ

สรุปแล้วก็คือ คริสตชนก็เหมือนพระเยซูคริสต์ในแง่ที่ว่าอาณาจักรอันแท้จริงของเขาไม่ใช่โลกนี้ อาณาจักรหรือบ้านอันแท้จริงของเขาก็คือโลกหน้า ซึ่งเป็นที่ที่เขาจะมีความสุขอันสมบูรณ์กับพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ของเขาตลอดนิรันดร์ เขาจึงต้องมุ่งที่จะเอาวิญญาณทั้งตัวเขาเองและเพื่อนมนุษย์รอบไปสวรรค์อย่างสุดความสามารถ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขามิได้มุ่งที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าหรือชีวิตในอุดมคติในโลกนี้ แต่ขณะที่เขายังอยู่ในโลกนี้ เขาก็จะต้องพยายามทำให้ทั้งตัวเขาเองและเพื่อนมนุษย์ของเขาดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีสมกับความเป็นมนุษย์ และดำเนินชีวิตที่ดีทั้งทางโลกและทางธรรม

สำหรับเอ็มเมอร์สันนั้นแม้เขาไม่ได้ระบุออกมาตรง ๆ ว่าระหว่างเรื่องฝ่ายกายและเรื่องฝ่ายจิตวิญญาณหรือฝ่ายจิตกับฝ่ายวัตถุอย่างใดสำคัญกว่ากัน แต่ศาสนปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลของเขานั้นก็สะท้อนให้เห็นแนวความคิดของเขาว่าเขาเน้นเรื่องจิตมากกว่าวัตถุ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สำหรับเอ็มเมอร์สันแล้ว มนุษย์เราควรที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นทางฝ่ายจิตมากกว่าฝ่ายกาย

เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขนั้น เอ็มเมอร์สันได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "The Over-Soul" ของเขาว่า มนุษย์ควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ("live in today") หรือมุ่งที่จะกระทำปัจจุบันให้ดีที่สุด ไม่กังวลถึงอดีต เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น ไม่ควรกระวนกระวายถึงอนาคต การกระหายใคร่รู้เกี่ยวกับอนาคตจะเป็นเช่นไรนั้นเป็นสิ่งที่ไร้คติและไร้เวลาเบาปัญญา เขากล่าวว่า ไม่มีใครล่วงรู้อนาคต ไม่มีใครเป็น

ผู้กำหนดชะตากรรมของเรา ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุและผล (cause and effect) เขาแนะว่า มนุษย์ควรยอมรับสภาพของตนเองและปล่อยตัวไปตามกระแสธารแห่งความเลิกล้มของธรรมชาติ ทำงานและดำรงชีวิตไปเรื่อย ๆ อย่างมีความสุขและมีคุณค่ามากที่สุด

เอ็มเมอร์สันมีทัศนะที่เชื่อในการกระทำของคนว่าจะเป็นเหตุที่ส่งผลให้คนมีความสุขหรือ ความทุกข์ มีชีวิตที่ค้ำชันหรือเลวลง โดยไม่มีพระเจ้ามาเป็นผู้กำหนดโชคชะตา (Emerson. 1968 : 204 - 206) หรือที่คนไทยเราเรียกกันว่า พรหมลิขิต ทัศนะดังกล่าวก็เหมือนกับคำสอน เรื่องกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนานั้นเอง

สรุปแล้ว ตามทัศนะของเอ็มเมอร์สันนั้น เรื่องจิตสำคัญกว่าวัตถุ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษย์ ควรจะแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นฝ่ายจิตมากกว่าวัตถุ มนุษย์ไม่ควรกังวลถึงอดีต และไม่กระวนกระวายถึง อนาคต แต่ควรพยายามดำรงชีวิตในปัจจุบันให้มีความสุขที่สุด เป็นตัวของตัวเอง หวังถึงการกระทำ ของตนเองโดยไม่ต้องหวังพึ่งความช่วยเหลือจากพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น ตัวละครที่เป็นผู้อพยพส่วนใหญ่ในนั้นมุ่งที่จะ แสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิมทางด้านวัตถุมากกว่าที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าทางด้านจิตวิญญาณ พวกเขา ซึ่งเป็นผู้เช่าที่ดินซึ่งถูกขับไล่ออกจากที่พำกั้นนั้นมุ่งหวังที่จะเดินทางไปหางานทำและมีชีวิตที่สมบูรณ์ ทุนสุขชั้นในรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งเปรียบเสมือนดินแดนแห่งพันธสัญญาหรือที่เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าดินแดน แห่งน้ำนมและน้ำผึ้ง (The land of milk and honey) สำหรับพวกเขา แต่เมื่อพวกเขาไปถึง รัฐดังกล่าวแล้วพวกเขาก็ได้พบในเวลาต่อมาว่าดินแดนที่พวกเขาได้ค้นค้นไปนั้น มิได้เป็นดินแดน แห่งน้ำนมและน้ำผึ้งตามที่พวกเขาวางไว้ "this ain't no lan' of milk an' honey.." (Steinbeck. 1964 : 223) ณ ที่นี้ หากพวกเขาได้รับแต่การถูกกดขี่ข่มเหง การกดขี่ ชูกรีดและการเอารัดเอาเปรียบจากคนที่นี่ทุกรูปแบบ แต่พวกเขาก็มิได้โชคร้ายจนเกินไปนัก กล่าว คือ เมื่อพวกเขาประสบความผิดหวังที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นทางฝ่ายวัตถุ พวกเขาก็พบชีวิตที่ดีขึ้นทาง ฝ่ายจิตวิญญาณ คือการสละความเห็นแก่ตัวและรักมนุษยชาติทั้งมวล

ในนวนิยายดังกล่าวนี้น สไตน์แบ็คได้ใช้คำเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการเดินทางไปแสวงหา ชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมของบรรดาผู้อพยพโดยเฉพาะครอบครัวโจด โดยที่สไตน์แบ็คได้เล่าเกี่ยวกับคำ

ดังกล่าวไว้ในบทที่ 3 ซึ่งเป็นบทแรก เค้าดังกล่าวเดินทางไปตามทางหลวงและในทิศทางเดียวกับ
 ครอบครัวโจคจะเดินทางไปแคลิฟอร์เนีย ในระหว่างการเดินทางของเค้าดังกล่าวนั้น มันต้อง
 ประสบอุปสรรคและเคราะห์กรรมต่าง ๆ เช่นมด เนินเขา เมล็ดข้าวโอ๊ต และโดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งคนขับรถบรรทุกที่แกลังขับรถเจี้ยวมันจนกระเด็นออกไปข้างทาง แต่อย่างไรก็ดี
 เค้าตัวนั้นก็มิได้ย่อท้อ ยังคงมุ่งหน้าเดินทางต่อไปในทิศทางเดิม ซึ่งสิ่งนี้เป็นสัญลักษณ์แสดงล่วงหน้า
 ถึงบรรดาผู้อพยพโดยเฉพาะครอบครัวโจคที่ถึงแม้จะประสบอุปสรรคขัดขวางทำให้ต้องหันเห
 ออกนอกทิศทางหรือเป้าหมายที่ต้องการมุ่งไปสู่บ้าง แต่ก็ยังต่อสู้ต่อไปด้วยความทรหดอดทนเป็น
 อย่างยิ่ง โดยไม่ย่อท้อต่อโชคชะตาใด ๆ เลย

นอกจากนี้ ในเนื้อเรื่องบทที่ 4 และบทที่ 6 ทอม โจคยังได้พบกับเค้าตัวหนึ่งซึ่งอาจจะเป็น
 เค้าตัวเดียวกับที่สไตน์เบ็คเล่าถึงไว้ในบทแรกก่อนหน้านี้ก็ได้ เมื่อทอมพบเค้าตัวนั้นแล้วเขาก็หย่
 มั่นเล่นอยู่ชั่วครู่แล้วก็จับมันใส่กระเป๋าสื่อและออกเดินทางมุ่งหน้าไปยังบ้านของเขาต่อไป ต่อมาเมื่อ
 เขาได้พบเคซี่และพากันเดินทางมาถึงหมู่บ้านของเขาและมีแมวตัวหนึ่งมาตะกุกสื่อของเขาแล้วเขา
 จึงนึกถึงเค้าตัวนั้นได้ เขาจึงปล่อยมันไป เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วเค้าก็เดินทางมุ่งหน้าไปทาง
 ทิศตะวันตกเฉียงใต้เช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่มันออกเดินทางใหม่ ๆ และเมื่อมันถูกแมวโจมตีที่หัวและ
 เท้า มันก็หกล้มตกลงเข้าไปในกระต๊อ จนกระทั่งเมื่อแมวเบียดต่อการเผ่ารอกและเดินผละไปแล้ว
 มันก็ยืนหัวออกมาและเดินทางต่อไปในทิศทางเดิมอีก

การเล่าชะตากรรมของเค้าในลักษณะดังกล่าวของสไตน์เบ็คนั้น เป็นเจตนาของเขาที่จะ
 บอกเป็นนัยว่ามนุษย์เป็นเหยื่อของจักรวาลที่โหดร้ายทารุณ เขาสามารถที่จะควบคุมชะตากรรมของ
 เขาได้น้อยมากหรือไม่ได้เลย ซึ่งการเขียนในลักษณะดังกล่าวนี้ มีปรากฏอยู่บ่อย ๆ ในงานเขียน
 ต่าง ๆ ของสไตน์เบ็ค (Roberts. 1965 : 16)

ก่อนที่บรรดาผู้เข้าที่คินจะอพยพออกจากที่ทำกินของคนนั้น สไตน์เบ็คได้เล่าว่าพวกเขาได้
 เผาทำลายหรือละทิ้งสิ่งเก่า ๆ การที่เขาเล่าในลักษณะนี้ก็เพื่อจะบอกเป็นนัยว่า การละสภาพชีวิต
 เก่าไปแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมนั้น จำเป็นที่จะต้องทำลายล้างหรือละทิ้งสิ่งเก่า ๆ ไว้เบื้องหลัง
 เสียบ้าง ให้นำเฉพาะสิ่งที่ดีหรือสิ่งที่จำเป็นติดตัวไป ผู้ที่ไม่ยอมละทิ้งสิ่งเก่า ๆ ก็ไม่อาจจะก้าวไปสู่

สภาพชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิมได้ เช่นเดียวกับสังคมใดที่ไม่ยอมละทิ้งหรือทำลายล้างสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ในสังคมหรือประเทศชาติ เช่น ความอยุติธรรมในสังคม การฉ้อราษฎร์บังหลวง และค่านิยมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ดีเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญออกไป สังคมนั้นประเทศชาตินั้นก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จก้าวหน้า พัฒนาไปสู่สภาพที่ดีขึ้นได้ สไตน์เบ็คได้เล่าถึงการเผาทำลายสิ่งเลวร้ายเก่า ๆ ของบรรดาผู้เช่าที่ทำกินซึ่งกำลังจะอพยพออกไปแสวงหาชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิมว่าพวกเขาได้นำข้าวของใช้ต่าง ๆ มาสุมกองแล้วจุดไฟเผา ก่อนที่พวกเขาจะออกเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางข้างหน้า ...they piled up the goods in the yards and set fire to them. They stood and watched them burning, and then frantically they loaded up the cars and drove away ... (Steinbeck. 1964 : 78)

อย่างไรก็ดี การที่จะละทิ้งหรือทำลายสิ่งเก่า ๆ ดังกล่าวนั้นมิใช่เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายนัก เพราะมนุษย์เรามักจะรักและหวงแหนสิ่งเก่า ๆ ราวกับชีวิตจิตใจของตนเลยทีเดียว ดังที่พวกผู้เช่าที่ทำกินทั้งหลายได้รำพึงรำพันกันก่อนที่จะจุดไฟเผาสีสิ่งต่าง ๆ ทั้งไว้แต่ได้รู้สึไว้เบื้องหลังว่า พวกเขาจะมีชีวิตอยู่โดยปราศจาก"ชีวิต"ได้อย่างไรหากพวกเขาจะรู้จักเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างไรกัน ถ้าหากปราศจากสิ่งซึ่งอดีต How can we live without our lives ? How will we know it's us without our past ? (Steinbeck. 1964 : 77)

ตัวละครในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดว่าเป็นผู้ที่ไม่สามารถละทิ้งอดีตหรือสิ่งเก่า ๆ ได้ก็คือปู่โจค ที่ดินที่ปู่และบรรพชนเคยใช้เป็นที่พักอาศัยและที่ทำกินมาหลายชั่วอายุคนนั้นมิได้เป็นเพียงวัตถุที่ไม่มีชีวิตจิตใจสำหรับปู่ แต่เป็น "ชีวิต" ของแกลเลยที่เคียว ดังนั้น เมื่อปู่ถูกลูกหลานมอมยาอนหลับและพาแกลออกไปจากที่ดินที่แกลรักและหวงแหนเสมือนหนึ่งเป็นชีวิตจิตใจของแกลเองแล้ว แกลจึงไม่สามารถที่จะมีชีวิตอยู่สืบต่อไปได้ ดังที่เคียกล่าว่า ปู่และสถานที่เก่า ๆ ของแกลนั้นเป็นสิ่งเดียวกันและปู่ได้"ตาย" ตั้งแต่วันที่แรกที่ลูกหลานนำแกลออกจากสถานที่นั้นแล้ว "Grampa an' the old place, they was jus' the same thing ...An Grampa didn'die tonight. He died the minute you took 'im off the place." (Steinbeck. 1964 : 129)

ในเรื่องนี้ เกซีได้ลงความเห็นว่มนุษย์เรากันเคยกับสถานที่ที่เขอาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน จึงยากที่จะจากที่นั้นไป เขาแสดงความเห็นอีกด้วยว่า มนุษย์เรากันเคยกับวิธีการคิดหรือกรอบความคิดจึงยากที่เขาจะละทิ้งวิธีการคิดหรือกรอบความคิดนั้นได้ "Fella gets use' to a place, it' s hard to go," said Casy "Fella gets use' to a way a thinkin' it' s hard to leave...." (Steinbeck. 1964 : 43)

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คได้เขียนเรื่องราวของปู่เพื่อเป็นอุทธาหรณ์สอนใจผู้อ่านของเขาว่า คนที่รักและผูกพันอยู่กับสิ่งเก่า ๆ นั้น ไม่สามารถที่ก้าวไปสู่สภาพชีวิตใหม่ซึ่งอาจจะดีกว่าเดิมได้ นอกจากเพื่อแสดงว่า สำหรับคนบางคนแล้วที่ดินและบ้านที่เขาเคยอยู่อาศัยมาชั่วชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ผูกพันเป็นหนึ่งในเดียวกับเขาอย่างแยกกันไม่ออก

นอกจากนี้สไตน์เบ็คยังได้กล่าวเตือนใจผู้อ่านของเขาไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยผ่านตัวละครที่สำคัญผู้หนึ่งในนวนิยายดังกล่าวคือแม่โจคว่า มนุษย์เราไม่ควรกังวลถึงอดีตที่ผ่านมาแล้ว และอนาคตที่ยังมาไม่ถึง แต่ให้กระทำชีวิตในปัจจุบันที่เขา กำลังเป็นอยู่ ดำรงอยู่ให้ดีและมีคุณค่ามากที่สุด โดยแม่โจคได้พูดเตือนลงจอห์นซึ่งครุ่นคิดถึงแต่ความผิดพลาดในอดีตที่ทำให้ภรรยาตายไปโดยไม่เจตนา ทำให้ชีวิตของลงจอห์นไม่มีความสุขเท่าที่ควรว่า ขอให้ดำรงชีวิตในวันนี้หรือปัจจุบันนี้ให้ดีที่สุด " Jus' live the day," Ma said. "Don' worry yaself." (Steinbeck. 1964 : 378)

เรื่องราวของลงจอห์นก็สอนใจผู้อ่านเช่นเดียวกับเรื่องราวของปู่โจคว่า ผู้ที่ติดอยู่กับอดีตอย่างถอนตัวไม่ขึ้นนั้นไม่สามารถที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมได้ และคำพูดของแม่โจคดังกล่าวก็สะท้อนศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่สอนให้มนุษย์มุ่งดำรงชีวิตปัจจุบันให้ดีที่สุดค่าที่สุดโดยไม่ต้องกังวลถึงอดีตหรือกระวนกระวายถึงอนาคตดังที่ได้อ้างมาแล้วข้างต้นเป็นอย่างดี ซึ่งศาสนาปรัชญาดังกล่าวก็มีความละม้ายคล้ายคลึงกับคำสอนของพระเยซูคริสต์เจ้าองค์พระศาสนาของคริสตศาสนาที่ทรงสั่งสอนบรรดาสาวกของพระองค์และมนุษย์ทั้งหลายอย่าได้กระวนกระวายถึงวันพรุ่งนี้หรืออนาคต และตรัสด้วยว่าแต่ละวันก็มีเรื่องยุ่งยากมากพออยู่แล้ว (มธ. 6 : 34)

สิ่งที่น่าสังเกตอย่างยิ่งประการหนึ่งก็คือ สไตน์เบ็คมักจะเขียนถึงการตายกับการเกิดไว้

ใกล้เคียงกันเสมอ เพื่อที่จะเป็นเครื่องแสดงว่าก่อนที่จะก้าวไปสู่ชีวิตใหม่ จำเป็นที่จะต้องตายจากชีวิตเก่า หรือก่อนที่จะก้าวไปสู่สภาพใหม่จำเป็นที่สภาพเก่าจะต้องถูกทำลายล้างไปเสียก่อน เช่น เขาได้กำหนดเรื่องใหญ่ซึ่งเป็นตัวแทนของชีวิตเก่าตายไปเสียก่อนที่จะรอบครวใจจะเดินทางพ้นจากรัฐโอกลาโฮมาไปสู่ชีวิตใหม่ในดินแดนแห่งใหม่ ยาก็ตายในคืนถัดจากวันที่ไปถึงแคลิฟอร์เนีย

นอกจากนั้น ธรรมชาติก็ดูเหมือนจะยืนยันความจริงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ก่อนที่ก้าวเข้าสู่สภาพใหม่จำเป็นที่จะต้องมีการละทิ้งสิ่งเก่า ๆ เสียก่อน ดังในบทแทรกที่ 29 ซึ่งสไตน์เบ็คได้บรรยายถึงพายุฝนที่ยังความพินาศเสียหายให้ทรัพย์สินต่าง ๆ ของมนุษย์ ตลอดจนนำความตายมาสู่ต้นไม้ใบหญ้าต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกัน ก็นำไปสู่การเกิดใหม่หรือสภาพใหม่ของธรรมชาติอีกด้วย ทำให้ยอดหญ้าอ่อน ๆ โผล่ขึ้นมาจากพื้นดิน และทำให้ภายในเวลาสองสามวันหลังจากนั้น เป็นเขาต่าง ๆ ในอาณาบริเวณนั้นเต็มไปด้วยสีเขียวอ่อนอันเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นปีใหม่หรือชีวิตใหม่ Tiny points of grass came through the earth, and in a few days the hills were pale green with the beginning year. (Steinbeck. 1964 : 388)

ในการที่มนุษย์จะก้าวไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม นั้น จำเป็นที่จะต้องมีส่วนนำหรือผู้ชี้แนะ ไม่ว่าจะเป็นการไปสู่สภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับส่วนตัวหรือในระดับสังคม ในนวนิยายดังกล่าว จิม เคนซี่ซึ่งเป็นอดีตนักเทศน์ได้กลายเป็นผู้นำบรรดาผู้อพยพทั้งหลายในเวลาต่อมาเพื่อให้พวกเขาพ้นจากสภาพที่ยากไร้ ถูกกดขี่ขูดรีดและเอารัดเอาเปรียบทุกรูปแบบ ถูกรังควานกลั่นแกล้งอย่างโหดร้ายทารุณและถูกกดขี่ขูดรีดข่มขู่อย่างทารุณ ในกรณีนี้ เคนซี่จะต้องปฏิบัติสังคมเสียใหม่ และการปฏิบัติดังกล่าวของเขาจะไม่เป็นเพียงแต่การปฏิบัติภายนอกอย่างผิวเผินเท่านั้น แต่จะเป็นการปฏิบัติอย่างถึงรากถึงโคนโดยซุกลึกเข้าไปถึงรากเหง้าของความชั่วร้ายในจิตใจมนุษย์คือความเห็นแก่ตัวด้วย และปลูกฝังสิ่งที่สามารถจะทำลายล้างความเห็นแก่ตัวให้หมดสิ้นไปได้ คือ ความรักในมนุษยชาติทั้งมวล โดยการเผยแพร่สัจธรรมที่เขาค้นพบว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณใหญ่ดวงเดียวกัน เขาเห็นว่าธรรมชาติกำหนดมาให้มนุษย์ต้องรักกันและรวมตัวกัน คนที่เห็นแก่ตัว เกลียคชัง หรือต่อสู้ทำลายล้างเพื่อนมนุษย์นั้นเป็นคนไม่ดี เป็นคนที่ผิดหรือแปลกแยกไปจากธรรมชาติของตนเอง

ในการที่เคซี่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำเพื่อนมนุษย์ผู้ยากไร้ของเขานั้น เขาอ้างกับหอม ใจคว่า เขาได้รับกระแสเรียกหรือการคลใจจากพระจิตเจ้าหรือสิ่งที่เขาเรียกว่า "จิต" ให้เป็นผู้นำประชาชน "... I got the call to lead people..." (Steinbeck. 1964 : 17)

ต่อมาเคซี่ยังได้กล่าวกับหอมและมุเล่ย์อีกด้วยว่า เขาได้รับ "จิต" อย่างมากมายในทันทีทันใดเหมือนได้รับแสงสว่างเจิดจ้าในชั่วพริบตา " I got her ! If ever a man got a dose of the sperit, I got her all of a flash!" (Steinbeck. 1964 : 48)

แต่พระจิตเจ้าหรือ "จิต" ที่เคซี่อ้างถึงนั้นมีใช่พระจิตเจ้าตามที่คริสตศาสนาสอน หากแต่เป็นจิตวิญญาณของมนุษย์ชายหญิงทุกคนมารวมกัน "... 'Maybe it's all men an' all women we love ; Maybe that's the Holy Sperit - the human sperit - the whole shebang. Maybe all men got one big soul ever body's a part of '..." (Steinbeck. 1964 : 20)

นอกจากนี้ เคซี่ยังเห็นว่าพระจิตเจ้าหรือสิ่งที่เขาเรียกว่า "จิต" นั้นที่แท้จริงแล้วก็คือความรักนั่นเอง และเขาเองก็รักประชาชนมาก สำหรับพระเยซูเจ้าซึ่งทรงเป็นพระศาสดาของคริสตชนทั้งหลายเชื่อว่าพระองค์ทรงเป็นพระบุตรของพระเป็นเจ้านั้น เขาเคยถามตนเองว่ารักพระองค์ไหม หลังจากที่เขาคุ่นคิดอย่างหนักแล้วเขาก็ตอบตนเองในที่สุดว่า เขาไม่รู้จักผู้ใดที่มิานามว่า เยชู เขารู้เพียงแต่เรื่องราวมากมายเกี่ยวกับพระองค์ ซึ่งพระองค์จะทรงมีตัวตนจริง ๆ หรือไม่ก็มิใช่เรื่องสำคัญ สิ่งสำคัญก็คือการที่เขารักประชาชนเท่านั้น เขาปรารถนาที่จะให้ทุกคนมีความสุข และเทศน์เรื่องอะไรบางอย่างที่จะทำให้คนเหล่านั้นมีความสุข

I says, 'What's this call, this sperit?' An' I says, 'It's love. I love people so much I'm fit to bust, sometimes.' An' I says, 'Don't you love Jesus?' Well, I thought an' thought, an' finally I says, 'No, I don't know nobody name' Jesus' I know a bunch of stories, but I only love people. An' sometimes I love 'em fit to

bust, an' I want to make 'em happy, so I been preachin' somepin
I thought would make 'em happy!...

(Steinbeck. 1964 : 19 - 20)

การที่เคซิคเคเช่นนี้เป็นการแสดงว่าเขาได้ลบชนบทรรมนิยมประเพณี ศาสนา หรือระบบ
ปรัชญาที่เขาเคยนับถือหรือยึดถือปฏิบัติอยู่ให้เลือนหายไปจากจิตใจของเขาแล้ว ตามทัศนะของเขานั้น
สิ่งเหล่านี้โดยเฉพาะศาสนานั้นทำให้มนุษย์เป็นทุกข์มากกว่าสุข เช่นทำให้มนุษย์เป็นทุกข์กังวลในเรื่อง
บุญ - บาป และปิดกั้นมนุษย์ไว้ไม่ให้แสวงหาความสุขต่าง ๆ ตามธรรมชาติเป็นต้นว่า การแสวงหา
ความสุขทางเพศได้อย่างอิสระเสรี เป็นอุปสรรคขัดขวางมนุษยชาติมิให้พัฒนาไปสู่ความอยู่ดีกินดีหรือ
ความเจริญทางวัตถุ ด้วยการเสนอคำมั่นสัญญาลม ๆ แล้ง ๆ เรื่องชีวิตหน้า แทนที่จะช่วยให้ชีวิตนี้
มีความสุข หายทุกข์หายหิวเสียก่อน นอกจากนั้น ยังทำให้มนุษย์ไม่เป็นอิสระทางปัญญาด้วยการ
ยึดเยื้อยค้ำมนุษย์เชื่อตามอย่างมงายโดยไม่ทันได้ศึกษาเหตุผล ด้วยเหตุนี้ เขาจึงไม่เทศน์สอน
ประชาชนในเรื่องบาปบุญหรือเรื่องโลกหน้าเช่นเดียวกับที่นักบวชในศาสนาเดิมของเขาถือ
คริสตศาสนามักจะเทศน์สอนสัตบุรุษอีกต่อไป แต่จะเทศน์ในทำนองที่ว่า ทำอย่างไรมนุษย์จึงจะ
สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกนี้ได้อย่างมีความสุข เขามุ่งมั่นที่จะปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากอคติ
ต่าง ๆ ที่ศาสนาตลอดจนค่านิยมหรือชนบทรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ในสังคมได้ปลูกฝังไว้ให้
และกล้าพอที่จะแสวงหาความสุขตามธรรมชาติได้โดยไม่ปล่อยให้ความรู้สึกว่าเป็นความผิดบาป
(guilty feeling) มาเป็นเครื่องบั่นทอนความสุขความตามธรรมชาติของพวกเขาอีกต่อไป
กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เคซิคต้องการที่จะขุดรากเหง้าคริสตศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่เขา นับถือมาแต่เดิม
และเขาเห็นว่าเป็นสิ่งมอมเมาหรือเป็นเครื่องถ่วงความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติทั้งไปเสีย
และสถาปนาศาสนาใหม่แห่งมนุษยธรรมที่ปลูกฝังความรักระหว่างมนุษย์ด้วยกันโดยไม่มีพระเจ้าตาม
แบบของคริสตศาสนาเข้ามาแทน ซึ่งความคิดเช่นนี้ยากที่คนทั่วไปซึ่งยังยึดถือในความเชื่อหรือ
ชนบทรรมนิยมประเพณีเดิมจะรับไว้ได้ และก็คงไม่มีศาสนจักรใดยอมรับความคิดเช่นนั้นเป็นแน่
ซึ่งทอมเองก็ได้แสดงความเห็นในทำนองดังกล่าวกับเคซิคว่า "You can't hold no church

with idears like that,..." (Steinbeck. 1964 : 20)

ความจริงแล้ว การที่เคย์ต้องการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการนับถือศาสนาแบบดั้งเดิม (traditional church) นั้นก็คล้ายกับการที่พระเยซูคริสต์องค์พระศาสดาของคริสตศาสนาทรงปฏิวัติเปลี่ยนแปลงหรือทรงต่อต้านการนับถือศาสนาแบบดั้งเดิมของชาวยิวที่ถือเคร่งตามบทบัญญัติต่าง ๆ แต่ชาวกิจิคารมน์แห่งความรักนั้นเอง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นพระเยซูเจ้ามิได้ทรงมีพระประสงค์ที่จะทรงยกเลิกบทบัญญัติหรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่พวกยิวยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานนั้นเสีย ยกเว้นธรรมบัญญัติหรือประเพณีที่บางข้อบางประการที่พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นเรื่องราวภายนอกและไม่สำคัญอะไร เช่น ขนบธรรมเนียมการล้างมือก่อนที่จะรับประทานอาหารของชาวยิว เป็นต้น เพราะพระองค์ทรงถือว่าความสะอาดภายในสำคัญกว่าความสะอาดภายนอก (มธ. 15 : 17 - 20) เกี่ยวกับเรื่องนี้ พระเยซูเจ้าทรงมีพระคำรัสว่าพระองค์มิได้มาเพื่อล้มเลิกธรรมบัญญัติ แต่ทรงมาเพื่อทำให้ธรรมบัญญัติเหล่านั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่สำหรับเคย์นั้นอาจกล่าวได้ว่า เขาต้องการที่จะล้มเลิกบทบัญญัติและคำสั่งสอนตลอดจนประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ของคริสตศาสนาอย่างชนิดซุกครากถอนโคนเลยทีเดียว

นอกจากเคย์แล้วยังมีทอมและคนอื่น ๆ ในครอบครัวโจคโดยเฉพาแม่โจคที่เลื่อมใสในศาสนาปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลและมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ยอมทำตามค่านิยม ประเพณี กฎเกณฑ์ของสังคม อย่างชนิดไม่มีเหตุผล หรือเชื่อตามคำสั่งสอนของศาสนาเดิมของพวกตนคือ คริสตศาสนาอย่างชนิดไม่ลืมหูลืมตา การกระทำอันหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นกบฏประเภทหนึ่งก็คือ การฝังปู่โจคตามแบบของชนโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง หรือประเพณีในการฝังผู้ตายทั้งทางโลกและศาสนา กล่าวคือ ตามกฎหมายบ้านเมืองนั้น ถ้ามีคนตายญาติผู้ตายจะต้องไปแจ้งทางการ และเสียเงินค่าจ้างฝังศพให้สับหรือสืบลีบลาลาร์ มิฉะนั้นจะได้รับการฝังแบบอนาถา แต่ครอบครัวโจคขณะนั้นมีเงินเหลือเพียงหนึ่งร้อยห้าสิบลีบลาลาร์ ถ้าจ่ายเงินจำนวนสืบลีบลาลาร์ให้สับหรือฝังศพปูอย่างถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ครอบครัวโจคก็อาจจะไม่สามารถเดินทางไปถึงแคลิฟอร์เนียได้ และพวกเขาก็ไม่ต้องการให้ปู่ต้องได้รับการฝังแบบอนาถา พวกเขาจึงซุกหลุมฝังปู่กันเองโดยไม่มีพิธีรีตองอะไร เพียงแต่ให้ทอมเขียนข้อความใส่ชวด

บอกว่าผู้ตายเป็นใครตายเพราะเหตุใด ทำไมจึงมาถูกฝังอยู่ที่นั่น และต่อท้ายด้วยข้อความสั้น ๆ จากพระคัมภีร์ และให้เด็กเล่าว่าคำภาวนาอุทิศแก่ผู้ตายเท่านั้น ซึ่งคำภาวนาของเด็กนั้นก็ผิดแผกแตกต่างไปจากคำภาวนาโดยทั่วไปของคริสตชนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว นอกจากที่กล่าวมานี้แล้วก็ไม่มีพิธีทางศาสนาหรือประเพณีที่เกี่ยวกับผู้ตายที่ยึดถือปฏิบัติกันในสังคมทั่ว ๆ ไปที่ควรจะมีอย่างใดอีก

อันที่จริงแล้ว การที่ครอบครัวใจกว้างใจตามแบบของตนโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง หรือจารีตพิธีทางศาสนานั้น ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ครอบครัวมีเงินเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยดังกล่าไปแล้ว แต่ผู้วิจัยก็คิดว่านั่นมิใช่เหตุผลสำคัญเพราะครอบครัวใจกว้างยังมีหนทางเลือกอื่น ๆ อีก เป็นต้นว่าขอให้ทางการฝังศพให้แบบอนาถา ซึ่งการฝังศพดังกล่าวครอบครัวใจกว้างไม่ต้องเสียเงินเลย ซึ่งก็คงจะไม่ย่ำแย่ไปกว่าการฝังแบบตามมีตามเกิดของครอบครัวใจกว้างแล้ว ผู้วิจัยคิดว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ครอบครัวใจกว้างตัดสินใจฝังศพตามแบบฉบับของตนก็เพราะความเป็นตัวของตัวเองของบรรดาสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำให้พวกเขาไม่ยอมขึ้นอยู่กับค่านิยมหรือกฎระเบียบประเพณีที่ผู้อื่นหรือสังคมสร้างขึ้นมาโดยที่พวกเขาไม่เห็นด้วยมากกว่า

เกี่ยวกับเรื่องการฝังศพผู้ตายนี้ โจนาธาน แกรนท์ ริปเลย์ (Jonathan Grant Ripley) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพิธีฝังศพในนวนิยายอเมริกันสมัยใหม่ โดยเขาได้ศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวในนวนิยายอเมริกันในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จำนวนแปดเรื่องด้วยกัน ซึ่งในจำนวนนี้มีนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath รวมอยู่ด้วย และเขาได้วิเคราะห์ว่า ในนวนิยายที่เขาศึกษาวิจัยนั้นมีพิธีการฝังศพที่ผิดแผกแตกต่างไปจากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคม และจารีตพิธีทางศาสนาที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ทั่ว ๆ ไป เขาลงความเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของบรรดาตัวละครทั้งหลายในนวนิยายเหล่านั้นแสดงถึงการแปลกแยกจากครอบครัว ชุมชน และศาสนา นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องแสดงถึงความท้อแท้สิ้นหวังในสังคมและศาสนา ตลอดจนการเป็นอิสระหลุดพ้นจากค่านิยมและความเชื่อผิด ๆ ที่เป็นเครื่องถ่วงรั้งความสุขความเจริญในชีวิตของพวกเขาอีกด้วย

(Ripley. 1986 : 2694 - A)

นอกจากนั้น ในระหว่างการปรึกษาหารือกันว่าจะจัดการกับศพอย่างไรคืนัน ป่าและหอมได้
พูดแสดงความคิดเห็นที่เป็นเชิงไม่เห็นด้วยหรือตำหนิกฎหมายบ้านเมืองและรัฐบาล โดยป่าได้กล่าวว่า
กฎหมายที่ตราขึ้นมาใช้บังคับประชาชนนั้น บางครั้งก็ยากที่จะปฏิบัติตามได้ "Sometimes the law
can't be foller'd no way," (Steinbeck. 1964 : 123) และหอมก็กล่าวประชด
รัฐบาลว่า สนใจเอาใจใส่คนตายมากกว่าคนเป็น เมื่อเวลาประชาชนยังมีชีวิตอยู่ไม่ยอมมาเหลียว
แล แต่พอเวลาตายกลับมาสนใจคืนัน ก็ต้องมีการแจ้งให้ทางการทราบว่าผู้ตายเป็นใครและตาย
เพราะเหตุใดด้วย "... The gov'ment's got more interest in a dead man than
a live one. They'll go hell-scrapin ' tryin' to fin' out who he was
and how he died..." (Steinbeck. 1964 : 123)

นอกจากครอบครัวโจจะ "กบฏ" ต่อกฎหมายบ้านเมือง หรือมีความคิดเห็นในเชิงต่อต้าน
รัฐบาลแล้ว ผู้อพยพอื่น ๆ ส่วนใหญ่ก็สิ้นศรัทธา สิ้นหวังในรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐบาลแทนที่จะช่วยเหลือ
ดูแลบำบัคทุกข์บำรุงสุขพวกเขา กลับไปเป็นเครื่องมือของพวกนายทุน คอยพิทักษ์รักษาผลประโยชน์
ของคนพวกนั้น และคอยติดตามรังควานพวกเขามิให้รวมกันคิด พวกเขายังจัดตั้ง "รัฐบาล" ขึ้น
ปกครองกันเองในค่ายผู้อพยพที่ทางการจัดสร้างไว้ให้ มีคณะกรรมการค่ายที่พวกเขาเลือกกันขึ้นมา
เป็นเสมือนหนึ่งคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการดังกล่าวนี้นอกจากทำหน้าที่บริหารแล้วยังทำหน้าที่นิติบัญญัติ
และทำหน้าที่ตุลาการตัดสินคดีความต่าง ๆ ไปในตัวอีกด้วย ดังคำพูดของเจ้าหน้าที่รักษาการในที่ว่า
คณะกรรมการค่ายเป็นผู้ออกกฎหมาย พวกเขายุคอะไรก็จะต้องเป็นไปตามนั้น "... Now that
committee makes the laws. What they say goes." (Steinbeck. 1964 : 255)
และยังกล่าวอีกด้วยว่า คณะกรรมการดังกล่าวนอกจากจะออกกฎระเบียบต่าง ๆ แล้วยังคอยปกครอง
ดูแลรักษากฎหมาย "Central Committee keeps order an' makes rules..."
(Steinbeck. 1964 : 255) และกล่าวถึงการตัดสินคดีความของคณะกรรมการดังกล่าวว่า
ผู้ที่ทำผิดฝ่าฝืนกฎในค่ายนั้นชั้นแรกคณะกรรมการดังกล่าวจะว่ากล่าวตักเตือนก่อน ครั้งที่สองจะ
เตือนอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ และครั้งที่สามก็จะขับไล่บุคคลผู้นั้นออกจากค่ายไป "... the first
time the Central Committee warns him. And the second time they really

warn him. The third time they kick him out of the camp." (Steinbeck. 1964 : 255)

ก่ายผู้อพยพดังกล่าวซึ่งเปรียบเสมือนอุทมิรัฐหรือรัฐในอุคมคติของสไตน์เบ็คนั้นแทบจะไม่ยอมให้อำนาจรัฐจากภายนอกเข้ามาก้าวล่วงกิจการภายในของตนเลย ไม่มีตำรวจหน้าไหนจะเข้าไปในค่ายนั้นได้ถ้าไม่มีหมายตรวจค้นหรือหมายจับ "... No cop can come in here without a warrant." (Steinbeck. 1964 : 255)

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในค่ายอพยพแห่งนั้นมีทัศนคติต่อตำรวจในแง่ลบ พวกเขามีความเห็นในทางนองเดียวกับเชื่อว่า ตำรวจก่อให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนมากกว่าที่จะเป็นผู้ระงับความยุ่งยากเดือดร้อน "...Cops cause more trouble than they stop..." (Steinbeck. 1964 : 342) ในค่ายแห่งนั้น ประชาชนเป็นผู้ดูแลรักษาความสงบกันเอง "...Folks is their own cops." (Steinbeck. 1964 : 342) นอกจากนั้นนักเทศน์ยังไม่อาจเข้าไปเรียไรเงินในค่ายผู้อพยพแห่งนี้อีกด้วย " Nobody can take up a collection in this camp" (Steinbeck. 1964 : 255) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าค่ายผู้อพยพดังกล่าวเปรียบเสมือนรัฐอิสระที่มิยอมให้อำนาจจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายศาสนจักรเข้าไปก้าวล่วงกิจการภายในของตนได้โดยง่าย

คณะกรรมการค่ายผู้อพยพนั้นนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังเป็นผู้จัดให้มีการเต้นรำกันในค่ายทุกคืนวันเสาร์คืนที่เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ได้ขุยให้หอมทั้งด้วยความภาคภูมิใจว่า ในค่ายดังกล่าวนี้มีการเต้นรำที่คึกคักที่สุดในเมืองนั้น " We got the best dances in the county every Saturday night." (Steinbeck. 1964 : 256) โดยที่มีการจัดให้มีผู้เคินรักษาการณ์ตามบริเวรรั้วค่ายแห่งนั้นเป็นพิเศษในคืนที่มีการเต้นรำนอกเหนือไปจากที่มียามรักษาการณ์อยู่แล้วตลอดเวลาอีกด้วย

การปกครองในค่ายผู้อพยพของรัฐบาลแห่งนั้นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง คณะกรรมการที่ประชาชนเป็นผู้เลือกเข้ามาปกครองดูแลพวกเขานั้นปฏิบัติต่อพวกเขาเยี่ยงผู้รับใช้มากกว่าที่จะเป็นผู้ปกครองแบบเผด็จการ และในกรณีที่คณะกรรมการ

นั้นหยาบกระด้างต่อประชาชนนั้น ประชาชนที่ออกเสียงเลือกพวกเขา เขามาก็มีสิทธิ์ที่จะออกเสียงแสดงประชามติเลือกพวกเขาออกได้ "...You can vote 'em out jus' as quick as you vote 'em in ..." (Steinbeck. 1964 : 255)

นอกจากในค่ายผู้อพยพรัฐบาลจะมีคณะกรรมการซึ่งเปรียบเสมือนคณะรัฐมนตรีแล้วยังมีผู้จัดการค่ายซึ่งเปรียบเสมือนประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ผู้จัดการค่ายดังกล่าวก็เป็นผู้ที่มิเจตคติคล้าย ๆ กับคณะกรรมการ กล่าวคือเห็นว่าคนเป็นผู้รับใช้ประชาชนมากกว่าที่จะเป็นเจ้านายประชาชน เจตคติดังกล่าวจะเห็นได้ชัดจากคำพูดของเขาที่ตอบคำถามของแม่โจคที่ถามเขาว่า เขาเป็นเจ้านายใช่ไหม เขาปฏิเสธว่าไม่ใช่ และชมเชยประชาชนในค่ายแห่งนั้นเสียอย่างเหลือเฟือว่าช่วยกันรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทำทุกสิ่งทุกอย่างในค่ายจนเขาเองแทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย ถึงคำถามหาได้ตอบระหว่างบุคคลทั้งสองที่ว่า

... 'You 're the boss?'

'No,' he said. 'The people here worked me out of a job.

They keep the camp clean, they keep order, they do everything.

I never saw such people. They're making clothes in the meeting hall.

And they're making toys. Never saw such people.'

(Steinbeck. 1964 : 271)

นอกจากนั้น ผู้จัดการค่ายยังเป็นคนที่ต่อต้านศาสนจักรเช่นเดียวกับเลซีกอีกด้วย เขามีความเห็นคล้าย ๆ กันว่าศาสนารวมทั้งคนที่บ้าคลั่งศาสนาที่ชอบไปสั่งสอนให้ผู้อื่นทำดีนั้นถึงแม้เขาผู้นั้นจะจัดได้ว่าเป็นคนดีก็ตาม แต่ก็เป็นผู้ทำให้ผู้อื่นไม่มีความสุข ต้องเป็นทุกข์กังวลเรื่องบาปบุญคุณโทษจนกลายเป็นเรื่องบั่นทอนความสุขไปเปล่า ๆ ปลื้ ๆ โดยที่เขาได้กล่าวถึงสมาชิกนิกายพยานพระยะโฮวาหนึ่งนางหนึ่งในห่านองดังกล่าวว่า "She's a good woman, but she makes people unhappy." (Steinbeck. 1964 : 277)

นอกจากคณะกรรมการและผู้จัดการค่ายอพยพแล้ว ก็ยังมีคณะกรรมการที่เป็นสตรีประจำแต่ละหน่วย (unit) ในค่ายผู้อพยพดังกล่าวด้วย คณะกรรมการที่เป็นสตรีดังกล่าวนี้ทำหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในค่าย และสตรีอื่น ๆ ที่อยู่ในค่ายผู้อพยพแห่งนั้น ถ้ายังไม่มียานพาหนะจะต้องช่วยทำงานด้านสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้นว่า ช่วยดูแลเด็ก ๆ ที่แม่ออกไปทำงาน และถ้าสตรีนางนั้นทำงานทำได้แล้ว คนอื่นที่ยังไม่มีงานทำก็จะมาทบทวนที่นั่นแทนต่อไป

...there's the ladies ... They keep care of kids an' look after the sanitary units. If your ma isn't working, she'll look after kids for the ones that is working, an' when she gets a job why, there 'll be others...

(Steinbeck. 1964 : 255)

ในค่ายผู้อพยพแห่งนั้น คณะกรรมการค่ายเป็นผู้จัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้ประชาชน ไม่มีใครได้รับอนุญาตให้แจกสิ่งของให้ผู้อื่น เพราะจะเป็นการสร้างบารมีหรืออิทธิพลให้แก่ผู้ให้ และทำให้ผู้รับเสียศักดิ์ศรี ถ้าหากผู้ใดมีความประสงค์ที่จะกระทำเช่นนั้น ก็จะต้องนำสิ่งของมามอบให้ทางค่ายเป็นผู้แจกจ่าย

...We was hungry - they made us crawl for our dinner. They took our dignity. They - I hate' em! ... this ain 't charity...we don't allow nobody in this camp to build theirselves up that a-way. We don't allow nobody to give nothing to another person. They can give it to the camp, an' the camp can pass it out...

(Steinbeck. 1964 : 282)

ที่กล่าวมาแล้วนั้นคืออุทมรัฐหรือสังคมในอุดมคติของจอห์น สไตน์เบ็คที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในสังคมดังกล่าวมนุษย์ผู้ยากไร้ที่ประสบชะตากรรมแห่งความทุกข์ยากร่วมกันได้ร่วมมือร่วมใจกัน สร้างสรรค์ ณ แผ่นดินของพวกเขาขึ้นมาเองโดยไม่ต้องพึ่งฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายศาสนจักร พวกเขาต้องการสร้างสรรค์จรรโลงให้โลกนี้เป็นโลกที่มีความสุขที่สุดสำหรับพวกเขาเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่มัวแต่หวังถึงโลกหน้า พวกเขาไม่มัวแต่หวังพึ่งพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ให้ประทานความช่วยเหลือ แต่พวกเขาที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ที่ประสบความทุกข์ยากร่วมกันนี้แหละที่ลงมือช่วยเหลือกัน และกันเท่าที่จะทำได้ และยิ่งกาลเวลาผ่านไป นานขึ้นสักเท่าใดพวกเขาก็ยิ่งตระหนักดีขึ้นเท่านั้นว่าพวกเขาจะหวังพึ่งผู้อื่นสิ่งอื่นนอกเหนือไปจากเพื่อนมนุษย์ที่ประสบความทุกข์ยากร่วมกันกับพวกเขาไม่ได้เลย

ด้วยเหตุที่พวกผู้อพยพมีอะไรร่วมกันหลาย ๆ อย่างเป็นต้นว่า ประสบเคราะห์กรรมร่วมกัน มาจากแผ่นดินเดียวกัน และมีความหวังอันเรืองรองในแผ่นดินใหม่ร่วมกัน พวกเขาจึงรักกันและช่วยเหลือกันสุดความสามารถมีอะไรก็แบ่งปันกัน ทุกข์สุขร่วมกัน และร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติของพวกเขาขึ้นมา

...And because they were lonely and perplexed, because they had all come from a place of sadness and worry and defeat, and because they were all going to a new mysterious place, they huddled together ; they talked together ; they shared their lives, their food' and the things they hoped for in the new country...

(Steinbeck. 1964 : 171 - 172)

ตอนเย็นย่ำค่ำลงหลังจากสิ้นสุดการเดินทางอันเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในแต่ละวันแล้ว ครอบครัวผู้อพยพเหล่านี้จะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกรณีที่มีผู้อพยพคนใดหรือครอบครัวใด ประสบความเจ็บไข้ได้ป่วยหรือความทุกข์โศก พวกเขา ก็จะพลอยร่วมทุกข์โศกไปด้วย และในกรณีที่มีผู้อพยพคนใดหรือครอบครัวใดมีเหตุการณ์ที่น่าชื่นชมยินดีเกิดขึ้น เช่นมีเด็กเกิดใหม่ พวกเขา ก็จะ

ร่วมกันแสดงความยินดีและมอบของขวัญให้ แม้แต่ผู้ที่เพิ่งจะประสบความสูญเสียมาหมาด ๆ
เมื่อคืนวาน ก็ยังมีน้ำใจพอที่จะร่วมแสดงความยินดีกับเขาด้วย

In the evening a strange thing happened : the twenties families became one family, the children were the children of all ... And it might be that a sick child threw despair into the hearts of twenty families, of a hundred people ; that a birth there in a tent kept a hundred people quiet and awestruck through the night and filled a hundred people with the birth-joy in the morning. A family which the night before had been lost and fearful might search its goods to find a present for a new baby ...

(Steinbeck. 1964 : 172)

ในขณะที่บรรดาผู้อพยพเดินทางไปทางตะวันตกและใกล้จุดหมายปลายทางเข้าไปเรื่อย ๆ
นั้น พวกเขาก็ยังช่วยกันสร้างสรรค์โลกใหม่ สังคมใหม่ของพวกเขามากขึ้นทุกที ๆ ในขั้นแรกนั้น
พวกเขายังอาศัยอยู่ในการกระทำเช่นนั้น ครั้นวันเวลาผ่านไปเนิ่นนานเข้า ๆ พวกเขาก็มีประสบการณ์
และวิธีการในการกระทำเช่นนั้นดีขึ้นเรื่อย ๆ มีบรรดาผู้นำเกิดขึ้น มีการตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ
ขึ้นมาและได้รับการนำไปใช้ และมีการพัฒนาการสร้างสรรค์จริงจริงสังคมดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น ๆ ด้วย
ประสบการณ์ที่พอกพูนขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไป

At first the families were timid in the building and tumbling worlds, but gradually the technique of building worlds became their technique. Then leaders emerged, then laws were made, then codes came into being. And as the worlds moved westward they were more complete and better furnished, for their builders were more

experienced in building them.

(Steinbeck. 1964 : 172)

สิ่งที่ได้เคยกล่าวไว้ในเรื่องการรู้จักตนเองข้างต้นแล้วว่า บรรดาผู้อพยพทั้งหลายเรียนรู้ด้วยตนเองโดยที่ไม่ต้องมีใครมาบอกกล่าวว่าสิทธิใดควรที่จะสงวนรักษาไว้ และสิทธิใดควรที่จะทำลายทิ้งเสีย และในขณะที่พวกเขาเดินทางไปทางตะวันตกมากขึ้น ๆ นั้น กฎระเบียบหรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีได้ตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ตราไว้ในจิตใจของพวกเขาเหล่านั้นก็ค่อย ๆ กลายเป็นกฎหมายโดยที่ไม่ต้องมีใครมาบอกกล่าวอีกเช่นกัน พวกเขาเรียนรู้ว่าการกระทำอะไรที่จะก่อความยุ่งยากเดือดร้อนหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น พวกเขามีจรรยาบรรณที่พอที่จะไม่กระทำการที่น่าเกลียด เช่นกินอาหารที่ดี ๆ ใกล้คนที่หิวคอยาก นอกเสียจากว่าคนหิวคอยากนั้น ถูกขอหรือได้รับเชิญให้ร่วมกินอาหารกับเขาด้วย

And as the worlds moved westward, rules became laws, although no one told the families . It is unlawful to foul near the camp; it is unlawful in any way to foul the drinking water ; it is unlawful to eat good rich food near one who is hungry, unless he is asked to share.

(Steinbeck. 1964 : 173)

เมื่อมีกฎหมายก็ต้องมีบทลงโทษ โทษของการละเมิดกฎหมายที่ตราไว้ในดวงจิตเหล่านั้นมีอยู่สองประการเท่านั้นคือ การต่อสู้กันอย่างเอาเป็นเอาตายระหว่างผู้ละเมิดและผู้ถูกละเมิด หรือการถูกคว่ำบาตรจากสังคม และโทษประการหลังนี้นับว่าร้ายแรงที่สุด เพราะทำให้บุคคลผู้ได้รับโทษนั้นเสียชื่อเสียงและไม่มีความหวังไป เพราะไม่มีใครต้อนรับ ไม่ว่าเขาจะไปก่อคดีที่เป็นเหตุให้ได้รับโทษนั้นที่ใดก็ตาม

And with the laws, the punishments and there were only two - a quick and murderous fight or ostracism ; and ostracism was the worst. For if one broke the laws his name and face went with him, and he had no place in any world, no matter where created.

(Steinbeck. 1964 : 173)

ในสังคมที่บรรดาผู้อพยพช่วยกันสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ผู้คนในสังคมดังกล่าวจะต้องมีมรรยาทและการประพฤติปฏิบัติอันดีต่อผู้อื่น เช่นจะต้องหักห้ามกัน ผู้ชายก็ต้องไม่บังคับข่มขืนผู้หญิง จะต้องให้เธอยินยอมพร้อมใจเสียก่อนเขาจึงจะไปอยู่กับเธอหรือมีลูกกับเธอ ตลอดจนปกป้องคุ้มครองเธอและลูก ๆ ได้ แต่ผู้ชายจะเที่ยวไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้หญิงโดยไม่เลือกหน้าไม่ได้ เพราะสิ่งนี้ก่อให้เกิดอันตรายแก่สังคมของพวกเขา

In the worlds, social conduct become fixed and rigid, so that a man must say 'Good morning' when asked for it, so that a man might have a willing girl if he stayed with her, if he fathered her children and protected them. But a man might not have one girl one night and another the next, for this would endanger the worlds.

(Steinbeck. 1964 : 173)

ต่อมามิชชันนารีก็เกิดรัฐบาลปกครองสังคมผู้อพยพนั้นโดยประกอบด้วย คณะผู้นำ ผู้อาวุโส คนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดก็เป็นเสมือนหนึ่งที่ปรึกษาในทุก ๆ ค่าย ...There grew up government in the worlds, with leaders, with elders. A man who was wise found that his wisdom was needed in every camp... (Steinbeck. 1964 : 173) และเกิดการประกันสังคมขึ้นในสังคมดังกล่าว โดยผู้ที่ม้ออาหารจะเลี้ยงผู้ที่อดอยาก การกระทำเช่นว่ำนี้อองเขาก้เ่เท่ากับเป็นการประกันมิให้เขาอดอยากด้วย ...A man with food fed a

hungry man and thus insured himself against hunger ... (Steinbeck. 1964 : 173) นอกจากนั้น ยังมีการช่วยกันจัดการเรื่องสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่นน้ำ ที่ห้วยชะภาชนะหุงต้ม และมีการช่วยกันจัดเตรียมบริเวณที่ตั้งเต็นท์ เป็นต้น

สิ่งที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งในสังคมผู้อพยพนี้ก็คือข้อปฏิบัติ หรือประเพณีเกี่ยวกับฝังศพ กล่าวคือ ทารกที่เสียชีวิตจะมีผู้บริจาคเหรียญเงินให้มากมายเพื่อให้ได้รับการฝังอย่างสมเกียรติ ในขณะที่คนชราได้รับการฝังอย่างอนาถาโดยยึดหลักการที่ว่า ทารกยังไม่เคยมีอะไรในชีวิต

...when a baby died a pile of silver coins grew at the door flap, for a baby must be well buried, since it has had nothing else of life. An old man may be left in a potter's field but not a baby. (Steinbeck. 1964 : 173) สิ่งนี้แสดงจุดยืนทางสังคมของพวกผู้อพยพหรือจุดยืนทางสังคมของสไตน์แบ็คได้เป็นอย่างดีว่า ผู้ที่มีอยู่แล้วไม่ควรที่จะได้รับอะไรจากส่วนรวมอีก แต่บรรดาผู้ที่ตัวต้อย ผู้ที่ยากไร้ ผู้ที่ไม่มีอะไรติดตัวทั้งหลายนั้น ควรจะได้รับการช่วยเหลือเงื้อมจากสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ในขณะที่รถยนต์ของพวกเขาดำเนินทางมุ่งไปทางตะวันตกนั้น ทุกคนในรถรู้ตำแหน่ง หน้าที่ของแต่ละคนเป็นอย่างดี ... as the cars moved westward, each member of the family grew into his proper place, grew into his duties; so that each member, old and young, had his place in the car ... (Steinbeck. 1964 : 174) แต่ละคนทำหน้าที่โดยไม่ต้องมีใครมาสั่งสอน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ๆ บุรุษหรือสตรี

... each member had his duty and went to it without instruction : children to gather wood, to carry water; men to pitch the tents and bring down the beds; women to cook the supper and to watch while the family fed. And this was done without command...

(Steinbeck. 1964 : 173 - 174)

ในบทแทรกที่ 17 ซึ่งสไตน์แบ็คได้กล่าวถึงรัฐในอุดมคติหรืออุดมรัฐของเขานี้ เขาได้กล่าว

สรุปว่า โดยอาศัยการร่วมมือร่วมใจของบรรดาผู้อพยพทั้งหลายนั้น พวกเขาได้เปลี่ยนแปลงสังคมของพวกเขาได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้มีเพียงมนุษย์เท่านั้นที่สามารถทำได้ในสากลจักรวาลนี้ หัตตะกังก้าวของเขาเป็นการสะท้อนศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันซึ่งยกย่องเชิดชูมนุษย์ได้เป็นอย่างดี Thus they changed their social life - changed as in the whole universe only man can change ... (Steinbeck. 1964 : 174)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดทั้งสภาพสังคมของผู้อพยพทั้งก่อนหน้าที่จะเดินทางเข้าไปอยู่ในค่ายผู้อพยพที่รัฐบาลจัดไว้ให้และหลังจากนั้น ซึ่งเป็นสภาพสังคมที่สโตนเบ็คได้พรรณานำไปให้เกิดขึ้นและบรรดาตัวละครของเขาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพโดยเฉพาะเกชี่และทอมมัส ก็มีความใฝ่ฝันเช่นนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ความใฝ่ฝันของพวกเขามิได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้เพราะถึงแม้พวกเขาจะมีชีวิตที่สงบสุขในสังคมผู้อพยพของเขา แต่พวกเขาส່วนใหญ่ก็ยังไม่มีความหวัง ซึ่งก็ย่อมหมายความว่า พวกเขาจะต้องอยู่กันอย่างไร้อนาคตท่ามกลางความทุกข์ยาก ความอดอยากหิวโหยต่อไป พวกเขาตระหนักดีว่าอันที่จริงแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะรัฐแคลิฟอร์เนียที่พวกเขาไปหางานทำนั้นมิได้ขาดแคลนอาหารเลย ตรงกันข้ามกลับมีข้าวปลาอาหารมากมายเหลือเฟือจนกระทั่งต้องมีการนำไปทิ้งทำลายหรือปล่อยให้เน่าเสียไร้ค่ากว่าที่ร้ายยิ่งกว่านั้น ผลผลิตทางการเกษตรเช่นส้มที่นำไปทิ้งนั้นเจ้าของจะใช้คนนำน้ำมันก๊าดมาฉีดยาพิษลงไปในผลไม้ส้มที่นำไปทิ้งไว้เป็นกองพะเนินเทินทึกนั้น เป็นการป้องกันมิให้คนที่อดอยากหิวโหยมาเก็บเอาไปกินอีกด้วย ทำให้ผลผลิตเหล่านั้นเสียและส่งผลเน่าเหม็นโชยไปทั่ว A million people hungry, needing the fruit - and kerosene sprayed over the golden mountains.

And the smell of rot fills the country. (Steinbeck. 1964 : 310)

นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เช่นมันฝรั่งไปทิ้งแม่น้ำและจัดยามรักษาการณ์คอยเฝ้าอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำนั้น เพื่อคอยป้องกันมิให้ผู้คนที่อดอยากหิวโหยนำส่วไปซ่อนมันฝรั่งเหล่านั้นขึ้นมากินประทังชีวิต มีการฆ่าสุกรแล้วนำไปฝังดินและปล่อยให้เน่าเสียไปในดิน นอกจากนั้นยังมีการนำผลผลิตทางการเกษตรไปใช้อย่างไม่คุ้มค่า เช่นนำเอากาแฟไปเผาเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในเรือ เผาข้าวโพดเพื่อความอบอุ่นอีกด้วย

Burn coffee for fuel in the ships. Burn corn to keep warm, it makes a hot fire. Dump potatoes in the rivers and place guards along the banks to keep the hungry people from fishing them out. Slaughter the pigs and bury them, and let the putrescence drip down into the earth.

(Steinbeck. 1964 : 311)

สิ่งเหล่านี้ สไตน์เบ็คกล่าวไว้ในบทแทรกของเขาว่าเป็นอาชญากรรมที่ไม่รู้จะสรรหาคำประณามใดได้อย่างสาสม เป็นความเศร้าสุดที่จะบรรยาย เป็นความล้มเหลวที่ทำให้ความสำเร็จของสหรัฐอเมริกาพังครืนลง There is a crime here that goes beyond denunciation. There is a sorrow here that weeping cannot symbolize. There is a failure here that topples all our success. (Steinbeck. 1964 : 311)

เรื่องราวเกี่ยวกับความใจจืดใจดำ และความร้ายกาจของบรรดาคนมั่งมีที่เป็นเกษตรกรรายใหญ่ที่สไตน์เบ็คนำมาเล่าไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขานำเอาไปเทียบเคียงกับนิทานเปรียบเทียบเรื่องเศรษฐีกับลาซาร์สที่พระเยซูเจ้าทรงเล่าเพื่อประณามความใจจืดใจดำของบรรดาคนมั่งมีในสมัยของพระองค์ นิทานดังกล่าวเป็นเรื่องราวของเศรษฐีผู้หนึ่งซึ่งมีอาหารดี ๆ รับประทานอย่างอิ่มหนำทุกวันกับลาซาร์สซึ่งเป็นคนอนาถาที่ไปนอนอยู่ที่ประตูรั้วบ้านของเศรษฐีเพื่อคอยเก็บเศษอาหารที่หล่นจากโต๊ะของเศรษฐีรับประทานประทังชีวิตไปวัน ๆ โดยที่เศรษฐีไม่เคยหยิบยื่นอาหารดี ๆ ให้ลาซาร์สรับประทานเลย ต่อมาคนทั้งสองก็ตายไปโดยที่เศรษฐีต้องไปรับโทษทรมานทุกข์ทรมานอยู่ในนรก ในขณะที่ลาซาร์สไปเสวยสุขกับพระเป็นเจ้าในสวรรค์ (ลก. 16 : 19 - 23) จะเห็นว่าทั้งเรื่องที่สไตน์เบ็คเล่าและเรื่องที่พระเยซูเจ้าเล่าดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความใจจืดใจดำของคนมั่งมีเหมือนกัน ต่างกันเพียงแต่ว่าเศรษฐีในนิทานเปรียบเทียบของพระเยซูเจ้าไม่ร้ายกาจเท่ากับบรรดาคนมั่งมีในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath

ของสโตนเบิร์กที่ไม่เพียงแต่ไม่ยอมช่วยเหลือคนจนเท่านั้น แต่ยังก่อเหตุเดือดร้อนให้คนจนต้องอดอยากยากแค้นมากขึ้นด้วย

และเมื่อนำแนวความคิดของสโตนเบิร์กและคริสตศาสนาที่ประณามความโลภใจค้ำและความร้ายกาจของบรรดาคนมั่งมีดังกล่าวไปเทียบกับแนวความคิดของเอ็มเมอร์สันแล้วจะเห็นได้ว่า เอ็มเมอร์สันก็มีแนวความคิดทำนองเดียวกันนี้ด้วย กล่าวคือ เอ็มเมอร์สันมีความเห็นว่า มนุษย์ที่เรียกได้ว่าเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณหรือวิญญูชนนั้น จะรู้สึกอับอายขายหน้าในทรัพย์สินสมบัติที่มีมากจนเกินความต้องการในการดำรงชีวิตของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากว่าทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นได้มาจากอาชญากรรมหรือการกดขี่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และทรัพย์สินสมบัติที่ได้มาแบบไม่ต้องทำงาน เช่น ทรัพย์สินสมบัติที่ได้มาจากการได้รับมรดก และทรัพย์สินสมบัติที่มีผู้อื่นมอบให้เป็นของขวัญของกำนัล เป็นต้น (Emerson. 1968 : 110)

สโตนเบิร์กได้กล่าวไว้ในนวนิยายดังกล่าวของเขาด้วยว่า ประชาชนผู้ออดอยากหิวโหยที่ประสบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากความเห็นแก่ตัว ความโลภใจค้ำของมนุษย์ด้วยกันนั้นก็เกิดความโกรธแค้นขึ้นมาอย่างรุนแรง ผลพวงแห่งความโกรธแค้นของพวกเขา ยิ่งหนักยิ่งขึ้นทุกขณะ จนถึงก้านอาจจะหักสะบั้นลงมาเมื่อไรก็ได้ ...in the eyes of the hungry there is a growing wrath. In the souls of the people the grapes of wrath are filling and growing heavy, growing heavy for the vintage. (Steinbeck. 1964 : 311)

ความโกรธแค้นดังกล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญมากในทัศนะของสโตนเบิร์กในการที่จะทำให้มนุษย์คืนรณพันฝ่าไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม กล่าวคือสิ่งดังกล่าวจะทำให้มนุษย์เราไม่ยอมแพ้ต่อชะตากรรมและยึดสู้กับอุปสรรคหรือความทุกข์ยากและสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ในชีวิตของเขาดังที่ได้กล่าวมาในตอนที่แล้ว นอกเหนือไปจากการละทิ้งความเห็นแก่ตัวมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งถ้าหากคุณสมบัติข้อหลังนี้ไม่มีความโกรธแค้นควบคู่ไปด้วยแล้ว บรรดาผู้ออดอยากที่ถูกกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบทุกรูปแบบได้รับความอยุติธรรมและถูกกดขี่ ถูกข่มเหงรังแกต่าง ๆ นานาก็คงจะเหมือนผู้ออดอยากบางคนที่ถูกเจ้าหน้าที่เผด็จการเสียจนชินชา ไม่โกรธแค้นใครอีกต่อไป หรือไม่ก็อาจจะเหมือนนักบวชผู้ทรงศีล

ที่สละความเห็นแก่ตัวและละความโกรธได้ ไม่คิดจะสู้รบปรบมือกับใครอีกต่อไปแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น การที่จะทำลายล้างความยุติธรรมและสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ในสังคมเพื่อที่จะได้ก้าวไปสู่สภาพสังคมใหม่ ชีวิตใหม่ที่ดีกว่าก็ย่อมไม่มีทางเป็นไปได้

สไตน์เบ็คเห็นว่าความโกรธแค้นในความยุติธรรมและสิ่งเลวร้ายที่บรรดาผู้อุททิตได้รับจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจะทำให้พวกเขาลุกฮือขึ้นรวมตัวกันเพื่อขจัดความยุติธรรมและสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ที่พวกเขาให้หมดสิ้นไป หรืออย่างน้อยก็ทุเลาเบาบางลงไป ในการนี้อาจจะต้องมีการต่อสู้ทำลายล้างกัน อาจจะต้องเกิดผลเสียหลายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ แต่สิ่งเหล่านี้ สไตน์เบ็คเห็นว่าเป็นค่าเสีย กับการก้าวถอยหลังมาเพียงเล็กน้อยเพื่อที่จะได้ก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างก้าวไกลและหนักแน่นมั่นคงยิ่งกว่าเก่า เขากล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในบทแทรกของเขาว่ามนุษย์แตกต่างจากสิ่งอื่น ๆ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตในจักรวาลที่มีความคิดค้นทะยานอยากก้าวไปไกลกว่าผลงานหรือความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงของเขา มนุษย์ไม่หยุดนิ่ง พยายามที่จะก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง และก็เป็นสิ่งธรรมดาอยู่เองที่มนุษย์ย่อมมีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ตลอดจนความเชื่อไม่เหมือนกัน บางครั้งก็มีการต่อสู้กันระหว่างมนุษย์ที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีศาสนาหรือระบบปรัชญาที่ยึดถือแตกต่างกัน แต่สิ่งนี้ถึงแม้จะทำให้มนุษยชาติต้องก้าวถอยหลังมาบ้างเล็กน้อยก็มีใช้สิ่งสำคัญ หรือมีใช้สิ่งที่น่ากลัวแต่ประการใด แม้ในการต่อสู้กันนั้นจะมีการประหัตประหารมนุษย์ด้วยกันให้ตายไปเป็นจำนวนมาก เช่นในการทำสงครามกันนั้นถึงแม้จะมีลูกกระเบิดหล่นใส่ตลาด ทำให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องต้องตายไปมากมาย ก็มีใช้สิ่งที่น่ากลัวเลย สิ่งที่น่ากลัวก็คือ การที่ไม่มีการทิ้งระเบิดกัน เนื่องจากว่าระเบิดแต่ละลูกเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าจิตใจแห่งการทำลายของมนุษย์ยังไม่ตายไปจากความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ การนักยุทธงานก็มีใช้สิ่งที่น่ากลัว เพราะการนักยุทธงานนั้นเป็นเครื่องพิสูจน์ว่ากำลังมีการก้าวเดินต่อไปข้างหน้า สรุปแล้ว สิ่งที่น่ากลัวที่สุดตามแนวความคิดของสไตน์เบ็คก็คือการที่มนุษย์ไม่ยอมเผชิญความทุกข์ยาก และยอมตายเพื่อแนวความคิดหรืออุดมการณ์ของตน ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้ สไตน์เบ็คถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษยชาติ และเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในจักรวาล

...For man, unlike any other thing organic or inorganic in the universe, grows beyond his work, walks up the stairs of his concepts, emerges ahead of his accomplishments. This you may say of man - when theories change and crash, when schools, philosophies, when narrow dark alleys of thought, national, religious, economic, grow and disintegrate, man reaches, stumbles forward, painfully, mistakenly sometimes. Having stepped forward, he may slip back, but only half a step, never the full step back. This you may say it and know it. This you may know when the bombs plummet out of the black planes on the market place, when prisoners are stuck like pigs, when the crashed bodies drain filthily in the dust. You may know it in this way. If the step were not being taken, if the stumbling - forward ache were not alive, the bombs would not fall, the throats would not be cut. Fear the time when the bombs stop falling while the bombers live - for every bomb is proof that the spirit has not died. And fear the time when strikes stop while the great owners live - for every beaten strike is proof that the step is being taken. And this you can know - fear the time when Manself will not suffer and die for a concept, for this one quality is man, distinctive in the universe.

(Steinbeck. 1964 : 132 - 133)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับความโกรธแค้นนี้ ถ้าพิจารณาตั้งแต่ข้อเรื่องมาจนถึงเนื้อเรื่องตั้งแต่

ต้นจบของนวนิยายของสไตน์เบ็ค เรื่อง The Grapes of Wrath โดยเฉพาะข้อความในบท
 แทรกแรกและบทแทรกสุดท้ายของนวนิยายดังกล่าว ตลอดจนข้อความที่ผู้วิจัยได้หยิบยกขึ้นมากล่าว
 อ้างอิงไว้ข้างต้นแล้ว ก็อาจสรุปแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของเขาได้ว่า ความโกรธแค้นเป็นสิ่ง
 สำคัญที่จะทำให้มนุษย์ที่ประสบกับความทุกข์ยากไม่ยอมนิ่งดูเฉยหรือรู้สึกหมดกำลังใจในชีวิต
 และจะลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม แม้จะต้องมีการทำลายล้างประหัตประหาร
 กันเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าวนั้น ก็มีสิ่งที่น่ากลัวแต่ประการใด การกระทำดังกล่าวเปรียบประค
 กับการก้าวถอยหลังมาเล็กน้อย เพื่อที่จะได้ก้าวทะยานต่อไปข้างหน้าได้มากยิ่งขึ้น ทักษะดังกล่าว
 มีส่วนคล้ายกับทักษะของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ต้นคำรับของลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นอย่างมาก
 กล่าวคือ มาร์กซ์เห็นว่าความขัดแย้งกันต่าง ๆ ในสังคมนั้นจะทำให้สังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงก้าวหน้า
 ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง ทักษะที่เชิดชูยกย่องความโกรธแค้นหรือความขัดแย้งเช่นนั้นนับว่า
 เป็นอันตรายต่อสันติภาพหรือความสงบสุขของมนุษยชาติและขัดต่อหลักการหรือคำสั่งสอนของศาสนา
 ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก สำหรับทักษะของสไตน์เบ็คในเรื่องความโกรธแค้นนั้น นอกจากจะขัดต่อหลัก
 การหรือคำสั่งสอนในศาสนาปรัชญา เรื่องวิญญาณสากลที่เขานำมาถ่ายทอดไว้ในนวนิยายเรื่อง
The Grapes of Wrath ที่สอนให้มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่แตกแยกและต่อสู้ทำลายล้าง
 กันแล้ว ยังขัดต่อคำสั่งสอนในคริสต์ศาสนาที่สอนให้มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกัน ให้อภัยกันอีกด้วย

สไตน์เบ็คได้กล่าวไว้ในนวนิยายดังกล่าวโดยผ่านตัวละครสำคัญคือจิม เคซี่ การที่จะให้
 มนุษย์ยอมสละความเห็นแก่ตัว และมีความโกรธแค้น มีความฮึกฮักขึ้นมาจนถึงขนาดที่ยอมทนทุกข์
 ทรมานและยอมตายเพื่อแนวความคิดหรืออุดมการณ์ของเขานั้น เป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก
 ในการกระทำเช่นนั้นจะต้องมีผู้นำที่แข็งแกร่งและเสียสละ เขาจะต้องกล้ากระทำการ
 นั้นโดยไม่ทวาดหน้ามือห้อยต่อสิ่งใด และไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ผู้นำดังกล่าวกระทำเช่นนั้นก็เพราะ
 อุดมการณ์ของเขาเรียกร้องให้เขาต้องลงมือกระทำ เขาตระหนักดีว่า การปลุกระดมมวลชนที่ยากไร้
 ทั้งหลายให้โกรธแค้นผู้ที่มีส่วนทำให้พวกเขาเป็นเช่นนั้นและลุกฮือขึ้นมาต่อสู้ขึ้น นอกจากเขาจะได้รับ
 การต่อต้านขัดขวางจากผู้สูญเสียผลประโยชน์คือบรรดานายทุนและผู้ที่มีคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของ
 คนเหล่านั้น คือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองแล้ว เขายังจะได้รับการรังเกียจเคียดแค้นจากมวลชนที่

เขาพยายามจะช่วยเหลือนั้นซึ่งเห็นว่าเขาเป็นตัวอันตรายสำหรับพวกเขาอีกด้วย ดังเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ถูกจับส่งเข้าไปอยู่ในเรือนจำเดียวกันกับเคซีเนื่องจากชายคนนั้นพยายามจะริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานขึ้นมา ซึ่งเคซีได้นำมาเล่าให้หอมและสมัครพรรคพวกที่ร่วมก่อการนัดหยุดงานประท้วงของเขาฟังในเวลาต่อมาว่า ซึ่งถึงแม้ชายผู้นั้นจะถูกจับเข้าคุกและได้รับการรังเกียจเกลียดชังจากมวลชนดังกล่าว เขาก็มิได้ย่อท้อ กลับเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่นักปฏิวัติจะได้รับผลการกระทำเช่นนั้น เช่นเดียวกับบรรดานักปฏิวัติทั้งหลายในอดีต เช่นพวกนักปฏิวัติในฝรั่งเศสที่ถูกตัดศีรษะด้วยเครื่องกิโยติน แต่เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องธรรมดาที่สุด พวกเขามิได้ทำเพื่อความสนุก แต่เพราะจำเป็นจะต้องทำ ยอร์ช วอชิงตัน ก็เคยปฏิวัติแล้ว หลังจากนั้นก็มีคนมากลุ่มรวมใจที่เขา อับราฮัม ลินคอล์นก็เช่นเดียวกัน การปฏิวัติสังคมอเมริกันด้วยการเลิกทาสซึ่งนำไปสู่สงครามกลางเมืองของเขา อันจะทำให้สังคมมีเสรีภาพ ภราดรภาพ และความเสมอภาคมากขึ้นนั้นทำให้ประชาชนร้องตะโกนให้ฆ่าเขาเสีย ซึ่งสิ่งนี้ก็นับเป็นเรื่องที่เป็นธรรมดาหรือเป็นธรรมชาตินามากที่สุด

...I knowed a fella. Brang' im while I was in the jail house :
 Been tryin'to start a union. Got one started. An' then them
 vigilantes bust it up. An'know what? Them very folks he been
 tryin'to help tossed him out. Wouldn't have nothin' to do with'im.
 Scared they'd get saw in his comp'ny. Say, 'Git out. you're a
 danger on us.' Well, sir, it hurt his feelin's purty bad.
 But then he says, 'It ain't so bad if you know.'
 He says, 'French Revolution all them fellas that figgered
 her out got their heads chopped of. Always that way,' he says
 'jus' as natural as rain. you didn't do it for fun no way.
 doin ' it ' cause you have to. Cause it's you. Look a
 Washington,' he says. Fit the Revolution, an' after, them
 sons-a-bitches turned on him. An' Lincoln the same.

Same folks yellin' to kill 'em. Natural as rain.'

(Steinbeck. 1964 : 343)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ชายที่เป็นนักปฏิวัติซึ่งอยู่ในเรือนจำเดียวกับเขาจะตระหนักเช่นนั้นเป็นอย่างดี แต่เขาก็มิได้ย่อท้อ และตั้งใจมั่นที่จะทำเท่าที่สามารถจะได้ เขากล่าวว่าสิ่งที่หึงส่วงรณไวให้คิดก็คือทุกครั้งที่มีการก้าวไปข้างหน้านั้น อาจจะมีการก้าวถอยหลังมาบ้างเล็กน้อย แต่นั่นก็มิใช่การก้าวถอยหลังมาเสียทั้งหมด ต่อจากนั้นก็จะมีการก้าวหน้าต่อไป และทุกสิ่งทุกอย่างก็จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ ประวัติศาสตร์ก็พิสูจน์แล้วว่าคำกล่าวของเขาเป็นความจริง เช่นการปฏิวัติในฝรั่งเศส และในสหรัฐอเมริกา นั้น ถึงแม้จะต้องมีการรบราฆ่าฟัน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินมากมาย แต่ต่อมาก็ค่อย ๆ เข้าสู่สภาวะปกติ และมีความเจริญก้าวหน้าสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้

...This fella in jail, he says, 'Anyways, you do what you can. An', 'he says, 'the on'y thing you got to look at is that ever' time they's a little step fo'ward, she may slip back a little, but she never slips clear back. You can prove that, ' he says, an' that makes the whole thing right. An' that means they wasn't no waste even if it seemed like they was.'

(Steinbeck. 1964 : 343)

สำหรับ "นักปฏิวัติ" ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นนอกจากจะถูกบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลายด้วยกันรังเกียจเคียดจัญท์ และเห็นว่าเป็นตัวอันตรายสำหรับพวกเขาแล้ว ยังถูกบรรดานายทุนหรือผู้ที่อยู่ข้างฝ่ายนายทุนเห็นว่าเป็นตัวก่อความยุ่งยากเดือดร้อนและเป็นตัวอันตรายสำหรับพวกเขาก็ด้วย ดังที่ผู้รับเหมาว่าจ้างคนงานได้กล่าวหา ฟลอยด์ โนลส์ (Floyd Knowles) ซึ่งเป็นผู้อพยพที่ต่อสู้เรียกร้องค่าจ้างที่เป็นธรรมผู้หนึ่งว่าเป็นพวกแดงที่คอยปลุกปั่นยุยงให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อน " He 's talking red, agitating trouble." (Steinbeck.

1964 : 235) และบอกพวกคนงานที่เป็นผู้อพยพทั้งหลายว่าอย่างไร้ค่าของเขาคือเขาและทอม โจคซึ่งเป็นพวกคอมมิวนิสต์ เป็นผู้ก่อความยุ่งยากซึ่งจะทำให้พวกเขาต้องพลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย " You fellas don't want to listen to there goddamm reds.

Trouble-makers - they'll get you in trouble. (Steinbeck. 1964 : 235)

เกี่ยวกับเรื่องนี้นั้น เอ็มเมอร์สันได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง " Self Reliance" ของเขาว่า "...เราต้องการชายและหญิงที่จะฟื้นฟูชีวิตและสภาพสังคมของเราให้ดีขึ้น..." (Emerson. 1968 : 104) และเขายังได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "The Over - Soul" ของเขาก็คือว่า "... เราดีกว่าที่เราทำ..." (Emerson. 1968 : 202) ข้อเขียนดังกล่าวของเอ็มเมอร์สันสะท้อนความต้องการของเขาที่อยากจะให้ผู้คนในสังคมอเมริกันมีการลงมือกระทำจริง มากกว่าที่จะมีความเพ้อฝันอย่างเลื่อนลอยแล้วไม่ลงมือกระทำ หรือรู้ทฤษฎีมากแต่ไม่ลงมือกระทำ และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นี้สไตน์เบ็คก็ได้มีการตอบสนองทัศนะดังกล่าวของเอ็มเมอร์สันไว้ โดยการกำหนดให้ตัวละครบางคนเป็นผู้นำที่ลงมือกระทำอย่างจริงจังเพื่อที่จะให้ชีวิตและสภาพสังคมอเมริกันดีขึ้น หรือทำให้สิ่งที่เรียกกันว่าฝันของชาวอเมริกัน (American dream) กลายเป็นจริงขึ้นมา แต่ก็ต้องประสบกับความยุ่งยากเดือดร้อนต่าง ๆ ดังกล่าว

พวกนายทุนทั้งหลายก็เป็นเช่นเดียวกับบรรดาชาวเมืองต่าง ๆ ในรัฐแคลิฟอร์เนียที่ไม่อยากให้บรรดาผู้อพยพทั้งหลายอยู่ที่ไหนนาน ๆ และพยายามใช้เจ้าหน้าที่ที่ก่อวินาศกรรมให้พวกเขารวมตัวกันไม่ติด ต้องอพยพต่อไปเรื่อย ๆ แต่ด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวเมืองไม่ต้องการให้บรรดาผู้อพยพอยู่ในเมืองของตนนาน เพราะจะทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง และมีสิทธิ์ที่จะได้รับการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ซึ่งก็เท่ากับเป็นการเพิ่มภาระด้านภาษีสวัสดิการสังคมให้แก่ชาวเมืองนั้น ๆ "...Some says they don't want us to vote ; keep us movin' so we can't vote. An' some says so we can't get on relief..."

(Steinbeck. 1964 : 217) ส่วนพวกนายทุนก็ไม่อยากจ้างผู้อพยพคนใดหรือกลุ่มใดไว้นาน ๆ เพราะพวกเขามีโอกาสเลือกจ้างผู้อพยพคนอื่นหรือกลุ่มอื่นที่กำลังตกงานอีกมากมายด้วยอัตราค่าจ้าง

ที่ถูกต้องว่า นอกจากนั้น ถ้าพวกเขาปล่อยให้บรรดาผู้อพยพที่มาทำงานอยู่กับเขาทำงานอยู่ร่วมกันต่อไปนาน ๆ พวกคนงานเหล่านั้นก็จะสามารถรวมตัวกัน และอาจก่อการนัดหยุดงานเพื่อประท้วงเรื่องค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรมกันก็ได้ ซึ่งจะเป็นผลเสียหายต่อกิจการของพวกเขาเป็นอย่างมาก

พวกเจ้าหน้าที่ทางการก็ไม่อยากให้บรรดาผู้อพยพทั้งหลายอยู่ในค่ายผู้อพยพที่รัฐบาลจัดไว้ให้นาน ๆ เพราะเกรงเกรงไปว่า ถ้าหากบรรดาผู้อพยพเหล่านั้นเคยชินกับการได้รับการปฏิบัติต่อพวกเขาเยี่ยงมนุษย์ และเกิดความรู้สึกเป็นผู้เป็นคนขึ้นเหมือนกับที่แม่โจดกล่าวแสดงความรู้สึกหลังจากที่เข้าไปอยู่ในค่ายผู้อพยพของรัฐบาลแล้วว่า "...I feel like people again." (Steinbeck. 1964 : 274) แล้ว ต่อมาภายหลังถ้าพวกเขาไปอยู่ในค่ายอื่นที่มีสภาพแย่กว่านั้นแล้วก็จะยากต่อการกำราบให้อยู่หมัด " Those folks in the camp are getting used to being treated like humans. When they go back to the squatters' camps they 'll be hard to handle." (Steinbeck. 1964 : 263)

พวกยามรักษาการณ์ในไร่ขนาดใหญ่ของนายทุนในแคลิฟอร์เนียก็มีเจตคติในทำนองเดียวกันกับพวกเจ้าหน้าที่ดังกล่าวว่า ถ้าให้พวกผู้อพยพมีความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว พวกเขาก็เรียกร้องต้องการสิ่งที่จะอำนวยความสะดวกสบายให้พวกเขาต่อไปไม่รู้จักจบสิ้น " Hot water, for Christ's sake. Be wantin' tubs next." (Steinbeck. 1964 : 336 - 337)

บรรดานายทุนตลอดจนบริษัทใหญ่ ๆ และกลุ่มคนที่เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของพวกเขาเช่นพวกเจ้าหน้าที่นั้นตระหนักดีว่า ผู้อพยพนั้นส่วนใหญ่เป็นคนที่มีการศึกษาน้อยและไม่สำนึกในสิทธิอันพึงมีพึงได้ของพวกเขาเท่าที่ควร ถ้าปราศจากผู้นำที่ไปปลุกระดมให้เขาตระหนักถึงความอยุติธรรมต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับและเกิดความโกรธแค้นขึ้นมาแล้ว คนพวกนั้นก็จะมีหน้าก้มตาหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัวไปวัน ๆ โดยไม่คิดที่จะไปรวมหัวกับใครเพื่อเรียกร้องอะไร เพราะฉะนั้น พวกเขากำลังพยายามที่จะตัดไฟเสียแต่ต้นลมด้วยการจับกุมผู้นำการประท้วงไปคุมขัง และถ้าเกิดการชุมนุมต่อสู้กันขึ้นมา พวกเขาก็จะฉวยโอกาสสังหารผู้นำเหล่านั้นเสียอย่างโหดเหี้ยมทารุณ ดังเช่นในกรณีของเคซี เนื่องจากมีข้ออ้างว่ากระทำการดังกล่าวไปเพื่อป้องกันตัว อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ไขที่ปลายเหตุเท่านั้น คราวใดที่ต้นเหตุคือความอดอยากหิวโหยและความ

อยู่ศีลธรรมต่าง ๆ นานาที่คนเหล่านั้นได้รับยังไม่หมดหรือบรรเทาเบาบางลงไป โอกาสที่คนเหล่านั้นจะลุกขึ้นขึ้นมาเพื่อต่อสู้เรียกร้อง ขอความเป็นธรรมนั้นก็ยังมีอยู่ตลอดเวลา จะช้าหรือเร็วเท่านั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ สไตน์เบ็คได้แสดงความคิดเห็นที่มีความสำคัญมากของเขาไว้ท้ายบทแทรกที่ 14 ว่า ถ้าหากบรรดานายทุนทั้งหลายที่เป็นเจ้าของครอบครองสิ่งๆ ที่ประชาชนต้องมีต้องใช้นั้น สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมนั้นเป็นผล มิใช่เหตุ และสามารถแยกเหตุออกจากผลแล้ว พวกเขาที่จะอยู่รอดได้ แต่พวกเขาไม่สามารถที่จะเข้าใจ ไม่อาจที่จะรู้ได้ เพราะการที่เขาเป็นเจ้าของครอบครองอะไรมา ๆ นั้น ทำให้เขายิ่งทวีความโลภและความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนไม่คำนึงถึงผู้อื่น สติปัญญาที่ถูกต้องแท้จริงมีขอบเขตไปหมดด้วยความโลภ

If you who own the things people must have could understand this, you might preserve yourself. If you could separate causes from results, if you could know that Paine, Marx, Jefferson, Lenin, were results, not causes, you might survive. But that you cannot know. For the quality of owning freezes you forever into 'I,' and cuts you off forever from the 'we.'

(Steinbeck. 1964 : 134)

สไตน์เบ็คยังได้กล่าวไว้ท้ายบทแทรกนั้นอีกว่า ความขัดสนต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องกระตุ้นให้เกิดแนวความคิด และจากแนวความคิดนั้นก็นำไปสู่การกระทำ ...Need is the stimulus to concept, concept to action... (Steinbeck. 1964 : 134) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความยากไร้ขัดสนของมนุษย์ทำให้เขาคิดค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไข ความยากไร้ขัดสนของเขาและเพื่อนมนุษย์นั้น ดังเช่นในกรณีของ คาร์ล มาร์กซ ที่ยากจนจนกระทั่งถึงขนาดต้องปล่อยให้ภรรยาตายไปต่อหน้าต่อตาเพราะไม่มีเงินไปซื้อยาหรือไปตามหมอมารักษา ความยากจนขัดสนอย่างแสนสาหัสของเขานั้น กระตุ้นให้เขาเขียนหนังสือ Das Kapital และหนังสือ Communist Manifesto ซึ่งถือเป็นคัมภีร์แม่บทของลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นมา และเลนิน

(Lenin) ได้นำแนวความคิดจากมาร์กซ์นี้ไปลงมือกระทำการปฏิวัติประเทศรัสเซียจนกลายมาเป็นประเทศสหภาพโซเวียตที่ปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ความยากจนขัดสนของเคซี่และเพื่อนผู้อพยพของเขาก็ทำให้เขาคิดค้นศาสนาปรัชญาที่จะทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว อันเป็นต้นเหตุของความทุกข์ยากทั้งหลายทั้งปวงของมนุษย์ ตลอดจนการกดขี่ขูดรีดและการเอารัดเอาเปรียบต่าง ๆ นานาในสังคม และเมื่อเคซี่ตายไปโดยที่ยังไม่ทันได้นำแนวความคิดของเขาไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังสักมากนักแล้ว ทอม โจค ซึ่งเลื่อมใสในศาสนาปรัชญาของเขา ก็นำแนวความคิดหรือศาสนาปรัชญาของเคซี่ไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังต่อไป ซึ่งถึงแม้นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะจบลงในขณะที่ทอมยังไม่ได้ทำให้ความฝันของเคซี่เป็นจริงขึ้นมาก็ตาม แต่สไตน์เบิร์กก็ได้บอกผู้อ่านของเขาเป็นนัย ๆ ว่า มีแนวโน้มเป็นอย่างมากว่า ความฝันของเคซี่ที่จะให้บรรดาคนยากไร้โดยเฉพาะผู้อพยพทั้งหลายละทิ้งความเห็นแก่ตัวมาเป็นการเห็นแก่ส่วนรวม หรือเปลี่ยนจาก "I" เป็น "we" และผนึกกำลังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมอันจะนำพวกเขาไปสู่สภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีศักดิ์ศรีสมกับความเป็นมนุษย์มากขึ้นนั้น จะกลายเป็นจริงขึ้นมาได้ในที่สุดเนื่องจากความทุกข์ยากที่ผู้อพยพทั้งหลายประสบร่วมกันนั้น ได้ทำให้พวกเขาโดยเฉพาะทอม แม่โจค และ โรส ออฟ ชารอน เปลี่ยนจากความเห็นแก่ตัว ความเป็นแก่ครอบครัวยุติ มาเป็นเห็นแก่ส่วนรวม หรือเปลี่ยนจาก "I" เป็น "we" ได้ และมีความรักในมวลมนุษย์ ตลอดจนมีความเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

สไตน์เบิร์กได้บอกผู้อ่านนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นนัย ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยการให้นวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขาเรื่องนี้จบลงด้วยการที่แม่โจคและโรส ออฟ ชารอนได้เปลี่ยนจาก "I" กลายเป็น "we" อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะโรส ออฟ ชารอน ซึ่งแต่เดิมเป็นคนที่เห็นแก่ตัวและครุ่นคิดถึงตนเองอยู่ตลอดเวลา นั้นได้ตายจาก "I" หรืออัตตาเก่าของเธอ และก้าวไปสู่ "we" ซึ่งเป็นชีวิตใหม่ที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว ซึ่งชีวิตใหม่เช่นนี้นี้ได้กลายเป็นชีวิตที่ให้ชีวิตแก่ผู้อื่นด้วย กล่าวคือ โรส ออฟ ชารอน ได้อุทิศตนจากทรวงอกของเธอให้ชายแปลกหน้าที่กำลังจะอดตาย และการกระทำที่หลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวหรือ "I" เช่นว่านั้นของเธอได้เป็นการ

ให้ชีวิตแก่เขาอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากสไตน์เบิร์กจะบอกผู้อ่านนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขาด้วยวิธีการจบนวนิยายของเขาในลักษณะดังกล่าวแล้ว เขายังได้บอกผู้อ่านนวนิยายดังกล่าวเป็นนัย ๆ อีกด้วยว่า บรรดาผู้อพยพทั้งหลายจะได้รับชัยชนะและมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นในที่สุดโดยการเลือกใช้รูปแบบวรรณกรรมแบบวิรูณ (Apocalyptic style) มาใช้ในการเขียนนวนิยายดังกล่าวของเขา รูปแบบวรรณกรรมดังกล่าวเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล จนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 2 โดยเฉพาะในระหว่างที่มีการเบียดเบียนคริสตวรชน ๑ นั่นมีการเขียนในรูปแบบดังกล่าวมาก เนื่องจากวรรณกรรมในรูปแบบดังกล่าวใช้ภาษาสัญลักษณ์เป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ผู้เขียนจะเขียนโจมตีพระจักรพรรดิและบรรดาข้าราชการบริหารของพระองค์ที่เบียดเบียนข่มเหงคริสตชนทั้งหลายด้วยการใช้คำว่า "สัตว์ร้าย" (วอ. 13 : 18) แต่ก็ไม่ชัดเจนพอที่ผู้ที่ถูกโจมตีดังกล่าวจะแน่ใจได้ว่าคำดังกล่าวหมายถึงตน หนังสือประเภทนี้จึงกระจายไปในหมู่คริสตชนโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายใด ๆ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของหนังสือที่ใช้รูปแบบวรรณกรรมดังกล่าวก็เพื่อที่จะปลุกปลอบใจบรรดาคริสตชนที่กำลังได้รับการเบียดเบียนอย่างหนักอยู่ในขณะนั้นว่า พระเยซูคริสต์และพวกเขาจะเป็นฝ่ายมีชัยชนะเหนือพระจักรพรรดิและพวกฝ่ายอธรรมทั้งหลาย ในที่สุด (หัสในย. คมกฤษ. 2529 : 18 - 19) นอกจากนี้หนังสือประเภทดังกล่าวยังระบุถึงการสิ้นสุดลงของประวัติศาสตร์ยุคใดยุคหนึ่งและการที่นครเยรูซาเล็มใหม่ (New Jerusalem) หรือสังคมในอุดมคติที่มีความสุขสมบูรณ์จะเข้ามาแทนที่ (Goldsmith. 1987 : 2594 - A) อีกด้วย ดังนั้น การที่สไตน์เบิร์กเลือกนำรูปแบบวรรณกรรมดังกล่าวมาใช้ในการเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขาจึงเท่ากับเป็นการสื่อเจตนาของเขาว่า เขาต้องการจะปลุกปลอบใจบรรดาผู้อพยพที่ถูกกดขี่ข่มขืนต่าง ๆ นานาว่า สักวันหนึ่งพวกเขาจะเป็นฝ่ายมีชัยชนะเหนือผู้ที่กดขี่ข่มขืนพวกเขาและจะมีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ขึ้น เช่นเดียวกับที่บรรดาผู้เขียนหนังสือวิรูณได้มีเจตนาที่จะปลุกปลอบใจบรรดาคริสตชนในคริสต์ศตวรรษแรก ๆ ดังกล่าว

นอกจากนั้น สไตน์เบิร์กยังได้ใช้เหตุการณ์ที่เขาเล่าไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เพื่อขอเป็นนัยตามที่กล่าวไว้ข้างต้นอีกวิธีหนึ่งด้วย เหตุการณ์นั้นคือ

เหตุการณ์ตอนที่ครอบครัวโจดกำลังจะเดินทางเข้าสู่รัฐแคลิฟอร์เนีย กล่าวคือ ขณะที่บรรดาสมาชิกครอบครัวดังกล่าวกำลังเพลิดเพลินกับทิวทัศน์อันสวยงามของหุบเขาที่มองเห็นอยู่เบื้องหน้านั้น อัล โจดซึ่งกำลังทำหน้าที่เป็นผู้ขับรถยนต์ของครอบครัวก็ได้หักพวงมาลัยรถเข้าไปยังภูเขาดังกล่าวจนรถพลิกคว่ำและไฟดับ เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ สไตน์เบ็คเล่าไว้เป็นเรื่องราวเปรียบเทียบเพื่อบอกเป็นนัยว่าสักวันหนึ่ง ครอบครัวโจดและพวกผู้อพยพอื่น ๆ จะช่วยกันบดขยี้ผู้ที่กดขี่ข่มเหงเอาเปรียบพวกเขาในรัฐที่พวกเขากำลังจะเดินทางเข้าไป ตลอดจนระบบที่ไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลให้พวกเขาต้องได้รับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสนั้นให้กินาไปสิ้น เรื่องเปรียบเทียบของสไตน์เบ็คดังกล่าวนี้ สไตน์เบ็คได้รับแรงบันดาลใจมาจากข้อความในบทกวีบทหนึ่งที่มีชื่อว่า

"Battle Hymn of the Republic" ของจูเลีย วอร์ด ฮาว (Julia Ward Howe) ซึ่งเขาได้นำวลีตอนหนึ่งจากบทกวีบทดังกล่าวมาใช้เป็นชื่อนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขา (Steinbeck and Wallsten 1975 : 70) ข้อความดังกล่าวมีอยู่ว่า "ขอให้วีรบุรุษที่เกิดจากหญิงจนบดขยี้เจ้าผู้ร้ายให้แหลกราญด้วยสันเท้าของเขา ("Let the Hero, born of woman, crush the serpent with his heel.") (Fontenrose. 1963 : 83) ซึ่งข้อความจากบทกวีบทดังกล่าวนี้ก็ได้รับการดัดแปลงมาจากข้อความซึ่งเป็นคำสาปของพระเป็นเจ้าในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าที่ทรงสาปแช่งปีศาจที่จำแลงร่างมาเป็นงูและหลอกล่อให้รับประจานผลไม้ต้องห้ามในสวนเอเดนว่า "... พงศ์พันธุ์ของหญิงจะทำให้หัวของเจ้าแหลกและเจ้าจะทำให้สันเท้าของเจ้าฟกช้ำ..." (ปฐมก. 3 : 15)

สรุปแล้ว ในแง่ของการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิม สไตน์เบ็คได้แสดงทัศนะของเขาไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath โดยผ่านตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวว่า มนุษย์ตกอยู่ภายใต้ธรรมชาติที่เขาไม่อาจควบคุมบังคับได้ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ก็สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมมนุษย์ด้วยกันเองให้มีสภาพที่ดีกว่าเดิมได้ ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้นั้นจะต้องทำลายสิ่งเก่า ๆ บางประการ เช่น ค่านิยมหรือความยึดมั่นถือมั่นอย่างผิด ๆ และปลูกฝังแนวความคิดที่จะทำให้มนุษย์ละเห็นแก่ตัว เลิกเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความรักกันฉันพี่น้อง สมัคสมานสามัคคีกัน ช่วยกันจรรโลงสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติขึ้นมาให้เป็นสังคมที่มนุษย์มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่มีการเลือกที่รักมักที่

ซึ่ง มีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการวางตนเหนือผู้อื่น หรือไม่มีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือกดขี่ข่มเหงผู้อื่นเป็นสังคมที่เป็นอิสระจากการครอบงำใด ๆ ทุกคนในสังคมเชื่อนั่นรู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร รู้จักหน้าที่ของตนเอง กล้าที่จะแสวงหาความสุขตามธรรมชาติโดยไม่ก่อความยุ่งยากเดือดร้อนให้ผู้อื่น และไม่ปล่อยให้ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องบุญ - บาปที่ศาสนาสั่งสอนมาเป็นอุปสรรคกีดขวางความสุขเชื่อนั่น การก้าวไปสู่สังคมในอุดมคติเชื่อนั่นอาจจะประสบอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ทั้งจากฝ่ายศัตรูผู้สูญเสียผลประโยชน์และจากฝ่ายเดียวกันเอง อาจจะต้องมีการถอยหลังบ้าง แต่ในที่สุด ฝ่ายประชาชนผู้ยากไร้ทั้งหลายก็จะได้รับชัยชนะ ซึ่งการที่สังคมจะก้าวไปสู่สภาพที่ดีกว่าเดิมนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในระดับปัจเจกบุคคลเสียก่อน กล่าวคือ แต่ละคนในสังคมนั้น จะต้องละอัตตาเก่าหรือความเห็นแก่ตัวของตนเอง และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ตลอดจนจะต้องมีความโกรธแค้นร่วมกันในสิ่งเลวร้าย ความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่พวกเขาได้รับจากสังคม และผนึกกำลังกันต่อสู้ทำลายล้างสิ่งเหล่านั้นให้หมดสิ้นไป จึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมและเกิดสังคมในอุดมคติขึ้นมาได้

เมื่อนำแนวความคิดดังกล่าวของสโตนเบิร์กมาเทียบกับแนวความคิดในเรื่องเดียวกันในศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันแล้วจะเห็นได้ว่ามีข้อคล้ายคลึงกันและข้อแตกต่างกันหลายประการ ประการแรกก็คือ ในการที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นนั้น สโตนเบิร์กก็มีความเห็นเช่นเดียวกับเอ็มเมอร์สัน และคริสตศาสนาว่า มนุษย์จะต้องละทิ้งสิ่งเก่า ๆ ที่ไม่ดีต่าง ๆ เช่น ค่านิยมและชนประเพณีบางประการทิ้งไปเสียที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องละทิ้งอัตตาเดิม หรือความเห็นแก่ตัวของตน ซึ่งจะนำไปสู่สภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทั้งตนเองและผู้อื่นได้ อย่างไรก็ตาม การสอนให้ละทิ้งอัตตาเดิมของตนด้วยศาสนาปรัชญาเรื่องวิญญาณสากลของเคซีซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสโตนเบิร์กนั้นมิใช่วัตถุประสงค์หลักเพื่อชีวิตที่ดีขึ้นทางฝ่ายโลกมากกว่าที่จะเป็นการแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นฝ่ายจิตเหมือนในคริสตศาสนาตลอดจนศาสนาของเอ็มเมอร์สันเองที่เน้นด้านจิตมากกว่าวัตถุกล่าวคือ เคซีและหอมซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งสามัญชนของเขาต้องการให้พวกคนยากไร้ที่เป็นพวกผู้อพยพทั้งหลายละทิ้งอัตตาเดิมของตนนั้นก็เพื่อพวกเขาจะได้รวมตัวกันต่อสู้กับบรรดานายทุนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่าเดิมทางฝ่ายวัตถุเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ก็อาจกล่าวได้

ว่าตัวละครสำคัญของสไตน์เบ็คส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนจาก "I" เป็น "we" หรือเปลี่ยนจากความรักตัวเองมาเป็นความรักและการอุทิศตนเพื่อเพื่อนมนุษย์ตามคำสั่งสอนของคริสตศาสนาและศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันได้อย่างน้อยก็ในระดับหนึ่ง

อีกประเด็นหนึ่งก็คือ สไตน์เบ็คยืนหยัดเคียงข้างและยกย่องเชิดชูคนยากไร้ ตลอดจนคนธรรมดาสามัญที่ใช้ชีวิตชื่อ ๆ และเรียบง่ายเหมือนกับศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนา คนเหล่านั้นแหละที่ทั้งสไตน์เบ็ค ศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาเห็นตรงกันว่าจะสามารถบรรลุชีวิตที่ดีขึ้นฝ่ายจิตได้ง่ายกว่าพวกคนมั่งมีที่มีจิตใจติดอยู่กับทรัพย์สินเงินทองจนไม่มีหัวใจว่างพอที่จะรักและเผื่อแผ่ผู้อื่น

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับการมุ่งใช้ชีวิตปัจจุบันให้ดีที่สุดที่เอ็มเมอร์สันสอนไว้ในศาสนปรีชาเรื่องวิญญาณสากลนั้น สไตน์เบ็คก็ได้แสดงทัศนะตามคำสอนดังกล่าวไว้ในคำพูดของแม่โจคซึ่งเป็นตัวละครสำคัญอีกผู้หนึ่งในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตามที่ยกมากล่าวอ้างไว้ในบทวิเคราะห์นี้แล้ว ซึ่งคำสอนดังกล่าวก็คล้าย ๆ กับคำสอนของพระเยซูคริสต์ที่ทรงสอนมนุษย์ให้อย่ากระวนกระวายถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง

ประเด็นสุดท้ายที่ผู้วิจัยใคร่ที่จะหยิบยกมากล่าวถึงก็คือ การที่สไตน์เบ็คแสดงทัศนะที่เป็นการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงและความโกรธแค้นเข้าต่อสู้กันเพื่อให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้นไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นนับเป็นการขัดต่อคำสอนของคริสตศาสนาและคำสอนของศาสนปรีชาเรื่องวิญญาณสากลของเอ็มเมอร์สัน รวมทั้งเป็นการขัดต่อคำสอนในเรื่องดังกล่าวของเคซีซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายของเขาเอง โดยเฉพาะการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองนั้น นอกจากเป็นการขัดต่อหลักคำสอนของศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สัน และโดยเฉพาะของคริสตศาสนาที่สอนให้รักและให้อภัยผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการขัดต่อคำสอนของศาสนาดังกล่าวที่สอนให้คริสตชนเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย (มธ. 22 : 21) และไม่ต่อสู้ขัดขืนผู้ที่มิอำนาจปกครองตน(รม. 13 : 1 - 7) อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าแนวความคิดบางอย่างที่สไตน์เบ็คได้แสดงไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จะขัดต่อศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนา แต่ถ้าหาก

พิจารณาอย่างกว้าง ๆ แล้วจะเห็นได้ว่า สไตน์เบิร์กมีแนวความคิดที่สอดคล้องกับทั้งศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาในแง่สำคัญที่ว่า เขาเห็นว่ามนุษย์จะต้องทำลายความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะรักและเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์เสียก่อนจึงจะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม และจะมีส่วนช่วยให้สังคมที่เขาอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมตามไปด้วย.

วิเคราะห์กลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการเสนอแนวความคิดทางศาสนา

ในการเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็กนั้น เขาได้สอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาไว้มากมายดังที่ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 3 แล้ว โดยที่ในการแสดงแนวความคิดดังกล่าวนั้น นักประพันธ์ผู้เร่ร่อนนามของสหรัฐอเมริกาท่านนี้ได้ใช้กลวิธีการประพันธ์เพื่อเสนอแนวความคิดนั้นหลายรูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การใช้เรื่องเปรียบเทียบ (allegory) คู่เทียบ (parallel) และสัญลักษณ์ (symbol) ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายในนวนิยายดังกล่าว นอกจากนั้นสไตน์เบ็กยังได้แสดงความคิดทางศาสนาไว้ในนวนิยายดังกล่าวโดยใช้ศัพท์และสำนวนต่าง ๆ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับศัพท์และสำนวนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระคัมภีร์อีกด้วย เป็นจำนวนไม่น้อย

เรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบ และสัญลักษณ์ที่สไตน์เบ็กใช้นั้นส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพระคัมภีร์ของคริสต์ศาสนาทั้ง ๆ ที่แนวความคิดทางศาสนาที่เขาแสดงออกมาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขานั้นส่วนใหญ่มิใช่แนวความคิดหรือความเชื่อของคริสต์ศาสนาหรือเป็นแนวความคิดที่ผิดแผกแตกต่างไปจากคริสต์ศาสนา ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นเพราะเขาเห็นว่าชาวอเมริกันแทบทุกคนรู้พระคัมภีร์เป็นอย่างดี บางคนจำเรื่องราวและถ้อยคำในพระคัมภีร์ที่มีการนำมากล่าวอ้างหรือนำมาใช้เทศน์สอนกันบ่อย ๆ ได้อย่างขึ้นใจ ด้วยเหตุนี้ ผู้อ่านนวนิยายดังกล่าวที่คุ้นเคย ๆ เป็นเรื่องราวที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมธรรมดา ๆ นั้นก็อาจจึกคิดและเข้าใจได้โดยไม่ยากกว่า ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกที่เรียบง่าย ๆ เช่นว่านั่น มีแนวความคิดทางศาสนาที่ลึกซึ้งซ่อนอยู่อย่างแนบเนียน และผู้อ่านเหล่านั้นก็สามารถที่จะแยกแยะได้โดยไม่ต้องอาศัยความพยายามมากนักว่า แนวความคิดเหล่านั้น แนวความคิดใดที่จะคล้ายคลึงกับแนวความคิดหรือความเชื่อในคริสต์ศาสนา และแนวความคิดใดที่ผิดแผกแตกต่างไปจากแนวความคิดหรือความเชื่อในคริสต์ศาสนาบ้าง

ในบทนี้ ผู้วิจัยใคร่ที่จะขอวิเคราะห์ตามลำดับว่า จอห์น สไตน์เบ็ก ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง

The grapes of Wrath ได้สอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาไว้ในนวนิยายดังกล่าว โดยใช้กลวิธีการประพันธ์แบบเรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบ และสัญลักษณ์อย่างใดบ้าง

เรื่องเปรียบเทียบ

เรื่องเปรียบเทียบ (allegory) หมายถึงเรื่องราวที่ตัวแสดงในเรื่อง บทบาท และบางครั้งรวมถึงฉากถูกผูกขึ้นเพื่อให้นำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วหรือคำสั่งสอนต่าง ๆ ซึ่งโครงเรื่องของเรื่องเปรียบเทียบนั้นจะช่วยสื่อสารความคิดเห็นหรือคำสั่งสอนของผู้เขียน หรือผู้เล่าให้เป็นที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น

อาจกล่าวได้โดยไม่เป็นการผิดความจริงแม้แต่น้อยเลยว่านวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ทั้งเรื่องเป็นเรื่องเปรียบเทียบ กล่าวคือเรื่องราวการเดินทางของบรรดาผู้เช่าที่ดินทำกินแบบแบ่งครึ่งผลผลิตกับเจ้าของที่ดิน ซึ่งถูกเจ้าของที่ดินขับไล่และอพยพไปหางานทำในรัฐแคลิฟอร์เนียนั้นเป็นเรื่องเปรียบเทียบของการแสวงหาดินแดนในอุดมคติหรือดินแดนแห่งพันธสัญญาของมนุษย์ ซึ่งมีใช่เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นผู้อพยพ หรือชาวอเมริกันเท่านั้น แต่หมายถึงมนุษย์ทั้งโลก

อย่างไรก็ดี เรื่องเปรียบเทียบในนวนิยายดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า มิใช่มนุษย์ทุกคนจะสามารถบรรลุถึงดินแดนแห่งอุดมคติหรือดินแดนแห่งพันธสัญญาดังกล่าวได้ ผู้ที่จะสามารถบรรลุดินแดนดังกล่าวได้ก็คือบรรดาผู้อพยพหรือผู้ยากไร้ทั้งหลายซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่ได้รับเลือกสรรเท่านั้น เช่นเดียวกับที่ชาวยิวเชื่อกันว่า พวกเขาเป็นประชากรที่ได้รับเลือกสรร และพวกเขาเท่านั้นที่มีสิทธิที่จะบรรลุถึงดินแดนแห่งพันธสัญญาและได้ครอบครองดินแดนดังกล่าวไปจนถึงวันสิ้นพิภพ

ในชั้นแรกนั้น บรรดาผู้อพยพทั้งหลายก็เหมือนพวกยิวในแง่ที่พยายามมุ่งมั่นแสวงหาดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายวัตถุ แต่พวกเขาก็โชคดีกว่าชาวยิวตรงที่ว่า ถึงแม้พวกเขาจะแสวงหาดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายวัตถุไม่พบ แต่พวกเขาก็ได้พบดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายจิต ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่าอย่างชนิดไม่อาจเทียบกันได้ เนื่องจากทำให้พวกเขาสามารถมีความสุขสงบอันแท้จริง ท่ามกลางความยากลำบากต่าง ๆ ฝ่ายกายได้ ในขณะที่ชาวยิวส่วนใหญ่ยังไม่พบดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายจิต

เนื่องจากพวกเขายังมัวยึดมั่นถือมั่นในดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายวัตถุซึ่งไม่อาจจะทำให้พวกเขามีความสุขอันแท้จริงได้อยู่ ตรงกันข้ามกลับกันทำให้พวกเขาต้องประสบชะตากรรมแห่งความเดือดร้อน วุ่นวายอย่างไม่มีที่สิ้นสุดมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ และคงจะดำเนินต่อไปอีกเรื่อย ๆ ในอนาคต

นอกจากนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ทั้งเรื่องจะเป็นเรื่องเปรียบเทียบของการเดินทางไปสู่ดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายจิตหรือการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าฝ่ายจิตดังกล่าวแล้ว ยังมีเรื่องเปรียบเทียบซ้อนเรื่องเปรียบเทียบอยู่ในนวนิยายดังกล่าว กล่าวคือในเรื่องเปรียบเทียบใหญ่นั้นดังกล่าวนั้นยังมีเรื่องเปรียบเทียบย่อยซึ่งเป็นเรื่องเปรียบเทียบของการเดินทางไปสู่ดินแดนแห่งพันธสัญญาหรือการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าบรรจุซ้อนอยู่ด้วย เรื่องเปรียบเทียบย่อยที่ว่านั่นคือ เรื่องราวของเต่าที่คลานตัวมุดเตี้ยมุ่นหน้าไปตามทางหลวงสายที่ 66 ซึ่งทอดยาวจากเมืองซัลลีซอ (Sallisaw) รัฐโอกลาโฮมา ไปสู่เมืองเบเกอส์ฟีลด์ (Bakersfield) รัฐแคลิฟอร์เนียนั้น เป็นเรื่องเปรียบเทียบของการเดินทางไปแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าของบรรดาผู้อพยพ รวมทั้งมนุษย์ทั้งหลาย การที่เต่าตัวนั้นถูกกระเด็นไปข้างทางนั้นเป็นการบอกเหตุล่วงหน้าถึงการที่บรรดาผู้อพยพเหล่านี้ หรือมนุษย์ทั้งหลายที่มุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า จะถูกกลั่นแกล้งและถูกเอารัดเอาเปรียบต่าง ๆ นานา ก่อนที่พวกเขาจะสามารถบรรลุถึงชีวิตที่ดีกว่าได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามมิใช่ว่ามนุษย์เหล่านั้นจะถูกกลั่นแกล้งและถูกเอารัดเอาเปรียบเสมอไปไม่ดังเช่นที่หญิงอายุสี่สิบปีที่พยายามหักพวงมาลัยหลบเต่าจนเจียนตกเหวเต่าไปได้อย่างหวุดหวิด และการที่เต่าตัวดังกล่าวประสบอุปสรรคอื่น ๆ ที่ขัดขวางการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางของมันอีกหลายประการเช่น มด เนินเขา และ เมล็ดข้าวโอ๊ตนั้นเป็นการเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นว่าในระหว่างการเดินทางไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าของผู้อพยพรวมทั้งมนุษย์อื่น ๆ ทั้งหลายนั้นพวกเขาจะต้องประสบอุปสรรคขวากหนามหรือความยากลำบากต่าง ๆ นานา ซึ่งเป็นชะตากรรมที่มนุษย์ซึ่งตกอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติอันโหดร้ายนี้ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ อย่างไรก็ตาม บางครั้งชะตากรรมที่เลวร้ายหรืออุปสรรคขวากหนามต่าง ๆ นั้นก็ยังมีผลดีให้กับมนุษย์ เป็นต้นว่าทำให้เขามีความแข็งแกร่งอดทนหรือทำให้เขาสามารถบรรลุความหลุดพ้นทางฝ่ายจิตวิญญาณในบั้นปลายได้

เรื่องของเต่าตัวที่ทอม โจดจับใส่กระเป๋าสื่อของเขาและปล่อยไปในที่สุดนั้นก็เป็นเรื่อง

เปรียบเทียบของมนุษย์ที่บางครั้งก็ดูเหมือนว่าถูกชะตากรรมเล่นตลก แต่ในที่สุดก็พ้นเคราะห์กรรมนั้นได้ ดังเช่นหอมและเคซึ่ต้องถูกจับกุมไปคุมขัง แต่ก็ถูกปล่อยตัวออกมาภายหลังจนได้ เช่นเดียวกับเต่าตัวที่หอมถูกจับแล้วปล่อย

เรื่องของปู่โจคกั๊นเป็นเรื่องเปรียบเทียบเรื่องหนึ่ง เรื่องราวของปู่มีความหมายโดยนัยถึงผู้ที่ติดอยู่กับอดีตหรือชีวิตเก่าอย่างเหนียวแน่นเสียจนกระทั่งว่าไม่อาจที่จะเดินทางไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การติดอยู่กับที่กิน และบ้านเรือนซึ่งเป็นวัตถุของมนุษย์แบบปู่โจคกั๊นทำให้เขาไม่อาจที่จะบรรลุถึงดินแดนแห่งพันธสัญญาฝ่ายจิตหรือมีชีวิตที่ดีกว่าฝ่ายจิตได้

เรื่องราวที่เกี่ยวกับการฝังศพของย่าโจคที่ครอบครัวยึดกระทำขึ้นโดยไม่ยอมทำตามจารีตประเพณีทางศาสนาและกฎหมายบ้าง เมืองนั้นก็เป็นเรื่องเปรียบเทียบที่แสดงถึงการเป็นตัวของตัวเองหรือการไม่ยอมขึ้นต่อกฎระเบียบของสังคม การไม่ยอมกระทำตามค่านิยมของสังคมที่ตนไม่เห็นด้วย และอีกนัยหนึ่งก็เป็นการแสดงการต่อต้านหวังต่อต้านการทั้งฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักร

เรื่องราวของหอมที่เข้าไปในอุโมงค์หรือห่อระบายน้ำขนาดใหญ่ที่แห้งผากนั้น ก็เป็นเรื่องเปรียบเทียบที่สไตน์เบิร์กได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีเรื่องการกลับไปสู่ครรภ์มารดา (return-to-the-womb) ของฟรอยด์เพื่อเป็นการเตรียมตัวที่จะเกิดใหม่ การเกิดใหม่ของหอมในที่นี้หมายถึงการเกิดใหม่ฝ่ายจิต เป็นจิตที่หลุดพ้นจากการยึดมั่นถือมั่นในอัตตาเดิม หรือหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว และมีความรักต่อมนุษยชาติตามอุดมการณ์ในศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน

เรื่องเปรียบเทียบเกี่ยวกับการเกิดใหม่อีกเรื่องหนึ่งก็คือ เรื่องราวเกี่ยวกับน้ำท่วมอาณานิคมที่ผู้อพยพอาศัยกันอยู่ในรถตู้เก่า ๆ ที่มีผู้คนมาทิ้งไว้ และต่อมาแม่โจค โรส ออฟ ชารอน รูธ และวินฟีลด์ได้พากันอพยพไปอยู่ในยุงฉางแห่งหนึ่งที่มีเด็ก และพ่อของเขาที่กำลังจะอดตายอาศัยอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาโรส ออฟ ชารอน ได้อุทิศบ้านมาจากทรวงอกของเธอให้ชายที่กำลังจะอดตายผู้นั้นดื่มประทังชีวิต การกระทำดังกล่าวแสดงว่า โรส ออฟ ชารอน ได้เกิดใหม่ฝ่ายจิตและตายจากอัตตาเดิมของตน และมีความรักความเสียสละต่อมนุษยชาติทั้งมวลตามอุดมการณ์ของศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน เช่นเดียวกับหอม

การที่สไตน์เบิร์กกำหนดให้มีน้ำไหลบ่ามาท่วมบริเวณที่จอดรถตู้ที่บรรดาผู้อพยพอาศัยอยู่นั้น

เขาได้เลียนแบบเรื่องนั้วมหาวินาศในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าตอนที่ เป็นเรื่องราวของโนอาห์ (Noah) กล่าวคือ โนอาห์และบุตรภรรยา เป็นประชากรเลือกสรรของพระเจ้าเป็นที่ทรงเลือกไว้ให้รอดจากการที่ฝนตกติดต่อกันสี่สิบวันสี่สิบสี่คืนจนเกิดน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ ซึ่งพระองค์ทรงกล-
 บันกาลให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการลงโทษมนุษย์ที่กระทำบาปกันมากมายในเรื่องนี้ พระเป็นเจ้าได้
 ส่งให้โนอาห์ซึ่งเป็นผู้ชอบธรรมต่อเรือลำใหญ่ซึ่งนอกจากใช้บรรทุกบุตรภรรยาของท่านแล้วยังใช้
 บรรทุกสัตว์บกอย่างละคู่อีกด้วย การกระทำตามพระบัญชาของพระเป็นเจ้าดังกล่าวทำให้โนอาห์
 และครอบครัวรอดพ้นจากการจมน้ำตาย ในขณะที่มนุษย์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นจมน้ำตายกัน
 หมด เรื่องราวของโนอาห์จะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ใครทราบ ถึงแม้จะมีนักโบราณคดีขุดพบซากเรือ
 โบราณที่เขาที่เชื่อกันว่าเป็นเรือของโนอาห์ก็ตาม แต่ก็คงที่ผู้วิจัยกล่าวมาแล้วข้างต้นแล้วว่า
 พระคัมภีร์มิใช่ประวัติศาสตร์ เรื่องราวในพระคัมภีร์บางตอนอาจจะไม่ใช่เรื่องจริงชนิดตามตัวอักษร
 ก็ได้แต่พระผู้เป็นเจ้าให้ทรงจิตใจให้ผู้เขียนพระคัมภีร์เขียนเรื่องราวนั้นขึ้นมาเพื่อแทรกคติธรรมหรือ
 บทสอนใจ หรือไม่ก็เป็นเรื่องเปรียบเทียบถึงอะไรบางอย่าง เรื่องของโนอาห์และครอบครัวของ
 เขาเป็นเรื่องเปรียบเทียบแสดงถึงความยุติธรรมและพระมหากรุณาธิคุณของพระผู้เป็นเจ้าที่ทรง
 เลือกสรรประชากรผู้ชอบธรรมทั้งหลายให้เข้ามาอยู่ในพระศาสนจักรหรืออาณาจักรของพระองค์
 ที่เปรียบเสมือนนาวาที่แล่นฝ่าคลื่นลมไปสู่ความรอด และในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath
 แม้โจค โรส ออฟ ซารอน รูธ และ วินฟิลด์ รวมทั้งห่อลูกที่กำลังจะออกตายได้อพยพหนีอุทกภัยขึ้น
 ไปอยู่ในยั้งฉางซึ่งเป็นที่พักพิง หรือเป็นที่ที่พวกเขาสามารถจะเอาชีวิตรอดได้เช่นเดียวกับเรือของ
 โนอาห์ และความรอดชีวิตทางฝ่ายกายในที่นี้เป็นเพียงรูปแบบของความรอดฝ่ายจิต ซึ่งหมายถึง
 การเกิดใหม่ การเป็นคนใหม่ทางฝ่ายจิต กล่าวคือ เป็นคนที่หลุดพ้นจากอำนาจบาปของกิเลสตัณหา
 หรือความเห็นแก่ตัวต่าง ๆ และกลายเป็นคนที่มีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย
 อย่างแท้จริง

สรุปแล้วเรื่องเปรียบเทียบในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นเรื่องที่เกี่ยว
 กับการเดินทางไปสู่ดินแดนในอุดมคติ หรือดินแดนแห่งพันธสัญญา ซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายจิตมากกว่า
 ฝ่ายวัตถุ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นเรื่องของแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าซึ่งเริ่มต้นด้วยการแสวงหา

ชีวิตที่ต่ำกว่าฝ่ายวัตถุ แต่ก็ต้องประสบกับความผิดหวัง อย่างไรก็ตาม ความผิดหวังในการแสวงหาชีวิตที่ต่ำกว่าฝ่ายวัตถุนั้นกลับเป็นผลดีที่ทำให้หลุดพ้นจากความหลงใหลใฝ่ฝันหรือความติดใจในเรื่องฝ่ายวัตถุ และสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่ต่ำกว่าฝ่ายจิตได้ในที่สุด

คู่เทียบ

คู่เทียบ (parallel) หมายถึง ชื่อบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ที่มีความเหมือนหรือมีความคล้ายคลึงเป็นอย่างมากกับชื่อบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพระคัมภีร์

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath จอห์น สไตน์เบ็คได้ใช้กลวิธีการประพันธ์แบบคู่เทียบมากมายโดยที่สไตน์เบ็คมีเจตนาเขียนให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในนวนิยายของเขานั้นมีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพระคัมภีร์เพื่อที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสำนวนหรือแนวความคิดทางศาสนาของเขาได้ง่าย เนื่องจากผู้อ่านนวนิยายของเขาส่วนใหญ่เป็นชาวอเมริกันที่นับถือคริสตศาสนาหรือเป็นผู้ที่รู้พระคัมภีร์ดีจึงที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

สิ่งที่สามารถนำมาเป็นคู่เทียบกันระหว่างนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath และพระคัมภีร์เริ่มตั้งแต่ชื่อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ กล่าวคือ ชื่อเรื่องนวนิยายดังกล่าวมาจากกวีนิพนธ์บทหนึ่งซึ่งเขียนขึ้นโดย จูเลีย วอร์ด ฮาว ในระหว่างสงครามกลางเมืองคริสตศตวรรษที่ 19 บทกวีนิพนธ์ดังกล่าวซึ่งมีชื่อว่า "The Battle Hymn of the Republic" นั้นมีข้อความซึ่งมีความว่า "ตาของข้าพระองค์ได้เห็นพระสิริโรจน์การแห่งการเสด็จมาของพระผู้เป็นเจ้า พระองค์ได้ทรงกวาดทำลายที่ที่ซึ่งองุ่นแห่งพระพิโรธได้ถูกเก็บสะสมไว้ทั้งไป

My eyes have seen the glory

of the coming of the Lord.

He has swept away the vintage

where the grapes of wrath are stored.

บทกวีนิพนธ์ข้างต้นนำแนวความคิดและถ้อยคำบางคำมาจากหนังสือวิวรณ์ในพระคัมภีร์ซึ่งมีข้อความว่า "the great winepress of the wrath of God" (วว. 14 : 19)

นอกจากชื่อเรื่องแล้ว เนื้อหาของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นตอนใหญ่ ๆ ได้สามตอน คือ ทุพภิกขภัยและการที่บรรดาผู้เช่าที่ทำกินในรัฐโอกลาโฮมาถูกเจ้าของที่ดินขับไล่ (บทที่ 1 - 10) การอพยพ (บทที่ 11 - 18) และการตระกำลำบากในแคลิฟอร์เนีย (บทที่ 19 - 30) ซึ่งสามตอนดังกล่าวนี้ก็คล้ายกับเรื่องราวในพระคัมภีร์สามตอนใหญ่ ๆ คือการที่พวกยิวถูกชาวอียิปต์ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศกดขี่ข่มเหง การเดินทางออกจากอียิปต์ และการตั้งหลักแหล่งในคานาอัน (Canaan) ท่ามกลางความเกลียดชังและการข่มขู่ของชนชาติต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าที่ดินแถบนั้น

ในเนื้อเรื่องของนวนิยายดังกล่าวนี้ ธนาการและบริษัทที่เป็นเจ้าของที่ดินก็เป็นเจ้าของที่ดินก็เป็นเหมือนกับฟาโรห์และชาวอียิปต์ผู้กดขี่ แคลิฟอร์เนียก็คล้ายกับคานาอันดินแดนแห่งน้ำนมและน้ำผึ้ง และชาวแคลิฟอร์เนียนั้นก็เหมือนกับชาวคานาอันที่ถูกหมิ่นเกลียดชังและปฏิบัติต่อผู้อพยพอย่างเลวร้าย

ก่อนการอพยพของบรรดาผู้เช่าที่ทำกินในรัฐโอกลาโฮมานั้น ครอบครัวโจกและผู้เช่าที่ทำกินรายอื่น ๆ เคยดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุขนับตั้งแต่บรรพบุรุษของพวกเขาอพยพมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นั่นเป็นต้นมา เช่นเดียวกับพวกยิวซึ่งตั้งหลักแหล่งท่ามกลางความสงบสุขตั้งแต่สมัยของโยเซฟ มาจนถึงสมัยของโมเสส ที่ "มีฟาโรห์องค์ใหม่ซึ่งไม่รู้จักโยเซฟขึ้นครองราชย์ในอียิปต์" (อพย. 1 : 8) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองในอียิปต์ดังกล่าวนี้ก็เหมือนกับการเปลี่ยนแปลงระบอบเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อบรรดาผู้เช่าที่ทำกินทั้งหลาย กล่าวคือ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างขนานใหญ่ในประเทศนั้นได้ทำให้บรรดาเจ้าของที่ดินผู้ให้เช่าที่ทำกินต้องเอาที่ดินของตนไปจำนองจำนำกับธนาการและบริษัทรับจำนองที่ดิน และต่อมาเมื่อคนเหล่านั้นไม่สามารถชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยได้ ที่ดินของพวกเขาก็ต้องมีอันหลุดลอยไปเป็นของธนาการและบริษัทรับจำนองที่ดินเหล่านั้นซึ่งเป็น "อมนุษย์" ที่ไม่เคยรู้จักบรรพบุรุษของบรรดาผู้เช่าที่ทำกินของคนที่เคยเป็นเจ้าของที่ดินเหล่านั้นมาก่อน และมีความใจไม่ไว้ระกำต่อผู้เช่าที่ทำกินเหล่านั้นเหมือนกับที่ "ฟาโรห์องค์ใหม่" ทรงมีน้ำพระทัยที่โหดร้ายต่อพวกยิว

สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐโอกลาโฮมาก่อนหน้าที่จะมีการอพยพของกสิกรผู้เช่าที่ทำ-

กินนั้นก็เลยม้ายกล้ายคลึงกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่พวกยิวจะอพยพออกจากประเทศอียิปต์ อาทิเช่น ฝูงที่ถูกกลมพัดไปปกคลุมหลังคาอาคารบ้านเรือนและทุกสิ่งทุกอย่างในรัฐโอกลาโฮมานั้นก็เป็นเหมือนกับวันที่ไต้คอมมนุษย์และสัตว์ทั่วไปในประเทศอียิปต์ (อพย. 8 : 17) และฝูงที่ตกแตงที่บินว่อนลงมากินพืชพันธุ์ธัญญาหารทุกอย่างในประเทศอียิปต์ (อพย. 10 : 14 - 15) นั้นก็เหมือนกับฝูงในรัฐโอกลาโฮมาที่ปกคลุมพืชพันธุ์ธัญญาหารในรัฐโอกลาโฮมาเสียจนพินาศสิ้น กินวันก่อนที่จะอพยพออกจากรัฐโอกลาโฮมานั้นครอบครัวโจคได้ฆ่าสุกรสองตัว เช่นเดียวกับที่พวกยิวฆ่าแกะบูชายิวในวันปาสก้าก่อนที่จะอพยพออกจากประเทศอียิปต์ (อพย. 12) แต่ต่างกันตรงที่ว่าก่อนที่จะอพยพไปนั้นชาวยิวได้ขอเพชรนิลจินดาและของมีค่าต่าง ๆ จากชาวอียิปต์ที่กำลังหวาดกลัวชาวยิวที่พวกเขาถือว่าเป็นต้นเหตุให้พวกเขาถูกระเจ้าลงพระอาญาโทษได้เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ครอบครัวโจคและบรรดาผู้อพยพชาวโอกลาโฮมาอื่น ๆ ถูกบรรดาพ่อค้าหน้าเลือดฉวยโอกาสก่อกวนการซื้อขายของที่คนเหล่านั้นไม่สามารถนำติดตัวไปได้

ปู่และย่าโจคก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับบรรดาผู้เผ่าชาวอิสราเอลที่เสียชีวิตในระหว่างการเดินทาง ในระหว่างการอพยพนั้น คอนนี่ รีเวอร์ ผู้ซึ่งเป็นสามีของโรส ออฟ ชารอนนั้นได้บันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์อันเลวร้ายต่าง ๆ ที่ครอบครัวโจคนำเขาไปสู่ เช่นเดียวกับที่พวกยิวบันทึกว่าผู้นำที่พาเขาไปตกกระถาลำบากในดินทุรกันดาร โดยกล่าวว่าพวกเขาต้องประสบกับความทุกข์ยากเดือดร้อนมากกว่าในประเทศอียิปต์ที่พวกเขาอพยพจากมาเสียอีก ในระหว่างการอพยพนั้นผู้อพยพได้ทอดขนมชนิดหนึ่งซึ่งคล้าย ๆ ขนมปังที่ไม่ใส่เชื้อของพวกยิว และทั้งผู้อพยพและพวกยิวต่างก็โหยหิวร้องหาเนื้อซึ่งพวกเขาขาดแคลนอย่างเต็มกำลัง กฎระเบียบต่าง ๆ ที่บรรดาผู้อพยพออกขึ้นมาบังคับใช้กันในค่ายผู้อพยพก็คล้าย ๆ กับกฎของโมเสสที่ห้ามการฆ่าคน การเป็นขู้ การลักขโมย การล่อลวงหญิง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนภาษาที่ใช้ในกฎของผู้อพยพและกฎของโมเสสก็คล้าย ๆ กัน เช่น กฎของผู้อพยพที่ว่า "ชายจะต้องรับหญิงเป็นภรรยา ถ้าเขาเป็นผู้ให้กำเนิดลูก ๆ ของเธอและเขาจะต้องปกป้องคุ้มครองเธอ" นั้นจะม้ายกล้ายกันมากกับกฎของโมเสสที่ว่า "หากชายล่อลวงหญิงที่ยังมิได้มีผู้หมั้นหมายไปเสียตัว เขาจะต้องรับเธอเป็นภรรยา" (อพย. 22 : 16) ส่วนการ

ลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎนั้นก็คล้าย ๆ กัน แต่ผู้ที่ละเมิดกฎของโมเสสนั้นมีโทษรุนแรงกว่า กล่าวคือ ผู้อพยพที่ละเมิดกฎจะถูกขับไล่ออกจากค่ายไปในขณะที่พวกยิวที่ละเมิดกฎจะถูกขับไล่หรือขว้างปาด้วยหิน

ก่อนที่ครอบครัวโจคจะเดินทางไปถึงรัฐแคลิฟอร์เนียนั้น พวกเขาพบคนกลุ่มหนึ่งที่เดินทางจากแคลิฟอร์เนียมุ่งหน้าจะกลับไปยังรัฐโอกลาโฮมา คนเหล่านั้นบอกพวกเขาว่าถึงแม้รัฐแคลิฟอร์เนียจะเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์และสวยงามแต่ผู้คนที่นั่นก็เห็นผู้อพยพเป็นศัตรูและปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างเลวร้าย นายจ้างที่นั่นจ่ายค่าแรงต่ำมากเสียจนกระทั่งว่าผู้อพยพเป็นจำนวนมากจะต้องพากันอดตายภายในเวลาไม่ช้านั้นแล้ว ซึ่งเรื่องนี้ก็คล้าย ๆ กับเรื่องราวในหนังสือกันดารวิถี ซึ่งเป็นตอนหนึ่งของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่า บทที่ 13 ที่กองสอดแนมซึ่งโมเสสส่งไปสืบข่าวในคานาอันเดินทางกลับมารายงานว่า คานาอันเป็นดินแดนแห่งบ้านมและน้ำผึ้งซึ่งหมายความว่า เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ แต่ผู้คนที่นั่นมีรูปร่างใหญ่โตราวกับยักษ์ปักหลั่นและเห็นพวกยิวเป็นเสมือนหนึ่งตักแตนที่จะเขมือบกินเป็นอาหารอันโอชะเสียเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ครอบครัวโจคก็เป็นเช่นเดียวกับโยชูวา (Joshua) และคาเลบ (Caleb) ที่ตัดสินใจเข้าไปสู่ดินแดนที่พวกเขาตั้งใจมุ่งไปสู่โดยไม่ยอมเปลี่ยนใจเพราะรายงานข่าวหรือคำบอกเล่านั้น และเมื่อครอบครัวโจคไปถึงดินแดนที่พวกเขามุ่งไปสู่แล้ว พวกเขาได้รับการปฏิบัติอย่างไรมนุษยธรรมจากบรรดาเจ้าหน้าที่ที่พยายามทุกวิถีทางที่จะผลักดันพวกผู้อพยพกลับไป และได้รับความรังเกียจเคียดจัญท์จากชาวเมือง เช่นเดียวกับที่พวกยิวได้รับความรังเกียจเคียดจัญท์จากชาวเอโดไมต์ (Edomite) ชาวโมอาไบต์ (Moabite) และชาวอามอไรต์ (Amorite) ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองในดินแดนคานาอัน และถูกผู้คนที่นั่นเป็นเจ้าดินเหล่านั้นพยายามกีดกันมิให้ชาวอิสราเอลเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ในดินแดนของตน

ตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath คือ ทอม โจคนั้นมีพฤติกรรมบางอย่างที่คล้ายคลึงกับพฤติกรรมของโมเสส อาทิเช่น การที่ทอมได้สั่งหารเจ้าหน้าที่ที่ฟาดเคียวล้มลงไปในอนเน้ง และเขาได้หลบหนีไปนั้นก็คล้าย ๆ กับการกระทำของโมเสสที่สั่งหารชาวอียิปต์เมื่อท่านเห็นชายผู้นั้นกระหน่ำตีคนงานชาวยิว และหลังจากที่ท่านเอาทรายกลบศพชาวอียิปต์ผู้เคราะห์ร้ายคนนั้นแล้วท่านก็ได้หลบหนีไป เช่นเดียวกัน โดยที่การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนที่โมเสสจะเป็นผู้นำพวกยิวอพยพออกจากประเทศอียิปต์ซึ่งเป็นดินแดนที่พวกเขาถูกกดขี่ เช่นเดียวกับการสั่งหารเจ้าหน้าที่ของ

หอมเกิดขึ้นก่อนที่เขาจะเป็นผู้นำพวกผู้อพยพให้รวมตัวกันต่อสู้กับบรรดานายจ้างที่กดขี่เอารัดเอาเปรียบพวกเขา

ในขณะที่สโตนเบิร์ก ได้กำหนดให้หอมมีความละเอียดคล้อยคลึงบางประการกับโมเสส ดังกล่าวนั้น จิม เกซี ก็เป็นผู้ที่เขากำหนดให้มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายกับพระเยซูคริสต์ เช่น อักษรย่อชื่อและนามสกุลของจิม เกซี คือ J.C. นั้นเป็นอักษรย่อพระนามของพระเยซูคริสต์ด้วย และคำสอนของเขานั้นก็นั้นเรื่องความรักและการเป็นหนึ่งเดียวกันคล้ายกับคำสอนของพระองค์ นอกจากนั้น เขายังเห็นอกเห็นใจบรรดาผู้ยากไร้และผู้ที่ถูกกดขี่ข่มเหงเช่นเดียวกับพระองค์อีกด้วย และก่อนที่เขาจะถูกฆ่าตายนั้นเขาได้พูดกับบรรดาเจ้าหน้าที่ซึ่งคนหนึ่งนั้นได้เป็นผู้สังหารเขา ในเวลาต่อมาว่า "พวกคุณไม่รู้ว่าพวกคุณกำลังทำอะไร" คำพูดดังกล่าวนี้คล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าที่ทรงวิงวอนขอพระบิดาให้ทรงยกโทษให้ผู้ที่จับพระองค์มาทรมานและตรึงกางเขนว่า "พระบิดาเจ้าข้า ขอโปรดทรงยกโทษให้พวกเขาเถิด เพราะว่าพวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังทำอะไร" (ลก. 23 : 34)

จำนวนสมาชิกครอบครัวโจค ซึ่งมีอยู่ด้วยกันทั้งหมดสิบสองคนและเมื่อรวมกับเกซีก็เป็นสิบสามคนนั้นก็เท่ากับพระเยซูเจ้าและสาวกสิบสองคน และบรรดาสมาชิกครอบครัวโจคนั้นมีคนที่ชื่อว่า จอห์นซึ่งเป็นชื่อสาวกของพระเยซูเจ้าด้วย ส่วนคอนนี่ ริเวอร์ ที่เป็นเชยของครอบครัวโจคนั้นก็มีพฤติกรรมคล้าย ๆ กับยูดาส (Judas) ซึ่งเป็นสาวกที่ทรยศต่อพระเยซูเจ้า เนื่องจากเขาไม่เพียงแต่จะละทิ้งครอบครัวไปในยามหน้าสิ่วหน้าขวานเท่านั้น แต่ก่อนที่จะกระทำเช่นนั้นเขายังได้บอกโรส ออฟ ชารอน ผู้เป็นภรรยาของเขาว่า อนาคตของเขาอาจจะดีขึ้น ถ้าเขายังคงอยู่ที่บ้านและศึกษาเกี่ยวกับรถแทรกเตอร์ และหากเขาขับรถแทรกเตอร์เป็นแล้วเขาก็จะได้รับค่าจ้างวันละสามดอลลาร์ คนขับรถแทรกเตอร์ที่สโตนเบิร์กเล่าไว้ในบทที่ 5 นั้น ก็ได้รับเงินค่าจ้างวันละสามดอลลาร์เช่นกันสำหรับงานขับรถคันบ้านของบรรดาผู้เช่าที่ทำกินซึ่งเป็นคนในละแวกบ้านเดียวกันทั้งเงินสามดอลลาร์นั้นถ้าเป็นเหรียญสิบเซ็นต์ก็จะเป็นเงินสามสิบเหรียญเท่ากับจำนวนเงินที่ยูดาสขายพระเยซูเจ้าให้กับศัตรูของพระองค์

หอม โจคนั้นนอกจากจะมีส่วนที่ละเอียดคล้อยคลึงกับโมเสสดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว เขายังมีพฤติกรรมและคำพูดที่มีส่วนคล้ายพระเยซูเจ้าอยู่บ้าง เช่น การที่เขาเข้าไปอยู่ในอุโมงค์หรือ

ห่อระบายน้ำที่แห้งผากก่อการเกิดใหม่ทางฝ่ายจิตของเขาหรือก่อนที่เขาจะละทิ้งความเห็นแก่ตัว และมีความรักในมนุษยชาติทั้งมวลเข้ามาแทนที่นั่นก็คล้าย ๆ กับการที่พระบรมศพของพระเยซูเจ้าได้ ถูกนำไปบรรจุไว้ในคูหาที่ชาวยิวสร้างไว้สำหรับเป็นที่ฝังศพก่อนที่พระองค์จะทรงบังเกิดใหม่หรือเสด็จ กลับเป็นขึ้นมา และคำพูดของหอมที่กล่าวกับแม่โจคว่า เขาจะอยู่ทั่วไปในทุกหนทุกแห่งถึงแม้จะมอง ไม่เห็นตัวเขานั้นก็คล้าย ๆ กับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าที่ตรัสกับบรรดาสาวกของพระองค์ว่า "เราจะอยู่กับพวกท่านเสมอไป" (มธ. 28 : 20)

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath อีกมากมาย ที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ในพระคัมภีร์ เช่นการที่ลุงจอห์นเอาศพทารกเกิดใหม่ซึ่งเป็นลูก ของโรส ออฟ ซารอน ใส่กล่องนำไปทิ้งน้ำก็คล้าย ๆ กับการที่มารดาของโมเสสนำท่านซึ่งขณะนั้น อายุได้เพียงสามเดือนใส่ตะกร้าที่เย็บด้วยยางมะตอยและชันไปวางไว้ที่กอปรือริมแม่น้ำไนล์ตาม พระราชโองการของฟาโรห์ (อพย. 1 - 2) และการที่ไก่อ้วนในคืนที่เชื่อกันว่าตายก็คล้าย ๆ กับการที่ไก่อ้วนในคืนที่พระเยซูเจ้าถูกจับกุมไปตรึงกางเขน (ยน. 26 : 74) แต่เหตุการณ์เหล่านั้นมี ส่วนละม้ายคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ในพระคัมภีร์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ผู้วิจัยจึงไม่ขอนำมาวิเคราะห์ ไว้ ณ ที่นี้

การที่สไตน์เบ็คเขียนบรรยายให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขามีความละม้ายคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพระคัมภีร์ของคริสตศาสนานั้นทำให้ ผู้อ่านนวนิยายของเขาซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับพระคัมภีร์เป็นอย่างดีคาดหวังได้หลังจากที่อ่านพบเหตุการณ์ หรือสิ่งที่อาจนำมาเป็นคู่เทียบกับพระคัมภีร์โดยไม่ยากเย็นนักกว่า จะต้องอ่านพบแนวความคิดบางอย่าง ที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกับคำสั่งสอน ความเชื่อ หรือแนวปฏิบัติในคริสตศาสนา เป็นต้นว่า การละทิ้งตนเอง ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย เปรียบเสมือน นักเลงสุราที่ได้กลืนสุราใหม่ซึ่งมีกลิ่นคล้าย ๆ สุราเก่าที่เขาเคยดื่ม ก็ย่อมคาดหวังได้ว่าสุราใหม่นั้น จะมีรสผสมและรสชาติคล้าย ๆ กับสุราเก่าที่เขาเคยดื่มมัน ถึงแม้สุราใหม่นั้นจะบรรจุในขวดใหม่ และปิดสลากชื่อใหม่ก็ตาม

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สไตน์เบ็คเขียนนวนิยายในเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขา โดยบรรยายเหตุการณ์หรือข้อบุคคลต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวให้มีความละม้ายคล้ายคลึงกับ

เหตุการณ์บางเหตุการณ์หรือชื่อบุคคลบางตนในพระกัมภีร์ ก็เพื่อให้ผู้อ่านนวนิยายของเขาซึ่งสามารถเข้าใจได้ว่าเหตุการณ์ใดหรือบุคคลใดในนวนิยายของเขาเป็นคู่เปรียบกับเหตุการณ์ใดหรือบุคคลใดในพระกัมภีร์นั้น สามารถเข้าใจได้เช่นกันว่า แนวความคิดทางศาสนาใดในนวนิยายดังกล่าวที่เป็นคู่เปรียบกับแนวความคิดทางศาสนาในพระกัมภีร์ เป็นต้นว่า แนวความคิดเรื่องอิสราภพที่มีอยู่ในพระกัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าซึ่งกล่าวถึงการที่ชาวยิวอพยพหนีการกดขี่ชาวอียิปต์ไปสู่อิสราภพในดินแดนแห่งพันธสัญญา และต่อมาเมื่อพวกเขาสูญเสียอิสราภพให้ชนชาติที่เป็นศัตรู เช่นชาวอัสสิเรีย และชาวโรมัน พวกเขาได้ฝ่าฝืนถึงอิสราภพที่สูญเสียไปซึ่งเป็นอิสราภพทางโลก แต่พระเยซูเจ้าซึ่งเป็นพระผู้ไถ่ที่พวกเขาเคยยกย่องได้ทรงนำอิสราภพที่ดีกว่านั้นและเป็นอิสราภพอันแท้จริงมาเสนอให้พวกเขานั้นคืออิสราภพจากการเป็นทาสของกิเลสตัณหาของตัวเอง ของบาปหรือความเห็นแก่ตัวนั้น ก็เป็นแนวความคิดทำนองเดียวกันกับแนวความคิดเรื่องอิสราภพที่มีอยู่ในนวนิยายเรื่อง *The Grapes of Wrath* ซึ่งสไตน์เบ็กได้เสนออิสราภพทางจิตให้บรรดาผู้อพยพที่ประสบกับความผิดหวังจากการค้นพบแสวงหาอิสราภพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นั้นปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากความเห็นแก่ตัวหรือการยึดตัวกูวของกู และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริงด้วยเช่นกัน

สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ (symbol) หมายถึงสิ่งที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการสื่อความหมายโดยนัยถึงบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งกินใจ โดยการใช้ภาษาธรรมดาได้ สัญลักษณ์ที่ใช้ นั้นอาจจะอยู่ในรูปของเหตุการณ์ คน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ สำหรับเรื่องศาสนานั้นเป็นเรื่องของนามธรรม การพูดถึงความจริงหรือความคิดทางศาสนาซึ่งบางเรื่องไม่อยู่ในประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์เช่นเรื่อง วิญญาณ สวรรค์ นรก จึงไม่สามารถทำได้อย่างชัดเจนโดยใช้ภาษาธรรมดาที่อยู่ในขอบเขตของประสบการณ์ทางผัสสะ ดังนั้น ผู้ที่กล่าวถึงความจริงหรือความคิดทางศาสนาจึงต้องใช้ภาษาที่เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถกินใจความได้กว้างขวางลึกซึ้งมากกว่าภาษาธรรมดา และในนวนิยายเรื่อง *The Grapes of Wrath* สไตน์เบ็กก็ได้ใช้ภาษาที่เป็นสัญลักษณ์มากมายในการแสดงแนวความคิดทางศาสนาของเขา ซึ่งสัญลักษณ์เหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับคริสตศาสนา

สัญลักษณ์ดังกล่าวนั้นเริ่มตั้งแต่ชื่อของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath กล่าวคือ คำว่า "The Grapes" ซึ่งเป็นคำแรกของชื่อนวนิยายนั้นในพระคัมภีร์ถือเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร(กตว. 13 : 23) และอาจจะหมายถึงความโกรธและการแก้แค้น (ฉธบ.32 : 32) ก็ได้

งูเป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้าย ความเปลี่ยนแปลงตลบตะแลงหรือเป็นสัญลักษณ์ของปีศาจ หนังสือปฐมกาลได้กล่าวถึงปีศาจที่จำแลงร่างเป็นงูไปล่อลวงอีวาให้รับประทานผลไม้ต้องห้ามในสวนอีเดน พระเจ้าจึงทรงสาปแช่งงูหรือปีศาจนั้นว่า พระองค์จะให้งูกับหญิงนั้นเป็นศัตรูกัน และพงศ์พันธุ์ของหญิงนั้นจะบดขยี้หัวงูให้แหลกราญ (ปฐมก. 3 : 1 - 15) ซึ่งหมายความว่า แม้พระที่ทรงเป็นลูกหลานของอีวาจะทรงขยี้ปีศาจให้แหลกราญอยู่ใต้เงพระบาทของพระนางหรือจะทรงมีชัยชนะเหนือปีศาจนั้นเอง ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นก่อนที่จะครอบครัวจิตจะเดินทางเข้าสู่รัฐแคลิฟอร์เนีย อัลได้ขับรุดหัวงูตัวหนึ่งตายโดยเจตนา การกระทำของอัลดังกล่าวนี้ สไตน์เบ็คใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อบ่งชี้ว่าสักวันหนึ่งบรรดาผู้อพยพทั้งหลายจะรวมตัวกันต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมทางด้านสังคมและเศรษฐกิจโดยเฉพาะในรัฐแคลิฟอร์เนีย และจะช่วยกันบดขยี้ระเบียบทางสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมซึ่งก็สไตน์เบ็คใช้งูเป็นสัญลักษณ์นั้นจนพ่ายแพ้อย่างราบคาบไปในที่สุด

สไตน์เบ็คได้กล่าวถึงระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และมีความเป็น "อมนุษย์" ไว้ตั้งแต่ในบทแรก ๆ ของนวนิยายของเขา โดยมีธนาคารเป็นเป้าหมายใหญ่แห่งการโจมตีของเขา ธนาคารนั้นเปรียบประดุจหอบาเบลในพระคัมภีร์พันธสัญญาเก่าซึ่งเป็นหอคอยที่มนุษย์สร้างให้สูงเทียมฟ้าเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของตน แต่แล้วหอคดังกล่าวก็ทำให้มนุษย์เกิดความสับสนวุ่นวาย พุดไม่เข้าใจกัน (ปฐมก. 11) หรือเปรียบประดุจวัวทองคำที่พวกยิวหลงกราบกรานบูชาจนลืมพระเจ้าเที่ยงแท้ของตน (อพย. : 32) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา แต่แทนที่มันจะจะอยู่ใต้อิทธิพลของมนุษย์มนุษย์ที่สร้างมันขึ้นมากับมือกลับตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของมัน และไม่อาจจะควบคุมมันได้

ฝุ่นซึ่งปกคลุมไรราคลอคจนบ้านเรือนของชาวรัฐโอกลาโฮมาที่สไตน์เบ็คได้บรรยายไว้ใน

ตอนแรกของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นเป็นสัญลักษณ์ถึงกิเลสตัณหาหรือความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่ทำให้ดวงจิตของมนุษย์มืดมัว กดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มองเห็นตนเองผู้อื่นและทุกสิ่งทุกอย่างผิดแปลกไปจากธรรมชาติที่แท้จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือทำให้มนุษย์ไม่รู้จักตนเองและผู้อื่นตลอดจนสิ่งสร้างอื่น ๆ กิเลสตัณหาหรือความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่ครอบงำดวงจิตของมนุษย์จนวิปริตผิดธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์ และก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่มนุษย์เช่นเดียวกับฝุ่นที่ปกคลุม และก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่มนุษย์และทุกสิ่งทุกอย่างในรัฐโอกลาโฮมา

รถแทรกเตอร์ที่สโตนเบิร์กเรียกว่าเป็น "สัตว์ร้ายจมูกงุ้ม" (snub-nosed monster) เป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนสิ่งประหลาดของมนุษย์ที่บางครั้งก็เป็นพิษเป็นภัยหรือก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่มนุษย์ เป็นที่น่าสังเกตว่า สโตนเบิร์กเรียกธนาคารและบริษัทที่คิดว่าเป็นสัตว์ร้ายเหมือนกับรถแทรกเตอร์ แตกต่างกับรถแทรกเตอร์ตรงที่ว่า ธนาคารและบริษัทที่คิดซึ่งเป็นนิติบุคคลตลอดจนระเบียบการเงินและเศรษฐกิจใหม่นั้นเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม จึงเป็นสัตว์ร้ายที่มีอาจมองเห็นด้วยสายตาได้เหมือนรถแทรกเตอร์

หน้ากาบทึบที่คนขับรถแทรกเตอร์สวมนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการปิดบังซ่อนเร้นตนเองที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ไม่สำนึกถึงความเป็นพี่น้องกับเพื่อนมนุษย์เพื่อนมนุษย์ จึงไม่กล้าเปิดเผยโฉมหน้าอันแท้จริงให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่น ส่วนการสวมถุงมือของคนขับรถแทรกเตอร์นั้นเป็นสัญลักษณ์ถึงการที่มนุษย์ไม่กล้ากระทำตามความคิดของตนเอง (รัตนา อัญญะโพธิ์. 2526 : 118)

มนุษย์ที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้นที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว การกดขี่ขูดรีดการเอารัดเอาเปรียบและการไร้น้ำใจต่อกัน เช่นบรรดาผู้เช่าที่ทำกินทั้งหลายในรัฐโอกลาโฮมานั้น ก็ย่อมปรารถนาที่จะดิ้นรนแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้น ในการนี้ สโตนเบิร์กได้ใช้เต่าเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงมนุษย์โดยเฉพาะผู้อพยพทั้งหลายที่ต้องการจะดิ้นรนไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม มนุษย์เหล่านี้ถึงแม้จะต้องประสบกับอุปสรรคหรือความทุกข์ยากต่าง ๆ อย่างแสนสาหัสเพียงใดก็มีได้ย่อท้อ ยังคงมุ่งหน้าก้าวเดินต่อไปอย่างช้า ๆ และมั่นคง ด้วยความกล้าหาญและความมานะอดทนเฉกเช่นเดียวกับเต่าที่สโตนเบิร์กใช้เป็นสัญลักษณ์ในนวนิยายดังกล่าว

เนิน เขาและทะเลทรายที่อยู่บนเส้นทางที่บรรดาผู้อพยพจะต้องผ่านก่อนที่จะไปถึง รัฐแคลิฟอร์เนีย นั้นเป็นสัญลักษณ์ของอุปสรรคและความยากลำบากต่าง ๆ ที่มนุษย์จะต้องประสบในการเดินทางขึ้นรถไปสู่วิถีใหม่ในดินแดนแห่งอุดมคติ ในขณะที่ทางหลวงสาย 66 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่พวกผู้อพยพใช้ในการเดินทางจากรัฐโอกลาโฮมาไปสู่รัฐแคลิฟอร์เนีย นั้นเป็นสัญลักษณ์ถึงหนทางที่จะนำไปสู่วิถีใหม่ในดินแดนแห่งอุดมคตินั้น

ลมเป็นสัญลักษณ์แห่งธรรมชาติของมนุษย์ สไตน์เบ็คชี้ให้เห็นว่า มนุษย์ควรรับรู้ธรรมชาติของตนเอง ด้วยการทำให้จิตให้สงบ หากมนุษย์มีโอกาสนั่งคิดพิจารณาไตร่ตรองถึงตนเองในท่ามกลางความเงียบสงบของธรรมชาติแล้ว เขาจะไต่ขึ้นเสียงลม ซึ่งก็คือเสียงจากธรรมชาติของตนเอง และนั่นย่อมหมายความว่า มนุษย์ได้รู้จักตนเองแล้ว (รัตนา อัญญะโพธิ์. 2526 : 119)

หรือถ้าจะกล่าวในอีกแง่หนึ่งนั้น ลมเป็นสัญลักษณ์ของพระจิตหรือสิ่งที่เคซี่เรียกว่า "จิต" ("spirit") ซึ่งเขาเชื่อว่าแท้จริงแล้วก็คือความรักที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์แต่ละคนนั่นเอง ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันนี้เองที่เป็นธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์

เมื่อตอนที่แม่โจคเข้าไปเยี่ยมทอมซึ่งกำลังหลบซ่อนตัวอยู่ในอุโมงค์หรือท่อระบายน้ำที่แห้งผาก และในขณะที่นางกำลังฟังทอมพูดถึงเคซี่และสัจธรรมเรื่องความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันที่เขาค้นพบอยู่นั้น นางก็บอกให้ทอมเงียบและเงี่ยหูฟังอะไรบางอย่าง ซึ่งทอมก็บอกนางว่า สิ่งนั้นคือลมและเขารู้จักลมนั้น ลมที่ทอมกล่าวถึงนี้คือ "จิต" ("spirit") หรือความรักความเป็นหนึ่งเดียวกันที่อยู่ภายในจิตใจของเขา แม่โจค และเคซี่นั่นเอง และในพระวรสารนั้น พระเยซูเจ้าก็ได้ตรัสกับนิโคเดมัส (Nicodemus) ซึ่งเป็นฟาริสีที่เป็นชนชั้นปกครองว่า เขาจะต้องเกิดใหม่ในพระจิตเจ้า กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาจะต้องละทิ้งความเห็นแก่ตัวและมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกันกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริง ในการนี้ พระองค์ได้ตรัสเปรียบเทียบให้เขาฟังด้วยว่า พระจิตเจ้านั้นก็เปรียบเสมือนลมที่มนุษย์ไต่ขึ้นเสียงแต่ก็ไม่ว่าจะรู้ได้ว่าลมนั้นจะพัดมาเมื่อใด และจะพัดไปทางไหน (ยอห์น. 3 : 7 - 8)

ดวงดาวที่สไตน์เบ็คได้บรรยายไว้ในบทที่ 23 ว่าลอยลงมาอยู่ใกล้โลกมนุษย์นั้นเป็น

สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความรักหรือความผูกพันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็นหนึ่งเดียวกันตามความเชื่อในศาสนาปรัชญาของเอ็ม เมอร์สันที่ว่ามนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาลนี้ล้วนแล้วแต่มีเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งสิ้น

น้ำเป็นสัญลักษณ์ของการชำระมลทินหรือการเกิดใหม่ที่มนุษย์หลายชาติหลายศาสนา เป็นต้นว่าชาวยิว ชาวอินเดียน ตลอดจนคริสตชนทั้งหลายใช้เป็นสัญลักษณ์หรือใช้ประกอบจารีตพิธีกรรมทางศาสนาที่มีความหมายโดยนัยดังกล่าวมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว สำหรับชาวยิวนั้น แม่น้ำจอร์แดนเป็นแม่น้ำที่มีความหมายอันสำคัญยิ่งสำหรับพวกเขามาก เนื่องจากเป็นแม่น้ำที่บรรพบุรุษของพวกเขาเคยข้ามก่อนที่จะเข้าสู่ดินแดนแห่งพันธสัญญา ด้วยเหตุนี้เอง ชาวยิวจึงเลือกกระทำพิธีรับศีลล้างในแม่น้ำดังกล่าว พระเยซูเจ้าเองทั้ง ๆ ที่ทรงเป็นพระเป็นเจ้าและทรงปราศจากบาปมลทินใด ๆ ก็เสด็จไปรับศีลล้างจากนักบุญจอห์น แบปติสต์ในแม่น้ำดังกล่าว (มธ. 3 : 13, มก. 1 : 9, ลก. 3 : 21) ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ การที่สมาชิกครอบครัวยูจอลไปอาบน้ำในแม่น้ำก่อนที่จะเดินทางเข้าสู่รัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเปรียบเสมือนดินแดนแห่งพันธสัญญาสำหรับพวกเขา จึงเป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงการชำระตนให้สะอาดบริสุทธิ์ปราศจากมลทินก่อนที่จะเข้าสู่ดินแดนดังกล่าวนั่นเอง

นอกจากนี้ที่ไหลบ่าไปท่วมรดผู้ที่ครอบครัวยูจอลและผู้อพยพอื่น ๆ อาศัยอยู่นั้นก็เป็นสัญลักษณ์ที่เหมือนกับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือเป็นสัญลักษณ์แห่งการชำระมลทินหรือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการที่ โรส ออฟ ชารอน จะตายจากชีวิตเก่าหรือหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว ส่วนยอห์นผู้อ่อนที่งอกโผล่พ้นพื้นดินขึ้นมาที่สโตนเบียร์บรรยายไว้ก่อนที่จะกล่าวถึงการที่โรส ออฟ ชารอน อุทิศน่านมจากทรวงอกของเธอให้ชายแปลกหน้าที่กำลังจะอดตายคือนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่ชี้แสดงถึงการเกิดใหม่ทางฝ่ายจิตของโรส ออฟ ชารอน ที่กำลังจะติดตามมาให้อนาคตอันใกล้

ชื่อของโรส ออฟ ชารอน นั้นมาจากชื่อดอกไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมีขึ้นอยู่ในประเทศอิสราเอล ตามปกติดอกไม้ดังกล่าวใช้เป็นสัญลักษณ์ถึงพระนางมารีอา พระมารดาของพระเยซูเจ้า ("สามเศรใหญ่กรุงเทพฯ ว. แสงธรรม " 2531 : 88) ด้วยเหตุนี้ การที่ โรส ออฟ ชารอน ได้ให้ชายที่กำลังจะอดตายคือนั้นมจากทรวงอกของเธอนั้น จึงมีท่านผู้รู้ทางวรรณคดีอังกฤษบางท่าน เช่น ดร. ริชาร์ด บักสเตด (Dr. Richard Buckstead) แห่งวิทยาลัยเซนต์โอลาฟ

(Saint Olaf College) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ทัศนะว่า การกระทำดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ของการมีส่วนร่วมในงานช่วยให้รอด (salvation) ของแม่พระ เพราะว่าโดยอาศัยการกระทำดังกล่าวนั้น โรส ออฟ ชารอนก็คล้าย ๆ กับแม่พระในแง่ที่เธอมีส่วนร่วมในแผนการแห่งความรอดของมนุษยชาติด้วยความรักและการอุทิศตน ส่วนชายที่กำลังจะตายนั้นก็คล้าย ๆ กับพระเยซูในแง่ที่ว่า เขาได้แบกรับเอาผลของบาปแห่งความเหินแกล้ว การเอาโรคเอาเปรียบ และการเกลียดชังกันของมนุษยชาติ (อสย. 53) นอกจากนี้ ลักษณะการกระทำดังกล่าวของโรส ออฟ ชารอน ยังมีนักวิจารณ์ทางทำนนำไปเปรียบเทียบกับพระรูปหินอ่อนแกะสลักที่มีชื่อว่า Pieta ของไมเคิล แอนเจโล (Michael Angelo) ศิลปินชื่อดังของโลกชาวอิตาลี พระรูปดังกล่าวเป็นพระรูปของแม่พระที่กำลังอุ้มพระเยซูเจ้าที่เพิ่งถูกปลดลงมาจากบนกางเขนหลังจากที่สิ้นพระชนม์แล้ว ซึ่งไมเคิล แอนเจโลได้แกะสลักพระรูปดังกล่าวอย่างงดงามหาที่มิได้ พระพักตร์ของแม่พระเศร้าแต่ก็สงบอย่างสุดซึ้ง เป็นลักษณะของคนที่ไม่ปล่อยให้ทุกสิ่งเป็นไปตามน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้า น้อมรับความทุกข์อันใหญ่หลวงนั้นด้วยความยินดี เพราะตระหนักเป็นอย่างดีว่าการน้อมรับความทุกข์ด้วยความยินดีนั้นเป็นการมีส่วนร่วมในงานช่วยให้รอดของพระเยซูคริสต์ ซึ่งภาพโรส ออฟ ชารอนกับชายที่กำลังจะตายก็มีส่วนคล้ายกับลักษณะที่กล่าวมาแล้วนี้อย่างเห็นกัน

นอกจากนั้น ยังมีผู้เชี่ยวชาญทางวรรณคดีอังกฤษโดยเฉพาะวรรณกรรมของ จอห์น สโตนเบ็ค อีกท่านหนึ่งคือ มาร์ติน ชอคลีย์ (Martin Shockley) ได้ให้ทัศนะว่าการกระทำดังกล่าวข้างต้นของโรส ออฟ ชารอน นั้นมีความหมายในทำนองเดียวกับพิธีถวายบูชามิสซา (Mass) หรือการเสกศีลมหาสนิทในคริสตศาสนาในพิธีดังกล่าว พระสงฆ์จะเสกขนมปังและน้ำองุ่นให้กลายเป็นพระกายและพระโลหิตของพระเยซู เพื่อเป็นการระลึกถึงการเลี้ยงอาหารค่ำครั้งสุดท้ายของพระองค์ ซึ่งในระหว่างการเลี้ยงนั้น พระเยซูเจ้าได้ทรงเสกขนมปังและน้ำองุ่นให้กลายเป็นพระกายและพระโลหิตของพระองค์ และทรงมีรับสั่งให้บรรดาศาสนิกษย์ของพระองค์กระทำเช่นนั้นต่อ ๆ กันไป เพื่อเป็นการระลึกถึงพระองค์ โดยที่ชอคลีย์ได้ให้เหตุผลถึงการที่เขามีทัศนะดังกล่าวว่า การที่ โรส ออฟ ชารอน ได้ให้น้ำนมจากร่างกายของเธอแก่ชายที่กำลังจะอดตายได้ดื่มกินเลี้ยงชีวิตนั้นก็คล้าย ๆ กับการที่พระเยซูเจ้าประทานพระกายและพระโลหิตของพระองค์เพื่อเป็นอาหารชุบเลี้ยงจิตวิญญาณ

นั่นเอง เขาเสริมว่า โรส ออฟ ชารอน ได้ตระหนักถึงรหัสธรรมอันสูงสุด (ultimate mystery) ของคริสตศาสนาในขณะที่เธอ "เงยหน้าขึ้นและกวาดสายตามองไปรอบ ๆ ยู่จิมริมฝีปากของเธอแนบชิดกันและระบายรอยยิ้มออกมาอย่างลึกลับ" looked up and across the barn, and her lips came together and smiled mysteriously. (Steinbeck. 1964 : 406) และที่เธอระบายรอยยิ้มออกมาอย่างลึกลับเช่นนั้นก็เพราะเธอได้ตระหนักหรือเกิดความรู้แจ้งในสิ่งที่ป็นรหัสธรรมอันลึกลับแล้วนั่นเอง นอกจากนั้น ชอคลีย์ยังได้ให้ทัศนะอีกด้วยว่าการที่โรส ออฟ ชารอน ให้ชีวิตใหม่แก่ชายที่กำลังจะสิ้นชีวิตนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหมายในแง่ของการฟื้นคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูคริสต์ (Shockley. 1957 : 270)

สรุปแล้ว ในการแสดงแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบ็คได้ใช้กลวิธีการประพันธ์ประเภทสัญลักษณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ เรื่องและสัญลักษณ์เหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ของคริสตศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับคริสตศาสนา

นอกจากสไตน์เบ็คจะใช้กลวิธีการประพันธ์ประเภทเรื่องเปรียบเทียบ กุเทียบ และสัญลักษณ์ของคริสตศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับคริสตศาสนาเป็นส่วนใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เขายังได้ใช้ศัพท์และสำนวนคำที่คล้าย ๆ กับศัพท์และสำนวนที่ใช้กันอยู่ในพระคัมภีร์อีกด้วย (Shockley. 1957 : 266 - 267)

ศัพท์ในพระคัมภีร์หรือศัพท์เกี่ยวกับคริสตศาสนาที่สไตน์เบ็คได้นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขามีอยู่หลายคำหลายคำ เช่นคำว่า Saviour, The Lamb, potter's field และ the prodigal เป็นต้น ศัพท์สองคำแรกนั้นหมายถึงพระเยซูเจ้า ศัพท์คำที่สามคือ potter's field หรือทุ่งข้างหมอนั้นเป็นคำที่มีอยู่ในพระวรสารตอนที่เล่าถึงการที่ยูดาซึ่งเป็นสาวุศิษย์ที่ทรยศต่อพระอาจารย์เจ้าของคนด้วยการไปนำศัตรูของพระเยซูเจ้า มาจับพระองค์ได้เสียใจ เพราะการกระทำเช่นนั้นของตนถึงกับไปผูกคอตายในเวลาต่อมา โดยก่อนที่จะไปผูกคอตายนั้น ยูดาได้หึงเงินสามสิบเหรียญที่เขาได้รับเป็นสินจ้างรางวัลมาจากการทรยศนั้นไว้ในพระวิหาร พวกมหาปุโรหิตจึงเอาเงินนั้นไปซื้อทุ่งข้างหมอดังกล่าวไว้ สำหรับเป็นที่ฝังศพคนต่างบ้านต่างเมือง (มธ. 27 : 3 - 7) ด้วยเหตุนี้ คำศัพท์ดังกล่าวจึงมีความหมายในทำนองที่

นั่นเอง เขาเสริมว่า โรส ออฟ ชารอน ได้ตระหนักถึงรหัสธรรมอันสูงสุด (ultimate mystery) ของคริสตศาสนาในขณะที่เธอ "เงยหน้าขึ้นและกวาดสายตามองไปรอบ ๆ ยู่จิมริมฝีปากของเธอแบบซิกกันและระบายรอยยิ้มออกมาอย่างลึกลับ" looked up and across the barn, and her lips came together and smiled mysteriously. (Steinbeck. 1964 : 406) และที่เธอระบายรอยยิ้มออกมาอย่างลึกลับเช่นนั้นก็เพราะเธอได้ตระหนักหรือเกิดความรู้แจ้งในสิ่งที่ป็นรหัสธรรมอันลึกลับแล้วนั่นเอง นอกจากนั้น ชอคลีย์ยังได้ให้ทัศนะอีกด้วยว่าการที่โรส ออฟ ชารอน ให้ชีวิตใหม่แก่ชายที่กำลังจะสิ้นชีวิตนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหมายในแง่ของการฟื้นคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูคริสต์ (Shockley. 1957 : 270)

สรุปแล้ว ในการแสดงแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบ็คได้ใช้กลวิธีการประพันธ์ประเภทสัญลักษณ์ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องและสัญลักษณ์เหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ของคริสตศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับคริสตศาสนา

นอกจากสไตน์เบ็คจะใช้กลวิธีการประพันธ์ประเภทเรื่องเปรียบเทียบ กุเทียบ และสัญลักษณ์ของคริสตศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับคริสตศาสนาเป็นส่วนใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เขายังได้ใช้ศัพท์และสำนวนคำที่คล้าย ๆ กับศัพท์และสำนวนที่ใช้กันอยู่ในพระกัมภีร์อีกด้วย (Shockley. 1957 : 266 - 267)

ศัพท์ในพระกัมภีร์หรือศัพท์เกี่ยวกับคริสตศาสนาที่สไตน์เบ็คได้นำมาใช้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขามีอยู่หลายต่อหลายคำ เช่นคำว่า Saviour, The Lamb, potter's field และ the prodigal เป็นต้น ศัพท์สองคำแรกนั้นหมายถึงพระเยซูเจ้า ศัพท์คำที่สามคือ potter's field หรือทุ่งข้างหมอนั้นเป็นคำที่มีอยู่ในพระวรสารตอนที่เล่าถึงการที่ยูดาซึ่งเป็นสาวุสศิษย์ที่ทรยศต่อพระอาจารย์เจ้าของคนด้วยการไปนำศัตรูของพระเยซูเจ้า มาจับพระองค์ได้เสียใจ เพราะการกระทำเช่นนั้นของตนถึงกับไปผูกคอตายในเวลาต่อมา โดยก่อนที่จะไปผูกคอตายนั้น ยูดาได้ทิ้งเงินสามสิบเหรียญที่เขาได้รับเป็นสินจ้างรางวัลจากการทรยศนั้นไว้ในพระวิหาร พวกมหาปุโรหิตจึงเอาเงินนั้นไปซื้อทุ่งข้างหมอดังกล่าวไว้ สำหรับเป็นที่ฝังศพคนต่างบ้านต่างเมือง (มธ. 27 : 3 - 7) ด้วยเหตุนี้ คำศัพท์ดังกล่าวจึงมีความหมายในทำนองที่

เก็บที่ฝั่งศพสำหรับคนที่ไร้ญาติชาคมิตรหรือคนที่ไม่มีใครรู้จักหวนอนปลายเท้า ถ้าเป็นที่ฝั่งศพในประเทศไทยก็คงจะเทียบได้กับป่าช้าวัดคอน สำหรับในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นสไตน์เบ็คได้นำมาใช้เรียกสุสานคนชราที่พวกผู้อพยพเห็นว่าไม่ต้องได้รับการฝังศพอย่างคึกคัก ส่วนคำศัพท์คำสุดท้ายที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมากล่าวถึงคือ the prodigal นั้น เป็นคำที่มาจากนิทานเปรียบเทียบลูกเลี้ยงผลาญที่พระเยซูเจ้าเล่าให้บรรดาสานุศิษย์ฟัง (ลก. 15 : 11 - 32) สไตน์เบ็คได้นำคำนี้มาใช้ในคำพูดของจิม เคย์ที่กล่าวว่า "บางทีทอมอาจจะฆ่าลูกวัวตัวนั้น เหมือนกับที่ฆ่าให้ลูกเลี้ยงผลาญในพระคัมภีร์" Maybe Tom'll kill the fatted calf like for the prodigal in Scripture. (Steinbeck. 1964 : 25) ที่เคย์กล่าวเช่นนั้นก็เพราะในนิทานเปรียบเทียบดังกล่าว พ่อได้สั่งให้คนใช้ฆ่าลูกวัวตัวนั้นที่สำหรับงานเลี้ยงต้อนรับลูกเลี้ยงผลาญที่สำนึกผิดและกลับมาขอขมาโทษตน

นอกจากนี้ยังมีข้อความบางประโยคในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกับข้อความบางประโยคในพระคัมภีร์เป็นอย่างมาก อาทิเช่น ประโยคที่สไตน์เบ็คบรรยายถึงเคย์ว่า "เขาเป็นนักเทศน์ที่ดีและรู้จักสัตบุรุษของเขา" "He was a good preacher and know his people" (Steinbeck. 1964 : 88) นั้นคล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าที่ว่า "เราเป็นผู้เลี้ยงแกะที่ดี เรารู้จักแกะของเรา..." (ยน. 10 : 14) คำพูดของโนอาห์ที่กล่าวออกมาขณะกำลังอาบน้ำในแม่น้ำก่อนที่จะเข้าสู่เคลิฟฟอร์ดเนี่ยที่ว่า "อยากจะอยู่ที่นี่ อยากจะนอนอยู่ที่นี่ตลอดไป..." "Like to jus' stay here. Like to lay here forever..." (Steinbeck. 1964 : 181) นั้นคล้าย ๆ กับ คำพูดของนักบุญเปโตรที่กล่าวเมื่อได้เห็นพระเยซูเจ้าทรงจำแลงพระกายบนภูเขาสูงแห่งหนึ่ง ซึ่งพระกายที่ทรงจำแลงใหม่นี้มีสิริมงคลอันรุ่งเรืองยิ่งถึงกับทำให้นักบุญเปโตรถึงกับเคลิบเคลิ้มงงวย ท่านรู้สึกมีความสุขอันเต็มคำลึกล้ำและอยากจะอยู่นั้นกับพระองค์ต่อไปอีกนานเท่านาน (มธ. 17 : 1 - 8, มก. 9 : 2 - 8, ลก. 9 : 28 - 36) คำพูดของแม่โจคที่กล่าวเมื่อเห็นเด็ก ๆ ที่ออกอยากหิวโหยมายืนล้อมวงจ้องดูนางปรุงสตู (stew) ให้สมาชิกในครอบครัวของนางรับประทานกันตาละห้อย ว่า "ฉันไม่สามารถขับไล่ส่งพวกเขาไปได้" "I can't send'em away,"

(Steinbeck. 1964 : 229) นั้นคล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าขณะที่ทอดพระเนตรเห็นผู้คนเป็นจำนวนมากติดตามพระองค์ไปและไม่มีอาหารจะตกถึงท้องที่ว่า พระองค์ทรงรู้สึกสงสารคนเหล่านั้น และไม่อาจที่พวกเขากลับไปขณะที่ยังหิวโหยอยู่ เพราะพวกเขาบางคนที่มาจากที่ห่างไกลนั้นอาจจะเป็นลมลงกลางทางเสียก่อน (มก. 7 : 2 - 3) ส่วนประโยคที่เผชิญกับบรรดาเจ้าหน้าที่ที่ต่อมาได้ทำร้ายเขาถึงตายว่า "พวกท่านไม่รู้ว่าพวกท่านกำลังทำอะไร"

"You don't know what you're a doin." (Steinbeck. 1964 : 344) นั้นก็คล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าที่ว่า "พระบิดาเจ้าข้า โปรดอภัยโทษพวกเขาเถิด เพราะว่าพวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขากำลังทำอะไร" (ลก. 23 : 34) และคำพูดของแม่โจทที่กล่าวกับลูกจอนห์ว่า "จงมีชีวิตอยู่เพียงเพื่อวันนี้เท่านั้น" "Jus' live the day," (Steinbeck. 1964 : 378) นั้นคล้ายกับพระคำรัสของพระเยซูเจ้าที่สอนสานุศิษย์ของพระองค์มิให้กังวลถึงวันพรุ่งนี้หรืออนาคต แต่ให้ใช้ชีวิตแต่ละวันให้ดีที่สุด (มธ. 6 : 34) ดังนั้นผู้วิจัยได้หยิบยกนามากล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้วนอกจากประโยคที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีวลีบางวลีในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ที่คล้ายกับวลีในพระคัมภีร์อย่างชนิดที่เกือบจะเหมือนกันทีเดียว เพียงแต่แตกต่างกันที่สำเนียงพูดเท่านั้น คือวลีที่ว่า "lan' of milk an' honey" (Steinbeck. 1964 : 223) นั่นก็คือวลีที่ว่า "the land of milk and honey" ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่า (กฉว. 13 : 27) นั่นเอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะ

จอห์น สไตน์เบ็ค ได้เขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของเขาโดย สอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาไว้ในนวนิยายดังกล่าวมากมาย โดยได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดทางศาสนาส่วนใหญ่มาจากศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันและคริสต์ศาสนา นอกจากสไตน์เบ็คจะสอดแทรกแนวความคิดแบบคริสต์ศาสนาไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath แล้ว เขายังได้นำวิธีการเขียนแบบการเขียนพระคัมภีร์ที่เต็มไปด้วยเรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบ และสัญลักษณ์ตลอดจนการใช้ศัพท์และสำนวนต่าง ๆ ในพระคัมภีร์ มาใช้ในการเขียนนวนิยายดังกล่าวของเขาด้วย ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดทางศาสนาของเขาทั้งที่เป็น การแสดงแนวความคิดของเขาเองโดยตรงในบทแทรกและที่เป็นการแสดงแนวความคิด โดยผ่านตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวมาเปรียบเทียบให้เห็นข้อเหมือนและข้อแตกต่างกับ ศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันและคริสต์ศาสนา นอกจากนั้น ยังได้วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ที่ สไตน์เบ็คได้รับอิทธิพลมาจากพระคัมภีร์โดยเฉพาะในเรื่องการใช้เรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบ และสัญลักษณ์อีกด้วย

ในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวความคิดทางศาสนานั้น ผู้วิจัยได้แบ่งแนวความคิดทางศาสนาของ สไตน์เบ็คที่ได้แสดงไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ออกเป็น 7 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. ศักดิ์ศรีของมนุษย์
2. การรู้จักตนเอง
3. ภราดรภาพของมนุษย์
4. บุญ-บาป
5. การอธิษฐานภาวนา
6. ความทุกข์ยากในชีวิต
7. การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างแนวความคิดทางศาสนาที่สไตน์เบิร์กได้แสดงไว้ในนวนิยายตามหัวข้อดังกล่าวกับแนวความคิดทางศาสนาในคริสต์ศาสนาและศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันไว้โดยลำดับพอสรุปได้ดังนี้

1. ศักดิ์ศรีของมนุษย์ แนวความคิดเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ของจอห์น สไตน์เบิร์ก

ในนวนิยาย เรื่อง The Grapes of Wrath ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนปรีชาเรื่องวิญญาณสากลของเอ็มเมอร์สันที่เชื่อว่ามนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาลนี้ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน ในนวนิยายดังกล่าว สไตน์เบิร์กได้พยายามชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เป็นจำนวนมากถูกมองข้ามศักดิ์ศรีหรือคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของพวกเขา และดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่สมกับสภาพความเป็นมนุษย์ บางคนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างอะไรไปจากสัตว์ ทางที่ถูกที่ควรแล้ว มนุษย์ซึ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันนั้นควรจะเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกันซึ่งมีอยู่เท่าเทียมกันทุกประการนั้น

อาจกล่าวได้ว่า สไตน์เบิร์กยกย่องเชิดชูศักดิ์ศรีของมนุษย์เช่นเดียวกับเอ็มเมอร์สัน อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้เน้นหรือกล่าวออกมาตรง ๆ ว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งถึงขนาดเป็นพระเจ้าเหมือนเอ็มเมอร์สัน จึงอาจกล่าวได้ว่าในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีนี้แนวความคิดของสไตน์เบิร์กที่แสดงออกมาในนวนิยายดังกล่าวนี้ไม่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับคริสต์ศาสนาที่สอนว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ และมีศักดิ์ศรีถึงขนาดเป็นบุตรบุญธรรมของพระเป็นเจ้า เป็นน้องบุญธรรมของพระเยซูคริสต์ผู้ทรงเป็นพระบุตรของพระเป็นเจ้า และมีฉายาของพระเจ้าหรือมีความละม้ายคล้ายกับพระเจ้า และคำสอนที่ว่ามนุษย์เป็นเพียงสิ่งสร้างของพระเป็นเจ้าอย่างหนึ่งในบรรดาสรรพสิ่งทั้งหลายที่พระองค์ทรงสร้างมาเท่านั้น มิได้เป็นพระผู้สร้างหรือพระผู้เป็นเจ้าแต่ประการใด

สไตน์เบิร์กได้แสดงแนวความคิดของเขาไว้ในบทแทรกของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าเครื่องจักรและผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวของเขานี้ ก็สอดคล้องกับคำสอนของคริสต์ศาสนาที่สอนว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีสูงส่งกว่าสิ่งสร้างใด ๆ ของพระเป็นเจ้าในโลกนี้ เนื่องจากในบรรดาสิ่งสร้างต่าง ๆ ของพระองค์นั้น มีเพียงมนุษย์

เท่านั้นที่มีวิญญาณ (soul) ในขณะที่สัตว์ พืช และวัตถุธาตุต่าง ๆ นั้นหาที่มีวิญญาณเหมือนมนุษย์ไม่ ซึ่งวิญญาณของมนุษย์นั้นจะได้ไปอยู่กับพระเป็นเจ้าในสวรรค์ตลอดนิรันดร์ ถ้าหากว่ามนุษย์ผู้นั้นกระทำความผิดหนักเบาและทำตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้า แต่สัตว์ พืช และวัตถุธาตุต่าง ๆ ซึ่งไม่มีวิญญาณนั้นไม่มีโอกาสเช่นนั้น

นอกจากนี้ สไลต์เบ็คยังได้แสดงทัศนะโดยผ่านการกระทำและคำพูดของตัวละครด้วยว่า หญิงก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับชาย ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเหมือนกับศาสนาของเอ็มเมอร์สัน ที่สอนว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันนั้นก็สอดคล้องกับแนวความคิดในคริสตศาสนา ที่สอนว่ามนุษย์ทั้งชายและหญิงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทุกประการในสายพระเนตรของพระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงสร้างหญิงมาให้เป็นคู่อุปถัมภ์ของชาย และเป็นหนึ่งเดียวกัน

ยิ่งไปกว่านั้น สไลต์เบ็คยังได้แสดงทัศนะไว้โดยนัยว่า มรवासก็มีศักดิ์เท่าเทียมกับนักบวช เช่นกัน ซึ่งทัศนะดังกล่าวนี้ก็ไม่ขัดแย้งกับคำสอนในคริสตศาสนาที่สอนว่ามนุษย์ทุกคนที่ได้รับศีลล้างบาปแล้วนั้น ต่างก็มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นสงฆ์ เช่นเดียวกับพระเยซูคริสต์ด้วยกันทั้งสิ้น

ข้อคิดที่สไลต์เบ็คฝากไว้เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์นี้ ก็ยังมีมนุษย์อีกเป็นจำนวนมากที่ยังดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่สมกับศักดิ์ศรีของเขา เพราะมนุษย์ด้วยกันเหยียบย่ำปิตาศักดิ์ศรีของกันและกันมนุษย์จึงควรตระหนักและเคารพในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นซึ่งมีเท่าเทียมกันทุกคน

ในประเด็นที่เกี่ยวกับนักบวชนั้น สไลต์เบ็คได้กล่าวโดยนัยโดยผ่านคำพูดและการกระทำของสาธุคุณจิม เกซี่ ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ว่า นักบวชที่ดีคือนั้นไม่ต้องเป็นผู้หยิ่งจองหองถือว่าตนเองมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าเพื่อนมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป นักบวชที่ดีควรลงมาสัมผัสประชาชนและใช้ชีวิตด้วยความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพวกเขา รับรู้ความทุกข์ยากของพวกเขามาและพยายามนำพวกเขาไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นทั้งฝ่ายร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับสถาบันศาสนาที่จะต้องบริการรับใช้ผู้อื่นก่อนที่จะเทศนาสั่งสอนประชาชนหรือทำมากกว่าพูด ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพสังคม พยายามทำให้ศาสนาไม่เหินห่างประชาชน และเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายและเข้าถึงจิตใจประชาชนทุกระดับ

2. การรู้จักตนเอง การรู้จักตนเองในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ใน 2 ความหมาย ความหมายแรกเป็นการรู้จักตนเองตามแนวความคิดทางคริสตศาสนา ในความหมายดังกล่าว การรู้จักตนเองหมายถึงการที่มนุษย์รู้ความจริงเกี่ยวกับตนเองว่า ตนมีสภาพที่อ่อนแอโดยเฉพาะทางฝ่ายจิตวิญญาณ จึงต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือต่าง ๆ จากพระผู้เป็นเจ้าทั้งฝ่ายร่างกาย จิตใจ และวิญญาณจึงจะสามารถได้รับความรอดได้ นอกจากนั้น การรู้จักตนเองในความหมายดังกล่าวยังหมายถึงการที่มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายของเขอีกด้วย ส่วนการรู้จักตัวเองในความหมายที่สองนั้นเป็นการรู้จักตนเองตามแนวความคิดในศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สัน ในความหมายนี้ การรู้จักตัวเองหมายถึง การที่มนุษย์ตระหนักถึงเหวภาพหรือความเป็นพระผู้เป็นเจ้าที่มีอยู่ในตัวเขาและเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การรู้จักตัวเองในความหมายดังกล่าวนี้หมายถึงการที่มนุษย์เชื่อว่าตนและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายมีอำนาจมีความสามารถที่จะเอาตัวรอดหรือมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยพระเจ้าหรืออำนาจที่อยู่ภายนอกตน นอกจากนั้น การรู้จักตัวเองในความหมายดังกล่าวยังหมายถึงการที่มนุษย์รู้ความจริงเกี่ยวกับตนเองว่าตนและสรรพสิ่งทั้งหลายและเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่ดวงเดียว จึงมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับมวลมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาลนี้

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นตัวละครสำคัญ ๆ โดยเฉพาะเกซี ทอม และแม่โจคเป็นผู้ที่รู้จักตนเองในแบบของศาสนาปรัชญาของเอมเมอร์สัน กล่าวคือ ตัวละครดังกล่าวตระหนักถึงความจริงที่ว่า พวกเขาและเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลนี้ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณดวงใหญ่หรือวิญญาณสากลดวงเดียวกัน และตระหนักถึงเหวภาพที่มีอยู่ในตัวพวกเขาตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลาย เมื่อตระหนักถึงความจริงเช่นนี้แล้ว พวกเขาเกิดความรักและความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับพวกมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย และมีความเชื่อมั่นในอำนาจที่มีอยู่ในตัวเขาและมวลมนุษย์ที่สามารถทำให้พวกเขาและเพื่อนมนุษย์กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือจากอำนาจภายนอกตนหรือพระเป็นเจ้าที่ไทนอีก พวกเขาจึงพยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะทำให้มนุษย์ทั้งหลายตระหนักถึงเหวภาพหรืออำนาจที่มีอยู่ภายในตนดังกล่าว และพยายาม

ทำให้มวลมนุษยารักและเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย ถึงแม้ว่าจะต้องเสียสละชีวิตก็ยอม ดังเช่นในกรณีของเคซีที่ได้ยอมพลีชีพเพื่อเพื่อนมนุษย์ของเขา อย่างไรก็ตามในนวนิยายดังกล่าวยังมีตัวละครเป็นจำนวนมากที่ยังไม่รู้จักตนเองอย่างแท้จริง จึงกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบหรือเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ซึ่งตามศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและแนวความคิดของสไตน์เบ็คนั้นผู้ที่รู้จักตนเองอย่างแท้จริงจะไม่กระทำในสิ่งที่ขัดต่อธรรมชาติแท้จริงของมนุษย์ที่ต้องรักและเป็นหนึ่งเดียวกับมวลมนุษยและสรรพสิ่งทั้งหลาย เช่นนั้นเป็นอันขาด

วิธีการรู้จักตนเองของตัวละครที่สำคัญผู้หนึ่งในนวนิยายดังกล่าวก็คือเคซีนั่นก็คือการกลับไปสู่ธรรมชาติ หลบหนีความวุ่นวายต่าง ๆ ในสังคมเข้าไปอยู่ในที่ที่อยู่ห่างไกลจากผู้คนและกรุงกิลดา ความจริงต่าง ๆ ท่ามกลางความสงบเงียบของธรรมชาตินั้น และในที่สุดก็สามารถค้นพบความจริงและรู้จักตนเองได้อย่างแท้จริง โดยอาศัย "จิต" ซึ่งเป็นจิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดหรือวิญญาณนั้นช่วยเผยแสดงความจริงแก่เขา นอกจากนั้น ตัวละครที่สำคัญอีกผู้หนึ่งคือทอมก็รู้จักตนเองท่ามกลางความสงบเงียบของธรรมชาติเช่นเดียวกับเคซี ส่วนตัวละครอื่น ๆ ที่รู้จักตนเองซึ่งได้แก่แม่โจด โรส ออฟ ชารอน และผู้อพยพส่วนใหญ่ที่สับสนกับความจริงที่เคซีและทอมนำมาถ่ายทอดและพิจารณาตรึกตรองจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

สำหรับการรู้จักตนเองของเคซีและทอมดังกล่าวนั้นก็สอดคล้องกับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่เชื่อว่ามนุษย์อาจรู้จักตนเองหรือเข้าถึงความเป็นจริงได้โดยธรรมชาติ เนื่องจากในทุก ๆ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้นมีพระสรุเสียงหรือ "จิต" ของพระเจ้าหรือวิญญาณสากลประทับอยู่ เมื่อมนุษย์ใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติแล้วก็จะเกิดความเข้าใจในความเป็นจริงที่อยู่ในธรรมชาตินั้นโดยอาศัย "จิต" ดังกล่าวช่วยเผยแสดงให้เข้าถึงความเป็นจริงนั้น ซึ่งวิธีการรู้จักตนเองดังกล่าวนี้แตกต่างอยู่บ้างเล็กน้อยจากคริสตชนที่รู้จักตนเองอย่างแท้จริงได้ด้วยการบำเพ็ญสมาธิภาวนา จนเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าและได้รับการคลี่คลายจากพระจิตของพระองค์ให้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง แต่ถึงแม้ว่าจะต่างกันในด้านที่ว่าศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและตัวละครของสไตน์เบ็คจะรู้จักตนเองด้วยการเข้าไปใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ในขณะที่คริสตชนรู้จักตนเองได้จากการบำเพ็ญสมาธิภาวนาก็ตาม แต่ก็อาจกล่าวได้ว่ามีข้อละม้ายคล้ายคลึงกัน

ตรงที่ว่า การรู้จักตนเองทั้งสามแนวทางข้างต้นซึ่งเกิดจากการเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้าหรือ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดนั้นเป็นการ เผยแสดงจากพระจิตของพระเจ้าหรือจิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดนั้นด้วยกัน
ทั้งสิ้น

ส่วนผลของการรู้จักตนเองของตัวละครในนวนิยายดังกล่าวนั้นนอกจากจะทำให้เป็นผู้ที่รัก
และเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่นแล้ว ยังจะทำให้เกิดความตระหนักถึงเทวภาพหรือความเป็นพระเจ้าที่มีอยู่
ในตนเองและเพื่อนมนุษย์ทุกคนตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาล นอกจากนั้น ยังจะทำให้
เกิดความตระหนักถึงอำนาจเหนือความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งหาผู้อื่น
ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ที่เป็นอำนาจภายนอกตน ด้วยเหตุนี้เขาจะเป็นผู้ที่พึ่งตนเอง เป็นตัวของตัวเอง
ไม่ขึ้นอยู่กับกุศลพินิจของผู้อื่น ตลอดจนค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนกฎระเบียบต่าง
ในสังคม ซึ่งผลจากการรู้จักตนเองดังกล่าวนี้ก็นับว่าสอดคล้องกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน
ทุกประการ แต่ว่าแตกต่างจากคริสตศาสนาในประเด็นสำคัญที่ว่าผู้ที่รู้จักตนเองในคริสตศาสนาจะ
ตระหนักถึงสภาพของตนเองว่า ตนไม่มีอำนาจหรือความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้เลย
ถ้าหากว่าพระเป็นเจ้าไม่ประทานความช่วยเหลือสิ่งนั้น ๆ ให้กระทำ

แนวความคิดในเรื่องการรู้จักตนเองของเอ็มเมอร์สันและสไตน์เบ็คดังกล่าวข้างต้นนั้น
ละม้ายคล้ายกับศาสนปรัชญาตะวันออกที่เชื่อว่า "มนุษย์มีความสามารถที่จะปลดปล่อยตนเอง ตนเอง
นั้นแหละที่จะทำให้ตนเองหลุดพ้นได้ ไม่มีใครจะมาช่วยเราได้ มนุษย์ต้องเป็นประทีปส่องทางให้แก่
ตนเอง นั่นคือ การพึ่งอำนาจตนเอง มนุษย์ตะวันออกไม่ต้องการพึ่งอำนาจภายนอกตนหรืออำนาจของ
ผู้อื่น พระเจ้าไม่มีความหมายใด ๆ ต่อมนุษย์" (ปริชา เบียมพงศ์สานต์. 2531 : 13 -14)

ถึงแม้ว่าผลของการรู้จักตนเองในศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและในตัวละครต่าง ๆ
ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็ค ตลอดจนศาสนปรัชญาตะวันออกจะ
แตกต่างกับผลการรู้จักตนเองของผู้ที่รู้จักตนเองในคริสตศาสนาก็ตาม แต่ก็มีผลการรู้จักตนเอง
ในประเด็นสำคัญอยู่ประเด็นหนึ่งที่เหมือนกันก็คือ ผู้ที่รู้จักตนเองทั้งในศาสนาปรัชญาของ
เอ็มเมอร์สัน นวนิยายเรื่องดังกล่าว ศาสนปรัชญาตะวันออก และคริสตศาสนานั้นจะสามารถหลุดพ้น
จากความเห็นแก่ตัวได้เพราะการรู้จักตนเองเช่นเดียวกัน ดังกล่าวไว้ในคัมภีร์อุปนิษัตของศาสนา

ยีนคูที่ว่า "ที่ไหนมีจิตสำนักแห่งการรู้จักตนเอง ที่นั่นไม่มีความเห็นแก่ตน" (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2531 : 71)

3. ภราครภาพของมนุษย์ สไตน์เบ็คได้สอดแทรกศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณสากลที่สอนว่ามนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน เพราะต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณสากลหรือจิต-วิญญาณใหญ่ดวงเดียวกันนั้นไว้ในคำพูดของเคซี่ ซึ่งในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นผู้ค้นพบและสอนศาสนาปรัชญาดังกล่าว ศาสนาปรัชญาดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับคำสอนในคริสตศาสนาที่สอนให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนหนึ่งรักตนเอง และคล้ายคลึงกับคำสอนเกี่ยวกับเรื่องพระกายทิพย์ของพระคริสต์เจ้าของนิกายเปาโลที่สอนว่าทุกคนต่างก็เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งในร่างกายเดียวกันคือพระกายทิพย์ของพระคริสต์เจ้า นอกจากนี้ คริสตศาสนายังสอนว่า มนุษย์ทั้งหลายเป็นบุตรบุญธรรมของพระเจ้าองค์เดียวกัน และเป็นน้องบุญธรรมของพระบุตรของพระเจ้าองค์เดียวกันด้วย

อย่างไรก็ตาม ตัวละครที่สำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath คือ เคซี่และทอมนั้นก็มีการกระทำที่ขัดแย้งกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณสากลที่พวกเขาเชื่อและสั่งสอน นั่นคือการต่อสู้กันด้วยวิธีการรุนแรงกับผู้อื่นที่ทำร้ายหรือกดขี่ขูดรีดเอารักเอาเปรียบพวกเขาผู้ยากไร้อื่น ๆ นั้นนอกจากเป็นการขัดต่อศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันดังกล่าวแล้วยังเป็นการขัดต่อคำสั่งสอนของคริสตศาสนาที่สอนมนุษย์ให้รักและให้อภัยกันแม้แต่กับผู้ที่ป็นศัตรูอีกด้วย

แต่ถึงแม้ว่าการที่สไตน์เบ็คแสดงทัศนะที่เป็นการสนับสนุนการต่อสู้กันอย่างรุนแรงไว้ในนวนิยายดังกล่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมในสังคมนั้นจะเป็นการขัดต่อศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาดังกล่าวก็ตาม แต่ตามทัศนะดังกล่าวก็นับเป็นผลดีต่อสภาพสังคมอเมริกันในเวลาต่อมาอยู่ไม่น้อย เนื่องจากทัศนะดังกล่าวของสไตน์เบ็คได้ทำให้ผู้อ่านนวนิยายดังกล่าวซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา และส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ได้ร่วมสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม หรือเป็นผู้ที่กดขี่ เอาเปรียบเพื่อนร่วมชาตินั้นได้เกิดความรู้สึกว่า ความคับแค้นที่เพื่อนร่วมชาติโดยเฉพาะบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลายได้รับการกระทำของพวกเขานั้นจะนำไปสู่ผลร้ายแรงยิ่งซึ่งพวกเขาทุกคนจะได้รับอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงในบั้นปลายได้ ถ้าหากพวกเขาไม่ช่วยกัน

แก้ไขสภาพสังคมอเมริกันให้มีความเป็นธรรมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และก็นับว่าเป็นโชคดีของสหรัฐอเมริกาที่มีผู้นำที่ชาญฉลาดเช่นประธานาธิบดีแฟรงกลิน ดี รูสเวลต์ ที่ได้เล็งเห็นถึงภัยอันตรายอันร้ายแรงดังกล่าวและได้พยายามแก้ไขเยียวยาสังคมอเมริกันให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น ให้ผู้คนทั่วไปมีงานทำและมีหลักประกัน มีสวัสดิภาพต่าง ๆ มากขึ้น โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนส่วนใหญ่และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบรรดานายทุนทั้งหลายที่ตระหนักถึงผลที่จะติดตามมาของความไม่เป็นธรรมในสังคม และพยายามสร้างความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือภราดรภาพในสังคมอเมริกันให้มากยิ่งขึ้น จึงนับว่านวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์แบ็กมีส่วนช่วยให้สังคมอเมริกันเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ทำให้สังคมมีความเป็นธรรม และบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลายมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นในเวลาต่อมา ทำให้สังคมอเมริกันรอดพ้นจากหายนะอันใหญ่หลวงนั้นไปได้

4. บุญ - บาป เกษีซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของสไตน์แบ็กในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ให้แสดงทัศนะว่าบุญ - บาป นั้น อาจเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่เลยก็เป็นได้ มีแต่การกระทำที่ดีและการกระทำที่ไม่ดีของมนุษย์เท่านั้น เขาเห็นว่าความครุ่นคิดคำนึงถึงเรื่องบาปทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกสับสนวุ่นวายและเป็นทุกข์ ซึ่งผู้ที่ตระหนักในความจริงที่ว่าทุก ๆ สิ่งในสากลจักรวาลนี้เป็นหนึ่งเดียวกัน จะไม่มีการแยกสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกเป็นคู่ ๆ เช่นบุญ - บาป อีกต่อไป เพราะทุกสิ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกันทั้งสิ้น

ในทัศนะของสไตน์แบ็กที่แสดงผ่านตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น การกระทำที่ดี หรือสิ่งที่คนโดยทั่วไปเรียกว่าบุญนั้น คือการกระทำที่เต็มไปด้วยความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น ก่อประโยชน์สุขให้แก่ผู้อื่น ส่วนการกระทำที่ไม่ดีหรือบาปนั้นคือการกระทำที่ทำให้เพื่อนมนุษย์ต้องประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน เกิดความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งอาจจะนำไปสู่การต่อสู้ทำลายล้างกันอย่างรุนแรง

สไตน์แบ็กได้แสดงทัศนะของเขาไว้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ทั้งที่เป็นการแสดงทัศนะโดยตรงไว้ในบทแทรกต่าง ๆ ของนวนิยายดังกล่าว และที่เป็นการแสดงทัศนะโดยทางอ้อมโดยผ่านตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวว่า การกระทำบางอย่างที่คนโดยทั่วไปโดย

เฉพาะผู้ที่เคร่งศาสนาเห็นว่า เป็นบาปหรือเป็นการกระทำที่ไม่ดีงาม เช่น การแสวงหาความสุขทางเพศ หรือ การแสวงหาความสุขในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีได้ก่อความยุ่งยากเดือดร้อนให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใด และเป็นไปตามครรลองของธรรมชาตินั้นไม่เป็นบาปหรือเป็นการกระทำที่ไม่ดีงามแต่ประการใด

นอกจากนั้น สไตน์เบ็คยังได้แสดงทัศนะไว้ในนวนิยายดังกล่าวว่า การครุ่นคิดถึงเรื่องบาปมากเกินไปเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอย่างมหันต์ โดยเขาได้สอดแทรกทัศนะดังกล่าวไว้ในเรื่องราวของบรรดาสมาชิกนิกายพยานพระยะโฮวาห์ที่คอยจ้องที่จะจับผิดผู้อื่น และเห็นการกระทำต่าง ๆ ที่คนทั่วไปเห็นว่าไม่เป็นบาป เช่น การเต้นรำนั้น เป็นบาปไปหมด

เมื่อเทียบแนวความคิดเรื่องบุญ - บาปของสไตน์เบ็คกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันซึ่งมองเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่ง หรือเห็นว่าทุก ๆ สิ่งในสากลจักรวาลนี้ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันแล้ว จะเห็นได้ว่าถึงแม้เอ็มเมอร์สันจะไม่ได้กล่าวออกมาตรง ๆ ว่าบุญ - บาปเป็นสิ่งที่เดียวกันเช่นเดียวกับสไตน์เบ็ค แต่การที่เขามองเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่งดังกล่าวก็พอที่จะทำให้อนุมานได้ว่าเขาน่าที่จะเห็นเอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวกันของบุญและบาปเช่นเดียวกับสไตน์เบ็คด้วย หรือถ้าจะกล่าวในทางกลับกันก็คือ สไตน์เบ็คมีทัศนะเรื่องบุญ - บาป ทำนองเดียวกับเอ็มเมอร์สัน

เมื่อเทียบแนวความคิดเรื่องบุญ - บาป ระหว่างสไตน์เบ็คและคริสตศาสนาแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า แนวความคิดเรื่องดังกล่าวของสไตน์เบ็คและแนวความคิดในเรื่องเดียวกันของคริสตศาสนานั้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากคริสตศาสนาสอนว่า บาป - บุญ เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง บาป คือ การกระทำที่ขัดต่อน้ำพระทัยของพระเจ้าหรือขัดต่อบทบัญญัติของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าซึ่งสามารถสรุปสั้น ๆ ได้สองข้อ คือ มนุษย์ทั้งหลายต้องรักพระเป็นเจ้าสุดดวงใจและรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง ส่วนบุญนั้น คือ การกระทำตามน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้าด้วยการรักและเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย พระเยซูเจ้าองค์พระศาสดาของคริสตศาสนาก็ทรงยืนยันยืนยันในเรื่องบุญ - บาปว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและทรงสัญญาว่าจะทรงประทานบำเหน็จในสวรรค์ให้เป็นรางวัลสำหรับผู้ที่ทำความดีหรือผู้ที่หมั่นประกอบบุญกุศล เมื่อยังมีชีวิตอยู่

ในโลกนี้ และจะทรงลงโทษผู้ที่เสียชีวิตขณะที่ตกอยู่ในบาปหนัก ให้ต้องได้รับความทุกข์ทรมานสุด
พรรณนาในนรกชั่ววันรันดร์

อย่างไรก็ดี มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันอยู่มากที่เกี่ยวระหว่างคริสตศาสนาและสโตน์เบ็ค
ตลอดจนศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันก็คือ ทุกฝ่ายต่างสอนตรงกันว่า บุญหรือที่ศาสนปรัชญา
ของเอ็มเมอร์สันและสโตน์เบ็คเรียกว่าการกระทำที่คืบั้น คือ การกระทำที่ทำได้ด้วยการรักและ
เป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตลอดจนเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ต่างกันเพียงแต่ว่า
พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดในศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน คือ วิญญาณสากล มิใช่พระเป็นเจ้า
แบบคริสตศาสนาที่ทรงเป็นผู้สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายมาเท่านั้นเอง

5. การอธิษฐานภาวนา ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครที่สำคัญ
คือ เกซนั้นเห็นว่าการอธิษฐานภาวนาหรือการภาวนาแบบวิงวอนขอเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ เพราะ
เขาไม่ทราบว่าจะอธิษฐานภาวนาไปเพื่ออะไร และไม่รู้จะไปวิงวอนขอใคร ในเมื่อเขาก็เป็นมนุษย์
ที่มีหัวใจหรือมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตน มีอำนาจที่จะกระทำหรือคลบนั่นตาลสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไป
ตามความต้องการของตนได้อยู่แล้ว จึงสามารถช่วยตนเองได้ทั้งตนเองได้ไม่ต้องไปพึ่งความ
ช่วยเหลือจากพระเจ้าหรืออำนาจภายนอกตนใด ๆ อีก

แนวความคิดดังกล่าวของเกซสอดคล้องกับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่ไม่เห็นด้วยกับการ
อธิษฐานภาวนาหรือการภาวนาแบบวิงวอนขอ แต่เมื่อนำแนวความคิดเช่นนั้น ไปเทียบกับแนว
ความคิดในเรื่องดังกล่าวของคริสตศาสนาแล้ว จะเห็นความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าว
คือ ในคริสตศาสนามีการอธิษฐานภาวนาหรือการภาวนาแบบวิงวอนขอ เพราะคริสตชนทั้งหลาย
ตระหนักว่า พระเป็นเจ้าทรงสร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลนี้มา มนุษย์เป็นเพียง
แต่ความเปล่า ไม่อาจที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ต้องพึ่งพาพระองค์ แม้แต่การภาวนานั้นมนุษย์ก็
ไม่สามารถจะภาวนาด้วยตนเองได้ ต้องอาศัยพระจิตช่วยคลใจให้ภาวนา (รม. 8 : 26) ด้วยเหตุนี้
มนุษย์จึงต้องมีการอธิษฐานภาวนาเพื่อวิงวอนขอความช่วยเหลือจากพระองค์ ซึ่งผิดกับในศาสนปรัชญา
ของเอ็มเมอร์สันตลอดจนผู้ที่เชื่อในศาสนปรัชญาดังกล่าว ที่ไม่มีการอธิษฐานภาวนาดังที่ได้

กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ดี เคซีซึ่งยึดถือหรือเชื่อในศาสนปรัชญา เรื่องวิญญาณสากลก็มีการภาวนาตามความหมายเดิมของคำว่าภาวนาซึ่งหมายถึงการอบรมหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่ง กล่าวคือ เขาได้มีการเปลี่ยนสภาพจิตที่เห็นแก่ตัวไปสู่สภาพจิตใหม่ที่รักและเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น นอกจากนั้น เขายังมีการภาวนาตามทัศนะของเอ็มเมอร์สันที่เห็นว่าการภาวนานั้นก็คือ การสนิทสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดหรือพระเจ้าซึ่งสำหรับศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันแล้วก็คือ วิญญาณสากลนั่นเอง กล่าวคือ การที่เคซีได้เข้าไปอยู่ในที่เปลี่ยวจนพบสังขารเรื่องวิญญาณสากลนั้น ก็นับเป็นการภาวนาตามความหมายดังกล่าวข้างต้นทั้งสองความหมาย เนื่องจากในการเข้าไปอยู่ในที่เปลี่ยวนั้นเคซีได้สนิทสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติซึ่งมีวิญญาณสากลสถิตอยู่ และในท่ามกลางธรรมชาติในป่าเขาลำเนาไพรนั้น สิ่งที่เขาเรียกว่า "จิต" ซึ่งเป็นวิญญาณสากลที่รวมเอาจิตวิญญาณของมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกันนั้นก็ได้เผยแสดงให้เขาเกิดความเข้าใจในสังขารเรื่องวิญญาณสากล ทำให้เขาได้ตระหนักว่า เขาและเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็เป็นส่วนหนึ่งในจิตวิญญาณดวงใหญ่ หรือ วิญญาณสากลนั้น เมื่อเกิดความตระหนักเช่นนี้ สภาพจิตของเขาก็เปลี่ยนจากสภาพเดิมที่เห็นแก่ตัวไปเป็นสภาพใหม่ที่หลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัว และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่นดังกล่าว

อันที่จริงแล้ว ในคริสตศาสนาก็มีการภาวนาในทำนองเดียวกันนี้เช่นกัน กล่าวคือ ในคริสตศาสนามีการภาวนาแบบที่เรียกกันว่า สมาธิภาวนา ซึ่งในระหว่างการภาวนาดังกล่าวนั้น ผู้ภาวนาที่อยู่ในความเงียบสงบจะมีความสุขสงบอย่างลึกล้าอยู่กับองค์พระผู้เป็นเจ้า และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายของเขาอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้ว คริสตชนรวมทั้งบรรดาศาสนิกชนในศาสนาที่มีการนับถือพระเป็นเจ้าทั่ว ๆ ไปนั้นมักจะไม่ค่อยได้มีการภาวนาชนิดดังกล่าวนี้กันเท่าไรนัก พวกเขาส่วนใหญ่มักจะมีการภาวนาแบบวิงวอนขอหรือการอธิษฐานภาวนาเพื่อขอให้พระเป็นเจ้าทรงช่วยเหลือหรือประทานสิ่งต่าง ๆ ตามที่พวกเขาต้องการ และสิ่งที่พวกเขาวิงวอนขอพระผู้เป็นเจ้านั้นก็มักจะเป็นความต้องการทางฝ่ายโลก เช่น ขอให้มีความสุขภาพหลานามัยดี มีฐานะดี มีชื่อเสียงเกียรติยศ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้าน

อาชีพการงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มิใช่เป้าหมายสำคัญของการภาวนา เป้าหมายที่สำคัญของการภาวนา คือ การเปลี่ยนใจของตัวเอง มิใช่ "มี" ให้มากขึ้น แต่ "เป็น" ให้มากขึ้น กล่าวคือ มิใช่มีเงินมีทองหรือของนอกกายทั้งหลายมากขึ้น แต่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น เป็นคนใหม่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นผู้ที่มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์มากขึ้น สามารถรับใช้พระเป็นเจ้าและเพื่อนมนุษย์มากขึ้น การภาวนาที่มีเป้าหมายดังกล่าว ถ้าตัดประเด็นที่เกี่ยวกับพระเป็นเจ้าออกแล้ว ก็คล้าย ๆ กับการภาวนาในศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน และการภาวนาในศาสนาต่าง ๆ ที่มีได้นับถือพระเจ้าแบบบุคคลลาัทธิฐานหรือพระเจ้าชนิดที่เป็นบุคคล เช่น พุทธศาสนา เต๋า และเซ็น ซึ่งเป้าหมายในการภาวนาของบรรดาศาสนิกชนมิได้อู่ที่การวิงวอนขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด หรือความเป็นจริงสูงสุดให้คลบคลานสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของตน แต่เป้าหมายที่สำคัญของการภาวนานั้นอยู่ที่การบรรลุปรมาตมสัจหรือความเป็นจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ การรู้แจ้งเห็นจริงตามสภาววิสัยของสิ่งต่าง ๆ การหลุดพ้นทุกข์ หรือ การหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นต้นเหตุของความทุกข์ยากทั้งหลายทั้งปวงทั้งของตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ผู้ภาวนานั้นสามารถรักและรับใช้เพื่อนมนุษย์ของตนได้มากขึ้น

6. ความทุกข์ยากในชีวิต - เกซีซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของสไตน์เบ็กนั้นมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มิใช่เป็นสิ่งที่พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้เป็นไป ซึ่งความเห็นของเกซีดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่เห็นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นขึ้นอยู่กับมนุษย์ซึ่งทุกคนมีเทวภาพหรือมีอำนาจอยู่ในตน มนุษย์จึงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมหรือวิถีชีวิตของตนเอง จะทุกข์จะสุขจะดีจะชั่วก็อยู่ที่กรรมหรือการกระทำของมนุษย์ ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้แตกต่างจากคำสอนในคริสต์ศาสนาที่ว่าความทุกข์ยากหรือสิ่งร้ายต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นโดยที่พระเจ้าทรงบันดาลหรือทรงอนุญาตให้เกิดขึ้น

สำหรับเจตคติของตัวละครผู้ยากไร้ต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวที่มีต่อความทุกข์ยากในชีวิตของพวกเขา นั้น เป็นเจตคติที่เป็นไปในทางลบ กล่าวคือ พวกเขาเห็นว่า ความทุกข์ยากนั้นเป็นสิ่งที่

ที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่น่าโกรธหรือน่ากับแค้นใจ ซึ่งพวกเขาที่ประสบความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสร่วมกันนั้น จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในอันที่จะพยายามทำให้ความทุกข์ยากที่พวกเขาได้รับนั้นบรรเทาเบาบางหรือหมดสิ้นไป ถึงแม้ว่าในการพยายามดังกล่าวนั้น พวกเขาอาจจะต้องต่อสู้ดิ้นรนโดยใช้วิธีการรุนแรงก็ตามที่ ซึ่งเจตคติเช่นนี้แตกต่างจากเจตคติของคริสตชนที่เห็นว่าความทุกข์ยากนั้นเป็นสิ่งที่มิคุณค่าอย่างมหาศาล เพราะเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้ทั้งตัวเขาเองและเพื่อนมนุษย์สามารถได้รับความรอดได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความทุกข์ยากหรือความทุกข์ทรมานตลอดจนการสิ้นพระชนม์ซึ่งทนไม่กางเขนของพระเยซูเจ้าองค์พระศาสนาแห่งคริสต์ศาสนานั้น ได้ช่วยให้มนุษย์ทั้งหลายหลุดพ้นจากบาปกำเนิดและมีสิทธิ์ที่จะได้รับความรอดชั่วนิรันดร์ นอกจากนี้ ความทุกข์ยากหรือความทุกข์ทรมานที่คริสตชนแต่ละคนยินดีน้อมรับตามน้ำพระทัยของพระเจ้าเป็นเจ้านั้นยังสามารถช่วยให้ทั้งคริสตชนผู้นั้นและเพื่อนมนุษย์ของเขาสามารถได้รับความรอดได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ คริสตชนที่แท้จริงจึงยินดียอมรับความทุกข์ยากในชีวิตของตนอย่างหน้าชื่นตาบาน และไม่โกรธไม่กับแค้นใจต่อสิ่งหรือผู้ที่เป็นต้นเหตุให้ตนได้รับความทุกข์ยากนั้นแต่ประการใดเลย

อย่างไรก็ตาม มีสิ่งที่จะม้ายกล้ายคลึงกันระหว่างตัวละครผู้ยากไร้ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ทั้งผู้ที่ยึดถือศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน และผู้ที่ยึดถือคริสต์ศาสนาอยู่ประการหนึ่ง ก็คือ ความทุกข์ยากที่พวกเขาได้รับในชีวิต ทำให้พวกเขาสามารถละความเห็นแก่ตัว มีความรักและเห็นใจในผู้อื่น และเสียสละอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาความทุกข์ยากของผู้อื่น ทำให้ความทุกข์ยากของมนุษยชาติลดน้อยลงไป และสังคมมีความสงบสุขและความรักใคร่สมานฉันท์กันมากขึ้น

7. การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ตัวละครส่วนใหญ่ที่เป็นคนยากไร้ต่างมุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าทางฝ่ายวัตถุ พวกเขาเดินทางอพยพออกจากรัฐโอกลาโฮมาไปหางานทำในรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งเป็นดินแดนที่พวกเขาหวังว่าจะมีชีวิตที่สมบูรณ์สุขสันต์ ในระหว่างการเดินทางอพยพนั้น พวกเขาส่วนใหญ่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ค่อยได้คำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งของฝ่ายอาณาจักรและฝ่ายศาสนจักร และพยายามร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติของพวกเขาซึ่งปลอดจากการแทรกแซงของอำนาจภายนอกไม่ว่าจะเป็น

อำนาจของฝ่ายใด ๆ ขึ้นมา โดยตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ กันขึ้นมาเองให้สอดคล้องกับสภาพและ
ความต้องการต่าง ๆ ของพวกเขาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในที่สุด พวกเขา ก็ถูกทั้งเจ้าหน้าที่
บ้านเมืองและผู้ที่ย่ำกลังศาสนาบางนิกายทำลายความสงบสุขในสังคมในอุดมคติของพวกเขา
อย่างไรก็ตาม สไตน์เบิร์กก็ได้บอกผู้อ่านนวนิยายดังกล่าวของเขาเป็นนัยว่า บรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลาย
จะรวมตัวกันต่อสู้ด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่าสำหรับพวกเขาทั้งใน
ระดับปัจเจกบุคคลและโดยเฉพาะในระดับสังคมโดยรวมได้ในที่สุด

สไตน์เบิร์กได้แสดงทัศนะของเขาไว้ทั้งในบทแทรกและในคำพูดและการกระทำของตัวละคร
ต่าง ๆ ในนวนิยายของเขาว่า ความรักและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญใน
การที่จะทำให้มนุษย์โดยเฉพาะผู้ยากไร้ทั้งหลายรวมตัวกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่าสำหรับพวก
เขาดังกล่าว นอกจากนี้ เขายังเห็นว่า ความโกรธแค้นของผู้ยากไร้ทั้งหลายที่มีต่อความทุกข์ยากที่
พวกเขาได้รับ หรือ ความโกรธแค้นของกลุ่มบุคคลดังกล่าวที่มีต่อสิ่งหรือผู้ที่เป็นต้นเหตุให้พวกเขาต้อง
ประสบความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ในชีวิตนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งในการที่
จะทำให้พวกเขาซึ่งประสบชะตากรรมแห่งความทุกข์ยากร่วมกันนั้น พยายามรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กัน
เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนั้น สไตน์เบิร์กยังได้เน้นไว้ในนวนิยายดังกล่าวด้วยว่า การที่จะก้าวเดินไปสู่ชีวิต
ที่ดีกว่าเดิมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องละทิ้งตัวตนหรืออดีตเก่า ๆ ของตนเองไว้เบื้องหลัง ไม่กรุ่นกึก
คำนึงถึงมันอีกต่อไป นอกจากนั้น ยังจะต้องละทิ้งค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจน
ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้องจริงหรือไม่เหมาะสมทิ้งไปเสีย แล้วพยายามลงมือกระทำชีวิต
ในปัจจุบันให้ดีและมีคุณค่ามากที่สุด เพื่อให้ความฝันถึงชีวิตที่ดีกว่าสมบูรณ์ว่าในอนาคตกลายเป็นจริง
ขึ้นมา มิใช่เป็นเพียงความฝันลม ๆ แล้ง ๆ อีกต่อไป

ในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่านั้น สไตน์เบิร์กได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของผู้นำซึ่งตาม
ทัศนะของเขานั้น บุคคลประเภทดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว และมีความกล้าหาญ
พร้อมที่จะเสียสละแม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อผู้อื่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พร้อมที่จะตายเพื่อ
อุดมการณ์ของตนและในการต่อสู้ดังกล่าวนี้ สไตน์เบิร์กเห็นว่า อาจจะต้องมีการฆ่าฟันทำลายล้างกัน

เพื่อให้สังคมมีความเป็นธรรมขึ้น มีสภาพที่ดีขึ้น และเจริญรุดไปข้างหน้า ซึ่งการฆ่าฟันทำลายล้างกัน ดังกล่าวนั้น สไตน์เบิร์กเห็นว่า เป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคมมนุษย์ ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ดีเท่าไรนัก และเป็นการกระทำที่เขาเปรียบเสมือนการก้าวถอยหลัง แต่ก็จะเป็นสิ่งที่จะนำความคั่งงอ และความเจริญก้าวหน้าหรือ "การก้าวไปข้างหน้า" ติดตามมาในภายหลัง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีคุณมากกว่าโทษนั่นเอง

นอกจากนี้ ในบทแทรกของนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบิร์กยังได้กล่าว ประณามถึงความยากจนข้นแค้นท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ หรือ การที่คนเป็นจำนวนมากต้องอดอยาก หิวโหยในขณะที่ยังมีคนอีกเป็นจำนวนไม่น้อยมีชีวิตที่สมบูรณ์สุข มีอาหารการกินและเครื่องอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ในชีวิตอย่างมากมายเหลือเฟือ และเขาได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนในการ ยืนหยัดเคียงข้างบรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลาย และเป็นกำลังใจสนับสนุนให้พวกเขาต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง ชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเต็มที่ด้วย

เมื่อนำแนวความคิดและท่าทีของสไตน์เบิร์กที่เขาได้แสดงไว้ในนวนิยายดังกล่าวไป เปรียบเทียบกับศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาแล้วจะเห็นว่ามีความคล้ายคลึง และความแตกต่างกันหลายประการ ที่สำคัญมากก็คือ การที่สไตน์เบิร์กเน้นถึงเรื่องทางฝ่ายโลกหรือ ฝ่ายวัตถุมากกว่าเรื่องทางฝ่ายจิตหรือศาสนานั้นนับว่าขัดต่อทั้งศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและ คริสตศาสนาที่เน้นถึงเรื่องจิตมากกว่าวัตถุ โดยเฉพาะคริสตศาสนาที่สอนให้มนุษย์มุ่งแสวงหาชีวิต ที่ดีกว่าสมบูรณ์กว่าในโลกหน้า มิใช่ในโลกนี้ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คริสตศาสนาสอนให้มนุษย์ ถือเอาชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณเป็นหลัก และชีวิตฝ่ายกายเป็นรอง นอกจากนั้น การที่สไตน์เบิร์กเน้นถึง เรื่องความโกรธแค้นว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะกระตุ้นให้บรรดาผู้ยากไร้ทั้งหลาย รวมตัวกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่าเดิม หรือ ชี้นะเป็นนัย ๆ ให้กลุ่มบุคคลที่น่าสงสาร เหล่านั้นใช้วิธีการรุนแรงถึงขั้นต่อสู้ทำลายล้างกันกับเพื่อนมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าวนั้นก็ นับว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการหรือคำสั่งสอนของทั้งศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและ คริสตศาสนาที่สอนให้มนุษย์รักและเป็นหนึ่งเดียวกันอีกด้วย

ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้น สไตน์เบิร์กได้พยายามที่จะให้ผู้อ่าน

นวนิยายดังกล่าวของเขาตระหนักว่า ถึงแม้ว่า Utopia หรือสังคมในอุดมคติที่เขาวาดไว้ในนวนิยายดังกล่าวจะเป็นสังคมในอุดมคติฝ่ายวัตถุที่ผู้คนในสังคมปกครองกันเองโดยใช้จริยธรรมฝ่ายโลก (secular ethic) โดยไม่สนใจใจที่ต่อกฎระเบียบของบ้านเมืองและบทบัญญัติหรือจริยธรรมของศาสนา (religious ethic) ที่พวกเขาเห็นว่า เป็นเครื่องบั่นทอนความสุขของมนุษย์และเป็นเครื่องถ่วงรั้งความเจริญก้าวหน้าของสังคมก็ตาม แต่ผู้คนในสังคมในอุดมคติเช่นว่านั้น ก็มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในครรลองที่ถูกต้องดีงาม มีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีความสุขแบบที่มนุษย์พึงมี ซึ่งสังคมในอุดมคติเช่นว่านั้น อาจจะดีกว่าและมีความสุขสูงสุดตลอดจนความเจริญก้าวหน้ามากกว่าสังคมในอุดมคติตามแบบของศาสนาด้วยซ้ำไป

อย่างไรก็ดี ถึงจะมีความแตกต่างกันระหว่างแนวความคิดของสไตน์เบ็คกับ

ศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาก็กล่าวข้างต้นอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ยังมีความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวความคิดทั้งสามฝ่ายดังกล่าวอยู่มาก ข้อละม้ายคล้ายคลึงกันที่สำคัญที่สุดก็คือ ทั้งสามแนวความคิดต่างก็เน้นว่า ในการที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่านั้น มนุษย์จำเป็นที่จะต้องละทิ้งตนเอง หรือ ทาลายความเห็นแก่ตัว และมีความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายเข้ามาแทนที่ สิ่งนี้นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าตามแนวความคิดของทั้งสามฝ่ายดังกล่าว

ประเด็นต่อมาที่เป็นข้อละม้ายคล้ายคลึงกันระหว่างสไตน์เบ็ค ศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาก็คือ ทั้งสามฝ่ายต่างก็เน้นหรือสอนให้มนุษย์ทั้งหลายพยายามทำให้ชีวิตในปัจจุบันของตนมีคุณค่ามากที่สุด โดยไม่ต้องไปกังวลถึงอดีต หรือ ภาระวุ่นวายใจถึงอนาคต แต่ประการใด

นอกจากนั้น การที่สไตน์เบ็คเน้นความสำคัญของผู้นำที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว มีความเสียสละ และยอมพลีชีพเพื่อเพื่อนมนุษย์หรืออุดมการณ์ของตนในการที่จะทำให้มนุษย์ทั้งหลายมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม นั้น ก็นับว่าสอดคล้องต้องกันกับทั้งศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนา โดยเฉพาะคริสตศาสนาซึ่งพระเยซูคริสต์องค์พระศาสดาของศาสนาดังกล่าวทรงเป็นผู้นำในการกอบกู้มนุษย์ให้พ้นจากอำนาจของปีศาจหรืออำนาจของบาป ทรงยอมรับความผิดบาปและทรงพลีพระชนม์ชีพเพื่อชดเชย

บาปของมนุษย์ ซึ่งก็มีส่วนละม้ายคล้ายกับ เกษีตัวละครสำคัญของสโตน์เบ็คที่ยอมรับผิดและตายแทนผู้อื่น ด้วยเจตนาารมณ์แห่งความรักความเสียสละเพื่อมนุษยชาติทั้งมวล ผิดกันตรงที่ว่า พระเยซูคริสต์ทรง มุ่งกอบกู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่าฝ่ายจิตวิญญาณของมนุษย์เป็นสำคัญ มิใช่ทรงมุ่งที่จะกอบกู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่าฝ่าย ร่างกายหรือฝ่ายโลกเป็นสำคัญเหมือน เกษี

ข้อละม้ายคล้ายคลึงกันที่สำคัญประการสุดท้ายระหว่างสโตน์เบ็ค ศาสนปรัชญาของ เอ็มเมอร์สันและคริสตศาสนาในประเด็นเกี่ยวกับการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าก็คือการที่สโตน์เบ็คประณาม ความยากจนชั้นด้นต่ำกลางความอุดมสมบูรณ์ไว้ในนวนิยายดังกล่าวนั้น ก็นับเป็นการกระทำที่ละม้าย คล้ายกับเอมเมอร์สันและพระเยซูเจ้าที่ได้ประณามสิ่งดังกล่าวเช่นกันด้วย

เมื่อนำแนวความคิดของสโตน์เบ็คที่เขาได้แสดงไว้โดยตรงในบทแทรกและแสดงโดยทาง อ้อมโดยผ่านคำพูดและการกระทำของตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath มาประมวลเข้าด้วยกันแล้วจะเห็นได้ว่า ถึงแม้สโตน์เบ็คจะมีแนวความคิดที่ผิดแผกแตกต่างไปจาก ศาสนปรัชญาของเอมเมอร์สันและคริสตศาสนาอยู่บ้าง แต่เขาก็มีแนวความคิดที่เหมือนหรือ ละม้ายคล้ายกับศาสนาปรัชญาและศาสนาดังกล่าวอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะศาสนาปรัชญาของ เอ็มเมอร์สันนั้นอาจกล่าวได้ว่า เขาแทบจะมีแนวความคิดที่ไม่ผิดเพี้ยนไปจากศาสนปรัชญาดังกล่าว เลยทีเดียว ในการสอดแทรกแนวความคิดทางศาสนาไว้ในนวนิยายดังกล่าวนั้น สโตน์เบ็คได้กระทำ อย่างแยบคาย โดยใช้วิธีเขียนที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนพระคัมภีร์ในคริสตศาสนา กล่าวคือ มีการใช้เรื่องเปรียบเทียบ กู่เทียบ และสัญลักษณ์อย่างมากมายเช่นเดียวกับผู้เขียนพระคัมภีร์ เพื่อ สื่อความหมายที่ลึกซึ้งบางประการที่ไม่อาจกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ภาษาธรรมคา และมีการใช้ศัพท์ ตลอดจนสำนวนโวหารต่าง ๆ ในลักษณะที่เหมือนหรือคล้าย ๆ กับที่มีอยู่ใน พระคัมภีร์ นอกจากนั้น สโตน์เบ็ค ยังได้เขียนนวนิยายดังกล่าวให้มีเหตุการณ์หรือข้อบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นกู่เทียบกับเหตุการณ์หรือข้อบุคคลต่าง ๆ ในพระคัมภีร์อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้อ่าน ชาวอเมริกันที่คุ้นเคยกับพระคัมภีร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในคริสตศาสนาสามารถเข้าใจความหมาย ที่เขาต้องการสื่อ หรือสามารถเข้าใจสาส์นในนวนิยายดังกล่าวได้โดยง่าย

อาจกล่าวได้ว่า ในการเขียนนวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath นั้นสโตน์เบ็คได้ทำ

หน้าที่คล้าย ๆ ศาสตราหรือประกาศก(prophet) ที่ทำการแพร่ธรรมหรือการเผยแผ่ข่าวดีแห่งความรักและความหวังแก่มวลมนุษย์ และพยายามที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงในสังคมชั้น โดยการยกระดับจิตใจของมนุษย์แต่ละคนให้สูงขึ้น พยายามทำให้มนุษย์สามารถลดละความเห็นแก่ตัว และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกับเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนธรรมชาติทั้งมวลมากขึ้น ดังนั้น คงไม่เป็นการผิดจากความจริงเลยที่จะกล่าวว่า ถึงแม้ว่าในการเขียนนวนิยายดังกล่าวเขาจะได้แสดงแนวความคิดหรือท่าทีที่ขัดแย้งกับคริสตศาสนาอยู่บ้างดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ตาม แต่แก่นสาร (essence) ในนวนิยายดังกล่าวของเขาก็เป็นแก่นสารอันเดียวกันกับของคริสตศาสนา นั่นก็คือความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในระหว่างมนุษย์ชาติและสิ่งสร้างทั้งมวล

และก็คงจะไม่เป็นการผิดจากความจริงนัก ถ้าจะกล่าวว่า สไตน์เบ็คได้สังเกตเห็นว่า รากเหง้าของปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ตัวเขาและเพื่อนร่วมชาติเผชิญอยู่ในช่วงที่เกิภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกา นั้น คือ ความเห็นแก่ตัวซึ่งก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และเขาได้พยายามที่จะเสนอแนวความคิดทางศาสนาที่จะช่วยแก้ไขหรือบรรเทาบางปัญหาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว โดยกระตุ้นให้มนุษย์ทั้งหลายรักและเป็นหนึ่งเดียวกัน และช่วยเหลือเจือจานซึ่งกันและกัน โดยที่แนวความคิดทางศาสนาดังกล่าวของเขามีได้เป็นแนวความคิดแบบผู้ที่ถือพระเจ้าที่อยู่ห่างไกลมนุษย์ แต่เป็นแนวความคิดแบบผู้ที่นับถือพระเจ้าที่อยู่กับมนุษย์ นั่นคือ นับถือมนุษย์ทุกคนที่มีความเป็นพระเจ้าอยู่ในตัวและมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขสังคมให้ดีขึ้นได้

แนวความคิดทางศาสนาแบบใหม่ของสไตน์เบ็คดังกล่าว มีศาสนาปรัชญาที่แทบจะเหมือนศาสนปรัชญาของเอ็มเมอร์สัน และมีความละม้ายคล้ายคลึงเป็นอย่างมากกับศาสนาหรือปรัชญาตะวันออก โดยเฉพาะฮินดู พุทธ เต๋า และเชิน เป็นต้นว่า แนวความคิดเรื่องวิญญาณสากล (Over-Soul) นั้นละม้ายคล้ายคลึงกับคำสอนเรื่องอภิวิญญาณ (Super-soul) หรือปรมาตมในศาสนาฮินดูมาก และมีส่วนคล้ายกับคำสอนเรื่ององค์พระอาทิพุทธะในพุทธศาสนานิกายมหายาน แนวความคิดที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นศักดิ์สิทธิ์เหมือนกับความเชื่อในศาสนาฮินดู ลัทธิเต๋า และนิกายเชิน การไม่เทศนาสั่งสอน การหลุดพ้นจากความคิดแบบทวิทรรศน์ เช่น บุญ - บาป การต่อต้านจารีตประเพณีทางศาสนาทุกรูปแบบเหมือนกับนิกายเชิน และแทบจะเหมือนกับลัทธิเต๋า การกลับคืน

ไปสู่ธรรมชาติและการดำเนินชีวิตคล้ายตามครรลองแห่งธรรมชาติของมนุษย์นั้นเหมือนลัทธิเต๋า การมองเห็นเอกภาพในทุก ๆ สิ่งเหมือนศาสนาฮินดู ลัทธิเต๋า และนิกายเซ็น และมีส่วนละม้ายคล้ายกับคำสอนเรื่องอิทัปปัจจยตาของพุทธศาสนาที่ว่าทุกสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์กัน ต่างก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยปรุงแต่งซึ่งกันและกัน

ยิ่งไปกว่านั้น แนวความคิดในเรื่องการพึ่งตนเองในศาสนปรัชญาของสโตอิกและเอมิเมอรัสยังเหมือนศาสนปรัชญาตะวันออกที่มีความเชื่อมั่นว่า มนุษย์มีความสามารถที่จะช่วยให้ตนเองหลุดพ้น ไม่มีใครช่วยตนได้นอกจากตนเอง มนุษย์มีอำนาจอยู่ในตนและไม่ต้องพึ่งอำนาจภายนอกตนหรืออำนาจของผู้อื่นอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าศาสนาหรือศาสนปรัชญาต่าง ๆ จะมีแนวความคิดหรือความเชื่อที่ผิดแผกแตกต่างกันไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็มีความเชื่อมั่นว่าทุก ๆ ศาสนาหรือศาสนปรัชญาล้วนแต่มีความมุ่งหมายที่สำคัญอันเดียวกัน คือ การทำลายความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ดังนั้น ศาสนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาที่มีคนนับถือมากหรือน้อยก็ตาม จึงไม่ควรเป็นปฏิปักษ์หรือโจมตีซึ่งกันและกัน แต่ควรร่วมมือกันในการต่อสู้กับลัทธิวัตถุนิยมที่ทำให้มนุษย์เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ความโลภ การกดขี่ เอาารัดเอาเปรียบ และการแก่งแย่งชิงดีกัน ศาสนิกชนของทุก ๆ ศาสนาจึงควรเคารพศาสนิกชนในศาสนาอื่นที่มุ่งแสวงหาความจริง ความดี และความยุติธรรม หรือมุ่งไปสู่ความหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวเช่นเดียวกัน และควรให้ความเคารพแม้กระทั่งผู้ที่อ้างว่าไม่มีศาสนาหรือไม่ศรัทธาในศาสนาที่ตนโดยทั่วไปนับถือ แต่ก็เป็นผู้ที่มุ่งแสวงหาความจริง ความดี และความยุติธรรม หรือมุ่งไปสู่ความหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวเช่นเดียวกันด้วย ซึ่งถ้าทุกคนทำได้เช่นนี้ โลกของเราก็จะเป็นโลกที่มีความสงบสุขและมีความรักใคร่สมานฉันท์กันมากกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath เป็นนวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเรื่องหนึ่งของสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้ศึกษาวิจัยถึงแง่มุมต่าง ๆ ในนวนิยายดังกล่าวที่ควรจะหยิบยกมาศึกษาวิจัยกันจนเกือบจะครบถ้วนทุกแง่มุมแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ยังมีแง่มุมที่สำคัญ

อีกแง่มุมหนึ่งในนวนิยายดังกล่าวที่ยังไม่เคยมีผู้ใคร่หยิบยกมาทำการศึกษาวิจัยกันเลย นั่นก็คือ แง่มุมที่เกี่ยวกับการเทียบเคียงแนวความคิดทางศาสนาของสไตน์เบิร์กหรือศาสนาปรัชญาของเอ็มเมอร์สันที่ปรากฏในนวนิยายดังกล่าวกับศาสนาปรัชญาตะวันออกซึ่งมีความละม้ายคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก ทั้งที่ผู้วิจัยได้กล่าวสรุปมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาวิจัยในแง่มุมดังกล่าวอย่างละเอียดถี่ถ้วนจะมีส่วนช่วยให้มนุษย์ทั้งโลกมีความเข้าใจกัน และมีความรักความเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้นตามเจตนารมณ์ของศาสนาที่สำคัญ ๆ ของทุกศาสนาในโลกนี้รวมทั้งของจอห์น สไตน์เบิร์กผู้เขียนนวนิยายดังกล่าวด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิสเพิร์ท, ซอซ ซี. "พระสังฆราชในปัจจุบัน", ชวาล. 3 : 75 ; กรกฎาคม - กันยายน 2519.

ไกส, ฟรังซิส, บาทหลวง. "พระนางมารีย์ตามคำสอนของสังคายนาว่าติกันครั้งที่ 2, " แสงธรรมปริทัศน์. 1 : 33 ; มกราคม - เมษายน 2529.

กลีเมนต์, โอลีเวอร์. "บันทึกเกี่ยวกับการภาวนาในคริสตศาสนานิกายตะวันออก," แปลโดย ปรีชา คิลกุลพิสิทธ์. ชวาล. 3 : 11 - 13 ; กรกฎาคม - กันยายน 2528.

ควอยส์, ไมเคิล. "คำภาวนาแห่งชีวิต," แปลโดย พระสังฆราชยอช หิมพิสาร. ชวาล. 2 : 6 ; เมษายน - มิถุนายน 2521.

คึกฤทธิ์ ปราโมทย์, ม.ร.ว. "ซอยสวนพลู", สยามรัฐ. 23 พฤษภาคม 2531. หน้า 9. _____ . เขียนและนิยายวัชรยาน. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2514.

คำสอนเพื่อสังคม. แปลโดย เสรี หงษ์พิศ คมสัน หุตะแพทย์ และรุ่งโรจน์ ตั้งสุกิจ.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2528.

จอห์นสัน, วิลเลียม. คัมภีร์จกเงา. แปลโดย ศรัณยู ป้องศรี. กรุงเทพฯ : ศูนย์ค้นคว้า ศาสนาและวัฒนธรรม, 2530.

จินโฮเออร์, บาทหลวง. "แง่คิดในจริยศาสตร์," แสงธรรมปริทรรศน์. 3 : 104 - 105; กันยายน - ธันวาคม 2521.

จำเนียร กิจเจริญ, บาทหลวง. "พระสงฆ์สมัยพระสังคายนาว่าติกันที่สอง," ชวาล. 4 : 59-60 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2515.

จันหนา ไชยจิต. งานเขียนชิ้นเอกในวรรณคดีอเมริกันต้นศตวรรษที่ยี่สิบจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ชัยยะ กิจสวัสดิ์, บาทหลวง "มโนธรรม," แสงธรรมปริทัศน์. 2 : 66 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2520.

ชาตวิทย์ เกษตรศิริ. "นำเที่ยวบ้านเกิดของจอห์น สไตน์เบ็ค", โลกหนังสือ. 3 : 77 - 86 ;
ธันวาคม 2520.

ดั่งโตเบล, ย้ง บาทหลวง. "ปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพและสังคม," แสงธรรมปริทัศน์. 1 : 113
114 ; มกราคม - เมษายน 2520.

ทวีวัฒน์ บุณทริกวิวัฒน์. ปรัชญาเมธีกับพุทธศาสนิกชน. กรุงเทพฯ : ปารมิตา, 2530.

ทศไนย์ คมกฤส, บาทหลวง. "หนังสือวิวัฒน์," แสงธรรมปริทัศน์. 3 : 18 - 19 ;
กันยายน - ธันวาคม 2529.

"บทข้าพเจ้าเชื่อ," ขวาล. 3 : 86 ; กรกฎาคม - กันยายน 2524.

บอมการ์ทเนอร์, ซี. เอช. "บาปกำเนิด : แก่นของความเชื่อ," ขวาล. 1 : 47 ; มกราคม
มีนาคม 2515.

บุญเลื่อน หมั่นทรัพย์, พระสังฆราช. ท่านเป็นเกลือกองแผ่นดิน...แสงสว่างของโลก.
กรุงเทพฯ : ศฤงวิทยาการพิมพ์, 2519.

ป. ลีอ่อน (นามแฝง) "สัมมนา," ขวาล. 2 : 77 - 79 ; เมษายน - มิถุนายน 2517.

ประไพพรรณ เอ็มชู. การศึกษาทัศนะเชิงทฤษฎีในนวนิยายของจอห์น สไตน์เบ็ค. ปรินซ์ตัน
น.ศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักสำเนา.

ปรีชา คิลกฤษสิทธิ์. "จุดหมายปลายทางของมนุษย์," ขวาล. 21 - 40 ; เมษายน - มิถุนายน
2531.

_____. "พระคัมภีร์ใหม่ : ไปสู่มิติที่กว้างและลึก," ขวาล. 2 : 96 เมษายน -
มิถุนายน 2528.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. อัมมิกเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ปอล ที่ 6, พระสันตะปาปา. พระสันตธรรมบัญญัติ : จงกลับใจเสียใหม่. แปลโดยบาทหลวงบันลือ
เกียรติชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย เพื่อ
การพัฒนา, 2529.

ปิ่น มุกกันต์, พ.อ. "ภาวนา." มงคลสาร. 279 : 17 ; เมษายน 2531.

"ปีศาจสี่เท้า : แผ่นดินนี้เป็นของพระเจ้า," ซวาล. 4 : 50 - 51 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2517.

ท. เมืองชมพู (นามแฝง). "คูวรรณคดีจากสังคม คูสังคมจากวรรณคดี" ใน ข้อคิดจากวรรณคดี หน้า 235. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2519.

พระธรรมคทาหลิก. พระนคร : รัชการณการพิมพ์, 2509.

พุทธทาส ภิกขุ. ปรมัตถสภาวะธรรม. กรุงเทพฯ : สวนอศมมุนิ, 2518.

พุทธทาส ภิกขุ. พุทธ - คริสต์ในทัศนะท่านพุทธทาส. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ, 2527.

พุทธทาส อินทปัญโญ. คริสต์ธรรมและพุทธธรรม. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2525.

เพชแก้ว, เชนรี ซี "เพศและการแต่งงาน," แปลโดย บาทหลวงเพิ่มศักดิ์ เสรีรักษ์.

แสงธรรมปริทัศน์. 2 : 91 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2522.

มนัส จวบสมัย, พระสังฆราช. "ฉาณนิยมในศาสนาต่าง ๆ," แสงธรรมปริทัศน์. 1 : 95 - 98 ; มกราคม - เมษายน 2527.

แมตทัม, เจ. "อธิบายเรื่องบาปกำเนิด" เรียบเรียงโดย ศรีแสง (นามแฝง) ซวาล. 1 : 64 ; มกราคม - มีนาคม 2523.

ยอด พิมพ์สาร, พระสังฆราช. "สุขสันต์ ... วันคริสต์มาส," อุดมสาร. 51 : 1 ; ธันวาคม 2531.

รัตนา อัญญะโพธิ์. ปรัชญามนุษย์กับธรรมชาติของเอ็มเมอร์สันที่ปรากฏในเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.

รัตน์ บำรุงตระกูล, พระสังฆราช. "เปลี่ยนตัวเองและจักรวาลด้วยการสมาธิแบบคริสต์ : ชีวิตใหม่ในสันติของพระเจ้า," ซวาล. 1 : 30 ; มกราคม - มีนาคม 2525.

ราแกง, อีเวส, บาทหลวง. "ภราดรภาพ การภาวนาโดยมองคนรอบข้างฉันพี่น้อง." ซวาล. 1 : 6 - 7 ; มกราคม - มีนาคม 2518.

- ลาบัว, ชวน มาเรีย. "ปีศาจสี่หัว : โอกาสแห่งการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์และการคืนดีกัน,"
แปลโดยบาทหลวงมิเกล กาไรซาบาล. แสงธรรมปริทัศน์. 3 : 39 ; กันยายน -
ธันวาคม 2526.
- วงศ์สวัสดิ์ แก้วเสนีย์, บาทหลวง. "การภาวนาของชาวคริสต์." แสงธรรมปริทัศน์. 3 :
62 - 65 ; กันยายน - ธันวาคม 2526.
- _____. บาทหลวง. "การภาวนาของชาวคริสต์", แสงธรรมปริทัศน์. 1 - 2 : 63 - 67 ;
มกราคม - สิงหาคม 2526.
- _____. "การภาวนาของชาวคริสต์." แสงธรรมปริทัศน์. 1 : 1 : 30 - 32 ;
มกราคม - เมษายน 2527.
- _____. "ความค้อยู่กับชีวิต," แสงธรรมปริทัศน์. 1 : 31;
มกราคม - เมษายน 2523.
- วัลลภ จำหน่ายผล, บาทหลวง. "การหย่าร้างและการแต่งงานใหม่," ขวาล. 2 : 51 ;
เมษายน - มิถุนายน 2520.
- วัลลภ จำหน่ายผล, บาทหลวง. "เสริมสร้างกลุ่มคริสตชน," ขวาล. 4 : 77 ; ตุลาคม -
ธันวาคม 2522.
- วิชา หิรัญญการ, บาทหลวง. "บาป." ขวาล. 2 : 30 - 31 ; เมษายน - มิถุนายน
2523.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษร
เจริญทัศน์, 2519.
- วิลเฮล์ม, เอ. เจ. "พระคริสต์เจ้าทรงส่งพระจิตมาจัดตั้งพระศาสนจักร," ขวาล. 1 : 55 -
56 มกราคม - มีนาคม 2524.
- แวร์ดีแอร์, เอ็ดมอนด์, บาทหลวง. "บาปหนักคืออะไร," ขวาล. 4 : 25 - 26; ตุลาคม
ธันวาคม 2518.
- สมพจน์ สมบูรณ์ และประนอม ศรีอ่อน. พระศาสนจักรกับสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2524.

สมาน ชวัณมิ่ง. "บทบาทของบุรุษเพศในพระศาสนจักร," ขวาล. 4 : 20 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2524.

สวามีสัตยานันทปuri. "จุดปฏิสนธิแห่งวัฒนธรรมในแง่ของเพื่อนชาวพุทธ," ขวาล. 4 : 69 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2519.

สามเณรใหญ่กรุงเทพฯ ว. แสงธรรม (นามแฝง) "พระนางมารีอา : พระมารดาพระเป็นเจ้า," แสงธรรมปริทัศน์. 2 : 88 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2531.

สิทธิา พินิจภูวค. "เปรียบเทียบอัครทูตกับยูโทเปีย - สังคมในอุดมคติ," วารสารรามคำแหง. 2 : 92 ; กรกฎาคม 2519.

สุชีพ ปุณฺณานุกา. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . พระนคร : บรรณาการ, 2509.

เสรี พงศ์พิศ และคนอื่น ๆ. กน : ในพระคัมภีร์ของพุทธศาสนา อิสลาม และคริสต์ศาสนา.

กรุงเทพฯ : สภาคatholicแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2524.

สไตน์เบิร์ก จอห์น. "บันทึกของนวนิยาย," แปลโดย กอบกุล อิงคุทานนท์. โลกหนังสือ 6 : 25 - 26, พฤษภาคม 2526.

ศรีสุทธิทวี, พระ "โรคจิตกับกรรมฐานเชิงวิชาการ," สมาธิ. 34 : 33 ; พฤศจิกายน 2531.

อรพินท์ พงษ์ภักดิ์. ประวัติศาสตร์อเมริกา 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

อนันต์ชัย เลหาะพันธุ์. "The Grapes of Wrath กับความสำเร็จของจอห์น สไตน์เบิร์ก," โลกหนังสือ. 6 : 38; พฤษภาคม 2526.

เอก ทับปิง, พระสังฆราช. "พระศาสนจักร : ประชากรใหม่ของพระเป็นเจ้า," ขวาล. 1 : 91 ; มกราคม - มีนาคม 2521.

เอมอร ชิตตะโสภณ. โลกแห่งวรรณคดี. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2521.

โอโน, ย.บ. "การภาวนาเป็นการหายใจที่จำเป็นอย่างขาดเสียมิได้," แม่พระยุคใหม่. 38 : 18 มีนาคม - เมษายน 2532.

ฮอดจ์, โรเบิร์ต คัมบลิว และสตีเวน เลเกอเฟลด์. "การเมืองแห่งโอกาส," เสรีภาพ 4 : 17 - 21 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2531.

- Alexander, Stanley Gerald. "Primitivism and Pastoral Form in John Steinbeck's Early Fiction," Dissertation Abstracts. 26 : 2201 ; October, 1965.
- Allen, Walter. The Modern Novel. Dutton : E.P. Dutton & Co., Inc., 1964.
- Barkowsky, Edward Richard. The Popular Christian Novels in America, 1918 - 1953," Dissertation Abstracts. 37 : 965 - A ; August, 1976.
- Batra, Ravi. The Great Depression of 1990. Rev. ed. New York : Simon & Schuster, 1987.
- Beach, Joseph Warren. "John Steinbeck : Art and Propaganda," in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 263 - 264. Albuquerque : University of New Mexico, 1957.
- Benjamin, Paul. "The Theology of Land in the Book of Joshua," Dissertation Abstracts. 47 : 2197 - A ; December, 1986.
- Benson, Jackson J. "John Steinbeck : Novelist as Scientist," in Novel : A Forum on Fiction. Spring : Novel Corp ; 1977.
- Bluestone, George. "The Grapes of Wrath," in Steinbeck : Twentieth Century Views : A Collection of Critical Essays. p. 108 - 110. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, Inc., 1972.
- Bracher, Frederick. "Steinbeck and the Biological View of Man," in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 183 - 198. Albuquerque : University of New Mexico, 1957.
- Buckner, Sally. "The Grapes of Wrath, " in Masterplots. Vol. 4 p. 2344 - 2348 Englewood Cliffs : Salem Press, 1976.
- Burrell, Angus. An Anthology of Famous American Stories. New York : The Modern Library, 1953.
- Cachran, Thomas C. The American Business System. Cambridge : Harvard University Press, 1957.
- Carlson, Julia Lowell. "American Woman of the Thirties : Images of Women in American Fiction of the 1930 S," Dissertation Abstracts. 46 : 3350 - A ; May, 1986.
- Carpenter, Frederic Ives. "John Steinbeck : American Dreamer, " in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 68 - 79 Albuquerque ; University of New Mexico, 1957.

- Carpenter, Frederic Ives. "The Philosophical Joals, " in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 241 - 249. Albuquerque : University of New Mexico, 1957.
- Carr, Duane Ralph. "John Steinbeck : Twentieth - Century Romantic : A Study of the Early Works," Dissertation Abstracts. 36 : 6680 A ; April, 1976.
- Clough, Shepard Bancroft. The American Way ; The Economic Basis of Our Civilization. New York : Crowell, 1953.
- Coles, Robert. Migrants, Sharecroppers, Mountaineers. Boston : Little Brown, 1971.
- Cooney, Cyprian. Understanding the New Theology. Milwaukee : The Bruce Publishing Company, 1969.
- Curley, Dorothy Nyren, and others. Modern American Literature Vol.III. New York : Frederick Ungar Publishing Co., 1969.
- David, James "Underhill's Mystic Way and the Initiation Theme in the Major Fiction of John Steinbeck," Dissertation Abstracts. 36 : 6102 A ; March, 1976.
- Davidson, Colleen Tighe. "Beyond the Sentimental Heroine : The Feminist Character in American Novels, 1899 - 1937," Dissertation Abstracts. 37 : 306 - A ; July, 1976.
- Desmond, John Francis. "Christian Historical Analogues in the Fiction of William Faulkner and Flannery O'Connor," Dissertation Abstracts. 32 : 3994 - 3995 - A ; January, 1972.
- D'SA, Thomas. "The Salvation if the Rich in the Gospel of Luke," Vidyajyoti. 4 : 173 ; April, 1988.
- Elkins, Charles LeRoy. "The Development of British Marxist Literary Theory : Toward a Genetic-Functional Approach to Literary Criticism," Dissertation Abstracts. 33 : 5119 - A ; March, 1973.
- Emerson, Ralph Waldo. Ralph Waldo Emerson : Essays and Journals. Atlanta : Nelson Doubleday, Inc., 1968.
- Fontenrose, Joseph. John Steinbeck : An Introduction and Interpretation. New York : Holt Rhinehart and Winston, Inc., 1963.
- Faulkner, Harold Underwood. American Economic History. 7 th ed. New York : Harper & Brothers Publishers, 1954.

- French, Warren G. John Steinbeck. New York : Twayne Publishers, Inc., 1961.
- Goldsmith, Steven Richard. "Unbuilding Jerusalem : The Romantics Against the Apocalypse," Dissertation Abstracts. 47 : 2594 -A ; January 1987.
- Grebstein, Sheldon Norman. Perspective in Contemporary Criticism. New York : Harper & Row Publishers, 1968.
- Heinisch, Paul. Theology of the Old Testament. St. Paul : The North Central Publishing Company, 1955.
- Higgins, Johanna Wojewski. "Meta-Naturalism in Selected Twentieth Century American Novels," Dissertation Abstracts. 38 : 2126 - A ; October, 1977.
- Hodder, Alan Donaldson. "Emerson's Rhetoric of Revelation : Nature, the Reader, and the Apocalypse Within," Dissertation Abstracts. 47 : 2157 - A ; December, 1986.
- Hong, Theodore Norman. "Cardinal Newman As a Literary Critic," Dissertation Abstracts. 19 : 2089 ; February, 1959.
- James, Mertice M. and Dorothy Brown. ed. The Book Review Digest. New York : The H.W. Wilson Company, 1953, 1955, 1962 and 1976.
- Jose, Susana. The Asian Religious Sensibility and Christian Spirituality. Quezon City : University of the Philippines Press, 1983.
- Kazin, Alfred. On Nature Grounds : An Interpretation of Modern American Prose Literature. New York : Harcourt Brace Jovenovich Inc., 1970.
- Kennedy, John S. "John Steinbeck : Life Affirmed and Dissolved," in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 119 - 134. Albuquerque : University of New Mexico, 1957.
- Koestline, Henry. What Jesus Said About It. New York : The New American Library, Inc., 1970.
- Lewis, R.W.B. "John Steinbeck : The Fitful Daemon," in A Colection of Critical Essays. Englewood Cliffs : Prentice-Hall Inc., 1972.
- McCarthy, Paul. John Steinbeck. New York : Frederick Unger Publishing Co. Inc., 1980.

- McGREGOR, Elizabeth Johnson. "The Poet's Bible : Biblical Elements in the Poetry of Emily Dickinson, Stephen Crane, Edwin Arlington Robinson, and Robert Frost," Dissertation Abstracts. 39 : 6133 - A ; April, 1979.
- McNiff William T. and others. Literature of the Western World. Toronto : The Macmillan Company, 1969.
- Merton, Thomas. New Seeds of Contemplation. London : Burns & Oates, 1961.
- Meyer, Michael Jon "Darkness Visible : The Moral Dilemma of Americans as Portrayed in the Early Short Fiction and Later Novels of John Steinbeck," Dissertation Abstracts. 47 : 179 A ; July, 1986.
- Nesaule, Valda. "The Christ Figure and the Idea of Sacrifice in Herman Melville's Belly Budd, in Graham Green's The Potting Shed, and in Fedor Dostoevskij's The Dream of a Ridiculous Man," Dissertation Abstracts. 36 : 5284 - A ; February, 1976.
- Nichol, John William. "American Literature and Social Crisis," Dissertation Abstracts. 20 : 5306 - A ; July, 1959.
- Oswalt, Conrad Eugene Jr. "The Secularization of American Space : The Fiction of Willa Cather and Theodore Dreiser," Dissertation Abstracts. 48 : 1228 - A ; November, 1987.
- Prabhupada, A.C. Bhaktivedanta Swami. Bhagavad - Gita : As It Is. Los Angeles : The Bhaktivedanta Book Trust, 1983.
- Pratt, John Clark. John Steinbeck. Grand Rapids : Eredmans, 1970.
- Rabinowitz, Paula. "Female Subjectivity in Women's Revolutionary Novels of the 1930 S," Dissertation Abstracts. 47 : 3759 - A ; April, 1987.
- Ripley, Jonathan Grant. "The Treatment of Burial Rituals in the Modern American Novels," Dissertation Abstracts. 46 : 2694 A ; March, 1986.
- Rollins, Alfred B. Depression, Recovery, and War : 1929 - 1945. New York : McGraw - Hill, 1966.
- Robert, James L. Cliffs Notes on Steinbeck's Grapes of Wrath. Lincoln : Cliffs Notes Incorporated, 1965.
- Ross, Woodbrun O. "John Steinbeck : Naturalism's Priest," in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years. p. 206 - 269. Albuquerque : University of New Mexico, 1967.

- Shannon, David A. The Great Depression. Englewood - Cliffs :
Prentice - Hall, 1960.
- Shockley, Martin Staples. "Christian Sybolism in The Grapes of Wrath,"
in Steinbeck and His Critics : A Record of Twenty - Five Years.
p. 266 - 269. Albuquerque : University of New Mexico, 1957.
- Shusaku Endo. "Literature and Religion, Especially the Role of the
Unconscious," in The Voice of The Writer 1984. p. 35. Tokyo :
The Japan P.E.N. Club, 1986.
- Simons, Kent Steven. "Taming the Power of the Air : Science,
Pseudoscience, and Religion in Nineteenth - Century American
Literature," Dissertation Abstracts. 47 : 183 - A ; July,
1986.
- Speidell, Todd Saliba. "The Incarnation as Theological Imperative for
Human Reconciliation," Dissertation Abstracts. 47 : 2266 - A ;
December, 1986.
- Steinbeck, Elaine and Robert Wallsten. Steinbeck : A Life in Letters.
New York : The Viking Press Inc., 1975.
- Steinbeck, John. The Grapes of Wrath. London : Morrison & Gibb Ltd ;
1980.
- Steinbeck, John. The Grapes of Wrath. New York : Bantam Books, Inc.,
1964.
- Suggs, Jon Christian. "The Influence of Marxist Aesthetics on American
Fiction : 1929 - 1940," Dissertation Abstracts. 39 : 4949 - A ;
February, 1979.
- Tedlock, E.W., Jr. and C.V. Wicker. Steinbeck and His Critics :
A Record of Twenty - Five Years. Albuquerque : University of
New Mexico, 1957.
- TeMAAT, Agatha. "John Steinbeck : On the Nature of the Creative
Process in the Early Years," Dissertation Abstracts. 36 :
5306 - A ; February, 1976.
- The Living Faith. New York : Herder and Herder, 1962.
- The Wise Man. (pseud.) The Best of the Wise Man. Cincinnati :
St. Anthony Messenger Press, 1981.
- Trench, William Crowell. "The Social Gospel and the City :
Implications in the Work of Washington Gladden, Josiah
Strong, and Walter Rauschenbusch," Dissertation Abstracts.
47 : 2625 - A ; January, 1987.

- Tudor, John M. We the People... Lima : Fairway Press, 1987.
- Westbrook, Max. The Modern American Novels : Essays in Criticism.
New York : Random House, Inc., 1966.
- Wildman, Joan Ames. "Emerson and the Imagination of Fiction,"
Dissertation Abstracts. 36 : 4499 - A ; January, 1976.
- Williams, Louis Perry Jr. "Captives in Mystic Babylon : The Redeemer
Figure in Late Nineteenth Century American Culture,"
Dissertation Abstracts. 37 : 3631 - A ; December, 1976.
- Wortman, Marc Josef. "The Idea of Natural History in Cultural
Criticism : Emerson's Uses of Goethe," Dissertation Abstracts.
48 : 122 A ; July, 1987.

การคำนวณ

ภาคผนวก ก

อักษรย่อหนังสือต่าง ๆ ในพระกัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเก่า

อักษรย่อชื่อหนังสือต่าง ๆ ในพระคัมภีร์

ภาคพันธสัญญาเก่า

1. ปฐมกาล	ปฐมก.
2. อพยพ	อพย.
3. เลวีนิติ	ลนต.
4. กันดารวิถี	กตว.
5. เฉลยธรรมบัญญัติ	จตบ.
6. โยชูวา	ยชว.
7. ผู้วินิจฉัย	วนจ.
8. นางรูธ	นรธ.
9. ซามูเอล ฉบับที่หนึ่ง	1 ซมอ.
10. ซามูเอล ฉบับที่สอง	2 ซมอ.
11. พงศ์กษัตริย์ ฉบับที่หนึ่ง	1 พกษ.
12. พงศ์กษัตริย์ ฉบับที่สอง	2 พกษ.
13. พงศาวดาร ฉบับที่หนึ่ง	1 พศด.
14. พงศาวดาร ฉบับที่สอง	2 พศด.
15. เอสรา	อสร.
16. เนหะมีย์	นหม.
17. เอสเธอร์	อสร.
18. โยบ	โยบ
19. เพลงสดุดี	สดก.
20. สภาษิต	สภษ.
21. ปัญญาจารย์	ปญจ.

22.	เพลงชาโลมอน	พชม.
23.	อิสยาห์	อสย.
24.	เยเรมีย์	ยรม.
25.	เพลงกร่ำกรวด	พกก.
26.	เอเสเกียล	อสก.
27.	ดาเนียล	คนล.
28.	โฮเซยา	ชชย.
29.	โยเอล	ยอล.
30.	อาโมส	อมส.
31.	โอบาดีห์	อบค.
32.	โยนาห์	ยนา.
33.	มีคาห์	มกา.
34.	นาฮูม	นชม.
35.	ฮะบากุก	ฮบก.
36.	เศฟันยาห์	ศฟย.
37.	ฮักกัย	ชกก.
38.	เศคาริยาห์	ศกย.
39.	มาลาکی	มลค.

ภาคผนวก ข

อักษรย่อหนังสือต่าง ๆ ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่

อักษรย่อชื่อหนังสือต่าง ๆ ในพระคัมภีร์

ภาคพันธสัญญาใหม่

1. มัทธิว	มธ.
2. มาระโก	มก.
3. ลูกา	ลก.
4. ยอห์น	ยน.
5. กิจการของอัครทูต	กจ.
6. โรม	รม.
7. โครินธ์ ฉบับที่หนึ่ง	1 กร.
8. โครินธ์ ฉบับที่สอง	2 กร.
9. กาลาเทีย	กท.
10. เอเฟซัส	อฟ.
11. ฟิลิปปี	ฟป.
12. โคลโลสี	คส.
13. เอสะโลนิกา ฉบับที่หนึ่ง	1 ธส.
14. เอสะโลนิกา ฉบับที่สอง	2 ธส.
15. ทิโมธี ฉบับที่หนึ่ง	1 ทธ.
16. ทิโมธี ฉบับที่สอง	2 ทธ.
17. ทิตัส	ทต.
18. ฟิเลโมน	ฟม.
19. ฮีบรู	ฮบ.
20. ยากอบ	ยก.
21. เปโตร ฉบับที่หนึ่ง	1 ปต.

22. เปโตร ฉบับที่สอง	2 ปต.
23. ยอห์น ฉบับที่หนึ่ง	1 ยน.
24. ยอห์น ฉบับที่สอง	2 ยน.
25. ยอห์น ฉบับที่สาม	3 ยน.
26. ยูดา	ยค.
27. วิวรรณ์	วว.

แนวความคิดทางศาสนาในเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค

บทคัดย่อ

ของ

พ.อ.อ.ปรีชา คิลกุลสิทธิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ

กุมภาพันธ์ 2533

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง The Grapes of Wrath ของจอห์น สไตน์เบ็ค โดยศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดทางศาสนาในนวนิยายดังกล่าว กับแนวความคิดทางศาสนาของคริสต์ศาสนาและแนวความคิดทางศาสนาของศาสนปรีชาของ เอ็มเมอร์สันในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ - : ตักศิตรีของมนุษย์ การรู้จักตนเอง ภราครภาพ ของมนุษย์ บุญ - บาป การอธิษฐานภาวนา ความทุกข์ยากในชีวิต และการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

จากการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับด้านตักศิตรีของมนุษย์ การรู้จักตนเอง ภราคร - ภาพของมนุษย์ บุญ - บาป และความทุกข์ยากในชีวิตของจอห์นสไตน์เบ็คที่ได้แสดงไว้ในนวนิยาย เรื่อง The Grapes of Wrath นั้นปรากฏว่าสไตน์เบ็คมีแนวความคิดทางศาสนาคล้ายกับศาสน - ปรีชาของเอ็มเมอร์สันมาก นอกจากนั้น แนวความคิดทางศาสนาของสไตน์เบ็คในด้านเกี่ยวกับด้าน ตักศิตรีของมนุษย์และภราครภาพของมนุษย์นั้นยังมีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวใน คริสต์ศาสนา ถึงแม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยบางประการที่แตกต่างกัน กล่าวคือสไตน์เบ็คได้กระตุ้นให้ใช้ กำลังรุนแรงเข้าจัดการกับโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นธรรมในขณะที่คริสต์ศาสนาระดับเตือนมิให้ ใช้ความรุนแรงทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่ากรณีใด ๆ แต่ในด้านที่เกี่ยวกับการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่านั้น แนวความคิดทางศาสนาของสไตน์เบ็คแตกต่างไปจากทั้งคริสต์ศาสนาและศาสนปรีชาของ เอ็มเมอร์สันในแง่ที่ว่าเขาเน้นความสำคัญของชีวิตฝ่ายกายในขณะที่คริสต์ศาสนาและศาสนปรีชาของ เอ็มเมอร์สันเน้นความสำคัญฝ่ายจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางศาสนาบางประการของ สไตน์เบ็คในด้านดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่ว่าทั้งสไตน์เบ็คและเอ็มเมอร์สันมีความเชื่ออย่างแรงกล้าในพลังอำนาจของมนุษย์ในอันที่จะ เปลี่ยนแปลงโลกหรือลงมือกระทำให้ชีวิตของเขาและเพื่อนมนุษย์ของเขา มีสภาพที่ดีขึ้นโดยไม่ต้อง พึ่งวอนขอความช่วยเหลือจากพระผู้เป็นเจ้าหรือแหล่งพลังอำนาจใด ๆ ที่อยู่ภายนอกตัวเขา

กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เนื้อหาของแนวความคิดทางศาสนาของสไตน์เบ็คมีความละม้าย คล้ายคลึงกับศาสนปรีชาของเอ็มเมอร์สันมากกว่าคริสต์ศาสนามาก อย่างไรก็ตาม รูปแบบและ กลวิธีการเขียนของเขา เช่น การใช้เรื่องเปรียบเทียบ คู่เทียบ สัญลักษณ์ และสำนวนต่าง ๆ นั้น

สะท้อนให้เห็นการเขียนแบบการเขียนพระกัมภีร์ การใช้รูปแบบการเขียนแบบพระกัมภีร์นี้ทำให้
ผู้อ่านที่มีความคุ้นเคยกับเรื่องราวต่าง ๆ ในคริสต์ศาสนาสามารถเข้าใจมโนคติทางศาสนาของเขาได้
อย่างง่ายดาย

RELIGIOUS IDEAS IN JOHN STEINBECK ' S THE GRAPES OF WRATH

AN ABSTRACT

BY

W.O.I PRECHA DILOKWUTTHISIT

A dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements
for the Master of Education Degree in English
at Srinakharinwirot University

February 1990

The purpose of this thesis was to study and analyze religious ideas in John Steinbeck's The Grapes of Wrath. The religious ideas in the novel were compared with those of Christianity and Ralph Waldo Emerson's religious philosophy in the following aspects.- human dignity, self-realization, brotherhood of man, sin - virtue, prayer, human suffering and searching for better life.

The findings were that the religious ideas in The Grapes of Wrath concerning human dignity, self-realization, brotherhood of man, sin-virtue, prayer and human suffering were very similar to Emerson's religious philosophy. And the aspects of human dignity and brotherhood of man in Steinbeck 's The Grapes of Wrath paralleled those of Christianity, although there were differences in some details. One difference was shown by Steinbeck's urging the use of violent force to deal with unfair social structure where as Christianity urged complete non-violence at all times, no matter what antagonism might arise. But in the aspect of searching for better life, Steinbeck's religious ideas were different from both those in Emerson's religious philosophy and those of Christianity in the sense that Steinbeck stressed the importance of physical life while Emerson's religious philosophy and especially Christianity stressed the importance of spritual life. However, some of Steinbeck's religious ideas in this aspect were similar to those in Emerson's religious philosophy, especially in the sense that both Steinbeck and Emerson strongly believed in the power of human-beings in changing the world or working for their and their fellow human-beings' better lives

without asking help from God or any sources of power outside themselves.

Generally speaking, the content of Steinbeck's religious ideas were much more similar to Emerson's religious philosophy than those of Christianity. However, the form and the technique of his writing, such as allegories, parallels, symbolism and idioms reflected the Biblical style. The use of Biblical form made his religious concept easy to grasp for those familiar with Christianity.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	พ.อ.อ.ปรีชา คิลกฤษสิทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2490
สถานที่เกิด	ตำบลโคกชันนอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 87 หมู่ 1 ตำบลโคกชันนอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์วิชาภาษาอังกฤษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ "อุตสาหกรรมเกษตร" อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2506	ม.6 โรงเรียนประชาสงเคราะห์ หัวไผ่ จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2508	ป.กศ. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี
พ.ศ. 2516	ท.ม.
พ.ศ. 2526	ศษ.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2533	กศ.ม. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2508	ครูโรงเรียนเซนต์คอมมิวนิก กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2510	ครูโรงเรียนมัธยมโนทัย จังหวัดตาก
พ.ศ. 2512	เสมียนแผนกรับสมัครฯ กรมสารบรรณทหารอากาศ กองบัญชาการ กองทัพอากาศ คอนเมือง
พ.ศ. 2517	ผู้ช่วยบรรณาธิการนิตยสารอุคมสาร กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2519	โฆษกและผู้จัดรายการวิทยุภาษาไทย สถานีวิทยุกระจายเสียง เรดิโอ เวอร์ตาส เกซอน ซิตี้ ประเทศฟิลิปปินส์
พ.ศ. 2521	อาจารย์วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนพนาพิทยาคม จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2524 - ปัจจุบัน อาจารย์วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านบึง
"อุตสาหกรรมนุเคราะห์" จังหวัดชลบุรี